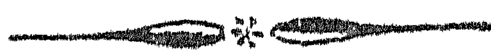
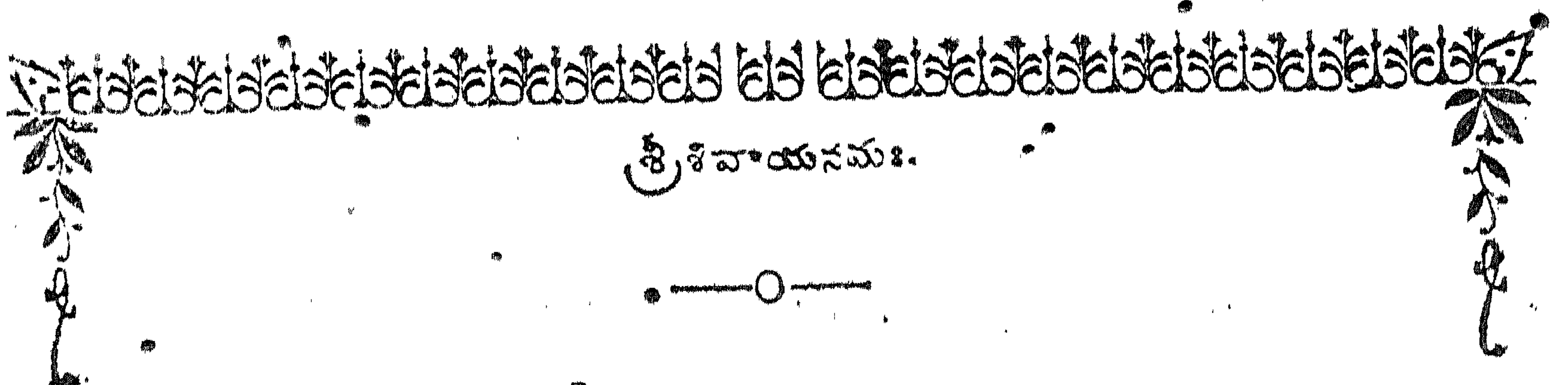
శ్రీగురవేనమః

శ్రీ శివపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగః

సంఖ్య. విషయ సూచిక.

శ్రీశివాయనమః.

శ్రీశివపురాణం

వాయవీయ సంహితాయాం.

పూర్వభాగే.

ప్రథమోధ్యాయః.

నమశ్శివాయసోమాయ సగణాయససూనవే। ప్రధానపురుషేశా
య సర్గస్థిత్యంతహేతవే ॥ ౧ ॥ శక్తిరప్రతిమాయస్య ఐశ్వర్యంచాపిసర్వ
గం। స్వామిత్వంచవిభుత్వంచ స్వభావంసంప్రచక్షతే ॥ ౨ ॥ తమజంవి
శ్వకర్మాణం శాశ్వతంశివమవ్యయం। మహాదేవంమహాత్మానం వ్ర
జామిశరణంశివం॥ 3 ॥ ధర్మక్షేత్రేమహాతీర్థే గంగాకాలిందిసంగమే। ప్ర
యాగేనైమిశారణ్యే బ్రహ్మలోకస్యవర్త్మని ॥ ౪ ॥ మునయశ్శంసితా
త్మాన స్సత్యవ్రతపరాయణాః। మహౌజసోమహాభాగా మహాసత్రంవి
తేనిరే ॥ ౫ ॥ తత్రసత్రంసమాకర్ణ్య. తేషామక్లిష్టకర్మణాం। సాక్షాత్స

—(నైమిశీయమునీన్ ప్రతిసూతాగమనం)—

త్యవతీసూనో ర్వేదవ్యాసస్యధీమతః ॥ ౬ ॥ శిష్యోమహాత్మామేధావీ త్రి
షులోకేషువిశ్రుతః। పంచావయవయుక్తస్య వాక్యస్యగుణదోష
విత్ ॥ ౭ ॥ ఉత్తరోత్తరవక్తాచ బ్రువతోపిబృహస్పతేః। మధురశ్శ్రవణా
నాంచ మనోజ్ఞపదపర్వణాం॥ ౮ ॥ కథానాంనిపుణోవక్తాకాలవిన్నయవిత్క
విః। జగామసతుతందేశం సూతఃపౌరాణికోత్తమః ॥ ౯ ॥ తందృష్ట్వాసూ
తమాయాంతం మునయోహృష్టమానసాః। తస్మైసామచపూజాంచ య
థావత్ప్రత్యపాదయన్ ॥ ౧౦ ॥ ప్రతిగృహ్యసతాంపూజాం మునిభిఃప్రతిపా
దితాం। ఉద్దిష్టమాసనంభేజే నియుక్తంయుక్తమాత్మనః ॥ ౧౧ ॥ తతస్త
త్సంగమాదేవ మునీనాంభావితాత్మనాం। సోత్కంఠమభవచ్చిత్తం శ్రో

తుంపౌరాణికాఃకథాః ॥ ౧౨ ॥ తథాతమ్మనుసూతాభి ర్వాగ్భిఃపూజ్యమ
హర్షయః । అతీవాభిముఖంకృత్వా వచనంచేదమబ్రువన్ ॥ ౧౩ ॥ ఋ

—(సూతం ప్రతిఋషిప్రశ్నః)—

షయః ॥ రోమహర్షణసర్వజ్ఞభవాన్వైభాగ్యగౌరవాత్ । పురాణవిద్యా
మఖిలాం వ్యాసాత్ప్రత్యక్షమీయివాన్ ॥ ౧౪ ॥ తస్మాదాశ్చర్యభూతా
నాం కథానాంత్వంహిభాజనం । రత్నానామురుసారాణాం రత్నాకరఇ
వార్ణవః ॥ ౧౫ ॥ యచ్చభూతంచభవ్యంచ యచ్చాన్యద్వస్తువర్తతే ।
నతవావిదితంకించిత్త్రిషులోకేషువిద్యతే ॥ ౧౬ ॥ త్వమదృష్టవశాద
స్మద్దర్శనార్థమిహాగతః । అకుర్వన్కిమపిశ్రేయో నవృథాగంతుమ
ర్హసి ॥ ౧౭ ॥ తస్మాచ్ఛ్రావ్యతమంపుణ్యం సత్కథాజ్ఞానసంహితం ।
అపవర్గవదైకాంత మనాచారబహిష్కృతం ॥ ౧౮ ॥ జగతస్సృష్టిసం
హారస్థితి క్రమప్రదర్శకం। వేదాంతసారసర్వస్వం పురాణంశ్రావయా
శునః ॥ ౧౯ ॥ ఏవమభ్యర్థితస్సూతో మునిభిర్వేదవాదిభిః। శ్లక్ష్ణాంచ
న్యాయసంయుక్తాం ప్రత్యువాచశుభాంగిరం ॥ ౨౦ ॥ పూజితోనుగృహీ
తశ్చ భవద్భిరితిచోదితః। తస్మాత్సమ్యగ్విబ్రూయాం పురాణమృషిపూజి
తం ॥ ౨౧ ॥ అభివంద్యమహాదేవం పురాణమృషిపూజితం । అభివంద్య
మహాదేవ దేవీంస్కందంవినాయకం। ౨౨ ॥ నందినంచతథాసాక్షా ద్వ్యా
సంసత్యవతీసుతం । వక్ష్యామిపరమంపుణ్యం పురాణంవేదసమ్మితం ॥ ౨౩
శివజ్ఞానార్ణవంసాక్షా ద్భుక్తిముక్తిఫలప్రదం । శబ్దార్థన్యాయసంయు
క్తై రాగమార్థైర్విభూషితం ॥ ౨౪ ॥ శ్వేతకల్పప్రసంగేన వాయునా

—(విద్యావతారకథనం.)—

కథితంపురా । విద్యాస్థానానిసర్వాణి పురాణానుక్రమంతథా ॥ ౨౫ ॥
పురాణస్యాస్యచోత్పత్తిం బ్రువతోమేనిబోధత । అంగానివేదాశ్చత్వారో
మీమాంసాన్యాయవిస్తరః ॥ ౨౬ ॥ పురాణంధర్మశాస్త్రంచ విద్యాహ్యే
తాశ్చతుర్దశ। ఆయుర్వేదోధనుర్వేదోగాంధర్వశ్చేత్యనుక్రమాత్ ॥ ౨౭
అర్థశాస్త్రంపరంతస్మా ద్విద్యాహ్యష్టాదశస్మృతాః । అష్టాదశానాంవి
ద్యానామేతాసాంభిన్నవర్త్మనాం ॥ ౨౮ ॥ ఆదికర్తాశివస్సాక్షా చ్ఛూ
లపాణిరితిశ్రుతిః । సహిసర్వజగన్నాథ స్సిసృక్షురఖిలంజగత్ ॥ ౨౯ ॥

బ్రహ్మాణం విదధే సాక్షాత్పుత్రమగ్రే సనాతనం। తస్మై ప్రథమపుత్రాయ బ్ర
హ్మణే విశ్వయోనయే ॥ ౩౦ ॥ విద్యామపి దదౌ పూర్వం విశ్వసృష్ట్యర్థ
మీశ్వరః। లబ్ధవిద్యేన తేనాపి ప్రజాసృష్టిర్వితన్యతే॥ ౩౧ ॥ ప్రథమం స
ర్వశాస్త్రాణాం పురాణం బ్రహ్మణా స్మృతం। అనంతరం తు వక్త్రేభ్యో వే
దాస్తస్య వినిర్గతాః ॥ ౩౨ ॥ ప్రవృత్తిః సర్వశాస్త్రాణాం తన్ముఖాదభవత్త
తః। యదా స విస్తరం శక్తా నాధిగంతుం ప్రజా భువి ॥ ౩౩ ॥ తదా విద్యా
సమాసార్థం విశ్వేశ్వరనియోగతః। ద్వాపరాంతే చ విశ్వాత్మా విష్ణుర్వి
శ్వజగన్మయః ॥ ౩౪ ॥ వ్యాసనామ్నా చరత్యస్మిన్నవతీర్య మహీతలే।
స పునర్ద్వాపరే చాస్మిన్ కృష్ణద్వైపాయనాఖ్యయా॥ ౩౫ ॥ అరణ్యామి
వ హవ్యాశీ సత్యవత్యామజాయత। మతిమంథానమావిధ్య యేన వే
దమహార్ణవాత్ ॥ ౩౬ ॥ ప్రకాశో జనితో లోకే మహాభారతచంద్రమాః
సంక్షిప్య స పునర్వేదాంశ్చతుర్ధా కృతవాన్మునిః ॥ ౩౭ ॥ వ్యస్తవేదత
యా లోకే వేదవ్యాస ఇతి స్మృతః। పురాణమపి సంక్షిప్తం చతుర్లక్ష
ప్రమాణతః ॥ ౩౮ ॥ అద్యాపి దేవలోకే తచ్ఛతకోటిప్రవిస్తరం। యో
విద్యాచ్చతురో వేదాన్ సాంగోపనిషదో ద్విజః। న చేత్పురాణం సంవి
ద్యాన్నైవ స స్యాద్విచక్షణః। ఇతిహాసపురాణాభ్యాం వేదం సముపబృంహ
యేత్ ॥ ౪౦ ॥ బిభేత్యల్పశ్రుతాద్వేదో మామయం ప్రతరిష్యతి। సర్గశ్చ
ప్రతిసర్గశ్చ వంశో మన్వంతరాణి చ ॥ ౪౧ ॥ వంశానుచరితం చైవ పురా
ణం పంచలక్షణం। దశధా చాష్టధా చైవ తత్పురాణముపదిశ్యతే ॥ ౪౨ ॥
బ్రాహ్మం పాద్మం వైష్ణవం చ శైవం భాగవతం తథా। భవిష్యన్నారదీయం
చ మార్కండేయమతః పరం ॥ ౪౩ ॥ ఆగ్నేయం బ్రహ్మవైవర్తం లైంగ్యం
వారాహమేవ చ। స్కాందం చ వామనం చైవ కౌర్మం మాత్స్యం చ గారు
డం ॥ ౪౪ ॥ బ్రహ్మాండం చేతి పుణ్యోఽయం పురాణానామనుక్రమః। తత్ర
శైవం తురీయం యచ్ఛార్వం సర్వార్థసాధకం ॥ ౪౫ ॥ గ్రంథం లక్షప్ర
మాణం తద్వ్యస్తం ద్వాదశసంహితం। నిర్మితం తచ్ఛివేనైవ తత్ర ధర్మః ప్ర
తిష్ఠితం ॥ ౪౬ ॥ తదుక్తేనైవ ధర్మేణ శైవాస్త్రైవర్ణికా నరాః। ప్రత్యే
[illegible]నిముచ్యంతే ప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః ॥ ౪౭ ॥ తస్మాద్విముక్తిమన్విచ్ఛన్
శివమేవ సమాశ్రయేత్। తమాశ్రిత్యైవ దేవానామపి ముక్తిర్న చాన్య

ధా ॥ ౪౮ ॥ యదిదం శైవమాఖ్యాతం పురాణం వేదసమ్మితం । తస్యభే
దాంత్సమాసేన బ్రువతో మేనిబోధత ॥ ౪౯ ॥ విద్యేశ్వరం తథా రౌద్రం
వైనాయకమనుత్తమం । ఔమం మాతృపురాణంచ రుద్రైకాదశకం త
థా ॥ ౫౦ ॥ కైలాసం శతరుద్రంచ కోటిరుద్రాఖ్యమేవచ । సహస్రకో
టిరుద్రాఖ్యం వాయవీయం తతఃపరం ॥ ౫౧ ॥ ధర్మసంజ్ఞం పురాణం చేత్యే
వం ద్వాదశసంహితాః । విద్యేశం దశసాహస్రముదితం గ్రంథసంఖ్యయా ॥ ౫౨ ॥
రౌద్రం వైనాయకం చౌమం మాతృకాఖ్యం తతఃపరం । ప్రత్యేకమష్ట
సాహస్రం త్రయోదశసహస్రకం ॥ ౫౩ ॥ రుద్రైకాదశకాఖ్యం యత్కై
లాసం షట్సహస్రకం । శతరుద్రం త్రిసాహస్రం కోటిరుద్రం తతఃపరం ॥ ౫౪ ॥
సహస్రైర్నవభిర్యుక్తం సర్వార్థజ్ఞానసాధకం । సహస్రకోటిరుద్రాఖ్య
మేకాదశసహస్రకం ॥ ౫౫ ॥ చతుస్సహస్రసంఖ్యాకం వాయవీయాఖ్య
ముత్తమం । ధర్మసంజ్ఞం పురాణం యత్తద్ద్వాదశసహస్రకం ॥ ౫౬ ॥ త
దేవం లక్షముద్దిష్టం శైవం శాఖావిభేదతః । చతుస్సహస్రకం యత్తు వాయ
నా సముదీరితం ॥ ౫౭ ॥ తదిదం వర్ణయిష్యామి భాగద్వయసమన్వితం
నావేదవిదుషే వాచ్యమిదం శాస్త్రమనుత్తమం ॥ ౫౮ ॥ న చైవాశ్రద్ద
ధానాయ నాపురాణవిదే తథా । పరీక్షితాయ శిష్యాయ ధార్మికాయ స
సూనవే ॥ ౫౯ ॥ ప్రదేయం శివభక్తాయ శివధర్మానురాగిణే । పురాణ
సంహితా యస్య ప్రసాదాన్మయి వర్తతే ॥ ౬౦ ॥ నమో భగవతే తస్మై
వ్యాసాయామితతేజసే ॥ ఇతి శ్రీమచ్ఛైవపురాణే వాయవీయసంహితా
యాం పూర్వభాగే విద్యావతారకథనం నామ ప్రథమోధ్యాయః ॥ ౧ ॥

సూతః ॥ పురా కాలేన మహతా కల్పేతీతే పునఃపునః । అస్మిన్నవ
స్థితే కల్పే ప్రవృత్తే సృష్టికర్మణి ॥ ౧ ॥ ప్రతిష్ఠితాయాం వార్తాయాం ప్ర
బుద్ధాసు ప్రజాసుచ । మానినాం షట్కులేయానాం బ్రువతామితరేత
రం ॥ ౨ ॥ ఇదం పరమిదం నేతి వివాదస్సుమహానభూత్ పరస్య దుర్నిరూ
పత్వాన్న జాతస్తత్ర నిశ్చయః ॥ ౩ ॥ తేభిజగ్ముర్విధాతారం ద్రష్టుం బ్ర

—(బ్రహ్మలోకం ప్రతి మునీనాం గమనం.)—

హ్మాణమవ్యయం । యత్రాస్తే భగవాన్ బ్రహ్మా స్తూయమానస్సురాసు
రైః ॥ ౪ ॥ మేరుశృంగే శుభే రమ్యే దేవదానవసంకులే । సిద్ధచారణసం

శాఖే యక్షగంధర్వసేవితే ॥ ౫ ॥ విహంగసంఘసంఘుష్టే మణివిద్రు
మభూషితే । నికుంజకందరదరీ గుహానిర్ఝరశోభితే ॥ ౬ ॥ తత్ర బ్రహ్మావ
ననామ నానామృగసమాకులం । దశయోజనవిస్తీర్ణం శతయోజన
మాయతం ॥ ౭ ॥ సురసామలపానీయ పూర్ణరమ్యసరోవరం । మత్త
భ్రమరసంఛన్న రమ్యపుష్పితపాదపం ॥ ౮ ॥ తరుణాదిత్యసంకాశం తత్ర
చారుమహత్పురం । దుర్ధర్షం బలదృప్తానాం దైత్యదానవరక్షసాం ॥ ౯
తప్తజాంబూనదమయం ప్రాంశుప్రాకారతోరణం । నిర్వ్యూహవలభీ
కూప ప్రతోళిశతమండితం ॥ ౧౦ ॥ మహార్హమణిచిత్రాభిర్లలిహానమి
వాంబరం । మహాభవనకోటీభిరనేకాభిరలంకృతం ॥ ౧౧ ॥ తస్మిన్నివస
తి బ్రహ్మా సాధ్యైస్సార్ధం ప్రజాపతిః । తత్రగత్వా మహాత్మానం సాక్షాల్లో
కపితామహం ॥ ౧౨ ॥ దదృశుర్మునయో దేవం దేవర్షిగణసేవితం ॥
చామీకరాచలప్రఖ్యం సర్వాభరణభూషితం ॥ ౧౩ ॥ ప్రసన్నవదనం
సౌమ్యం పద్మపత్రాయతేక్షణం । దివ్యకాంతిసమాయుక్తం దివ్యగంధా
నులేపనం ॥ ౧౪ ॥ దివ్యశుక్లాంబరధరం దివ్యమాలావిభూషితం । సురా
సురేంద్రయోగీంద్ర వంద్యమానపదాంబుజం ॥ ౧౫ ॥ సర్వలక్షణయుక్తాం
గ్యాచలచ్చామరహస్తయా । భ్రాజమానం సరస్వత్యా ప్రభయేవ దివాకరః ॥
తం దృష్ట్వా మునయస్సర్వే ప్రహృష్టవదనేక్షణాః । శిరస్యంజలిమాధాయ
తుష్టువుస్సురపుంగవం ॥ ౧౭ ॥ మునయః ॥ నమస్త్రిమూర్తయే తుభ్యం
సర్గస్థిత్యంతహేతవే । పురుషాయ పురాణాయ బ్రహ్మణే పరమాత్మనే ॥ ౧౮
నమః ప్రధానదేహాయ ప్రధానక్షోభకారిణే । త్రయోవింశతిభేదేన వికృ
తాయావికారిణే ॥ ౧౯ ॥ నమో బ్రహ్మాండజాతాయ బ్రహ్మాండోదరవ
ర్తినే ! తత్ర సంసిద్ధకార్యాయ సంసిద్ధకరణాయ చ ॥ ౨౦ ॥ నమోఽస్తు స
ర్వలోకాయ సర్వలోకవిధాయినే । సర్వాత్మదేహసంయోగ వియోగ
విధిహేతవే ॥ ౨౧ ॥ త్వయైవ నిఖిలం సృష్టం సంహృతం పాలితం జగత్ ।
తథాపి మాయయా నాథ న విద్మస్త్వాం పితామహ ॥ ౨౨ ॥ సూతః ॥ ఏవం
బ్రహ్మా మహాభాగైర్మహర్షిభిరభిష్టుతః । ప్రాహ గంభీరయా వాచా
మునీన్ప్రహ్లాదయన్నివ ॥ ౨౩ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ ఋషయో హే మహాభా
గా మహాసత్త్వా మహౌజసః । కిమర్థం సంహితాస్సర్వే యూయమత్ర స

మాగతాః ॥ ౨౪ ॥ తమేవంవాదినందేవం బ్రహ్మాణంబ్రహ్మవిత్తమాః ।
వాగ్భిర్వినయయుక్తాభి స్సర్వే ప్రాంజలయోఽబ్రువన్ ॥ ౨౫ ॥ మునయః ॥
భగవన్నంధకారేణ మహతావయమావృతాః । ఖిన్నావివదమానాశ్చ
న పశ్యామోఽత్రయత్పరం ॥ ౨౬ ॥ త్వంహిసర్వజగద్ధాతా సర్వకారణకా
రణం । త్వయాహ్యవిదితంనాథ నేహకించనవిద్యతే ॥ ౨౭ ॥ కఃపుమాన్
సర్వసత్త్వేభ్యః పురాణఃపరమఃపరః । విశుద్ధఃపరిపూర్ణశ్చ శాశ్వతఃపరమే
శ్వరః ॥ ౨౮ ॥ కేనైవచిత్రకృత్యేన ప్రథమంసృజ్యతేజగత్ । అంతకా
లేపునస్సర్వం కస్మిన్ప్రళయమేష్యతి ॥ ౨౯ ॥ కస్యభూతానివశ్యాని క
స్సర్వవినియోజకః । కథంసపురుషశ్శక్యో ద్రష్టుమస్మాభిరీశ్వరః ॥ ౩౦ ॥
ఏవంపృష్టస్తథాబ్రహ్మ విస్మయస్మేరవీక్షణః । దేవానాందానవానాంచ
మునీనామపిసన్నిధౌ ॥ ౩౧ ॥ ఉద్ధాయసుచిరంధ్యాత్వా రుద్రఇత్యుచ్చ

—(బ్రహ్మకృతశివప్రస్తావః.)—

రన్గిరం । ఆనందక్లిన్నసర్వాంగః కృతాంజలిరభాషత ॥ ౩౨ ॥ బ్రహ్మ ॥
యతోవాచోనివర్తంతే అప్రాప్యమనసాసహ । ఆనందంయస్యవైవిద్వా
న్నబిభేతికుతశ్చన ॥ ౩౩ ॥ యస్మాత్సర్వమిదంబ్రహ్మ విష్ణురుద్రేంద్రపూ
ర్వకం । సహభూతేంద్రియైస్సర్వైః ప్రథమంసంప్రసూయతే ॥ ౩౪ ॥ కా
రణానాంచయోధాతాధ్యాతాపరమకారణం। నసంప్రసూయతేయస్మాత్కు
తశ్చనకదాచన ॥ ౩౫ ॥ సర్వైశ్వర్యేణసంపన్నో నామ్నాసర్వేశ్వరస్స్వ
యం । సర్వైర్ముముక్షుభిర్ధ్యేయశ్శంభురాకాశమధ్యగః ॥ ౩౬ ॥ యో
ఽగ్రేమాంవిదధేపుత్రంజ్ఞానంచప్రహిణోచ్చమే । యత్ప్రసాదాన్మయాలబ్ధం
ప్రాజాపత్యమిదంపదం ॥ ౩౭ ॥ ఈశోవృక్షఇవస్తబ్ధోయ ఏకోదివితిష్ఠతి ।
యేనేదమఖిలంపూర్ణంపురుషేణమహాత్మనా ॥ ౩౮ ॥ ఏకోబహూనాం
జంతూనాం నిష్క్రియాణాంచనిష్క్రియః । యఏకంబహుధాబీజం కరోతి
సమహేశ్వరః ॥ ౩౯ ॥ బీజేశేభిరిమాన్లోకాన్ పార్వతీశోయఈశతే ।
యఏకోభగవాన్రుద్రో నద్వితీయోస్తికశ్చన ॥ ౪౦ ॥ సదాజనానాంహృ
దయేసన్నివిష్టోపియఃపరైః । అలక్ష్యోలక్షయన్విశ్వమధితిష్ఠతిసర్వదా ॥ ౪౧
యస్తుకాలాత్మయుక్తాని కారణాన్యఖిలాన్యపి । అనంతశక్తిరేవైకో భ
గవానధితిష్ఠతి ॥ ౪౨ ॥ యదాతమస్తన్నదివానరాత్రిర్నసదప్యసత్ ।

కేవలశ్చైవపక్షో వైయస్మాత్సృష్టిర్వినిస్సృతా ॥ ౪౩ ॥ యస్యప్రసాదపరాశక్తిర్వ్యా
పకమ్యామహీయసే । నిర్గుణాససగుణైరేవ నిగూఢానిష్కలాశివా ॥ ౪౪ ॥
సతస్యకార్యకరణేన సమానోన చాధికః । స్వాభావికీపరాశక్తిర్జ్ఞా
త్వాజ్ఞానక్రియాపిచ ॥ ౪౫ ॥ యచ్చేదంక్షరమవ్యక్తం యదవ్యక్తమృతమ
క్షరం । తావుభౌచతురాత్మానావేకో దేవస్స్వయంహరః ॥ ౪౬ ॥ ఈశ
తేతదభిధ్యానాద్యోజనాత్తత్త్వభావతః । భూయోప్యస్యపశోరంతే విశ్వ
మాయానివర్తతే ॥ ౪౭ ॥ నతత్రభాసతేవిద్యున్నసూర్యోనచచంద్ర
మాః । యస్యభాసావిభాతీదమిత్యేషాశాశ్వతీశ్రుతిః ॥ ౪౮ ॥ ఏకోదే
వోమహాదేవో విజ్ఞేయస్తుమహేశ్వరః । నతస్యపరమంకించిత్పదంసమధి
గమ్యతే ॥ ౪౯ ॥ అయమాదిరనాద్యంతః స్వభావాదేవనిర్మలః । స్వతం
త్రఃపరిపూర్ణశ్చ స్వేచ్ఛాధీనశ్చరాచరః ॥ ౫౦ ॥ అప్రాకృతవపుశ్శ్రీమాన్
లక్ష్యలక్షణవర్జితః । అముక్తోమోచకశ్చాయమకాలః కాలచోదకః ॥ ౫౧ ॥
సర్వోపరికృతావాసః సర్వావాసశ్చసర్వవిత్ । షడ్విధాధ్వమయస్యా
స్యసర్వస్యజగతఃపతిః ॥ ౫౨ ॥ ఉత్తరోత్తరభూతానాముత్తరశ్చనిరుత్తరః
ఆనందమహిమాభూమిరనవచ్ఛిన్నవైభవః ॥ ౫౩ ॥ అశేషవిషయామో
ఘ శుద్ధబుద్ధివిజృంభణః । ఆత్మశక్త్యమృతాస్వాద ప్రమోదానుసకోయు
వా ॥ ౫౪ ॥ అనంతానందసందోహ మకరందమధువ్రతః । అఖండజగ
దండానాం పిండీకరణపండితః ॥ ౫౫ ॥ ఔదార్యవీర్యగాంభీర్య మాధుర్య
మకరాలయః । నైవాస్యసదృశంవస్తు నాధికంచాపికించన ॥ ౫౬ ॥ అతు
లస్సర్వభూతానాం రాజరాజశ్చతిష్ఠతి । అనేనచిత్రకృత్యేన ప్రధమాంస్ప
జ్యతేజగత్ ॥ ౫౭ ॥ అంతకాలేపునశ్చేదం తస్మిన్ప్రళయమేష్యతి । అ
స్యభూతానివశ్యానిచాయంసర్వనియోజకః ॥ ౫౮ ॥ అయంతుపరయాభక్త్యా
దృశ్యతేనాన్యథాక్వచిత్ । వ్రతానిసర్వదానాని తపాంసినియమాస్త
థా ॥ ౫౯ ॥ కథితానిపురాసద్భిర్భావార్థం నాత్రసంశయః । హరిశ్చా
హంచరుద్రశ్చ తథాన్యేచసురాసురాః ॥ ౬౦ ॥ తపోభిరుగ్రైరద్యాపితస్య
దర్శనకాంక్షిణః । దృశ్యశ్చపతితైర్యాగ్యైర్మూర్ఖైర్జనైః పరివినుత్సన్నేతి ॥ ౬౧
భక్త్యైరంతర్బహిశ్చాపిపూజ్యస్సంభాష్యఏవచ । తదిదంత్రివిధంరూపం స్థూ
లంసూక్ష్మంతతఃపరం ॥ ౬౨ ॥ అస్మదాద్యమరైర్దృశ్యం స్థూలంసూ

దృశ్యంతుయోగిభిః। తతఃపరంతుయన్నిత్యం జ్ఞానమానందమవ్యయం॥ ౬3
తన్నిష్ఠైస్తత్పరైర్భక్తైర్దృశ్యంతద్వ్రతమాస్థితైః। బహునాత్రకిముక్తే
న గుహ్యాద్గుహ్యతరంపరం॥ ౬౪॥ శివేభక్తిర్నసందేహ స్తయాయుక్తో
విముచ్యతే। ప్రసాదాదేవసాభక్తిః ప్రసాదోభక్తిసంభవః॥ ౬౫॥ య
థైవాంకురతోబీజం బీజతోవాయథాంకురః। ప్రసాదపూర్వికాప్యేవ పశో
స్సర్వార్థసిద్ధయః॥ ౬౬॥ సప్రసాదసాధనైరంతే స్వైరపిచసాధ్యతే।
ప్రసాదసాధనంధర్మస్సచ వేదేనదర్శితః॥ ౬౭॥ తదభ్యాసవశాత్సామ్యం
పూర్వయోఃపుణ్యపాపయోః। సామ్యాత్ప్రసాదసంపర్కో ధర్మస్యా
తిశయస్తతః॥ ౬౮॥ ధర్మాతిశయమాసాద్య పశోఃపాపపరిక్షయః।
ఏవంప్రక్షీణపాపస్య బహుభిర్జన్మభిఃక్రమాత్॥ ౬౯॥ సాంబేసర్వేశ్వరే
భక్తిర్జ్ఞానపూర్వాప్రజాయతే। భావానుగుణమీశస్యప్రసాదోవ్యతిరిచ్య
తే॥ ౭౦॥ ప్రసాదాత్కర్మసంత్యాగః ఫలతోనస్వరూపతః। తస్మాత్క
ర్మఫలత్యాగాచ్ఛివధర్మస్స్వయంశుభః॥ ౭౧॥ సచగుర్వనపేక్షశ్చ తదపే
క్షఇతిద్విధా। తత్రానపేక్షాత్సాపేక్షో ముఖ్యశ్శతగుణాధికః॥ ౭౨॥ శి
వధర్మాన్వయస్యాస్య శివజ్ఞానసమన్వయః। జ్ఞానాన్వయవశాత్పుంస స్సం
సారదోషదర్శనం॥ ౭3॥ తతోవిషయవైరాగ్యం వైరాగ్యాద్భావశో
ధనం। భావశుద్ధ్యోపపన్నస్య ధ్యానేనిష్ఠానకర్మణి॥ ౭౪॥ జ్ఞానధ్యా
నాభియుక్తస్యపుంసో యోగఃప్రవర్తతే। యోగేనతుపరాభక్తిః ప్రసా
దస్తదనంతరం॥ ౭౫॥ ప్రసాదాన్ముచ్యతేజంతు ర్ముక్తశ్శివసమోభవేత్
అనుగ్రహప్రకారస్య క్రమోయమవివక్షితః॥ ౭౬॥ యాదృశీయోగ్య
తాపుంసస్తస్యతాదృగనుగ్రహః। గర్భస్థోముచ్యతేకశ్చిత్ జ్ఞాయమానస్త
థాపరః॥ ౭౭॥ బాలోవాతరుణోవాథవృద్ధోవాముచ్యతేపరః। తిర్యగ్యో
నిగతఃకశ్చిన్ముచ్యతే నారకీపరః॥ ౭౮॥ అపరస్తుపదంప్రాప్తోముచ్యతేస్వపదక్ష
యాత్। కశ్చిత్ క్షీణపదోభూత్వాపునరావృత్యముచ్యతే॥ ౭౯॥ కశ్చి
దూర్ధ్వంగతస్తస్మిన్స్థిత్వాస్థిత్వావిముచ్యతే। తస్మాన్నైకప్రకారేణనరా
ణాంముక్తిరిష్యతే॥ ౮౦॥ జ్ఞానభావానురూపేణ ప్రసాదేనైవనిర్వృతిః
తస్మాదస్య ప్రసాదార్థంవాఙ్మనోదోష వర్జితాః॥ ౮౧॥ ధ్యాయంతశ్శి
వమేవైకం సదారతనయైర్యుతాః। తన్నిష్ఠాస్తత్పరాస్సర్వేతద్యుక్తాస్తదుపా

శ్రేయాః ॥ ౪౨ ॥ సర్వక్రియాః ప్రకుర్వాణాః తమేవమనసాగతాః । దీ
ర్ఘసత్రం సమాసాద్య దివ్యం వర్షసహస్రకం ॥ ౪౩ ॥ సత్రాంతే మన్నియో
గేన వాయుస్తత్రాగమిష్యతి । సఏవ భవతాం శ్రేయః సోపాయం కథయి
ష్యతి ॥ ౪౪ ॥ తతో వారాణశీపుణ్యా పురీపరమశోభనా । గంతవ్యాయ
త్రవిశ్వేశో దేవ్యాసహ పినాకధృత్ ॥ ౪౫ ॥ సదావిహరతి శ్రీమాన్భక్తా
నుగ్రహకారణాత్ । తత్రాశ్చర్యం మహద్దృష్ట్వా మత్సమీపంగమిష్య
థ ॥ ౪౬ ॥ తతో వః కథయిష్యామి మోక్షోపాయం ద్విజోత్తమాః । ఏకే
నజన్మనా ముక్తిర్యస్మాత్కరతలేస్థితా ॥ ౪౭ ॥ ఏతన్మనోమయం చక్రం
మయాసృష్టం విసృజ్యతే । యత్రాస్య శీర్యతే నేమిః స దేశస్తపసశ్శుభః ॥ ౪౮
ఇత్యుక్త్వా సూర్యసంకాశం చక్రం సృష్ట్వా మనోమయం । ప్రణిపత్య మహా
దేవం విససర్జ పితామహః ॥ ౪౯ ॥ తేతిహృష్టతరా విప్రాః ప్రణమ్య జగ
తాం ప్రభుం । ప్రయయుస్తస్య చక్రస్య యత్ర నేమిరశీర్యత ॥ ౫౦ ॥ చక్రం
తదపి సంక్షిప్తం శ్లక్ష్ణం చారుశిలాతలే । విమలస్వాదుపానీయే నిపపాత వ
నే క్వచిత్ ॥ ౫౧ ॥ తద్వనం తేన విఖ్యాతం నైమిశం మునిపూజితం । అ
నేకయక్షగంధర్వ విద్యాధరసమాకులం ॥ ౫౨ ॥ అష్టాదశసముద్రస్య
ద్వీపానశ్నన్ పురూరవాః । విలాసవశమూర్వశ్యా యాతో దైవప్రచోది
తః ॥ ౫౩ ॥ అక్రమేణాహరన్మోహా ద్యజ్ఞవాటం హిరణ్మయం । ముని
భిర్యత్ర సంక్రుద్ధైః కుశవజ్రైర్నిపాతితః ॥ ౫౪ ॥ విశ్వం సిసృక్షమాణా వై
యత్ర విశ్వసృజః పురా । సత్రమారేభిరే దివ్యం బ్రహ్మజ్ఞా గార్హపత్య
గాః ॥ ౫౫ ॥ ఋషిభిర్యత్ర విద్వద్భిశ్శబ్దార్థన్యాయకోవిదైః । శక్తిప్ర
జ్ఞాక్రియాయోగై ర్విధిరాసీదనుష్ఠితః ॥ ౫౬ ॥ యత్ర వేదవిదో నిత్యం
వేదవాదబహిష్కృతాన్ । వాదజల్పబలైర్ఘ్నంతి వాచోభిః ప్రతివాది
నః ॥ ౫౭ ॥ స్ఫటికమయమహీభృత్పాదజాభ్యశ్శిలాభ్యః । ప్రసరద
మృతకల్పస్వచ్ఛపానీయరమ్యం । అతిరసఫలవృక్షప్రాయమవ్యాలసత్వం
తపస ఉదితమాసీన్నైమిశం తన్మునీనాం ॥ ఇతి శ్రీవాయవీయ సంహితా
యాం పూర్వభాగ ద్వితీయోధ్యాయః ॥ ౨

సూతః ॥ తస్మిన్దేశే మహాభాగా మునయశ్శంసితవ్రతాః । అర్చ
యంతో మహాదేవం సత్రమారేభిరే తదా ॥ ౧ ॥ తచ్చ సత్రం ప్రవవృతే

సర్వైశ్వర్యంమహర్షీణాం । విశ్వంసిసృక్షమాణానాం పురావిశ్వసృ
జామివ ॥ ౨ ॥ అథకాలేగతేసత్రే సమాప్తేభూరిదక్షిణే । పితామహని
యోగేన వాయుస్తత్రాగమత్స్వయం ॥ ౩ ॥ శిష్యస్స్వయంభువోదేవ

—నైమిశీయాన్ ప్రతివాయ్వాగమనం—

స్సర్వప్రత్యక్షదృగ్వశీ । ఆజ్ఞాయాంమరుతోయస్య సంస్థితాస్సప్తసప్త
కాః ॥ ౪ ॥ ప్రేరయంచ్ఛశ్వదంగాని ప్రాణాద్యాభిస్స్వవృత్తిభిః । సర్వ
భూతశరీరాణాం కురుతేయశ్చధారణం ॥ ౫ ॥ అణిమాదిభిరష్టాభి రైశ్వ
ర్యైశ్చసమన్వితః । తిర్యక్సారాదిభిర్ధర్మైర్భువనానిబిభర్తియః ॥ ౬ ॥
ఆకాశయోనిర్ద్విగుణః స్పర్శశబ్దసమన్వయాత్ । తేజసాంప్రకృతిశ్చే
తియం ప్రాహుస్తత్వచింతకాః ॥ ౭ ॥ తమాశ్రమగతందృష్ట్వా మునయో
దీర్ఘసత్రిణః । పితామహవచస్స్మృత్వా ప్రహర్షమతులంయయుః ॥ ౮
అభ్యుత్థాయతతస్సర్వే ప్రణమ్యాంబరసంభవం । చామీకరమయంతస్మై
విష్టరంసమకల్పయన్ ॥ ౯ ॥ సోపితత్రసమాసీనో మునిభిస్సమ్యగర్చితః ।
ప్రతినంద్యచతాన్సర్వాన్ పప్రచ్ఛకుశలంతతః ॥ ౧౦ ॥ వాయుః ॥ అత్ర
వఃకుశలంవిప్రాః కచ్చిద్వృత్తేమహాక్రతౌ । కచ్చిద్యజ్ఞహనోదైత్యా న
బాధేరన్సురద్విషః ॥ ౧౧ ॥ ప్రాయశ్చిత్తందురిష్టంవాన కచ్చిత్సమజా
యత । స్తోత్రంశస్త్రైర్గ్రహైర్దేవాన్ పితౄన్నిత్యైశ్చకర్మభిః ॥ ౧౨ ॥ క
చ్చిదభ్యర్చ్యయుష్మాభి ర్విధిరాసీత్స్వనుష్ఠితః । నివృత్తేచమహాసత్రే ప
శ్చాద్వఃకించికీర్షితం ॥ ౧౩ ॥ ఇత్యుక్త్వామునయస్సర్వే వాయునాశి
వభావినా । ప్రహృష్టమనసఃపూతాః ప్రత్యూచుర్వినయాన్వితాః ॥ ౧౪ ॥
మునయః ॥ అద్యనఃకుశలంసర్వ మద్యసాధ్వాభవత్తపః । అస్మచ్ఛ్రేయో
వివృద్ధ్యర్థంభవానత్రాగతోయతః ॥ ౧౫ ॥ శ్రుణుచేదంపురావృ
త్తం తమసాక్రాంతమానసైః । ఉపాసితఃపురాస్మాభి ర్విజ్ఞానార్థంప్రజాప
తిః ॥ ౧౬ ॥ తస్మాదస్యప్రసాదార్థం నైమిశేమన్నియోగతః । యజ
ధ్వందీర్ఘసత్రేణ రుద్రంపరమకారణం ॥ ౧౭ ॥ తత్ప్రసాదేనసత్రాంతే
వాయుస్తత్రాగమిష్యతి । తన్ముఖాద్జ్ఞానలాభోవ స్తత్రశ్రేయోథవిష్య
తి ॥ ౧౮ ॥ ఇత్యాదిశ్యవయంసర్వే ప్రేషితాఃపరమేష్ఠినా । అస్మిన్దేశే
మహాభాగ త్వదాగమనకాంక్షిణః ॥ ౧౯ ॥ దీర్ఘసత్రంసమాసీనా దివ్య

వర్షసహస్రకం । అథ తస్యాగమాదస్య ప్రార్థనా నాస్తి కించన ॥ ౨౦ ॥ ఇత్యాకర్ణ్య పురాణ్యుత్తమ్ మృషీణాందీర్ఘసత్రిణాం । వాయుః ప్రీతమనా భూత్వా తత్రాస్తే మునిసంవృతః । తతస్తైర్మునిభిః పృష్టస్తేషాం భావవివృద్ధయె । సర్గాదిశార్వమైశ్వర్యం సమాసాదవదద్విభుః ॥ ఇతి శ్రీవాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగె తృతీయోధ్యాయః ౩

సూతః ॥ తత్రపూర్వంమహాభాగా నైమిశారణ్యవాసినః । ప్రణి

(వాయుకృత తత్వబోధః)

పత్యయథాన్యాయ్యం పప్రచ్ఛుః పవనంప్రభుం ॥ ౧ ॥ నైమిశీయాః ॥ భవాన్కథమనుప్రాప్తో జ్ఞానమీశ్వరగోచరం । కథంచశిష్యభావస్తె బ్రహ్మణోవ్యక్తజన్మనః ॥ వాయుః । ఏకోనవింశతిః కల్పో విజ్ఞేయశ్శ్వేతలోహితః । తస్మిన్కల్పేచతుర్వక్త్రః స్రష్టుకామోతపత్తపః ॥ ౩ ॥ తపసా తేనతీవ్రేణ తుష్టస్తస్యపితాస్వయం । దివ్యకౌమారమాస్థాయ రూపంరూపవతాంవరః ॥ ౪ ॥ శ్వేతో నామమునిర్భూత్వా దివ్యాంవాచముదీరయన్ । దర్శనంప్రదదౌతస్మై దేవదేవోమహేశ్వరః ॥ ౫ ॥ తందృష్ట్వాపితరంబ్రహ్మ బ్రహ్మణోధిపతింపతిం । ప్రణమ్యపరమంజ్ఞానం గాయత్ర్యాసహలబ్ధవాన్ ॥ ౬ ॥ తతస్సలబ్ధవిజ్ఞానో విశ్వకర్మాచతుర్ముఖః । అసృజత్సర్వభూతాని స్థావరాణిచరాణిచ ॥ ౭ ॥ యతస్తజ్జ్ఞానామృతంలబ్ధం బ్రహ్మణాపరమేశ్వరాత్ । తతస్తద్వాన్దేవ మయాలబ్ధంతపోబలాత్ ॥ ౮ ॥ మునయః ॥ కింతజ్జ్ఞానంత్వయాలబ్ధం తథ్యాత్తథ్యతరంశుభం । యత్రకృత్వా పరాంనిష్ఠాం పురుషస్సుఖమృచ్ఛతి ॥ ౯ ॥ వాయుః ॥ పశుపాశపతిజ్ఞానం యత్తులబ్ధంమయాపురా । తత్రనిష్ఠాపరాకార్యా పురుషేణసుఖార్థినా ॥ ౧౦ ॥ అజ్ఞానప్రభవందుఃఖం జ్ఞానేనైవనివర్తతే । జ్ఞానంవస్తుపరిచ్ఛేదో వస్తుచత్రివిధంస్మృతం ॥ ౧౧ ॥ అజడంచజడంచైవ నియంతృచతయోరపి । పశుఃపాశపతిశ్చేతి కథ్యతేతత్త్రయంక్రమాత్ ॥ ౧౨ ॥ అక్షరంచక్షరంచైవ క్షరాక్షరపరంతథా । తదేతత్రితయంభూయః కథ్యతేతత్వవేదిభిః ॥ ౧౩ ॥ అక్షరంపశురిత్యుక్తః క్షరఃపాశఉదాహృతః । క్షరాక్షరపరంయత్త త్పతిరిత్యభిధీయతే ॥ ౧౪ ॥ మునయః ॥ కింతదక్షరమిత్యుక్తం కింవాక్షరముదాహృతం । తయోశ్చపరమంకింవా తదేతద్బ్రూ

హిమాపత ॥ ౧౫ ॥ వాయుః॥ ప్రకృతిఃక్షరమిత్యుక్తం పురుషోఽక్షరము
చ్యతే । తావిమౌ ప్రేరయత్యన్య స్సపరఃపరమేశ్వరః॥ ౧౬ ॥ మునయః॥
కైషాప్రకృతిరుద్దిష్టా కఏషపురుషోమతః । అనయోః కేనసంబంధః కో
యంప్రేరకఈశ్వరః ॥ ౧౭ ॥ వాయుః ॥ మాయాప్రకృతిరుద్దిష్టా పురు
షోమాయయావృతః। సంబంధోమలకర్మభ్యాం శివఃప్రేరకఈశ్వరః॥ ౧౮
మునయః ॥ కేయంమాయాసమాఖ్యాతాకింరూపోమాయయావృతః మ
లంకీదృక్కుతోవా స్యాత్కింశివత్వంకుతశ్శివః ॥ ౧౯ ॥ వాయుః ॥ మా
యామాహేశ్వరీశక్తిశ్చిద్రూపోమాయయావృతః । మలశ్చిచ్ఛాదకో
నైజో విశుద్ధశ్శివతాస్పదః ॥ ౨౦ ॥ మునయః ॥ ఆవృణోతికథంమాయా
వ్యాపినంకేనహేతునా । కిమర్థంవా వృతిఃపుంసః కేనవావినివర్త
తే॥ ౨౧॥ వాయుః॥ ఆవృతివ్యాపినోపిస్యా ద్వ్యాపీయస్మాత్కలాద్యపి।
హేతుకర్మైవభోగార్థం నివర్తేతమలక్షయాత్ ॥ ౨౨ ॥ మునయః ॥ క
లాదికథ్యతేకింత త్కర్మవాకిముదాహృతం । తత్కిమాదికమంతంవా కిం
ఫలంవాకిమాశ్రయం ॥ ౨౩ ॥ కస్తైభోగశ్చభోగ్యం కింకింవాతద్భోగసా
ధనం । మలక్షయస్యకోహేతుఃకీ దృక్ క్షీణమలఃపుమాన్ ॥ ౨౪ ॥ వా
యుః ॥ కలావిద్యాచరాగశ్చ కాలోనియతిరేవచ । కలాదయస్సమా
ఖ్యాతాః యోభోక్తాపురుషోభవేత్ ॥ ౨౫ ॥ పుణ్యపాపాత్మకంకర్మ సు
ఖదుఃఖఫలంతుతత్ । అనాదిమలభోగాంతమజ్ఞానాత్మసమాశ్రయం॥ ౨౬
భోగఃకర్మవినాశాయ భోగ్యమవ్యక్తముచ్యతే। బాహ్యాంతఃకరణద్వారం
శరీరంభోగసాధనం॥ ౨౭ । భవాతిశయలభ్యేన ప్రసాదేనమలక్షయః। క్షీణే
చాత్మమలేతస్మిన్పుమాన్ శివసమోభవేత్ ॥ ౨౮ ॥ మునయః॥ కలాదిపంచత
త్త్వానాంకింకర్మపృథగుచ్యతే । భోక్తేతిపురుషశ్చేతి యేనాత్మావ్యపది
శ్యతే ॥ ౨౯ ॥ కిమాత్మకంతదవ్యక్తం కేనాకారేణభుజ్యతే । కింతస్య
శరణంభుక్తౌ శరీరంచకిముచ్యతే ॥ ౩౦ ॥ వాయుః । దృక్క్రియావ్యంజ
కేవిద్యా కలేరాగః ప్రవర్తకః । కాలోవచ్ఛేదకస్తత్రనియతిస్తునియా
మికా ॥ ౩౧ ॥ అవ్యక్తంకారణంయత్తత్రిగుణప్రభవాప్యయం । ప్ర
ధానంప్రకృతిశ్చేతి యథాహుస్తత్త్వచింతకాః ॥ ౩౨ ॥ కలాతస్తదభి
వ్యక్తమనభివ్యక్తలక్షణం। సుఖదుఃఖవిమోహాత్మా భుజ్యతే గుణతస్త్రి

ధా ! సత్వంరజస్తమ ఇతిగుణాః ప్రకృతిసంభవాః । ప్రకృతౌసూక్ష్మరూ
పేణ తిలేతైలమివస్థితాః ॥ ౩౪ ॥ సుఖంచసుఖహేతుశ్చ సమాసాత్సా
త్వికంస్మృతం। రాజసంతద్విపర్యాసాత్ స్తంభమోహాత్తుతామసా ॥ ౩౫
సాత్వికస్యోర్ధ్వగతిః ప్రోక్తాతామసస్యాదధోగతిః । మధ్యమాతుగతిర్యా
సా రాజసీపరిపఠ్యతే ॥ ౩౬ ॥ తన్మాత్రాపంచకంచైవ భూతపంచకమేవ
చ । జ్ఞానేంద్రియాణిపంచైవ పంచకర్మేంద్రియాణిచ ॥ ౩౭ ॥ ప్రధానబు
ద్ధ్యహంకార మనాంసిచచతుష్టయం । సమాసాదేవమవ్యక్తం సవికార
ముదాహృతం ॥ ౩౮ ॥ తత్కారణదశాపన్న మవ్యక్తమితికథ్యతే । వ్య
క్తంకార్యదశాపన్నం శరీరాదిఘటాదిచ ॥ ౩౯ ॥ యథాఘటాదికంకార్యం
మృదాదేర్నాతిభిద్యతే। శరీరాదితథావ్యక్త మవ్యక్తాన్నాతిభిద్యతే ॥ ౪౦
తస్మాదవ్యక్తమేవైకంకారణంకారణానిచ । శరీరంచయదాధారంతద్భో
గ్యంచాపినేతరత్ ॥ ౪౧ ॥ మునయః ॥ బుద్ధీంద్రియశరీరేభ్యోవ్యతిరిక్తస్యకస్య
చిత్ ఆత్మశబ్దాభిధేయస్య వస్తుతోఽపికుతస్థితిః ॥ ౪౨ ॥ వాయుః ॥ బుద్ధీంద్రి
యశరీరేభ్యోవ్యతిరిక్తోవిభుర్ధ్రువః । అస్త్యేవకశ్చిదాత్మేతి హేతుస్తత్రసుదు
ర్గమః ॥ ౪౩ ॥ మునయః ॥ బుద్ధీంద్రియశరీరాణాం నాత్మతాసద్భిరిష్యతే।
స్మృతేరనియతజ్ఞా నాద్యథావద్దేహవేదనాత్ ॥ ౪౪ ॥ అతస్స్మర్తానుభూ
తానామశేషజ్ఞేయగోచరః । అంతర్యామీతివేదేషు వేదాంతేషుచగీ
యతే ॥ ౪౫ ॥ సర్వంతత్రససర్వత్ర వ్యాప్యతిష్ఠతిశాశ్వతః । తథాపిక్వా
పికేనాపి వ్యక్తమేషనదృశ్యతే ॥ ౪౬ ॥ నవాయంచక్షుషాగ్రాహ్యో
నాపరైరింద్రియైరపి । మనసైవప్రదీప్తేన మహానాత్మావసీయతే ॥ ౪౭ ॥
నచస్త్రీనపుమానేష నైవచాపినపుంసకః । నైవోర్ధ్వంనాపితిర్యక్చ నా
ధస్తాన్నకుతశ్చన ॥ ౪౮ ॥ అశరీరంశరీరేషు చలేషుస్థాణుమవ్యయం । స
దాపశ్యతితంధీరో నరఃప్రత్యవమర్శనాత్ ॥ ౪౯ ॥ కిమత్రబహునోక్తే
నపురుషోదేహతఃపృథక్ । అపృథగ్యేతుపశ్యంతి అసమ్యక్తేషుదర్శనం ॥ ౫౦
యచ్ఛరీరమిదంప్రోక్తం పురుషస్యతతఃపరం । అశుద్ధమవశందుఃఖ మధ్రు
వంచనవిద్యతే ॥ ౫౧ ॥ విపదాంబీజభూతే సపురుషస్తేనసంయుతః । సుఖ
దుఃఖమయాశ్చ భవతిస్వేనకర్మణా ॥ ౫౨ ॥ అద్భిరాప్లావితంక్షేత్రం
జనయత్యంకురంయథా । అజ్ఞానప్లావితంకర్మ దేహంజనయతేతథా ॥ ౫౩

అత్యంతమసుఖావాసాః రుగ్ణాశ్చైకాంతమృత్యుదాః । అనాగతా అతీతా
శ్చ తనవో౽స్య సహస్రశః ॥ ౫౪ ॥ ఆగత్యాగత్య శీర్ణేషు శరీరేషు శరీరిణః । అ
త్యంతవసతిః క్వాపి న కేనాపి చ లభ్యతే ॥ ౫౫ ॥ ఛాదితశ్చ వియుక్తశ్చ శ
రీరైరేష లక్ష్యతే । చంద్రబింబవదాకాశే తరళైరభ్రసంచయైః ॥ ౫౬ ॥
అనేకదేహభేదేన భిన్నా వృత్తిరిహాత్మనః । అష్టాపదపరిక్షేపే వ్యక్షము
ద్రేవ లక్ష్యతే ॥ ౫౭ ॥ నైవాస్య భవితా కశ్చిన్నాసౌ భవతి కస్యచిత్ । పథి
సంగమ ఏవాయం దారైః పుత్రైశ్చ బంధుభిః ॥ ౫౮ ॥ యథా కాష్ఠం చ కాష్ఠం
చ సమేయాతాం మహోదధౌ । సమేత్య చ వ్యపేయాతాం తద్వద్భూత
సమాగమః ॥ ౫౯ ॥ స పశ్యతి శరీరం తచ్ఛరీరం తం న పశ్యతి । తౌ పశ్యతి పరః
కశ్చిత్తావుభౌ తం న పశ్యతః ॥ ౬౦ ॥ బ్రహ్మాద్యాః స్థావరాంతాశ్చ పశవః ప
రికీర్తితాః । పశూనామేవ సర్వేషాం ప్రోక్తమేతన్నిదర్శనం ॥ ౬౧ ॥
య ఏష బధ్యతే పాశైః సుఖదుఃఖాశనః పశుః । లీలాసాధనభూతో౽యమీ
శ్వరస్యేతి సూరయః ॥ ౬౨ ॥ అజ్ఞో జంతురనీశో౽యమాత్మనః సుఖదుః
ఖయోః । ఈశ్వరప్రేరితో గచ్ఛేత్ స్వర్గం వా శ్వభ్రమేవ వా ॥ ౬౩ ॥
మునయః ॥ యో౽యం పశురితి ప్రోక్తో యశ్చ పాశ ఉదాహృతః । ఆభ్యాం
విలక్షణః కశ్చిద్యో౽యమస్త్యనయోః పతిః ॥ ౬౪ ॥ వాయుః ॥ అస్తి కశ్చిదప
ర్యంత రమణీయగుణాశ్రయః । పతిర్విశ్వస్య నిర్మాతా పశుపాశవిల
క్షణః ॥ ౬౫ ॥ అభావే తస్య విశ్వస్య సృష్టిరేషా కథం భవేత్ । అచేతన
త్వాదజ్ఞత్వాదనయోః పశుపాశయోః ॥ ౬౬ ॥ ప్రధానపరమాణ్వాది
యావత్కించిదచేతనం । న తత్కర్తృ స్వయం దృష్టం బుద్ధిమత్కార
ణం వినా ॥ ౬౭ ॥ జగచ్చ కర్తృసాపేక్షం కార్యం సావయవం యతః । తస్మా
త్కార్యస్య కర్తృత్వం పత్యుర్న పశుపాశయోః ॥ ౬౮ ॥
పశోరపి చ కర్తృత్వం పత్యుః ప్రేరణపూర్వకం । అయథాకారణజ్ఞానమం
ధస్యకరణం యథా ॥ ౬౯ ॥ ఆత్మానం చ పృథక్ జ్ఞాత్వా ప్రేరితారం తతః పృ
థక్ । అసౌ జుష్టస్తతస్తేన హ్యమృతత్వాయ కల్ప్యతే ॥ ౭౦ ॥ పశోః పాశస్య
పత్యుశ్చ తత్త్వతో౽స్తి యదంతరం । బ్రహ్మవిత్తద్విదిత్వైవ యోనిము
క్తో భవిష్యతి ॥ ౭౧ ॥ సంయుక్తమేతద్వితయం క్షరమక్షరమేవ చ । వ్యక్తా
వ్యక్తం బిభర్తీశో విశ్వం విశ్వవిమోచకః ॥ ౭౨ ॥ భోక్తా భోజ్యం ప్రేరయి

త్రా మంతవ్యం త్రివిధం స్మృతం । నాతః పరం విజానద్భిర్వేదితవ్యం హి కించ
న ॥ ౨౩ ॥ తిలేషు వా యథా తైలం దధ్ని వా సర్పిరర్పితం । యథాఽపస్స్రో
తసి వా స్యాత్ యథారణ్యాం హుతాశనః ॥ ౨౪ ॥ ఏకమేవ మహాత్మానమాత్మా
నాత్మవిలక్షణం । సత్యేన తపసా చైవ నిత్యయుక్తోఽనుపశ్యతి ॥ ౨౫ ॥ య ఏ
కో జాలవానీశ ఈశనీభిస్స్వశక్తిభిః । సర్వాఁల్లోకానిమాంస్సృష్ట్వా ఏక
ఏవ స ఈశతే ॥ ౨౬ ॥ ఏక ఏవ తదా రుద్రో న ద్వితీయోఽస్తి కశ్చన । సంసృ
జ్య విశ్వం భువనం గోప్తాంతే సంచుకోచ సః ॥ ౨౭ ॥ విశ్వతశ్చక్షురేవాయ
ముతాయం విశ్వతో ముఖః ॥ । తథైవ విశ్వతో బాహు ర్విశ్వతః పాదసంయు
తః ॥ ౨౮ ॥ ద్యావాభూమీ చ జనయన్ దేవ ఏకస్సనాతనః । య ఏకస్సర్వ
దేవానాం ప్రభవశ్చోద్భవస్తథా ॥ ౨౯ ॥ హిరణ్యగర్భం దేవానాం ప్రథ
మం జనయేదయం । విశ్వస్మాదధికో రుద్రో మహర్షిరితి హి శ్రుతిః ॥ ౩౦ ॥
వేదాహమేతం పురుషం మహాంతమమృతం ధ్రువం । ఆదిత్యవర్ణం తమసః
పరస్తాత్సంస్థితం ప్రభుం ॥ ౩౧ ॥ యస్మాన్నాస్తి పరం కించిదపరం పరమా
త్మనః । నాణీయోఽస్తి న చ జ్యాయస్తేన పూర్ణమిదం జగత్ ॥ ౩౨ ॥
సదా వృక్ష ఇవ స్తబ్ధః కేవలో దివి తిష్ఠతి . సంకల్ప ప్రభవం తస్య చరాచరమి
దం జగత్ ॥ ౩౩ ॥ సర్వాననశిరోగ్రీవస్సర్వభూతగుహాశయః । సర్వ
వ్యాపీ చ భగవాన్ తస్మాత్సర్వగతశ్శివః ॥ ౩౪ ॥ సర్వతః పాణిపాదోఽయం సర్వ
తోఽక్షిశిరోముఖః । సర్వతశ్శ్రుతిమాన్లోకే సర్వమావృత్య తిష్ఠతి ॥ ౩౫ ॥
సర్వేంద్రియగుణాభాసస్సర్వేంద్రియవివర్జితః । సర్వస్య ప్రభురీశానస్స
ర్వస్య శరణం సుహృత్ ॥ ౩౬ ॥ అచక్షురపి యః పశ్యత్యకర్ణోఽపి శృణోతి
యః । సర్వం వేత్తి న వేత్తాస్య తమాహుః పురుషం పరం ॥ ౩౭ ॥ అణోరణీ
యాన్మహతో మహీయానయమవ్యయః । గుహాయాం నిహితశ్చాపి జం
తోశ్చాస్య మహేశ్వరః ॥ ౩౮ ॥ తమక్రతుం క్రతుప్రాయం మహిమాతి
శయాన్వితం । ధాతుః ప్రసాదాదీశానం వీతశోకః ప్రపశ్యతి ॥ ౩౯ ॥ వే
దాహమేతమజరం పురాణం సర్వగం ప్రభుం । నిరోధం జన్మనో యస్య వ
దంతి బ్రహ్మవాదినః ॥ ౪౦ ॥ ఏకోఽపి త్రీనిమాంల్లోకాన్ బహుధా శక్తియో
గతః । విదధాతి విచేష్టంతే విశ్వమాహుర్మహేశ్వరం ॥ ౪౧ ॥ [illegible]
త్వజాఖ్యా చ సైవ విద్యా ప్రకృతిస్స్మృతా । తామజాం లోహితాం [illegible]

స్తామేకాంత్వజః ప్రజాః॥౯౨॥ జనిత్రీమను శేతేన్యో జుషమాణస్వరూపిణీం। తామేవాజామజోన్యస్తు భుక్తభోగాంజహాతిచ ॥ ౯౩ ॥ ద్వానుపర్ణావచస యుజౌ సమానంవృక్షమాస్థితౌ । ఏకోత్తిపిప్పలంస్వాదు పరోనశ్నన్ప్రప శ్యతి ॥ ౯౪ ॥ వృక్షేస్మిన్పురుషోమగ్నో ముహ్యమానశ్చశోచతి । జుష్ట మన్యంయదాపశ్యే దీశంపరమకారణం । తదాస్యమహిమానంచ వీతశోక స్సుఖీభవేత్ ॥ ౯౫ ॥ ఛందాంసియజ్ఞాఃక్రతవో యద్భూతంభవ్యమేవ చ । మాయీవిశ్వంసృజత్యస్మి న్నివిష్టోమాయయావృతః ॥ ౯౬ ॥ మా యాంతుప్రకృతింవింద్యా న్మాయినంతుమహేశ్వరం । తస్యావయవభూతై స్తు వ్యాప్తంసర్వమిదంజగత్ ॥ ౯౭ ॥ సూక్ష్మాతిసూక్ష్మమీశానం కల లస్యాపిమధ్యతః । స్రష్టారమపివిశ్వస్య చేష్టితారంచతస్యతు । శివమేవే శ్వరంజ్ఞాత్వా శాంతిమత్యంతమృచ్ఛతి ॥ ౯౮ ॥ సఏవకాలో గోప్తాచ వి శ్వస్యాధిపతిః ప్రభుః । తంవిశ్వాధిపతింజ్ఞాత్వా మృత్యుపాశాత్ప్రముచ్య తే ॥ ౯౯॥ ఘృతాత్పరంమండమివ సూక్ష్మంజ్ఞాత్వాధిపంశివం । సర్వభూ తేషుగూఢంచ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౧౦౦ ॥ ఏషఏవపరో దేవో విశ్వకర్మామహేశ్వరః హృదయేసన్నివిష్టంతం జ్ఞాత్వైవామృతమ శ్నుతే ॥ ౧౦౧ ॥ యదాతమస్తన్నదివాన రాత్రిర్నసదప్యసత్ । కేవలశ్శి వస్స ఏకో యతః ప్రజ్ఞాపురాతనీ ॥ ౧౦౨ ॥ నైనమూర్ధ్వంనతిర్యంచ నమ ధ్యేపరిజగ్రభత్ । నతస్యప్రతిమాచాస్తి యస్యనామమహద్యశః ॥ ౧౦౩। అజాతమిమమేవైకం మత్వాజన్మనిభీరవః । రుద్రస్యాస్యప్రపద్యంతే రక్షా ర్థంఞం దక్షిణంముఖం ॥ ౧౦౪ ॥ ద్వేఅక్షరేబ్రహ్మపరేత్వనంతేసము దాహృతే । విద్యావిద్యేసమాఖ్యాతే నిహితేయత్రగూఢవత్ ॥ ౧౦౫॥ క్షరంత్వవిద్యాహ్యమృ తంవిద్యేతిపరిగీయతే । తేఉభేఈశతేయస్తు సో వ్యఃఖలుమహేశ్వరః ॥ ౧౦౬ ॥ఏకైకంబహుధాజాలంవికుర్వన్నేకవచ్ఛయః సర్వాధిపత్యంకురుతేసృష్ట్వా సర్వాన్ప్రజాపవాన్ ॥ ౧౦౭ ॥ దిశఊర్ధ్వ మధస్తిర్య గ్భాసయన్భ్రాజతేస్వయం । యోనిస్స్వభావాదప్యే కోవరే ణ్యస్త్వధితిష్ఠతి ॥ ౧౦౮ ॥ స్వభావంవాచకాంత్స ర్వాన్వాచ్యాంశ్చపరి ణామయన్ । గణాంశ్చభోగ్యభోక్తృత్వే తద్విశ్వమధితిష్ఠతి ॥ ౧౦౯ ॥ తద్గుహ్యోపనిషద్గూఢం తచ్ఛబ్రహ్మపరాత్పరం । బ్రహ్మయోనింజగ

త్పూర్వం వినా దేవా మహార్షయః ॥౧౧౧॥ భావగ్రాహ్యమనీడాఖ్యం
భావాభావకరంశివం। కలాసర్గకరం దేవం యేవిదుస్తేజహుస్తనుం॥౧౧౨
స్వభావమేకేమన్యంతే కాలమన్యేవిమోహితాః । దేవస్యమహిమా
హ్యేష యేనేదంభ్రామ్యతేజగత్ ॥౧౧౩॥ యేనేదమావృతంనిత్యంకాల
కాలాత్మనాయుతః । తేనేరితమిదంకర్మ భూతైస్సహానివర్తతే ॥ ౧౧౪
యత్కర్మభూయశఃకృత్వా వినివర్త్యచభూయశః। తత్త్వస్యసహసత్త్వేన
యోగంచాపిసమేత్య వై ॥ ౧౧౫ ॥అష్టాభిశ్చత్రిభిశ్చైవ ద్వాభ్యాంచై
కేనవాపునః కాలేనాత్మగుణైశ్చాపి కృత్స్నమేనజగత్స్వయం ॥ ౧౧౬ ॥
గుణైరారభ్యకర్మాణి స్వభావాన్వినియోజయేత్ । తేషామభావేనాశ
స్స్యాత్కృతస్యాపిచకర్మణః ॥ ౧౧౭ ॥ కర్మక్షయేపునశ్చాన్యత్తతోయాతి
సతత్త్వతః । సఏవాదిస్స్వయంయోగనిగముత్తంభోక్తృభోగయోః ॥౧౧౮
పరస్త్రికాలాదకలస్స ఏవపరమేశ్వరః।తంవిశ్వరూపప్రభవం భవమీడ్యం
ప్రజాపతిం ॥౧౧౯ ॥ దేవదేవంజగత్పూజ్యంస్వచిత్తస్థముపాస్మహే । కా
లాదిభిఃపరోయస్మాత్ప్రపంచఃపరివర్తతే॥౧౨౦॥ ధర్మావహంపాపనుదంభ
గేశంవిశ్వధామ చ । తమీశ్వరాణాం పరమం మహేశ్వరం ।
తందేవతానాం పరమంచదైవతం। ౧౨౧ ॥ పతింపతీనాంపరమంపరస్తా
ద్విదామదేవంభువనేశ్వరేశ్వరం । నతస్యవిద్యతేకార్యం కారణంచనవి
ద్యతే ॥ ౧౨౨ ॥ నతత్సమోధికశ్చాపి క్వచిజ్జగతిదృశ్యతే । పరాస్యవి
విధాశక్తిః శ్రుతౌస్వాభావికీశ్రుతా ॥ ౧౨౩ ॥ జ్ఞానంబలంక్రియాచైవ
యాభ్యోవిశ్వమిదంకృతం । నతస్యాస్తిపతిఃకశ్చి న్నైవలింగంనచేశితా
౧౨౪ ॥ కారణంకారణానాంచ సతేషామధిపాధిపః। నచాస్యజనితాకశ్చి
న్నచజన్మకుతశ్చన ॥ ౧౨౫ ॥ నజన్మహేతవస్తద్వ న్మలమాయాదిసంజ్ఞి
తాః । సఏకస్సర్వభూతేషు గూఢోవ్యాప్తశ్చసర్వశః ॥ ౧౨౬ ॥ సర్వ
భూతాంతరాత్మాచ ధర్మాధ్యక్షస్సకథ్యతే । సర్వభూతాధివాసశ్చసాక్షీ
చేతాశ్చనిర్గుణః ॥ ౧౨౭॥ ఏకోవశీనిష్క్రియాణాం బహూనాంవివశాత్మ
నాం । ఏకస్తుబహుధాబీజం కరోతిసముదాచితం ॥ ౧౨౮ ॥ తమేవా
త్మనితిష్ఠతం యేపశ్యంతిముముక్షవః । తేషామేవసుఖంనిత్యం నేతరేషా
మిహాత్మనాం ॥ ౧౨౯ ॥ నిత్యానామప్యనిత్య శ్చేతనానాంచచేతనః

ఏకోబహూనాంచాకామః కామానీశఃప్రయచ్ఛతి ॥౧౩౦॥ సాంఖ్యయో
గాధిగమ్యంత త్కారణంజగతఃపతిం । జ్ఞాత్వాదేవంపశుఃపాశైస్సర్వైరే
వవిముచ్యతే ॥ ౧౩౧ ॥ విశ్వకృద్విశ్వవిత్స్వాత్మా యోనిజ్ఞఃకాలకృద్గు
ణీ ప్రధానక్షేత్రజ్ఞపతిర్గుణేశఃపాశమోచకః ౧౩౨. బ్రహ్మాణంవిదధేపూ
ర్వం వేదాంశ్చోపదిశత్స్వయం । యోదేవస్తమహంబుధ్వా స్వాత్మబుద్ధి
ప్రసాదతః ॥ ౧౩౩ ॥ ముముక్షురస్మాత్సంసారా త్ప్రపద్యేశరణంశివం।
నిష్కళం నిష్క్రియంశాంతం నిరవద్యంనిరంజనం ॥ ౧౩౪ ॥ అమృత
స్యపరంసేతుం దగ్ధేంధనమివానలం। యదాచర్మవదాకాశం వేష్టయిష్యం
తిమానవాః ॥ ౧౩౫ ॥ తదాశివమవిజ్ఞాయ దుఃఖస్యాంతోభవిష్యతి
తపఃప్రభావాద్దేవస్య ప్రసాదాచ్చమహర్షయః ॥ ౧౩౬ ॥ అత్యాశ్ర
మోచితంజ్ఞానం పవిత్రంపాపనాశనం వేదాంతేపరమంగుహ్యంపురాకల్ప
ప్రచోదితం ॥ ౧౩౭ ॥ బ్రహ్మణో వదనాల్లబ్ధం మయేదం భాగ్యగౌర
వాత్ నాప్రశాంతాయదాతవ్యమేతజ్జ్ఞానమనుత్తమం ॥ ౧౩౮ ॥ నాపు
త్రాయానువృత్తాయ నాశిష్యాయచసర్వధా । యస్యదేవేపరాభక్తిర్య
థాదేవేతథాగురౌ ॥ ౧౩౯ ॥ తస్యైతేకథితాహ్యర్థాః ప్రకాశంతేమ
హాత్మనః ॥ ౧౪౦ ॥ వృత్తం ॥ అతశ్చసంక్షేపమిదంశృణుధ్వం శివఃప
రస్తాత్ప్రకృతేశ్చపుంసః । ససర్గకాలేచకరోతిసర్వం సంహారకాలేపునరా
దదాతి ॥ ౧౪౧ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితా
యాం పూర్వభాగే శైవతత్వకథనంనామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥ ౪ ॥

మునయః ॥ కాలాదుత్పద్యతేసర్వం కాలాదేవవిపద్యతే । నకా
లనిరపేక్షంహి క్వచిత్కించనవిద్యతే ॥ ౧ ॥ యదాస్యాంతర్గతంవిశ్వం
శశ్వత్సంసారమండలం । సర్గసంహృతిముద్రాభ్యాంచక్రవత్పరివర్
తతే ॥ ౨ ॥ బ్రహ్మాహరిశ్చరుద్రశ్చ తథాన్యేచసురాసురాః । యత్కృ
తాంనియతిం ప్రాప్యప్రభవోనాతివర్తితుం ॥ ౩ ॥ భూతభవ్యభవిష్యై
ర్యై ర్వ్యధజ్యాజరయత్ప్రజాః । అతిప్రభురితిస్వైరం వర్తతేతిభయంక
రః ॥ ౪ ॥ కఏషభగవాన్కాలః కస్యవావశవర్త్యయం । కఏవాస్యవశే
వస్యాత్కథమైతద్వదతుర్ణా ॥ ౫ ॥ వాయుః ॥ కలాకాష్ఠానిమేషాదికళ
లాకలితవిగ్రహం । కాలాత్మేతిసమాఖ్యాతం తేజోమహేశ్వరంపరం ॥ ౬

యదలంఘ్యమశేషస్య స్థావరస్యచరస్యచ । నియోగరూపమీశస్య బ
లంవిశ్వనియామకం ॥ ౭ ॥ తస్యాంశాంశమయీశక్తిః కాలాత్మనిమహా
త్మని । తతోనిస్సృత్యసంక్రాంతా విస్ఫులింగాగ్నేరివాయసి ॥ ౮ ॥ త
స్మాత్కాలవశేవిశ్వం ససవిశ్వవశేస్థితః । శివస్యతువశేకాలో నకాలస్య
వశేశివః ॥ ౯ ॥ యతో ప్రతిహతంశార్వం తేజఃకాలేప్రతిష్ఠితం । మహా
తస్సస్యకాలస్య మర్యాదాహిదురత్యయా ॥ ౧౦ ॥ కాలంప్రజ్ఞావిశేషేణ
కోతివర్తితుమర్హతి । కాలేనతుకృతంకర్మ నకశ్చిదతివర్తతే ॥ ౧౧
ఏకచ్ఛత్రాంమహీంకృత్స్నాం యఃపరాక్రమ్యశాసతి । సోపినైవాతివ
ర్తేత కాలంవేలామివోదధిః ॥ ౧౨ ॥ యెనిగృహ్యేంద్రియగ్రామంజ
యంతిసకలంజగత్ । నజయంత్యపితేకాలం కాలోజయతితానపి ॥ ౧౩
ఆయుర్వేదవిదోవైద్యా స్స్వనుష్ఠితరసాయనాః । నమృత్యుమతివర్తం
తే కాలోహిదురతిక్రమః ॥ ౧౪ ॥ శ్రియారూపేణశీలేనబలేనచకులేన
చ । అన్యచ్చింతయతేజంతుః కాలోన్యత్కురుతేబలాత్ ॥ ౧౫ ॥ అప్రి
యైశ్చప్రియైశ్చైవ అచింతితసమాగమైః సంయోజయతిభూతాని వియో
జయతిచేశ్వరః ॥ ౧౬ ॥ యదైవదుఃఖితఃకశ్చిత్తదైవసుఖితఃపరః । దు
ర్విజ్ఞేయస్వభావస్య కాలస్యాహోవిచిత్రతా ॥ ౧౭ ॥ యోయువాసభవే
ద్వృద్ధో యోబలీయాంస్సదుర్బలః । యశ్శ్రీమాంసోపినిశ్శ్రీకశ్చిత్రః
కాలవిపర్యయః ॥ ౧౮ ॥ నాభిజాత్యంనవైశీలం నబలంనచనైపుణం । భ
వేత్కార్యాయపర్యాప్తంకాలశ్చేత్ప్రతిబంధకః ॥ ౧౯ ॥ యేచనిష్పరు
షైస్సూక్తైర్గీతవాద్యైరుపస్థితాః । యేచానాథాఃపరాన్నాదాః కాలస్తే
షుసమక్రియః ॥ ౨౦ ॥ ఫలంత్యకాలేనరసాయనాని సమ్యక్ప్రయుక్తాన్యపి
చౌషధాని । తాన్యేవకాలేనసమాహృతాని సిద్ధింప్రయాంత్యాశుసుఖం
దిశంతి ॥ ౨౧ ॥ నాకాలతోయంమ్రియతే జాయతేవా నాకాలతఃపుష్టిమ
గ్ర్యాముపైతి । నాకాలతస్సుఖితందుఃఖితంవా నాకాలికంవస్తుతదస్తికిం
చిత్ ॥ ౨౨ ॥ కాలేనశీతఃప్రతివాతివాతః కాలేనవృష్టిర్జలదానుపైతి ।
కాలేనసస్యానిభవంతితస్మాత్కాలేనసంజీవతిజీవలోకః ॥ ౨౩ ॥ ఇత్థం
కాలాత్మనస్తత్త్వం యోవిజానాతితత్త్వతః । కాలాత్మానమతిక్రమ్య కా
లాతీతంసగచ్ఛతి ॥ ౨౪ ॥ నయస్యకాలోనచబంధముక్తీ నయఃపుమాన్

నర్శకృతిర్నవిశ్వం । విచిత్రరూపాయశివాయతస్మై నమఃపర స్మైపరమేశ్వ
రాయ ॥ ఇతిశ్రీశైవె మహాపురాణె వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వ
భాగె కాలమాహాత్మ్య కథనంనామపంచమోధ్యాయః ॥ ౫ ॥

ఋషయః ॥ కేనమానేనకాలేస్మి న్నాయుస్సంఖ్యాప్రకల్ప్యతే ।
సంఖ్యారూపస్యకాల స్యకఃపునఃపరమోవధిః ॥ ౧ ॥ వాయుః ॥ ఆయుషో
త్రనిమేషాఖ్య మాద్యమానంప్రచక్షతె। సంఖ్యామయస్యకాల స్యశాం
త్యతీతకలావధిః ॥ ౨ ॥ అక్షిపక్ష్మపరిక్షేపో నిమేషఃపరికీర్తితః । తాదృ
శానాంనిమేషాణాం కాష్ఠాదశచపంచచ ॥ ౩ ॥ కాష్ఠాస్త్రింశత్కలానా
మ కలాస్త్రింశన్మౌహూర్తికం । ముహూర్తానామపిత్రింశ దహో
రాత్రంప్రచక్షతె ॥ ౪ ॥ త్రింశత్సంఖ్యైరహోరాత్రై ర్మాసఃపక్షద్వ
యాత్మకః । జ్ఞేయఃపిత్ర్యమహోరాత్రం మాసఃకృష్ణసితాత్మకః ॥ ౫
మాసైస్తైరయనంషడ్భిర్వర్షం ద్వేచాయనేమతే । లౌకికేనైవమానే
న అబ్దోయోమానుషస్మృతః ॥ ౬ ॥ ఏతద్దివ్యమహోరాత్ర మితిశా
స్త్రస్యనిశ్చయః । దక్షిణంచాయనంరాత్రి స్తథోదగయనందినం ॥ ౭ ॥
మాస స్త్రింశదహోరాత్రై ర్దివ్యోమానుషవత్స్మృతః । సంవత్స
రోపిదేవానాం మాసైర్ద్వాదశభి స్తథా ॥ ౮ ॥ త్రీణివర్షశతాన్యేవ ష
ష్టివర్షయుతాన్యపి దివ్యస్సంవత్సరోజ్ఞేయో మానుషేణప్రకీర్తితః ॥౯
దివ్యేనైవప్రమాణేన యుగసంఖ్యాప్రవర్తతె । చత్వారిభారతేవర్షే
యుగానికవయోవిదుః ॥ ౧౦ ॥ పూర్వంకృతయుగంనామ తతస్త్రేతావి
ధీయతే । ద్వాపరశ్చకలిశ్చైవ యుగాన్యేతానికృత్స్నశః ॥ ౧౧ ॥ చత్వా
రితుసహస్రాణి వర్షాణాంతత్కృతంయుగం । తస్యతావచ్ఛతీసంధ్యా
సంధ్యాంశశ్చతథావిధః ॥ ౧౨ ॥ ఇతరేషుససంధ్యేషు ససంధ్యాంశేషుచ
త్రిషు । ఏకాపాయేనవర్తంతె సహస్రాణిశతానిచ ॥ ౧౩ ॥ ఏతద్ద్వాద
శసాహస్రం సాధికంచచతుర్యుగం । చతుర్యుగసహస్రంయత్సక
ల్పఇతికథ్యతే ॥ ౧౪ ॥ చతుర్యుగైకసప్తత్యా మనోరంతరముచ్యతె ।
కల్పేచతుర్దశైకాస్మి న్మనూనాంపరివృత్తయః ॥ ౧౫ ॥ ఏతేనక్రమ
యోగేన కల్పమన్వంతరాణిచ । సప్రజానివ్యతీతాని శతశోథసహస్ర
శః ॥ ౧౬ ॥ అజ్ఞేయత్వాచ్చసర్వేషామసంఖ్యేయతయాపునః । శక్యో

నైవానుపూర్వ్యాద్వై తేషాంవక్తుంసవిస్తరః ॥ ౧౭ ॥ కల్పోనామదివా
ప్రోక్తో బ్రహ్మణోవ్యక్తజన్మనః । కల్పానాంవైసహస్రంచ బ్రాంహ్మం
వర్షమిహోచ్యతే ॥ ౧౮ ॥ వర్షాణామష్టసాహస్రం యచ్చతద్బ్ర
హ్మణోయుగం । సవనంయుగసాహస్రం బ్రహ్మణఃపద్మజన్మనః ॥ ౧౯
సవనానాంసహస్రంచ త్రిగుణంత్రివృతంతథా । కల్ప్యతేసకలఃకాలో
బ్రహ్మణఃపరమేష్ఠినః ॥ ౨౦ ॥ తస్యవైదివసేయాంతి చతుర్దశపురంద
రాః । శతానిమాసేచత్వారి వింశత్యాసహితానిచ ॥ ౨౧ ॥ అబ్దేపంచ
సహస్రాణి చత్వారింశద్యుతానిచ । చత్వారింశత్సహస్రాణి పంచలక్షా
నిచాయుషి ॥ ౨౨ ॥ బ్రహ్మవిష్ణోర్దినేచైకో విష్ణూరుద్రదినేతథా ।
ఈశ్వరస్యదినేరుద్రా సదాఖ్యస్యతథేశ్వరః ॥ ౨౩ ॥ సాక్షాచ్ఛివస్యత
త్సంఖ్య స్తథాసోఽపసదాశివః । చత్వారింశత్సహస్రాణిపంచలక్షాణిచా
యుషి ॥ ౨౪ ॥ తస్మాత్సాక్షాచ్ఛివేనైషః కాలాత్మాసంప్రవర్తతే ।
యత్తత్సృష్టేస్సమాఖ్యాతం కాలాంతరమిహద్విజాః ॥ ౨౫ ॥ ఏతత్కా
లాంతరంజ్ఞేయ మహర్వైపారమేశ్వరం । రాత్రిశ్చతావతీజ్ఞేయా పరమే
శస్యకృత్స్నశః ॥ ౨౬ ॥ అహస్తస్యతుయాసృష్టీ రాత్రిశ్చప్రళయస్స్మృ
తః । అహర్నవిద్యతేతస్య నరాత్రిరతిధారయేత్ ॥ ౨౭ ॥ ఏషోపచారః
క్రియతే లోకానాంహితకామ్యయా । ప్రజాఃప్రజానాంపతయో మూ
ర్తయశ్చసురాసురాః ॥ ౨౮ ॥ ఇంద్రియాణీంద్రియార్థాశ్చ మహాభూ
తానిపంచచ । తన్మాత్రాణ్యథభూతాది ర్బుద్ధిశ్చసహదైవతైః ॥ ౨౯ ॥
అహ్నితిష్ఠంతిసర్వాణి పరమేశస్యధీమతః । అహరంతేప్రలీయంతే రా
త్ర్యంతేవిశ్వసంభవః ॥ ౩౦ ॥ యోవిశ్వాత్మాకర్మకాలస్వభావాద్యర్థ
శక్తిర్యస్యనోలంఘనీయా । యస్యైవాజ్ఞాధీనమేతత్సమస్తం । నమ
స్తస్మైమహతేశంకరాయ ॥ ఇతి శ్రీశైవేమహాపురాణే వాయవీయసం
హితాయాం పూర్వభాగే బ్రహ్మాద్యాయుర్మానకథనంనామ ష
ష్ఠోధ్యాయః ॥ ౬

మునయః ॥ కథంజగదిదంకృత్స్నం విధాయచనిధాయచ । ఆజ్ఞ
యాపరమాంక్రీడాం కరోతిపరమేశ్వరః ॥ ౧ ॥ కింతత్ప్రథమసంభూతం
కేనేదమఖిలంతతం । కేనవాపునరేవేదం గ్రస్యతేపృథుకుక్షినా ॥ ౨ ॥

వాయుః ॥ శక్తిః ప్రథమసంభూతా శాంత్యతీతపదోత్తరా । తతో మా
యా తతో వ్యక్తం శివాచ్ఛక్తిమతః ప్రభోః ॥ ౩ ॥ శాంత్యతీతపదం శక్తే
స్తతశ్శాంతిపదం క్రమాత్ । తతో విద్యాపదం తస్మాత్ప్రతిష్ఠాపదసంభ
వః ॥ ౪ ॥ నివృత్తిపదముత్పన్నం ప్రతిష్ఠాపదతః క్రమాత్ । ఏవముక్తా
సమాసేన సృష్టిరీశ్వరచోదితా ॥ ౫ ॥ ఆనులోమ్యాత్తథైతేషాం ప్రాతి
లోమ్యేన సంహృతిః । అస్మాత్పంచపదోద్దిష్టాన్న సృష్ట్యంతరమిష్య
తే ॥ ౬ ॥ కలాభిః పంచభిర్వ్యాప్తం యస్మాద్విశ్వమిదం జగత్ । అవ్య
క్తం కారణం యత్తదాత్మనా సమధిష్ఠితం ॥ ౭ ॥ మహదాదివిశిష్టాంతం స్మృ
జతీత్యపి సమ్మతం । కింతు తత్రాపి కర్తృత్వం నావ్యక్తస్య న చాత్మనః ॥ ౮
అచేతనత్వాత్ప్రకృతేరజ్ఞత్వాత్పురుషస్య చ । ప్రధానపరమాణ్వాది యా
వత్కించిదచేతనం ॥ ౯ ॥ న తత్కర్తృ స్వయం దృష్టం బుద్ధిమ
త్కారణం వినా । జగచ్చ కర్తృసాపేక్షం కార్యం సావయవం యతః ॥ ౧౦
తస్మాచ్ఛక్తః స్వతంత్రో యః సర్వశక్తిశ్చ సర్వవిత్ । అనాదినిధనశ్చా
యం మహదైశ్వర్యసంయుతః ॥ ౧౧ ॥ స ఏవ జగతః కర్తా మహాదేవో
మహేశ్వరః । పరిణామః ప్రధానస్య ప్రవృత్తిః పురుషస్య చ ॥ ౧౨ ॥ స
ర్వం సత్యవ్రతస్యైవ శాసనేన ప్రవర్తతే । ఇతీయం శాశ్వతీ నిష్ఠా సతాం మ
నసి వర్తతే ॥ ౧౩ ॥ న చైనం పక్షమాశ్రిత్య వర్తతే స్వల్పచేతనః । యా
వదాదిసమారంభో యావచ్చ ప్రలయో మహాన్ ॥ ౧౪ ॥ తావదత్యేతి సకలం
బ్రహ్మణః శరదాం శతం । పరమిత్యాయుషో నామ బ్రహ్మణో
వ్యక్తజన్మనః ॥ ౧౫ ॥ యత్పరాఖ్యం తదర్ధం చ పరార్ధమభిధీయతే । పరా
ర్ధద్వయకాలాంతే ప్రలయే సముపస్థితే ॥ ౧౬ ॥ అవ్యక్తమాత్మనః కా
ర్యమాదాయాత్మని తిష్ఠతి । ఆత్మన్యవస్థితేవ్యక్తే వికారే ప్రతిసంహృ
తే ॥ ౧౭ ॥ సాధర్మ్యేణాధితిష్ఠేతే ప్రధానపురుషావుభౌ తమస్సత్త్వగుణా
వేతౌ సమత్వేన వ్యవస్థితౌ ॥ ౧౮ ॥ అనుద్రిక్తావనూనౌ తావోతప్రో
తౌ పరస్పరం । గుణసామ్యే తదా తస్మిన్నవిభాగే తమోదయే ॥ ౧౯ ॥
శాంతవాతైకనీరే చ న ప్రజ్ఞాయత కించన । అప్రజ్ఞాతే జగత్యస్మిన్నేక ఏవ
మహేశ్వరః ॥ ౨౦ ॥ ఉపాస్య రజనీం కృత్స్నాం పరో మాహేశ్వరీం త
తః । ప్రభాతాయాం తు శర్వర్యాం ప్రధానపురుషావుభౌ ॥ ౨౧ ॥ ప్రవి

వ్యక్షోభయామాస మాయాయోగాన్మహేశ్వరః, తతః పునరశేషాణాం భూతానాం ప్రభవాప్యయాత్ ॥ ౨౨ ॥ అనుగ్రహాదభవత్సృష్టి రాజ్ఞయా పరమేష్ఠినః ॥ వృత్తం ॥ విశ్వోత్తీర్ణోత్తర విచిత్ర మనోరథస్య యస్యైక శక్తిశకలేన సకలః సమాప్తః । ఆత్మానమధ్యపతి మధ్వవిరోనవదన్తి తస్మై నమః సకలలోకవిలక్షణాయ ॥ ౨౩ ॥ ఇతి శ్రీ శైవేమహాపురాణే వాయవీయసంహితాయాం పూర్వభాగే సప్తమోధ్యాయః ॥ ౭

వాయురువాచ ॥ పురుషాధిష్ఠితాత్పూర్వ మవ్యక్తాదీశ్వరాజ్ఞయా । బుద్ధ్యాదయోవిశేషాంతా వికారాశ్చాభవన్క్రమాత్ ॥ ౧ ॥ తతస్తేభ్యోవికారేభ్యో రుద్రోవిష్ణుఃపితామహః । జగతఃకారణత్వేన త్రయోదేవావిజజ్ఞిరే ॥ ౨ ॥ సర్వతోభువనవ్యాప్తి శక్తిమవ్యాహతాం క్వచిత్ । జ్ఞానమప్రతిమంశశ్వ దైశ్వర్యంచాణిమాదికం ॥ ౩ ॥ సృష్టిస్థితిలయాఖ్యేషు కర్మసుత్రిషుహేతుతాం । ప్రభుత్వేనసహైతేషాం ప్రసూతేపరమేశ్వరః ॥ ౪ ॥ కల్పాన్తరేపునస్తేషాము స్పర్ధాబుద్ధిమోహినాం । సర్గరక్షాలయాచారం ప్రత్యేకంప్రదదౌచసః ॥ ౫ ॥ ఏతేపరస్పరోత్పన్నా ధారయన్తిపరస్పరం । పరస్పరేణవర్ధన్తే పరస్పరమనువ్రతాః ॥ ౬ ॥ క్వచిద్బ్రహ్మాక్వచిద్విష్ణుః క్వచిద్రుద్రఃప్రశస్యతే । నానేనతేషామాధిక్య మైశ్వర్యంచాతిరిచ్యతే ॥ ౭ ॥ అయంపరస్త్వయంనేతి సంరమ్భాభినివేశినః । యాతుధానాభవన్త్యేవ పిశాచావాసంశయః ॥ ౮ దేవోగుణత్రయాతీత శ్చతుర్వ్యూహోమహేశ్వరః సకలస్సకలాధారః శక్తేరుత్పత్తికారణం ॥ ౯ ॥ సోయమాత్మాత్రయస్యాస్య ప్రకృతేఃపురుషస్యచ । లీలాకృతజగత్సృష్టి రీశ్వరత్వేవ్యవస్థితః ॥ ౧౦ ॥ యస్సర్వస్మాత్పరోనిత్యో నిష్కలఃపరమేశ్వరః । సఏవతదాధార స్తదాత్మాతదధిష్ఠితః ॥ ౧౧ ॥ తస్మాన్మహేశ్వరశ్చైవ ప్రకృతిఃపురుషస్తథా, సదాశివోభవోవిష్ణు ర్బ్రహ్మాసర్వంశివాత్మకం ॥ ౧౨ ॥ ప్రధానాత్ప్రథమంజజ్ఞే బుద్ధిఃఖ్యాతిర్మతిర్మహాన్ । మహత్తత్త్వస్యసంక్షోభా దహంకారస్త్రిధాభవత్ ॥ ౧౩ ॥ అహంకారాచ్చభూతాని తన్మాత్రాణీన్ద్రియాణిచ । వైకారికాదహంకారా త్సత్త్వోద్రిక్తాస్తుసాత్త్వికాః ॥ ౧౪ ॥ వైకారికస్ససర్గస్తు యుగపత్సంప్రవర్తతే । బుద్ధీన్ద్రియాణిపంచైవ పంచకర్మేన్ద్రి

యాణిచ ॥ ౧౫ ॥ ఏకాదశంమనస్తత్ర స్వగుణేనోభయాత్మకం । తమో
యుక్తాదహంకారా ద్భూతతన్మాత్రసమ్భవః ॥ ౧౬ ॥ భూతానామాది
భూతత్వా ద్భూతాదిఃకథ్యతేతుసః । భూతాదేశ్శబ్దమాత్రం స్యాత్తత్ర
ఆకాశసమ్భవః ॥ ౧౭ ॥ ఆకాశాత్స్పర్శఉత్పన్నః స్పర్శాద్వాయుసము
ద్భవః । వాయోరూపంతతస్తేజ స్తేజసోరససమ్భవః ॥ ౧౮ ॥ రసాదా
పస్సముత్పన్నా స్తాభ్యోగన్ధసముద్భవః । గన్ధాచ్చపృథివీజాతా భూతే
భ్యోన్యచ్చరాచరం ॥ ౧౯ ॥ పురుషాధిష్ఠితత్వాచ్చ అవ్యక్తానుగ్రహే
ణచ । మహదాదివిశేషాన్తా హ్యండముత్పాదయన్తి తే ॥ ౨౦ ॥ తత్ర
కార్యంచకరణంసంసిద్ధం బ్రహ్మణోయదా । తదాణ్డేస్మిన్ప్రవృద్ధో భూ
త్క్షేత్రజ్ఞో బ్రహ్మసంజ్ఞితః ॥ ౨౧ ॥ సవై శరీరీప్రథమః సవై పురుషఉచ్య
తే । ఆదికర్తాసభూతానాం బ్రహ్మాగ్రేసమవర్తత ॥ ౨౨ ॥ తస్యేశ్వ
రస్యాప్రతిమా జ్ఞానవైరాగ్యలక్షణా । ధర్మైశ్వర్యకరాబుద్ధి ర్బ్రా
హ్మీజజ్ఞేభిమానినః ॥ ౨౩ ॥ అవ్యక్తాజ్జాయతేతస్య మనసాయద్యదీప్సి
తం। వశీకృతత్వాత్త్రైగుణ్యా త్సాపేక్షత్వాత్స్వభావతః ॥౨౪॥ త్రిధావిభ
జ్యచాత్మానం త్రైలోక్యేసమ్ప్రవర్తతే । సృజతేగ్రసతేచైవ వీక్షతే
చత్రిభిఃస్వయం ॥ ౨౫ ॥ చతుర్ముఖస్తుబ్రహ్మత్వే కాలత్వేచాన్తకఃస్మృ
తః । సహస్రమూర్ధాపురుషస్తిస్రోవస్థాస్స్వయంభువః ॥ ౨౬ ॥ స
త్వంరజశ్చబ్రహ్మత్వే కాలత్వేచతమోరజః । విష్ణుత్వేకేవలంసత్త్వం గు
ణవృద్ధిస్త్రిధాప్రభోః ॥ ౨౭ ॥ బ్రహ్మత్వేసృజతేలోకాన్ కాలత్వేసం
క్షిపత్యపి । పురుషత్వేప్యుదాసీనః కర్మచత్రివిధంవిభోః ॥ ౨౮ ॥ ఏవం
త్రిధావిభిన్నత్వా ద్బ్రహ్మాత్రిగుణఉచ్యతే। చతుర్ధాప్రవిభక్తత్వాచ్చ
తుర్వ్యూహఃప్రకీర్తితః ॥ ౨౯ ॥ ఆదిత్వాదాదిదేవోసావజాతత్వా
దజస్స్మృతః । పాతియస్మాత్ప్రజాస్సర్వాః ప్రజాపతిరితిస్మృతః ॥ ౩౦ ॥
హిరణ్మయస్తుయోమేరు స్తస్యోల్బంసుమహాత్మనః । గర్భోదకంసము
ద్రాశ్చ జరాయుశ్చాపిపర్వతాః॥ ౩౧ ॥ తస్మిన్నణ్డేత్విమేలోకా అన్త
ర్విశ్వమిదంజగత్ । చన్ద్రాదిత్యౌసనక్షత్రౌ సగ్రహాసహవాయునా ॥
౩౨ ॥ అద్భిర్దశగుణాభిస్తు బాహ్యతోణ్డం సమావృతం । ఆపోదశగు
ణేనైవ తేజసాబహిరావృతాః ॥ ౩౩ ॥ తేజోదశగుణేనైవవాయునా

వహ్నిరావృతః। ఆకాశేనావృతో వాయుః ఖంచ భూతాదినావృతం॥ ౩౪
భూతాదిర్మహతా తద్వదవ్యక్తేనావృతో మహాన్। ఏతైరావరణైరణ్డం స
ప్తభిః ప్రాకృతైర్వృతం ॥ ౩౫ ॥ ఏతదావృత్య చాన్యోన్య మష్టౌ ప్రకృ
తయః స్థితాః । ఏవం పరస్పరోత్పన్నా ధారయంతి పరస్పరం ॥ ౩౬ ॥ ఆ
ధారాధేయభావేన వికారాస్తు వికారిషు । కూర్మోఙ్గాని యథా పూర్వం
ప్రసార్య వినియచ్ఛతి ॥ ౩౭ ॥ వికారాంశ్చ తథావ్యక్తం సృష్ట్వా భూయో
నియచ్ఛతి । అవ్యక్తప్రభవం సర్వ మానులోమ్యేన జాయతే ॥ ౩౮ ॥ ప్రా
ప్తే ప్రళయకాలే తు ప్రాతిలోమ్యేన లీయతే । గుణాః కాలవశాదేవ భవన్తి
విషమాస్సమాః ॥ ౩౯ ॥ గుణసామ్యే లయో జ్ఞేయో వైషమ్యే సృష్టిరు
చ్యతే । తదిదం బ్రహ్మణో యోనిరేతదణ్డం ఘనం మహత్ । బ్రహ్మణః
క్షేత్రముద్దిష్టం బ్రహ్మక్షేత్రజ్ఞ ఉచ్యతే ॥ ౪౦ ॥ ఇతీదృశానామణ్డానాం
కోట్యో జ్ఞేయాస్సహస్రశః । సర్వగత్వాత్ప్రధానస్య తిర్యగూర్ధ్వమధః స్థి
తాః ॥ ౪౧ ॥ తత్ర తత్ర చతుర్వక్త్రా బ్రహ్మణో హరయో భవాః । సృ
ష్టాః ప్రధానేన తదా లబ్ధ్వా శంభోస్తు సన్నిధిం ॥ ౪౨ ॥ మహేశ్వరః పరో
వ్యక్తా దణ్డమవ్యక్తసంభవం । అణ్డాజ్జజ్ఞే విభుర్బ్రహ్మా లోకాస్తేన కృ
తాస్త్విమే ॥ ౪౩ ॥ వృత్తం ॥ అబుద్ధిపూర్వః కథితో మయైష ప్రధానస
ర్గః ప్రథమః ప్రవృత్తః । ఆత్యన్తికశ్చ ప్రలయోన్తకాలే లీలాకృతిః కేవ
లమీశ్వరస్య ॥ ౪౪ ॥ యత్తత్స్మృతం కారణమప్రమేయం బ్రహ్మప్ర
ధానం ప్రకృతేః ప్రసూతిః । అనాదిమధ్యాన్త మనన్తవీర్యం శుక్లం సుర
క్తం పురుషేణ యుక్తం ॥ ౪౫ ॥ ఉత్పాదకత్వాద్రజసోతిరేకా ల్లోకస్య
సన్తాన వివృద్ధిహేతూన్ । అష్టౌ వికారానపి చాదికాలే సృష్ట్వా సమశ్నా
తి తథాన్తకాలే ॥ ౪౬ ॥ ప్రకృత్యవస్థాపితకారణానాం యావత్ స్థితిర్యా
చ పునః ప్రవృత్తిః । తత్సర్వమప్రాకృత వైభవస్య సంకల్పమాత్రేణ మ
హేశ్వరస్య ॥ ౪౭ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహి
తాయాం పూర్వభాగే లోకోత్పత్తివర్ణనం నామాష్టమోధ్యాయః ॥౭॥
మునయ ఊచుః ॥ మన్వంతరాణి సర్వాణి కల్పభేదాంశ్చ సర్వశః
తేష్వవాన్తరసర్గంచ ప్రతిసర్గంచ నో వద ॥ ౧ ॥ వాయురువాచ ॥
కాలసంఖ్యావివృత్తస్య పరార్ధో బ్రహ్మణస్మృతః । తావాంశ్చైవా

స్యకాలోన్యస్తస్యాంతేప్రతిసృజ్యతే ॥ ౨ ॥ దివసేదివసేతస్య బ్ర
హ్మణఃపూర్వజన్మనః । చతుర్దశమహాభాగా మనూనాంపరివృత్తయః ॥ ౩
అనాదిత్వాదనన్తత్వా దజ్ఞేయత్వాచ్చకృత్స్నశః । మన్వంతరాణికల్పా
శ్చ నశక్యావచనాత్పృథక్ ॥ ౪ ॥ ఉక్తేష్వపిచసర్వేషు శ్రుణ్వతాంవో
ధవామమ । కిమిహాస్తిఫలంతస్మా న్నపృథగ్వక్తుముత్సహే ॥ ౫ ॥ య
ఏవఖలుకల్పేషు కల్పఃసమ్ప్రతివర్తతే । తత్రసంక్షిప్యవర్తన్తే సృష్ట
యఃప్రతిసృష్టయః ॥ ౬ ॥ యస్త్వయంవర్తతేకల్పో వారాహోనా
మనామతః అస్మిన్నపిద్విజశ్రేష్ఠా మనవస్తుచతుర్దశ ॥ ౭ ॥ స్వాయం
భువాదయస్సప్త సప్తసావర్ణికాదయః । తేషువైవస్వతోనామ సప్త
మోవర్తతేమనుః ॥ ౮ ॥ మన్వన్తరేషుసర్వేషు సర్గసంహారవృత్తయః
ప్రాయస్సమాభవన్తీతి తర్కైఃకార్యోవిజానతా ॥ ౯ ॥ పూర్వకల్పేపరా
వృత్తే ప్రవృత్తేకాలమారుతే । సమున్మూలితమూలేషు వృక్షేషుచవ
నేషుచ ॥ ౧౦ ॥ జగన్తితృణవత్త్రీణి దేవేదహతిపావకే । సృష్ట్యాభువినిషి
క్తాయాం వివేలేష్వర్ణవేషుచ ॥ ౧౧ ॥ దిక్షుసర్వాసుమగ్నాసు వా
రిపూరేమహీయసి । తరఙ్గైశ్చటులాక్షేపైః ప్రస్తరంగభుజమండలైః ॥ ౧౨ ॥
ప్రారబ్ధచణ్డనృత్యేషు తతఃప్రలయవారిషు । బ్రహ్మానారాయణోభూత్వా
సుష్వాపసలిలేసుఖం ॥ ౧౩ ॥ ఇమంచోదాహరన్త్యత్ర శ్లోకంనారాయ
ణంప్రతి । ఆపోనారాఇతిప్రోక్తా ఆపోవైనరసూనవః ॥ ౧౪ ॥ అయనం
తస్యతాయస్మాత్తేననారాయణస్స్మృతః । శివయోగమయీంనిద్రాంకు
ర్వంతంత్రిదశేశ్వరం ॥ ౧౫ ॥ బద్ధాంజలిపుటాః సిద్ధాజనలోకనివాసినః ।
స్తోత్రైఃప్రబోధయామాసుః ప్రభాతసమయేసురాః ॥ ౧౬ ॥ తతఃప్రబు
ద్ధఉత్థాయ శయనాత్తోయమధ్యగాత్ । ఉదైక్షతదిశఃసర్వా యోగ
నిద్రాలసేక్షణః ॥ ౧౭ ॥ నాపశ్యత్సతదాకించి త్స్వాత్మనోవ్యతిరేకి
యత్ । సవిస్మయఇవాసీనః పరాంచిన్తాముపాగమత్ ॥ ౧౮ ॥ క్వసా
భగవతీయాతు మనోజ్ఞామహతీమహీ । నానావిధమహాశైల నదీనగర
కాననా ॥ ౧౯ ॥ ఏవంసంచిన్తయన్ బ్రహ్మా బుబుధేనైవభూస్థితిం । త
దాసస్మారపితరం భగవన్తంత్రిలోచనం ॥ ౨౦ ॥ స్మరణాద్దేవదేవస్య భ
వస్యామితతేజసః । జ్ఞాతవాంత్సలిలేమగ్నాం ధరణీంధరణీపతిః ॥ ౨౧ ॥

తతోభూమేస్సముద్ధారం కర్తుకామః ప్రజాపతిః । జలక్రీడోచితం దివ్యం
వారాహం రూపమస్మరత్ ॥ ౨౨ ॥ మహాపర్వతవర్ష్మాణం మహాజల
దనిస్వనం । నీలమేఘప్రతీకాశం దీప్తశబ్దభయానకం ॥ ౨౩ ॥ పీన
వృత్తఘనస్కంధం పీనోన్నతకటీతటం । హ్రస్వవృత్తోరుజంఘాగ్రం సుతీక్ష్ణ
ఖురమండలం ॥ ౨౪ ॥ పద్మరాగమణిప్రఖ్య వృత్తభీషణలోచనం ।
వృత్తదీర్ఘమహాగాత్రం స్తబ్ధకర్ణస్థలోజ్జ్వలం । ౨౫ ॥ ఉదీర్ణోచ్ఛ్వాస
నిశ్వాస ఘూర్ణిత ప్రలయార్ణవం । విస్ఫురత్సుసటాచ్ఛన్న కపోల
స్కంధబంధురం ॥ ౨౬ ॥ మణిభిర్భూషణైశ్చిత్రైర్మహార్హైః పరి
ష్కృతైః । విరాజమానం విద్యుద్భిర్మేఘసంఘమివోన్నతం ॥ ౨౭ ॥
ఆస్థాయ విపులం రూపం వారాహమమితం విధిః । పృథివ్యుద్ధరణార్థాయ
ప్రవివేశ రసాతలం ॥ ౨౮ ॥ స తదా శుశుభే నీలః సూకరో గిరిసన్నిభః । లిం
గాకృతేర్మహేశస్య పాదమూలాంగతో యథా ॥ ౨౯ ॥ తతస్సలిలేమ
గ్నాం పృథివీం పృథివీధరః । ఉద్ధృత్యాలింగ్య దంష్ట్రాభ్యామున్మమజ్జ రసాత
లాత్ ॥ ౩౦ ॥ తం దృష్ట్వా మునయస్సిద్ధా జనలోకనివాసినః । ముముదు
ర్ననృతుర్మూర్ధ్ని తస్య పుష్పైరవాకిరన్ ॥ ౩౧ ॥ వపుర్మహావరాహ
స్య శుశుభే పుష్పసంవృతం । పతద్భిరివ ఖద్యోతైః ప్రాంశురంజనపర్వ
తః ॥ ౩౨ ॥ తతస్సంస్థానమానీయ వరాహో మహతీం మహీం । స్వ
మేవ రూపమాస్థాయ స్థాపయామాస వై ప్రభుః ॥ ౩౩ ॥ పృథివీం చ సమీ
కృత్య పృథివ్యాం స్థాపయన్ గిరీన్ । భూరాద్యాంశ్చతురో లోకాన్ కల్పయా
మాస పూర్వవత్ ॥ ౩౪ ॥ వృత్తం ॥ ఇతి ససుమహతీం మహీం మహీ
ధ్రైః ప్రలయమహాజలధేరధస్థముద్ధృత్య । ఉపరి చ వినివేశ్య విశ్వకర్మా చ
రమచరం చ జగత్ససర్జ భూయః ॥ ౩౫ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే
వాయవీయసంహితాయాం పూర్వభాగే నవమోధ్యాయః ॥ ౯.

వాయురువాచ ॥ సర్గం చింతయతస్తస్య తదా వై బుద్ధిపూర్వ
కం । ప్రధ్యానకాలే మోహస్తు ప్రాదుర్భూతస్తమోమయః ॥ ౧ ॥ త
మో మోహో మహామోహస్తామిస్రశ్చాంధసంజ్ఞితః । అవిద్యా పంచప
ర్వైషా ప్రాదుర్భూతా మహాత్మనః ॥ ౨ ॥ పంచధావస్థితస్సర్గో ధ్యా
యతస్త్వభిమానినః । సర్వతస్తమసావీవ బీజం కుంభవదావృతః ॥ ౩ ॥

బహిరన్తశ్చాప్రకాశః స్తబ్ధోనిస్సంజ్ఞఏవచ । తస్మాత్తేషాంవృతా బుద్ధి
ర్ముఖానికరణానిచ ॥ ౪ ॥ తస్మాత్తేసంవృతాత్మానో నగాముఖ్యాః ప్ర
కీర్తితాః । తందృష్ట్వాసాధకంబ్రహ్మా ప్రథమంసర్గమీదృశం ॥ ౫ ॥
అప్రసన్నమనాభూత్వా ద్వితీయంసోభ్యమన్యత । తస్యాభిధ్యాయత
స్సర్గం తిర్యక్స్రోతోభ్యవర్తత ॥ ౬ ॥ అన్తఃప్రకాశాస్తిర్యంచ ఆ
వృతాశ్చబహిఃపునః । పశ్వాత్మానస్తతోజాతా ఉత్పథగ్రాహిణశ్చతే ॥ ౭
తమప్యసాధకంజ్ఞాత్వా సర్గమన్యమమన్యత । తతోర్ధ్వస్రోతసోవృ
త్తో దేవసర్గస్తుసాత్త్వికః ॥ ౮ ॥ తేసుఖప్రీతిబహులా బహిరంతశ్చనా
వృతాః । ప్రకాశాబహిరన్తశ్చ స్వభావాద్దేవసంజ్ఞితాః ॥ ౯ ॥ తతో
భిధ్యాయతోవ్యక్తా దర్వాక్స్రోత స్తుసాధకః । మనుష్యనామాసం
జాతః సర్గోదుఃఖసముత్కటః ॥ ౧౦ ॥ ప్రకాశాబహిరన్తస్తే తమో
ద్రిక్తారజోధికాః । పంచమోనుగ్రహస్సర్గశ్చతుర్ధాసంవ్యవస్థితః ॥ ౧౧
విపర్యయేణశక్త్యాచ తుష్ట్యాసిధ్యాతథైవచ । తేపరిగ్రాహిణస్సర్వే సం
విభాగరతాఃపునః ॥ ౧౨ ॥ ఖాదనాశ్చాప్యశీలాశ్చ భూతాద్యాఃపరికీ
ర్తితాః । ప్రథమోమహతస్సర్గో బ్రహ్మణఃపరమేష్ఠినః ॥ ౧౩ ॥ త
న్మాత్రాణాంద్వితీయస్తు భూతసర్గస్సఉచ్యతే । వైకారిక స్తృతీయస్తు
సర్గఐన్ద్రియకస్స్మృతః ॥ ౧౪ ॥ ఇత్యేషప్రకృతేఃసర్గః సమ్భూతోబు
ద్ధిపూర్వకః । ముఖ్యసర్గశ్చతుర్థస్తుముఖ్యావైస్థావరాస్స్మృతాః ॥ ౧౫
తిర్యక్స్రోతస్తుయఃప్రోక్త స్తిర్యగ్యోనిఃసపంచమః । తథోర్ధ్వస్రోతస
ష్షష్ఠోదేవసర్గస్తుసంస్మృతః ॥ ౧౬ ॥ తతోర్వాక్స్రోతసాం సర్గఃసప్త
మస్సతుమానుషః । అష్టమోనుగ్రహస్సర్గః కౌమారోనవమస్స్మృ
తః ॥ ౧౭ ॥ ప్రాకృతాశ్చత్రయఃపూర్వే సర్గాస్తేబుద్ధిపూర్వకాః । బు
ద్ధిపూర్వంప్రవర్తన్తే ముఖ్యాద్యాఃపంచవైకృతాః ॥ ౧౮ ॥ అగ్రేసస
ర్జవైబ్రహ్మామానసానాత్మనఃసమాన్ । సనన్దంసనకంచైవ విద్వాంసం
చసనాతనం ॥ ౧౯ ॥ ఋభుంసనత్కుమారంచ పూర్వమేవప్రజాపతిః ।
సర్వేతేయోగినోజ్ఞేయావీతరాగావిమత్సరాః ॥ ౨౦ ॥ ఈశ్వరాసక్తమన
సోన చక్రుస్సృష్టయేమతిం । తేషుసృష్ట్యనపేక్షేషు గతేషుసనకాది
షు ॥ ౨౧ ॥ స్రష్టుకామఃపునర్బ్రహ్మా తతాపపరమంతపః । తస్యైవం

తప్యమానస్య నకించిత్సమవర్తత ॥ ౨౨ ॥ తతో దీర్ఘేణ కాలేన దుఃఖా
త్క్రోధో వ్యజాయత । క్రోధావిష్టస్య నేత్రాభ్యాం ప్రాపతన్నశ్రుబిన్ద
వః ॥ ౨౩ ॥ తత స్తేభ్యోఽశ్రుబిన్దుభ్యో భూతాః ప్రేతా స్తదాభవన్ । సర్వాం
స్తానశ్రుజాన్దృష్ట్వా బ్రహ్మాత్మానమనిన్దత ॥ ౨౪ ॥ తస్య తీవ్రాభవన్మూర్ఛా
క్రోధామర్షసముద్భవా । మూర్ఛితస్తు జహౌ ప్రాణాన్ క్రోధావిష్టః
ప్రజాపతిః ॥ ౨౫ ॥ తతః ప్రాణేశ్వరో రుద్రో భగవాన్నీలలోహితః । ప్ర
సాదమతులం కర్తుం ప్రాదురాసీత్ప్రభోర్ముఖాత్ ॥ ౨౬ ॥ దశధా చైకధా
చక్రే స్వాత్మానం ప్రభురీశ్వరః । తే తేనోక్తా మహాత్మానో దశధా చైకధా
కృతాః ॥ ౨౭ ॥ యూయం సృష్టా మయా వత్సా లోకానుగ్రహకార
ణాత్ । తస్మాత్సర్వస్య లోకస్య స్థాపనాయ హితాయ చ ॥ ౨౮ ॥ ప్రజా
సన్తానహేతోశ్చ ప్రయతధ్వమతన్ద్రితాః । ఏవముక్తాశ్చ రురుదుర్దుద్రు
వుశ్చ సమన్తతః ॥ ౨౯ ॥ రోదనాద్ద్రావణాచ్చైవ తే రుద్రా నామతః
స్మృతాః । యే రుద్రా స్తే ఖలు ప్రాణా యే ప్రాణా స్తే మహాత్మకాః ॥ ౩౦ ॥
తతోఽమృతస్య దేవస్య బ్రహ్మణః పరమేష్ఠినః । ఘృణీ దదౌ పునః ప్రాణా
న్బ్రహ్మపుత్రో మహేశ్వరః ॥ ౩౧ ॥ ప్రహృష్టవదనో రుద్రః ప్రాణప్రత్యా
గమాద్విభోః । అభ్యభాషత విశ్వేశో బ్రహ్మాణం పరమం వచః ॥ ౩౨ ॥
మా భైర్మా భైర్మహాభాగ విరించ జగతాం గురో । మయా తే ప్రాణితాః
ప్రాణాః సుఖముత్తిష్ఠ సువ్రత ॥ ౩౩ ॥ స్వప్నానుభూతమివ తత్ శ్రుత్వా
వాక్యం మనోహరం । హరం నిరీక్ష్య శనకై ర్నేత్రైః ఫుల్లామ్బుజప్ర
భైః ॥ ౩౪ ॥ తథా ప్రత్యాగతప్రాణః స్నిగ్ధగంభీరయా గిరా । ఉవాచ వ
చనం బ్రహ్మా తముద్దిశ్య కృతాంజలిః ॥ ౩౫ ॥ భో భో వద మహాభాగ ఆనన్ద
యసి మే మనః । కో భవాన్విశ్వమూర్తిర్వా స్థిత ఏకాదశాత్మకః ॥ ౩౬ ॥
తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా వ్యాజహార మహేశ్వరః । స్పృశన్కరాభ్యాం
బ్రహ్మాణం సుసుఖాభ్యాం సురేశ్వరః ॥ ౩౭ ॥ మాం విద్ధి పరమాత్మానం
తవ పుత్రత్వమాగతం । ఏతే చైకాదశ రుద్రా స్త్వాం సురక్షితుమాగ
తాః ॥ ౩౮ ॥ తస్మాత్తీవ్రామిమాం మూర్ఛాం విధూయ మదనుగ్రహాత్
ప్రబుద్ధస్వ యథాపూర్వం ప్రజా స్స్రష్టుమహార్హసి ॥ ౩౯ ॥ ఏవం భగవ
తా ప్రోక్తో బ్రహ్మా ప్రీతమనా హ్యభూత్ । నామాష్టకేన విశ్వాత్మా తు

ష్ట్వావపరమేశ్వరం ॥ ౪౦ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ నమస్తేభగవన్ రుద్ర భా
స్కరామితతేజసే । నమోభవాయదేవాయ రసాయామ్బుమయాత్మ
నే॥ ౪౧ ॥ శర్వాయక్షితిరూపాయ సదాసురభిణేనమః । ఈశాయవాయ
వేతుభ్యం నమఃస్పర్శమయాత్మనే ॥ ౪౨ ॥ పశూనాంపతయేచైవ పా
వకాయాతితేజసే । భీమాయ వ్యోమరూపాయ శబ్దమాత్రాయ తేన
మః ॥ ౪౩ ॥ ఉగ్రాయోగ్రస్వరూపాయ యజమానాత్మనేనమః । మ
హాదేవాయసోమాయ నమోస్త్వమృతమూర్తయే ॥ ౪౪ ॥ ఏవంస్తు
త్వామహాదేవం బ్రహ్మాలోకపితామహః । ప్రార్థయామాసవిశ్వేశం
గిరాప్రణతిపూర్వయా ॥ ౪౫ ॥ భగవన్భూతభవ్యేశమ మపుత్రమహేశ్వ
ర । సృష్టిహేతోస్త్వముత్పన్నో మమాంగేనంగనాశన ॥ ౪౬ ॥ తస్మా
న్మహతికార్యేస్మి వ్యాపృతస్యమమప్రభో । సాహాయ్యంకురుసర్వత్ర
స్రష్టుమర్హసిసుప్రజాః ॥ ౪౭ ॥ తేనైవంయాచితోదేవో రుద్రస్త్రిపు
రమర్దనః । బాఢమిత్యేవతాంవాణీం ప్రతిజగ్రాహశంకరః ॥ ౪౮ ॥ త
తస్సభగవాన్బ్రహ్మా హృష్టస్తమభివంద్యచ । స్రష్టుంతేనాభ్యనుజ్ఞాత స్త
థాన్యాశ్చాసృజత్ప్రజాః ॥ ౪౯ ॥ మరీచిభృగ్వంగిరసః పులస్త్యంపులహం
క్రతుం । దక్షమత్రింవశిష్ఠంచ సోసృజన్మనసైనచ ॥ ౫౦ ॥ పురస్తాదసృ
జద్బ్రహ్మా ధర్మంసంకల్పమేవచ । ఇత్యేతేబ్రహ్మణఃపుత్రా ద్వాదశాదౌ
ప్రకీర్తితాః ॥ ౫౧ ॥ సహరుద్రేణసమ్భూతాః పురాణాగృహమేధినః ।
తేషాంద్వాదశవంశాః స్యుర్దివ్యాదేవగణార్చితాః ॥ ౫౨ ॥ ప్రజావన్తః
క్రియావన్తో మహర్షిభిరలంకృతాః । అథదేవాసురపితౄ మనుష్యాంశ్చ
చతుష్టయం ॥ ౫౩ ॥ సహరుద్రేణసిసృక్షు రమ్భస్యేతానినైవిధిః । సృ
ష్ట్యర్థంనైవసమాదాయ బ్రహ్మాత్మానమయూయుజత్ ॥ ౫౪ ॥ ముఖా
దజనయద్దేహా న్పితౄంశ్చైవోపపక్షతః । జఘనాదసురాన్సర్వా న్ప్రజ
నాదపిమానుషాన్ ॥ ౫౫ ॥ అవస్కరేక్షుధావిష్టా రాక్షసాస్తస్యజజ్ఞిరే ।
పుత్రాస్తమోరజఃప్రాయా బలినస్తేనిశాచరాః ॥ ౫౬ ॥ సర్పాయక్షాస్తథా
భూతా గంధర్వాఃసంప్రజజ్ఞిరే । వయాంసిపక్షతఃసృష్టాః పక్షిణోవక్షసో
సృజత్ ॥ ౫౭ ॥ ముఖతోజాంస్తథాపార్శ్వా దురగాంశ్చవినిర్మమే పా
ద్భ్యాంచాశ్వాన్సమాతంగాంఛరభాన్గవయాన్మృగాన్ ॥ ౫౮ ॥ ఉష్ట్రానశ్వ

తరాంశ్చైవ న్యంకూనన్యాంశ్చజాతయః । ఓషధ్యఃఫలమూలానిరోమ భ్యస్తస్యజజ్ఞిరె ॥ ౫౯ ॥ గాయత్రీశ్చఋచశ్చైవ త్రివృత్సోమంరథన్తరం । అగ్నిష్టోమంచయజ్ఞానాం నిర్మమేప్రథమాన్ముఖాత్ ॥ ౬౦ ॥ యజూంషి త్రైష్టుభంఛన్దః స్తోమంపంచదశంతథా । బృహత్సామతదోక్థంచ దక్షిణాస్సృజన్ముఖాత్ ॥ ౬౧ ॥ సామానిజగతీఛన్దః స్తోమంసప్తదశంతథా । వైరూపమతిరాత్రంచ పశ్చిమాదసృజన్ముఖాత్ ॥ ౬౨ ॥ ఏకవింశమథర్వాణ మాప్తోర్యామాణమేవచ । అనుష్టుభంసవైరాజ ముత్తరాదసృజన్ముఖాత్ ॥ ౬౩ ॥ ఉచ్చావచానిభూతాని గాత్రేభ్యస్తస్యజజ్ఞిరె । యక్షాఃపిశాచాగంధర్వా స్తథైవాప్సరసాంగణాః ॥ ౬౪ ॥ నరకిన్నరరక్షాంసివయఃపశుమృగోరగాః । అవ్యయంచైవయదిదం స్థాణుజంగమం ॥ ౬౫ ॥ తేషాంవైయానికర్మాణిప్రాక్సృష్ట్యాంప్రతిపేదిరే । తాన్యేవతే ప్రపద్యంతేసృజ్యమానాఃపునఃపునః ॥ ౬౬ ॥ హింస్రాహింస్రే మృదుక్రూరే ధర్మాధర్మావృతానృతే । తద్భావితాఃప్రపద్యంతె తస్మాత్తత్తస్యరోచతే ॥ ౬౭ ॥ మహాభూతేషునానాత్వ మింద్రియార్థేషుమూర్తిషు । వినియోగంచభూతానాం ధాతైవవిదధత్స్వయం ॥ ౬౮ ॥ నామరూపంచ భూతానాం ప్రాకృతానాంప్రపంచనం । వేదశబ్దేభ్యఏవాదౌ నిర్మమేసోపితామహః ॥ ౬౯ ॥ ఆర్షాణిచైవనామాని యాశ్చవేదేషుదృష్టయః శర్వర్యంతేప్రసూతానాం తాన్యేవైభ్యోదదావజః ॥ ౭౦ ॥ యథర్తుష్వృతులింగాని నానారూపాణిపర్యయె । దృశ్యంతేతానితాన్యేవ తథాభావాయుగాదిషు ॥ ౭౧ ॥ ఇత్యేషకరణోద్భూతో లోకసర్గస్స్వయంభువః । మహదాద్యోవిశేషాన్తో వికారఃప్రకృతేఃస్వయం ॥ ౭౨ ॥ చంద్రసూర్యప్రభాజుష్టో గ్రహనక్షత్రమణ్డితః । నదీభిశ్చసముద్రైశ్చ పర్వతైశ్చ సమండితః ॥ ౭౩ ॥ పురైశ్చవివిధైరమ్యై స్స్ఫీతైర్జనపదైస్తథా । తస్మిన్బ్రహ్మవనేవ్యక్తో బ్రహ్మాచరతిసర్వవిత్ ॥ ౭౪ ॥ అవ్యక్తబీజప్రభవ ఈశ్వరానుగ్రహెస్థితః । బుద్ధిస్కన్ధమహాశాఖ ఇన్ద్రియాంతరకోటరః ॥ ౭౫ ॥ మహాభూతప్రమాణశ్చ విశేషామలపల్లవః । ధర్మాధర్మసుపుష్పాంఢ్యః సుఖదుఃఖఫలోదయః ॥ ౭౬ ॥ ఆజీవ్యఃసర్వభూతానాం బ్రహ్మవృక్షస్సనాతనః ॥ ౭౭ ॥ వృత్తం ॥ ద్యామూర్ధానంతస్య విప్రావదంతి

ఖంవై నాభిం చన్ద్రసూర్యౌచనేత్రే । దిశః శ్రోత్రేచరణౌచక్షితించ సోఽచిం
త్యాత్మా సర్వభూతప్రణేతా ॥ ౭౮ ॥ వక్త్రాత్తస్య బ్రాహ్మణాస్సంప్ర
సూతా స్తద్వక్షసః క్షత్రియాః పూర్వభాగాత్ । వైశ్యాఊరుభ్యాంతస్య
పద్భ్యాంచ శూద్రాః సర్వేవర్ణాగాత్రతస్సంప్రసూతాః ॥ ౭౯ ॥ ఇతి శ్రీ
శైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగె సృష్టిని
రూపణంనామ దశమోఽధ్యాయః ॥ ౧౦ ॥

ఋషయ ఊచుః ॥ భవతాకథితాస్సృష్టి ర్భవస్య పరమాత్మనః । చ
తుర్ముఖముఖాత్తత్ర సంశయో నః ప్రజాయతే ॥ ౧ ॥ దేవశ్రేష్ఠోవిరూపా
క్షో దీప్తశూలధరోహరః । కాలాత్మాభగవాన్ రుద్రః కపర్దీనీలలో
హితః ॥ ౨ ॥ సబ్రహ్మకమిమంలోకం సవిష్ణుంచసపావకం । యస్సంహ
రతిసంక్రుద్ధో యుగాంతేసముపస్థితే ॥ ౩ ॥ యస్య బ్రహ్మచవిష్ణుశ్చ ప్ర
ణామంకురుతోభయాత్ । లోకసంకోచకస్యాస్య యస్యతౌవశవర్తి
నౌ ॥ ౪ ॥ యోఽయం దేవస్స్వకాదంగాద్బ్రహ్మవిష్ణూపురాసృజత్ । స
ఏవహిత యోర్నిత్యం యోగక్షేమకరః ప్రభుః ॥ ౫ ॥ సకథం భగవాన్రు
ద్ర ఆదిదేవః పురాతనః । పుత్రత్వమగమచ్ఛంభుర్బ్రహ్మణోఽవ్యక్తజన్మనః ॥ ౬
ప్రజాపతిశ్చవిష్ణుశ్చ రుద్రస్యైతౌపరస్పరం । సృష్టౌపరాత్పరస్యాంగాది
తి ప్రాగపిశుశ్రుమః ॥ ౭ ॥ కథంపునరశేషాణాం భూతానాం హేతుభూత
యోః । గుణప్రధానభావేన ప్రాదుర్భావః పరస్పరాత్ ॥ ౮ ॥ నాపృ
ష్టంభవతాకించి న్నాశ్రుతంచకథంచన । భగవచ్ఛిష్యభూతేన భవ
తాసకలం శ్రుతం ॥ ౯ ॥ యథాహభగవాన్బ్రహ్మా వదత్వమపినస్తథా ।
సర్వమేతద్యథావృత్తంవక్తు మర్హసిమారుత ॥ ౧౦ ॥ సూతఉవాచ ॥
ఏవంపృష్టస్సభగవా న్వాయురాకాశసంభవః । పూర్వమేతత్సమాసేన
మునీనామవదద్విభుః ॥ ౧౧ ॥ వాయురువాచ ॥ స్థానపృష్టమిదంవిప్రా
భవద్భిః ప్రశ్నకోవిదైః । ఇదమేవపురా పృష్టోఽను మయాహాపితామ
హః ॥ ౧౨ ॥ తదహంసంప్రవక్ష్యామియథారుద్రసముద్భవః । యథా
చపునరుత్పత్తి ర్బ్రహ్మవిష్ణ్వోః పరస్పరం ॥ ౧౩ ॥ త్రయస్తేకారణాత్మా
నోజాతాస్సాక్షాన్మహేశ్వరాత్ । చరాచరస్యవిశ్వస్య సర్గస్థిత్యంతహే
తవః ॥ ౧౪ ॥ పరమైశ్వర్యసంయుక్తాః పరమేశ్వరభావితాః । తచ్ఛక్త్యా

ధిష్ఠితానిత్యం తత్కార్యకరణక్షమాః ॥ ౧౫ ॥ పిత్రానియామితాఃపూ
ర్వం త్రయోపిత్రిషుకర్మసు । బ్రహ్మాసర్గేహరిస్త్రాణే రుద్రఃసంహారణే
పునః ॥ ౧౬ ॥ యథాప్యన్యోన్యమాత్సర్యా దన్యోన్యాతిశయార్థి
నః । తపసాతోషయిత్వాస్వం పితరంపరమేశ్వరం ॥ ౧౭ ॥ లబ్ధ్వాస
ర్వాత్మతాంతస్య ప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః । బ్రహ్మనారాయణౌపూర్వం రు
ద్రఃకల్పాన్తరేసృజత్ ॥ ౧౮ ॥ కల్పాన్తరేపునర్బ్రహ్మా రుద్రవిష్ణూజగ
న్మయః । విష్ణుశ్చభగవాన్రుద్రం బ్రహ్మాణమసృజత్పునః ॥ ౧౯ ॥ నా
రాయణంపునర్బ్రహ్మా బ్రహ్మాణంచపునర్భవః । ఏవంకల్పేషుకల్పేషు
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః ॥ ౨౦ ॥ పరస్పరేణజాయన్తే పరస్పరజయైషి
ణః । తత్తత్కల్పాన్తవృత్తాన్త మధికృత్యమహర్షిభిః ॥ ౨౧ ॥ ప్రభా
వఃకథ్యతే తేషాం పరస్పరసముద్భవాత్ । శృణు తేషాం కథాంచిత్రాం
పుణ్యాంపాపప్రమోచనీం ॥ ౨౨ ॥ కల్పేతత్పురుషేవృత్తాం బ్రహ్మణఃప
రమేష్ఠినః । పురానారాయణోనామ కల్పేవైమేఘవాహనే ॥ ౨౩ ॥ ది
వ్యంవర్షసహస్రంతు మేఘోభూత్వావహద్ధరాం । తస్యభావంసమా
లక్ష్య విష్ణోర్విశ్వజగద్గురుః ॥ ౨౪ ॥ శర్వఃసర్వాత్మభావేన ప్రదదౌశక్తి
మవ్యయాం । శక్తింలబ్ధ్వాతుసర్వాత్మా శివాత్సర్వేశ్వరేశ్వరాత్ ॥ ౨౫
ససర్జభగవాన్విష్ణు ర్విశ్వంవిశ్వసృజాసహ । విష్ణోస్తువైభవందృష్ట్వా
సృష్టస్తేనపితామహః ॥ ౨౬ ॥ ఈర్ష్యయాపరయాగ్రస్తః సహాసన్ని
దమబ్రవీత్ । గచ్ఛవిష్ణోమయాజ్ఞాతం తవసర్గస్యకారణం ॥ ౨౭ ॥ ఆ
వయోరధికశ్చాస్తిసరుద్రో నాస్తిసంశయః । తస్యదేవాదిదేవస్యప్రసాదా
త్పరమేష్ఠినః ॥ ౨౮ ॥ స్రష్టాత్వంభగవానాద్యః పాలకఃపరమార్థతః ।
అహంచతపసారాధ్య రుద్రంత్రిదశనాయకం ॥ ౨౯ ॥ త్వయాసహజగ
త్సర్వం స్రక్ష్యామ్యత్రనసంశయః । ఏవంవిష్ణుముపాలభ్యభగవానబ్జసం
భవః ॥ ౩౦ ॥ ఏవంవిజ్ఞాపయామాస తపసాప్రాప్యశంకరం । భగవన్దే
వదేవేశ విశ్వేశ్వరమహేశ్వర ॥ ౩౧ ॥ తవవామాంగజోవిష్ణు ర్దక్షి
ణాంగభవోహ్యహం । మయాసహజగత్సర్వం తథాప్యసృజదచ్యు
తః ॥ ౩౨ ॥ సమత్సరాదుపాలబ్ధస్త్వ దాశ్రయబలాన్మయా । మద్భావా
దధికస్తస్యభావస్త్వయిమహేశ్వర ॥ ౩౩ ॥ త్వత్తఏవసముత్పత్తి స్తా

వయోస్సదృశీయతః । తస్యభక్త్యాయథాపూర్వం ప్రసాదంకృతవాన
సి ॥ ౩౪ ॥ తథామమాపితత్సర్వం దాతుమర్హసిశంకర । ఇతివిజ్ఞాపి
తస్తేన భగవాన్భగనేత్రహా ॥ ౩౫ ॥ న్యాయేన వైదదౌసర్వం తస్యాపి
సఘృణానిధిః। లబ్ధ్వైవమీశ్వరాదేవ బ్రహ్మాసర్వాత్మతాంక్షణాత్ ॥ ౩౬
త్వరమాణోథసంగమ్య దదర్శపురుషోత్తమం । క్షీరార్ణవాలయేశు
భ్రే విమానేసూర్యసన్నిభే ॥ ౩౭ ॥ హేమరత్నాన్వితేదివ్యే మనసాతేన
నిర్మితే । అనంతభోగశయ్యాయాం శయానంపంకజేక్షణం। ౩౮ ॥ చతు
ర్భుజముదారాఙ్గంసర్వాభరణభూషితం శంఖచక్రధరంసౌమ్యం చంద్రబిం
బసమాననం॥ ౩౯॥ శ్రీవత్సవక్షసందేవం ప్రసన్నమధురస్మితం । ధరా
మృదుకరాంభోజ స్పర్శరక్తపదాంబుజం ॥ ౪౦ ॥ క్షీరార్ణవేమృతమి
వశయానం యోగనిద్రయా । తమసాకాలరుద్రాఖ్యం రజసాకనకాణ్డ
జం ॥ ౪౧ ॥ సత్త్వేనసర్వగంవిష్ణుం నిర్గుణత్వేమహేశ్వరం । తందృష్ట్వా
పురుషంబ్రహ్మ ప్రగల్భ్యమిదమబ్రవీత్ ॥౪౨॥ గ్రసామిత్వామహంవిష్ణో
త్వమాత్మానంయథాపురా । తస్యతద్వచనంశ్రుత్వా ప్రతిబుధ్యసితామ
హం ॥ ౪౩॥ ఉదైక్షతమహాబాహుః స్మితమీషచ్చకారచ । తస్మిన్నవ
సరేవిష్ణుగ్రస్తస్తేనమహాత్మనా ॥ ౪౪ ॥ సృష్టశ్చబ్రహ్మణాసద్యో భ్రు
వోర్మధ్యాదయత్నతః । తస్మిన్నవసరేసాక్షాద్భగవానిందుభూషణః ।౪౫
శక్తింతయోరపిద్రష్టుమరూపోరూపమాస్థితః । ప్రసాదమతులంకర్తుం
పురాదత్తవరస్తయోః ॥ ౪౬ ॥ ఆగచ్ఛత్తత్రయత్రేమౌ బ్రహ్మనారాయ
ణౌస్థితౌ । అథతుష్టువతుర్దేవం ప్రీతౌభీతౌచకౌతుకాత్ ॥ ౪౭ ॥ ప్ర
ణేమతుశ్చబహుశోబహుమానేనదూరతః । భవోపిభగవానేతౌ వను
గృహ్యపినాకధృత్ । సాదరంపశ్యతోరేవ తయోరంతరధీయత ॥ ౪౮
ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగె
శేషశాయి నారాయణవర్ణనం నామైకాదశోధ్యాయః ॥ ౧౧.

వాయురువాచ ॥ ప్రతికల్పంప్రవక్ష్యామి రుద్రావిర్భావకారణం।
యతోవిచ్ఛిన్నసంతానా బ్రహ్మసృష్టిఃప్రవర్తతె ॥ ౧ ॥ కల్పేకల్పేప్ర
జాస్సృష్ట్వా బ్రహ్మాబ్రహ్మాణ్డసమ్భవః । అవృద్ధిహేతోర్భూతానాం ము
మోహాభృశదుఃఖితః ॥ ౨ ॥ తస్యదుఃఖప్రశాంత్యర్థం ప్రజానాంచవి

స్పృద్ధయే । తత్తత్కల్పేషు కాలాత్మా రుద్రో రుద్రగణాధిపః ॥ ౩ ॥ ని
ర్దిష్టః పరమేశేన మహేశో నీలలోహితః । పుత్రో భూత్వానుగృహ్ణాతి
బ్రహ్మాణం బ్రహ్మణోఽనుజః ॥ ౪ ॥ స ఏవ భగవానీశ స్తేజోరాశిరనామయః
అనాదినిధనో ధాతా భూతసంకోచకో విభుః ॥ ౫ ॥ పరమైశ్వర్యసంయు
క్తః పరమేశ్వరభావితః । తచ్ఛక్త్యాధిష్ఠితః శశ్వత్తచ్చిహ్నైశ్చిహ్నితః ॥ ౬ ॥
తన్నామనామా తద్రూప స్తత్కార్యకరణక్షమః । తత్తుల్యవ్యవహా
రశ్చ తదాజ్ఞాపరిపాలకః ॥ ౭ ॥ సహస్రాదిత్యసంకాశ శ్చంద్రావయవభూ
షణః । భుజంగహారకేయూర వలయో ముంజమేఖలః ॥ ౮ ॥ జలంధర
విరించీంద్ర కపాలశకలోజ్జ్వలః । గంగాతుంగతరంగార్ద్ర పింగలాసన్న
మూర్ధజః ॥ ౯ ॥ భగ్నదంష్ట్రాంకురాక్రాంత ప్రాంతకాంతధరాధరః ।
సవ్యశ్రవణదేశాంత మండలీకృతకుండలః ॥ ౧౦ ॥ మహావృషభయానో
మహాజలదనిస్వనః । మహానలసమప్రఖ్యో మహాబలపరాక్రమః ॥ ౧౧
ఏవంఘోరమహారూపో బ్రహ్మపుత్రో మహేశ్వరః । విజ్ఞానం బ్రహ్మణే ద
త్త్వా సర్గే సహకరోతిచ ॥ ౧౨ ॥ తస్మాద్రుద్రప్రసాదేన ప్రతికల్పం
ప్రజాపతేః । ప్రవాహరూపతో నిత్యా ప్రజాసృష్టిః ప్రవర్తతే ॥ ౧౩ ॥
కదాచిత్ప్రార్థితః స్రష్టుం బ్రహ్మణా నీలలోహితః । స్వాత్మనా సదృశాం
త్సర్వాంత్ససర్జ మనసా విభుః ॥ ౧౪ ॥ కపర్దినో నిరాతంకాన్ నీలగ్రీవాం
స్త్రిలోచనాన్ । జరామరణనిర్ముక్తాన్ దీప్తశూలవరాయుధాన్ ॥ ౧౫ ॥
తైస్తు సంఛాదితం సర్వం చతుర్దశవిధం జగత్ । తాన్దృష్ట్వా వివిధాన్రు
ద్రాన్ రుద్రమాహ పితామహః ॥ ౧౬ ॥ నమస్తే దేవదేవేశ మాస్రాక్షీరీదృ
శీః ప్రజాః । అన్యాః సృజ సుభద్రం తే ప్రజామృత్యుసమన్వితాః ॥ ౧౭ ॥
ఇత్యుక్తః ప్రహసన్ప్రాహ బ్రహ్మాణం పరమేశ్వరః । నాస్తి మే తాదృశః సర్గః
సృజ త్వమశుభాః ప్రజాః ॥ ౧౮ ॥ యేత్విమే మనసా సృష్టా మహాత్మానో
మహాబలాః । చరిష్యంతి మయా సార్ధం సర్వ ఏవ హి యాజ్ఞికాః ॥ ౧౯ ॥
ఇత్యుక్త్వా విశ్వకర్మాణం విశ్వభూతేశ్వరో హరః । సహ రుద్రైః ప్రజాస
ర్గాన్ నివృత్తాత్మా వ్యతిష్ఠత ॥ ౨౦ ॥ తతః ప్రభృతి దేవేశో న ప్రసూ
తే శుభాః ప్రజాః । ఊర్ధ్వరేతాః స్థితః స్థాణు ర్యావదాభూతసంప్లవం ॥
౨౧ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూ

ర్వభాగె రుద్రోత్పత్తిర్నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౨ ॥
వాయురువాచ ॥ యదాపునః ప్రజాఃసృష్టా నవ్యవర్ధన్త వేధ
సః । తదామైథునజాంసృష్టిం బ్రహ్మాకర్తుమమన్యత ॥ ౧ ॥ ననిర్గ
తంపురాయస్మా న్నారీణాం కులమీశ్వరాత్ । తేనమైథునజాంసృష్టిం
నశశాకపితామహః ॥ ౨ ॥ తతస్సవిదధేబుద్ధి మర్థనిశ్చయగామినీం ।
ప్రజానామేవ వృధ్యర్థం ప్రష్టవ్యఃపరమేశ్వరః ॥ ౩ ॥ ప్రసాదేన వినా
తస్య నవర్ధేరన్నిమాఃప్రజాః । ఏవంసంచింత్యవిశ్వాత్మా తపఃకర్తుం
ప్రచక్రమే ॥ ౪ ॥ తదాద్యాపరమాశక్తి రనంతాలోకభావినీ । ఆద్యా
సూక్ష్మతరాశుద్ధా భావగమ్యా మనోహరా ॥ ౫ ॥ నిర్గుణానిష్ప్ర
పంచాచ నిష్కలానిరుపప్లవా । నిరంతరతరానిత్యా నిత్యమీశ్వరపా
ర్శ్వగా ॥ ౬ ॥ తయాపరమయాశక్త్యా భగవంతం త్రియమ్బకం । స
న్చిన్త్యహృదయే బ్రహ్మా తతాపపరమంతపః ॥ ౭ ॥ తీవ్రేణతపసాతస్య
యుక్తస్యపరమేష్ఠినః । అచిరేణైవకాలేన పితాసంప్రతుతోషహ ॥
౮ ॥ తతః కేనచిదంశేన మూర్తిమావిశ్యకామపి । అర్ధనారీశ్వరో
భూత్వాయయాదేవ స్స్వయంహరః ॥ ౯ ॥ తందృష్ట్వాపరమందేవం
తమసః పరమవ్యయం । అద్వితీయమనిర్దేశ్య మదృశ్యమకృతాత్మభిః ।
౧౦ ॥ సర్వలోకవిధాతారం సర్వలోకేశ్వరేశ్వరం । సర్వలోకవిధాయి
న్యా శక్త్యాపరమయాయుతం ॥ ౧౧ ॥ అప్రతర్క్యమనాభాసమమేయ
మజరంధ్రువం । అచలంనిర్గుణంశాంత మనన్తమహిమాస్పదం। ౧౨
సర్వదంసర్వగంసర్వం సదసద్వ్యక్తివర్జితం । సర్వోపమాననిర్ముక్తంశ
రణ్యం శాశ్వతంశివం ॥ ౧౩ ॥ ప్రణమ్యదణ్డవద్బ్రహ్మా సముద్ధాయకృ
తాంజలిః । శ్రద్ధావినయసంపన్నైః శ్రావ్యైస్సంస్కార సంయుతైః ॥
౧౪ ॥ యథార్థయుక్తసర్వార్థై ర్వేదార్థపరివర్ధితైః । తుష్టావదే
వీందేవంచ సూక్తైఃసూక్ష్మార్థగోచరైః ॥ ౧౫ ॥
బ్రహ్మోవాచ ॥ జయదేవమహాదేవ జయేశ్వరమహేశ్వర । జ
యసర్వగుణశ్రేష్ఠ జయసర్వసురాధిప ॥ ౧౬ ॥ జయప్రకృతికల్యాణి
జయప్రకృతినాయకే । జయప్రకృతిదూరాంగి జయప్రకృతిసున్దరి॥ ౧౭॥
జయామోఘమహామాయ జయామోఘమనోరథ । జయామోఘ

మహాలీల జయామోఘమహాబల ॥౧౮॥ జయవిశ్వజగన్మాత జయ విశ్వజగన్మయి । జయవిశ్వజగద్ధాత్రి జయవిశ్వజగత్సఖి ॥ ౧౯ ॥ జయ శాశ్వతికైశ్వర్య జయశాశ్వతికాలయ । జయశాశ్వతికాకార జయశా శ్వతికానుగ ॥ ౨౦ ॥ జయాత్మత్రయనిర్మాత్రి జయాత్మత్రయపాలిని ॥ జయాత్మత్రయసంహర్త్రి జయాత్మత్రయనాయికే॥ ౨౧ ॥ జయావలోక నాయత్త జగత్కారణబృంహణ । జయోపేక్షకటాక్షోత్థ హుతభుగ్భు క్తమౌక్తిక ॥ ౨౨ ॥ జయదేవాద్యవిజ్ఞేయ స్వాత్మసూక్ష్మదృశోజ్జ్వలే ॥ జయస్థూలాత్మశక్త్యేశ వ్యాప్తవిశ్వచరాచరే ॥ ౨౩ ॥ జయనానైక విన్యస్త విశ్వతత్త్వసముచ్చయ । జయాసురశిరోనిష్ఠ శ్రేష్ఠానుగకదంబ క ॥ ౨౪ ॥ జయోపాశ్రితసంరక్షా సంవిధానపటీయసి । జయోన్మూలి తసంసార విషవృక్షాంకురోద్గమే ॥ ౨౫ ॥ జయప్రాదేశికైశ్వర్య వీ ర్యశౌర్యవిజృంభణే । జయవిశ్వబహిర్భూత నిరస్తపరసంభవ ॥ ౨౬ ॥ జయప్రణీతపంచార్థ ప్రయోగపరమామృత । జయపంచార్థవిజ్ఞాన సుఖస్రోతఃస్వరూపిణి ॥ ౨౭ ॥ జయాతిఘోరసంసార మహారోగభిషగ్వ రే । జయానాదిమలాజ్ఞాన తమఃపటలచన్ద్రికె ॥ ౨౮ ॥ జయత్రిపురకా లాగ్నే జయత్రిపురభైరవి । జయత్రిగుణనిర్ముక్తే జయత్రిగుణమర్దిని ॥ ౨౯ ॥ జయప్రమథసర్వజ్ఞ జయసర్వప్రబోధక । జయప్రచురది వ్యాంగ జయప్రార్థితదాయిని ॥ ౩౦ ॥ క్వదేవతేపరంధామ క్వచయం క్వచనోవచః । తథాపిభగవద్భక్త్యా ప్రలపంతంక్షమస్వమాం ॥ ౩౧ ॥ విజ్ఞాప్యైవంవిధైస్సూక్తైర్విశ్వకర్మాచతుర్ముఖః । నమశ్చకారరుద్రా య రుద్రాణ్యైచముహుర్ముహుః ॥ ౩౨ ॥ ఇదంస్తోత్రవరంపుణ్యం బ్ర హ్మణాసముదీరితం । అర్ధనారీశ్వరంనామ శివయోర్హర్షవర్ధ నం ॥ ౩౩ ॥ యఇదంకీర్తయేద్భక్త్యాయస్యకస్యాపిశిక్షయా । సతత్ఫల మవాప్నోతిశివయోః ప్రీతికారణాత్ ॥ ౩౪ ॥ సకలభువనభూతభావనా భ్యాం । జననవినాశవిహీనవిగ్రహాభ్యాం । నరవరయువతీవపుర్ధరా భ్యాం । సతతమహం ప్రణతోస్మిశంకరాభ్యాం ॥ ౩౫ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయుసంహితాయాం పూర్వభాగె రుద్రబ్రహ్మ సంవాదే త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౩ ॥

వాయురువాచ ॥ అథదేవోమహాదేవో మహాజలదనాదయా ।
వాచామధురగంభీరవిశదశ్లక్ష్ణవర్ణయా ॥ ౧ ॥ అర్థసంపన్నపదయా
రాజలక్షణయుక్తయా । అశేషవిషయారంభ రక్షావిలయదక్షయా ॥ ౨
మనోహరతరోదార మధురస్మితపూర్వయా । సంబభాషెసుసంప్రీతో
విశ్వకర్మాణమీశ్వరః ॥ ౩ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ వత్సవత్సమహాభాగ
మమపుత్రపితామహ । జ్ఞాతమేవమయాసర్వం తవవాక్యస్యగౌరవం ॥౪
ప్రజానామేవవృద్ధ్యర్థం తపస్తప్తంత్వయాధునా । తపసానేనతుష్టోస్మి
దదామిచతేవేప్సితం ॥ ౫ ॥ ఇత్యుక్త్వాపరమోదారస్స్వ భావమధురంవ
చః । ససర్జవపుషోభాగా ద్దేవీందేవవరోహరః ॥ ౬ ॥ యామాహు
ర్బ్రహ్మవిద్వాంసో దేవీందివ్యగుణాన్వితాం । పరస్యపరమాంశక్తిం భ
వస్యపరమాత్మనః॥ ౭ ॥ యస్యానఖలువిద్యంతే జన్మమృత్యుజరాదయః ।
యాభవానీభవస్యాంగా త్సమావిరభవత్కిల ॥ ౮ ॥ యస్యావాచోని
వర్తంతె మనసాచేంద్రియైస్సహ । సాభర్తుర్వపుషోభాగా జ్జాతేవస
మదృశ్యత ॥ ౯ ॥ యాసాజగదిదంకృత్స్నం మహిమ్నావ్యాప్యతిష్ఠతి
శరీరిణీవసాదేవీ విచిత్రాసమలక్షితా ॥ ౧౦ ॥ సర్వంజగదిదంహ్యేషా సం
మోహయతిమాయయా । ఈశ్వరాత్సైవజాతా భూదజాతాపరమార్థ
తః ॥ ౧౧ ॥ నయస్యాఃపరమోభావః సురాణామపిగోచరః । విశ్వామ
రేశ్వరాచ్చైవ విభక్తాభ ర్తురంగతః ॥ ౧౨ ॥ తాందృష్ట్వాపరమేశానీం
సర్వలోకమహేశ్వరీం । సర్వజ్ఞాంసర్వగాంసూక్ష్మాం సదసద్వ్యక్తివర్జి
తాం ॥ ౧౩ ॥ పరయానిఖిలంభాసాభా సయంతీమిదంజగత్ । ప్రణిపత్య
మహాదేవీం ప్రార్థయామాసవైవిరాట్ ॥ ౧౪ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥
దేవిందేవేనసృష్టోహ మాదౌసర్వజగన్మయిాం । ప్రజాసర్గేనియుక్తశ్చ
సృజామిసకలంజగత్ ॥ ౧౫ ॥ మనసానిర్మితాస్సర్వే దేవిదేవాదయో
మయా । నవృద్ధిముపగచ్ఛంతిసృజ్యమానాపునఃపునః ॥ ౧౬ ॥ మిథున
ప్రభవామేవ కృత్వాసృష్టిమతఃపరం । సంవర్ధయితుమిచ్ఛామి సర్వా
ఏవమమప్రజాః ॥ ౧౭ ॥ ననిర్గతంపురాత్వత్తో నారీణాంకులమవ్యయం ।
తేననారీకులంస్రష్టుం శక్తిర్మమనవిద్యతే ॥ ౧౮ ॥ సర్వాసామేవశక్తీ
నాం త్వత్తఃఖలుసముద్భవః । తస్మాత్సర్వత్రసర్వేషాం సర్వశక్తిప్రదా

యిని ॥ ౧౯ ॥ త్వామేవవరదామద్య ప్రార్థయామిసురేశ్వరీం । చ
రాచరవివృద్ధ్యర్థమంశేనైకేనసర్వగె ॥ ౨౦ ॥ దక్షస్యమమపుత్రస్య
పుత్రీభవభవార్దిని । ఏవంసాయాచితాదేవీ బ్రహ్మణాబ్రహ్మయోని
నా ॥ ౨౧ ॥ శక్తిమేకాంభ్రువోర్మధ్యాత్ససర్జాత్మసమప్రభాం ।
తామాహప్రహసన్ప్రేక్ష్య దేవదేవవరోహరః ॥ ౨౨ ॥ బ్రహ్మాణంతప
సారాధ్య కురుతస్యయథేప్సితం । తామాజ్ఞాంపరమేశస్య శిరసాప్రతిగృ
హ్యసా ॥ ౨౩ ॥ బ్రహ్మణోవచనాద్దేవీ దక్షస్యదుహితాభవత్ । ద
త్త్వైవమతులాంశక్తిం బ్రహ్మణేబ్రహ్మరూపిణీ ॥ ౨౪ ॥ వివేశదేహందేవ
స్య దేవశ్చాంతరధీయత । తదాప్రభృతిలోకేస్మిం స్త్రియాభోగః ప్రతిష్ఠి
తః ॥ ౨౫ ॥ ప్రజాసృష్టిశ్చవిప్రేంద్రా మైధునేనప్రవర్తతే । ఏతద్వస్స
ర్వమాఖ్యాతం దేవ్యాఃశక్తిసముద్భవం ॥ ౨౬ ॥ పుణ్యవృద్ధికరంశ్రావ్యం
భూతసర్గానుషంగతః । యఇదంకీర్తయేన్నిత్యం దేవ్యాశ్శక్తిసముద్భ
వం । పుణ్యంసర్వమవాప్నోతి పుత్రాంశ్చలభతేశుభాన్ ॥ ౨౭ ॥ ఇతి
శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగె సృ
ష్టినిరూపణంనామ చతుర్దశోధ్యాయః ॥ ౧౪ ॥

వాయురువాచ ॥ ఏవంలబ్ధ్వాపరాంశక్తి మీశ్వరాదేవశాశ్వతీం । మై
థునప్రభవాంసృష్టిం కర్తుకామః ప్రజాపతిః ॥ ౧ ॥ స్వయమర్ధతో
నారీ చార్ధేనపురుషోభవత్ । యార్ధేననారీసాతస్మాచ్ఛతరూపావ్యజా
యత ॥ ౨ ॥ విరాజమసృజద్బ్రహ్మా సోర్ధేనపురుషోవిరాట్ । స్వైవస్వా
యంభువఃపూర్వం పురుషోమనురుచ్యతే ॥ సాదేవీశతరూపాతు తపఃకృ
త్వాసుదుశ్చరం । భర్తారందీప్తయశసం మనుమేవాభ్యపద్యత ॥ ౪ ॥
తస్మాత్తుశతరూపాసా పుత్రద్వయమసూయత । ప్రియవ్రతోత్తానపా
దౌ పుత్రౌపుత్రవతాంవరౌ ॥ ౫ ॥ కన్యేద్వేచమహాభాగయా భ్యాంజా
తాస్త్విమాఃప్రజాః । ఆకూతిరేకావిజ్ఞేయా ప్రసూతిరపరాస్మృతా ॥ ౬ ॥
స్వాయంభువఃప్రసూతింతు దదౌదక్షాయతాంప్రభుః । రుచేః ప్రజాపతే
శ్చైవ ఆకూతింప్రత్యపాదయత్ ॥ ౭ ॥ ఆకూత్యాంమిథునంజజ్ఞే మా
నసస్యరుచేశ్శుభం । యజ్ఞశ్చదక్షిణాచైవ యాభ్యాంసంవర్తితంజ
గత్ ॥ ౮ ॥ స్వాయంభువసుతాయాంతు ప్రసూత్యాంలోకమాతరః ।

చతస్రోవింశతిఃకన్యా దక్షస్త్వజనయత్ప్రభుః ॥ ౯ ॥ శ్రద్ధాలక్ష్మీర్ధృ
తిఃపుష్టిస్తుష్టిర్మేధాక్రియాతథా। బుద్ధిర్లజ్జావపుఃశాంతిస్సిద్ధిఃకీర్తిస్త్రయో
దశీ ॥ ౧౦ ॥ పత్న్యర్థం ప్రతిజగ్రాహ ధర్మోదాక్షాయణీః ప్రభుః । తా
భ్యశ్శిష్టాయవీయస్య ఏకాదశసులోచనాః॥ ౧౧ ॥ ఖ్యాతిస్సత్యథసంభూ
తిః స్మృతిఃప్రీతిఃక్షమాతథా । సన్నతిశ్చానుసూయాచ ఊర్జాస్వాహా
స్వధాతథా ॥ ౧౨ ॥ భృగుశ్శర్వోమరీచిశ్చ అంగిరాఃపులహఃక్రతుః ।
పులస్త్యోత్రిర్వసిష్ఠశ్చ పావకాపితరస్తథా ॥ ౧౩ ॥ ఖ్యాత్యాద్యాజగృ
హుః కన్యామునయోమునిసత్తమాః । కామాద్యాస్తుయశోన్తాయే తే
త్రయోదశసూనవః ॥ ౧౪ ॥ ధర్మస్యజజ్ఞిరేతాసు శ్రద్ధాద్యాసుసు
ఖోత్తరాః । దుఃఖోత్తరాశ్చహింసాయా మధర్మస్యచసంతతౌ ॥ ౧౫ ॥
నికృత్యాదయఉత్పన్నాఃపుత్రాశ్చాధర్మలక్షణాః । నైషాంభార్యాశ్చ
పుత్రాశ్చ సర్వేహ్యనియమాస్స్మృతాః ॥౧౬॥ సవైతామసస్సర్గో జ
జ్ఞేధర్మనియామకః । యాసాదక్షస్యదుహితారుద్రస్యదయితాసతీ ॥౧౭
భర్తృనిందాప్రసంగేన త్యక్త్వాదాక్షాయణీంతనుం । దక్షంచదక్షభా
ర్యాంచ వినింద్యసహబంధుభిః ॥ ౧౮ ॥ సామేనాయామావిర భూత్సు
త్రీహిమవతోగిరేః । రుద్రస్తుతాంసతీందృష్ట్వా రుద్రాంత్స్వాత్మసమప్ర
భాన్ ॥ ౧౯ ॥ యథాసృజదసంఖ్యాతాం స్తథాకథితమేవచ । భృగోః
ఖ్యాత్యాంసముత్పన్నా లక్ష్మీర్నారాయణప్రియా ॥ ౨౦ ॥ దేవౌధా
తృవిధాతారౌ మన్వంతరవిచారిణౌ । తయోర్వైపుత్రపౌత్రాద్యాః
శతశోథసహస్రశః ॥ ౨౧ ॥ స్వాయంభువేంతరేతీతాః సర్వేతేభార్గ
వామతాః । మరీచేరపిసంభూతిః పౌర్ణమాసమసూయత ॥ ౨౨ ॥ క
న్యాచతుష్టయంచైవ మహీయాంసస్తదన్వయాః । యేషాంవంశేసము
త్పన్నో బహుపుత్రస్సకాశ్యపః ॥ ౨౩ ॥ స్మృతిశ్చాంగిరసఃపత్నీ జనయా
మాసవైసుతౌ । ఆగ్నీధ్రంశరభంచ్చైవతథాకన్యాచతుష్టయం ॥ ౨౪ ॥
తదీయాఃపుత్రపౌత్రాశ్చ యేతీతాస్తేసహస్రశః। ప్రీత్యాంపులస్త్యభా
ర్యాయాం దంతోగ్నిరభవత్సుతః ॥ ౨౫ ॥ పూర్వజన్మనియోగేన స్సస్మృ
తస్స్వాయంభువేంతరే । తత్సంతతీ యాబహవః పౌలస్త్యా ఇతివిశ్రు
తాః ॥ ౨౬ ॥ క్షమాతుసుషువే పుత్రాన్పులహస్యప్రజాపతేః । కర్ద

మశ్చానుకీయశ్చ సహిష్ణుశ్చేతి తే త్రయః ॥ ౨౭ ॥ త్రేతాగ్నివర్చసస్సర్వ
ఏషాం వంశః ప్రతిష్ఠితః । క్రతోః క్రతుసమాన్పుత్రాన్ సన్నతిస్సుషువే సు
తాన్ ॥ ౨౮ ॥ నైషాం భార్యాశ్చ పుత్రాశ్చ సర్వే తే హ్యూర్ధ్వరేత
సః । షష్టిస్తాని సహస్రాణి వాలఖిల్యా ఇతి స్మృతాః ॥ ౨౯ ॥ అనూరుణా
గ్రతో యాన్తి పరివార్య దివాకరం । అత్రేర్భార్యానసూయా చ పంచా
త్రేయానసూయత ॥ ౩౦ ॥ కన్యకాం చ శ్రుతిర్నామ మాతా శంఖపదస్య
యా । సత్యనేత్రశ్చ హవ్యశ్చ ఆపోమూర్తిశ్శనైశ్చరః ॥ ౩౧ ॥ సోమ
శ్చ పంచమస్త్వేతే పంచాత్రేయాః ప్రకీర్తితాః । తేషాం పుత్రాశ్చ పౌత్రా
శ్చ ఆత్రేయాణాం మహాత్మనాం ॥ ౩౨ ॥ స్వాయంభువేంతరేతీతాః శత
శోథ సహస్రశః । ఊర్జాయాం తు వసిష్ఠస్య పుత్రా వై సప్త జజ్ఞిరే ॥ ౩౩ ॥
జ్యాయసీ చ స్వసా తేషాం పుణ్డరీకా సుమధ్యమా । రజో గాత్రోర్ధ్వబా
హూ చ సవనశ్చానయశ్చ యః ॥ ౩౪ ॥ సుతపాః శుక్ర ఇత్యేతే సప్త సప్తర్ష
యః స్మృతాః । గోత్రాణి నామభిస్తేషాం వాశిష్ఠానాం మహాత్మనాం ॥ ౩౫
స్వాయంభువేంతరేతీతేన్యర్బుదాని శతాని చ । ఇత్యేష ఋషిసర్గస్తు
సానుబంధః ప్రకీర్తితః ॥ ౩౬ ॥ సమాసాద్విస్తరాద్వక్తుమశక్యోయమి
తి ద్విజాః । యోసౌ రుద్రాత్మకో వహ్నిర్బ్రహ్మణో మానసస్స్మృ
తః ॥ ౩౭ ॥ స్వాహా తస్య ప్రియా లేభే పుత్రాంస్త్రీనమితౌజసః । పావ
కః పవమానశ్చ శుచిరిత్యేవ తే త్రయః ॥ ౩౮ ॥ నిర్మథ్యః పవమానస్స్యాద్వై
ద్యుతః పావకః స్మృతః । సూర్యే తపతి యశ్చాసౌ శుచిస్సౌర ఉదాహృ
తః ॥ ౩౯ ॥ హవ్యవాహః కవ్యవాహః సహరక్షా ఇతి త్రయః । త్రయా
ణాం క్రమశః పుత్రా దైవపిత్ర్యాసురాశ్చ తే ॥ ౪౦ ॥ ఏతేషాం పుత్రపౌ
త్రాశ్చ చత్వారింశన్నవైవ తే । కామ్యనైమిత్తికాజస్ర కర్మసు త్రిషు సం
స్థితాః ॥ ౪౧ ॥ సర్వే తపస్వినో జ్ఞేయాః సర్వే వ్రతభృతస్తథా । సర్వే
రుద్రాత్మకాశ్చైవ సర్వే రుద్రపరాయణాః ॥ ౪౨ ॥ తస్మాదగ్నిముఖే య
త్తద్దత్తం [illegible] కేనచిత్ । తత్సర్వం రుద్రముద్దిశ్య దత్తం స్యాన్నా
త్ర సంశయః ॥ ౪౩ ॥ ఇత్యేవం నిశ్చయోఽగ్నీనామనుక్రాన్తో యథాతథం
నాతివిస్తరతో విప్రాః పితౄన్వక్ష్యామ్యతః పరం ॥ ౪౪ ॥ బ్రహ్మణః పితృవ
న్మూర్తాత్వాత్సృజతో జజ్ఞిరే తదా । మధ్వాదయష్షడృతవః స్వాన్పి

తృణాన్పరిచక్షతే ॥ ౪౫ ॥ యస్మాత్ షడృబుతవస్తేషాంస్థానంస్థానాభిమా
నినాం । ఋతవఃపితరస్తస్మా దిత్యేషా వైదికీ శ్రుతిః॥ ౪౬ ॥ యస్మాదృతు
షుసర్వే హిజాయంతేస్థాణుజంగమాః । తస్మాదేతేపిపితర ఆర్తవాఇతి
చశ్రుతం ॥ ౪౭ ॥ ఏవంపితౄణామేతేషా మృతుకాలాభిమానినాం । ఋ
తుత్వమార్తవత్వంచ పితృత్వంచప్రకీర్తితం ॥ ౪౮ ॥ మన్వంతరేషుస
ర్వేషు పితరస్తేభిమానినః । ఆస్తైశ్వర్యామహాత్మాన స్తిష్ఠంతీహాప్రసం
గమాత్ ॥ ౪౯ ॥ అగ్నిష్వాత్తాబర్హిషదః పితరోద్వివిధాస్స్మృతాః । అ
యజ్వానశ్చయజ్వా నఃక్రమా త్తేగృహ మేధినః ॥ ౫౦ ॥ స్వధాసూతపి
తృభ్యశ్చ ద్వేకన్యేలోకవిశ్రుతే । మేనాంచధరణీంచైవ యాభ్యాంవిశ్వ
మిదంధృతం ॥ ౫౧ ॥ అగ్నిష్వాత్తసుతామేనా ధరణీబర్హిషత్సుతా ।
మేనాహిమవతఃపత్నీ మైనాకంక్రౌంచమేవచ ॥ ౫౨ ॥ గౌరీంగంగాంచ
సుషు వేభవాంగాశ్లేషపావనీం । మేరోస్తుధరణీపత్నీ దివ్యౌషధిసమన్వి
తం ॥ ౫౩ ॥ మందరంసుషువేపుత్రం చిత్రసుందరకందరం । సఏవమం
దరఃశ్రీమా న్మేరుపుత్రస్తపోబలాత్ ॥ ౫౪ ॥ సాక్షాచ్ఛ్రీకంఠనాథ
స్య శివస్యావాసతాంగతః । సాసూతధరణీభూయ స్తిస్రఃకన్యాశ్చవిశ్రు
తాః ॥ ౫౫ ॥ వేలాంచనియతీంచైవ తృతీయామపిచాయతీం । ఆయతిర్ని
యతిశ్చైవ పత్న్యౌద్వేభృగుపుత్రయోః ॥ ౫౬ ॥ స్వాయంభువేంతరే
పూర్వం కథితస్తుతదన్వయః । సుషువేసాగరాద్వేలా కన్యామేకామనిం
దితాం ॥ ౫౭ ॥ సవర్ణాంనామసాముద్రీంపత్నీంప్రాచీనబర్హిషః । సా
ముద్రీసుషువేపుత్రాన్దశప్రాచీనబర్హిషః ॥ ౫౮ ॥ సర్వేప్రాచేతసానామ
ధనుర్వేదస్యపారగాః । ఏషాంస్వాయంభువేనక్షః క్షత్రత్వమగమత్పు
రా ॥ ౫౯ ॥ త్రియంబకస్యశాపేన చాక్షుషస్యాంతరేమనోః । ఇత్యేతె
బ్రహ్మపుత్రాణాం ధర్మాదీనాంమహాత్మనాం ॥ ౬౦ ॥ నాతిసంక్షేపతోవి
ప్రా నాతివిస్తరతఃక్రమాత్ । వర్ణితావైమయావంశ దివ్యదేవగణాన్వి
తాః ॥ ౬౧ ॥ క్రియావంతఃప్రజావంతో మహర్ద్ధిభిరలంకృతాః । ప్రజా
నాంసన్నివేశోయం ప్రజాపతిసముద్భవః ॥ ౬౨ ॥ నహిశక్యఃప్రసంఖ్యా
తుం వర్షకోటిశతైరపి । రాజ్ఞామపిచయోవంశో ద్విధాసోపి ప్రవర్త
తే ॥ ౬౩ ॥ సూర్యవంశస్సోమవంశఇతిపుణ్యతమస్స్మృతౌ । ఇక్ష్వాకురంబ

రీపశ్చ యయాతిర్నహుషాదయః ॥ ౬౪ ॥ పుణ్యశ్లోకాః శ్రుతా యేత్ర
తేపి తద్వంశసంభవాః । అన్యేచ రాజఋషయో నానావీర్య పరాక్ర
మాః ॥ ౬౫ ॥ కిం తైః ఫలమనుక్రాంతై రుక్తపూర్వైః పురాతనైః । కిం
చేశ్వరకథావృత్తావ్యతిరిక్తాన్యకీర్తనం ॥ ౬౬ ॥ సద్భిస్సమ్మతంమ
త్వా నోత్సహే బహుభాషితుం । ప్రసంగాదీశ్వరస్యైవ ప్రభావద్యో
తనాదపి । సర్గాదయోపి కథ్యంతే ఇత్యలంతత్ప్రవిస్తరైః ॥ ౬౭ ॥ ఇ
తి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగే
స్వాయంభువ వంశవర్ణనం నామపంచదశోధ్యాయః ॥ ౧౫ ॥

ఋషయ ఊచుః ॥ దేవీ దక్షస్య తనయా త్యక్త్వా దాక్షాయణీం త
నుం । కథం హిమవతః పుత్రీ మేనాయామభవత్పురా ॥ ౧ ॥ కథంవ
నిందితో రుద్రో దక్షేణ చ మహాత్మనా । నిమిత్తమపి కింతత్ర యేనస్యాన్నింది
తో భవః ॥ ౨ ॥ ఉత్పన్నశ్చ కథం దక్షో ఽభిశాపాద్భవస్య తు । చాక్షుష
స్యాంతరే పూర్వం మనోః ప్రబ్రూహి మారుత ॥ ౩ ॥ వాయురువాచ ।
శృణ్వంతు కథయిష్యామి దక్షస్య లఘుచేతసః । వృత్తం పాపాత్ప్రమాదా
చ్చ విశ్వావమానం విదూషణం ॥ ౪ ॥ పురా సురాసురాస్సర్వే సిద్ధాశ్చ పర
మర్షయః । కదాచిద్ద్రష్టుమీశానం హిమవచ్ఛిఖరం యయుః ॥ ౫ ॥ త
దా దేవశ్చ దేవీచ దివ్యాసనగతావుభౌ । దర్శనం దదతుస్తేషాం దేవాదీనాం
ద్విజోత్తమాః ॥ ౬ ॥ తదానీమేవ దక్షోపి గతస్తత్ర సహామరైః । జా
మాతరం హరం ద్రష్టుం ద్రష్టుం చాత్మసుతాం సతీం ॥ ౭ ॥ తదాత్మగౌరవా
దేవ దేవ్యా దక్షే సమాగతే । దేవాదిభ్యో విశేషేణ నకాచిదభవత్ప్రతి
తిః ॥ ౮ ॥ తస్య తస్యాః పరం భావమజ్ఞాత్వాపి కేవలం । పుత్రీత్యేవంవి
మూఢస్య తస్యాం వైరమజాయత ॥ ౯ ॥ తతస్తేనైవ వైరేణ విధినాచ
ప్రచోదితః । నాజుహావ భవం దక్షో దీక్షితస్తుమపిద్విషన్ ॥ ౧౦ ॥ అన్యాన్
జామాతౄన్ కాంత్సర్వాన్నాహూయ సయథాక్రమం । శతశః పూజాను
చార్చాం చకార చ పృథక్ పృథక్ ॥ ౧౧ ॥ తథా తాన్ సంగతాన్ శ్రుత్వా
నారదస్య ముఖాత్తదా । యయౌ రుద్రాయ రుద్రాణీ విజ్ఞాప్య భవనం పి
తుః ॥ ౧౨ ॥ అథసన్నిహితం దివ్యం విమానం విశ్వతోముఖం । లక్షణా
ఢ్యం సుఖారోహమతిమాత్రమనోహరం ॥ ౧౩ ॥ తత్రజాంబూనదప్ర

ఖ్యంచిత్రరత్నపరిష్కృతం । ముక్తామయవితానాఢ్యం స్రగ్దామసమలకృతం ॥ ౧౪ ॥ తప్తకాంచననిర్వ్యూహం రత్నస్తంభశతావృతం । వజ్రకల్పితసోపానం విద్రుమస్తంభతోరణం ॥ ౧౫ ॥ పుష్పపట్టపరిస్తీర్ణం చిత్రరత్నమహాసనం । వజ్రజాలకిరచ్ఛిద్ర మచ్ఛిద్రమణికుట్టిమం ॥ ౧౬ మణిదండమనోజ్ఞేన మహావృషభలక్ష్మణా । అలంకృతపురోభాగ మభ్రశుభ్రేణ కేతునా ॥ ౧౭ ॥ రత్నకంచుకగుప్తాంగై శ్చిత్రవేత్రైకపాణిభిః । అధిష్ఠితమహాద్వార మప్రధృష్యైర్గణేశ్వరైః ॥ ౧౮ ॥ మృదంగతాలగీతాది వేణువీణావిశారదైః । విదగ్ధవేషభాషైశ్చ బహుభిస్త్రీజనైర్వృతం ॥ ౧౯ ॥ ఆరురోహమహాదేవీ సహప్రియసఖీజనైః । చామరవ్యజనేతస్యా వజ్రదణ్డమనోహరే ॥ ౨౦ ॥ గృహిత్వాగురదకన్యే ద్వేతవీజతురుభేశుభే । తదాచామరయోర్మధ్యే దేవ్యావదనమాబభౌ ॥ ౨౧ ॥ అన్యోన్యంయుధ్యతోర్మధ్యే హంసయోరివపంకజం । ఛత్రంశశినిభంతస్యాశ్చూడోపరిసుమాలినీ ॥ ౨౨ ॥ ధృతముక్తాపరిక్షిప్తంబభారప్రేమనిర్భరా । తచ్చిత్రముజ్జ్వలందేవ్యా రురు చేవదనోపరి ॥ ౨౩ ॥ ఉపర్యమృతభాండస్య మండలంశశినోయథా । అథచాగ్రేసమాసీనా సుస్మితాస్యాశుభావతీ ॥ ౨౪ ॥ అక్షద్యూతవినోదేన రమయామాసపార్వతీం । సుయశాఃపాదుకేదేవ్యాః శుభేరత్నపరిష్కృతే ॥ ౨౫ ॥ స్తనయోరంతరేకృత్వా తదాదేవీమసేవత । అన్యాకాంచనచార్వంగీ దీప్తంజగ్రాహదర్పణం ॥ ౨౬ ॥ అపరాతాలవృంతంచ పరాతాంబూలపేటికాం । కాచిత్క్రీడాశుకంచారుక రేనీతాచభామినీ ॥ ౨౭ ॥ కాచిత్తుసుమనోజ్ఞాని పుష్పాణిసురభీణిచ । కాచిదాభరణాధారం బభారకమలేక్షణా ॥ ౨౮ ॥ కాచిచ్చపునరాలేపం సప్రసూనంసభాజనం । అన్యాశ్చసుదృశస్తాస్తా యథాసముచితక్రియాః ॥ ౨౯ ॥ ఆవృత్యాంతర్మహాదేవీమ సేవంతసమంతతః । అతీవశుశుభేతాసా మంతరేపరమేశ్వరీ ॥ ౩౦
తారాపరిషదోమధ్యే చంద్రలేఖేవశారదీ । తతఃశంఖసముత్థస్య నాదస్యసమనంతరం ॥ ౩౧ ॥ ప్రాస్థానికోమహానాదః పటహస్సమతాడ్యత । తతోమధురవాద్యాని సహతాలోద్యతైస్స్వనైః ॥ ౩౨ ॥ అనాహతాని సన్నే దుఃకాహలానాంశతానిచ । సాయుధానాంగణేశానాం మహేశ

సమతేజసాం ॥ ౩౩ ॥ సహస్రాణిశతాన్యష్టౌ తదానీంపురతోయయుః । తేషాంమధ్యేవృషారూఢో గజారూఢోయథాగుహః ॥ ౩౪ ॥ జగామ గణపఃశ్రీమా న్సోమనందీసురార్చితః । దేవదుందుభయోనేదు ర్దివిదివ్యసుఖస్వనాః ॥ ౩౫ ॥ ననృతుర్మునయస్సర్వే ముముదుస్సిద్ధయోగినః । ససృజుఃపుష్పవృష్టించ విమానోపరివారిదాః ॥ ౩౬ ॥ తదాదేవగణైశ్చాన్యైః పథిసర్వత్రసంగతా । క్షణాదివపితుర్గేహం ప్రావివేశ మహేశ్వరీ ॥ ౩౭ ॥ తాందృష్ట్వాకుపితోదక్ష శ్చాత్మనఃక్షయకారణాత్ తస్యాయవీయసీభ్యోపి చక్రేపూజామ్మనస్కృతాం ॥ ౩౮ ॥ తదాశశిము ఖీదేవి పితరంసదసిస్థితం । అంబికాయుక్తమవ్యగ్ర మువాచకృపణంవచః ॥ ౩౯ ॥ దేవ్యువాచ ॥ బ్రహ్మాదయఃపిశాచాంతా యస్యాజ్ఞావశవర్తినః । సదేవస్సాంప్రతంతా తవిధినానార్చితఃకిల ॥ ౪౦ ॥ తదాస్తాం మమజ్యాయస్యాః పుత్ర్యాఃపూజాంకిమీదృశాం। అసత్కృతామవజ్ఞాయ కృతవానసిగర్హితాం ॥ ౪౧ ॥ ఏవముక్తోబ్రవీదేనాం దక్షఃక్రోధాదమర్షితః । త్వత్తశ్శ్రేష్ఠావరిష్ఠాశ్చ పూజ్యాబాలాస్సుతామమ ॥ ౪౨ ॥ తాసాంతుయేచభర్తార స్తేమేబహుమతాముదా । గుణైశ్చాప్యధికాస్సర్వే భర్తుస్తేత్ర్యయంబకాదపి ॥ ౪౩ ॥ స్తబ్ధాత్మాతామసస్సర్వ స్త్వమిమంసముపాశ్రితా । తేనత్వామవమన్యేహం ప్రతికూలోహిమేభవః ॥ ౪౪ ॥ తథోక్తాపితరందక్షం క్రుద్ధాదేవీదమబ్రవీత్ । శ్రుణ్వతామేవసర్వేషాం యేయజ్ఞసదసిస్థితాః ॥ ౪౫ ॥ అకస్మాన్మమభర్తారమ జాతాశేషదూషణం । వాచాదూషయసేదక్ష సాక్షాల్లోకమహేశ్వరం ॥ ౪౬ ॥ విద్యాచోరుగురుద్రోహీ దేవేశ్వరవిదూషకః । తఏతేబహుపాప్మనః సర్వేదండ్యా ఇతిశ్రుతిః ॥ ౪౭ ॥ తస్మాదత్యుత్కటస్యాస్య పాపస్యసదృశోభృశం । సహసాదారుణోదండ స్తవదేవాద్భవిష్యతి ॥ ౪౮ ॥ త్వయానపూజితోయస్మా ద్దేవదేవస్త్ర్యంబకః । తస్మాత్తవకులందుష్టం నష్టమిత్యవధారయ ॥ ౪౯ ॥ ఇత్యుక్త్వాపితరంరుష్టా సతీసంత్యజ్యసావ్యయా । తదీయాంచతనుంత్యక్త్వా హిమవంతంయయౌగిరిం ॥ ౫౦ ॥ సపర్వతవరఃశ్రీమాన్ లబ్ధపుణ్యఫలోదయః । తదర్థమేవకృతవాన్సు చిరందుశ్చరంతపః ॥ ౫౧ ॥ తస్మాత్తమనుగృహ్ణాతి

భూధరేశ్వరమీశ్వరీ। స్వేచ్ఛయాపితరంచక్రే స్వాత్మనోయోగమాయ
యా ॥ ౫౨ ॥ యదాగతాసతీదక్షం వినింద్యభయవిహ్వలా । తదాతి
రోహితాత్మానం త్రావిహతశ్చతతోధ్వరః ॥ ౫౩ ॥ తదుపశ్రుత్యగమనం
దేవ్యాస్త్రిపురమర్దనః । దక్షాయచ ఋషిభ్యశ్చ చుకోపచ శశాప
తాన్ ॥ ౫౪ ॥ యస్మాదవమతాదక్ష మత్కృతేనాగసాసతీ । పూజితాశ్చే
తరాస్సర్వా స్స్వసుతాభర్తృభిస్సహ ॥ ౫౫ ॥ వైవస్వతేంతరేయస్మా
త్తవజామాతరస్త్వమీ । ఉత్పత్స్యంతేసమంసర్వే బ్రాహ్మేయజ్ఞేష్వ
యోనిజాః ॥ ౫౬ ॥ భవితామానుషోరాజా చాక్షుషస్యాత్వమన్వయే ।
ప్రాచీనబర్హిషఃపౌత్రః పుత్రశ్చాపిప్రచేతసః ॥ ౫౭ ॥ అహంతత్రాపి
తేవిఘ్నం మాచరిష్యామిదుర్మతే । ధర్మార్థకామయుక్తేషు కర్మస్వపి
పునఃపునః ॥ ౫౮ ॥ తేనైవంవ్యాహృతోదక్షో రుద్రేణామితతేజసా ।
స్వాయంభువీంతనుంత్యక్త్వా పపాతభువిదుఃఖితః ॥ ౫౯ ॥ తతఃప్రాచేత
సోదక్షో జజ్ఞేవైచాక్షుషేంతరే । ప్రాచీనబర్హిషఃపౌత్రః పుత్రశ్చై
వప్రచేతసః ॥ ౬౦ ॥ భృగ్వాదయోపి తేజాతా మనోర్వైవస్వతస్య
తు । అంతరేబ్రహ్మణోయజ్ఞె వారుణీంబిభ్రతస్తనుం ॥ ౬౧ ॥ తదాద
క్షస్యధర్మార్థం ప్రవృత్తస్యదురాత్మనః । మహేశఃకృతవాన్విఘ్నం
మనౌవైవస్వతేసతి ॥ ౬౨ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీ
య సంహితాయాం పూర్వభాగె షోడశోధ్యాయః ॥ ౧౬ ॥

ఋషయఊచుః ॥ కథందక్షస్యధర్మార్థం ప్రవృత్తస్యదురా
త్మనః । మహేశఃకృతవాన్విఘ్న మేతదిచ్ఛామహేవయం ॥ ౧ ॥ వా
యురువాచ ॥ విశ్వస్యజగతోమాతు రపిదేవ్యాస్తపోబలాత్ । పితృభా
వముపాగమ్య ముదితేహిమవద్గిరౌ ॥ ౨ ॥ దేవేపిచకృతోద్వాహే హి
మవచ్ఛిఖరాలయె । క్రీడమానెతయాసార్ధం కాలెబహుతరేగతె ॥ ౩
వైవస్వతేంతరేప్రాప్తే దక్షఃప్రాచేతసస్స్వయం । అశ్వమేధేనయజ్ఞేన
యక్ష్యమాణోన్వపద్యత ॥ ౪ ॥ తతోహిమవతఃపృష్ఠే దక్షోవైయజ్ఞ
మాహరత్ । గంగాద్వారేశుభేదేశే ఋషిసిద్ధనిషేవితే ॥ ౫ ॥ తస్యత
స్మిన్మఖేదేవాః సర్వేశక్రపురోగమాః । గమనాయసమాగమ్య బుద్ధిమా
పెదిరేతదా ॥ ౬ ॥ ఆదిత్యావసవోరుద్రాః సాధ్యాస్సహమరుద్గణైః ।

సోమపాశ్చైవ ఆజ్యపాధూమపాస్తథా ॥ ౭ ॥ అశ్వినౌపితరశ్చైవ
తథాచాన్యేమహర్షయః । విష్ణునాసహితాస్సర్వే హ్యాగతాయజ్ఞభా
గినః ॥ ౮ ॥ దృష్ట్వాదేవకులంసర్వ మీశ్వరేణవినాగతం । దధీచిర్మన్యు
నావిష్టో దక్షమేవమభాషత ॥ ౯ ॥ దధీచిరువాచ ॥ అపూజ్యపూజనేచైవ
పూజ్యానాంచాప్యపూజనే । నరఃపాపమవాప్నోతి మహద్వైనాత్రసంశ
యః ॥ ౧౦ ॥ అసతాంసమ్మతిర్యత్ర సతామవమతిస్తథా । దణ్డోదైవకృ
తస్తత్ర సద్యఃపతతిదారుణః ॥ ౧౧ ॥ ఏవముక్త్వాతువిప్రర్షిః పునర్ద
క్షమభాషత । పూజ్యంతుపశుభర్తారం కస్మాన్నార్చయసేప్ర
భుం ॥ ౧౨ ॥ దక్షఉవాచ ॥ సన్తిమేబహవోరుద్రాః శూలహస్తాఃకప
ర్దినః । ఏకాదశావస్థితాయేనాన్యంవేద్మిమహేశ్వరం ॥ ౧౩ ॥ దధీచి
రువాచ ॥ కిమేభిరమరైరన్యైః పూజితైరధ్వరేఫలం । రాజాచేదధ్వర
స్యాస్య నరుద్రఃపూజ్యతేత్వయా ॥ ౧౪ ॥ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానాం స్ర
ష్టాయఃప్రభురవ్యయః । బ్రహ్మాదయఃపిశాచాంతా యస్యకైంకర్యవా
దినః ॥ ౧౫ ॥ ప్రకృతీనాంపరశ్చైవ పురుషస్యచయఃపరః । చింత్యతే
యోగవిద్వద్భిః ఋషిభిస్తత్వదర్శిభిః ॥ ౧౬ ॥ అక్షరంపరమంబ్రహ్మ
అసచ్చసదసచ్చయత్ । అనాదిమధ్యనిధన మప్రతర్క్యంసనాతనం॥ ౧౭
యస్స్రష్టాచైవసంహర్తా భర్తాచైవమహేశ్వరః । తస్మాదన్యంనప
శ్యామి శంకరాత్మానమధ్వరే ॥ ౧౮ ॥ దక్షఉవాచ ॥ ఏతన్మఖేశస్యసువ
ర్ణపాత్రే హవిస్సమస్తంవిధిమంత్రపూతం । విష్ణోర్నయామ్యప్రతిమస్య
భాగం ప్రభోర్విభజ్యాహవనీయమద్య ॥ ౧౯ ॥ దధీచిరువాచ ॥ య
స్మాన్నారాధితోరుద్ర స్సర్వదేవేశ్వరేశ్వరః । తస్మాద్దక్షతవాశేషో
యజ్ఞోయంనభవిష్యతి ॥ ౨౦ ॥ ఇత్యుక్త్వావచనంక్రుద్ధో దధీచోమునిస
త్తమః । నిర్గమ్యచతతోదేశా జ్జగామస్వకమాశ్రమం ॥ ౨౧ ॥ నిర్గ
తేపిమునౌతస్మి న్దేవాదక్షంనతత్యజుః । అవశ్యమనుభావ్యత్వా దనర్థ
స్యతుభావినః ॥ ౨౨ ॥ ఏతస్మిన్నేవకాలేతు జ్ఞాత్వైతత్సర్వమీశ్వరాత్
దగ్ధుందక్షాధ్వరంవిప్రా దేవీదేవమచోదయత్ ॥ ౨౩ ॥ దేవ్యాసంచోది
తోదేవో దక్షాధ్వరజిఘాంసయా । ససర్జసహసావీరం వీరభద్రంగ
ణేశ్వరం ॥ ౨౪ ॥ సహస్రపదసందేవం సహస్రకమలేక్షణం । సహస్ర

ముద్గరధరం సహస్రశరపాణికం ॥ ౨౫ ॥ శూలటంకగదాహస్తం దీప్త
కార్ముకధారిణం । చక్రవజ్రధరం ఘోరం చంద్రార్ధకృతశేఖరం ॥ ౨౬
కులిశోద్యోతితకరం తటిజ్జ్వలితమూర్ధజం । దంష్ట్రాకరాళంబిభ్రాణం
మహావక్త్రంమహోదరం ॥ ౨౭ ॥ విద్యుజ్జిహ్వంప్రలంబోష్ఠంమేఘసా
గరనిస్వనం । వసానంచర్మవైయాఘ్రం మహద్రుధిరనిస్రవం ॥ ౨౮ ॥
గండద్వితయసంసృష్ట మండలీకృతకుండలం । వరామరశిరోమాలావ
లీకలితశేఖరం ॥ ౨౯ ॥ రణన్నూపురకేయూరమహాకనకభూషితం । ర
త్నసంచయసందీప్తం తారహారవృతోరసం ॥ ౩౦ ॥ మహాశరభశార్దూ
ల సింహైస్సదృశవిక్రమం । ప్రశస్తమత్తమాతంగ సమానగమనాల
సం ॥ ౩౧ ॥ శంఖచామరకుందేందు మృణాలసదృశప్రభం । సతుషార
మివాద్రీంద్రం సాక్షాజ్జంగమతాంగతం ॥ ౩౨ ॥ జ్వాలామాలాపరిక్షిప్తం
దీప్తమౌక్తికభూషణం । తేజసాచైవ దీవ్యంతం యుగాంత ఇవపావ
కం ॥ ౩౩ ॥ సజానుభ్యాంమహీంగత్వా ప్రణతఃప్రాంజలిస్తతః । పార్శ్వ
తో దేవదేవస్య పర్యతిష్ఠద్గణేశ్వరః ॥ ౩౪ ॥ మన్యునాచాసృజద్భద్రాం
భద్రకాళీంమహేశ్వరీం । ఆత్మనఃకర్మసాక్షిత్వే తేనగంతుం సహైవతు
౩౫ ॥ తందృష్ట్వా వస్థితం వీరభద్రంకాలాగ్నిసన్నిభం । భద్రయాసహి
తంప్రాహ భద్రమస్త్వితిశంకరః ॥ ౩౬ ॥ సచవిజ్ఞాపయామాస సహదే
వ్యామహేశ్వరం । ఆజ్ఞాపయమహాదేవకిం కార్యంకరవాణ్యహం ॥ ౩౭
తతస్త్రిపురహాప్రాహ హైమవత్యాః ప్రియేచ్ఛయా । వీరభద్రంమహాబా
హుం వాచావిపులనాదయా ॥ ౩౮ ॥ దేవదేవఉవాచ ॥ ప్రాచేతసస్యదక్ష
స్య యజ్ఞంసద్యోవినాశయ భద్రకాళ్యాసహాసిత్వ మేతత్కృత్యంగణేశ్వ
ర ॥ ౩౯ ॥ అహమప్యనయాసార్ధం రమ్యాశ్రమసమీపతః । స్థిత్వావీ
క్ష్యేగణేశాన విక్రమంతవదుస్సహం ॥ ౪౦ ॥ వృక్షాఃకనఖలేయేతు
గంగాద్వారసమీపగాః । సువర్ణశృంగస్యగిరే ర్మేరుమందరసన్ని
భాః ॥ ౪౧ ॥ తస్మిన్ప్రదేశేదక్షస్య యజ్ఞస్సంప్రతివర్తతే । సహసాత
స్యయజ్ఞస్య విఘాతంకురుమాచిరం ॥ ౪౨ ॥ ఇత్యుక్తేసతిదేవేన దేవీహి
మగిరీంద్రజా । భద్రంభద్రాంచసంప్రేక్ష్య వత్సధేనురివోరసం ॥ ౪౩ ॥
ఆలింగ్యచసమాఘ్రాయ మూర్ధ్ని పద్వదనంయథా । సస్మితావచనం

ప్రాహ మధురంమధురస్వనం ॥ ౪౪ ॥ దేవ్యువాచ ॥ వత్సభద్రమహా
భాగ మహాబలపరాక్రమ । మత్ప్రియార్థంత్వముత్పన్నో మమమ
న్యుంప్రమార్జయ ॥ ౪౫ ॥ యజ్ఞేశ్వరమనాహూయ యజ్ఞకర్మరతో
భవత్ । దక్షో వైరేణతంతస్మాద్భింధియజ్ఞంగణేశ్వరైః ॥ ౪౬ ॥ యజ్ఞ
లక్ష్మీంత్వలక్ష్మీంత్వం భద్రకృత్వామమాజ్ఞయా । యజమానంచతంహ
త్వా వత్సహింసయభద్రయా ॥ ౪౭ ॥ అశేషామివతామాజ్ఞాం శివయో
శ్చిత్రకృత్యయోః । మూర్ధ్నికృత్వానమస్కృత్య భద్రోగంతుంప్ర
చక్రమే ॥ ౪౮ ॥ అథైవభగవాన్ క్రుద్ధః ప్రేతావాసకృతాలయః । వీ
రభద్రోమహాదేవో దేవ్యామన్యుప్రమార్జకః ॥ ౪౯ ॥ ససర్జరోమ
కూపేభ్యో రోమజాఖ్యాన్ గణేశ్వరాన్ । దక్షిణాద్భుజదేశాత్తు శతకో
టిగణేశ్వరాన్ ॥ ౫౦ ॥ పదారాన్ సర్వతో భద్రాన్ సాక్షాద్వామా
చ్చవై భుజాత్ । రుద్రానుభావాన్ రౌద్రాంశ్చ రుద్రవీర్యపరాక్ర
మాన్ ॥ ౫౧॥ పాదాత్తథోరుదేశాచ్చపృష్ఠాత్పార్శ్వాన్ముఖాద్బలాత్
గుహ్యాద్గుల్ఫాచ్ఛిరోమధ్యాత్కంఠాదాస్యాత్తథోదరాత్ ॥ ౫౨ ॥ త
దాగణేశ్వరైర్భద్రైర్భద్రతుల్యపరాక్రమైః । సంఛాదితమభూత్సర్వం
సాకాశవివరంజగత్ ॥ ౫౩ ॥ సర్వేసహస్రహస్తాస్తే సహస్రాయుధపా
ణయః । రుద్రస్యానుచరాస్సర్వేసర్వేరుద్రసమప్రభాః ॥ ౫౪ ॥ శూలశ
క్తిగదాహస్తాష్టంకోపలశిలాధరాః। కాలాగ్నిరుద్రసదృశాః త్రినేత్రాశ్చ
జటాధరాః ॥ ౫౫ ॥ నిపేతుర్భృశమాకాశే శతశస్సింహవాహనాః
వినేదుశ్చమహానాదం జలదాఇవభద్రజాః ॥ ౫౬ ॥ తైర్భద్రోభగవాన్
భద్ర స్తథాపరివృతోబభౌ । కాలానలశతైర్యుక్తో యథాంతేకాలభై
రవః ॥ ౫౭ ॥ తేషాంమధ్యేసమారుహ్య వృషేంద్రంవృషభధ్వజః । జ
గామభగవాన్ భద్ర శ్శుభ్రమభ్రంయథాభవః ॥ ౫౮ ॥ తమేవంవృష
భారూఢే భద్రేతుభసితప్రభః । బభారమౌక్తికచ్ఛత్రం గృహీతసితచా
మరః ॥ ౫౯ ॥ సతదాశుశుభేపార్శ్వే భద్రస్యభసితప్రభః । భగవాని
వశైలేంద్రః పార్శ్వేవిశ్వజగద్గురోః ॥ ౬౦ ॥ సోపితేనబభౌభద్ర శ్శ్వేత
చామరపాణినా । సోమవర్ణేనసౌమ్యేన యథాశూలవరాయుధః ౬౧
దధ్మౌశంఖంసితంభద్రం భద్రస్యపురతశ్శుభం । భానుకంపోమహాతేజా

హైమరత్నైరలంకృతం ॥ ౬౨ ॥ దేవదుందుభయోనేదు ర్దివిసంకుల నిస్వనాః । వవృషుస్తత్రశోమూర్ధ్ని పుష్పవర్షం బలాహకాః ॥ ౬౩ ॥ ఫుల్లానాంమధుగర్భాణాం పుష్పాణాంగంధబంధవః । మార్గానుకూలసంవాహా వవృశ్చపథిమారుతాః ॥ ౬౪ ॥ తతోగణేశ్వరాస్సర్వే మత్తాయుద్ధబలోద్ధతాః । ననృతుర్ముముదుర్నేదు ర్జహసుర్జగదుర్జగుః ॥ ౬౫ ॥ తదాభద్రగణాంతస్థో బభౌభద్రస్సభద్రయా । యథారుద్రగణాంతస్థ స్త్ర్యంబకోంబికయాసహ ॥ ౬౬ ॥ తత్క్షణాదేవదక్షస్య యజ్ఞవాటం హిరణ్మయం । ప్రవివేశమహాబాహు ర్వీరభద్రోద్రిజానుగః ॥ ౬౭ ॥ తతస్తుదక్షప్రతిపాదితస్య క్రతుప్రధానస్యగణప్రధానః । ప్రయోగభూమింప్రవివేశభద్రో రుద్రోయథాంతెభువనందిధక్షుః ॥ ౬౮ ॥ ఇతి శ్రీశైవమహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగే దక్షయజ్ఞమథనంనామ సప్తదశోధ్యాయః ॥ ౧౭ ॥

వాయురువాచ ॥ తతోవిష్ణుప్రధానానాం సురాణామమితౌజసాం । దదర్శచమహత్సత్రం చిత్రధ్వజపరిచ్ఛదం ॥ ౧ ॥ సుదర్భాస్తృజుసంస్తీర్ణం సుసమిద్ధహుతాశనం । కాంచనైర్యజ్ఞభాండైశ్చ భ్రాజిష్ణుభిరలంకృతం ॥ ౨ ॥ ఋషిభిర్యజ్ఞపటుభిర్యథావత్కర్మకర్తృభిః । విధినావేదదృష్టేన స్వనుష్ఠితబహుక్రమం ॥ ౩ ॥ దేవాంగనాసహస్రాఢ్య మప్సరోగణసేవితం । వేణువీణారవైర్జుష్టం వేదఘోషైశ్చబృంహితం ॥ ౪ ॥ దృష్ట్వాదక్షాధ్వరంవీరో వీరభద్రఃప్రతాపవాన్ । సింహనాదంతదాచక్రేగంభీరోనినదోయథా ॥ ౫ ॥ తతఃకిలకిలాశబ్ద ఆకాశం పూరయన్నివ । గణేశ్వరైఃకృతోయజ్ఞే మహాకలితసాగరః ॥ ౬ ॥ తేనశబ్దేనమహతాత్ర స్తాస్సర్వేదివౌకసః । దుద్రువుఃపరితోభీ తాస్రస్తవస్త్రవిభూషణాః ॥ ౭ ॥ కింస్విద్భిన్నోమహామేరుః కింస్విత్సందీర్యతే మహీ । కిమిదంకిమిదంచేతి జజల్పుస్త్రిదశాభృశం ॥ ౮ ॥ మృగేంద్రాణాంయథానాదం గజేంద్రాగహనేవనే । శ్రుత్వాతథావిధంకేచి త్తత్యజుర్జీవితంభయాత్ ॥ పర్వతాశ్చవ్యశీర్యంత చకంపేచవసుంధరా । మరుతశ్చవ్యఘూర్ణంత చుక్షుభేమకరాలయః ॥ ౧౦ ॥ అగ్నయో నైవదీప్యంతే నచదీప్యతిభాస్కరః । గ్రహాశ్చనప్రకాశంతేన క్షత్రాణిచతా

రితాః ॥ ౧౧ ॥ ఏతస్మిన్నేవ కాలేతు యజ్ఞవాటం తదుజ్జ్వలం । సంప్రాప్తా
పశుగణాస్స్వరుద్రో భద్రోశ్చసహ భద్రయా ॥ ౧౨ ॥ తం దృష్ట్వా భీతభీతో
పి దక్షో దృఢ ఇవ స్థితః । క్రుద్ధవద్వచనం ప్రాహ కోభవాన్కిమిహేతు
సః ॥ ౧౩ ॥ తస్యతద్వచనం శ్రుత్వా దక్షస్యచదురాత్మనః । వీరభద్రో
మహాతేజా మేఘగంభీరనిస్వనః ॥ ౧౪ ॥ స్మయన్నివతమాలోక్య దక్షం
దేవాంశ్చ ఋత్విజః । అర్థగర్భమసంభ్రాంత మువాచదుచితంవచః ॥ ౧౫ ॥
వీరభద్ర ఉవాచ ॥ వయంహ్యనుచరాస్సర్వే శర్వస్యామిత తేజసః । భాగా
భిలిప్సయా ప్రాప్తా భాగోనస్సంప్రదీయతాం ॥ ౧౬ ॥ అథచేదధ్వరేస్మా
కం నభాగః పరికల్పితః । కథ్యతాం కారణం తత్ర యుధ్యతాంవామయా
మరైః ॥ ౧౭ ॥ ఇత్యుక్తాస్తే గణేంద్రేణ దేవా దక్షపురోగమాః । ఊ
చుర్మంత్రాః ప్రమాణం నో నవయం ప్రభవస్త్వితి ॥ ౧౮ ॥ మంత్రా ఊ
చుస్సురా యూయం తమోపహతచేతసః । యేన ప్రథమభాగార్హం న
యజధ్వం మహేశ్వరం ॥ ౧౯ ॥ తథోక్తా అపి తైర్మంత్రైర్దేవాస్సంమూ
ఢచేతసః । భద్రాయ నదదుర్భాగం తత్ప్రహారమభీప్సవః ॥ ౨౦ ॥ యదా
తథ్యంచపథ్యంచ స్వవాక్యం తత్పృథాభవత్ । తదాతతో యయుర్మం
త్రా బ్రహ్మలోకం సనాతనం ॥ ౨౧ ॥ అథోవాచగణాధ్యక్షో దేవా
న్విష్ణుపురోగమాన్ । మంత్రాః ప్రమాణం నకృతా యుష్మాభిర్బలగర్వి
తైః ॥ ౨౨ ॥ యస్మాదస్మిన్మఖే దేవైరిత్థం వయమసత్కృతాః । తస్మా
ద్వో జీవితైస్సార్ధ మపనేష్యామి గర్వితం ॥ ౨౩ ॥ ఇత్యుక్త్వా భగవా
న్క్రుద్ధో వ్యదహన్నేత్రవహ్నినా । యజ్ఞవాటం మహాకూటం యథా త్రి
పురః పురోహరః ॥ ౨౪ ॥ తతో గణేశ్వరాస్సర్వే పర్వతోదగ్రవిగ్రహాః ।
యూపానుత్పాట్య హోతౄణాం కంఠేష్వాబధ్య రజ్జుభిః ॥ ౨౫ ॥ యజ్ఞ
పాత్రాణి చిత్రాణి భిత్వా సంచూర్ణ్య వారిణి । గృహీత్వా చైవ యజ్ఞాం
గం గంగాస్రోతసి చిక్షిపుః ॥ ౨౬ ॥ తత్రతదివ్యాన్నపానానాం రాశయః
పర్వతోపమాః । క్షీరనద్యోమృతస్రావా స్సుస్నిగ్ధదధికర్దమాః ॥ ౨౭ ॥
ఉచ్చావచాని మాంసాని భక్ష్యాణి సురభీణిచ । రసవంతిచ పానాని లే
హ్యచోష్యాణి తానివై ॥ ౨౮ ॥ వీరాస్తద్భుంజతే వక్త్రైర్విలుంపంతి క్షి
పంతిచ । వజ్రైశ్చక్రైర్మహాశూలైశ్శక్తిభిః ప్రాసపట్టిసైః ॥ ౨౯ ॥ ము

నస్త్రైరసిభిన్నం స్త్రై ర్భిందివా స్త్రైఃపరశ్వధైః । ఉద్ధతాంస్త్రిదశాంత్సర్వాన్
లోకపాలపురస్సరాన్ ॥ ౩౦ ॥ బిభిదుర్బలినోఽపిరా వీరభద్రాంగసంభవాః ।
ఛింధిభింధిక్షిపక్షిప్రం మారయతాందార్యతామితి ॥ ౩౧ ॥ హరస్వప్ర
హరస్వేతి పాటయోత్పాటయేతిచ । సంరంభప్రభవాః క్రూరాశ్శబ్దా
శ్శ్రవణశంకవః ॥ ౩౨ ॥ తత్రతత్రగణేశానాం జజ్ఞిరేసమరోచితాః । వివృ
త్తనయనాః కేచి ద్దష్టదంష్ట్రోష్ఠతాలవః ॥ ౩౩ ॥ ఆశ్రమస్థాన్సమాకృష్య
మారయంతితపోధనాన్ । స్రువానపహరంతశ్చ క్షిపంతోఽగ్నింజలేషు
చ ॥ ౩౪ ॥ కలశానపిభిందంత శ్ఛిందంతోమణివేదికాః । గాయంతశ్చ
నదంతశ్చ హసంతశ్చముహుర్ముహుః ॥ ౩౫ ॥ రక్తానసంపిబంతశ్చ న
నృతుర్గణపుంగవాః । నిర్మథ్య సేన్ద్రానమరాన్గజేంద్రా న్మహేంద్రనా
గేంద్రమృగేంద్రసారాః ॥ ౩౬ ॥ చక్రుర్బహూనప్రతిమప్రభావాన్స
హర్షరోమాణివిచేష్టితాని । నదంతికేచిత్ప్రహరంతికేచి ద్ద్రవంతికేచి
త్ప్రలపంతికేచిత్ ॥౩౭॥ నృత్యంతికేచిద్విహసంతికేచి ద్వల్గంతికేచిత్ప్రమ
థామదేన । కేచిజ్జిఘృక్షంతిఘనాన్సతోయా న్కేచిద్గృహీతుం రవిము
త్పతంతి ॥ ౩౮ ॥ కేచిత్ప్రసర్తుంపవనేనసార్ధం మిచ్ఛంతిభీమాః ప్రమ
థావియత్స్థాః । ఆక్షిప్యకేచిచ్చపరాయుధాని మహాభుజంగానివ వైన
తేయాః ॥ ౩౯ ॥ భ్రమంతిదేవానపివిద్రవంతస్స్వ మండలేపర్వతకూటక
ల్పాః । ఉత్పాట్యచోత్పాట్యగృహాణి కేచిత్సజాలవాతాయనవేదికా
ని ॥ ౪౦ ॥ ప్రక్షిప్యవిక్షిప్యజలస్యమధ్యే కాలాంబుదాభాః ప్రమథానినే
దుః । ఉద్వర్తితద్వారకవాటకుడ్యం విధ్వస్తశాలావలభీగవాక్షం ॥౪౧॥
అహోబతాభజ్యతయజ్ఞవాట మనాథవద్వాక్యమివాయదార్థం ।
హానాథతాతేతిపితస్సుతేతి భ్రాతర్మమాంబేతిచమాతులేతి ॥ ౪౨ ॥ ఉత్పా
ట్యమానేషుగృహేషునార్యో హానాథశబ్దాన్బహుశః ప్రచక్రుః ॥౪౩
ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగె
దక్షయజ్ఞ మథనంనామాష్టదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౮ ॥

వాయురువాచ ॥ తతస్త్రిదశముఖ్యాస్తె విష్ణుశక్రపురోగమాః ।
సర్వేభయపరిత్రస్తా దుద్రువుర్భయవిహ్వలాః ॥ ౧ ॥ నిష్క్రెరదూషితైరం
గై ర్దృష్ట్వాదేవానుపద్రుతాన్ । దండ్యానదండితాన్మత్వాచుకోపగ

ణావృంగవః ॥ ౨ ॥ తతస్త్రిశూలమాదాయ సర్వశక్తి
నిబర్హణం । ఊర్ధ్వదృష్టిర్మహాబాహుర్ముఖాజ్జ్వాలాం సముత్సృ
జన్ ॥ ౩ ॥ అమరానభిదుద్రావ ద్విరదానివ కేసరీ । తానభిద్రవతస్త
స్య గమనం సుమనోహరం ॥ ౪ ॥ వారణస్యేవ మత్తస్య జగామ ప్రేక్షణీ
యతాం । తతస్తత్క్షోభయామాస । మహత్సురవలం బలీ ॥ ౫ ॥ మ
హాసాగరం ఉద్వృత్తో వారణయూథపః । వికుర్వన్బహుధా వర్ణా
న్నీలపాండురలోహితాన్ ॥ ౬ ॥ బిభ్రద్వ్యాఘ్రాజినం వాసో హేమప్ర
వరతారకం । భిందన్ ఛిందన్ రుజన్ క్రందన్ దారయన్ప్రమథన్నపి ॥ ౭ ॥ వ్య
చరద్దేవసంఘేషు భద్రోఽగ్నిరివ కక్షగః । తత్ర తత్ర మహావేగాచ్చరంతం
శూలధారిణం ॥ ౮ ॥ తమేకం త్రిదశాస్సర్వే సహస్రమివ మేనిరే । భద్ర
కాళీ చ సంక్రుద్ధా యుద్ధవృద్ధిమదోద్ధతా ॥ ౯ ॥ ముక్తజ్వాలేన శూలేన
నిర్భేదరణే సురాన్ । సతయా రురుచే భద్రో రుద్రకోపసముద్భవః ॥
౧౦ ॥ ప్రళయే వ యుగాంతాగ్ని । శ్చలయా ధూమ ధూమ్రయా । భ
ద్రకాళీ తదా యుద్ధే । విద్రుతత్రిదశా బభౌ ॥ ౧౧ ॥ కల్పశేషానలజ్వా
లాదగ్ధవిశ్వజగద్యథా । తదాసవాజినం సూర్యం । రుద్రో రుద్ర
గణాగ్రణీః ॥ ౧౨ ॥ భద్రో మూర్ధ్ని జఘానాశు వామపాదేన లీలయా
అసిభిః పావకం భద్రః । పట్టిశైస్తు యమం యమీ ॥ ౧౩ ॥ రుద్రాన్ దృ
ఢేన శూలేన । ముద్గరైర్వరుణం దృఢైః । పరిఘైర్నిరృతిం వాయుం ।
టంకైస్తం కధరః స్వయం ॥ ౧౪ ॥ నిర్బిభేద రణే వీరో లీలయైవ గణేశ్వరః
తతో దేవః సరస్వత్యా నాసికాగ్రం శుభోభనం ॥ ౧౫ ॥ చిచ్ఛేద కరజా
గ్రేణ దేవమాతుస్తథైవ చ । చిచ్ఛేద చ కుఠారేణ । బాహుదండం విభావ
సోః ॥ ౧౬ ॥ అగ్రతో ద్వ్యంగులాం జిహ్వాం । మాతృహావ్యాం ఉలావద
స్వాహాదేవ్యాస్తథా దేవ్యాః । దక్షిణం నాసికాపుటం ॥ ౧౭ ॥ చకర్త కర
జాగ్రేణ వామం చ స్తనచూచుకం । భగస్య విపులే నేత్రే । శతపత్రసమప్ర
భే ॥ ౧౮ ॥ ప్రసహ్యోత్పాటయామాస । భద్రః పరమవేగవాన్ ।
పూష్ణో దశనరేఖాం చ దీప్తాం ముక్తావళీమివ ॥ ౧౯ ॥ జఘాన ధనుషః కో
ట్యా స తేనాస్పష్టవాగభూత్ । తతశ్చంద్రమసం దేవః । పాదాంగుష్ఠే
న లీలయా ॥ ౨౦ ॥ క్షుణ్ణాత్కృమివదాక్రమ్య । ఘర్షయామాస భూత

తే। శిరశ్ఛేదదక్షస్య। భద్రః పరమశోభనం ॥ ౨౧ ॥ క్రోశంత్యామే
వ వైరిణ్యాం। భద్రకాల్యై దదౌ చ తత్ । తత్ప్రహృష్టా సమాదాయ శి
రస్తాల ఫలోపమం ॥ ౨౨ ॥ సాదేవీ కందుకక్రీడాం చకార సమరాంగణే
తతో దక్షస్య యావత్నీ। కుశీలా భర్తృభిర్యథా॥ ౨౩ ॥ పాదాభ్యాం చై
వ హస్తాభ్యాం । హన్యతే స్మ గణేశ్వరైః । అరిష్టనేమి
నం సోమం ।ధర్మంచైవ ప్రజాపతిం ॥ ౨౪ ॥ బహుపుత్రంచాంగిరసం కృ
శాశ్వం కాశ్యపం తథా । గలే ప్రగృహ్య బలినో । గణపాః సింహవిక్ర
మాః ॥ ౨౫ ॥ భర్త్సయంతో భృశం వాగ్భిః । సంజఘ్నుర్మూర్ధ్ని
ముష్టిభిః । ధర్షితా భూతవేతాళైర్దారాః సుతపరిగ్రహాః ॥ ౨౬ ॥ య
థా కలియుగే జారైర్బలేనకుల యోషితః । తచ్చ విధ్వస్తకలశం భగ్న
యూపం గతోత్సవం ॥ ౨౭ ॥ ప్రదీపిత మహాశాలం ప్రభిన్న ద్వారతోర
ణం । ఉత్పాటిత సురానీకం । హన్యమాన తపోధనం । ౨౮ ॥ ప్రశాంత
బ్రహ్మనిర్ఘోషం । ప్రక్షీణ జనసంచయం । క్రందమానాతుర స్త్రీకం।
హతాశేష పరిచ్ఛదం॥ ౨౯ ॥ శూన్యారణ్య నిభం జజ్ఞే । యజ్ఞవాటం తదా
ర్దితం । శూలవేగ ప్రరుగ్ణాశ్చ । భిన్న బాహూరువక్షసః ॥ ౩౦ ॥ విని
కృత్తోత్తమాంగాశ్చ । పేతురుర్వ్యాం సురోత్తమాః హతేషు తేషు దేవే
షు । పతితేషు సహస్రశః ॥ ౩౧ ॥ ప్రవివేశ గణేశానః క్షణాదాహవనీ
యకం । ప్రవిష్టమథ తం దృష్ట్వా । భద్రం కాలాగ్నిసన్నిభం॥ ౩౨ ॥ దు
ద్రావ మరణాద్భీతో యజ్ఞో మృగవపుర్ధరః । సవిస్ఫార్య మహాచ్చాపం
దృఢజ్యా ఘోషభీషణం॥ ౩౩ ॥ భద్రస్తమభిదుద్రావ విక్షిపన్నేవసాయ
కాన్ । ఆకర్ణపూర్ణమాకృష్టం । ధనురంబుద సన్నిభం ॥ ౩౪ ॥
నాదయామాస తజ్జ్యాంచ । ఖంచ భూమించ సర్వశః । తముపశ్రుత్య సం
నాదం । హతోస్మీత్యేవ విహ్వలం ॥ ౩౫॥ శరేణార్ధేందువక్త్రేణ సవీరో
ధ్వరపూరుషం । మృగరూపేణ ధావంతం । విశిరస్కం తదాకరోత్ ॥ ౩౬
తద్దృశమవజ్ఞాతం । దృష్ట్వా తం సూర్యసంభవం । విష్ణుః పరమసంకృ
ద్ధో యుద్ధాయాభవదుద్యతః । ౩౭ ॥ తమువాహ మహావేగః । స్కంధే
న నతసంధినా । సర్వేషాం వయసాం రాజా। గరుడః పన్నగాశనః ॥ ౩౮ ॥
దేవాశ్చ హతశిష్టా యే దేవరాజపురోగమాః ।ప్రదదుస్తస్య సాహాయ్యం

ప్రాణాంస్త్యక్తుమివోద్యతాః । ౩౯ ॥ విష్ణునాసహితాస్తేవా । స్వర్ఫ్రోకే
ణాక్రోష్టుకానివ । దృష్ట్వాజహాసభూతేంద్రో । మృగేశఇవవివ్యథః॥
౪౦ ॥ తస్మిన్నవసరేవ్యోమ్ని సమావిరభవద్రథః ॥ సహస్రసూర్యసంకా
శ శ్చారువీర వృషధ్వజః ॥ ౪౧ ॥ అశ్వరత్నద్వయోదారః స్వర్ణచక్ర
చతుష్టయః । సంచితానేకదివ్యాస్త్ర । శ్శరరత్నపరిష్కృతః ॥ ౪౨ ॥
తస్యాపిరథవర్యస్య స్వాత్మైవ వహిసారథిః । యఏవత్రైపురేయుద్ధే పూ
ర్వంశార్వరథేస్థితః ॥ ౪౩॥ సతంరథవరంబ్రహ్మ శాసనాదేవశూలినః
హరేఃసమీపమానీయ కృతాంజలిరభాషత ॥ ౪౪ ॥ భగవన్భద్రభ
ద్రాంగ భగవానిందుభూషణ । ఆజ్ఞాపయతిధీరంత్వాం రథమారోఢు
మవ్యయః ॥ ౪౫ ॥ రమ్యాశ్రమసమీపస్థ । స్త్ర్యంబకోఽమ్బికయా
సహ । పశ్యత్యేవమహాబాహో దుస్సహంతేపరాక్రమం ॥ ౪౬ ॥ త
స్యతద్వచనంశ్రుత్వా । సవీరోరణకుంజరః । ఆరురోహరథందివ్య మను
గృహ్యపితామహం ॥ ౪౭ ॥ తదారథవరేతస్మి న్స్థితేబ్రహ్మణిసారథౌ ।
భద్రస్యవవృధేలక్ష్మీ రుద్రస్యేవపురద్విషః॥ ౪౮ ॥ తతశ్శంఖవరందీప్తం
చంద్రకుందసమప్రభం ॥ ప్రదధ్మౌవదనేకృత్వా భానుకంపోమహాబ
లః ॥ ౪౯ ॥ తస్యశంఖస్యసంనాదం భిన్నసాగరసన్నిభం । శ్రుత్వాభ
యేనదేవానాం । జజ్వాలజఠరానలః ॥ ౫౦॥ యక్షవిద్యాధరాహీంద్రై ః
సిద్ధైయుద్ధదిదృక్షుభిః । క్షణేననిబిడీభూతాః సాకాశవివరాదిశః ॥ ౫౧
తతశ్శార్ఙ్గంద్రచాపాంకః । సనారాయణనీరదః॥ మహతాబాణవర్షే
ణ తుతోదగణగోవృషం ॥ ౫౨ ॥ తందృష్ట్వావిష్ణుమాయాంతం శత
ధా బాణవర్షిణం । సచాదదేధనుశ్శ్రేష్ఠం భద్రోబాణసహస్రముక్॥
౫౩ ॥ సమాదాయచతద్దివ్యం । ధనుస్సమరభైరవం । శనైర్విస్ఫార
మాయాస మేరుంధనురివేశ్వరః ॥ ౫౪ ॥ తస్యవిస్ఫార్యమాణస్య। ధ
నుషోభూన్మహాస్వనః । తేనస్వనేనమహతా పృథివీసమకంపత ॥ ౫౫
తతశ్శరవరంఘోరం దీప్తమాశీవిషోపమం । జగ్రాహగణపః శ్రీమాం।
స్త్వయముగ్రపరాక్రమః ॥ ౫౬ ॥ బాణోద్ధారేభుజోయస్య తూణీవద
నసంగతః । ప్రత్యదృశ్యత వల్మీకం వివిక్షురివపన్నగః ॥ ౫౭ ॥ సముత్ఖా
తఃకరేతస్యతత్క్షణం రుచిరాశరః । మహాభుజంగసందష్టో । యథాబాల

భుజంగమః ॥ ౫౮ ॥ శరేణ ఘనతీవ్రేణ భద్రో రుద్రపరాక్రమః । వి
వ్యాధ కుపితో బాఢం లలాటే విష్ణుమవ్యథ ॥ ౫౯ ॥ లలాటేఽభిహతో వి
ష్ణుః పూర్వమేవావమానితః । చుకోప గణపేంద్రాయ మృగేంద్రా
యేవ గోవృషః ॥ ౬౦ ॥ తతస్త్వశనికల్పేన క్రూరాస్యేన మహేషుణా ।
వివ్యాధ గణరాజస్య భుజే భుజగసన్నిభే ॥ ౬౧ ॥ సోఽపి తస్య భుజే హా
యస్సూర్యాయుతసమప్రభం । విససర్జ శరం వేగాద్వీరభద్రో మహాబ
లః ॥ ౬౨ ॥ స చ విష్ణుః పునర్భద్రం భద్రో విష్ణుం తథా పునః । స చ తం
స చ తం విప్రాశ్శరైస్తావనుజఘ్నతుః ॥ ౬౩ ॥ తథా పరస్పరం వేగాచ్ఛ
రానాశు విముంచతోః । తయోస్సమభవద్యుద్ధం తుములం రోమహ
ర్షణం ॥ ౬౪ ॥ తద్దృష్ట్వా తుములం యుద్ధం తయోర్వై విజిగీషతోః
హాహాకారో మహానాసీ దాకాశే ఖేచరేరితః ॥ ౬౫ ॥ తతస్త్వనలకుండే
న శరేణాదిత్యవర్చసా । వివ్యాధ సుదృఢం భద్రో విష్ణోర్మహతి వక్షసి ॥
౬౬ ॥ స తు తీవ్రప్రపాతేన శరేణ దృఢజీవితః । మహతీం రుజమాసాద్య
నిపపాత విమోహితః ॥ ౬౭ ॥ పునః క్షణాదివోత్థాయ లబ్ధసంజ్ఞస్తదా హ
రిః । సర్వాణ్యపి చ దివ్యాస్త్రాణ్యథైనం ప్రత్యవాసృజత్ ॥ ౬౮ ॥ స చ
విష్ణుధనుర్ముక్తాన్సర్వాంఛర్వచమూపతిః । సహసా వారయామాస
ఘోరైః ప్రతిశరైశ్శరాన్ ॥ ౬౯ ॥ తతో విష్ణుః స్వనామాంక బాణ
మవ్యాహతం క్వచిత్ । ససర్జ క్రోధరక్తాక్షస్తముద్దిశ్య గణేశ్వరం ॥
౭౦ ॥ తం బాణం బాణవర్యేణ । భద్రో భద్రాహ్వయేన తు । అప్రా
ప్తమేవ భగవాంశ్ఛిచ్ఛేద శతధా పథి ॥ ౭౧ ॥ అథైకేనేషుణా శార్ఙ్గం
ద్వాభ్యాం పక్షౌ గరుత్మతః । నిమేషాదివ చిచ్ఛేద తదద్భుతమివాభవత్ ॥
౭౨ ॥ తతో యోగబలాద్విష్ణు । దేహాద్దేవాన్సుదారుణాన్ । శంఖ
చక్రగదాహస్తా । న్విససర్జ సహస్రశః ॥ ౭౩ ॥ సర్వాంస్తాన్క్షణమా
త్రేణ త్రిపురానివ శంకరః । నిర్దదాహ మహాబాహుః । నేత్రసృష్టేన
వహ్నినా ॥ ౭౪ ॥ తతః క్రుద్ధతరో విష్ణుశ్చక్రముద్యమ్య సత్వరః । తస్మి
న్వీరేశముత్స్రష్టుం । తదానీముద్యతోఽభవత్ ॥ ౭౫ ॥ తం దృష్ట్వా చ
క్రముద్యమ్య పురతః సముపస్థితం । స్మయన్నివ గణేశానో వ్యష్టంభయ
దయత్నతః ॥ ౭౬ ॥ స్తంభితాంగస్తు తచ్చక్రం । వీరమప్రతిమం క్వచిత్ ।

ఇచ్ఛన్నపి తముత్క్రష్టుం నవిష్ణురభవత్ప్రభుః ॥ ౭౭॥ క్రోశన్నిచైకముద్ధృ
త్య బాహుం చక్రసమన్వితం। అతిష్ఠదలసో విష్ణుః పాషాణ ఇవ నిశ్చలః ।
౭౮ ॥ విశీర్ణోయథాజీర్ణో విశృంగో వా యథావృషః। విదంష్ట్రశ్చయ
థా సింహస్తథా విష్ణురవస్థితః ॥ ౭౯ ॥ తం దృష్ట్వాదుర్దశాపన్నం విష్ణు
మింద్రాదయస్సురాః । సుసన్నద్ధా గణేంద్రేణ మృగేంద్రేణేవ గోవృషాః॥
౮౦ ॥ ప్రగృహీతాయుధా యోద్ధుం క్రుద్ధాః సముపతస్థిరే। తాన్ దృష్ట్వా
సమరే భద్రః క్షుద్రానివ హరిర్మృగాన్ ॥౮౧ ॥ అట్టహాసేన ఘోరేణ వ్య
ష్టంభయదనిందితః । తథాశతమఖస్యాపి సవజ్రో దక్షిణః కరః ॥ ౮౨॥
సిస్మృక్షురేవ తద్వజ్రం చిత్రీకృత ఇవాభవత్ । అన్యేషామపి సర్వేషాం ము
ద్యుక్తా అసి బాహవః॥ ౮౩ ॥ అలసానామివారంభా స్తాం దశాం నాతియాం
త్యుత । ఏవం భగవతా తేన వ్యాహతాశ్శేషవైభవాః ॥ ౮౪ ॥ అమరా
స్సమరే తస్య పురతః స్థాతుమక్షమాః। స్తబ్ధైరవయవైరేవ దుద్రువుర్భ
యవిహ్వలాః ॥ ౮౫ ॥ విద్రుతాంస్త్రిదశాన్వీరా న్వీరభద్రో మహాభు
జః । వివ్యాధ నిశితైర్బాణై ర్మేఘౌఘవర్షైరివాచలాన్ ॥ ౮౬ ॥ బ
హవస్తస్య వీరస్య బాహవః పరిఘోపమాః ! శస్త్రైశ్చకాశిరే దీప్తైస్సాగ్ని
జ్వాలా ఇవోరగాః ॥ ౮౭ ॥ అస్త్రశస్త్రాణ్యనేకాని సవీరో విసృజన్బభౌ ।
విసృజన్సర్వభూతాని యథాదావిశ్వసంభవః । ౮౮ ॥ యథారశ్మిభిరా
దిత్యః ప్రచ్ఛాదయతి మేదినీం । తథావీరః క్షణాదేవ శరైః ప్రాచ్ఛాదయద్ది
శః ॥ ౮౯ ॥ స్వమండలే గణేంద్రస్య శరాః కనకభూషితాః । ఉత్పతన్త
స్తత్రద్యూపై రుపమానపదం యయుః ॥ ౯౦ ॥ మహాన్తస్తే సురాంస్తాం
శ్చ మండూకానివ దుండుభాః । ప్రాణైర్వియోజయామాసుః పపుశ్చరు
ధిరాసవం ॥ ౯౧ ॥ నికృత్తబాహవః కేచిత్కేచిల్లూనవరాననాః । పా
ర్శ్వే విదారితాః కేచిన్నిపేతురమరాభువి ॥ ౯౨ ॥ విశిఖోన్మథితైర్గా
త్రైర్బహుభిశ్ఛిన్నసంధిభిః।వివృత్తనయనాః కేచిన్నిపేతుర్భూతలే మృ
తాః । ౯౩ ॥ గాం ప్రవేష్టుమివేచ్ఛంతస్స్వర్గంతుమివలిప్సవః । అలబ్ధా
త్మతికోధానా వ్యలీయంత పరస్పరం ॥ ౯౪ ॥ భూమౌకేచిత్ప్రవివిశుః ప
ర్వతానాం గుహాః పరే । అపరే జగ్మురాకాశం పరే చవివిశుర్జలం । ౯౫॥
తథా సంభిన్నసర్వాంగై స్సవీరస్త్రిదశైర్బభౌ । పరిగ్రస్తప్రజావర్గో

భగవానివభైరవః । ౯౬ । ఏవందేవబలంసర్వందీనంబీభత్సదర్శనం ।
గణేశ్వరైఃసముత్పన్నం కృపణంవపురాదదే ॥ ౯౭ ॥ తదాత్రింశవీరాణా
మసృక్సలిలవాహినీ । ప్రావర్తత నదీఘోరా ప్రాణినాంభయశంసినీ ॥
౯౮ ॥ రుధిరేణపరిక్లిన్నా యజ్ఞభూమిస్తదాబభౌ । రక్తార్ద్రవసనాశ్యా
మాహతశుంభేవకౌశికీ ॥ ౯౯ ॥ తస్మిన్మహతినిర్వృత్తే సమరేభృశ దారు
ణే । భయేనేవ పరిత్రస్తా ప్రచచాలవసుంధరా ॥ ౧౦౦ ॥ మహోర్మిక
లిలావర్తశ్చుక్షుభేచమహోదధిః । పేతుశ్చోల్కాస్సహస్రాత్తా
శ్శాఖాశ్చముముచుర్ద్రుమాః ॥ ౧౦౧ ॥ అప్రసన్నాదిశస్సర్వావవనశ్చా
శివోవవౌ । అహోవిధివిపర్యాసస్త్వశ్వమేధోయమధ్వరః ॥ ౧౦౨ ॥ యజ
మానస్స్వయందక్షో బ్రహ్మపుత్రః ప్రజాపతిః । ధర్మాదయస్సదస్యాశ్చరక్షి
తాగరుడధ్వజః ॥ ౧౦౩ ॥ భాగాంశ్చప్రతిగృహ్ణాతిసాక్షాదింద్రాదయస్సురాః త
థాపియజమానస్యయజ్ఞస్యచసహర్త్విజః । ౧౦౪ ॥ సద్యఏవశిరశ్ఛేదస్సాధు
సంపద్యతేఫలం । తస్మాన్నావేదనిర్దిష్టం నచేశ్వరబహిష్కృతం ॥ ౧౦౫ ॥
నాసత్పరిగృహీతంచ కర్మకుర్యాత్కదాచన । కృత్వాపిసుమహత్పుణ్య
మిష్ట్వాయజ్ఞశతైరపి ॥ ౧౦౬ ॥ నతత్ఫలమవాప్నోతి భక్తిహీనోమహే
శ్వరే । కృత్వాపిసుమహత్పాపం భక్త్యాయజతియశ్శివం ॥ ౧౦౭ ॥ ము
చ్యతేపాతకైస్సర్వై నాత్రకార్యావిచారణా । బహునాత్రకిముక్తేన
వృథాదానంవ్ర[illegible]ః । వృథాయజ్ఞోవృథాహోమ శ్శివనిందాకరస్య
తు ॥ ౧౦౮ ॥ వృత్తం ॥ తతస్సనారాయణకాస్సరుద్రాస్సలోకపాలా
స్సమరేసురౌఘాః । గణేంద్రచాపచ్యుతబాణవిద్ధాః ప్రదుద్రువుర్గాఢ
రుజాభిభూతాః ॥ ౧౦౯ ॥ చేలుః క్వచిత్కేచనశీర్ణకేశా స్సేదుః క్వచి
త్కేచనదీర్ఘగాత్రాః । పేతుః క్వచిత్కేచనభిన్నవక్త్రా నేశుః క్వచిత్కే
చనదేవవీరాః ॥ ౧౧౦ ॥ కేచిచ్చతత్రత్రిదశావిపన్నా విస్రస్తవస్త్రాభర
ణాస్త్రశస్త్రాః । నిపేతురుద్భావితదీనముద్రా మదంచదర్పంచబలంచహి
త్వా ॥ ౧౧౧ ॥ తముత్పథప్రస్థితమప్రధృష్యో విక్షిప్యదక్షాధ్వరమక్షు
తాస్త్రః । బభౌగణేశస్సగణేశ్వరాణాం మధ్యేస్థితస్సింహఇవర్షభాణాం
౧౧౨ ॥ ఇతి శ్రీశైవేమహాపురాణే వాయవీయసంహితాయాం పూ
ర్వభాగే దక్షశివగణయుద్ధవర్ణనం నామైకోనవింశోఽధ్యాయః ॥ ౧౯.

వాయురువాచ। ఇతిసంఛిన్నభిన్నాంగా దేవావిష్ణుపురోగమాః
క్షణాత్ప్రశాంతవశామేత్య త్రేసుః స్తోకావశేషితాః ॥ ౧ ॥ త్రస్తాంస్తాన్స
మరే వీరా వీరభద్రప్రచోదితాః। ప్రగృహ్య చ యథాదోషం నిగడై రాజ
సైర్దృఢైః ॥ ౨ ॥ బబంధుః పాణిపాదేషు కంధరేషూదరేషు చ। త
స్మిన్నవసరే బ్రహ్మా భద్రమద్రీంద్రజాయుగం ॥ ౩ ॥ సారథ్యాల్లబ్ధవాత్స
ల్యః ప్రార్థయన్ప్రణతోఽబ్రవీత్। అలంక్రోధేన భగవన్నష్టాశ్చైతే ది
వౌకసః ॥ ౪ ॥ ప్రసీద క్షమ్యతాం సర్వం రోమజైస్సహ సువ్రత। ఏవం
విజ్ఞాపితస్తేన బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా ॥ ౫ ॥ శమం జగామ సంప్రీతో గణ
పస్తస్య గౌరవాత్। దేవాశ్చ లబ్ధావసరా దేవదేవస్య మంత్రిణః ॥ ౬ ॥
ధారయంతోఽంజలిం మూర్ధ్ని తుష్టువుర్వివిధైః స్తవైః। దేవా ఊచుః॥
నమశ్శివాయ శాంతాయ యజ్ఞహంత్రే త్రిశూలినే ॥ ౭ ॥ రుద్రభద్రాయ
రుద్రాణాం పతయే రుద్రమూర్తయే। కాలాగ్నిరుద్రరూపాయ కాల
కామాంగహారిణే ॥ ౮ ॥ దేవతానాం శిరోహంత్రే దక్షస్య చ దురాత్మనః।
సంసర్గాదస్య పాపస్య దక్షస్యాక్లిష్టకర్మణః ॥ ౯ ॥ శాసితాస్సమరే వీర
త్వయా వయమనిందితాః। దగ్ధాశ్చాపి వయం సర్వే త్వత్తోభీతాశ్చ భో
ప్రభో ॥ ౧౦ ॥ త్వమేవ గతిరస్మాకం త్రాహి నశ్శరణాగతాన్। తుష్టస్త్వే
వం స్తుతో దేవాన్విసృజ్య నిగడాత్ప్రభుః ॥ ౧౧ ॥ అథ యద్దేవదేవస్య స
మీపమమరానిహ। దేవ్యాపి తత్ర భగవానంతరిక్షే స్థితః ప్రభుః ॥ ౧౨ ॥
సగణస్సర్వగస్సర్వః సర్వలోకమహేశ్వరః। తం దృష్ట్వా పరమేశానం దేవా
విష్ణుపురోగమాః ॥ ౧౩ ॥ ప్రీతా అపి చ భీతాశ్చ నమశ్చక్రుర్మహేశ్వరం। దృ
ష్ట్వా తానమరాన్భీతాన్ ప్రణతాన్ప్రణతార్తిహా ॥ ౧౪ ॥ ఇదమాహ మ
హాదేవః ప్రహసన్ప్రేక్ష్య పార్వతీం। మా భైష్ట త్రిదశా యూయం తాం
తోఽస్మాభిర్వ్యతిక్రమః ॥ ౧౫ ॥ క్రుద్ధేష్వస్మాసు యుష్మాకం న స్థితిర్న చ
జీవితం। ఇత్యుక్త్వా త్రిదశాస్సర్వే శర్వేణామితతేజసా ॥ ౧౬ ॥ సద్యో విగ
తసంత్రాసా నృత్యుర్వివశా ముదా। అథాస్మిన్నంతరే బ్రహ్మా ప్రణిపత్య
కృతాంజలిః। ఏవం హ్యవసరం ప్రాప్య వ్యజ్ఞాపయత శూలినే ॥ ౧౭ ॥ బ్ర
హ్మోవాచ ॥ జయ దేవ మహాదేవ ప్రణతార్తిప్రభంజన। ఈదృశేష్వ
పరాధేషు కోన్యస్త్వత్తః ప్రసీదతి ॥ ౧౮ ॥ లబ్ధాత్మానోభవిష్యంతి యే

సురానిహ త్వామృధే । ప్రత్యాపత్తిర్న కస్యాస్యా త్ప్రసన్నే పరమేశ్వరే ॥ ౧౯ ॥ యదిదం దేవదేవానాం కృతమంగేషు దూషణం । తదిదం భూషణం మన్యే తవాంగీకార గౌరవాత్ ॥ ౨౦ ॥ ఇతి విజ్ఞాప్యమానస్తు బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా । విలోక్య వదనం దేవ్యా దేవదేవస్స్మయన్నివ ॥ ౨౧ ॥ పుత్రభూతస్య వాత్సల్యా ద్బ్రహ్మణః పద్మజన్మనః । ప్రనష్టానాం పునస్తేషాం ప్రదదౌ పూర్వవత్తనుం ॥ ౨౨ ॥ తతః క్షణేన తే దేవా శ్శతక్రతుపురోగమాః । ప్రత్యాపన్నశరీరాంగాః ప్రణేముః పరమేశ్వరం ॥ ౨౩ ॥ వాగీశాద్యాశ్చయా దేవ్యా దణ్డితా దేవమాతరః । తాసామపి యథాపూర్వాం తాన్యంగాని దదౌ భవః ॥ ౨౪ ॥ దక్షస్య భగవానేవ స్వయం బ్రహ్మపితామహః । తత్పాపానుగుణంచక్రే జరచ్ఛాగముఖం ముఖం ॥ ౨౫ ॥ సోపి సంజ్ఞాం తతో లబ్ధ్వా సముత్థాయ కృతాంజలిః । ప్రలపన్బహుధా భీతస్తుష్టావ పరమేశ్వరం ॥ ౨౬ ॥ తం తథా వ్యాకులం భీతం ప్రలపన్తం కృతాగసం । స్మయన్నివావదత్ప్రేక్ష్య మాభైరితి ఘృణానిధిః ॥ ౨౭ ॥ తథోక్త్వా బ్రహ్మణస్తస్య పితుః ప్రియచికీర్షయా । గాణపత్యం దదౌ తస్మై దక్షాయాక్షయమీశ్వరః ॥ ౨౮ ॥ తతో బ్రహ్మమహాదేవ మభివంద్య కృతాంజలిః । తుష్టావ శుభయా వాచా దేవీంచ గిరిజాముమాం ॥ ౨౯ ॥ తతో విష్ణుస్తతో దేవా స్తతస్సర్వే మహర్షయః । తుష్టువుర్దేవదేవేశం దేవీంచాపి పృథక్పృథక్ ॥ ౩౦ ॥ తదా పార్శ్వస్థితం ప్రేక్ష్య భద్రమద్రీంద్రజాన్వయం । కృతాత్మప్రేషణం పుత్రం గృహీత్వా తం కృతాంజలిం ॥ ౩౧ ॥ ఆకృష్య భద్రయా సార్ధ మంకే సముపవేశ్య చ । సస్వజే గుహవద్గాఢం సమాజిఘ్రచ్చ మూర్ధని ॥ ౩౨ ॥ తతః ప్రీతతరా దేవీ వీరభద్రాయ శూలినే । ప్రదదౌ వివిధానిష్టాన్వరాంశ్చైవ సహస్రధా ॥ ౩౩ ॥ వృత్తం ॥ అథ తదా హరిశక్రపితామహ ప్రభృతయస్సురలోక మహేశ్వరాః । సకలలోక మహేశ్వర మీశ్వరం శరణమేత్య కృతాంజలయోస్తువన్ ॥ ౩౪ ॥ స చ పునస్త్రిదశా ఞ్ఛరణాగతాన్ పరమకారుణికః పరమేశ్వరః । అనుగతస్మితలక్షణయా గిరా శమితసర్వభయ స్సముభాషత ॥ ౩౫ ॥ యదిదమాగ ఇహాచరితం సురై ర్విధినియోగ వశాదివయంత్రితైః । శరణమేత్య న తానవలోక్య వస్తదఖిలం కిల విస్మృతమేవనః ॥ ౩౬ ॥ తదిహాయూ

యమపిప్రకృత్య మనస్యవిగణయ్య విమర్దమపత్రపాః । హరివిరించిసు
రేంద్రముఖా స్సుఖంవ్రజత దేవ పురంప్రతిసంప్రతి ॥ ౩౭ ॥ ఇతిసురాన
భిధాయ సురేశ్వరో నికృత దక్షకృతక్రతురక్రతుః । సగిరిజానుచర స్సప
దిచ్ఛద్మస్థిత ఇవాంబరతోంతరధీయత ॥ ౩౮ ॥ అధసురా అపితే విగతవ్య
థాః కధితభద్రసుభద్రపరాక్రమాః । సపధిఖేవసుఖేనయధాసుఖం య
యురనేకసుఖం సుఖవన్ముఖాః ॥ ౩౯ ॥ ఇతి శ్రీ శైవే మహాపురాణే
వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగే వింశోధ్యాయః ॥ ౨౦.

ఋషయ ఊచుః ॥ అంతర్ధానంగతో దేవ్యా సహసానుచరో హరః ।
క్వయాతః కుత్రవావాసః కింకృత్వాచరతామచ ॥ ౧ ॥ వాయురువాచ ॥
మహీధరవరశ్శ్రీమా న్మందరశ్చిత్రకందరః । దయితో దేవదేవస్య ని
వాస స్తపసోభవత్ ॥ ౨ ॥ తపోమహత్కృతంతేన సోఢుంస్వశిరసాశి
వౌ । చిరేణలబ్ధంతత్పాద పంకజస్పర్శజంసుఖం ॥ ౩ ॥ తస్య శైలస్య
సౌందర్యం సహస్రవదనైరపి । నశక్యంవిస్తరాద్వక్తుం వర్షకోటిశతైర
పి ॥ ౪ ॥ శక్యమప్యస్య సౌందర్యంనవర్ణయితుముత్సహే । పర్వతాం
తరసౌందర్య సాధారణ్యావధారణాత్ ॥ ౫ ॥ ఇదంతుశక్యతేవక్తు మే
షపర్వతసుందరః । బుద్ధ్యాకయాపసౌందర్య మీశ్వరావాసయోగ్య
తాం ॥ ౬ ॥ అతఏవహిదేవేన దేవ్యాఃప్రియచికీర్షయా । అతీవరమణీ
యోయం గిరిరంతఃపురీకృతః ॥ ౭ ॥ మేఖలాభూమయ స్తస్య విపులోపల
పాదపాః । శివయోర్నిత్యసాన్నిధ్యా న్నష్కుర్వంత్యఖిలంజగత్ ॥ ౮
పితృభ్యాంజగతో నిత్యం స్నానపానోపయోగతః । అవాప్తపుణ్యసంస్కా
రః ప్రసరద్భిరితస్తతః ॥ ౯ ॥ లఘుశీతలసంస్పర్శైర చ్ఛాచ్ఛైర్నిర్ఝ
రాంబుభిః । అధిరాజ్యఇవాద్రీణా మద్రిరేషోభిషిచ్యతే ॥ ౧౦ ॥ నిశా
సుశిఖరప్రాంత వర్తినాసశిలోచ్చయః । చంద్రేణాచలసామ్రాజ్య చ్ఛత్రే
ణేవవిరాజతే ॥ ౧౧ ॥ స శైలశ్చంచలీభూతై ర్వాలైశ్చమరయోషితాం
సర్వపర్వతసామ్రాజ్య చామరైరివవీజ్యతే ॥ ౧౨ ॥ ప్రాతరభ్యుదితేభానా
భూధరో రత్నభూషితః । దర్పణే దేహసౌభాగ్యం ద్రష్టుకామఇవస్థితః ॥ ౧౩
కూజద్విహంగవాచాలై ర్వాతోద్ధూతలతాభుజైః । విముక్తపుష్పైస్సత
తం వ్యాలంబిమృదుపల్లవైః ॥ ౧౪ ॥ లతాప్రతానజటిలై స్తరుభిస్తాపసై

రివ । జయాశిపాసహోభ్యర్చ్య నిషేవ్యత ఇవాద్రిరాట్ ॥ ౧౬ ॥ అథో
ముఖైరూర్ధ్వముఖైశ్శృంగైస్తిర్యఙ్ముఖైరపి । ప్రపతన్నివపాతాలే భూ
పృష్ఠాదుత్పతన్నివ ॥ ౧౬ ॥ పరితస్సర్వతో దిక్షు భ్రమన్నివ విహాయసి । ప
శ్యన్నివ జగత్సర్వం నృత్యన్నివ నిరంతరం ॥ ౧౭ ॥ గుహాముఖైః ప్రతిదినం వ్యా
త్తాస్యైర్విపులోదరైః । అజీర్ణలావణ్యతయా జృంభామివ సదాచరన్ ॥
౧౮ ॥ గ్రసన్నివ జగత్సర్వం పిబన్నివ పయోనిధిం । వమన్నివ తమోంతః
స్థ మదన్నివ ఖమంబుదైః ॥ ౧౯ ॥ నివాసభూమయస్తస్య దర్పణ
ప్రతిమోదరాః । తిరస్కృతాతపాస్స్నిగ్ధా శ్శమచ్ఛాయామహీరుహాః ॥
౨౦ ॥ సరిత్సరస్తటాకాది సమ్పర్క శిశిరానిలాః । తత్రతత్రనిషణ్ణాభ్యాం
శివాభ్యాంసఫలీకృతాః ॥ ౨౧ ॥ తమిమంపర్వతశ్రేష్ఠం స్మృత్వాసా
మ్బస్త్రియమ్బకః । రైభ్యాశ్రమసమీపస్థ శ్చాన్తర్ధానంగతోయ
యా ॥ ౨౨ ॥ తత్రోద్యానమనుప్రాప్య దేవ్యాసహ మహేశ్వరః । ర
రామ రమణీయాసు దివ్యాన్తఃపురభూమిషు ॥ ౨౩ ॥ తథాగతేషు కాలే
షు వివృద్ధాసు ప్రజాసుచ । దైత్యౌశుంభనిశుంభాఖ్యౌ భ్రాతరౌసం
బభూవతుః ॥ ౨౪ ॥ తాభ్యాంతపోబలాద్దత్తం బ్రహ్మణాపరమేష్ఠినా
అవధ్యత్వంజగత్యస్మిన్పురుషైరఖిలైరపి ॥ ౨౫ ॥ అయోనిజాతుయా
కన్యా అమ్బికాంశసముద్భవా । అజాతపుంస్పర్శరతి రవిలంఘ్యపరా
క్రమా ॥ ౨౬ ॥ తయాస్తునౌవధస్సంఖ్యేతస్యం కామాభిభూతయోః
ఇతిచాభ్యర్థితో బ్రహ్మాతాభ్యాంప్రాదాత్తథాస్త్వితి ॥ ౨౭ ॥ తతఃప్రభృతి
శక్రాదీన్విజిత్యసమరేసురాన్ । నిస్స్వాధ్యాయవషట్కారం జగచ్చక్ర
తురక్రమాత్ ॥ ౨౮ ॥ తయోర్వధాయదేవేశంబ్రహ్మాభ్యర్థితవాన్పు
నః । వినింద్యాపిరహస్యమ్బాంక్రోధయిత్వాయథాతథా ॥ ౨౯ ॥ తద్వ
ర్ణకోశజాంశక్తిం మకామాంకన్యకాత్మికామ్ । నిశుమ్భశుమ్భయోర్హం
త్రీం సురేభ్యోదాతుమర్హసి ॥ ౩౦ ॥ ఏవమభ్యర్థితోధాత్రా భగ
వాన్నీలలోహితః । కాలీత్యాహరహస్యంమ్బాం నిన్దయన్నివసస్మితః ॥ ౩౧
తతఃక్రుద్ధతరాదేవీ సువర్ణావర్ణకారణాత్ । స్మయన్తీచాహభర్తా
రమసమాధేయయాగిరా ॥ ౩౨ ॥ దేవ్యువాచ ॥ ఈదృశోమమవర్ణే
స్మిన్నరతిర్భవతోస్తిచేత్ । ఏతావన్తంచిరంకాలంకథమేషానియమ్య

తే ॥ ౩౩ ॥ అరుచ్యాంవతః మానోఽపి కథంచరమసేమయా । నహ్యాశ
క్యంజగత్యస్మిన్ నీశ్వరస్యతవప్రభో ॥ ౩౪ ॥ స్వాత్మారామస్యభవతో
రతిర్నసుఖసాధనం । ఇతిహేతోస్స్మరోయస్మా త్త్వసభంభస్మసాత్కృ
తం ॥ ౩౫ ॥ యావనాభిరతాభర్తు రపిసర్వాంగసుందరీ । సావృథైవ
హిజాయేత సర్వైరపిగుణాన్తరైః ॥ ౩౬ ॥ భర్తుర్భోగైకశేషోహి సర్గ
ఏవైషయోషితాం । తథాసత్యన్యథాభూతా నారీకుత్రోపయుజ్యతే ॥
౩౭ ॥ తస్మాద్వర్ణమిమంత్యక్త్వా త్వయారహసినిన్దితమ్ । వర్ణాన్తరంభ
జిష్యేవా నభవిష్యామివాస్వయం ॥ ౩౮ ॥ ఇత్యుక్త్వోత్థాయశయనా ద్దే
వీకోపాత్సగద్గదం । యయాచేయమతింభర్తు స్తపసేకృతనిశ్చయా ॥
౩౯ ॥ తథాప్రణయభంగేన భీతోభూత్పతిస్స్వయం । పాదయోఃప్రణ
మన్నేవ భవానీం ప్రత్యభాషత ॥ ౪౦ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ అజానతీవక్రీ
డోక్తిం ప్రియేకింకుపితాసిమే । రతిఃకుతోవాజాయేత త్వత్తశ్చేదరతి
ర్మమ ॥ ౪౧ ॥ మాతాత్వమస్యజగతః పితాహమధిపస్తథా కథంతదు
పపద్యేత త్వత్తోనాభిరతిర్మమ ॥ ౪౨ ॥ ఆవయోరతికామోఽపి కిమసౌ
కామకారితః । యతఃకామసముత్పత్తేః ప్రాగేవజగదుద్భవః ॥ ౪౩ ॥ పృథ
గ్జనానాంరతయేకామాత్మాకల్పితోమయా । తతఃకథముపాలబ్ధః కామ
దాహేదహంత్వయా ॥ ౪౪ ॥ మమత్రిదశసామాన్యం మన్యమానోమ
నోభవః । మనాక్పరిభవంకుర్వ న్మయాభస్మసాత్కృతః ॥ ౪౫ ॥ వి
హారోప్యావయోరస్య జగతస్త్రాణకారణాత్ । తతస్తదర్థంత్వయ్యద్య
క్రీడోక్తింకృతవానహం ॥ ౪౬ ॥ సచాయమచిరాదర్థ స్తవైవావిష్కరి
ష్యతే । క్రోధేనాలంముదానే నత్వన్నిష్ఠంకింనవేత్సిమాం ॥ ౪౭ ॥ ఇత్యే
వమనునీతాపి భర్త్రాగిరివరాత్మజా । కాలీతివిప్రియంవాక్యం హృదికృ
త్వేదమబ్రవీత్ ॥ ౪౮ ॥ దేవ్యువాచ ॥ శ్రుతపూర్వాహిభగవం స్తవ
చాటూక్తయోమయా । యాభిరేవమధీరాహ మితఃప్రాగపివంచితా ॥
౪౯ ॥ ప్రాణానప్యప్రియాభర్తు ర్నారీయానపరిత్యజేత్ । కులాంగనా
సుసాసద్భిః కుత్సితైవహిగణ్యతే ॥ ౫౦ ॥ భూయసీచతవాప్రీతి రగౌర
మితిమేవపుః । క్రీడోక్తిరపికాలీతిఘటతేకథమన్యథా ॥ ౫౧ ॥ సద్భిర్వి
గర్హితంతస్మా త్తన్నిఘ్నకార్ష్ణ్యమసత్కృతం । అనుత్సృజ్యతపోయో

గాత్ స్థాతుమేవేహనోత్సహే ॥ ౫౨ ॥ దేవఉవాచ ॥ యద్యేవంవ్యవసా
యస్తే తపసాకింప్రయోజనం । మమేచ్ఛయాస్వేచ్ఛయావా వర్ణాంతర
వతీభవ ॥ ౫౩ ॥ దేవ్యువాచ ॥ నేచ్ఛామిభవతోవర్ణం స్వయంవాక
ర్తుమన్యథా । బ్రహ్మాణంతపసారాధ్య తతోగౌరీభవామ్యహం ॥ ౫౪
ఈశ్వరఉవాచ ॥ మత్ప్రసాదాత్పురాబ్రహ్మ బ్రహ్మత్వంప్రాప్తవాన్ప
రం । తమాహూయమహాదేవి తపసాకింకరిష్యసి ॥ ౫౫ ॥ దేవ్యువాచ ॥
త్వత్తోలబ్ధపదాఏవ సర్వేబ్రహ్మాదయస్సురాః । తథాప్యారాధ్యతపసాబ్ర
హ్మాణంత్వన్నియోగతః ॥ ౫౬ ॥ పురాకిలసతీనామ్నా దక్షస్యదుహితా
భవం । జగతాంపతిమేవత్వాం పతింప్రాప్తవతీతథా ॥ ౫౭ ॥ ఏవమద్యా
పితపసా తోషయిత్వాపితామహం । గౌరీభవితుమిచ్ఛామి కోదోషః
కథ్యతామిహ ॥ ౫౮ ॥ ఏవముక్తోమహాదేవ్యా మహాదేవస్స్మయన్నివ
నతాంనిర్బంధయామాస దేవకార్యచికీర్షయా ॥ ౫౯ ॥
తతః ప్రదక్షిణీకృత్య పతిమంబా పతివ్రతా । నియ
మ్యచవియోగార్తింజగామహిమవద్గిరిం ॥ ౬౦ ॥ తపఃకృతవతీపూర్వందేశే
యస్మిన్సఖీజనైః । తమేవదేశంవృణుయాత్తపసేప్రణయాత్మనః ॥ ౬౧
తతఃస్వపితరందృష్ట్వా మాతరంచతయోర్గృహే । ప్రణమ్యవృత్తంవిజ్ఞాప్య
తాభ్యాంచానుమతాసతీ ॥ ౬౨ ॥ పునస్తపోవనంగత్వా భూషణానివిసృ
జ్యచ । స్నాత్వాతపస్వినీవేషంకృత్వాపరమపావనం ॥ ౬౩ ॥ సంకల్ప్య
చమహత్తీవ్రం తపఃపరమదుశ్చరం । సదామనసిసంధ్యాయభర్తు
శ్చరణపంకజం ॥ ౬౪ ॥ తమేవక్షణికేలింగే ధ్యాత్వాబాహ్యవిధానతః
త్రిసంధ్యమభ్యర్చయంతీవన్యైఃపుష్పైఃఫలాదిభిః ॥ ౬౫ ॥ సఏవబ్రహ్మ
ణోమూర్తిమాస్థాయతపసఃఫలం । ప్రదాస్యతిమమేత్యేవం నిత్యం
మత్వాకరోత్తపః ॥ ౬౬ ॥ తథాతపశ్చరంతీంతాంకాలేబహుతిథేగతే
దృష్ట్వాకశ్చిన్మహావ్యాఘ్రో దుష్టభావాదుపాగమత్ ॥ ౬౭ ॥ తథైవో
పగతస్యాపి తస్యాతీవదురాత్మనః । గాత్రంచిత్రార్పితమివస్తబ్ధం
తస్యాస్సకాశతః ॥ ౬౮ ॥ తందృష్ట్వాపితథావ్యాఘ్రం దుష్టభా
వాదుపాగతం । నపృథగ్జనవద్దేవీ స్వప్రభావేణవివ్యథే ॥ ౬౯ ॥ సతువిష్ట
బ్ధసర్వాంగో బుభుక్షాపరిపీడితః । మమామిషమితోనాన్యదితిమత్వాని

రంతరం ॥ ౭౦ ॥ నిరీక్ష్యమాణస్సతతం దేవీమేవతదానిశం। అతిష్ఠదగ్రత
స్తస్యాఉపాసనమివాచరన్ ॥ ౭౧ ॥ దేవ్యాశ్చహృదయేనిత్యం మమైవా
యముపాసకః । త్రాతాచదుష్టసత్వేభ్య ఇతిప్రవవృతేకృపా ॥ ౭౨ ॥ త
తఏవకృపాయోగా త్సద్యోనష్టమలత్రయః । బభూవసమహావ్యాఘ్రో
దేవీంచబుబుధేతదా ॥ ౭౩ ॥ న్యవర్తతబుభుక్షాచ తస్యాంగస్తమ్భనంత
థా । దౌరాత్మ్యంజన్మసిద్ధంచ తృప్తిశ్చసమజాయత ॥ ౭౪ ॥ తదాపరమ
భావేన జ్ఞాత్వాకార్తార్థ్యమాత్మనః । సత్యోపాసక ఏవైషసిషేవేపర
మేశ్వరీం ॥ ౭౫ ॥ దుష్టానామపిసత్వానాం తథాన్యేషాంమరాత్మనాం।
సఏవద్రావకోభూత్వా విచచారతపోవనే ॥ ౭౬ ॥ తపశ్చవవృధేదేవ్యా
స్తీవ్రంతీవ్రతరాత్మకం । దేవాశ్చదైత్యనిర్బంధా ద్బ్రహ్మాణంశరణం
యయుః ॥ ౭౭ ॥ సోపిదైత్యవధాసక్తః కృత్వాహేత్వాశ్రయాంకథాం।
సామరస్త్వరితో బ్రహ్మయయౌ దేవ్యాస్తపోవనం ॥ ౭౮॥
దదర్శచసురశ్రేష్ఠ శ్శ్రేష్ఠేతపసినిష్ఠితాం।
ప్రతిష్ఠామివవిశ్వస్య భవానీంపరమేశ్వరీం ॥ ౭౯ ॥ ననామచాస్యజగతో
మాతరంస్వస్యచాత్మనః । రుద్రస్యచపితుర్భార్యా మార్యామద్రీశ్వ
రాత్మజాం ॥ ౮౦ ॥ బ్రహ్మాణమాగతందృష్ట్వా దేవీదేవగణైస్సహ । అ
ర్ఘ్యంతదర్హందత్వా స్వైస్స్వాగతాద్యైరుపాచరత్ ॥ ౮౧ ॥ తాంచ
ప్రత్యుపచారోక్తిం పురస్కృత్యాభినన్ద్యచ । పప్రచ్ఛతపసోహేతు మ
జానన్నివపద్మజః ॥ ౮౨ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ తీవ్రేణతపసానేన దేవ్యాకి
మిహసాధ్యతే । తపఃఫలానాంసర్వేషాం త్వదధీనాహిసిద్ధయః ॥ ౮౩॥
యశ్చైవజగతాంభర్తా తమేవపరమేశ్వరం । భర్తారమాత్మనాప్రా
ప్య ప్రాప్తంచతపసఃఫలం ॥ ౮౪ ॥ అథవాసర్వమేవైతత్క్రీడావిలసితం
తవ । ఇదన్తుచిత్రం దేవస్య విరహంసహసేకథం ॥ ౮౫ ॥ దేవ్యువాచ ॥
సర్గాద్యాభవతోదేవా దుత్పత్తిశ్శ్రూయతేయదా । తదాప్రజానాం
ప్రథమస్త్వంమేప్రథమజస్సుతః ॥ ౮౬ ॥ యదాపునఃప్రజావృద్ధ్యా లలా
టాద్భవతోభవః । ఉత్పన్నోభూత్తదాత్వమ్మే గురుశ్శ్వశురభావతః ॥
౮౭ ॥ యదాచాయంగిరీన్ద్రోస్తే పుత్రోమమపితాస్వయం । తదాపితామ
హస్త్వమ్మే జాతోలోకపితామహ ॥ ౮౮ ॥ తదీదృశస్యభవతో లోక

యాత్రావిధాయినః । వృత్తమన్తఃపురే భర్త్రా కథయిష్యే కథం పునః
౮౯ । కిమత్రబహునా దేవ యస్యాయం మమ కాలిమా । త్యక్త్వేమం
త్వద్విధానేన గౌరీ భవితుముత్సహే ॥ ౯౦ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ ఏతావతా
కిమర్థేన తీవ్రం దేవి తపః కృతం । స్వేచ్ఛయైవ కిము పర్యాప్తా క్రీడేయం హిత వే
దృశీ ॥ ౯౧ ॥ క్రీడాపి చ జగన్మాత స్తవ లోకహితాయవై । అతో మమే
ష్టమనయా ఫలం కిమపి సాధ్యతాం । ౯౩ । నిశుమ్భశుమ్భనామానౌ దై
త్యౌ దత్తవరౌ మయా । దృప్తౌ దేవాన్ప్రబాధేతే త్వత్తో లబ్ధస్తయోర్వధః
౯౩ ॥ అలం విలమ్బనేనాత్ర త్వచ్ఛలేన స్థితా తవ । శక్తిర్విసృజ్యమానా
ద్య తయోర్మృత్యుర్భవిష్యతి । ౯౪ ॥ బ్రహ్మణాభ్యర్థితా చైవం
దేవీ గిరివరాత్మజా । త్వక్కోశం సహసోత్సృజ్య గౌరీ సా సమజాయత ॥ ౯౫
సా త్వక్కోశాత్మనోత్సృష్టా కౌశికీ నామ నామతః । కాలీ కాలామ్బుదప్ర
ఖ్యా కన్యకా సమపద్యత । ౯౬ ॥ సా తు మాయాత్మికా శక్తి ర్యోగనిద్రా
చ వైష్ణవీ । శంఖచక్రత్రిశూలాది సాయుధాష్టమహాభుజా । ౯౭ ॥ సౌ
మ్యా ఘోరా చ మిశ్రా చ త్రిణేత్రా చన్ద్రశేఖరా । అజాతపుంస్పర్శరతి ర
ధృష్యా చాతిసున్దరీ । ౯౮ ॥ దత్తా చ బ్రహ్మణే దేవ్యా శక్తిరేషా సనాతనీ
శుమ్భస్య చ నిశుమ్భస్య నిహన్త్రీ దైత్యసింహయోః ॥ ౯౯ । బ్రహ్మణా
పి ప్రహృష్టేన తస్యై పరమశక్తయే । ప్రబలః కేసరీ దత్తో వాహనత్వే సమా
గతః ॥ ౧౦౦ । విన్ధ్యే చ వసతిం తస్యాః పూజాం చాసవపూర్వకైః । మాం
సైర్మత్స్యైరపూపైశ్చ నిర్వర్త్యాం సా సమాదిశత్ । ౧౦౧ । సా చై
వం సమ్మతా శక్తిర్బ్రహ్మణా విశ్వకర్మణా । ప్రణమ్య మాతరం గౌరీం బ్రహ్మ
ణం చానుపూర్వశః । ౧౦౨ ॥ శక్తిభిస్స్వాత్మతుల్యాభి స్స్వాత్మజాభిరనే
కశః । పరీతా ప్రయయౌ విన్ధ్యం దైత్యేన్ద్రౌ హన్తుముద్యతా ॥ ౧౦౩
నిహతౌ చ తదా తత్ర సమరే దైత్యపుంగవౌ । తద్బాణైః కామబాణైశ్చ ఛి
న్నభిన్నాంగమానసౌ ॥ ౧౦౪ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ
సంహితాయాం పూర్వభాగే ఏకవింశోధ్యాయః ॥ ౨౧.

వాయురువాచ ॥ ఉత్పాద్య కౌశికీం గౌరీ బ్రహ్మణే ప్రతిపాద్య చ ।
తస్య ప్రత్యుపకారాయ పితామహమథాబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ దేవ్యువాచ ॥
దృష్టః కిమేష భవతా శార్దూలో మదుపాశ్రయః । అనేన దుష్టసత్వేభ్యో

రక్షితం మేతపోవనం ॥ ౨ ॥ మయ్యర్పితమనాఏష భజతే మామనన్యధీః
అస్యసంరక్షణాదన్య త్ప్రియం మమ న విద్యతే ॥ ౩ ॥ భవితవ్యమనేనాతో
మమాంతఃపురచారిణా । గణేశ్వరపదం చాస్మై ప్రీతో దాస్యతి శంకరః ॥౪॥
ఏనమగ్రేసరం కృత్వా సఖీభిర్గంతుముత్సహే । ప్రదీయతామనుజ్ఞా మే
ప్రజానాంపతినా త్వయా ॥ ౫ ॥ ఇత్యుక్తః ప్రహసన్ బ్రహ్మా దేవీం ముగ్ధా
మివస్మయన్ । తస్యతీవ్రైః పురావృత్తై ర్దౌరాత్మ్యం సమవర్ణయత్ ॥
౬ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ క్వాసౌ దేవి మృగః క్రూరః క్వచ తేనుగ్రహః శుభః ।
ఆశీవిషముఖేసాక్షా దమృతం కిం నిషిచ్యతే ॥౭॥ వ్యాఘ్రమాత్రం నఖల్వేష
దుష్టః కోపినిశాచరః! అనేన భక్షితా గావో బ్రాహ్మణాశ్చ తపోధనాః ॥ ౮ ॥
అపర్యన్తా యథాకామం కామరూపీ చరత్యసౌ । అవశ్యం ఖలు భోక్తవ్యం
ఫలం పాపస్య కర్మణః ॥ ౯ ॥ అతః కిం కృపయా కృత్య మీదృశేషు దు
రాత్మసు। అనేన దేవ్యాః కిం కృత్యం ప్రకృత్యా కలుషాత్మనా ॥ ౧౦ ॥ దే
వ్యువాచ ॥ యదుక్తం భవతా సర్వం । తథ్యమస్త్వయమీదృశః తథా
పిమాం ప్రపన్నో భూన్నత్యక్తో మాముపాశ్రితః । ౧౧ ॥ బ్రహ్మోవా
చ ॥ యస్యభక్తిమవిజ్ఞాయ ప్రాగ్వృత్తం తే నివేదితం । భక్తి శ్చేదస్య కింపా
పైర్న తే భక్తః ప్రణశ్యతి ॥ ౧౨ ॥ పుణ్యాకర్మాపికిం కుర్యాత్త్వదీయాజ్ఞాన
పేక్షయా । ఆజ్ఞా ప్రజ్ఞా పురాణీ చ త్వమేవ పరమేశ్వరీ ॥ ౧౩ ॥ త్వదధీనా
హి సర్వేషాం బన్ధమోక్షవ్యవస్థితిః । త్వామృతే పరమాం శక్తిం సంసిద్ధిః
కస్యకర్మణః ॥ ౧౪ ॥ త్వమేన వివిధా శక్తి ర్భావానామథ వాస్వయం ।
అశక్తః కిం కర్మకరణం కర్తా వా కిం కరిష్యతి ॥ ౧౫ ॥ విష్ణోశ్చ మమ చాన్యేషాం
దేవదానవరక్షసాం । తత్తదైశ్వర్యసంప్రాప్తి స్త్వ త్తన్త్వాజ్ఞా హి కారణం॥
౧౬ ॥ అతీతాః ఖల్వసంఖ్యాతా బ్రహ్మణో హరయో భవాః। అనాగతా స్త్వ
సంఖ్యాతా స్త్వదాజ్ఞాను విధాయినః ॥ ౧౭ ॥ త్వామనారాధ్య దేవేశి పు
రుషార్థచతుష్టయం । లబ్ధుం న శక్యమస్మాభి రపి సర్వైస్సురోత్తమైః ॥
౧౮ ॥ వ్యక్తావ్యక్తోపి భవేత్సర్వో బ్రహ్మత్వస్థావరత్వయోః । సుకృతేను
ష్కృతే చాపి త్వద్వ్యవస్థాపనం యతః ॥ ౧౯ ॥ త్వం హి సర్వజగద్భర్తు
శ్శివస్య పరమాత్మనః । అనాదిమధ్యనిధనా శక్తిరాద్యా సనాతనీ ॥ ౨౦
సమస్తలోకయాత్రార్థం మూర్తిమాస్థాయ శ్యామపి। క్రీడసే వివిధై ర్భా

వైః కస్త్వాం జానాతి తత్త్వతః ॥ ౨౧ ॥ అతో దుష్కృతకర్మాపి వ్యాఘ్రో
యం త్వదనుగ్రహాత్ । ప్రాప్నోతు పరమాం సిద్ధిమత్ర కః ప్రతిబన్ధకః ॥ ౨౨
ఇత్యాత్మనః పరం భావం స్మారయిత్వానురూపతః । బ్రహ్మణాభ్యర్థితా
గౌరీ । తపసోపిన్యవర్తత ॥ ౨౩ ॥ తతో దేవీమనుజ్ఞాప్య బ్రహ్మణ్యంత
ర్హితే సతి । దేవీచ మాతరం దృష్ట్వా మేనాం హిమవతా సహ । ప్రణ
మ్యాశ్వాస్య బహుధా పితరౌ విరహాసహౌ ॥ ౨౪ ॥ తతః ప్రణయినో దే
వీ తపోవనమహీరుహాన్ । విప్రయోగశుచేవాగ్రే పుష్పబాష్పం విముం
చతః ॥ ౨౫ ॥ తచ్ఛాఖాసమారూఢవిహగోదీరితైరుతైః । వ్యాకు
లం బహుధా దీనం విలాపమివ కుర్వతః ॥ ౨౬ ॥ సఖీభ్యః కథయన్త్యేవ స
త్వరా భర్తృదర్శనే । పురస్కృత్య చ తం వ్యాఘ్రం స్నేహాత్పుత్రమివౌ
రసం ॥ ౨౭ ॥ దేహస్య ప్రభయా చైవ దీపయన్తీ దిశో దశ । ప్రయయౌ
మన్దరం గౌరీ యత్ర భర్తా మహేశ్వరః ॥ ౨౮ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురా
ణే వాయవీయసంహితాయాం పూర్వభాగే దేవీబ్రహ్మసంవాదే ద్వావిం
శోధ్యాయః ౨౨. * * * * * *

ఋషయ ఊచుః ॥ కృత్వా గౌరం వపుర్దివ్యం దేవీ గిరివరాత్మజా
కథం దదర్శ భర్తారం । ప్రవిష్టా మన్దరం సతీ ॥ ౧ ॥ ప్రవేశసమయే త
స్యా భవనద్వారగోచరైః । గణేశైః కింకృతం దేవ స్తాం దృష్ట్వా కిం తదా క
రోత్ ॥ ౨ ॥ వాయురువాచ ॥ ప్రవక్తుమంజసా శక్య స్తాదృశః పరమో ర
సః । యేన ప్రణయగర్భేణ భావో భావవతాం హ్యతః ॥ ౩ ॥ ద్వాస్థైః
ససమ్భ్రమైరేవ దేవో దేవ్యాగమోత్సుకః । శంకమానః ప్రవిష్టాం తాం
తం చ సా సమపశ్యత ॥ ౪ ॥ తైస్తైః ప్రణయభావైశ్చ భవనాంతరవర్తిభిః ।
గణేన్ద్రైర్వన్దితా వాచా ప్రణనామ త్రియమ్బకం ॥ ౫ ॥ ప్రణమ్యానుత్థి
తాయావత్తావత్తాం పరమేశ్వరః । ప్రగృహ్య దోర్భ్యామాశ్లిష్య పరితః పర
యా ముదా ॥ ౬ ॥ స్వాంకే ధర్తుం ప్రవృత్తోపి సా పర్యంకే న్యషీదత । ప
ర్యంకతో బలాద్దేవీం స్వాంకమారోప్య సుస్మితాం ॥ ౭ ॥ సస్మితో వివృతై
ర్నేత్రైస్తద్వక్త్రం ప్రపిబన్నివ । తయా సంభాషణాయేశః పూర్వభా
షితమబ్రవీత్ ॥ ౮ ॥ దేవఉవాచ ॥ సాదశా చ వ్యతీతా కిం తవ సర్వాంగ
సుందరీ । యస్యామనునయోపాయః కోపి కోపాన్న లభ్యతే ॥ ౯ ॥ స్వే

చ్ఛాయాపిచ కాళీతి నాన్యవర్ణవతీతిచ । త్వత్స్వభావాహృతంచిత్తంసు
భ్రూచిన్తానహామమ ॥ ౧౦ ॥ విస్మృతేఃపరమోభావః కథంస్వేచ్ఛాంగ
యోగతః । ననప్రభవన్తి యేతత్ర చిత్తకాలుష్యహేతవః ॥ ౧౧ ॥ పృ
థగ్జనవదన్యోన్యం విప్రియస్యాపికారణం । ఆవయోరప్తి యద్యస్తినా
స్త్యేవైతచ్చరాచరం । ౧౨ ॥ అహమగ్నిశిరోనిష్ఠ స్త్వంసోమశిరసిస్థితా
అగ్నీషోమాత్మకంవిశ్వ మావాభ్యాంసమధిష్ఠితం ॥ ౧౩ ॥ జగద్ధితాయచ
రతో స్స్వేచ్ఛాధృతశరీరయోః।ఆవయోర్విప్రయోగేహిస్యాన్నిరాలమ్బ
నంజగత్ ॥౧౪॥అస్తిహేత్వత్పరంచాత్రశాస్త్రయుక్తివినిశ్చితం । వాగర్థమ
యమేవైత జ్జగత్స్థానరజంగమం ॥ ౧౫ ॥ త్వంహివాగమృతంసాక్షా ద
హమర్థామృతంపరం । ద్వయమప్యమృతంకస్మా ద్వియుక్తముప
పద్యతే ॥ ౧౬ ॥ విద్యాప్రత్యాయికాత్వమ్మే వేద్యోహం ప్రత్యయాత్త
వ । వాద్యా వేద్యాత్మనోరేవ విశ్లేషఃకథమావయోః ॥ ౧౭ ॥ నకర్మ
ణాసృజామీదం జగత్ప్రతిసృజామిచ । సర్వస్యాజ్ఞైకలభ్యత్వా దా
జ్ఞాత్వంహిగరీయసీ । ౧౮ ॥ ఆజ్ఞైకసారమైశ్వర్యం యస్మాత్స్వాతంత్ర్య
లక్షణం । ఆజ్ఞయావిప్రయుక్తస్యఐశ్వర్యం మమకీదృశం। ౧౯ ॥ నకదా
చిదవస్థాన మావయోర్విప్రయుక్తయోః । తథాపివిరహోవృత్త ఇత్య
తోన్యత్కిమద్భుతం ॥ ౨౦ ॥ నపరానుగ్రహాదన్య త్ప్రయోజన మిహా
త్మనః । ప్రవృత్తిలక్షణంతస్మా ల్లీలాపినవృథావయోః ॥ ౨౧ ॥ దేవా
నాంకార్యముద్దిశ్య లీలోక్తంకృతవానహం । త్వయాప్యవిదితంనాస్తి
కథంకుపితవత్యసి ॥ ౨౨ ॥ తతస్త్రిలోకరక్షార్థం కోపోమయ్యపితేకృ
తః । యద్వనర్థాయభూతానాం నతదస్తిఖలుత్వయి ॥ ౨౩ ॥ ఇతిప్రి
యంవదేసాక్షా దీశ్వరేపరమేశ్వరీ । శృంగారభావసారాణాం జన్మభూ
మిరకృత్రిమా ॥౨౪ ॥స్వభర్త్రా లలితంతథ్య ముక్తంమత్వాప్యనుత్తరం
లజ్జమానాకిమప్యూచే కౌశికీవర్ణనాత్పరం ॥ ౨౫ ॥ దేవ్యువాచ ॥ కిం
దేవేననసాదృష్టా యాసృష్టాకౌశికీమయా । తాదృశీకన్యకాలోకేనభూ
తానభవిష్యతి ॥ ౨౬ ॥ తస్యావీర్యంబలంవిన్ధ్యే నిలయంవిజయంతథా
శుంభస్య చనిశుమ్భస్య మారణంచరణేతయోః ॥ ౨౭ ॥ ప్రత్యక్షఫలదా
నాంచ లోకాయభజతేసదా । దేవానాంరక్షణేశశ్వ ద్బ్రహ్మణావిన్యవేశయి

ష్యతి ॥ ౨౮ ॥ ఇతిసంభాషమాణాయా దేవ్యాఏవాజ్ఞయాతథా । వ్యా
ఘ్రస్సఖ్యాసమానీయపురోవస్థాపితస్తథా ॥ ౨౯ ॥ తంప్రేక్ష్యాహపు
నర్దేవీ దేవానీతముపాయనం । వ్యాఘ్రంపశ్యనచానేనసదృశోమమనుపా
సకః ॥ ౩౦ ॥ అనేనదుష్టసత్త్వేభ్యో రక్షితంమత్తపోవనం । అతీవమమభ
క్తశ్చ విస్రబ్ధశ్చ స్వరక్షణాత్ ॥ ౩౧ ॥ స్వదేశంచపరిత్యజ్యప్రసాదార్థం
సమాగతః । యదిప్రీతిరభూన్మత్తో యదిప్రీతింకరోషిమే ॥ ౩౨ ॥ నిత్య
మన్తఃపురద్వారి నియోగాన్నందినస్స్వయం । రక్షిభిస్సహతచ్చిహ్నైర్వ
ర్తతామయమీశ్వర ॥ ౩౩ ॥ మధురంప్రణయోదర్కంశ్రుత్వాదేవ్యా
శుభంవచః । ప్రీతోస్మీత్యాహతందేవ స్సచాదృశ్యతతత్క్షణాత్ ॥ ౩౪ ॥
బిభ్రద్వేత్రలతాంహైమీంరత్నచిత్రంచకంచుకం । ఛురికామురగప్ర
ఖ్యాంగణేశో రక్షవేషధృక్ ॥ ౩౫ ॥ యస్మాత్సోమో
మహాదేవ్యానద్రిచానేననందితః । సోమనందీ
తివిఖ్యాతస్తస్మాదేషసమాఖ్యయా ॥ ౩౬ ॥ ఇత్థందేవ్యాః ప్రియంకృ
త్వా దేవశ్చార్ధేన్దుభూషణః । భూషయామాసతాందివ్యైర్భూషణై
రత్నభూషితైః ॥ ౩౭ ॥ వృత్తం । తతస్సగౌరీగిరిశో గిరీంద్రజాం । సగౌర
వం । సర్వమనోహరాంహరః । స్వమంకమారోప్యవరాంగభూషణైర్వి
భూషయామాస శశాంకభూషణైః ॥ ౩౮ ॥ ఇతిశ్రీశైవే మహాపురా
ణే వాయవీయసంహితాయాంపూర్వభాగే త్రయోవింశోధ్యాయః॥ ౨౩.

ఋషయఊచుః ॥ దేవీంసమాదధానేన దేవేనేదంకిమీరితం । అ
గ్నీషోమాత్మకంవిశ్వం వాగర్థాత్మకమిత్యపి ॥ ౧ ॥ అక్షైకసారమై
శ్వర్యమాజ్ఞాత్వమితిచోదితం । తదిదంశ్రోతుమిచ్ఛామో యథావదను
పూర్వశః । ౨ ॥ వాయురువాచ ॥ అగ్నిరిత్యుచ్యతేరౌద్రీ ఘోరా
యాతైజసీతనుః । సోమశ్శాక్తోమృతమయశ్శక్తేశ్శాన్తికరీతనుః ॥ ౩ ॥
అమృతంయత్ప్రతిష్ఠాసా తేజోవిద్యాకలాస్వయం । భూతసూక్ష్మేషున
ర్వేషు తేఏవరసతేజసీ ॥ ౪ ॥ ద్వివిధాతేజసోవృత్తి స్సూర్యాత్మాచాన
లాత్మికా । తథైవరసవృత్తిశ్చ సోమాత్మాచజలాత్మికా । ౫ ॥ వై
ద్యుతాదిమయంతేజోమధురాదిమయోరసః । తేజోరసవిభేదైస్తు ధృ
తమేతచ్చరాచరం ॥ ౬ ॥ అగ్నేరమృతనిష్పత్తి రమృతేనాగ్నిరేధతే । అ

తఏవహవిః క్లుప్తమగ్నీషోమం జగద్ధితం ॥ ౭ ॥ హవిశ్చైవస్యసమ్ప్రాప్తిర్వృష్టి
స్సస్యాభివృద్ధయే । వృష్ట్యైవచహవిస్తస్మాదగ్నీషోమధృతంజగత్ ॥ ౮ ॥
అగ్నిరూర్ధ్వంజ్వలత్యేష యావత్సౌమ్యంపరామృతం। యావదగ్న్యాస్పదం
సౌమ్య మమృతంచస్రవత్యధః ॥ ౯ ॥ అతఏవహికాలాగ్నిరధస్తాచ్ఛక్తి
రూర్ధ్వతః తావత్తావద్దహనంచోర్ధ్వమధశ్చాప్లావనంభవేత్ ॥ ౧౦
ఆధారశక్త్యైవధృతః కాలాగ్నిరయమూర్ధ్వగః। తథైవనిమ్నగస్సోమ
శ్శివశక్తిపదాస్పదః ॥౧౧॥ శివశ్చోర్ధ్వమధశ్శక్తిరూర్ధ్వంశక్తిరధశ్శివః
తదిత్థంశివశక్తిభ్యాం నావ్యాప్తమిహకించన॥౧౨॥అసకృచ్చాగ్నినాదగ్ధం జ
గద్యద్భస్మసాత్కృతం । అగ్నేర్వీర్యమిదంప్రాహుస్తద్వీర్యంభస్మయత్త
తః ॥ ౧౩॥ యశ్చేత్థంభస్మసద్భావం జ్ఞాత్వాస్నాతిచభస్మనా ।అగ్నిరిత్యా
దిభిర్మంత్రైర్బద్ధఃపాశాద్విముచ్యతే ॥ ౧౪ ॥ అగ్నేర్వీర్యంతుతద్భ
స్మ సోమేనాప్లావితంపునః । అయోగయుక్త్యాప్రకృతే రధికారాయకల్ప
తే ॥ ౧౫ ॥ యోగయుక్త్యాతుతద్భస్మ ప్లావ్యమానంసమన్తతః । శక్తే
నామృతవర్షేణ చాధికారాన్నివర్తయేత్ ॥ ౧౬ ॥ అతోమృత్యుంజ
యాయేద మమృతప్లావనంసతాం । శివశక్త్యమృతస్పర్శే లబ్ధఏవకు
తోమృతిః ॥ ౧౭ ॥ యోవేదదహనంగుహ్యం ప్లావనంచయథోదితం ।
అగ్నీషోమపుటంహిత్వా నసభూయోభిజాయతే ॥ ౧౮ ॥ శివాగ్నినాత
నుందగ్ధ్వా శక్తిసౌమ్యామృతేనయః। ప్లావయేద్యోగమార్గేణ సోమృత
త్వాయకల్పతే ॥ ౧౯ ॥ ఇమమర్థంహృదికృత్య దేవేనసముదాహృ
తం । అగ్నీషోమాత్మకంవిశ్వం జగదిత్యనురూపతః॥ ౨౦॥ ఇతి శ్రీశైవే
మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం పూర్వభాగే చతుర్వింశో
ధ్యాయః ॥ ౨౪.

* * * *

వాయురువాచ ॥ అథవక్ష్యామిజగతో వాగర్థాత్మకతాంయ
థా । షడధ్వవేదనంసమ్యక్ సమాసాన్నతువిస్తరాత్ ॥ ౧ ॥ నాస్తిక
శ్చిదశబ్దార్థో నాపిశబ్దోనిరర్థకః । జ్ఞాతేహిసమయేశబ్దస్సర్వస్సర్వార్థ
బోధకః ॥ ౨ ॥ ప్రకృతేఃపరిణామోయం ద్విధాశబ్దార్థభావితః ।తామా
హుఃప్రకృతింభూతిం శివయోఃపరమాత్మనోః ॥ ౩ ॥ శబ్దాత్మికావిభూ
తిర్యాసాత్రిధాకథ్యతేబుధైః।స్థూలాసూక్ష్మాపరా చేతి స్థూలాయాశ్రుతి

గోచరా ॥ ౪ ॥ సూక్ష్మాదిన్నామయీ ప్రోక్తా చిన్తయాంహితాపరా ।
యాపరాసాక్రియాశక్తి శ్శివతత్త్వసమాశ్రయా ॥ ౫ ॥ జ్ఞానశక్తిసమం
యోగా దిచ్ఛోపోద్బలితాతథా । సర్వశక్తిసముత్పత్తా త్మాశక్తితత్త్వస
మాఖ్యయా ॥ ౬ ॥ సమస్తకార్యజాతస్య మూలప్రకృతతాంగతా ।
సైవకుణ్డలినీమాయా శుద్ధాధ్వపరమాసతీ ॥ ౭ ॥ సావిభాగస్వరూపైస
షడధ్వాత్మావిజృమ్భతే । తత్రశాబ్దాస్త్రయోధ్వాన స్త్రయశ్చార్థా
స్సమీరితాః ॥ ౮ ॥ సర్వేషామపి తేపుంసాం నైజశుద్ధ్యనురూపతః । ల
యభోగాధికారాయ పర్యాప్తాఇతినిశ్చయః ॥ ౯ ॥ మన్త్రాధ్వాచపదా
ధ్వాచ వర్ణాధ్వాచేతిశబ్దతః । భువనాధ్వాచతత్త్వాధ్వా కాలాధ్వా
చార్థతఃక్రమాత్ ॥ ౧౦ ॥ తత్రాన్యోన్యంచసర్వేషాం వ్యాప్యవ్యాప
కతోచ్యతే । మన్త్రాస్సర్వేపదైర్వ్యాప్తా వాక్యభావాత్పదానిచ ॥ ౧౧
వర్ణైర్వర్ణసమూహంహి పదమాహుర్విపశ్చితః । వర్ణాస్తుభువన
నైర్వ్యాప్తా స్తేషాంతేషూపలమ్భనాత్ ॥ ౧౨ ॥ భువనాన్యపితత్త్వౌఘై
రండస్యాంతర్బహిఃక్రమాత్ । వ్యాప్తానికారణైస్సర్వై రారబ్ధత్వాదనే
కశః ॥ ౧౩ ॥ అన్తరండస్థితానీహ భువనానితుకానిచిత్ । పౌరాణికా
నిచాన్యా నివిజ్ఞేయానిశివాగమే ॥ ౧౪ ॥ సాంఖ్యయోగప్రసిద్ధాని త
త్త్వాన్యపిచకానిచిత్ । శివశాస్త్రప్రసిద్ధాని తతోన్యాన్యపికృత్స్నశః ॥
౧౫ ॥ కలాభిస్తానితత్త్వాని వ్యాప్తాన్యేవయథాతథం । పరస్యాఃప్రకృతే
రాదౌ పంచధాపరిణామతః ॥ ౧౬ ॥ కలాశ్చతానివృత్త్యాద్యా వ్యా
ప్తాఃపంచయథోత్తరం । వ్యాపికాంతఃపరాశక్తి రవిభక్తాషడధ్వనాం ॥
౧౭ ॥ పరప్రకృతిభావస్య తత్సత్త్వాచ్ఛివతత్త్వతః । శక్త్యాదిచపృథివ్యం
న్తం శివతత్త్వసముద్భవం ॥ ౧౮ ॥ వ్యాప్తమేకేనతేనైవ మృదాకుంభా
దికంయథా । శైవంతత్పరమంధామ యత్ప్రాప్యంషడ్భిరధ్వభిః ॥ ౧౯ ॥
ప్రాపికావ్యాపికాశక్తిః పంచతత్త్వవిశోధనాత్ । నివృత్త్యారుద్రపర్యన్తాం
స్థితిరణ్డస్యశోధ్యతే ॥ ౨౦ ॥ ప్రతిష్టయాతదూర్ధ్వంతు యావదవ్యక్తగో
చరం । తదూర్ధ్వంవిద్యయామధ్యే యావదీశ్వరావధి ॥ ౨౧ ॥ శా
న్త్యాతదూర్ధ్వమధ్వాన్తే విశుద్ధిశ్శాన్త్యతీతయా । యామాహుఃపర
మంవ్యోమ పరప్రకృతియోగతః ॥ ౨౨ ॥ ఏతానిపంచతత్త్వాని యైర్వ్యా

ప్తమఖిలంజగత్ । తత్రైవసర్వమేవే దంద్రష్టవ్యంఖలుసాధ్యకైః॥ ౨౩ ॥ అధ్వవ్యాప్తిమనిజ్ఞాయ శుద్ధింయఃకర్తుమిచ్ఛతి ।సవిప్రలమ్భకశ్శుద్ధేర్నాలంప్రాపయితుంఫలం ॥ ౨౪ ॥ వృథాపరిశ్రమస్తస్య నిరయాయైవకేవలం । శక్తిపాతసమాయోగా దృతేతత్త్వానితత్త్వతః ॥ ౨౫ ॥ తద్వ్యాప్తిస్తద్విశుద్ధిశ్చ జ్ఞాతుమేవనశక్యతే । శక్తిరాజ్ఞాపరా శైవీ చిద్రూపాపరమేశ్వరీ ॥ ౨౬ ॥ శివోధితిష్ఠత్యఖిలం యయాకారణభూతయా । నాత్మనో నైవమాయైషా నవికారోవిచారతః ॥ ౨౭ ॥ నబన్ధో నాపిముక్తిశ్చ బన్ధముక్తివిధాయినీ।సర్వైశ్వర్యపరాకాష్ఠాశివస్యావ్యభిచారిణీ॥ ౨౮ సమానధర్మిణీతస్య తైస్తైర్భావైర్విశేషతః । సతయైవగృహీసాపి త్తేనైవగృహిణీసదా ॥ ౨౯ ॥ తయోరపత్యంయత్కార్యం పరప్రకృతిజంజగత్ । సకర్తాకరణంసేతి తయోర్భేదోవ్యవస్థితః ॥ ౩౦ ॥ ఏకఏవశివస్సాక్షా ద్ద్విధాసౌసమవస్థితః । స్త్రీపుంసభావేనతయో ర్భేదఇత్యపికేచన ॥ ౩౧ ॥ అపరేతుపరాశక్తిశ్శివస్యసమవాయినీ । ప్రభేవభానోశ్చిద్రూపా భిన్నైవేతివ్యవస్థితిః ॥ ౩౨ ॥ తస్మాచ్ఛివఃపరోహేతు స్తస్యాజ్ఞాపరమేశ్వరీ । తయైవంప్రేరితాశైవీ మూలప్రకృతిరవ్యయా ॥ ౩౩ ॥ మహామాయాచమాయా చప్రకృతిస్త్రిగుణేతిచ । త్రివిధాకార్యభేదేన సాప్రసూతేషడధ్వనః ॥ ౩౪ ॥ సవాగర్థమయశ్చాధ్వా షడ్విధోనిఖిలంజగత్॥ అస్యైవవిస్తరంప్రాహ శాస్త్రజాతమశేషతః ॥ ౩౫ ॥ఇతిశ్రీశైవేమహాపురాణే వాయవీయసంహితాయాం పూర్వభాగే షడధ్వకథనంనామ పంచవింశోధ్యాయః ॥ ౨౫ * * * *

ఋషయఊచుః ॥ చరిత్రాణివిచిత్రాణి గుహ్యానిగహనానిచ దుర్విజ్ఞేయానిదేవస్య మోహయంతిమనాంసినః ॥ ౧ ॥ శివయోస్తత్త్వసంబోధే నదోషఉపలభ్యతే । చరితైఃప్రాకృతోభావ స్తయోరపివిభావ్యతే ॥ ౨ ॥ బ్రహ్మాదయోపిలోకానాంసృష్టిస్థిత్యంతహేతవః । నిగ్రహానుగ్రహాప్రాప్య శివస్యవశవర్తినః ॥౩॥ శివఃపునరనన్యస్యాపినిగ్రహానుగ్రహాస్పదం । అతోనతిశయైశ్వర్యం తస్యైవేతివినిశ్చితం ॥ ౪ ॥ యచ్చైదమీదృగైశ్వర్యం తత్తుస్వాతంత్ర్యలక్షణం । స్వభావసిద్ధంచైతన్యమూర్తిమత్తాస్పదంభవేత్ ॥ ౫ ॥ నమూర్తిశ్చస్య

తంత్రస్య ఘటతేమూలహేతునా । మూర్తేరసిచకార్యత్వాత్తత్సిద్ధిః
స్యాదహేతుకీ॥౬॥సర్వత్రపరమోభావోఽభావోనాన్యశ్చకథ్యతే పరమా
పరమాభావాఃకథమేకత్రసంగతౌ ॥౭॥ నిష్కలోహిస్వభావోఽస్యపరమఃప
రమాత్మనః।సఏవసకలఃకస్మాత్స్వభావోహ్యవిపర్యయః॥౮॥ స్వభావోఽపివి
పర్యస్యేత్స్వతంత్రస్యేచ్ఛయాయది। నకరోతికిమీశానోనిత్యానిత్యవిప
ర్యయం॥౯॥మూర్త్యాత్మాసకలఃకశ్చిత్సహ్యన్యోనిష్కలాచ్ఛివాత్ శివేనా
ధిష్ఠితశ్చేతి సర్వత్రఖలుకథ్యతే ॥ ౧౦ ॥ మూర్త్యాత్మైవైతదామూ
ర్తిః శివస్యాస్యభవేదితి । తస్యాంమూర్తౌమూర్తిమతః।పారతంత్ర్యం
హినిశ్చితం ॥ ౧౧॥ అన్యథానిరపేక్షేణమూర్తిఃస్వీక్రియతేకథం ।మూ
ర్తిఃస్వీకరణం తస్మాన్మూర్తిస్స్యాదధ్యాత్మఫలేప్సయా ॥౧౨॥ నహిస్వేచ్ఛా
శరీరత్వం స్వాతంత్ర్యాయోపపద్యతే ॥ స్వేచ్ఛైవతాదృశీపుంసాంయ
స్మాత్కర్మానుసారిణీ ॥ ౧౩ ॥ స్వీకర్తుంస్వేచ్ఛయాదేహం హాతుంచ
ప్రభవంత్యత । బ్రహ్మాదయఃపిశాచాంతాః కింతేకర్మాతివర్తినః ॥ ౧౪
ఇచ్ఛయాదేహనిర్మాణమింద్రజాలోపమంవిదుః । అణిమాదిగుణైశ్వ
ర్యవశీకారానతిక్రమాత్ ॥ ౧౫ ॥ విశ్వరూపందధద్విష్ణుర్దధీచేనమ
హర్షిణా । యుధ్యతాసముపాలబ్ధస్తద్రూపందధతాస్వయం ॥ ౧౬ ॥
సర్వస్మాదధికస్యాపి శివస్యపరమాత్మనః । శరీరసత్త్వయోన్యాత్మసాధ
ర్మ్యంప్రతిభాతినః ॥ ౧౭ ॥ సర్వానుగ్రాహకంప్రాహుః శివంపరమకార
ణం । సనిగృహ్ణాతి దేవాదీన్సర్వానుగ్రాహకఃకథం ॥౧౮ ॥ చిచ్ఛేదబహు
శో దేవో బ్రహ్మణఃపంచమంశిరః । విష్ణోరపినృసింహస్య రభసాశరభా
కృతిః ॥ ౧౯ ॥ విభేదపద్భ్యామాక్రమ్య హృదయంనఖరైః ఖరైః ॥
దేవస్త్రీషుచవేదేషు దక్షస్యాధ్వరకారణాత్ ॥ ౨౦ ॥ వీరభద్రేణవీరే
ణనహికశ్చిదదండితః । పురత్రయంచసస్త్రీకం సదైత్యంసహబాలకైః ।
౨౧ । క్షణేనైకేనదేవేన నేత్రాగ్నేరింధనీకృతం । ప్రజానాంరతిహేతు
శ్చ కామోరతిపతిఃస్వయం ॥ ౨౨ ॥ క్రోశతామేవదేవానాం హుతో
నేత్రహుతాశనే । గావశ్చకాశ్చిద్దుగ్ధౌఘం ప్రస్నవ్యోమూర్ధ్ని ఖేచరాః।
౨౩ । సరుషాప్రేక్ష్యదేవేన తత్క్షణాద్భస్మసాత్కృతాః । జలంధరాసురో
దీర్ణశ్చక్రీకృత్యజలంపదా ॥ ౨౪ ॥ బద్ధ్వాసంతేనదైత్యాన్విష్ణుం చిక్షేప

తదయోజసం । తమేవజలసంధాయ శరాలేనైవజఘానసః । ౨౫ ॥ తచ్చ క్రంతపసాలబ్ధ్వా లబ్ధవీర్యోమహాబ్సదా । జఘానసతేసురారీణాం కులంని ఘృణచేతసా ॥ ౨౬ ॥ త్రిశూలేనాంధకస్యోరశ్శి త్వ నేవ్రాపతాపితం కంఠాత్కలాంగనాంస్పృష్ట్వా దారుకోపినిపాతితః । ౨౭ । కౌశికీంజనయి త్వాతుగౌర్యాస్స్వకోశ గౌరవాత్ । శుమ్భస్సహనిశుమ్భస ప్రాపితో మరణంరణె । ౨౮ ॥ శ్రుతంచమహదాఖ్యానం స్కందేస్కందసమా శ్రయం । వధార్థేతారకాఖ్యస్య దైత్యేంద్రస్యేంద్రవిద్విషః । ౨౯ । బ్రహ్మణాభ్యర్థితోదేవా మన్దరాంతఃపురంగతః । విహృత్యనుచిరం దేవ్యా విహారాతిప్రసంగతః । ౩౦ । ధరాంరసాతలంనీతా మివకృత్వా భిఘాతతః । దేవీంచవంచయంస్తస్యాం స్వవీర్యమతిదుర్వహం । ౩౧ ॥ అపిసృజ్యపిసృజ్యాగ్నౌహవిఃపూతమివామృతం । గంగాదిష్వపి నిక్షిప్య । వహ్నిద్వారాతదంశతః ॥ ౩౨ తత్సమాహృత్య శనకైఃస్తోకంస్తోక మిత స్తతః । స్వాహయాకృత్తికారూపా త్స్వధతారమమాణయా । ౩౩ । సువర్ణంభూతయాన్యస్తం మేరౌశరవణేక్వచిత్ । సన్దీపయిత్వా కాలేన । తస్యభాసాదిశోదశ ॥ ౩౪॥ రంజయిత్వాగిరీంత్సర్వాన్ కాంచనీ కృత్యమేరుణా । తతశ్చిరేణకాలేన సంజాతేతత్రతేజసీ ॥ ౩౫ । కుమా రేసుకుమారాంగే కుమారాణాంనిదర్శనే । తచ్ఛైశవంస్వరూపంచ త స్యదృష్ట్వామనోహరం ॥ ౩౬ ॥ సహదేవాసురైర్లోకైర్విస్మితేచవి మోహితే। దేవ్యాంపిస్వయమాయాతః పుత్రదర్శనలాలసః ॥ ౩౭ ॥ సహ దేవ్యాంకమారోప్య తత్తస్యాస్మేరమాననం । పీత్వామృతమివస్నేహాద్వివ శేనాంతరాత్మనా । ౩౮ । దేవేష్వపిచపశ్యత్సుపీతరాగైస్తపస్విభిః । స్వ స్యవక్షఃస్థలేరంగే నర్తయిత్వాకుమారకం । ౩౯ ॥ అనుభూయచత త్క్రీడాం సమ్భాష్యచపరస్పరం । స్తన్యమజ్ఞాపయద్దేవ్యాః పాయయి త్వామృతోపమం । ౪౦ । తవావతారోజగతాం హితాయేత్య నుశా స్యచ । స్వయందేవశ్చదేవీచ నతృప్తిమధజగ్మతుః । ౪౧ ॥ తతశ్శక్రేణ సన్ధాయ బిభ్యతాతారకాసురాత్ । కారయిత్వాభిషేకంచ సైనాప త్యేదివౌకసాం । ౪౨ ॥ పుత్రమన్తరతఃకృత్వా దేవేనత్రిపురద్విషా । స్వయమున్తర్హితేనైవ స్కందవిన్యాధిరక్షితం। ౪౩ ॥ తచ్ఛక్త్యాక్రౌంచ

భేదిన్యాయుధి కాలాగ్నికల్పయా। ఛేదితంతారకస్యాపి శిరశ్చక్రధయాస
హ । ౪౪ । తథారక్షోధిపస్యాపి ద్రావణోబలగర్వితః। ఉద్ధరంత్స్వభు
జైర్దీర్ఘైః కైలాసంగిరిమాత్మనః । ౪౫ ॥ తదాగోసహమానస్య దేవ
దేవస్యశూలినః । పాదాంగుష్ఠపరిస్పన్దా న్మమజ్జమృదితో భువి । ౪౬ ॥
వటోఃకస్యచిదర్థేన స్వాశ్రితస్యగతాయుషః । త్వరయాగత్య దేవేన
పాదాన్తంగ మితోంతకః । ౪౭ ॥ స్వవాహనమవిజ్ఞాయ వృషేంద్రం బ
డబానలః। సగలగ్రహమానీత స్తతస్త్వేకోదకంజగత్। ౪౮॥ అలోకవిది
తైస్తైస్తైస్సర్వైర్నృత్యైరానన్దసుందరైః।అంగహారవశేనేద మసకృచ్చలి తం
జగత్ ॥ ౪౯ ॥ శాన్తఏవసదాసర్వ మనుగృహ్ణాతిచేచ్ఛివః। సర్వాన్ను
గపదేవైషః కథంశక్తోన మోచయేత్ ॥౫౦। అనాదికర్మవైచిత్ర్యమపినా
త్రనియామకం। కారణంఖలుకర్మాపిథ వేదీశ్వరకారితం॥౫౧॥కిమత్రబహు
నోక్తేన నాస్తిక్యం హేతుకారితం। యథాస్మానువర్తేత తథాకథయ
మారుత ! ౫౨ ॥ ఇతిశ్రీశైవేమహాపురాణేవాయవీయసంహితాయాం
పూర్వభాగే షడ్వింశోధ్యాయః ॥ ౨౬ ॥ * * *

వాయురువాచ ॥ స్థానేసంశయితంవిప్రాభవద్భిర్హేతుకోవిదైః
జిజ్ఞాసాహీననాస్తిక్యం సాధయేత్సాధుబుద్ధిషు । ౧ ॥ ప్రమాణమత్ర
వక్ష్యామిసతాంమోహనివర్తకం । అసతాన్త్వన్యథాభావః ప్రసాదేన
వినాప్రభోః । ౨ । శివస్యపరిపూర్ణస్య పరానుగ్రహమన్తరా। నకించి
దపికర్తవ్యమితి సాధువినిశ్చితం ॥ 3 ॥ స్వభావఏవపర్యాప్తః పరాను
గ్రహకర్మణి । అన్యథానిస్వభావేన నకిమప్యను గృహ్యతే । ౪ ॥ ప
రంసర్వ మనుగ్రాహ్యం పశుపాశాత్మకంజగత్। పరస్యానుగ్రహార్థస్తు ప
త్యురాజ్ఞాసమన్వయః ॥ ౫ ॥ పతిరాజ్ఞాపకస్సర్వ మనుగృహ్ణాతిసర్వదా ।
తదర్థమర్థస్వీకారే । పరతన్త్రఃకథంశివః ॥ ౬ ॥ అనుగ్రాహ్యానపేక్షోస్తి న
నుకశ్చిదనుగ్రహః । అతస్స్వాతంన్త్ర్యశబ్దార్థోనా నపేక్షత్వలక్షణః ॥ ౭ ॥
యత్తత్పునరనుగ్రాహ్యం పరతన్త్రంతదిష్యతే । అనుగ్రహాదృతేతస్య
భుక్తిముక్త్యోరసన్వయాత్ । ౮ ॥ మహాత్మ్యాత్మనోప్యనుగ్రాహ్యః శి
వాజ్ఞానివర్తనాత్ । అజ్ఞానాధిష్ఠితం శంభోర్నకించి దిహవిద్యతే ।
౯ ॥ యేనోపలభ్యతేస్మాభిస్సకలేనాపినిష్కలః । సమూర్త్యాత్మా

శివస్యైవమూర్తిరి త్యుపచర్యతే । ౧౦ ॥ నహ్యసౌనిష్కలస్సాక్షా
చ్ఛివఃపరమకారణం । స్వాకారేణాను భావ్యేనకేనాప్యనుపలక్షితః ॥౧౧
ప్రమాణగమ్యతామాత్రం। తత్స్వభావ్యోపపాదకం । నతావతాత్రా
పేక్షాధీరుపలక్షణమన్తరా ॥ ౧౨ ॥ అతోఽస్మపలక్షణంసాక్షా న్మూర్తి
రేవహికాచన । శివస్యమూర్తిర్మూర్త్యాత్మా యతస్తస్యోపలక్షణం ॥
౧౩ ॥ యథాకాష్ఠాద్యనారూఢో నవహ్నిరుపలభ్యతే । ఏవంశివోఽపిమూ
ర్త్యాత్మన్యనారూఢ ఇతిస్థితిః ॥ ౧౪ ॥ యథాగ్నిమానయేత్యుక్తే జ్వల
త్కాష్ఠాద్యతేస్వయం ।నాగ్నిరానీయతేతద్వత్పూజ్యోమూర్త్యాత్మనా
శివః॥ ౧౫॥ అతఏవహిపూజాదౌ మూర్త్యాత్మపరికల్పనం । మూర్త్యా
త్మనికృతంసాక్షా చ్ఛివఏవ కృతంయతః ॥ ౧౬ ॥ లింగాదావపిత
త్కృత్యమాచార్యేపివిశేషతః । తత్తన్మూర్త్యాత్మభావేన శివోఽస్మాభి
రుపాస్యతే ॥ ౧౭ ॥ యథానుగృహ్యతేసోఽపి మూర్త్యాత్మాపరమేష్ఠినా
తథామూర్త్యాత్మనిష్ఠేన శివేనపశవోఽప్యయం ॥ ౧౮ ॥ లోకానుగ్రహ
ణాయైవ శివేనపరమేష్ఠినా । సదాశివాదయస్సర్వేమూర్త్యాత్మనోఽప్య
ధిష్ఠితాః ॥ ౧౯ ॥ తేహిమూర్త్యాత్మభావేన లబ్ధ్వాస్వయమనుగ్రహం
అన్యాత్మనోఽనుగృహ్ణన్తిశివేన సమధిష్ఠితాః ॥ ౨౦ ॥ ఆత్మనామేవభోగా
యమోక్షాయచవిశేషతః తత్త్వాతత్త్వస్వరూపేషు మూర్తాఃశక్తసుశివా
స్త్వయః । ౨౧ । భోగఃకర్మవిపాకాత్మాసుఖదుఃఖాత్మకోయతః। నచక
ర్మశివేస్తీతితస్యభోగఃకిమాత్మకః॥ ౨౨ ॥ సర్వంశివోఽనుగృహ్ణాతి ననిగృ
హ్ణాతికించన । నిగృహ్ణాతాన్తుయేదోషాః శివేతేషామసమ్భవాత్ ॥ ౨౩
యేపునర్నిగ్రహాఃకేచి ద్బ్రహ్మాదిషునిదర్శితాః । తేపిలోకహితాయైవ
కృతాఃశ్రీకంఠమూర్తినా॥ ౨౪॥అండస్యాప్యధిపత్యంహి శ్రీకంఠస్యన
సంశయః। శ్రీకంఠాఖ్యాం శివోమూర్తింక్రీడ స్తీసుధితిష్ఠతి ॥ ౨౫ ॥
సదోషాఏవదేవాద్యా నిగృహీతాయథోదితం । తతస్తేపివిపాప్మానః ప్ర
జాశ్చవిగతజ్వరాః ॥ ౨౬ ॥ నిగ్రహోపిస్వరూపేణ విమృషాంత్యోగస్మి
తః । అతఏవహిదండ్యేషుదండోరాజ్ఞాంప్రశస్యతే॥ ౨౭ ॥ యత్సిద్ధిగీశ్వర
త్వేన కార్యవర్గస్యకృత్స్నశః । సన చేదీశతాంకుర్యాజ్జగతఃకథమీ
శ్వరః ॥ ౨౮ ॥ ఈశతాచవిధాతృత్వం విధిరాజ్ఞాపరంపరం । ఆజ్ఞాచేన్న

మిదంకుర్యా న్నకుర్యాదితిశాసనం ॥ ౨౯ ॥ తచ్ఛాసనానువర్తిత్వం సా
ధుభావస్యలక్షణం । విపరీతమసాధుస్స్యాన్నసర్వంసాధుదృశ్యతే ॥ ౩౦ ॥
సాధుసంరక్షణీయం చేద్వినివర్త్యమసాధుయత్ । నివర్తనేచసామా
కేరం తేదండోహిసాధనం ॥ ౩౧ ॥ హితార్థలక్షణంచేదం దండాంతమ
నుశాసనం।అతోన్యద్విపరీతంతదహితంసంప్రచక్షతే॥ ౩౨ ॥ హి తేసదా
నిషణ్ణానా మీశ్వరఃస్యాన్నిదర్శనం । సకథందూష్యతేసద్భిరసతామేవ
నిగ్రహాత్ ॥ ౩౩ ॥ అయుక్తకారిణోలోకేగర్హణీయావివేకినా । య
మద్వేజయతేలోకం తదయుక్తంప్రచక్షతే ॥ ౩౪ ॥ సర్వోపినిగ్రహో
లోకే నచవిద్వేషపూర్వకః । నహిద్వేష్టిపితాపుత్రం యోనిగృహ్యాపిశి
క్షయేత్ ॥ ౩౫ ॥ మాధ్యస్థేనాపినిగ్రాహ్య న్యోనిగృహ్ణాతిమార్గతః
తస్యాప్యవశ్యంయత్కించినైర్ఘృణ్యమనువర్తతే ॥ ౩౬ ॥ అన్యథా
నహినస్త్యేవ సదోషానప్యసావరాన్ । హినస్తిచాయమప్యజ్ఞాన్పరం
మాధ్యస్థ్యమాచరన్ ॥ ౩౭ ॥ తస్మాద్దుఃఖాత్మికాంహింసాం కుర్వాణోయ
స్సనిర్ఘృణః। ఇతినిర్బన్ధయస్త్యేకేని యమోనేతిచాపరే ॥ ౩౮ ॥ ని
దానజ్ఞస్యభిషజో రుగ్ణేహింసాంప్రయుంజతః । నకించిదపినైర్ఘృణ్యం
ఘృణైవాత్రప్రయోజికా ॥ ౩౯ ॥ ఘృణాపినగుణాయైవ హింస్రేషుప్ర
తియోగిషు । తాదృశేషుఘృణీభ్రాన్త్యా ఘృణాన్తరితనిర్ఘృణః ॥
౪౦ ॥ ఉపేక్షాపిహిదోషాయరక్ష్యేషుప్రతియోగిషు । శక్త్యాంసత్యాము
పేక్షాతో రక్ష్యస్సద్యోవిపద్యతే ॥ ౪౧ ॥ సర్పస్యాస్యగతంపశ్య న్య
స్తురక్ష్యముపేక్ష్యతే। దోషాభాసాంత్సముత్ప్రేక్ష్యఫలతస్సోపినిర్ఘృణః
౪౨ ॥ తస్మాద్ఘృణాగుణాయైవ సర్వత్రేతినసంమతం । సంమతంప్రా
ప్తకారిత్వం సర్వత్రాన్యదసంమతం॥ ౩౩ ॥ మూర్త్యాత్మస్వపిరాగాద్యా
దోషాస్సన్త్యేవవస్తుతః । తథాపితేషామేవైతేన శివస్యతుసర్వథా
౪౪ ॥ అగ్నావపిసమావిష్టంతామ్రంఖలుసకాలికం । ఇతినాగ్నిరసౌదు
ష్యేత్తామ్రసంసర్గకారణాత్ ॥ ౪౫ ॥ నాగ్నేరశుచిసంసర్గాదశుచి
త్వముపేయతే । అశుచిష్వగ్నిసంయోగా చ్ఛుచిత్వమపిజాయతే ॥ ౪౬
ఏవంశోధ్యాత్మసంసర్గాన్నహ్యశుద్ధశ్శివోభవేత్ । శివసంసర్గతస్త్వే
వ శోధ్యాత్మైవహిశుధ్యతి ॥ ౪౭ ॥ అయస్యగ్నౌసమావిష్టే దాహో

గ్నేరేవ నాయసః । మూర్త్యాత్మన్యేవమైశ్వర్య మీశ్వరస్యైవ నాత్మ
నాం ॥ ౪౮ ॥ నహి కాష్ఠం జ్వలత్యూర్ధ్వ మగ్నిరేవ జ్వలత్యసౌ । కాష్ఠ
స్యాంగారతా నాగ్నే రేవమత్రాపి యోజ్యతాం ॥ ౪౯ ॥ అతఏవ జగత్యస్మి
న్కాష్ఠపాషాణమృత్స్వపి । శివావేశవశాదేవ శివత్వముపచర్యతే ॥ ౫౦
మైత్ర్యాదయో గుణాగౌణాయస్మాత్తే చిత్తవృత్తయః, త్రైగుణ్యైఃపరక్తా
నాం దోషాయ చ గుణాయ చ ॥ ౫౧ ॥ యత్తు గౌణమగౌణం చ తత్సర్వ
మనుగృహ్ణతః । న గుణాయ న దోషాయ శివస్య గుణవృత్తయః ॥ ౫౨ ॥
న చానుగ్రహశబ్దార్థం గౌణమాహుర్విపశ్చితః । సంసారమోచనం కి
న్తు శైవమాజ్ఞామయం హితం ॥ ౫౩ ॥ హితం తదాజ్ఞాకరణం యద్ధితం తద
నుగ్రహః । సర్వం హి తే నియుంజానస్సర్వానుగ్రాహకశ్శివః ॥ ౫౪ ॥ య
స్తూపకారశబ్దార్థస్త మప్యాహురనుగ్రహం । తస్యాపి హితరూపత్వా
చ్ఛివస్సర్వోపకారకః ॥ ౫౫ ॥ హితే సదా నియుక్తస్తు సర్వం చిదచిదా
త్మకం । స్వభావప్రతిబన్ధం తత్సమం న లభతే హితం ॥ ౫౬ ॥ యథా వికా
సయత్యేవ రవిః పద్మాని భానుభిః । సమం న వికసన్త్యేవ స్వస్వభావాను
రోధతః ॥ ౫౭ ॥ స్వభావోపి హి భావానాం భావినోర్థస్య కారణం ।
నహి స్వభావతోఽసన్త మర్థం కర్తైవ సాధయేత్ ॥ ౫౮ ॥ సువర్ణమేవ
నాంగారం ద్రావయత్యగ్నిసంగమః । ఏవం పక్వమలానేవ మోచయేన్న
శివః పరాన్ ॥ ౫౯ ॥ యద్యథా భావితుం యోగ్యం తత్తథా న భవేత్స్వయం
వినా భావనయా కర్తా స్వతన్త్రః స తతో భవేత్ ॥ ౬౦ ॥ స్వభావవిమ
లో యద్వత్సర్వానుగ్రాహకశ్శివః । స్వభావమలినాస్తద్వ దాత్మానో జీవ
సంజ్ఞితాః ॥ ౬౧ ॥ అన్యథా సంసరన్త్యేతే నియమాన్న శివః కథం । క
ర్మమాయానుబన్ధోఽస్య సంసారః కథ్యతే బుధైః ॥ ౬౨ ॥ అనుబన్ధోయమ
స్యైవ న శివస్యేతి హేతుమాన్ । స హేతురాత్మనామేవ మనిజోనాగన్తు
కో మలః ॥ ౬౩ ॥ ఆగన్తుకత్వే తస్యా... వ్యం కేనాపి హేతునా । యో
యం హేతురసావేకః కల్పతే నైకశక్తికః ॥ ౬౪ ॥ కార్యభేదోపి తచ్ఛక్తి
భేదో నాత్రోపపద్యతే । కర్మమాయానుబన్ధోయ స్సవిచిత్రస్స్వభావతః ॥
౬౫ ॥ ఆత్మతా యాస్సమత్వేపి బద్ధా ముక్తాః పరే యతః । బద్ధేష్వేవ పు
నః కేచి ల్లయభోగాధికారతః ॥ ౬౬ ॥ జ్ఞానైశ్వర్యాది వైషమ్యం భజన్తే

సోత్తరాధరాః । కేచిన్మూర్త్యాత్మతాంయాంతి కేచిదాసన్నగోచరాః ॥
౬౭ ॥ మూర్త్యాత్మసుశివాః కేచి దధ్వనాంమూర్ధ్నిసుస్థితాః । మధ్యే
మహేశ్వరారుద్రా స్త్వర్వాచీనపదేస్థితాః ॥ ౬౮ ॥ ఆసన్నేపిసమావేశో
పరస్తాత్కారణత్రయం । తత్రాప్యత్మాస్థితోధస్తా దన్తరాత్మాతుమధ్య
తః ॥ ౬౯ ॥ పరస్తాత్పరమాత్మేతి బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః । వర్తంతే
పశవః కేచి త్పరమాత్మపదాశ్రయాః ॥ ౭౦ ॥ అన్తరాత్మపదేకేచి త్కేచి
దాత్మపదేతథా । శాంత్యతీతపదేశైవాః శాంతౌమాహేశ్వరామతాః ॥
౭౧ ॥ విద్యాయాంతుతథారౌద్రాః ప్రతిష్ఠాయాంతువైష్ణవాః । నివృ
త్తౌచతథాత్మానోబ్రహ్మబ్రహ్మాంగయోనయః ॥ ౭౨ ॥ దేవయో
న్యష్టకంముఖ్యం మానుష్యమధమధ్యమం । పశ్వాదయోధమాఃపంచ
యోనయస్త్వశ్చతుర్దశ ౭౩ ॥ ఉత్తరాధరభావోపి నైజస్సాంసారిణో
మలః । యథామభావోమ క్షస్య పూర్వంపశ్చాత్తుపక్వతా ॥ ౭౪ ॥ మ
లోప్యామశ్చపక్వశ్చ భవేత్సంసారకారణం । ఆమేత్యధరతాపుంసాం ప
క్వేతూత్తరతాక్రమాత్ ౭౫ ॥ పశ్వాత్మానస్త్రిధాభిన్నా ఏకద్విత్రిమ
లాఃక్రమాత్ । తత్రోత్తరాహ్యేకమలా ద్విమలామధ్యమామతాః ॥
౭౬ ॥ త్రిమలాస్త్వధమాజ్ఞేయా యథోత్తరమధిష్ఠితాః । త్రిమలానధితి
ష్ఠంతి ద్విమలైకమలాఃక్రమాత్ ॥ ౭౭ ॥ ఏకద్విత్రిమలాన్సర్వాంచ్ఛివ
ఏకోధితిష్ఠతి । అశివాత్మకమప్యేత చ్ఛివేనాధిష్ఠితంతథా ॥ ౭౮ ॥ అరు
ద్రాత్మకమప్యేవం రుద్రైర్జగదధిష్ఠితం । అణ్డాన్తాహిమహాభూమి శ్శ
తరుద్రాద్యధిష్ఠితా ॥ ౭౯ ॥ మాయాన్తమన్తరిక్షన్తు అమరేశాదిభిఃక్ర
మాత్ । అంగుష్ఠమాత్రపర్యంతైః సమన్తాత్సతతంతతం ॥ ౮౦ ॥ మహా
మాయావసానాద్యా ర్వామాద్యైర్భువనాధిపైః । అనాశ్రితాంతైర
ధ్వాన్త ర్వర్తిభిఃసమధిష్ఠితా ॥ ౮౧ ॥ తేహిసాక్షాద్దివిషద స్స్వ స్త్వంరి
క్షపదస్తథా । పృథివీషదఇత్యేవం దేవాదేవప్రవైతైస్తుతాః ॥ ౮౨ ॥
ఏవంత్రిభిర్మలైరామైః పక్వైరేవపృథక్పృథక్ నిదానభూతైస్సం
సార రోగఃపుంసాంప్రవర్తతే ॥ ౮౩ ॥ అస్యరోగస్యభైషజ్యం జ్ఞానమా
జ్ఞౌషధోద్భవం । భిషగాజ్ఞాపకఃశమ్భుః శివఃపరమకారణం ॥ ౮౪ ॥ అ
దుఃఖేనాపిశక్తశ్చే త్పశూన్మోచయితుంశివః । కథందుఃఖంకరోతీతి నా

త్రకార్యావిచారణా ॥ ౮౫ ॥ దుఃఖమేవహిసర్వోపి సంసారఇతినిశ్చితం
కథందుఃఖమదుఃఖంస్యాత్స్వభావోహ్యవిపర్యయః ॥ ౮౬ ॥ నహిరో
గోహ్యరోగస్స్యాద్భిషగ్భైషజ్యకారణాత్ । రోగాత్తంతుభిషగ్రోగా
ద్భైషజ్యైస్సుఖముద్ధరేత్ ॥ ౮౭ ॥ ఏవంస్వభావమలినాన్స్వభావాద్దుః
ఖినఃపశూన్ । స్వాజ్ఞౌషధవిధానేనదుఃఖాన్మోచయతేశివః ॥ ౮౮ ॥ న
భిషక్కారణంరోగే శివస్సంసారకారణం । ఇత్యేతదపివైషమ్యం సదో
షాయాస్యకల్పతే ॥ ౮౯ ॥ దుఃఖస్వభావసంసిద్ధేః కథంతత్కారణంశివః ।
స్వాభావికోమలఃపుంసాం సహిసంసారయత్యమూన్॥ ౯౦ ॥ సంసారకా
రణంయత్తు మలంమాయాద్యచేతనం । తత్స్వయంనప్రవర్తేత శివ
స్సాన్నిధ్యమన్తరా॥ ౯౧ ॥ యథావశీరయస్కాంతః సాన్నిధ్యాదుపకా
రకః । అయసశ్చలతస్తద్వచ్ఛివోప్యస్యేతిసూరయః ॥ ౯౨ ॥ ననివ
ర్తయితుంశక్యం సాన్నిధ్యంసహకారణం । అధిష్ఠాతాతతోనిత్యమజ్ఞా
తోజగతశ్శివః ॥ ౯౩ ॥ నశివేనవినాకించిత్ప్రవృత్తమిహవిద్యతే । త
త్ప్రేరితమిదంసర్వం తథాపిననదుష్యతి ॥ ౯౪ ॥ శక్తిరాజ్ఞాత్మికాతస్య
నియన్త్రీవిశ్వతోముఖీ ।తథాతతమిదంశశ్వత్తథాపిననదుష్యతి ॥ ౯౫
అ ని దం ప్ర థ మం స ర్వ మీ శి త వ్యం స ఈ శ్వ
రః । ఈ శ నా చ్చ త దీ యా జ్ఞా త థా పి స న దు ష్య తి ॥
౯౬ ॥ యోన్యథామన్యతేమోహాత్సవినశ్యతిదుర్మతిః । తచ్ఛక్తిర్వైభ
వాదేవతథాపిననదుష్యతి ॥ ౯౭ ॥ ఏతస్మిన్నన్తరేవ్యోమ్నిప్రశాతివాగశ
రీరిణీ । సత్యమోమమృతంసత్య మిత్యావిరభవత్స్ఫుటం । ౯౮ ॥ తతో
హృష్టతరాస్సర్వే వినష్టాశేషసంశయాః । మునయోవిస్మయావిష్టాః
ప్రణేముఃపవనంప్రభుం ॥ ౯౯ ॥ తథావిగతసన్దేహాన్ కృత్వాపిపవనోము
నీన్ । నైతేప్రతిష్ఠితజ్ఞానా ఇతిమత్వైవమబ్రవీత్ ॥ ౧౦౦ ॥ వాయురు
వాచ ॥ పరోక్షమపరోక్షంచ ద్వివిధంజ్ఞానమిష్యతే । పరోక్షమస్థిరంప్రా
హు రపరోక్షన్తుసుస్థిరం ॥ ౧౦౧ ॥ హేతూపదేశగమ్యం యత్తత్పరోక్షం
ప్రచక్షతే । అపరోక్షంపునశ్శ్రేష్ఠా దనుష్ఠానాద్భవిష్యతి॥ ౧౦౨ ॥ నాప
రోక్షాదృతేమోక్ష ఇతికృత్వావినిశ్చయం । శ్రేష్ఠానుష్ఠానసిద్ధ్యర్థం
ప్రయతధ్వమతన్ద్రితాః ॥ ౧౦౩ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీ

య సంహితాయాం పూర్వభాగే శివతత్త్వకథనం నామ సప్తవింశోధ్యాయః ॥ ౨౭.

* * * * *

ఋషయ ఊచుః ॥ కింతచ్ఛ్రేష్ఠమనుష్ఠానం మోక్షో యేనాపరోక్షితః । తత్తస్యసాధనఞ్చాద్య వక్తుమర్హసి మారుత ॥ ౧ ॥ వాయురువాచ ॥ శైవోహి పరమో ధర్మః శ్రేష్ఠానుష్ఠానశబ్దితః । యత్రాపరోక్షం లభ్యేత సాక్షాన్మోక్షప్రదశ్శివః ॥ ౨ ॥ సతుపంచవిధా జ్ఞేయః పంచభిః పర్వభిః క్రమాత్ । క్రియాతపోజపధ్యానజ్ఞానాత్మభిరనుత్తరైః ॥ ౩ ॥ తైరేవ సోత్తరైస్సిద్ధో ధర్మస్తు పరమో మతః । పరోక్షమపరోక్షంచ జ్ఞానం యత్రచ మోక్షదం ॥ ౪ ॥ పరమోపరమశ్చోభౌ ధర్మౌహి శ్రుతిచోదితౌ । ధర్మశబ్దాభిధేయేర్థే ప్రమాణం శ్రుతిరేవనః ॥ ౫ ॥ పరమో యోగపర్యంతో ధర్మశ్శ్రుతిశిరోగతః । ధర్మస్త్వపరమస్తస్వ దధశ్శ్రుతిముఖే స్థితః ॥ ౬ ॥ అపశ్వాత్మాధికారస్స్యాద్యో ధర్మః పరమో మతః । సాధారణస్తతోన్యస్తు సర్వేషామధికారతః ॥ ౭ ॥ సచాయమపరో ధర్మః పరధర్మస్యసాధనం । ధర్మశాస్త్రాదిభిస్సమ్యక్సాంగ ఏవోపబృంహితః ॥ ౮ ॥ తత్రాద్యః పరో ధర్మః శ్రేష్ఠానుష్ఠానశబ్దితః । ఇతిహాసపురాణాభ్యాం కథంచిదుపబృంహితః ॥ ౯ ॥ శైవాగమైస్తుసపున స్సహాంగోపాంగవిస్తరః । ససంస్కారాధికారశ్చ సమ్యగేవోపబృంహితః ॥ ౧౦ ॥ శైవాగమోపి ద్వివిధ శ్శ్రౌతో శ్రౌతశ్చసస్మృతః । శ్రుతిసారమయః శ్రౌత స్స్వతన్త్రస్త్వితరో మతః ॥ ౧౧ ॥ స్వతన్త్రో దశధా పూర్వం తథాష్టాదశధా పునః । కామికాదిసమాఖ్యాభి స్సిద్ధస్సిద్ధాంతసంజ్ఞితః ॥ ౧౨ ॥ శ్రుతిసారమయో యస్తు శతకోటిప్రవిస్తరః । పరంపాశుపతం యత్ర వ్రతం జ్ఞానంచ కథ్యతే ॥ ౧౩ ॥ యుగావర్తేషు శిష్యేషు యోగాచార్యస్వరూపిణా । తత్రతత్రావతీర్ణేన శివేనైవ ప్రవర్తితే ॥ ౧౪ ॥ సంక్షిప్యాస్య ప్రవక్తారశ్చత్వారః పరమర్షయః । రురుర్దధీచోగస్త్యశ్చ ఉపమన్యుర్మహాయశాః ॥ ౧౫ ॥ తేచ పాశుపతా జ్ఞేయా స్సంహితానాం ప్రవర్తకాః । తత్సంతతీయా గురవ శ్శతశోథసహస్రశః ॥ ౧౬ ॥ తత్రోక్తః పరమో ధర్మ శ్చర్యాద్యాత్మా చతుర్విధః । తేషు పాశుపతో యోగ శ్శివం ప్రత్యక్షయేదృఢం ॥ ౧౭ ॥ తస్మాచ్ఛ్రేష్ఠమనుష్ఠానం యోగః పాశుపతో మతః । తత్రా

వ్యపాయః కోప్యుక్తో బ్రహ్మణాసతుకథ్యతే ॥ ౧౮ ॥ నామాష్టకమ
యోయోగశ్శివేనపరికల్పితః । తేనయోగేనసహసా శైవీప్రజ్ఞాప్రజా
యతే । ౧౯ ॥ ప్రజ్ఞయాపరమంజ్ఞాన మచిరాల్లభతేస్థిరం । ప్రసీదతిశి
వస్తస్య యస్యజ్ఞానంప్రతిష్ఠితం ॥ ౨౦ ॥ ప్రసాదాత్పరమోయోగో య
శ్శివజ్ఞాపరోక్షయేత్ । శివాపరోక్షాత్సంసార కారణేనవియుజ్యతే ॥ ౨౧
తతస్స్యాన్ముక్తసంసారో ముక్తశ్శివసమోభవేత్ । శివోమహేశ్వరశ్చై
వ రుద్రోవిష్ణుఃపితామహః ॥ ౨౨ ॥ సంసారవైద్యస్సర్వజ్ఞః పరమాత్మే
తిముఖ్యతః । నామాష్టకమిదంనిత్యం శివస్యప్రతిపాదకం ॥ ౨౩ ॥ ఆ
ద్యన్తుపఞ్చకంతత్ర శాంత్యతీతాద్యనుక్రమాత్ । సంజ్ఞాసదాశివాదినాం
పంచోపాధిపరిగ్రహాత్ ॥ ౨౪ ॥ ఉపాధివినివృత్తౌతు యథాస్వంవినివ
ర్తతే । పదమేవహితన్నిత్యమనిత్యాః పదినస్స్మృతాః ॥ ౨౫ ॥ పదానాంపరి
వృత్తౌతు ముచ్యంతేపదినోయతః । పరివృత్త్యంతరేభూయః పదప్రాప్తి
రుపాధినా ॥ ౨౬ ॥ ఆత్మాన్తరాభిధానంస్యా ద్యదాద్యంనామపంచ
కం । అన్యత్తుత్రితయంనామ్నా ముపాదానాదియోగతః ॥ ౨౭ ॥ త్రివి
ధోపాధివచనా చ్ఛివఏవానువర్తతే । అనాదిమలసంశ్లేష ప్రాగభావా
త్స్వభావతః ॥ ౨౮ ॥ అత్యన్తపరిశుద్ధాత్మే త్యతోఽయంశివఉచ్యతే । అ
థవాశేషకల్యాణ గుణైకఘనఈశ్వరః ॥ ౨౯ ॥ శివఇత్యుచ్యతేసద్భిశ్శి
వతత్త్వార్థవేదిభిః । త్రయోవింశతితత్త్వేభ్యః పరాప్రకృతిరుచ్యతే ॥ ౩౦
ప్రకృతేస్తువరంప్రాహుః పురుషంపంచవింశకం । యంవేదాదౌ స్వరం
ప్రాహు ర్వాచ్యవాచకభావతః ॥ ౩౧ ॥ వేదైకవేద్యయాథాత్మ్యా ద్వే
దాన్తేచప్రతిష్ఠితః । సఏవప్రకృతౌలీనో భోక్తాయఃప్రకృతేర్మతః ॥
౩౨ ॥ తస్యప్రకృతిలీనస్యయఃపర స్సమహేశ్వరః । తదధీనప్రవృత్తిత్వా
త్ప్రకృతేఃపురుషస్యచ ॥ ౩౩ ॥ అథవాత్రిగుణంతత్త్వం మాయేయమిద
మవ్యయం । మాయాన్తుప్రకృతింవిద్యా న్మాయినన్తుమహేశ్వరం ॥ ౩౪
మాయావిక్షోభకోఽనన్తో మహేశ్వరసమన్వయాత్ । రుద్దుఃఖందుఃఖ
హేతుర్వా తద్ద్రావయతినఃప్రభుః ॥ ౩౫ ॥ రుద్రఇత్యుచ్యతేసద్భిః శివః ప
రమకారణం । శివతత్త్వాదిభూమ్యన్తం శరీరాదిఘటాదిచ ॥ ౩౬ ॥ వ్యా
ప్యాధితిష్ఠతిశివ స్తతోరుద్రాఇతస్తతః । జగతఃపితృభూతానాం శివో

మూర్త్యాత్మనామపి ॥ ౩౭ ॥ పితృభావేనసర్వేషాం పితామహ ఉదీరితః
నిదానజ్ఞోయథావైద్యో రోగస్యవినివర్తకః । ౩౮ ॥ ఉపాయైర్భేషజై
స్తద్వ ల్లయభోగాధికారతః । సంసారస్యేశ్వరోనిత్యం సమూలస్యనివ
ర్తకః ॥ ౩౯ ॥ సంసారవైద్యఇత్యుక్తః స్సర్వతత్త్వార్థవేదిభిః । దశార్థ
జ్ఞానసిద్ధ్యర్థ మిన్ద్రియేష్వేషుసత్స్వపి ॥ ౪౦ ॥ త్రికాలభావినోభావా
న్స్థూలాన్సూక్ష్మానశేషతః ॥ జన్తవోనైవజానాన్తి మాయయాణవమలావృ
తాః ॥ ౪౧ ॥ అసత్స్వపిచసర్వేషు సర్వార్థజ్ఞానహేతుషు । యద్యథావ
స్థితంవస్తు తత్తథైవసదాశివః ॥ ౪౨ ॥ అయత్నేనైవజానాతి తస్మాత్స
ర్వజ్ఞ ఉచ్యతే । సర్వాత్మాపరమైరేభి ర్గుణైర్నిత్యసమన్వయాత్ ॥
౪౩॥ స్వస్మాత్పరాత్మవిరహా త్పరమాత్మాశివస్స్వయం। నామాష్టకమిదం
చైవ లబ్ధ్వాచార్య ప్రసాదతః ॥ ౪౪॥ నివృత్త్యాదికలాగ్రన్థించ్ఛివాద్యైః
పంచనామభిః । యథాస్వం క్రమశః స్పృష్ట్వాశోధయిత్వా యథాగుణం॥
౪౫॥గుణితైరేవసోద్ఘాతై ర్నిరుద్ఘాతైస్తథాపివా । హృత్కణ్ఠతాలుభ్రూ
మధ్య బ్రహ్మరన్ధ్రసమన్వితాన్ ॥౪౬॥ భిత్త్వాపుర్యష్టకాకారం స్వాత్మా
నంచసుషుమ్నయా । ద్వాదశాన్తస్థితస్యేన్దో ర్నీత్వోపరిశివాజసి ॥ ౪౭ ॥
సంహృత్యవానవాపశ్చా ద్యథాస్వంకారణేలయాత్ । శాక్తేనామృతవర
షేణ సంసిక్తాయాంతనౌపునః ॥ ౪౮ ॥ అవతార్యస్వమాత్మాన మమృ
తాత్మాకృతింహృది । ద్వాదశాన్తస్థితస్యేన్దోః పరస్తాచ్ఛ్వేతపంకజే॥ ౪౯ ॥
అర్థనారీశ్వరందేవం నిర్మలంమధురాకృతిం । శుద్ధస్ఫటికసంకాశం ప్రస
న్నంశీతలద్యుతిం ॥ ౫౦ ॥ ధ్యాత్వానామాష్టకేనైవ భావపుష్పైస్సమర్చ
యేత్ । అభ్యర్చనాన్తేతుపునః ప్రాణానాయమ్యమానవః ॥ ౫౧ ॥ స
మ్యక్చిత్తంసమాధాయ సార్ధేనామాష్టకంజపేత్ । నాభౌచాష్టాహుతీ
హుత్వా పూర్ణాంహుత్వాసమన్తతః ॥ ౫౨ ॥ అష్టపుష్పప్రదానేన
కృత్వాభ్యర్చనమన్తిమం । నివేదయేత్స్వమాత్మానం చులుకోదకవర్త్మ
నా ॥ ౫౩ ॥ ఏవంకృత్వాచిరాదేవ జ్ఞానంపాశుపతంశుభం । లభేతతత్ప్ర
తిష్ఠాంచ వ్రతంచానుత్తమంతథా॥ ౫౪॥ యోగంచపరమంలబ్ధ్వా ముచ్య
తేనాత్రసంశయః । ౫౫ ॥ ఇతిశ్రీశైవేమహాపురాణే వాయవీయ సం
హితాయాం పూర్వభాగేష్టావింశోధ్యాయః ౨౮. * * *

ఋషయ ఊచుః॥ భగవంఛ్రోతుమిచ్ఛామో వ్రతం పాశుపతం పరం।
బ్రహ్మాదయోపి యత్కృత్వా సర్వేపాశుపతాస్స్మృతాః ॥ ౧ ॥ వాయు
రువాచ । రహస్యంవః ప్రవక్ష్యామి సర్వపాశనికృన్తనం । వ్రతంపాశుప
తం శ్రౌత మథర్వశిరసి శ్రుతం ॥ ౨ । కాలశ్చైత్రీ పౌర్ణమాసీ దేశశ్శి
వపరిగ్రహః । క్షేత్రారామాద్యరణ్యేవా ప్రశస్తశ్శుభలక్షణః । 3 ॥ త
త్రపూర్వం త్రయోదశ్యాం సుస్నాతస్సుకృతాహ్నికః। అనుజ్ఞాప్యస్వమా
చార్యం సంపూజ్య ప్రణిపత్యచ ॥ ౪ । పూజాం వైశేషికీంకృత్వా శుక్లాం
బరధరస్స్వయం । శుక్లయజ్ఞోపవీతీచ శుక్లమాల్యానులేపనః । ౫ ॥ ద
ర్భాసనేసమాసీనోదర్భముష్టిం ప్రగృహ్యచ। ప్రాణాయామత్రయంకృత్వా
ప్రాఙ్ముఖంవాప్యుదఙ్ముఖః ॥ ౬ । ధ్యాత్వాదేవంచదేవీంచ తద్విజ్ఞాపనవ
ర్త్మనా । వ్రతమేతత్కరోమీతి భవేత్సఙ్కల్ప్యదీక్షితః ॥ ౭ । యావ
చ్ఛరీరపాతంవా ద్వాదశాబ్దమథాపివా। తదర్ధంవాతదర్ధంవా మాస
ద్వాదశకన్తువా । ౮ । తదర్ధంవాతదర్ధంవామాసమేకమథాపివా । దిన
ద్వాదశకంవాథ దినషట్కమథాపివా । ౯ ॥ తదర్ధందినమేకంవా వ్ర
తసంకల్పనావధి । అగ్నిమాధాయవిధివ ద్విరజాహోమకారణాత్ ॥
౧౦ । హుత్వాజ్యేనసమిద్భిశ్చ చరుణాచయథాక్రమం । పూర్ణాహుత్యాః
పురస్తాచ్చ తత్త్వానాంశుద్ధిముద్దిశన్ ॥ ౧౧ ॥ జుహుయాన్మూలమ
న్త్రేణ తైరేవసమిదాదిభిః । తత్వాన్యేతానిమద్దేహే శుద్ధ్యంతామిత్యను
స్మరన్ ॥ ౧౨ । పంచభూతానితన్మాత్రాః పంచకర్మేన్ద్రియాణిచ । జ్ఞా
నకర్మవిభేదేన పంచపంచవిభాగశః ॥ ౧౩ ॥ త్వగాదిధాతవస్సప్త పంచ
ప్రాణాదివాయవః । మనోబుద్ధిరహంఖ్యాతి ర్గుణాః ప్రకృతిపూరుషౌ ॥
౧౪ । రాగోవిద్యాకలాచైవ నియతిఃకాలఏవచ మాయాచశుద్ధవిద్యా
చ మహేశ్వరసదాశివౌ ॥ ౧౫ । శక్తిశ్చశివతత్వంచ తత్వానిక్రమశో
విదుః । మన్త్రైస్తువిరజైర్హుత్వా హోతాసౌవిరజోభవేత్ ॥ ౧౬
అథగోమయమాదాయ పిణ్డీకృత్యాభిమన్త్ర్యచ । న్యస్యాగ్నౌతచ్చసంర
క్ష్యదినేతస్మిన్హవిష్యభుక్ ॥ ౧౭ ॥ ప్రభాతేతుచతుర్దశ్యాం కృత్వా
సర్వంపురోదితం । దినేతస్మిన్నిరాహారః కాలశేషంసమాపయేత్ ॥ ౧౮
ప్రాతఃపర్వణిచాప్యేవం కృత్వాహోమావసానతః । ఉపసంహృత్యరు

ద్రాగ్నిం గృహీత్వా మూర్ధ్న్యస్మయత్నతః ॥ ౧౯ ॥ తతస్తుజటిలోముణ్డీ శిఖైకజటఏవవా । భూత్వాస్నాత్వాపునర్వీత లజ్జశ్చేత్స్యాద్దిగమ్బరః ॥ ౨౦ ॥ అన్యఃకాషాయవసనశ్చ ర్మచీరామ్బరోథవా । ఏకామ్బరోవల్కలీవా భవేద్దణ్డీచమేఖలీ ॥ ౨౧ ॥ ప్రక్షాళ్యచరణౌపశ్చా ద్విరాచమ్యాత్మనస్తనుం సంకలీకృత్యతద్భస్మ విరజానలసమ్భవం ॥ ౨౨ ॥ అగ్నిరిత్యాదిభిర్మన్త్రైష్షడ్భిరాథర్వణైః క్రమాత్ । విమృజ్యాఙ్గానిమూర్ధా దిచరణాన్తంచ సంస్పృశేత్ ॥ ౨౩ ॥ తతస్తేనక్రమేణైవ సముద్ధృత్యచభస్మనా । సర్వాఙ్గోద్ధూళనంకుర్యాత్ ప్రణవేనశివేనవా ॥ ౨౪ ॥ తతస్త్రిపుణ్డ్రంరచయేత్త్రియాయుషసమాహ్వయం । శివభావంసమాగమ్య శివయోగం సమాచరేత్ ॥ ౨౫ ॥ కుర్యాత్త్రిసన్ధ్యమప్యేవ మేతత్పాశుపతంవ్రతం భుక్తిముక్తిప్రదంచైతత్పశుత్వం వినివర్తయేత్ ॥ తత్పశుత్వంపరిత్యజ్య కృత్వా పాశుపతవ్రతం । పూజనీయోమహాదేవో లింగమూర్తిస్సనాతనః ॥ ౨౬ ॥ పద్మమష్టదళంహైమం నవరత్నైరలంకృతం । కర్ణికాకేసరోపేత మాసనంపరికల్పయేత్ ॥ ౨౭ ॥ విభవేతదభావేతు రక్తంసితమథాపివా । పద్మంతస్యాప్యభావేతు కేవలంభావనామయం ॥ ౨౮ ॥ తత్పద్మకర్ణికామధ్యే కృత్వాలింగంకనీయసం । స్ఫాటికంపీఠికోపేతం పూజయేద్విధివత్క్రమాత్ ॥ ౨౯ ॥ ప్రతిష్ఠాప్యవిధానేన తల్లింగంకృతశోధనం । పరికల్ప్యాసనంమూర్తిం పంచవక్త్రప్రకారతః ॥ ౩౦ ॥ పంచగవ్యాదిభిః పూర్ణై ర్యథావిభవవిస్తరైః । స్నాపయేత్కలశైఃపూర్ణైః స్సహస్రాదిషుసంభవైః ॥ ౩౧ ॥ గన్ధద్రవ్యైస్సకర్పూరై శ్చన్దనాద్యైస్సకుంకుమైః । సవేదికంసమాలిప్య లింగంభూషణభూషితం ॥ ౩౨ ॥ బిల్వపత్రైశ్చపద్మైశ్చ రక్తశ్వేతైస్తథోత్పలైః । నీలోత్పలైస్తథాన్యైశ్చ పుష్పైస్తైస్తైస్సుగంధిభిః ॥ ౩౩ ॥ పుణ్యైఃప్రశస్తైఃపత్రైశ్చచిత్రైర్దూర్వాక్షతాదిభిః । సమభ్యర్చ్య యథాలాభం మహాపూజావిధానతః ॥ ౩౪ ॥ ధూపందీపంతథాచార్ఘ్యంనైవేద్యంచసమాదిశేత్ । నివేదయిత్వావిభవే కల్యాణంచసమాచరేత్ ॥ ౩౫ ॥ ఇష్టానిచవిశిష్టాని న్యాయేనోపార్జితానిచ । నవద్రవ్యాణిదేయాని వ్రతేతస్మిన్విశేషతః ॥ ౩౬ ॥ శ్రీపత్రోత్పలప

ద్మానాం సంఖ్యా సాహస్రికీ మతా । ప్రత్యేకమక్షరాసంఖ్యా శతమష్టోత్తరం ద్విజాః ॥ ౩౭ ॥ తత్రాపి చ విశేషేణ నత్యజేద్బిల్వపత్రికం । హైమమేకం పరం ప్రాహుః పద్మం పద్మసహస్రకాత్ ॥ ౩౮ ॥ నీలోత్పలాదిష్వప్యేతత్సమానం బిల్వపత్రకైః । పుష్పాన్తరాణ్యనియమాద్యథాలాభం నివేదయేత్ ॥ ౩౯ ॥ అష్టాంగమర్ఘ్యముత్కృష్టం ధూపాలేపౌ విశేషతః । కృష్ణాగరు మఘోరాఖ్యే వక్త్రే సద్యే మనశ్శిలాం ॥ ౪౦ ॥ చన్దనం వామదేవాఖ్యే హరితాలం చ పౌరుషే । ఈశానే భసితం కేచిదాలేపనమితీదృశం ॥ ౪౧ ॥ న ధూపమితి మన్యన్తే ధూపాంతరవిధానతః । సితాగురు మఘోరాఖ్యే ముఖే కృష్ణాగురుం పునః ॥ ౪౨ ॥ పౌరుషే గుగ్గులుం సద్యే సౌమ్యే సౌగన్ధికం ముఖే ఈశాన్యేపి ఉశీరాది దద్యాద్ధూపం విశేషతః ॥ ౪౩ ॥ శర్కరామధుకర్పూరకపిలాఘృతసంయుతం । చందనాగరుకాష్ఠాద్యం సామాన్యం సంప్రచక్షతే ॥ ౪౪ ॥ కర్పూరవర్తిరాజ్యాఢ్యా దేయా దీపావళీ తతః । అర్ఘ్యమాచమనం దేయం ప్రతివక్త్రమతః పరం ॥ ౪౫ ॥ ప్రథమావరణే పూజ్యౌ క్రమాద్ధేరమ్బషణ్ముఖౌ । బ్రహ్మాంగాని తతశ్చైవం ప్రథమావరణేఽర్చితే ॥ ౪౬ ॥ ద్వితీయావరణే పూజ్యా విద్యేశాశ్చక్రవర్తినః । తృతీయావరణే పూజ్యా భవాద్యాశ్చాష్టమూర్తయః ॥ ౪౭ ॥ మహాదేవాదయస్తత్ర తథైకాదశమూర్తయః । చతుర్థావరణే పూజ్యాస్సర్వ ఏవ గణేశ్వరాః ॥ ౪౮ ॥ బహిరేవ తు పద్మస్య పఞ్చమావరణే క్రమాత్ దశదిక్పతయః పూజ్యాస్సాస్త్రాస్సానుచరాస్తథా ॥ ౪౯ ॥ బ్రహ్మణో మానసాః పుత్రాస్సర్వేపి జ్యోతిషాం గణాః । సర్వే దేవాశ్చ దేవ్యశ్చ సర్వాస్సర్వేపి ఖేచరాః ॥ ౫౦ ॥ పాతాళవాసినశ్చాన్యే సర్వే మునిగణా అపి । యోగినో ముఖ్యత స్సర్వే పంచమే మాతరస్తథా ॥ ౫౧ ॥ క్షేత్రపాలశ్చ సగణస్సర్వం చైతచ్చరాచరం । అథావరణపూజాన్తే సమ్పూజ్య పరమేశ్వరం ॥ సాజ్యం సవ్యంజనం హృద్యం హవిర్భక్త్యా నివేదయేత్ ॥ ౫౨ ॥ ముఖవాసాదికం దత్వా తాంబూలం సోపదంశకం ॥ ౫౩ ॥ అలంకృత్య చ భూయోపి నానాపుష్పవిభూషణైః । నీరాజనాన్తే విస్తీర్ణం పూజాశేషం సమాపయేత్ ॥ ౫౪ ॥ చషకం సోపహారం చ శయనం చ సమర్పయేత్ । ఆఢ్యాం

నృపోచితంహృద్యం తత్సర్వమనురూపతః ॥ ౫౫ ॥ కృత్వాచకారయి
త్వాచహుత్వాచప్రతిపూజనం । స్తోత్రంవ్యపోహనంజప్త్వా విద్యాంపం
చాక్షరీంజపేత్ ॥ ౫౬ ॥ ప్రదక్షిణంప్రణామంచ కృత్వాత్మానంసమర్ప
యేత్ । తతఃపురస్తాద్దేవస్య గురువిద్యేచపూజయేత్ ॥ ౫౭ ॥ దత్త్వా
ర్ఘ్యమష్టౌపుష్పాణిదేవముద్వాస్యలింగతః । అగ్నేశ్చాగ్నింసుసంరక్ష్య
ఉద్వాస్యచ తమప్యుత ॥ ౫౮ ॥ ప్రత్యహంజనఇత్యేవం కుర్యాత్సర్వం
పురోదితం । తతస్తత్సాంబుజంలింగం సర్వోపకరణాన్వితం ॥ ౫౯ ॥
సమర్పయేత్స్వగురవే స్థాపయేద్వాశివాలయే సమ్పూజ్యచగురూన్సర్వా
న్వ్రతినశ్చ విశేషతః ॥ ౬౦ ॥ భక్తాన్ద్విజాంశ్చశక్త్యాశ్చ దీనానాథాంశ్చ
తోషయేత్ ॥ స్వయంచానశనప్రాయః ఫలమూలాశనోథవా ॥ ౬౧
పయోవ్రతోవాభిక్షాశీ భవేదేకాశనస్తథా । నక్తంయుక్తాశనోనిత్యం
భూశయ్యానిరతశ్శుచిః ॥ ౬౨ ॥ భస్మశాయీతృణేశాయీచీరాజినశయో
థవా । బ్రహ్మచర్యరతోనిత్యం వ్రతమేతత్సమాచరేత్ ॥ ౬౩ ॥
అర్కవారేతథార్ద్రాయాం పంచదశ్యాంచపక్షయోః । అష్టమ్యాంచ
చతుర్దశ్యాంశక్తస్తూపవసేదపి ॥ ౬౪ ॥ పాషండోపతితోదక్యాసూ
తికాన్త్యజపూర్వకాన్ । వర్జయేత్సర్వయత్నేన మనసాకర్మణాగిరా ॥
౬౫ ॥ క్షమాదానదయాసత్యాహింసాశీలస్సదాభవేత్ ॥ సన్తుష్టశ్చ
ప్రశాన్తశ్చ తపోధ్యానరతస్సదా ॥ ౬౬ ॥ కుర్యాత్త్రిషవణస్నానం భ
స్మస్నానమథాపివా । పూజాంవైశేషికీంచైవమనసా కర్మణాగిరా ॥ ౬౭
బహునాత్రకిముక్తేన నాచరేదశివంవ్రతీ । ప్రమాదాత్తుతథాచారే ని
రూప్యగురులాఘవం ॥ ౬౮ ॥ ఉచితాంనిష్కృతింకుర్యాత్పూజాహో
మజపాదిభిః । ఆసమాప్తేర్వ్రతస్యైవ మాచరేన్నప్రమాదతః ॥ ౬౯ ॥
గోదానంచవృషోత్సర్గం కుర్యాత్పూజాంజపంసదా ।సామాన్యమేతత్కథి
తం । వ్రతస్యాస్యసమాసతః ॥ ౭౦ ॥ ప్రతిమాసంవిశేషంచ ప్రవక్ష్యా
మియథాక్రమం । వైశాఖేవజ్రలింగంతు జ్యేష్ఠేమారకతంశుభం ॥ ౭౧ ॥
ఆషాఢేమౌక్తికంవిద్యాచ్ఛ్రావణేనీలనిర్మితం । మాసేభాద్రపదేచైవ
పద్మరాగమయంపరం ॥ ౭౨ ॥ ఆశ్వయుజ్యాంచవిధివద్గోమేధికమయం
శుభం । కార్తిక్యాం వైద్రుమంలింగం వైడూర్యం మార్గశీర్షకే ॥

౭౩ ॥ పుష్పరాగమయంపాపేమా ఘేన్యుమణిజంతథా ॥ ఫాల్గున్యాంచ
స్ఫటికాన్తో ధచై త్రేతద్వ్యత్యయోథవా ॥ ౭౪ ॥ సర్వమాసేషురత్నా
నా మలాభేహైమ మేవవా । హైమాభావేరాజతంవా తామ్రం శైలజమే
వవా । ౭౫ । మృణ్మయంవాయథాలాభం తౌశికంచాన్యదేవవా । స
ర్వగంధమయంవాథ లింగంకుర్యా ద్యథారుచి ౭౬ ॥ వ్రతావసానసమ
యే సమాచరితత్యత్యకః । కృత్వావై శేషికీంపూజాం హుత్వాచైవ
యథాపురా ॥ ౭౭॥సమ్పూజ్యచ సదాచార్యం వ్రతినశ్చవిశేషతః । దై
శికేనాభ్యనుజ్ఞాతః ప్రాఙ్ముఖోవాప్యుదఙ్ముఖః ॥ ౭౮ ॥ దర్భాసనోదర్భ
పాణిః ప్రాణాపానౌనియమ్యచ । జపిత్వాశక్తితోమూలం ధ్యాత్వా సా
మ్బంత్రియమ్బకం । ౭౯ ॥ అనుజ్ఞాప్యయథాపూర్వం । నమస్కృత్య
కృతాంజలిః । సముత్సృజామిభగవన్వ్రతమేతత్త్వదాజ్ఞయా ॥ ౮౦ ॥
ఇత్యుక్త్వాలింగమూలంతు దర్భానుత్తరతస్త్యజేత్ । తతోదణ్డజటాచీర
మేఖలా దర్పి చోత్సృజేత్ । ౮౧ ॥ పునరాచమ్య
విధివత్పంచాక్షరముదీరయేత్ । యః కృత్వాత్యన్తి
కీందీక్షా మాదేహాన్తమనాకులః । ౮౨ ॥ వ్రతమేతత్ప్రకుర్వీతసతునై
నైష్ఠికస్మృతః । సోత్యాశ్రమీచవిజ్ఞేయో మహాపాశుపతస్తథా। ౮౩ ॥
సఏవతపతాంశ్రేష్ఠ స్సఏవచమహావ్రతీ । నతేనసదృశఃకశ్చి త్కృతకృ
త్యో ముముక్షుషు ॥ ౮౪ ॥ యతిర్యోనైష్ఠికోజాతస్తమాహు నైష్ఠి
కోత్తమం। యోన్వహన్ద్వాదశాహంవా వ్రతమేతత్సమాచరేత్ ॥ ౮౫॥
సోపినైష్ఠికతుల్యస్స్యాత్తీవ్రవ్రతసమన్వయాత్ । ఘృతాక్తోయశ్చ
రేదేత ద్వ్రతంవ్రతపరాయణః । ౮౬ ॥ ద్విత్రైకదివసంవాపి సచకశ్చ
న నైష్ఠికః ।కృత్యమిత్యేవనిష్కామో యశ్చరేద్వ్రతముత్తమం ॥ ౮౭ ॥
శివార్పితాత్మాసతతం నతేనసదృశఃక్వచిత్ ।భస్మచ్ఛన్నోద్విజోవిద్వా
న్మహాపాతక సమ్భవైః॥ ౮౮ ॥ పాపైర్విముచ్యతేసద్యో ముచ్యతేనాత్ర
సంశయః । రుద్రాగ్నేర్యత్పరంవీర్యం । తద్భస్మపరికీర్తితం ॥ ౮౯ ॥ త
స్మాత్సర్వేషు కాలేషు వీర్యవాన్భస్మ సంయుతః । భస్మనిష్ఠస్య దహ్య
న్తేదోషాభస్మాగ్నిసఙ్గమాత్ ॥ ౯౦ ॥ భస్మస్నానవిశుద్ధాత్మాభస్మనిష్ఠ
ఇతిస్మృతః । భస్మనాదగ్ధసర్వాఙ్గో భస్మదీప్తత్రిపుండ్రకః ॥ ౯౧ ॥ భ

స్మశాయీచపురుషోభస్మకల్మషభక్షణాత్ । సర్వేభూతపిశాచాశ్చరో
గాశ్చాతీవ। దుస్సహాః। భస్మనిష్ఠస్య సాన్నిధ్యాద్విద్రవంతిన। సంశయం।
భాసనాద్భసితం। ప్రోక్తంక్షరణాత్క్షారఉచ్యతే। భూతిర్భూతికరీపుంసాంర
క్షారక్షాకరీపరం ॥ ౯౨ ॥ కిమన్యదిహవక్తవ్యం భస్మమాహాత్మ్యకార
ణం । వ్రతీచభస్మనాస్నాతః స్వయందేవోమహేశ్వరః ॥ ౯౩ ॥ పర
మాస్త్రంచశైవానాం భస్మైతత్పారమేశ్వరం । ధౌమ్యాగ్రజస్యతపసి
వ్యాపదోయన్నివారితాః । ౯౪ । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కృత్వాపాశు
పతంవ్రతం । ధనవద్భస్మసంగృహ్య భస్మస్నానరతోభవేత్ ॥ ౯౫ ॥ ఇ
తిశ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయసంహితాయాం పూర్వభాగే పూ
జావిధినిరూపణం నామైకోనత్రింశోఽధ్యాయః । ౨౯. * *

ఋషయ ఊచుః ॥ ధౌమ్యాగ్రజేన శిశునాక్షీరార్థం హితపః
కృతం । యస్మాత్క్షీరార్ణవోదత్తస్తస్మైదేవేనశూలినా ॥౧॥ సకథంశిశు
కోలేభే శివశాస్త్రప్రవక్తృతాం । కథంవాశివసద్భావం జ్ఞాత్వాతపసి
నిష్ఠితః ॥ ౨ ॥ కథఞ్చలబ్ధంవిజ్ఞానం తపశ్చరణపర్వణి । రుద్రాగ్నేర్య
త్పరంవీర్యం లేభేభస్మస్వరక్షకం ॥ ౩ ॥ వాయురువాచ । నహ్యేషశి
శుకఃకశ్చిత్ప్రాకృతః కృతవాంస్తపః । మునివర్యస్యతనయో వ్యాఘ్ర
పాదస్య ధీమతః ॥ ౪ ॥ జన్మాంతరేణసంసిద్ధః కేనాపిఖలుహేతునా ।
స్వపదప్రచ్యుతోదిష్ట్యా ప్రాప్తోమునికుమారతాం ॥ ౫ ॥ మహాదేవప్ర
సాదస్య భాగ్యాయత్తస్యభావినః । దుగ్ధాభిలాషప్రభవం ద్వారతామగ
మత్తపః ॥ ౬ ॥ అతఏవగణేశత్వం కుమారత్వంచశాశ్వతం ॥ సహదుగ్ధా
బ్ధినాతస్మై ప్రదదౌశంకరస్స్వయం ॥ ౭ ॥ తస్మాజ్జ్ఞానాగమోఽప్యస్య ప్ర
సాదాదేవశాంకరాత్ । కౌమారంహిపరంసాక్షాజ్జ్ఞానంశక్తిమయంవిభోః
౮ ॥ శివశాస్త్రప్రవక్తృత్వ మపితస్యహితత్కృతం । కుమారముఖతో
లబ్ధజ్ఞానాబ్ధేరివనన్దినః ॥ ౯ ॥ దృష్టంతుకారణంతస్య శివజ్ఞానసమన్వయే
స్వమాతృవచనంసాక్షా చ్ఛోకజంక్షీరకారణాత్ ॥ ౧౦ ॥ సావదత్కిలశో
చన్తీసహసా దుస్సహంవచః । క్వదుగ్ధంసాధునోవత్సక్వవయంవనవాసినః ॥

మాతోవాచ ।

౧౧ । కృష్యభావేనదారిద్ర్యాన్మయాతేభాగ్యహీనయా । మిథ్యాదుగ్ధ

మిదం దత్తం పిష్టమాలోడ్య వారిణా ॥౧౨॥ త్వం మాతులగృహే స్వల్పం
పీత్వా దుగ్ధం పయశ్శృతం జ్ఞాత్వా స్వాదం త్వయా సర్వం స్వజాతీయమనుస్మరన్
౧౩ । దత్తం న పయ ఇత్యుక్త్వా రుదన్ దుఃఖాకరోషి మాం । ప్రసాదేన వి
నా శమ్భోః పయస్తవ న విద్యతే । ౧౪ ॥ పాదపంకజయోస్తస్య సామ్బ
స్య సగణస్య చ । భక్త్యా సమర్పితం యత్తత్కారణం సర్వసంపదాం । ౧౫
ధనాఢ్యద్ధిశ్చ నాస్మాభిరితః ప్రాగర్చితశ్శివః । అతో దరిద్రాస్సంజాతావ
యం తస్మాన్న తత్పయః । ౧౬ । వాయురువాచ ॥ ఇతి మాతృవచశ్శ్రు
త్వా తథ్యం శోకాది సూచకం । బాలోఽప్యనుతపన్నన్తః ప్రగల్భమిదమ
బ్రవీత్ ॥ ౧౭ । ఉపమన్యురువాచ । శోకేనాలమితో మాతస్సామ్బో
యద్యస్తి శంకరః తత్ప్రసాదేన దుగ్ధాబ్ధిం సాధయిష్యామి శాశ్వతం । ౧౮
మాతోవాచ । యద్యస్తి తినవక్తవ్యం పుత్ర సద్విగ్రహం వచః । సర్వస్మాదధి
కోఽస్త్యేవ శివః పరమకారణం । ౧౯ ॥ తత్కృతం హి జగత్సర్వం బ్రహ్మా
ద్యాస్తస్య కింకరాః । తత్ప్రసాదకృతైశ్వర్యా దాసాస్తస్య వయం ప్రభోః
౨౦ ॥ అనన్యదేవాన్పరిత్యజ్య కర్మణా మనసా గిరా । తమేవ సామ్బం సగు
ణం భజే భావపురస్సరం । ౨౧ ॥ తస్య దేవాధిదేవస్య శివస్య శివదాయి
నః । సాక్షాన్నమశ్శివాయేతి మన్త్రోఽయం వాచకస్స్మృతః ॥ ౨౨ ॥ సప్త
కోటిమహామన్త్రాస్సర్వే సప్రణవాః పరే । తస్మిన్నేవ విలీయన్తే పునస్తస్మా
ద్వినిర్గతాః । ౨౩ । సప్రసాదాశ్చ తే మన్త్రాస్స్వాధికారవ్యపేక్షయా
సర్వాధికారస్త్వేకోఽయం మన్త్ర ఈశ్వరాజ్ఞయా ॥ ౨౪ ॥ యథా నికృ
ష్టానుత్కృష్టాన్సర్వానప్యాత్మనశ్శివః । క్షమతే రక్షితుం తద్వన్మన్త్రోఽయ
మపి సర్వదా । ౨౫ । ప్రబలశ్చ తథా హ్యయం మన్త్రో న్యమన్త్రాన్తరాదపి ।
సర్వరక్షాకరో హ్యస్య నాపరః కశ్చిదిష్యతే ॥ ౨౬ । తస్మాన్మన్త్రాన్తరం
త్యక్త్వా పఞ్చాక్షరపరో భవ । తస్మిఞ్జిహ్వాన్తరగతే నకిఞ్చిద్దుర్లభం మతం
౨౭ । అఘోరాస్త్రం చ శైవానాం రక్షాహేతురనుత్తమం । తచ్చ
తత్ప్రభవం మత్వా తత్పరో భవ నాన్యథా ॥ ౨౮ ॥ భస్మేదం మమ యల్లబ్ధం
పితుశ్శివతపోత్తమం । విరజానలసంసిద్ధం మహాపాపనివారణం ॥ ౨౯ ॥ మ
న్త్రం చ తే మయా దత్తం గృహాణ మదనుజ్ఞయా । అనేనైవ తు మన్త్రేణ జప్తేన సరక్షా
తవ భవిష్యతి । ౩౦ ॥ వాయురువాచ ॥ ఏవం మాత్రా సమాదిష్టశ్శివం తే

స్త్వి త్యుదీర్య చ । విసృష్టస్తద్వచో మూర్ధ్ని కుర్వన్నేవ సదాంశుకః ॥
౩౧ ॥ తాం ప్రణమ్యైవముక్త్వా చ తపః కర్తుం ప్రచక్రమే । తమాహ చ
త దా మా తా శుభం కుర్వన్తు తే సురా । ॥ ౩౨ ॥
అనుజ్ఞాతస్తత్ర తయా తపస్తేపే సుదుశ్చరం । హిమవత్పర్వతం ప్రాప్య వా
యుభక్షస్సమాహితః । ౩౩ ॥ అష్టేష్టకాభిః ప్రాసాదం కృత్వా లింగం
చ మృణ్మయం । తత్రావాహ్య మహాదేవం సాంబం సగణమవ్యయం ॥ ౩౪
భక్త్యా పంచాక్షరేణైవ పత్రైః పుష్పైర్వనోద్భవైః । సమభ్యర్చ్య చి
రం కాలం చచార పరమం తపః ॥ ౩౫ । తథా తపశ్చరంతం తం బాలమేకా
కినం కృశం । పురా మరీచినా శప్తాః కేచిన్మునిపిశాచకాః । ౩౬ । సంత్రా
స్య రాక్షసైర్భావైస్తపసో విఘ్నమాచరన్ । స చ తైః పీడ్యమానోఽపి త
పః కుర్వన్కథంచన । ౩౭ ॥ సదా నమశ్శివాయేతి క్రోశతి స్మార్తగౌరవత్ ।
తన్నాదశ్రవణాదేవ తపసో విఘ్నకారిణః ॥ ౩౮ ॥ తత్తద్భావం సముత్సృ
జ్య మునయస్తముపాచరన్ । తపసా తస్య విప్రస్య ప్రదీపితమభూజ్జగత్ ॥
౩౯ ॥ ప్రణమ్యాహుశ్చ తత్సర్వం హరయే దేవసత్తమాః । శ్రుత్వా తే
షాం తదా వాక్యం భగవాన్పురుషోత్తమః ॥ ౪౦ ॥ కిమిదన్త్వితి సంచింత్య
జ్ఞాత్వా తత్కారణం చ సః । జగామ మన్దరం తూర్ణం మహేశ్వరదిదృక్ష
యా ॥ ౪౧ ॥ దృష్ట్వా దేవం ప్రణమ్యైవం ప్రోవాచ చ కృతాంజలిః । హ
రిరువాచ । భగవన్బ్రాహ్మణః కశ్చిదుపమన్యురితి శ్రుతః ॥ ౪౨ ॥ క్షీరార్థ
మదహత్సర్వం తపసా తం నివారయ ॥ ౪౩ ॥ వాయురువాచ । ఏతస్మిన్నన్తరే దే
వః పినాకీ పరమేశ్వరః । శక్రస్య రూపమాస్థాయ గన్తుం చక్రే మతిం తదా ॥
౪౪ । వృత్తం ॥ అథ జగామ మునేస్తు తపోవనం గజవరేణ సితేన తదా శివః ।
సహ సురాసురసిద్ధమహోరగైరమరరాజతనుం స్వయమాస్థితః । ౪౫
స హైవ చాటుప్రభచామరేణ వివీజ్య వాలవ్యజనేన దివ్యం । దధార శచ్యా
సహితం సురేశం ద్రంకరేణ వామేన సితాతపత్రం ॥ ౪౬ ॥ రరాజ భగవాన్సో
మ శ్శక్రరూపీ తదా శివః । తేనాతపత్రేణ యథా చన్ద్రబింబేన మన్దరః ॥
౪౭ ॥ ఆస్థాయైవం హి శక్రస్య స్వరూపం పరమేశ్వరః । జగామానుగ్ర
హం కర్తుముపమన్యోస్తమాశ్రమం । ౪౮ । తం దృష్ట్వా పరమేశానం
శక్రరూపధరం శివం । ప్రణమ్య శిరసా ప్రాహ మునిర్మునివరస్స్వయం ।

౪౯ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ పావితశ్చాశ్రమస్సోయం మమ దేవేశ్వరస్స్వ
యం । ప్రాప్తశ్శక్రో జగన్నాథో భగవాన్నానుసంప్రభః ॥ ౫౦ ॥ వాయు
రువాచ ॥ ఏవముక్త్వాస్థితం ప్రేక్ష్య కృతాంజలిపుటం ద్విజం । ప్రాహాగం
భీరయా వాచా శక్రరూపధరో హరః ॥ ౫౧ ॥ శక్ర ఉవాచ ॥ తుష్టోస్మి
తే వరం బ్రూహి తపసానేన సువ్రత । దదామి చేప్సితాన్సర్వాన్ధౌమ్యాగ్ర
జ మహామునే ॥ ౫౨ ॥ వాయురువాచ ॥ ఏవముక్తస్తదా తేన శక్రేణ
మునిసత్తమః । వరయామి శివే భక్తిమిత్యుక్త్వా తప తే పునః ॥ ౫౩ ॥ త
స్య తీవ్రం తపో జ్ఞాత్వా శక్రరూపధరో హరః । ఆగత్య సగుణాభాసైః స్వ
మాత్మానమనిన్దత ॥ ౫౪ ॥ మునిస్తుతమవిజ్ఞాయ శక్రరూపధరం హరం ।
శివనిన్దాం శ్రుతేత్యేవ మర్తుం వ్యవసితస్స్వయం ॥ ౫౫ ॥ క్షీరేవాంఛామపి
త్యక్త్వా నిహన్తుం శక్రముద్యతః । భస్మాదాయ తదా ఘోరమఘోరాస్త్రా
భిమన్త్రితం ॥ ౫౬ ॥ విసృజ్య శక్రముద్దిశ్య స్వదేహం దగ్ధుముద్యతః । ఆ
గ్నేయీం ధారణాం బిభ్రదుపమన్యురవస్థితః ॥ ౫౭ ॥ తాం తస్య ధార
ణాం దేవో నిరీక్ష్య వారయత్స్వయం । తద్విసృష్టమఘోరాస్త్రం నన్ది
శ్వరనియోగతః ॥ ౫౮ ॥ జగృహే మధ్యతః క్షిప్రం నన్దీ శంకరవల్లభః ।
దదృశే థ మహాదేవో దేవ్యా సార్ధం వృషోపరి ॥ ౫౯ ॥ గణేశ్వరైస్త్రి
శూలాద్యైర్దివ్యాస్త్రైరపి సంవృతః । దేవదున్దుభయో నేదుః పుష్పవృ
ష్టిః పపాత చ ॥ ౬౦ ॥ బ్రహ్మేన్ద్రవిష్ణుప్రముఖైర్దేవైశ్ఛన్నా దశోద
శ । అథోపమన్యురానన్ద సముద్రోర్మిభిరాహతః ॥ ౬౧ ॥ పపాత దణ్డ
వద్భూమౌ భక్తినిఘ్నేన చేతసా । ఏహ్యేహీతి తమాహూయ శివశ్శి
తాంశుభూషణః ॥ ౬౨ ॥ మూర్ధ్న్యాఘ్రాయ సుతస్తేయ మితి దేవ్యై
న్యవేదయత్ । దేవీ చ గుహవత్ప్రీత్వా మూర్ధ్ని తస్య కరామ్బుజం ॥
౬౩ ॥ విన్యస్య ప్రదదౌ తస్మై కుమారపదమవ్యయం । క్షీరాబ్ధిరథ సాకా
రః క్షీరం స్వాదు కరే దధత్ ॥ ౬౪ ॥ ఉపస్థాయ దదౌ తస్మై పిణ్డీభూతమన
శ్వరం । సమృద్ధిం ధనదస్తద్వద్దదావప్రలయస్థితాం ॥ ౬౫ ॥ తతస్స
మృద్ధమభవద్ధైర్యైస్తైస్తపోవనం । వ్రతం పాశుపతం జ్ఞానం వ్రతయో
గం చ తత్త్వతః ॥ ౬౬ ॥ దత్త్వా తస్మై ప్రవక్తృత్వం పాదుకే చ చిరం పరం । సర్వజ్ఞత్వ
పదం దత్త్వా దేవశ్చాన్తరధీయత ॥ ౬౭ ॥ ఇతి శ్రీ శైవే మహాపురాణే వాయు

వీయసంహితాయాం పూర్వభాగే త్రింశోధ్యాయః ॥ ౩౦.

సమాప్తోయం పూర్వభాగః.

క్వచిద్ధస్తలిఖిత పుస్తకే శివరహస్యస్య సప్తమాంశే దేవీస్తవనప ద్యావళీషు పఠితే శివగౌరీసంవాదే చతుర్దశాధ్యాయే.

గతరత్నకిరీటాశ్చ విష్ణుముఖ్యాస్సురాస్తదా। ప్రహృష్టవదనాం దేవీంతుష్టువుర్వివిధైస్తవైః॥ దేవా ఊచుః॥ నమో దేవ్యై నమో దేవ్యై నమో దేవ్యై నమో నమః । నమో నమో జగద్ధాత్ర్యై జగద్ధాత్ర్యై నమో నమః । ౨ ॥ నమో నమస్తే కల్యాణ్యై మంగళాయై నమో నమః నమో నమస్తే శర్వాణ్యై సుఖదాయై నమో నమః ॥ ౩ ॥ నమో నమస్తే భద్రాయై శోభనాయై నమో నమః । నమో నమస్తే భద్రాయై శాంభవ్యై తే నమో నమః । ౪ ॥ నమో నమో నమో మాతః నమో మాతర్నమో నమః । నమస్తే పరమేశ్వర్యై పరమాయై నమో నమః । ౫ ॥ నమస్తే ముక్తిదాయిన్యై ముక్తిదాయై నమో నమః నమస్తే విశ్వరూపిణ్యై విశ్వమాత్రే నమో నమః ॥ ౬ ॥ నమస్తే లింగధారిణ్యై భూతిదాయై నమో నమః। నమస్సంతుష్టచిత్తాయై పుష్టిదాయై నమో నమః ॥ శ్రీ * శ్రీ * శ్రీ *

గురూణాం గురుమారాధ్యమతోద్ధారం మహాకవిం । ఉద్భటారాధ్యనంశ్యేంద్రం వీరభద్రగురుం భజే ॥

వీరశైవ మహారాజ్యం సనాథం యేన భూతలే । వీరభద్రగురుం వందే శైవాచారప్రదర్శకం ॥

శ్రీగణాధిపతయేనమః.

శ్రీశివపురాణే వాయవీయ సంహితాయాం,

ఉత్తరభాగ, ప్రారంభః.

నమశ్శివాయ సోమాయ సగుణాయససూనవే। ప్రధానపురుషేశాయ సర్గస్థిత్యంత హేతవే ॥ ౧ ॥ శక్తిరప్రతిఘాయస్య ఐశ్వర్యం చాపిసర్వగం। స్వామిత్వంచవిభుత్వంచ స్వభావంసంప్రచక్షతే ॥ ౨ ॥ తమజంవిశ్వకర్మాణం శాశ్వతంశివమద్వయం। మహాదేవంమహాత్మానం వ్రజామిశరణంశివం ॥

నమస్సమస్తసంసార చక్రభ్రమణహేతవె। గౌరీకుచతటిద్వంద్వ చూచుకాంకితవక్షసే ॥౧॥ సూతఉవాచ ॥ ఉక్త్వాభగవతోలబ్ధప్రసాదముపమన్యునా। నియమ్యవాచంవై వాయుర్మధ్యంప్రాప్తేదివాకరే ॥ ౨ ॥ ఋషయశ్చాపితేసర్వే నైమిశారణ్యవాసినః। అథాయముర్థఃప్రష్టవ్య ఇతికృత్వావినిశ్చయం ॥ ౩ ॥ కృత్వాయథాస్వకంకృత్యం ప్రత్యాగత్యయథాపురా। భగవంతముపాగత్య ప్రవిశ్యసముపాదిశన్ ॥ ౪ ॥ యథాసౌనియమస్యాంతె భగవానబ్జికోద్భవః। మధ్యేమునిసమాజస్య భేజెక్లృప్తంవరాసనం ॥ ౫ ॥ సుఖాసనోపవిష్టశ్చ వాయుర్లోకనమస్కృతః। క్రమాద్విభూతిమీశస్య హ్యాదికృత్వేదమబ్రవీత్ ॥ ౬ ॥ తంప్రపద్యేమహాదేవం సర్వజ్ఞమపరాజితం। విభూతిశకలం యస్య చరాచరమిదంజగత్ ॥ ౭ ॥ ఇత్యాకర్ణ్యశుభాంవాణీ మృషయః క్షీణకల్మషాః। విభూతివిస్తరంశ్రోతు మూచుస్తేపరమంవచః ॥ ౮ ॥ ఋషయఊచుః॥ ఉక్తంభగవతావృత్తముపమన్యోర్మహాత్మనః। క్షీరార్థేనాపితెపసా యత్ప్రాప్తంపరమేశ్వరాత్ ॥ ౯ ॥ దృష్టోస్సావాసుదేవేన

—[సూతఋషిసంవాదః]—

కృష్ణేనాక్లిష్టకర్మణా। ధౌమ్యాగ్రజస్తతస్తేపే కృత్వాపాశుపతంవ్రతం।

౧౦॥ ప్రాప్తంచపరమంజ్ఞానమితిప్రాగవశుశ్రుమః । కథంసలబ్ధవాన్కృష్ణో
జ్ఞానంపాశుపతంపరం ॥ ౧౧ ॥ స్వేచ్ఛయాహ్యవతీర్ణోఽపి వాసుదేవస్స
నాతనః । నిందయన్నివమానుష్యం దేహశుద్ధించకారసః ॥ ౧౨ ॥ పు
త్రార్థంహితపస్తప్తుం గతస్తస్యమహామునేః । ఆశ్రమంమునిభిర్జుష్టం
దృష్టవాంస్తత్రవైమునిం ॥ ౧౩ ॥ భస్మావదాతసర్వాంగం త్రిపుండ్రాం
కితమస్తకం । రుద్రాక్షమాలాభరణం జటామండలమండితం ॥ ౧౪ ॥
తచ్ఛిష్యభూతైర్మునిభి శ్శాస్త్రైర్వేదమివావృతం । శివధ్యానరతంశాం
త ముపమన్యుంమహాద్యుతిం ॥ ౧౫ ॥ నమశ్చకారతందృష్ట్వా హృష్టస
ర్వతనూరుహః । బహుమానేనకృతవాన్ త్రిఃకృత్వాతుప్రదక్షిణం ॥౧౬
తస్యావలోకనాదేవ మునేఃకృష్ణస్యధీమతః । నష్టమాసీన్మలంసర్వం మా
యేయంకార్మమేవచ ॥౧౭॥ తతఃక్షీణమలంకృష్ణ ముపమన్యుర్యథావిధిః
భస్మనోద్ధూళ్యతంమంత్రై రగ్నిరిత్యాదిభిఃక్రమాత్ ॥ ౧౮ ॥ అథపా
శుపతంసాక్షా ద్వ్రతంద్వాదశమాసికం । కారయిత్వామునిస్తస్మై దదౌ
జ్ఞానమనుత్తమం ॥ ౧౯ ॥ తథాప్రభృతితంకృష్ణం మునయశ్శంసితవ్ర
తాః । దివ్యాఃపాశుపతాస్సర్వే పరివృత్యోపతస్థిరె ॥ ౨౦ ॥ తతోగురుని
యోగాద్వై కృష్ణఃపరమశక్తిమాన్ । తపశ్చకారపుత్రార్థం సాంబము
ద్దిశ్యశంకరం ॥ ౨౧ ॥ తపసాతేనవర్షాంతె దృష్ట్వాదేవంమహేశ్వరం।
సాంబంసగణమవ్యగ్రో లబ్ధవాన్పుత్రమాత్మనః ॥ ౨౨ ॥ యస్మాత్సాంబో
మహాదేవః ప్రదదౌపుత్రమాత్మనః । తస్మాజ్జాంబవతీసూనుం సాంబంచ
క్రెసనాతనః ॥ ౨౩ ॥ ఏతద్వఃకథితంసర్వం కృష్ణస్యాక్లిష్టకర్మణః మహ
ర్షేర్జ్ఞానలాభశ్చ పుత్రలాభశ్చశంకరాత్ ॥ ౨౪ ॥ యఇదంకీర్తయే
న్నిత్యంశృణుయాచ్ఛ్రావయేత్తథా।సవిష్ణోర్జ్ఞానమాసాద్య తేనైవసహాము
చ్యతె ॥ ౨౫ ॥ ఇతి శ్రీశైవె మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయా
ముపరిభాగే ప్రథమోధ్యాయః ॥ ౧. * * *

ఋషయఊచుః ॥ కింతత్పాశుపతంజ్ఞానం కథంపశుపతిశ్శివః ।
కథంధౌమ్యాగ్రజఃపృష్టః కృష్ణేనాద్భుతకర్మణా ॥ ౧ ॥ వాయురువాచ॥
పురాసాక్షాన్మహేశేన శ్రీకంఠాఖ్యేనమందరే । దేవ్యైదేవేనకథితం జ్ఞా
నంపాశుపతంపరం ॥ ౨ ॥ తదేవపృష్టంకృష్ణేన విష్ణునావిశ్వయోనినా ।

పశుత్వంచసురాదీనాం పతిత్వంచశివస్యచ ॥ 3॥ యథోపదిష్టంకృష్ణాయ మునినాప్యుపమన్యునా । తథాసమాసతోవక్ష్యే తచ్ఛృణధ్వమతంద్రితాః ॥ ४ ॥ పురోపమన్యుమాసీనం విష్ణుఃకృష్ణవపుర్ధరః । ప్రణిపత్య యథాన్యాయ మిదంవచనమబ్రవీత్ ॥ ౫ ॥ శ్రీకృష్ణఉవాచ ॥ భగవం ఛ్రోతుమిచ్ఛామి దేవ్యైదేవేనభాషితం । దివ్యంపాశుపతంజ్ఞానం విభూతించాస్యకృత్స్నశః ॥ ౬ ॥ కథంపశుపతిర్దేవః పశవఃకేప్రకీర్తితాః । కైఃపాశైస్తేనిబధ్యంతే విముచ్యంతేచతేకథం ॥ ౭ ॥ ఇతిసంచోదితస్తేన మానుపమన్యుర్మహామనాః। ప్రణమ్యదేవం దేవీంచ ప్రాహపృష్టోయథా

—[శివాజ్ఞామహాత్వ వర్ణనం,]—

తథా ॥ ౮ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ బ్రహ్మాద్యాస్థావరాంతాశ్చ దేవదేవస్యశూలినః । పశవఃపరికీర్త్యంతే సంసారవశవర్తినః ॥ ౯ ॥ తేషాంపతిత్వాద్దేవేశ శ్శివఃపశుపతిస్స్మృతః । మలమాయాదిభిఃపాశైస్సంబధ్నాతి పశూన్పతిః ॥ ౧౦ ॥ సఏవమోచకస్తేషాం భక్తానాంసముపాసితః । చతుర్వింశతితత్వాని మాయాకర్మగుణాఅమీ॥ ౧౧ ॥ విషయాఇతి కథ్యంతేపాశాజీవనిబంధనాః । బ్రహ్మాదిస్తంబపర్యంతాన్ పశూన్బధ్వామహేశ్వరః ॥ ౧౨ ॥ పాశైరేతైఃపతిర్దేవః కార్యంకారయతిస్వకం । తస్యాజ్ఞయామహేశస్య ప్రకృతిః పురుషోచితామ్ ॥ ౧౩ ॥ బుద్ధింప్రసూతేసా బుద్ధిరహంకారమహంకృతిః । ఇంద్రియాణిదశైకంచ తన్మాత్రాపంచకంతథా ॥ ౧४ ॥ శాసనాద్దేవదేవస్య శివస్యశివదాయినః । తన్మాత్రాణ్యపి తస్యైవ శాసనేనమహీయసా ॥ ౧౫ ॥ మహాభూతాన్యశేషాణి భావయన్త్యనుపూర్వశః । బ్రహ్మాదీనాంతృణాంతానాం దేహినాందేహసంగతిమ్ ॥ ౧౬ ॥ మహాభూతాన్యశేషాణి జనయంతిశివాజ్ఞయా । అధ్యవస్యతిధీర్బుద్ధి రహంకారోఽభిమన్యతే ॥ ౧౭ ॥ చిత్తం చేతయతేచాపి మనస్సంకల్పయత్యపి । శ్రోత్రాదీనిచగృహ్ణంతి శబ్దాదీ

—[శివాజ్ఞావశాత్తద్దేవతా కర్తృవ్యవర్ణనం.]—

న్విషయాన్పృథక్ ॥౧౮॥ స్వానేవనాన్యాందేవ స్యదివ్యేనాజ్ఞాబలేనతే వాగాదీన్యపియాన్యాసం స్తానికర్మేంద్రియాణిచ। ౧౯ ॥ యథాస్వంకర్మకుర్వంతి నాన్యత్కించిచ్ఛివాజ్ఞయా । శబ్దాదయోపిగృహ్యంతే క్రియం

తేవచనాదయః ॥ ౨౦ ॥ అవిలంఘ్యాహి సర్వేషామాజ్ఞాశంభోర్గరీయ
సీ। అవకాశమశేషాణాం భూతానాంసంప్రయచ్ఛతి ॥ ౨౧ ॥ ఆకాశః
పరమేశస్య శాసనాదేవసర్వగః । ప్రాణాద్యైశ్చతథానామ భేదైరంత
ర్బహిర్జగత్ ॥ ౨౨ ॥ బిభర్తిసర్వంశర్వస్యశాసనేన ప్రభంజనః ।హ
వ్యంవహతిదేవానాం కవ్యంకవ్యాశినామపి ॥ ౨౩ ॥ పాకాద్యంచకరో
త్యగ్నిఃపరమేశ్వరశాసనాత్ । సంజీవనాద్యంసర్వస్య కుర్వంత్యాపస్తదా
జ్ఞయా ॥ ౨౪ ॥ విశ్వంభరాజగన్నిత్యం ధత్తేవిశ్వేశ్వరాజ్ఞయా । దే
వాన్పాత్యసురాన్హంతి త్రిలోకమభిరక్షతి ॥ ౨౫ ॥ ఆజ్ఞయాతస్యదేవేం
ద్రస్సర్వైర్దేవైరలంఘ్యయా।జీవానాంవ్యాధిభిఃపీడాం మృతానాంచైవ
యాతనాం ॥ ౨౬ ॥ అధార్మికాణాంధర్మేశః కరోతిశివశాసనాత్ । ని
ఋతిర్విధిహీనానాం ఫలంహరతికర్మణాం ॥ ౨౭॥ నిశాచరాధిపత్యంచకు
రుతేశంకరాజ్ఞయా । ఆధిపత్యమపాన్నిత్యం కురుతే వరుణోమునే ॥ ౨౮
పాశైర్బధ్నాతివధ్యాంశ్చ పరమేశ్వరశాసనాత్ । దదాతినిత్యంయక్షేం
ద్రో ద్రవిణంద్రవిణేశ్వరః ॥ ౨౯ ॥ పుణ్యానురూపం భూతేభ్యః పురు
షస్యానుశాసనాత్ । కరోతిసంపదశ్చైశ్వర్జ్ఞానంచైవసుమేధసాం॥ ౩౦
నిగ్రహంచాప్యసాధూనా మీశానశ్శివశాసనాత్ । ధత్తేతుధరణీంమూ
ర్ధ్నా శేషశ్శివ నియోగతః ॥ ౩౧ ॥ యామాహుస్తామసీంరౌద్రీంమూ
ర్తిమంతకరీంహరేః । సృజత్యశేషమీశస్య శాసనాచ్చతురాననః॥
౩౨ ॥ తిసృభిర్మూర్తిభిస్స్వాభిః పాతిచాంతేనిహంతిచ । విష్ణుఃపాలయ
తేవిశ్వంవిశ్వేశ్వరనియోగతః ॥ ౩౩ ॥ సృజతేగ్రసతేచాపిస్వకాభిస్తను
భిస్తథా । హరత్యంతేజగత్సర్వం హరస్తస్యైవశాసనాత్ ॥ ౩౪ ॥ సృజ
త్యపిచవిశ్వాత్మా త్రిధాభిన్నస్తురక్షతి । కాలఃకరోతిసకలంకాల స్సం
హరతిప్రజాః ॥ ౩౫ ॥ కాలఃపాలయతేవిశ్వం కాలకాలస్యశాసనాత్
త్రిభిరంశైర్జగద్బిభ్రత్తేజోభిర్వృష్టిమాదిశన్ ॥ ౩౬ ॥ దివివర్తత్యసౌ
భాను ర్దేవదేవస్యశాసనాత్ । పుష్ణాత్యోషధిజాతాని భూతానిహ్లాద
యత్యపి ॥ ౩౭ ॥ దేవైశ్చపీయతేచన్ద్రశ్చన్ద్రభూషణశాసనాత్ । ఆ
దిత్యావసవోరుద్రాఅశ్వినౌమరుతస్తథా ॥ ౩౮ ॥ ఖేచరాఋషయస్సిద్ధా
భోగినోమనుజామృగాః । పశవఃపక్షిణశ్చైవకీటాద్యాస్థావరాణిచ॥

౩౯ । సద్యస్సముద్రాగిరయః కాననానిసరాంసిచ । వేదాస్సాంగాశ్చ శా
స్త్రాణి శిమన్త్రాస్సమఖాదయః ।౪౦॥ కాలాగ్న్యాదిశివాంతాని భువనా
నిసహాధిపైః । బ్రహ్మాండాన్యప్యసంఖ్యాని తేషామావరణానిచ ॥ ౪౧।
వర్తమానాన్యతీతాని భవిష్యంత్యపికృత్స్నశః । దిశశ్చవిదిశశ్చైవ
కాలభేదాఃకలాదయః ॥ ౪౨ ॥ యచ్చకించిజ్జగత్యస్మిన్ దృశ్యతేశ్రూయ
తేఽపివా తత్సర్వంశంకరస్యాజ్ఞా బలేనసమధిష్ఠితం ।౪౩॥ వృ॥ ఆజ్ఞాబలా
త్తస్యధరాస్థితేహధరాధరావారిధరాస్సముద్రాః। జ్యోతిర్గణాశ్శక్రము
ఖాశ్చదేవాస్థిరం చరంవాచిదచిద్యదస్తి ॥ ౪౪ ॥ ఇతిశ్రీశైవే మహా
పురాణేవాయవీయసంహితాయా ముత్తరభాగే పాశుపతజ్ఞాననిరూప
ణన్నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥ ౨ ॥ * * * *

ఉపమన్యురువాచ ॥అత్యాశ్చర్యమిదంకృష్ణ। శమ్భోరమితకర్మణః
ఆజ్ఞాకృతంశృణుష్వైత చ్ఛ్రుతంశ్రుతిముఖేమయా ॥ ౧ ॥ పురాకిల సురా
స్సేంద్రావివదంతఃపరస్పరం। అసురాన్సమరేజిత్వా జేతాహమహమిత్యుత

[యక్షవేషధృత శివస్వరూప కథనం.]

౨ ॥ తదామహేశ్వరస్తేషాంమధ్యతోఽవరవేషధృక్ । స్వలక్షణైర్విహీ
నాంగ స్స్వయంయక్షఇవాభవత్ ॥౩ ॥ సతానాహసురానేకం తృణమా
దాయభూతలే । యఏతద్వికృతంకర్తుం క్షమేతసతుదైత్యజిత్ ॥ ౪ ॥
యక్షస్యవచనంశ్రుత్వా వజ్రపాణిశ్శచీపతిః । కించిత్క్రుద్ధోవిహస్యైనం
తృణమాదాతుముద్యతః ॥ ౫॥నతత్తృణముపాదాతుం మనసాపిచశక్యతే।
యదాతదాపితచ్ఛేత్తుం వజ్రంవజ్రధరోఽసృజత్ ॥ ౬॥ తద్వజ్రంనిజవజ్రే
ణ సంసృష్టమివసర్వతః । తృణేనాభిహతంతేన తిర్యగగ్రంపపాతహ ॥ ౭
తత్తథాన్యేసుసంరబ్ధా లోకపాలామహాబలాః । సంసృజుస్తృణముద్దిశ్య
స్వాయుధానిసహస్రశః ॥ ౮ ॥ ప్రజజ్వాలమహావహ్నిః ప్రచండపవనో
వవౌ। ప్రబుద్ధోపాంపతిర్యద్వ త్ప్రలయేసముపస్థితే ॥ ౯ ॥ ఏవందేవైర
స్సమారబ్ధం తృణముద్దిశ్యయత్నతః।వ్యర్థమాసీదహోకృష్ణ యక్షస్యా
జ్ఞాబలేనవై ॥ ౧౦ ॥ తదాహయక్షం దేవేంద్రః కోభవానిత్యమర్షితః।
తతస్సపశ్యతామేవ తేషామంతరధీయత ॥ ౧౧ ॥ తదంతరే హైమవతీదే
వీ దివ్యవిభూషణా । ఆవిరాసీన్నభోరంగే శోభమానాసు చిస్మితా

౧౨ ॥ తాందృష్ట్వావిస్మయావిష్టా దేవాశ్శక్రపురోగమాః । ప్రణమ్య యక్షంపప్రచ్ఛుః కోసౌయక్షోవిలక్షణః ॥ ౧౩ ॥ సాబ్రవీత్సస్మితందేవీ సయుష్మాకమగోచరః । తేనేదంభ్రామ్యతేచక్రం సంసారాఖ్యంచరాచరం ॥ ౧౪ ॥ తేనాదాక్రియతేవిశ్వం తేనసంహ్రియతేపునః । నతస్యనియామకశ్చిత్తేనసర్వంనియమ్యతే ॥ ౧౫ ॥ ఇత్యుక్త్వాసామహాదేవి తత్రైవాంతరధీయత । దేవాశ్చవిస్మితాస్సర్వే తాంప్రణమ్యదివంయయుః ॥ ౧౬ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితా యుపరిభాగే తృతీయోఽధ్యాయః ॥ ౩. * * * *

ఉపమన్యురువాచ ॥ శృణుకృష్ణమహేశస్య శివస్యపరమాత్మనః । మూర్త్యాత్మభిస్తతం కృత్స్నంజగదేతచ్చరాచరం ॥ ౧ ॥ సశివస్సర్వమేవేదం స్వకీయాభిశ్చమూర్తిభిః । అధితిష్ఠత్యమేయాత్మా యత్తత్సర్వం

—(*)(పంచబ్రహ్మాధి కథనం.)(*)—

తతస్స్మృతః ॥ ౨ ॥ బ్రహ్మవిష్ణుస్తథారుద్రో మహేశానస్సదాశివః । మూర్తయస్తస్యవిజ్ఞేయా యాభిర్విశ్వమిదంతతం ॥౩॥ అథాన్యాశ్చాపితనవః పంచబ్రహ్మసమాహ్వయాః । తనుభిస్తాభిరవ్యాప్త మిహాకించిన్నవిద్యతే ॥ ౪ ॥ యీశానఃపురుషోఘోరో వామస్సద్యస్తథైవచ । బ్రహ్మాణ్యేతానిదేవస్య మూర్తయఃపంచవిశ్రుతాః ॥ ౫ ॥ ఈశానాఖ్యాతుయాతస్య మూర్తిరాద్యాగరీయసీ । భోక్తారంప్రకృతేస్సాక్షాత్ క్షేత్రజ్ఞమధితిష్ఠతి ॥ ౬ ॥ స్థాణోస్తత్పురుషాఖ్యాయా మూర్తిర్మూర్తిమతఃప్రభోః గుణాశ్రయాత్మకంభోగ్య మవ్యక్తమధితిష్ఠతి ॥ ౭ ॥ ధర్మాద్యష్టాంగసంయుక్తంబుద్ధితత్వంపినాకినః । అధితిష్ఠత్యఘోరాఖ్యా మూర్తిరత్యంతపూజితా ॥ ౮ ॥ వామదేవాహ్వయామూర్తి ర్మహాదేవస్యవేధసః । అహంకృతేరధిష్ఠాత్రీ మాహురాగమవేదినః ॥ ౯ ॥ సద్యోజాతాహ్వయామూర్తి శ్శంభోరమితవర్చసః । మనసస్సమధిష్ఠాత్రీం మతిమంతఃప్రచక్షతే ॥౧౦॥ శ్రోత్రస్యవాచశ్శబ్దస్య విభోర్వ్యాప్తస్తథైవచ। ఈశ్వరీమీశ్వరస్యైవ తామీశాఖ్యాంవిదుర్బుధాః ॥ ౧౧ ॥ త్వక్పాణిస్పర్శవాయూనా మీశ్వరీంమూర్తిమైశ్వరీం । పురుషాఖ్యాంవిదుస్సర్వే పురాణార్థవిశారదాః ॥ ౧౨ ॥ చక్షుషశ్చరణస్యాపి రూపస్యాగ్నేస్తథై

వచ । అఘోరాఖ్యామధిష్ఠాత్రీం మూర్తిమాహుర్మనీషిణః ॥ ౧౩ ॥
రసనాయాశ్చపాయోశ్చ రసస్యాపాంతథైవచ । ఈశ్వరీంవామదేవా
ఖ్యాం మూర్తింతన్నిరతావిదుః ॥ ౧౪ ॥ ఘ్రాణస్యచైవోపస్థస్య గం
ధస్యచభువస్తథా । సద్యోజాతాహ్వయాంమూర్తి మీశ్వరీంసంప్రచ
క్షతే ॥ ౧౫ ॥ మూర్తయఃపంచదేవస్య వందనీయాఃప్రయత్నతః । శ్రే
యోఽర్థిభిర్నరైర్నిత్యం శ్రేయసామేవహేతవః ॥ ౧౬ ॥ తస్యదేవాధి

అష్టమూర్తిభిర్జగద్వ్యాపక శివవర్ణనం

దేవస్య మూర్త్యష్టకమయంజగత్ । తస్మిన్వ్యాప్యస్థితంవిశ్వం సూత్రే
మణిగణాఇవ ॥ ౧౭ ॥ శర్వోభవస్తథారుద్ర ఉగ్రోభీమఃపశోఃపతిః ।
ఈశానశ్చమహాదేవో మూర్తయశ్చాష్టవిశ్రుతాః ॥ ౧౮ ॥ భూమ్యం
భోగ్నిర్మరుద్వ్యోమ క్షేత్రజ్ఞార్కనిశాకరాః । అధిష్ఠితామహేశస్య శ
ర్వాద్యైరష్టమూర్తిభిః ॥ ౧౯ ॥ చరాచరాత్మకంవిశ్వం ధత్తేవిశ్వంభరా
త్మికా । శార్వీశర్వాహ్వయామూర్తి రితిశాస్త్రస్యనిశ్చయః ॥ ౨౦ ॥
సంజీవనంసమస్తస్య జగతస్సలిలాత్మకం । భవఇత్యుచ్యతేమూర్తి ర్భ
వస్యపరమాత్మనః ॥ ౨౧ ॥ బహిరంతర్జగద్విశ్వం వ్యాప్యతేజోమయీ
శుభా । రౌద్రీరుద్రాహ్వయామూర్తి రాస్థితాఘోరరూపిణీ ॥ ౨౨ ॥
స్పందయన్పవనో విశ్వం భిభర్తి స్పందతే స్వయం ।
ఉగ్ర ఇత్యుచ్యతే సద్భి ర్మూర్తిరుగ్రస్యవేధసః ॥ ౨౩ ॥
సర్వావకాశదాసర్వవ్యాపికాగగనాత్మికా । మూర్తిర్భీమస్యభీమాఖ్యా
భూతబృందస్యభేదికా । ౨౪ ॥ సర్వాత్మనామధిష్ఠాత్రీ సర్వక్షేత్రనివాసి
నాం । మూర్తిఃపశుపతేర్జ్ఞేయా పశుపాశనికృంతనీ ॥ ౨౫ ॥ దీపయంతీ
జగత్సర్వందివాకరసమాహ్వయా । ఈశానాఖ్యామహేశస్య మూర్తిర్ది
వివిసర్పతి ॥ ౨౬ ॥ ఆప్యాయయతియోవిశ్వ మమృతాంశుర్నిశాకరః ।
మహాదేవస్యసామూర్తి ర్మహాదేవసమాహ్వయా ॥ ౨౭ ॥ ఆత్మనశ్చా
ష్టమీమూర్తిశ్శివస్యపరమాత్మనః । వ్యాపికేతరమూర్తీనాంవిశ్వం
తస్మాచ్ఛివాత్మకం । ౨౮ ॥ వృక్షమూలస్యసేకేన శాఖాఃపుష్యంతివై
యథా । శివస్యపూజయాతద్వ త్పుష్యత్యస్యవపుర్జగత్ ॥ ౨౯ ॥
సర్వాభయప్రదానంచ సర్వానుగ్రహణంతథా సర్వోపకారకరణం శివ

స్యారాధనంవిదుః ॥ ౩౦ ॥ యథేహపుత్రపౌత్రాదేః ప్రీత్యాప్రీతోభవే
త్పితా తథా సర్వస్యసంప్రీత్యా ప్రీతోభవతిశంకరః । ౩౧ ॥ దేహీనో
యస్యకస్యాపి క్రియతేయదినిగ్రహః । అనిష్టమష్టమూర్తేస్తత్కృ
తమేవననసంశయః ॥ ౩౨ ॥ అష్టమూర్త్యాత్మనావిశ్వ మధిష్ఠాయస్థితంశి
వం । భజస్వసర్వ భావేన రుద్రంపరమకారణం ॥ ౩౩ ॥ ఇతి శ్రీశై
వేమహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయా ముత్తరభాగే చతుర్థోఽ
ధ్యాయః ॥౪ * * * *

శ్రీకృష్ణఉవాచ॥ భగవన్పరమేశస్య శర్వస్యామితతేజసః । మూ
ర్తిభిర్విశ్వమేవేదం యథావ్యాప్తంతథాశ్రుతం ॥ ౧॥ అథైతద్జ్ఞాతుమిచ్ఛా
మి యాథాత్మ్యంపరమేశయోః । స్త్రీపుంభావాత్మకం చేదంతాభ్యాంకథ

శివభక్తసమాన ధర్మకథనం.

మధిష్ఠితం॥ ౨॥ ఉపమన్యురువాచ॥ శ్రీమద్విభూతింశివయో ర్యాథాత్మ్యంచ
సమాసతః । వక్ష్యేతద్విస్తరాద్వక్తుం భవేనాపినశక్యతే ॥౩॥ శక్తిస్సాక్షా
న్మహాదేవీ మహాదేవస్సశక్తిమాన్ । తయోర్విభూతి లేశోవైసర్వమే
తచ్చరాచరం ॥ ౪ ॥ వస్తుకించిదచిద్రూపం కించిద్వస్తుచిదాత్మకం ।
ద్వయంశుద్ధమశుద్ధంచాపరంచపరమేవచ
॥ ౫ ॥ యత్సంసరతిచిచ్చక్రమచిచ్చక్ర సమన్వితం । తదేవాశుద్ధ
మపరమితరత్తత్పరంశుభం ॥ ౬ ॥ అపరంచపరంచైవద్వయం చిదచి
దాత్మకం । శివస్యచశివాయాశ్చ స్వామ్యంచైతత్స్వభావతః ॥ ౭ ॥ శివ
యోర్వైవశేవిశ్వం నవిశ్వస్యవశేశివౌ । ఈశితవ్యమిదంయస్మాత్తస్మా
ద్విశ్వేశ్వరౌశివౌ ॥ ౮ ॥ యథాశివస్తథాదేవీ యథా దేవీతథాశివః । నా
నయోరంతరంవింద్యా చ్చంద్రచంద్రికయోరివ ॥ ౯ ॥ చంద్రోనఖలుభా
త్యేష యథాచంద్రికయావినా । నభాతివిద్యమానోపి తథాశక్త్యావి
నాశివః । ౧౦ ॥ ప్రభయాహివినాయద్వ ద్భానురేషనవిద్యతే । ప్ర
భాచభానునాతేన సుతరాంతదపాశ్రయా ॥ ౧౧ ॥ ఏవంపరస్పరాపేక్షా
శక్తిశక్తిమతోస్స్థితిః । నశివేనవినాశక్తి ర్నశక్త్యాచవినాశివః ॥ ౧౨ ॥ శ
క్తోయయాశివోనిత్యం భుక్తౌముక్తౌచదేహినాం । అద్యాసాకాపరాశక్తి
శ్చిన్మయీశివసంశ్రయా । ౧౩ ॥ యామాహురఖిలేశస్యతైస్తైరను- గు

న్త్రైగుణ్యైః । సమానధర్మిణీమేవ శివస్యపరమాత్మనః ॥ ౧౪ ॥ సైకా
పరాచచిద్రూపా శక్తిః ప్రసవధర్మిణీ । విభజ్యబహుధావిశ్వం విదధాతిశి
వేచ్ఛయా ॥ ౧౫ ॥ సామూలప్రకృతిర్మాయా త్రిగుణాత్రివిధాస్మృతా

...(శక్తిమయ జగద్వర్ణనం)...

శివయాచవిపర్యస్తం యయాతతమిదంజగత్ ॥ ౧౬ ॥ ఏకధాచద్విధా
చైవ తథాశతసహస్రధా । శక్తయఃఖలుభిద్యంతే బహుధావ్యవహార
తః ॥ ౧౭ ॥ శివేచ్ఛయాపరాశక్తి శ్శివతత్త్వైకతాంగతా । తతఃపరిస్ఫుర
త్యాదౌ సర్గే తైలంతిలాదివ ॥ ౧౮ ॥ తతఃక్రియాఖ్యయాశక్త్యాశక్తౌ
శక్తిమదుద్ధయా । తస్యాంవిక్షోభ్యమాణాయా మాదౌనాదస్సముద్బభౌ
॥ ౧౯ ॥ నాదాద్వినిస్సృతోబిందు ర్బిందోర్దేవస్సదాశివః । తస్మాన్మ
హేశ్వరోజాత శ్శుద్ధావిద్యామహేశ్వరాత్ ॥ ౨౦ ॥ సావాచామీశ్వరీ
శక్తి ర్వాగీశాఖ్యాహిశూలినః। యాసావర్ణస్వరూపేణమాతృకేతివిజృం
భతే ॥ ౨౧ ॥ అథానంతసమావేశా న్మాయాకాలమవాసృజత్ । నియ
తించకలంవిద్యాం కలాతోరాగపూరుషౌ ॥ ౨౨ ॥ మాయాతఃపునరే
వాభూ దవ్యక్తంత్రిగుణాత్మకం । త్రిగుణాశ్చతతోవ్యక్తా ద్విభక్తాస్స్యు
స్త్రయోగుణాః ॥ ౨౩ ॥ సత్త్వంరజస్తమశ్చేతి యైర్వ్యాప్తమఖిలంజగత్ ।
గుణేభ్యఃక్షోభ్యమాణేభ్యో గుణేశాఖ్యాస్త్రిమూర్తయః ॥ ౨౪ ॥ అథ
వన్మహదాదీ నితత్త్వానిచయథాక్రమం । తేభ్యస్స్యురండపిండాని త్వసం
ఖ్యానిశివాజ్ఞయా ॥ ౨౫ ॥ అధిష్ఠితాన్యనంతాద్యై ర్విద్యేశైశ్చక్ర
వర్తిభిః । శరీరాంతరభేదేన శక్తిభేదాఃప్రకీర్తితాః ॥ ౨౬ ॥ నానా
రూపాస్తువిజ్ఞేయా స్థూలసూక్ష్మవిభేదతః । రుద్రస్యరౌద్రిసాశక్తి ర్విష్ణో
ర్వైష్ణవీమతా ॥ ౨౭ ॥ బ్రహ్మాణీబ్రహ్మణఃప్రోక్తా ఇంద్రస్యైంద్రీతిక
థ్యతే । కిమత్రబహునోక్తేన యద్విశ్వమితికీర్తితం ॥ ౨౮ ॥ శక్త్యాత్మ
నైవతద్వ్యాప్తంయథాదేహోఽంతరాత్మనా । తస్మాచ్ఛక్తిమయంసర్వం
జగత్స్థావరజంగమం ॥ ౨౯ ॥ కలయాపరమాశక్తిః కథితాపరమాత్మనః ।
ఏవమేషాపరాశక్తి రీశ్వరేచ్ఛానుయాయిని ॥ ౩౦ ॥ స్థిరంచరంచయద్వి
శ్వం సృజతీతివినిశ్చయః । జ్ఞానక్రియాచికీర్షాభిస్తి సృభిస్స్వాత్మశక్తి
భిః ॥ ౩౧ ॥ శక్తిమానీశ్వరశ్శశ్వ ద్విశ్వంవ్యాప్యాధితిష్ఠతి । ఇదమిద్ధమిదం

నేధం భవేదిత్యేవమాత్మికా ॥ ౩౨ ॥ ఇచ్ఛాశక్తిర్మహేశస్య నిత్యాకా
ర్యనియామికా । జ్ఞానశక్తిస్తుతత్కార్యం కారణంకరణంతిధా ॥ ౩౩ ॥
ప్రయోజనంచతత్త్వేన బుద్ధిరూపాధ్యవస్యతి । యథేప్సితంక్రియాశక్తి
ర్యథాధ్యవసితంజగత్ ॥ ౩౪ ॥ కల్పయత్యఖిలంకార్యం క్షణాత్సంకల్ప
రూపిణి । యథాశక్తిత్రయోత్థానం శక్తిఃప్రసవధర్మిణీ ॥ ౩౫ ॥ శక్త్యా
పరమయానున్నా ప్రసూతేసకలంజగత్ । ఏవంశక్తిసమాయోగాచ్ఛక్తి
మానుచ్యతేశివః ॥ ౩౬ ॥ శక్తిశక్తిమదుద్ధంతు శాక్తంశైవమిదంజగత్ ।
యథానజాయతేపుత్రః పితరంమాతరంవినా ॥ ౩౭ ॥ తథాభవంభవా
నీంచ వినానైతచ్చరాచరం । స్త్రీపుంసప్రభవంవిశ్వం స్త్రీపుంసాత్మకమే

——(* పార్వతీపరమేశ్వరాత్మక స్త్రీపురుష స్వరూపనిరూపణం. *)——

వచ ॥ ౩౮ ॥ స్త్రీపుంసయోర్విభూతిశ్చ స్త్రీపుంసాభ్యామధిష్ఠితా । ప
రమాత్మాశివఃప్రోక్తశ్శివాసాచప్రకీర్తితా ॥ ౩౯ ॥ శివస్సదాశివః
ప్రోక్తశ్శివాసాచమనోన్మనీ । శివోమహేశ్వరోజ్ఞేయ శ్శివామాయేతి
కథ్యతే ॥ ౪౦ ॥ పురుషఃపరమేశానః ప్రకృతిఃపరమేశ్వరీ । రుద్రోమహే
శ్వరస్సాక్షా ద్రుద్రాణీరుద్రవల్లభా ॥ ౪౧ ॥ విష్ణుర్విశ్వేశ్వరోదేవో ల
క్ష్మీర్విశ్వేశ్వరప్రియా । బ్రహ్మబ్రహ్మశిలోహర్తా బ్రహ్మాణీబ్రహ్మణఃప్రి
యా ॥ ౪౨ ॥ భాస్కరోభగవాఞ్ఛంభుః ప్రభాభగవతీశివా । మహేం
ద్రోమన్మథారాతిశ్శచీశైలేంద్రకన్యకా ॥ ౪౩ ॥ జాతవేదామహాదేవ
స్స్వాహాశర్వార్ధదేహినీ । యమస్త్ర్యంబకోదేవ స్తత్ప్రియాగిరికన్య
కా ॥ ౪౪ ॥ నిఋతిర్భగవానీశో నిఋతిర్నగనందినీ । వరుణోభగవాన్రు
ద్రో గౌరీగిరివరాత్మజా ॥ ౪౫ ॥ బాలేందుశేఖరోవాయు శ్శివాశివమ
నోహరా । యక్షోయజ్ఞశిరోహర్తా బుద్ధిర్హిమగిరిప్రజా ॥ ౪౬ ॥
చంద్రార్ధశేఖరశ్చంద్రో రోహిణీరుద్రవల్లభా । ఈశానఃపరమేశాన
స్తదార్యాపరమేశ్వరీ ॥ ౪౭ ॥ అనంతవలయోనంతో హ్యనంతానంతవల్ల
భా । కాలాగ్నిరుద్రఃకాలారిః కాలీకాలాంతకప్రియా ॥ ౪౮ ॥ పురు
షాఖ్యోమనుశ్శంభుః శ్శతరూపాశివప్రియా । దక్షస్సాక్షాన్మహాదేవః ప్ర
సూతిఃపరమేశ్వరీ ॥ ౪౯ ॥ రుచిర్భవోభవానీచ బుధై రాకూతిరుచ్యతే ।
భృగుర్భగాక్షహాదేవః ఖ్యాతిస్త్రినయనప్రియా ॥ ౫౦ ॥ మరీచిర్భగవా

రుద్ర స్సంభూతిశ్శర్వవల్లభా । గంగాధరోంగిరా జ్ఞేయ స్స్మృతిస్సాక్షాదుమా స్మృతా ॥ ౫౧ ॥ పులస్త్యశ్శశభృన్మౌళిః ప్రీతిః కాంతా పినాకినః । పులహస్త్రిపురధ్వంసీ తత్ప్రియా తు శివప్రియా ॥ ౫౨ ॥ క్రతుర్ధ్వంసీ క్రతుః ప్రోక్తా సన్నతిర్దయితా విభోః । త్రినేత్రోఽత్రిరుమా సాక్షా దనసూయా స్మృతా బుధైః ॥ ౫౩ ॥ కశ్యపః కాలహా దేవీ దేవమాతా మహేశ్వరీ । వసిష్ఠో మన్మథారాతి ర్దేవీ సాక్షాదరుంధతీ ॥ ౫౪ ॥ శంకరః పురుషాస్సర్వే స్త్రియస్సర్వా మహేశ్వరీ । సర్వే స్త్రీపురుషాస్తస్మా త్తయోరేవ విభూతయః ॥ ౫౫ ॥ విషయీ భగవానీశో విషయః పరమేశ్వరీ ।

—§ జగదంతర్గత శివసతీ విభూతి వర్ణనం. §—

శ్రావ్యం సర్వముమారూపం శ్రోతా శూలవరాయుధః ॥ ౫౬ ॥ స్ప్రష్టవ్యం వస్తుజాతం తు ధత్తే శంకరవల్లభా । స్ప్రష్టా స ఏవ విశ్వాత్మా బాలచంద్రావతంసకః ॥ ౫౭ ॥ ద్రష్టవ్యం వస్తురూపం తు బిభర్తి భవవల్లభా । ద్రష్టా విశ్వేశ్వరో దేవ శ్శశిఖండశిఖామణిః ॥ ౫౮ ॥ రసజాతం మహాదేవీ దేవో రసయితా శివః । ప్రియజాతం చ గిరిజా ప్రీత శ్చైవ గరాశనః ॥ ౫౯ ॥ మంతవ్యవస్తుతాం ధత్తే మహాదేవీ మహేశ్వరీ । మంతా స ఏవ విశ్వాత్మా మహాదేవో మహేశ్వరః ॥ ౬౦ ॥ బోద్ధవ్యం వస్తురూపం తు బిభర్తి భవవల్లభా । దేవస్స ఏవ భగవాన్బోద్ధా ముగ్ధేందుశేఖరః ॥ ౬౧ ॥ ప్రాణః పినాకీ సర్వేషాం ప్రాణినాం భగవాన్ప్రభుః । ప్రాణస్థితిస్తు సర్వేషా మంబికా చాంబురూపిణీ ॥ ౬౨ ॥ బిభర్తి క్షేత్రతాం దేవీ త్రిపురాంతకవల్లభా । క్షేత్రజ్ఞత్వం తదా ధత్తే భగవానంతకాంతకః ॥ ౬౩ ॥ అహశ్శూలాయుధో దేవ శ్శూలపాణిప్రియా నిశా । ఆకాశశ్శంకరో దేవః పృథివీ శంకరప్రియా ॥ ౬౪ ॥ సముద్రో భగవానీశో వేలా శైలేంద్రకన్యకా । వృక్షో వృషధ్వజో దేవో లతా విశ్వేశ్వరప్రియా ॥ ౬౫ ॥ పుంలింగమఖిలం ధత్తే భగవాన్పురశాసనః । స్త్రీలింగం చాఖిలం ధత్తే దేవీ దేవమనోరమా ॥ ౬౬ ॥ శబ్దజాలమశేషం తు ధత్తే శర్వస్య వల్లభా । అర్థస్వరూపమఖిలం ధత్తే ముగ్ధేందుశేఖరః ॥ ౬౭ ॥ యస్య యస్య పదార్థస్య యా యా శక్తి రుదాహృతా । సా సా విశ్వేశ్వరీ దేవీ స స శర్వో మహేశ్వరః ॥ ౬౮ ॥ యత్పరం యత్పవిత్రం చ యత్పుణ్యం యచ్చ మంగళం । తత్తదాహుర్మహాభాగ

స్తయో స్తేజోవిజృంభితం ॥ ౬౯ ॥ యథాదీపస్యదీప్తస్య శిఖాదీపయతే గృహం । తథాతేజస్తయో రేతద్వ్యాప్యదీపయతేజగత్ ॥ ౭౦ ॥ తృణాదిశివమూర్త్యంతం విశ్వస్యాతిశయక్రమః । సన్నికర్షక్రమవశాత్త యోరితిపరాశ్రుతిః ॥ ౭౧ ॥ సర్వాకారాత్మకావేతౌ సర్వశ్రేయోవిధాయినౌ । పూజనీయానమస్కార్యౌ చింతనీయౌచసర్వదా ॥ ౭౨ ॥ య

—◆ శివతత్త్వకథన మహాత్మ్య వర్ణనం. ◆—

థాప్రజ్ఞమిదంకృష్ణ యాథాత్మ్యంపరమేశయోః । కథితంహిమయాతేఽద్య నతుతావదియత్తయా ॥ ౭౩ ॥ తత్కథంశక్యతేవక్తుం యాథాత్మ్యంపరమేశయోః । మహతామపిసర్వేషాం మనసోపిబహిర్గతం ॥ ౭౪ ॥ అంతర్గతమనన్యానా మీశ్వరార్పితచేతసాం । అన్యేషాంబుద్ధ్యనారూఢ మారూఢంవాతదైవతత్ ॥ ౭౫ ॥ యేయముక్తావిభూతిర్వై ప్రాకృతీసాపరామతా । అప్రాకృతీంపరామన్యాం గుహ్యాంగుహ్యావిదోవిదుః ॥ ౭౬ ॥ యతో వాచోనివర్తంతే మనసాచేంద్రియైస్సహ । అప్రాకృతీపరాసైషా విభూతిఃపారమేశ్వరీ ॥ ౭౭ ॥ సైవేహపరమంధామ సైవేహపరమాగతిః । సైవేహపరమాకాష్ఠా విభూతిఃపరమేష్ఠినః ॥ ౭౮ ॥ తాంప్రాప్తుంప్రయతంత్యత్ర జితశ్వాసాజితేంద్రియాః । గర్భకారాగృహద్వారం నిశ్ఛిద్రంఘటితంయథా ॥ ౭౯ ॥ సంసారాశీవిషాలీఢ మృతసంజీవనౌషధం । విభూతింశివయోర్విద్వా న్నబిభేతికుతశ్చన ॥ ౮౦ ॥ యఃపరామపరాంచైవ విభూతింవేత్తితత్త్వతః । సోఽపరాంభూతిముల్లంఘ్య పరాంభూతింసమశ్నుతే ॥ ౮౧ ॥ ఏతత్తేకథితంకృష్ణ యాథాత్మ్యంపరమాత్మనోః । రహస్యమపియోగ్యోఽసి భవభక్తోభవానితి ॥ ౮౨ ॥ నాశిష్యేభ్య శ్శతేభ్యోవా నాభక్తేభ్యఃకదాచన । వ్యాహరేదీదృశానర్థా నితివేదానుశాసనం ॥ ౮౩ ॥ తస్మాత్త్వమపికల్యాణ పరేభ్యఃకథయేద్యది । త్వాదృశేభ్యోఽనురూపేభ్యః కథయైతన్నచాన్యథా ॥ ౮౪ ॥ విభూతిమేతాంశివయో ర్యోగ్యేభ్యోయఃప్రదాపయేత్ । సంసారసాగరాన్ముక్త శ్శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౮౫ ॥ కీర్తనాదస్యనశ్యంతి మహాంతఃపాతకోత్తమాః । త్రిశ్చతుర్వారమభ్యస్తే వినశ్యంతితతోధికాః ॥ ౮౬ ॥ నశ్యంత్యరిష్టరిపవో వర్ధంతేసుహృదస్తథా । విద్యాచవర్ధతేశైవీ మతి

స్యత్యేప్రవర్తతే ॥ ౮౭ ॥ భక్తిః పరాశివేసాంబే సానుగే సపరిచ్ఛదే । య
ద్యదిష్టతమంచాన్య త్తత్తదాప్నోత్యసంశయం ॥ ౮౮ ॥ అతశ్శుచిశ్శివేభ
క్తో విస్రబ్ధః కీర్తయేద్యది । ప్రబలైః కర్మభిః పూర్వైః ఫలంచేత్ప్రతిబధ్యతే
॥ ౮౯ ॥ పునః పునస్సమభ్యస్యే త్తస్యనాస్తీహదుర్లభం ॥ ౯౦ ॥ ఇతిశ్రీ
శైవేమహాపురాణే వాయవీయసంహితాయా ముత్తరభాగే శివతత్త్వకథ
నంనామ పంచమోధ్యాయః ॥ ౫. * * * *

ఉపమన్యురువాచ ॥ విగ్రహం దేవదేవస్య విశ్వమేతచ్చరాచరం ।

...[జగద్వ్యాపక శివదృత నానారూప వర్ణనం.] ...

తదేవనవిజానంతి పశవః పాశగౌరవాత్ ॥ ౧ ॥ తమేకమేవబహుధా వ
దంతియదునందన । అజానంతః పరంభావ మవికల్పంమహర్షయః ॥ ౨
అపరంబ్రహ్మరూపంచపరంబ్రహ్మాత్మకంతథా। కేచిదాహుర్మహాదేవ మనా
దినిధనంపరం ॥ ౩ ॥ భూతేంద్రియాంతఃకరణ ప్రధానవిషయాత్మకం ।
అపరంబ్రహ్మనిర్దిష్టం పరంబ్రహ్మచిదాత్మకం ॥ ౪ ॥ బృహత్వాద్బృం
హణత్వాచ్చ పరమిత్యభిధీయతే । ఉభేతేబ్రహ్మణోరూపే బ్రహ్మణోధి
పతేః ప్రభోః ॥ ౫ ॥ విద్యావిద్యాస్వరూపీతి కైశ్చిదీశోనిగద్యతే । విద్యే
తిచేతనాంప్రాహు స్తథావిద్యామచేతనాం ॥ ౬ ॥ విద్యావిద్యాత్మకం
చైవ విశ్వంవిశ్వగురోర్విభోః । రూపమేవనసందేహో విశ్వంతస్యవ
శేయతః ॥ ౭ ॥ భ్రాంతిర్విద్యాపరంచేతి శార్వంరూపంపరేవిదుః । అయ
థాబుద్ధిరర్థేషు బహుధాభ్రాంతిరుచ్యతే ॥ ౮ ॥ యథార్థాకారసం
విత్తి ర్విద్యేతిపరికీర్త్యతే । వికల్పరహితంతత్త్వం పరమిత్యభిధీయతే ॥ ౯
తత్రయంశాంకరంరూపం తదాజ్ఞాధిష్ఠితంయతః । సదసద్రూపణత్వాహు
స్సదాసత్పతిరిత్యపి ॥ ౧౦ ॥ సత్యేసాధౌచసచ్ఛబ్ద స్సద్భిరేవప్రయుజ్యతే।
విపరీతేత్వసచ్ఛబ్దః కథ్యతేవేదవాదిభిః ॥ ౧౧ ॥ సచ్చాసచ్చజగద్విశ్వం
శరీరంపరమేష్ఠినః । యదిదంసదితిప్రోక్తం యచ్చాసదితికథ్యతే ॥ ౧౨
తయోఃపతిత్వాత్తుశివ స్సదసత్పతిరుచ్యతే। క్షరాక్షరాత్మకంప్రాహుః క్షరా
క్షరపరంపరే ॥ ౧౩ ॥ క్షరస్సర్వాణిభూతాని కూటస్థోఽక్షరఉచ్యతే ।
ఉభేతేపరమేశస్య రూపేతస్యవశేయతః ॥ ౧౪ ॥ తయోఃపరశ్శివశ్శాంతః
క్షరాక్షరపరస్స్మృతః । సమష్టివ్యష్టిరూపంచ సమష్టివ్యష్టికారణం॥ ౧౫

వదంతిమునయః కేచి చ్ఛివంపరమకారణం । సమష్టిమాహురవ్యక్తం వ్య
ష్టింవ్యక్తంతథైవచ ॥ ౧౬ ॥ తేరూపేపరమేశస్య తదిచ్ఛానువర్త
నాత్ । తయోఃకారణభావేన శివంపరమకారణం ॥ ౧౭ ॥ కారణార్థ
విదఃప్రాహుః స్సమష్టివ్యష్టికారణం । జాతివ్యక్తిస్వరూపీతి కథ్యతే కైశ్చి
దీశ్వరః ॥ ౧౮ ॥ యత్పిండేష్వనువర్తేత సాజాతిరితికథ్యతే । వ్యక్తి
ర్వ్యావృత్తరూపంత త్పిండజాతేసమాశ్రితం ॥ ౧౯ ॥ జాతయోవ్యక్త
యశ్చైవ తదాజ్ఞాపరిపాలితాః । యతస్తతో మహాదేవో జాతివ్యక్తివ
పుస్స్మృతః ॥ ౨౦ ॥ ప్రధానపురుషవ్యక్త కాలాత్మాకథ్యతేశివః । ప్రధా
నంప్రకృతింప్రాహుః క్షేత్రజ్ఞంపురుషంతథా ॥ ౨౧ ॥ త్రయోవింశతిత

(*. శివస్వరూప వైకల్ప్యవర్ణనం. *)

త్త్వాని వ్యక్తమాహుర్మనీషిణః । కాలఃకార్యప్రపంచస్య పరిణామైకకా
రణం ॥ ౨౨ ॥ ఏషామీశోధిపోధాతా ప్రవర్తకనివర్తకః । ఆవిర్భా
వతిరోభావ హేతురేకస్స్వరాడజః ॥ ౨౩ ॥ తస్మాత్ప్రధానపురుష వ్యక్త
కాలస్వరూపవాన్ । హేతుర్నేతాధిపస్తేషాం ధాతాచోక్తోమహేశ్వరః
౨౪ ॥ విరాడ్ఢిరణ్యగర్భాత్మా కైశ్చిదీశోనిగద్యతే । హిరణ్యగర్భోలో
కానాం హేతుర్విశ్వాత్మకోవిరాట్ ॥ ౨౫ ॥ అంతర్యామీపరశ్చేతి క
థ్యతేకవిభిశ్శివః । ప్రాజ్ఞతైజసవిశ్వాత్మే త్యపరేసంప్రచక్షతే ॥ ౨౬ ॥
మాతామానంచ మేయంచా మితించాహురథాపరే । కర్తాక్రియా
చకార్యంచ కరణంకారణంపరే ॥ ౨౭ ॥ జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యాత్మే త్య
పరేసంప్రచక్షతే । తురీయమపరేప్రాహుస్తుర్యాతీతమితీతరే ॥ ౨౮ ॥ త
మాహుర్నిర్గుణంకేచి ద్గుణవంతంపరేవిదుః । కేచిత్సంసారిణంప్రాహుస్త
మసంసారిణంపరే ॥ ౨౯ ॥ స్వతంత్రమపరేప్రాహు రస్వతంత్రంపరేవి
దుః । ఘోరమిత్యపరేప్రాహుః స్సౌమ్యమేవపరేవిదుః ॥ ౩౦ ॥ రాగవంతం
పరేప్రాహు ర్వీతరాగంతథాపరే । నిష్క్రియంత్వపరేప్రాహుస్సక్రి
యంచేతరేజనాః ॥ ౩౧ ॥ నిరింద్రియంపరేప్రాహుస్సేంద్రియంచతథాప
రే । ధ్రువమిత్యపరేప్రాహుస్తమధ్రువమితీతరే ॥ ౩౨ ॥ అరూపంకే
చిదాహుర్వైరూపవంతంపరేవిదుః ॥ అదృశ్యమపరేప్రాహు
ర్దృశ్యమిత్యపరేవిదుః ॥ ౩౩ ॥ వాచ్యమిత్యపరేప్రాహు

రవాచ్యమితిచాపరే । శబ్దాత్మకంపరేప్రాహు శ్శబ్దాతీతముథాపరే ॥ ౩౪ ॥ కేచిచ్చింతామయంప్రాహు శ్చింతయారహితంపరే । జ్ఞానాత్మకం పరేప్రాహు ర్విజ్ఞానమితిచాపరే ॥ ౩౫ ॥ కేచిద్జ్ఞేయమితిప్రాహు రజ్ఞేయమితిచాపరే । ఏకేతమేకమేవాహు రనేకంచతథాపరే ॥ ౩౬ ॥ ఏవం వికల్ప్యమానంత ద్యాథాత్మ్యంపరమేష్ఠినః । నాధ్యవస్యంతిమునయో నానాప్రత్యయకారణాత్ ॥ ౩౭ ॥ యేపునస్సర్వభావేన ప్రపన్నాఃపరమేశ్వరం । తేహిజానంత్యయత్నేన శివంపరమకారణం ॥ ౩౮ ॥ వృ ॥ యావత్పశు ర్నైవపశ్యత్యనీశం । కవింపురాణంభువనస్యేశితారం । తావద్దుఃఖేవర్తతేబద్ధపాశస్సం । సారేస్మించక్రనేమిభ్రమేణ ॥ ౩౯ ॥ వృ ॥ యదాపశ్యైత్పశ్యంతంరుక్మవర్ణం । కర్తారమీశంపురుషంబ్రహ్మయోనిం । తదావిద్వాన్పుణ్యపాపేవిధూయ । నిరంజనఃపరమముపైతిసామ్యం ॥ ౪౦ ॥ ఇతిశ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయసంహితాయా ముత్తరభాగే షష్ఠోధ్యాయః ॥ ౬ ॥ * * * * * *

ఉపమన్యురువాచ ॥ నశివస్యాణవోబంధః కార్మోమాయేయఏవవా । ప్రాకృతోవాథబౌద్ధోవా హ్యహంకారాత్మకస్తథా ॥ ౧ ॥ నైవాస్యమానస

— శివప్రభావవర్ణనం —

సోబంధో నచైతోనేంద్రియాత్మకః । నచతన్మాత్రబంధోపి భూతబంధోపకశ్చన ॥ ౨ ॥ నచకాలఃకలాచైవ నావిద్యానియతిస్తథా । నరాగోనచవిద్వేష శ్శంభోరమితతేజసః ॥ ౩ ॥ నచాప్యభినివేశోఽస్య కుశలాకుశలాన్యపి । కర్మాణితద్విపాకశ్చ సుఖదుఃఖేచతత్ఫలే ॥ ౪ ॥ ఆశయైర్నాస్య సంబంధస్సం స్కారైఃకర్మణామపి । భోగైశ్చభోగసంస్కారైః కాలత్రితయగోచరైః ॥ ౫ ॥ నతస్యకారణంకర్తా నాదిరంతస్తథాంతరం । నకర్మకరణంవాపి నకార్యంకార్యమేవచ ॥ ౬ ॥ నాస్యబంధుర్నచారిర్వా నియంతాప్రేరకోపివా । నపతిర్నగురుస్త్రాతా నాధికోనసమస్తథా ॥ ౭ ॥ నజన్మమరణేతస్య నకాంక్షితమకాంక్షితం । నవిధిర్ననిషేధశ్చ నముక్తిర్నచబంధనం ॥ ౮ ॥ నాస్తియద్యదకల్యాణం తత్తదస్యకదాచన । కల్యాణంసకలంచాస్తి పరమాత్మాశివోయతః ౯ ॥ సశివస్సర్వమేవేద మధిష్ఠాయస్వశక్తిభిః । అప్రచ్యుతస్వభావస్థో

తస్థాణుః తస్స్మృతః ॥ ౧౦ ॥ శివేనాధిష్ఠితం యస్మాజ్జగత్స్థావరజంగమం।
సర్వయాపస్మృతశ్శర్వస్తథా జ్ఞాత్వా నముహ్యతి ॥ ౧౧ ॥ శర్వో రుద్రో న
మస్తస్మై పురుషస్సర్వో మహాన్ । హిరణ్యబాహుర్భగవాన్హిరణ్యపతిరీ
శ్వరః ॥ ౧౨ ॥ అంబికాపతిరీశానః పినాకీవృషవాహనః । ఏకో రుద్రః
పరంబ్రహ్మపురుషః కృష్ణపింగలః ॥ ౧౩ ॥ వాలాగ్రమాత్రో హృన్మధ్యే వి
చింత్యో దహరాంతరే । హిరణ్యకేశః పద్మాక్షో హ్యరుణస్తామ్ర ఏవచ ॥
౧౪ ॥ యోఽవసర్పత్యసౌ దేవో నీలగ్రీవో హిరణ్మయః । సౌమ్యో ఘోర
స్తథా మిశ్రశ్చాక్షరశ్చామృతోఽవ్యయః ॥ ౧౫ ॥ సపుంవిశేషః పరమో
భగవానంతకాంతకః । చేతనాచేతనోన్ముక్తః ప్రపంచాచ్చ పరాత్పరః ॥
౧౬ ॥ లోకేశాతిశయత్వేన జ్ఞానైశ్వర్యే విలోకితే । శివేఽనాతిశయత్వేన
స్థితే ప్రాహుర్మనీషిణః ॥ ౧౭ ॥ ప్రతిసర్గం ప్రసూతానాం బ్రహ్మణాం శా
స్త్రవిస్తరం । ఉపదేష్టా స ఏవాదౌ కాలావచ్ఛేదవర్తినాం ॥ ౧౮ ॥ కా
లావచ్ఛేదయుక్తానాం గురూణామప్యసౌ గురుః । సర్వేషామేవ సర్వేశః కా
లావచ్ఛేదవర్జితః ॥ ౧౯ ॥ సిద్ధిస్స్వాభావికీ తస్య శక్తిస్సర్వాతిశాయినీ । జ్ఞానమ
ప్రతిమం నిత్యం వపురత్యంతనిర్మలం ॥ ౨౦ ॥ ఐశ్వర్యమప్రతిద్వంద్వం సుఖ
మాత్యంతికం బలం । తేజః ప్రభావో వీర్యంచ క్షమా కారుణ్యమేవచ ॥

—(*) శివవ్యాప్తికథనం (*)—

౨౧ ॥ పరిపూర్ణస్య సర్గాద్యైర్నాత్మనోఽస్తి ప్రయోజనం । పరాను
గ్రహ ఏవాస్య ఫలం సర్వస్య కర్మణః ॥ ౨౨ ॥
ప్రణవో వాచకస్తస్య శివస్య పరమాత్మనః । శివరుద్రాదిశబ్దానాం
ప్రణవో హి పరస్స్మృతః ॥ ౨౩ ॥ శంభోః ప్రణవవాచ్యస్య భావనా తజ్జపాద
పి । యాసిద్ధిస్సా పరాప్రాప్యా భవత్యేవ నసంశయః ॥ ౨౪ ॥ తస్మాదేకాక్ష
రం దేవ మాహురాగమపారగాః । వాచ్యవాచకయోరైక్యం మన్య
మానా మనస్వినః ॥ ౨౫ ॥ అస్య మాత్రాస్సమాఖ్యాతాశ్చతస్రో వేద
మూర్ధని । అకారశ్చాప్యుకారశ్చ మకారో నాద ఇత్యపి ॥ ౨౬ ॥ అకా
రం బహ్వృచం ప్రాహురుకారో యజురుచ్యతే । మకారస్సామనాదోఽస్య
శ్రుతిరాథర్వణీస్మృతా ॥ ౨౭ ॥ అకారశ్చ మహాబీజం రజస్స్రష్టా చతు
ర్ముఖః । ఉకారః ప్రకృతిర్యోని స్సత్త్వం పాలయితా హరిః ॥ ౨౮ ॥ మకా

రః పురుషోబీజం తమస్సంహారకోహరః । నాదః పరః పుమానీశో నిర్గుణో
నిష్క్రియశ్శివః । ౨౯ । ఏవంతిసృభిరేవోక్తో మాత్రాభిర్నిఖిలంత్రిధా।
అభిధాయశివాత్మానం బోధయత్యర్ధమాత్రయా ॥ ౩౦ ॥ వృ ॥య
స్మాత్పరంనాపరమస్తికించి ద్యస్మాన్నాణీయోనచజ్యాయోఽస్తికశ్చిత్
వృక్షఇవస్తబ్ధోదివితిష్ఠత్యేకస్తే । నేదంపూర్ణంపురుషేణసర్వం ॥ ౩౧ ॥
ఇతిశ్రీశైవేమహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయా ముత్తరభాగే స
ప్తమోఽధ్యాయః ॥౭. * * * * *

ఉపమన్యురువాచ ॥ శక్తిస్స్వాభావికీతస్య విద్యావిశ్వవిలక్షణా।
ఏకానేకస్వరూపేణ భాతిభానోరివప్రభా ॥ ౧ ॥ అనంతాశ్శక్తయస్త
స్యా ఇచ్ఛాజ్ఞానక్రియాదయః ।మాయాద్యాశ్చాభవన్వహ్నే ర్విస్ఫులిం
గాయథాతథా ॥ ౨ ॥ సదాశివేశ్వరాద్యాశ్చనానావిద్యేశ్వరాదయః ।
అభవన్పురుషాశ్చాస్యాః ప్రకృతిశ్చపరాత్పరా ॥ ౩ ॥ మహదాదివిశే
షాంతా అజాద్యాశ్చాపిమూర్తయః । యచ్చాన్యదపితత్సర్వం తస్యాః
కార్యంనసంశయః ॥ ౪ ॥ సాశక్తిస్సర్వగాసూక్ష్మా ప్రబోధానందరూపి
ణీ । శక్తిమానుచ్యతేదేవ శ్శివశ్శీతాంశుభూషణః ॥ ౫ ॥ వేద్యశ్శివశ్శి
వావిద్యా ప్రజ్ఞాచైవశ్రుతిస్స్మృతిః । ధృతిరేషాస్థితిర్నిష్ఠా జ్ఞానేచ్ఛాకర్మ
శక్తయః ॥ ౬ ॥ ఆజ్ఞాచైవపరంబ్రహ్మ ద్వేవిద్యేచపరాపరే । శుద్ధవిద్యా
శుద్ధకళాసర్వంశక్తికృతంయతః ॥ ౭ ॥ మాయాచప్రకృతిర్జీవో వికా
రోవికృతిస్తథా। అసచ్చసచ్చయత్కించిత్తయాసర్వమిదంతతం ॥౮ ॥ సా
దేవీమాయయాసర్వంబ్రహ్మాండంసచరాచరం। మోహయత్యప్రయత్నేన
మోచయత్యపిలీలయా ॥ ౯ ॥ అనయాసహసర్వేశ స్సప్తవింశత్ప్రకా

...[మునికృతజగత్సృష్టికర్తృవిచారః]...

రయా । విశ్వంవ్యాప్యస్థితస్తస్మా న్ముక్తిరత్రప్రవర్తతే ॥ ౧౦ ॥ ముము
క్షవఃపురాకేచి న్మునయోబ్రహ్మవాదినః । సంశయావిష్టమనసోవి మృ
శంతియథాతథం ॥ ౧౧ ॥ కింకారణంకుతోజాతా జీవామః కేనవావ
యం ॥ ౧౨ ॥ కేనవర్తామహేశశ్వ త్సుఖేష్వన్యేషుచానిశం । అనిర్గం
ధ్యాచవిశ్వస్యవ్యవస్థాకేనవాకృతా ॥ ౧౩ ॥ కాలస్స్వభావోనియతి ర్య
దృచ్ఛానాత్రయుజ్యతే। భూతానియోనిఃపురుషో యోగశ్చైషాంసమూ

ధవా ॥౧౪॥ అచేతనత్వాత్కాలాదే శ్చేతనత్వేఽపిచాత్మనః। సుఖదుఃఖా
భిభూతత్వా దనీశత్వంవిచార్యచ ॥ ౧౫ ॥ తేధ్యానయోగానుగతాః ప్రా
పశ్యభక్తిమైశ్వరీం । పాశవిచ్ఛేదికాంసాక్షా న్నిగూఢాంస్వగుణైర్భృ
శం ॥ ౧౬ ॥ తయావిచ్ఛిన్నపాశాస్తే సర్వకారణకారణం । శక్తిమంతం
మహాదేవ మపశ్యన్దివ్యచక్షుషా ॥ ౧౭ ॥ యఃకారణాన్యశేషాణి కాలాత్మ
సహితానిచ। అప్రమేయోఽనయాశక్త్యా సాకమేకోఽధితిష్ఠతి ॥ ౧౮॥
తతఃప్రసాదయోగేన యోగేనపరమేణచ ! దృఢేనభక్తియోగేన ది

—[శివభక్తి మహిమావర్ణనం.]......

వ్యాంగతిమవాప్నువన్ ॥ ౧౯ ॥ తస్మాత్సహతయాశక్త్యా హృదిపశ్యంతి
యేశివం । తేషాంశాశ్వతికీశాంతి ర్నేతరేషామితిశ్రుతిః ॥ ౨౦ ॥ నహి
శక్తిమతశ్శక్త్యా విప్రయోగోఽస్తిజాతుచిత్।తస్మాచ్ఛక్తేశ్శక్తిమతః ప్ర
సాదాన్నిర్వృతిర్ద్వయోః॥ ౨౧ ॥ క్రమోఽవివక్షితోనూనం విముక్తౌజ్ఞా
నకర్మణోః । ప్రసాదేసతిసాముక్తి ర్యస్మాత్కరతలేస్థితా ॥ ౨౨ ॥ దేవో
వాదానవోవాపి పశుర్వావిహగోపివా।కీటోఽథవాకృమిర్వాపి ముచ్యతే
తత్ప్రసాదతః ॥ ౨౩॥ గర్భస్థోజాయమానోవా బాలోవాతరుణోఽపివా।
వృద్ధోవామ్రియమాణోవా స్వర్గస్థోవాథనారకీ ॥ ౨౪ ॥ పతితోవాపిధ
ర్మాత్మా పండితోమూఢఏవవా । ప్రసాదేతత్క్షణాదేవ ముచ్యతేనాత్ర
సంశయః ॥ ౨౫ ॥ అయోగ్యానాంచకారుణ్యా ద్భక్తానాంపరమేశ్వరః।
ప్రసీదతినసందేహో నిగృహ్యవివిధాన్మలాన్ ॥ ౨౬॥ ప్రసాదాదేవసా
భక్తిః ప్రసాదోభక్తిసంభవః । అవస్థాభేదముత్ప్రేక్ష్య విద్వాంస్తత్రన
ముహ్యతి ॥ ౨౭ ॥ ప్రసాదపూర్వికాయేయం భక్తిర్ముక్తివిధాయినీ।
నైవసాశక్యతేప్రాప్తుం నరైరేకేనజన్మనా ॥ ౨౮ ॥ అనేకజన్మసిద్ధానాం
శ్రౌతస్మార్తానువర్తినాం । విరక్తానాంప్రబుద్ధానాం ప్రసీదతిమహేశ్వ
రః ॥ ౨౯ ॥ ప్రసన్నేసతిదేవేశే పశౌ తస్మిన్ప్రవర్తతే । అస్తినాథో

—]*[కర్మవ్రతతపస్యాది నిర్ణయ కథనం.]*[—

మమేత్యల్పా భక్తిర్బుద్ధిపురస్సరా ॥ ౩౦ ॥ తథాసావివశశ్శైవై ర్ధ
ర్మైస్సంయుజ్యతేనరః । తత్ప్రయోగేతదభ్యాస స్తతోభక్తిఃపరాభ
వేత్ ॥ ౩౧ ॥ పరయాచతయాభక్త్యా ప్రసాదోలభ్యతేపరః । ప్రసా

దాత్సర్వపాశేభ్యో ముక్తిభుక్తిసునిర్వృతిః। ౩౨ ॥ అల్పభావ్యోఽపియో
మర్త్యస్సోఽపిజన్మత్రయాత్పరం। నయోనియంత్రపీడాం వై లభతే నా
త్రసంశయః। ౩౩ । సాంగానంగాచయాసేవా సాభక్తిరితికథ్యతే।
సాపునర్భిద్యతేత్రేధా మనోవాక్కాయసాధనైః। ౩౪ ॥ శివరూపాది
చింతాయా సాసేవామానసీస్మృతా । జపాదిర్వాచికీసేవా కర్మపూజా
దికాయికీ ॥ ౩౫ ॥ సేయంత్రిసాధనాసేవా శివధర్మశ్చకథ్యతే। సతుపం
చవిధఃప్రోక్తశ్శివేనపరమాత్మనా ॥ ౩౬ । తపఃకర్మజపోధ్యానం జ్ఞా
నంచేతిసమాసతః । కర్మలింగార్చనాద్యంచ తపశ్చాంద్రాయణాదికం।
౩౭ ॥ జపస్త్రిధాశివాభ్యాసశ్చింతాధ్యానంశివస్యతు। శివాగమోక్తం
యజ్జ్ఞానం తదత్రజ్ఞానముచ్యతే। ౩౮ ॥ శ్రీకంఠేనశివేనోక్తశ్శివాయై
చశివాగమః। శివాశ్రితానాంకారుణ్యాచ్ఛ్రేయసామేకసాధనం ॥ ౩౯
తస్మాద్వివర్ధయేద్భక్తిం శివేపరమకారణే। త్యజేచ్చవిషయాసంగం శ్రే
యోఽర్థీమతిమాన్నరః। ౪౦ ।ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ
సంహితాయా ముత్తరభాగే ఽష్టమోఽధ్యాయః ॥ ౮.

శ్రీకృష్ణఉవాచ। భగవన్శ్రోతుమిచ్ఛామి శివేనపరిభాషితం।
వేదసారంశివజ్ఞానం స్వాశ్రితానాంవిముక్తయే ॥ ౧ । అభక్తానా
మబుద్ధానమయుక్తానామగోచరం। అర్థైర్దశార్థైస్సంయుక్తం గూఢ
మప్రాజ్ఞనిందితం ॥ ౨ । వర్ణాశ్రమకృతైర్ధర్మైర్విపరీతంక్వచిత్సమం।
వేదాత్షడంగాదుద్ధృత్య సాంఖ్యయోగాచ్చకృత్స్నశః ॥ ౩ శతకోటి
ప్రమాణేన విస్తీర్ణగ్రంథసంఖ్యయా। కథితంపరమేశేన తత్రపూజాక
థంప్రభో। ౪। కస్యాధికారః పూజాదౌ జ్ఞానయోగాదయఃకథం।
తత్సర్వంవిస్తరాదేవ వక్తుమర్హసిసువ్రత। ౫ । ఉపమన్యురువాచ ॥
శైవంసంక్షిప్యవేదోక్తం శివేనపరిభాషితం । స్తుతినిందావిరహితం। స
ద్యఃప్రత్యయకారకం। ౬ । గురుప్రసాదజందివ్య మనాయాసేనముక్తి
దం। కథయిష్యేసమాసేన తస్యశక్యోనవిస్తరః। ౭ ॥ సిసృక్షయా
పురాఽవ్యక్తాచ్ఛివస్థాణుర్మహేశ్వరః। సత్కార్యకారణోపేతః స్వయ

మావిరభూత్ప్రభుః ॥ ౮ । జనయామాసచతదా ఋషిర్విశ్వాధికః ప్ర

భుః । దేవానాంప్రథమందేవం బ్రహ్మణాంబ్రహ్మణఃపతిః ॥ ౯ ॥ బ్ర
హ్మాపి పితరం దేవం జాయమానోఽన్వవైక్షత । తంజాయ
మానంజనకో దేవఃప్రాపశ్యదాజ్ఞయా ॥౧౦॥ ద్రష్టోరుద్రేణ దేవోఽసా
వసృజద్విశ్వమీశ్వరః । వర్ణాశ్రమవ్యవస్థాంచ చకారసపృథక్పృథక్ ॥
౧౧ ॥ సోమంససర్జయజ్ఞార్థే సోమాద్ద్యౌస్సమజాయత । ధరాచవ
హ్నిస్సూర్యశ్చ యజ్ఞోవిష్ణుశ్శచీపతిః ॥ ౧౨ ॥ తేచాన్యేచసురారుద్రం
రుద్రాధ్యాయేనతుష్టువుః। ప్రసన్నవదనస్తస్థౌదేవానామగ్రతఃప్రభుః ॥౧౩
అపహృత్యస్వలీలార్థం తేషాంజ్ఞానంమహేశ్వరః । తమపృచ్ఛంస్తతోదే
వాః । కోభవానితిమోహితాః ॥ ౧౪॥ సోఽబ్రవీద్భగవాన్రుద్రోహ్య
హమేకఃపురాతనః । ఆసంప్రథమమేవాహం వర్తామివసురోత్తమాః ।
౧౫ ।భవిష్యామిచమత్తోఽన్యో వ్యతిరిక్తోనకశ్చన। అహమేవజగత్సర్వం
తర్పయామిస్వతేజసా ।౧౬। మత్తోఽధికస్సమోనాస్తి మాంయో
వేద సముచ్యతే । ఇత్యుక్త్వా భగవాన్రుద్రస్తత్రైవాంతరధీయత ।
౧౭ ॥ నాపశ్యంశ్చతతోదేవం దేవావిష్ణుపురోగమాః । అథర్వశిరసారు
ద్రమస్తువంశ్చోర్ధ్వబాహవః ॥ ౧౮ ॥ త్వరితాఖ్యేనరుద్రేణ రుద్రే
ణబ్రహ్మభిస్తథా । స్తోత్రైశ్చవివిధైరన్యైస్సూక్తైశ్శైవైశ్చనామభిః ॥
౧౯ ॥ వ్రతంపాశుపతంకృత్వా హ్యథర్వశిరసిస్థితం । భస్మసంఛన్నస

—[అర్ధనారీనరస్వరూప వర్ణనం.]—

ర్వాంగా బభూవురమరాస్తదా॥ ౨౦॥ అథతేషాంప్రసాదార్థం పశూనాం
పతిరీశ్వరః । సగణశ్చాంబయాసార్ధం సాన్నిధ్యమకరోత్ప్రభుః ॥ ౨౧
యంవినిద్రా జితశ్వాసా యోగినోదగ్ధకిల్బిషాః । హృదిపశ్యంతితం
దేవం దదృశుర్దేవపుంగవాః ॥ ౨౨ ॥ యామాహుఃపరమాంశక్తి మీ
శ్వరేచ్ఛానువర్తినీం । తామపశ్యన్మహేశస్య వామాంగేవామలోచ
నాం॥ ౨౩ ॥ యేవినిర్ధూతసంసారాః ప్రాప్తాశ్శైవంపరంపదం । నిత్యసి
ద్ధాశ్చయేచాన్యే తేచదృష్టాగణేశ్వరాః ॥ ౨౪ ॥ అథతంతుష్టువుర్దేవం దే
వ్యాసహామహేశ్వరం । స్తోత్రైర్మాహేశ్వరైర్దివ్యైస్స్తోత్రైఃపౌరాణి
కైరపి॥౨౫॥ దేవోఽపిదేవానాలోక్య కృపయావృషభధ్వజః । తుష్టోఽ
స్మీత్యాహసంప్రీత స్స్వభావమధురాంగిరం ॥ ౨౬ ॥ అథతంప్రీతమనసం

ప్రణిపత్య వృషధ్వజం । అథ మర్త్యతమం దేవాః ప్రపచ్ఛురిమమాదరాత్

—[।] తిరోహితశాస్త్ర ప్రతిష్ఠాకథనం. [।]—

౨౭ ॥ దేవా ఊచుః॥ భగవన్ కేనమార్గేణ పూజనీయోఽసిభూతలే । కస్యాధికారఃపూజాయాం । వక్తుమర్హసితత్వతః । ౨౮ ॥ తతస్సస్మితమాలోక్య దేవీందేవవరోహరః । స్వరూపందర్శయామాస ఘోరం ఘోరాత్మకంపరం ॥౨౯॥ సర్వైశ్వర్యగుణోపేతం సర్వతేజోమయంపరం।శక్తిభిర్మూర్తిభిస్స్వాభిర్గ్రహైర్దేవైశ్చసంవృతం॥ ౩౦ ॥ అష్టబాహుంచతుర్వక్త్రి మర్ధనారీక మద్భుతం । దృష్ట్వైవమద్భుతాకారందేవా విష్ణుపురోగమాః ॥ ౩౧ ॥ బుద్ధ్వాదివాకరం దేవం దేవీంచైవ నిశాకరం । పంచభూతాన్యశేషాణి తన్మయంచచరాచరం ॥ ౩౨ ॥ ఏవముక్త్వానమశ్చక్రుః స్తస్మైచార్ఘ్యం ప్రదాయవై ॥ ౩౩ ॥ వృ ॥ సింధూరవర్ణాయసుమండలాయ సువర్ణవజ్రాభరణాయతుభ్యం । పద్మాభనేత్రాయసపంకజాయ బ్రహ్మేంద్రనారాయణకారణాయ । ౩౪ సురత్నపూర్ణంససువర్ణతోయం సుకుంకుమాఢ్యం సకుశంసపుష్పం। ప్రదత్తమాదాయ సహేమపాత్రం ప్రశస్తమర్ఘ్యంభగవన్ప్రసీద ॥ ౩౫ ॥ నమశ్శివాయసాంబాయ సగణాయాదిహేతవే। రుద్రాయవిష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మణేసూర్యమూర్తయే ॥ ౩౬ ॥ యశ్శివంమండలేసౌరే సంపూజ్యైవం సమాహితః । ప్రాతర్మధ్యాహ్నసాయాహ్నే ప్రదద్యాదర్ఘ్యముత్తమం ॥ ౩౭ ॥ ప్రణమేద్వాపఠేదేత త్స్తోత్రంస్తుతిశ తోత్తమం । నతస్యదుర్లభంకించి ద్భక్తశ్చేన్ముచ్యతేనృథం ॥ ౩౮ ॥ తస్మాద్భక్త్యార్చయేన్నిత్యం శివమాదిత్యరూపిణం । ధర్మకామార్థముక్త్యర్థం మనసాకర్మణాగిరా ॥ ౩౯ ॥ అథ దేవాస్సమాలోక్య మండలస్థోమహేశ్వరః।సర్వాగమోత్తరందత్వా శాస్త్రమంతరధీయత ॥ ౪౦ ॥ తత్రపూజాధికారాద్యం బ్రహ్మక్షత్రవిశామితి ॥ జ్ఞాత్వా ప్రణమ్య దేవేశం దేవా జగ్ముర్యథాగతం ॥ ౪౧ ॥ అథకాలేనమహతాతస్మించ్ఛాస్త్రేతి రోహితే భర్తారంపరిపప్రచ్ఛతదంకస్థా మహేశ్వరీ ॥౪౨॥ తయాసంచోదితోదేవో దేవ్యాచంద్రార్ధభూషణః అవదత్సారముధృత్య శాస్త్రంసర్వాగమోత్తరం ॥ ౪౩ ॥ ప్రవర్తితంచతల్లోకే నియోగాత్పరమేష్ఠినః । మయా

గస్త్యేనగురుణా దధీచేన మహర్షిణా॥౪౪॥ స్వయమప్యవతీర్యోర్వ్యాం
యుగావర్తేషుశూలధృక్ ।స్వాశ్రితానాంవిముక్త్యర్థం కురుతేజ్ఞాన
సంతతిం ॥౪౫॥ ఋభుస్సత్యోభార్గవశ్చ అంగిరాసవితాద్విజాః । మృ
త్యుశ్శతక్రతుర్ధర్మో వశిష్ఠో మునిపుంగవః । ౪౬ ॥ సారస్వతస్త్రిధా
మాచా త్రివృతోమునిపుంగవః । శతతేజాస్స్వయంధర్మో నారాయ
ణ ఇతిశ్రుతః ॥ ౪౭ ॥ స్వరక్షశ్చారుణిర్ధీమాం స్తథాచైవ కృతంజయః।
మామతేయోభరద్వాజో గౌతమఃకవిసత్తమః ॥ ౪౮ ॥ వాచశ్రవాము
నిస్సాక్షా త్తథాసూక్ష్మాయణిశ్శుచిః । తృణబిందుమునిఃకృష్ణ శ్శక్తిశ్శా
క్తేయ ఉత్తరః ॥ ౪౯ ॥ జాతూకర్ణోహరిస్సాక్షాత్కృష్ణద్వైపాయ
నోమునిః।వ్యాసాస్త్వేతేతేచశృణ్వంతు కల్పయోగేశ్వరాన్ క్రమాత్ ॥౫౦॥
లైంగేవ్యాసావతారాణి ద్వాపరాంతేషుసువ్రత । యోగాచార్యావ
తారాణి తథాశిష్యేతుశూలినః ॥ ౫౧ ॥ తత్రతత్రవిభోశ్శిష్యా శ్చత్వా
రస్స్యుర్మహౌజసః । శిష్యాస్తేషాం ప్రశిష్యాశ్చ శతశోఽథసహస్రశః
౫౨ ॥ తేషాంసంభాషణాల్లోకే సేవాజ్ఞాకరణాదిభిః । భాగ్యవంతోవిము
చ్యంతేభక్త్యాచాత్యంతభావితాః ॥౫౩ ॥ ఇతిశ్రీశైవే మ॥పురాణేవా
యవీయసంహితాయా ముత్తరభాగే నవమోఽధ్యాయః ॥

అథదశమోఽధ్యాయః

…[] పాశుపతయోగాచార్య వర్ణనం []….

శ్రీకృష్ణఉవాచ ॥ యుగావర్తేషుసర్వేషు యోగాచార్యచ్ఛలేన
తు । అవతారాణిశర్వస్య శిష్యాంశ్చ భగవన్వద ॥ ౧ ॥ ఉపమన్యురు
వాచ ॥ శ్వేతస్సుతారోమదనస్సుహోత్రః కంకఏవచ । లౌగాక్షిశ్చ
మహామాయో జైగిషవ్యస్తథైవచ । ౨ । దధివాహశ్చఋషభో ము
నిరుగ్రోఽత్రిరేవచ । సుబాలకోగౌతమశ్చ తథావేదశిరాముని ॥ ౩ ॥
గోకర్ణశ్చగుహావాసీ శిఖండీ చాపరస్స్మృతః । జటామాలీచాట్టహాసో
దారుకోలాంగలీతథా । ౪ । మహాకాలశ్చశూలీచ చండీముండీ ఏవచ।
సహిష్ణుస్సోమశర్మాచ నకులీశ్వరఏవచ ॥౫ ॥ ఏతేవారాహకల్పేఽస్మిన్
సప్తమస్యాంతరేమనోః । అష్టావింశతిసంఖ్యాతా యోగాచార్యా
యుగక్రమాత్ ॥ ౬ ॥ శిష్యాఃప్రత్యేకమేతేషాం చత్వారశ్శాంత చేత

సః । శ్వేతాదయశ్చ ఋష్యాంత స్త్రాన్బవీ మియథాక్రమం ॥ ౭ ॥ శ్వే
తశ్శ్వేతశిఖశ్చైవ శ్వేతాశ్వశ్శ్వేతలోహితః । దుందుభిశ్శతరూపశ్చఋచీ
కః కేతుమాంస్తథా ॥ ౮ ॥ వికోశశ్చవి కేశశ్చ విపాశః పాశనాశనః । సు
ముఖోదుర్ముఖశ్చైవ దుర్దమోదురతిక్రమః॥౯॥ సనత్కుమారస్సనకస్స నం
దశ్చ సనాతనః । సుధామావిరజశ్చైవ శంఖపాద్వైరజస్తథా ॥ ౧౦ ॥
సారస్వతశ్చమేఘశ్చమేఘవాహస్సువాహకః । కపిలశ్చాసురిః పంచశిఖో
బాష్కలఏవచ ॥ ౧౧ ॥ పరాశరశ్చగర్గశ్చ భార్గవశ్చాంగిరాస్తథా ।
బలబంధుర్నిరామిత్రః కేతుశృంగస్తపోధనః ॥ ౧౨ ॥ లంబోదరశ్చలం
బశ్చ లంబాక్షోలంబకేశకః । సర్వజ్ఞస్సమబుద్ధిశ్చ సాధ్యాబుద్ధిస్తథైవచ॥
౧౩ ॥ సుధామాకాశ్యపశ్చైవ వశిష్ఠోవిరజాస్తథా । అత్రిరుగ్రోగురుశ్రే
ష్ఠః శ్రవణోఽథ శ్రవిష్ఠకః॥౧౪॥కుణిశ్చకుణిబాహుశ్చ కుశరీరః కునేత్రకః
కశ్యపోహ్యుశనాశ్చైవ చ్యవనశ్చబృహస్పతిః ॥౧౫॥ ఉతథ్యోవామదే
వశ్చ మహాకాలోమహానిలః । వాచశ్రవాస్సువీరశ్చ శ్యావాశ్వశ్చయ
తీశ్వరః ॥ ౧౬ ॥ హిరణ్యనాభః కౌశల్యో లోకాక్షిః కుథుమిస్తథా । సు
మంతుర్జైమినిశ్చైవ కబంధః కుశకంధరః ॥౧౭॥ ప్లక్షోదార్భాయణిశ్చై
వ కేతుమాన్గౌతమస్తథా । భల్లవీమధుపింగశ్చ శ్వేతకేతుస్తథైవచ ॥
౧౮ ॥ ఉశిజోబృహదశ్వశ్చ దేవలః కవిరేవచ । శాలిహోత్రస్సువే
షశ్చ యువనాశ్వశ్శరద్వసుః ॥ ౧౯ ॥ ఛగలః కుండకర్ణశ్చ కుంభశ్చై
వప్రబాహుకః । ఉలూకోవిద్యుతశ్చైవ శంబుకశ్చాశ్వలాయనః॥ ౨౦ ॥
అక్షపాదః కణాదశ్చ ఉలూకోవత్సఏవచ । కుశికశ్చైవగర్గశ్చ మిత్రకో
రుష్యఏవచ ॥ ౨౧ ॥ ఏతేశిష్యామహేశస్య యోగాచార్యస్వరూపిణః ।
సంఖ్యాచశతమేతేషాం సహద్వాదశసంఖ్యయా ॥ ౨౨ ॥ సర్వేపాశుప
తాస్సిద్ధా భస్మోద్ధూళితవిగ్రహాః । సర్వేశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞా వేదవేదాంగ
పారగాః ॥ ౨౩॥ శివాశ్రమరతాస్సర్వే శివజ్ఞానపరాయణాః । సర్వసంగ
వినిర్ముక్తా శ్శివైకాసక్తచేతసః ॥ ౨౪ ॥ సర్వద్వంద్వసహాధీరాః సర్వభూ
తహితేరతాః । ఋజవోమృదవస్స్వస్థా జితక్రోధాజితేంద్రియాః ॥ ౨౫
రుద్రాక్షమాలాభరణా స్త్రిపుండ్రాంకితమస్తకాః । శిఖాజటాస్సర్వజటా
అజటాముండశీర్షకాః ॥ ౨౬ ॥ ఫలమూలాశనప్రాయాః ప్రాణాయామా

మపరాయణాః । శివాభిమానసంపన్నా శ్శివధ్యానైకతత్పరాః ॥ ౨౭ ॥ స
మున్మథితసంసార విషవృక్షాంకురోద్గమాః । ప్రయాంతు మేవసన్నద్ధాః
పరంశివపురంప్రతి ॥ ౨౮ ॥ స్వదేశికానిమాన్నత్వా నిత్యంయశ్శివమర్చ
యేత్ । సయాతిశివసాయుజ్యం నాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౨౯ ॥ ఇతి
శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయా ముత్తరభాగే దశ
మోఽధ్యాయః ॥ ౧౦. * * * * *

శ్రీకృష్ణఉవాచ ॥ భగవన్సర్వయోగీంద్రా గణేశ్వరమునీశ్వరా।
షడాననసమప్రఖ్య సర్వజ్ఞానని ధేగురో ॥ ౧ ॥ ప్రాయస్త్వ ముపతీర్ణో
ర్వ్యాం పాశవిచ్ఛిత్తయేనృణాం । మహర్షిర్వపురాస్థాయ స్థితోఽసిపర
మేశ్వరః ॥ ౨ ॥ అన్యథాహిజగత్యస్మిన్ దేవోవాదానవోఽపివా । త్వ
త్తోఽన్యఃపరమంభావం కోజానీయాచ్ఛివాత్మకం ॥ ౩ ॥ తస్మాత్త్వమ
ఖోద్గీర్ణం సాక్షాదివపినాకినః । శివజ్ఞానామృతంపీత్వా నమేతృప్తమభూ
న్మనః ॥ ౪ ॥ సాక్షాత్సర్వజగత్కర్తుర్భర్తురంకంసమాశ్రితా । భగ
వన్కిన్నుపప్రచ్ఛ భర్తారంపరమేశ్వరీ ॥ ౫ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ స్థా
నేపృష్టంత్వయాకృష్ణ తద్వక్ష్యామియథాతథం । భవభక్తస్యయుక్తస్య
తవకల్యాణచేతసః ॥ ౬ ॥ మహీధరవరేదివ్యే మందరేచారుకందరే ।
దేవ్యాసహామహాదేవో దివ్యోద్యానగతోఽభవత్ ॥ ౭ ॥ తదాదే
వ్యాఃప్రియసఖీ సుస్మితాస్యాశుభావతీ । ఫుల్లాన్యతిమనోజ్ఞానిపుష్పాణిస
ముపాహరత్ ॥ ౮ ॥ తతస్స్వమంకమారోప్య దేవీందేవవరోహరః । అ
లంకృత్యచతైఃపుష్పై రాస్తేహృష్టతరస్స్వయం ॥ ౯ ॥ అథాంతఃపురచా
రిణ్యో దేవ్యోదివ్యవిభూషణాః । అంతరంగాగణేంద్రాశ్చ దేవందేవీంసి
షేవిరే ॥ ౧౦ ॥ తతఃప్రియాఃకథావృత్తా వినోదాయమహేశయోః ।
త్రాణాయచనృణాంలోకే యేశివంశరణంగతాః ॥ ౧౧ ॥ తదావసరమా
లోక్య సర్వలోకమహేశ్వరీ । భర్తారంపరిపప్రచ్ఛ సర్వలోకమహేశ్వరం
౧౨ ॥ దేవ్యువాచ ॥ కేనవశ్యోమహాదేవో మర్త్యానాంమందచేతసాం ।

(ఈశ్వరవిషయశ్రద్ధామహాత్మ్యకథనం)

అల్పసత్వాల్పశక్తీనా మల్పానామకృతాత్మనాం ॥ ౧౩ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ।
నకర్మణానతపసా నజపైర్నసమాధిభిః । నజ్ఞానేననచాన్యేన వశ్యోఽహం

శ్రద్ధయావినా ॥ ౧౪ ॥ శ్రద్ధామయ్యస్తిచేత్పుంసాం యేనకేనాపి హేతునా
వశ్యస్స్యాత్స్పృశ్యశ్చదృశ్యశ్చ పూజ్యస్సంభాష్యఏవచ ॥ ౧౫ ॥ సాధ్యాతే
స్మాన్మయిశ్రద్ధా మాంవశీకర్తుమిచ్ఛతా । శ్రద్ధాహేతుస్స్వధర్మస్య ర
క్షణంవర్ణినామిహ ॥ ౧౬ ॥ స్వవర్ణాశ్రమధర్మాభ్యాంవర్తతేయస్తుమా
నవః । తస్యైవభవతిశ్రద్ధా యినాన్యస్యైకస్యచిత్ ॥ ౧౭ ॥ ఆమ్నాయసి
ద్ధమఖిలం ధర్మమాశ్రమిణామిహ । బ్రహ్మణాకల్పితంపూర్వం మమైవా
జ్ఞాపురస్సరం ॥ ౧౮ ॥ సతుపైతామహోధర్మో బహువిత్తక్రియాన్వితః
నాత్యంతఫలభూయిష్టః క్లేశాయాససమన్వితః ॥ ౧౯ ॥ తేనధర్మేణమహ
తా శ్రద్ధాంప్రాప్యసుదుర్లభాం । వర్ణినోయేప్రపద్యంతే మామనన్య
సమాశ్రయాః ॥ ౨౦ ॥ తేషాంసుఖేనమార్గేణ ధర్మకామార్థముక్తయే ।
వర్ణాశ్రమసమాచారో మయాభూయఃప్రకల్పితః ॥ ౨౧ ॥ తస్మిన్భక్తి
మతామేవ మదీయానాంతువర్ణినాం । అధికారోనచాన్యేషా మిత్యా
జ్ఞానైష్ఠికీమమ ॥ ౨౨ ॥ మదాజ్ఞప్తేనమార్గేణ వర్ణినోమదుపాశ్ర
యాః । మలమాయాదిపాశేభ్యో విముక్తామత్ప్రసాదతః ॥ ౨౩ ॥ పురం
మదీయమాసాద్య పునరావృత్తిదుర్లభం ।పరమంమమసాధర్మ్యం ప్రాప్య
నిర్వృతిమాప్నుయుః ॥ ౨౪ ॥ తస్మాల్లబ్ధ్వాప్యలబ్ధ్వా వావర్ణధర్మంమ
యేరితం । ఆశ్రిత్యమమభక్తశ్చే త్స్వాత్మనాత్మానముద్ధరేత్ ॥ ౨౫ ॥
అలబ్ధాల్లబ్ధఏవైషా కోటికోటిగుణాధికః । తస్మాన్మన్ముఖతోలబ్ధ్వా వర్ణ
ధర్మంసమాచరేత్ ॥ ౨౬ ॥ మమావతారాణిశుభే యోగాచార్యచ్ఛ
లేనతు । సర్వాంతరేషుసంన్యస్తే సంతతిశ్చసహస్రశః ॥ ౨౭ ॥ అయు
క్తానామబుద్ధానా మభక్తానాంసురేశ్వరి । దుర్లభాసంతతిజ్ఞానం త
తోయత్నాత్సమాశ్రయేత్ ॥ ౨౮ ॥ నాహంనిస్త్వన్మహచ్ఛిద్రం సమోహ
స్సాంధమూకతా । యదన్యత్రశ్రమంకుర్యా న్మోక్షమార్గబహిష్కృ

...(జ్ఞానక్రియా చర్యా యోగ లక్షణకథనం)...

తః ॥ ౨౯ ॥ జ్ఞానంక్రియాచచర్యాచ యోగశ్చేతిసురేశ్వరి । చతుష్పాద
స్సమాఖ్యాతో మమధర్మస్సనాతనః ॥ ౩౦ ॥ పశుపాశపతిజ్ఞానం జ్ఞాన
మిత్యభిధీయతే । షడధ్వశుద్ధిర్విధినా గుర్వధీనాక్రియోచ్యతే ॥ ౩౧ ॥
వర్ణాశ్రమప్రయుక్తస్య మమైవవిహితస్యచ । మమార్చనాదిధర్మస్య

చర్యాచర్యేతికథ్యతే ॥ ౩౨ ॥ మద్భక్త్యైవమార్గేణ మయ్యవస్థితచేతసః
వృత్త్యంతరనిరోధోయో యోగ ఇత్యభిధీయతే ॥ ౩౩ ॥ అశ్వమేధశతా
చ్ఛ్రేష్ఠం దేవిచిత్తప్రసాదనం । ముక్తిదంచతథాప్యేత దసాధ్యం విషయైషి
ణాం ॥ ౩౪ ॥ విజితేంద్రియవర్గస్య యమేననియమేనచ । సర్వపాప
హారోయోగో విరక్తస్యైవకథ్యతే ॥ ౩౫ ॥ వైరాగ్యాజ్జాయతేజ్ఞానం
జ్ఞానాద్యోగః ప్రవర్తతే । యోగజ్ఞః పతితోవాపి ముచ్యతే నాత్రసంశయః
౩౬ ॥ దయాకార్యాథసతత మహింసాజ్ఞానసంగ్రహం । సత్యమస్తేయ
మాస్తిక్యం శ్రద్ధాచేంద్రియనిగ్రహః ॥ ౩౭ ॥ అధ్యాపనంచాధ్యయనం
యజనంయాజనంతథా । ధ్యానమీశ్వరభావశ్చ సతతంజ్ఞానశీలతా ॥
౩౮ ॥ యఏవంవర్తతే విప్రో జ్ఞానయోగస్యసిద్ధయే । అచిరాదేవవిజ్ఞానం
లబ్ధ్వాయోగంచవిందతి ॥ ౩౯ ॥ దగ్ధ్వాదేహమిమంజ్ఞాని క్షణాజ్జ్ఞానాగ్ని
నాప్రియే । ప్రసాదాన్మమయోగజ్ఞః కర్మబంధంప్రహాస్యతి ॥ ౪౦ ॥ పు
ణ్యాపుణ్యాత్మకంకర్మ ముక్తేస్తత్ప్రతిబంధకం । తస్మాన్నియోగతోయో
గీ పుణ్యాపుణ్యంవివర్జయేత్ ॥ ౪౧ ॥ ఫలకామనయాకర్మ కారణాత్ప్రతిబ
ధ్యతే । నకర్మమాత్రాత్కరణాత్తస్మాత్కర్మఫలంత్యజేత్ ॥ ౪౨ ॥ ప్రథ
మంకర్మయజ్ఞేన బహిస్సంపూజ్యమాంప్రియే । జ్ఞానయజ్ఞరతోభూత్వా
పశ్చాద్యోగంసమభ్యసేత్ ॥ ౪౩ ॥ విదితేమమయాథాత్మ్యే కర్మయజ్ఞేన
దేహినః । నయజంతిహిమాంయుక్తాస్సమలోష్టాశ్మకాంచనాః ॥ ౪౪ ॥
నిత్యయుక్తోమునిశ్రేష్ఠో మద్భక్తశ్చసమాహితః । జ్ఞానయోగరతోయోగి
మమసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౪౫ ॥ అథావిరక్తచిత్తాయే వర్ణినోమ
దుపాశ్రయాః । జ్ఞానచర్యాక్రియాస్వేవ తేఽధికుర్యుస్తదర్హకాః ॥ ౪౬

—(బాహ్యాభ్యాంతరకర్మ భజనలక్షణ కథనం.)—

బాహ్యమాభ్యంతరం చైవ బాహ్యాభ్యంతర మేవచ । వాఙ్మనఃకా
యభేదాచ్చ త్రిధామద్భజనంవిదుః ॥ ౪౭ ॥ జపఃకర్మతపోధ్యానంజ్ఞానం
చేత్యనుపూర్వశః । పంచధాకథ్యతేసద్భిస్తద్దేవభజనంపునః ॥ ౪౮ ॥ అన్యాత్మ
విదితంబాహ్య మస్మదభ్యర్చనాదికం । తదేవతుస్వసంవేద్యమాభ్యం
తరముదాహృతం ॥ ౪౯ ॥ మనోమత్ప్రవణంచిత్తం నమనోమాత్రముచ్య
చ్యతే । మన్నామనిరతావాణీ వాఙ్మతామమనేతరా ॥ ౫౦ ॥ లింగై

ర్మచ్ఛా సనాదిప్తైత్రిపుండ్రాదిభిరంకితః । మమోపచారనిరతః కా
యః కాయేనచేతరః ॥ ౫౧ ॥ మదర్చాకర్మవిజ్ఞేయం బాహ్యం యా
గాదినోచ్యతే । మదర్థే దేహసంశోష స్తపః కృచ్ఛ్రాదినోమతం ॥ ౫౨ ॥
జపః పంచాక్షరాభ్యాసః ప్రణవాభ్యాసఏవచ । రుద్రాధ్యాయాదికాభ్యా
సో నవేదాధ్యయనాదికం ॥ ౫౩ ॥ ధ్యానంమద్రూపచింతాద్యం నా
త్మాద్యర్థసమాధయః । మమాగమార్థవిజ్ఞానం జ్ఞానంనాన్యార్థవేదనం ॥
౫౪ ॥ బాహ్యేవాభ్యంతరేవాథ యత్రస్యాన్మనసోరతిః । ప్రాగ్వాస
నావశాద్దేవి తత్రనిష్ఠాంసమాచరేత్ ॥ ౫౫ ॥ బాహ్యాదాభ్యంతరంశ్రే
ష్ఠం భవేచ్ఛతగుణాధికం । అసంకటత్వాద్దోషాణాందృష్టానామప్యసంభ
వాత్ ॥ ౫౬ ॥ శౌచమాభ్యంతరంవిద్యాన్న బాహ్యంశౌచముచ్యతే
అంతశ్శౌచవియుక్తాత్మా శుచిరప్యశుచిర్యతః ॥ ౫౭ ॥ బాహ్యమాభ్యం
తరంచైవ భజనంభావపూర్వకం । సభావరహితం దేవి విప్రలంభైకకార
ణం ॥ ౫౮ ॥ కృతకృత్యస్యతృప్తస్యమమకింక్రియతేనరైః । బహిరాభ్యం

...[శివశివభక్తయోః ప్రేమభావః]...

తరేవాథ మయాభావోహిగృహ్యతే ॥ ౫౯ ॥ భావైకాత్మాక్రియాదే
వీ మమధర్మస్సనాతనః । మనసాకర్మణావాచాఽప్యనపేక్ష్యఫలంక్వ
చిత్ ॥ ౬౦ ఫలోద్దేశేన దేవేశి లఘుర్మమసమాశ్రయః । ఫలార్థిత
దభావేమాం పరిత్యక్తుంక్షమీయతః ॥ ౬౧ ॥ ఫలార్థినోఽపియస్యైవ
మయిచిత్తంప్రతిష్ఠితం । భావానురూపఫలద స్తస్యాప్యహమనిందితే ॥
౬౨ ॥ ఫలానపేక్షయా యేషాం మనోమత్ప్రవణంభవేత్ । ప్రార్థయే
యుః ఫలంపశ్చాద్భక్తాస్తేఽపిమమప్రియాః ॥ ౬౩ ॥ ప్రాక్తనస్కారవశాదే
వయేఽవిచింత్యఫలాఫలే । వివశామాంప్రపద్యంతే మమప్రియతమామ
తాః ॥ ౬౪ ॥ మల్లాభాన్నాపరోలాభ స్తేషామస్తియథాతథం । మమా
పిలాభ స్తల్లాభా న్నపరః పరమేశ్వరీ ॥ ౬౫ ॥ మదనుగ్రహత స్తేషాం
భావోమయిసమర్పితః । ఫలంపరమనిర్వాణం ప్రయచ్ఛతిబలాదివ ॥ ౬౬
మహాత్మనామనన్యానాం మయివిన్యస్తచేతసాం । అష్టధాలక్షణంప్రా
హుర్మమధర్మాధికారిణాం ॥ ౬౭ ॥ మద్భక్తజనవాత్సల్యం పూజాయాం
చానుమోదనం । స్వయమభ్యర్చనంచైవ మదర్థేచాంగచేష్టితం ॥ ౬౮

మత్కథాశ్రవణేభక్తిః స్వరనేత్రాంగవిక్రియా । మమానుస్మరణంనిత్యం యశ్చమాముపజీవతి ॥ ౧౯ ॥ ఏవమష్టవిధంచిహ్నం యస్మిన్మ్లేచ్ఛేఽపివర్తతే ! సవిప్రేంద్రోమునిశ్శ్రీమాం సయతిస్సచపండితః ॥ ౨౦ ॥ నమేప్రియశ్చతుర్వేదీ మద్భక్తశ్శ్వపచోఽపియః తస్మైదేయంతతోగ్రాహ్యం సచపూజ్యోయథాహ్యహం ॥ ౨౧ ॥ పత్రంపుష్పంఫలంతోయం యోమేభక్త్యాప్రయచ్ఛతి ।తస్యాహంనప్రణశ్యామి సచమేనప్రణశ్యతి ॥

...[శివభక్తలక్షణకథనం]....

౨౨ ॥ అథవక్ష్యామిదేవేశి భక్తానామధికారిణాం । విదుషాంద్విజముఖ్యానాం వర్ణధర్మంసమాసతః ॥ ౨౩॥ త్రిస్నానంచాగ్నికార్యంచ లింగార్చనమనుత్తమం । దానమీశ్వరభావశ్చ దయాసర్వత్రసర్వదా ॥౨౪ ॥ సత్యంసంతోషఆస్తిక్య మహింసాసర్వజంతుషు । హ్రీశ్రద్ధాఽధ్యాపనం యోగ స్సదాధ్యయనమేవచ ॥ ౨౫ ॥ వ్యాఖ్యానంబ్రహ్మచర్యంచ శ్రవణంచతపఃక్షమా । శౌచంశిఖోపవీతంచ ఉష్ణీషంచోత్తరీయకం ॥ ౨౬ ॥ నిషిద్ధాసేవనంచైవ భస్మరుద్రాక్షధారణం ।పర్వణ్యభ్యర్చనందేవి చతుర్దశ్యాంవిశేషతః ॥ ౨౭ ॥ పానంచబ్రహ్మకూర్చస్య మాసిమాసియథావిధి । అభ్యర్చనంవిశేషేణ తేనైవస్నాప్యమాంప్రియే ॥ ౨౮ ॥ సర్వక్రియాన్నసంత్యాగః శ్రాద్ధాన్నస్యచవర్జనం । తథాపర్యుషితాన్నస్య యావకస్యవిశేషితః ॥౨౯ ॥ మద్యస్యమద్యగంధస్యనైవేద్యస్యచవర్జనం। సామాన్యంసర్వవర్ణానాం బ్రాహ్మణానాంవిశేషతః ॥ ౩౦ ॥ క్షమాశాంతిశ్చసంతోషః సత్యమస్తేయమేవచ । బ్రహ్మచర్యంమమజ్ఞానం వైరాగ్యంభస్మసేవనం ॥ ౩౧॥ సర్వసంగనివృత్తిశ్చ దశైతానివిశేషతః ।లింగానియోగినాంభూయో దివాభిక్షాశనంతథా ॥ ౩౨ ॥ వానప్రస్థాశ్రమస్థానాం సమానమిదమిష్యతే। రాత్రౌనభోజనంకార్యం సర్వేషాంబ్రహ్మచారిణాం ॥ ౩౩ ॥ అధ్యాపనంయాజనంచ క్షత్రియస్యప్రతిగ్రహః । వైశ్యస్యచవిశేషేణ మయానాత్రవిధీయతే ॥ ౩౪ ॥ రక్షణంసర్వవర్ణానాం యుద్ధేశత్రువధస్తథా । దుష్టపక్షిమృగాణాంచ దుష్టానాం శాతనంనృణాం ॥ ౩౫ ॥ అవిశ్వాసశ్చసర్వత్ర విశ్వాసోమమయోగిషు స్త్రీసంసర్గశ్చకాలేషు చమూరక్షణమేవచ ॥ ౩౬ ॥ సదాసంచారితైః

శ్చాపరైర్లోకవృత్తాంతవేదనం । సదా స్త్రధారణంచైవభస్మకంచుక
ధారణం । ౮౭ ॥ రాజ్ఞాంమమాశ్రమస్థానామేషధర్మస్యసంగ్రహః ।
గోరక్షణంచవాణిజ్యం కృషిర్వైశ్యస్యకథ్యతే । ౮౮ ॥ శుశ్రూషేతర
వర్ణానాం ధర్మశ్శూద్రస్యకథ్యతే । ఉద్యానకరణంచైవ మమక్షేత్రే స
మాశ్రయః ।౮౯ ॥ ధర్మపత్న్యాస్తుగమనంగృహస్థస్యవిధీయతే । బ్ర
హ్మచర్యంవనస్థానాం యతీనాంబ్రహ్మచారిణాం ॥ ౯౦ ॥ స్త్రీణాంతుభ
ర్తృశుశ్రూషా ధర్మోనాన్యస్సనాతనః । మమార్చనంచకల్యాణినియో
గోభర్తురస్తిచేత్ । ౯౧ ॥ యానారీభర్తృశుశ్రూషాం విహాయవ్రత
తత్పరా సానారీనరకంయాతి నాత్రకార్యావిచారణా । ౯౨ ॥ అథభర్తృ

గతభర్తృకా వ్రతకథనం.

విహీనాయా వక్ష్యేధర్మంసనాతనం । వ్రతందానంతపశ్శౌచం భూశ
య్యానక్తభోజనం । ౯౩ । బ్రహ్మచర్యంసదాస్నానం భస్మనాసలిలేనవా
శాంతిర్మౌనంక్షమానిత్యం సంవిభాగోయథావిధి ॥ ౯౪ ॥ అష్టమ్యాం
చ చతుర్దశ్యాం పౌర్ణమాస్యాంవిశేషతః । ఏకాదశ్యాంచవిధివదుపవా
సోమమార్చనం । ౯౫॥ ఇతిసంక్షేపతఃప్రోక్తంమయాశ్రమనిషేవణం
బ్రహ్మక్షత్రవిశాందేవి యతీనాంబ్రహ్మచారిణాం ॥ ౯౬॥ తథైవవాన
ప్రస్థానాంగృహస్థానాంచసుందరి । శూద్రాణామథనారీణాం ధర్మఏషస
నాతనః ॥ ౯౭ ॥ ధ్యేయస్తుయాహందేవేశిసదాజాప్య షడక్షరః । వే
దోక్తమఖిలంధర్మమితిధర్మార్థసంగ్రహః । ౯౮ ॥ అథయేమానవాలో

శివనిష్ఠశివభక్తమహిమా వర్ణనం

కే స్వేచ్ఛయాధృతవిగ్రహాః । భావాతిశయసంపన్నాః పూర్వసంస్కార
సంయుతాః ॥ ౯౯ ॥ విరక్తాశ్చానురక్తావా స్త్రియాదివిషయేష్వపి ।
పాపైర్నతేవిలిప్యంతేపద్మపత్రమివాంభసా॥౧౦౦॥ తేషాంమమాత్మవిజ్ఞాన
విశుద్ధానాంవివేకినాం । మత్ప్రసాదాద్విశుద్ధానాం దుఃఖమాశ్రమరక్ష
ణం ॥ ౧౦౧ ॥ నాస్తికృత్యమకృత్యంచ సమాధిర్వాపరాయణం । నవిధి
ర్ననిషేధశ్చ తేషాంమమయథాతథా॥౧౦౨॥యథేహపరిపూర్ణస్య సా
ధ్యంమమనవిద్యతే । తథైవకృతకృత్యానాం తేషామపినసంశయః।౧౦౩
మద్భక్తానాంహితార్థాయ మానుషంభావమాశ్రితాః । రుద్రలోకాత్స

రిభ్రష్టా స్తైరుద్రానాత్రసంశయః ॥౧౦౪॥మమానుశాసనంయద్వ ద్బ్ర
హ్మాదీనాం ప్రవర్తకం । తథానరాణామన్యేషాం తన్నియోగః ప్రవర్త
కః ॥ ౧౦౫॥మమాజ్ఞాధార భావేన మద్భావాతి శయేనచ । తదాలోక
నమాత్రేణ సర్వపాపక్షయో భవేత్ ॥ ౧౦౬ ॥ ప్రత్యయాశ్చప్రవ
ర్తంతే ప్రశస్తఫలసూచకాః । మయిభావవతాంపుంసాం ప్రాగదృష్టార్థ
గోచరాః ॥౧౦౭॥కంపస్వేదోఽశ్రుపాతశ్చ కంఠేచస్వరవిక్రియా। ఆనందా
ద్యుపలబ్ధిశ్చభవేదాకస్మికీముహుః॥౧౦౮॥ ఏతైర్వ్యస్తైస్సమస్తైర్వాలింగై
రవ్యభిచారిభిః । మందమధ్యోత్తమైర్భావై ర్విజ్ఞేయాస్తేన రోత్తమాః॥
౧౦౯ ॥ యథాయోఽగ్నిసమావేశా న్నాయోభవతి కేవలం ।తథైవమ
మసాన్నిధ్యా న్నతేకేవలమానుషాః ॥ ౧౧౦॥ హస్తపాదాదిసాధర్మ్యా
ద్రుద్రాన్మర్త్యవపుర్ధరాన్ । ప్రాకృతానివమన్వానో నావజానీతపండి
తః ॥ ౧౧౧ ॥ అవజ్ఞానంకృతంతేషుజనైర్వ్యా మూఢచేతనైః । ఆయు
శ్శ్రియంకులంశీలం హత్వానిరయమావహేత్ ॥ ౧౧౨ ॥బ్రహ్మవిష్ణుసు
రేశానా మపితూలయతేపదం।మత్తోఽన్యదనపేక్షాణాముద్ధృతానాంమ
హాత్మనాం । ౧౧౩ ॥ అశుద్ధంబౌద్ధమైశ్వర్యం ప్రాకృతంపౌరుషంతథా
గుణేశానామతస్త్యాజ్యం గుణాతీతపదైషిణాం ॥ ౧౧౪ ॥ అథకింబహునో
క్తేన శ్రేయఃప్రాప్త్యైకసాధనం । మయిచిత్తసమాసంగో యేనకేనాపిహే

శివభక్తిమహిమావర్ణనం.

తునా॥ ౧౧౫॥ఉపమన్యురువాచ॥ఇత్థంశ్రీకంఠనాథేనశివేనపరమాత్మనా
హితాయజగతాముక్తో జ్ఞానసారార్థసంగ్రహః ॥ ౧౧౬ ॥ విజ్ఞానసంగ్రహ
శ్చాయంవేదశాస్త్రాణికృత్స్నశః । సేతిహాసపురాణానివిద్యావ్యాఖ్యాన
విస్తరః ॥ ౧౧౭ ॥ జ్ఞానంజ్ఞేయమనుష్ఠేయ మధికారోథసాధనం । సాధ్యం
చేతిషడర్థానాం సంగ్రహస్త్వేషసంగ్రహః॥ ౧౧౮॥గురోరధికృతింజ్ఞానం
జ్ఞేయఃపాశః పశుఃపతిః । లింగార్చనాద్యనుష్ఠేయం భక్తస్త్వధి
కృతోద్విజః । ౧౧౯॥ సాధనంశివమంత్రాద్యాసాధ్యంశివసమానతా ।
షడర్థసంగ్ర హస్యాస్య జ్ఞానాత్సర్వజ్ఞతోచ్యతే॥ ౧౨౦ ॥ ప్రథమం కర్మ
యజ్ఞాదైశ్శక్త్యా విత్తానుసారతః । బాహ్యాభ్యర్చ్యశివంపశ్చా దంత
ర్యాగరతోభవేత్ ॥ ౧౨౧ ॥ రతిరభ్యంతరేయస్యనబాహ్యే పుణ్యగౌ

రవాత్ । నకర్మకరణీయ్యంహి బహిస్తస్యమహాత్మనః ॥ ౧౨౨ ॥ జ్ఞానామృతేనతృప్తస్య భక్త్యాచైవ శివాత్మనః నాంతర్నచబహిఃకృష్ణకృత్యమస్తికదాచన॥ ౧౨౩॥ తస్మాత్క్రమేణసంత్యజ్యబాహ్యమాభ్యంతరంతథా జ్ఞానేనజ్ఞేయమాలోక్యజ్ఞానంచాపిపరిత్యజేత్ ॥౧౨౪॥ నైకాగ్రంచేచ్ఛివేచిత్తం కింకృతేనాపికర్మణా। ఏకాగ్రమేవచేచ్చిత్తమకృతేనాపికర్మణా।౧౨౫ తస్మాత్కర్మాణ్యకృత్వావా కృత్వావాంతర్బహిఃక్రమాత్ । యేనకేనాప్యుపాయేనశివేచిత్తంనివేశయేత్ ॥౧౨౬॥ శివేనివిష్టచిత్తానాంప్రతిష్ఠితధియాం సతాం। పరత్రేహచసర్వత్ర నిర్వృత్తిఃపరమాభవేత్ । ॥౧౨౭॥ ఇహోనమశ్శివాయేతి మంత్రేణానేనసిద్ధయః సతస్మాదధిగంతవ్యః పరావరవిభూతయే॥౧౨౮॥ ఇతి శ్రీ శైవేమహాపురాణేవాయవీయసంహితాయాముత్తరభాగే శైవధర్మకథనంనామ ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥౧౧॥

శ్రీకృష్ణఉవాచ॥మహర్షివరసర్వజ్ఞసర్వజ్ఞానమహోదధే। పంచాక్షరస్యమహాత్మ్యం శ్రోతుమిచ్ఛామితత్వతః ॥ ౧ ॥ ఉపమన్యురువాచ॥

శివపంచాక్షరమహామంత్ర మహిమావర్ణనం.

పంచాక్షరస్యమాహాత్మ్యం వర్షకోటిశతైరపి । అశక్యంవిస్తరాద్వక్తుం తస్మాత్సంక్షేపతశ్శృణు ॥ ౨ ॥ వేదేశివాగమేచాయ ముభయత్రషడక్షరః మంత్రస్థితస్సదాముఖ్యోలోకేపంచాక్షరస్మృతః ॥ ౩ ॥ సర్వమంత్రాధికశ్చాయమోంకారాద్యష్షడక్షరః । సర్వేషాంశివభక్తానామశేషార్థప్రసాధకః॥ ౪ ॥ తదల్పాక్షరమర్థాఢ్యం వేదసారంవిముక్తిదం । ఆజ్ఞాసిద్ధమసందిగ్ధం వాక్యమేతచ్ఛివాత్మకం॥౫॥ నానాసిద్ధియుతందివ్యం లోకచిత్తానురంజకం। సునిశ్చితార్థంగంభీరంవాక్యంతత్పారమేశ్వరం ॥౬॥ మంత్రంసుఖముఖోచ్చార్య మశేషార్థప్రసిద్ధయే। ప్రాహోన్నమశ్శివాయేతి సర్వజ్ఞస్సర్వదేహినాం ॥ ౭ ॥ తద్బీజంసర్వవిద్యానాం మంత్రమాద్యంషడక్షరం । అతిసూక్ష్మంమహార్థంచ జ్ఞేయంతద్వటబీజవత్ ॥ ౮ ॥ దేవోగుణత్రయాతీత స్సర్వజ్ఞసర్వకృత్ప్రభుః । ఓమిత్యేకాక్షరేమంత్రే స్థితస్సర్వగతశ్శివః ॥ ౯ ॥ ఈశానాద్యానిసూక్ష్మాణి బ్రహ్మాణ్యేకాక్షరాణితు । మంత్రేనమశ్శివాయేతి సంస్థితానియథాక్రమం ॥ ౧౦ ॥ మంత్రేషడక్షరేసూక్ష్మః పంచబ్రహ్మతనుశ్శివః । వాచ్యవాచకభావేన స్థితస్సాక్షాత్స్వభా

వతః ॥ ౧౧ ॥ వాచ్యశ్శివప్రమేయత్వా న్మంత్రస్తద్వాచకస్స్మృతః । వాచ్యవాచకభావోఽయమనాదిస్సంస్థితస్తయోః ॥ ౧౨ ॥ యథానాదిప్రవృత్తోఽయం ఘోరసంసారసాగరః । శివోఽపి హి తథానాదిస్సంసారాన్మోచకస్స్థితః । ౧౩ ॥ వ్యాధీనాం భేషజం యద్వత్ప్రతిపక్షస్స్వభావతః । తద్వత్సంసారదోషాణాం ప్రతిపక్షశ్శివస్స్మృతః ॥ ౧౪ ॥ అసత్యస్మిన్జగన్నాథే తమోభూతమిదం భవేత్ । ఆదిత్యేనయథాహీనం నిరాలోకమిదం జగత్ ॥ ౧౫ ॥ అభావాదీశ్వరస్యాయం జగత్సృష్టిః కథం భవేత్ । అచేతనత్వాత్ప్రకృతే రజ్ఞత్వాత్పురుషస్య చ ॥ ౧౬ ॥ ప్రధానపరమాణ్వాది యావత్కించిదచేతనం । న తత్కర్తృ స్వయం దృష్టం బుద్ధిమత్కారణం వినా ॥ ౧౭ ॥ ధర్మాధర్మోపదేశశ్చ బంధమోక్షవిచారణా । న సర్వజ్ఞం వినా పుంసా మాదిసర్గే ప్రసిద్ధ్యతి । ౧౮ ॥ వైద్యం వినా నిరానందాః క్లిశ్యంతే రోగిణో యథా । శివం వినా నిరానందం క్లిశ్యంతే హి జగత్తథా ॥ ౧౯ తస్మాదనాదిస్సర్వజ్ఞః పరిపూర్ణస్సదాశివః । అస్తి నాథః పరిత్రాతా పుంసాం సంసారసాగరాత్ ॥ ౨౦ ॥ ఆదిమధ్యాంతనిర్ముక్త స్స్వభావవిమలః ప్రభుః । సర్వజ్ఞః పరిపూర్ణశ్చ శివో జ్ఞేయశ్శివాగమే ॥ ౨౧ ॥ తస్యాభిధానమంత్రోఽయమభిధేయశ్చ స స్మృతః । అభిధానాభిధేయత్వా న్మం

శివషడక్షరమహిమావర్ణనం.

త్రస్సిద్ధపరశ్శివః । ౨౨ ॥ ఏతావత్తు శివజ్ఞానమేతావత్పరమం పదం । యదోన్నమశ్శివాయేతి శివవాక్యం షడక్షరం ॥ ౨౩ ॥ విధివాక్యమిదం శైవం నార్థవాదం శివాత్మకం । యస్సర్వజ్ఞస్సుసంపూర్ణ స్స్వభావవిమలశ్శివః ॥ ౨౪ ॥ లోకానుగ్రహకర్తా చ స మృషార్థం కథం వదేత్ । యద్యథావస్థితం వస్తు గుణదోషైః స్వభావతః ॥ ౨౫ ॥ యావత్ఫలం చ యత్పుణ్యం సర్వజ్ఞస్తు తథా వదేత్ । రాగాజ్ఞానాది భిర్దోషైర్గ్రస్తత్వాదనృతం వదేత్ । ౨౬ ॥ తే చేశ్వరేన విద్యంతే బ్రూయాత్స కథమన్యథా । అజాతాదోషదోషేణ సర్వజ్ఞేన శివేన యత్ ॥ ౨౭ ॥ ప్రణీతమమలం వాక్యం తత్ప్రమాణం న సంశయః . తస్మాదీశ్వరవాక్యాణి శ్రద్ధేయాని విపశ్చితా ॥ ౨౮ ॥ యాథార్థ్యం పుణ్యపాపేషు తదశ్రద్ధో వ్రజత్యధః । స్వర్గాపవర్గసిద్ధ్యర్థం భాషితం యత్సుశోభనం ॥ ౨౯ ॥ వాక్యం మునివరైశ్శాం

త్తైస్తద్వ్యజ్ఞేయంసుభాషితం । రాగద్వేషానృతక్రోధ కామతృష్ణానుసా
శివషడక్షరమంత్ర మహిమావర్ణనం
రియత్ ॥ ౩౦ ॥ వాక్యంనిరయహేతుత్వా త్తద్దుర్భాషితముచ్యతే । స
త్కృతేనాపికింతేనమృదునాలలితేనవా ॥ ౩౧ ॥ అవిద్యారాగవాక్యేన
సంసారక్లేశహేతునా । యచ్ఛ్రుత్వాజాయతేశ్రేయో రాగాదీనాంచ
సంక్షయః ॥ ౩౨ ॥ విరూపమపితద్వాక్యం విజ్ఞేయమతిశోభనం । బహు
త్వేపిహియంత్రాణాంసర్వజ్ఞేనశివేనయత్ ॥ ౩౩ ॥ ప్రణీతమమలంమం
త్రింనతేనసదృశంక్వచిత్ । సాంగానివేదశాస్త్రాణి సంస్థితాని షడక్ష
రే ॥ ౩౪ ॥ నతేనసదృశస్తస్మా న్మంత్రోఽప్యస్త్యపరఃక్వచిత్ । సప్తకోటి
మహామంత్రై రుపమంత్రై రనేకధా ॥ ౩౫ ॥ మంత్రష్షడక్షరోభిన్న స్సూ
త్రంవృత్త్యాత్మనాయథా । శివజ్ఞానానియావంతి విద్యాస్థానానియానిచ
౩౬ ॥ షడక్షరస్యసూత్రస్య తానిభాష్యంసమాసతః । కింతస్యబహు
భిర్మంత్రైః శ్శాస్త్రైర్వాబహువిస్తరైః ॥ ౩౭ ॥ యస్యోన్నమశ్శివాయే
తి మంత్రోఽయంహృదిసంస్థితః । తేనాధీతంశ్రుతం తేనకృతంసర్వమనుష్ఠి
తం । ౩౮ ॥ యేనోన్నమశ్శివాయేతి మంత్రాభ్యాసస్థిరీకృతః । నమ
స్కారాదిసంయుక్తం శివాయేత్యక్షరత్రయం ॥ ౩౯ ॥ జిహ్వాగ్రేవర్త
తేయస్య సఫలంతస్యజీవితం । అంత్యజోవాధమోవాసి మూర్ఖోవా
పండితోఽపివా ॥ ౪౦ ॥ పంచాక్షరజపోనిష్ఠో ముచ్యతేపాపపంజరాత్ ।
ఇత్యుక్తంపరమేశేన దేవ్యాపృష్టేనశూలినా ॥ ౪౧ ॥ హితాయసర్వమ
ర్త్యానాం ద్విజానాంవిశేషతః । దేవ్యువాచ ॥ కలౌకలుషితేకాలే దుర్జ
యేదురతిక్రమే । ౪౨ । అపుణ్యతమసాచ్ఛన్నే లోకేధర్మపరాఙ్ముఖే ।
క్షీణేవర్ణసమాచారే సంకరేసముపస్థితే । ౪౩ । సర్వాధికారేసంధిగ్ధే
నిశ్చితేవావిపర్యయే । తదోపదేశేవిహతే గురుశిష్యక్రమేగతే । ౪౪ ।
కేనోపాయేసముచ్యంతే భక్తాస్తవమహేశ్వర । మహేశ్వరఉవాచ ॥ ఆ
శ్రిత్యపరమాంవిద్యాం హృద్యాంపంచాక్షరీంమమ ॥ ౪౫ ॥ భక్త్యాచభా
వితాత్మానో ముచ్యంతేకలిజానరాః । మనోవాక్కాయజైర్దోషై
ర్వక్తుంస్మర్తుమగోచరైః ॥ ౪౬ ॥ దూషితానాంకృతఘ్నానాం నిర్ద
యానాంఖలాత్మనాం । లుబ్ధానాంవక్రమనసా మపిమత్ప్రవణాత్మనాం ॥

౫౭ ॥ మమపంచాక్షరీవిద్యా సంసారభయతారిణీ । మయైవమసకృద్దేవి ప్రతిజ్ఞాతంధరాతలే ॥ ౪౮ ॥ పతితోఽపివిముచ్యేత మద్భక్తోవిద్యయానయా ॥ దేవ్యువాచ ॥ కర్మాయోగ్యోభవేన్మర్త్యః పతితో యదిసర్వథా ॥ ౪౯ ॥ కర్మాయోగ్యేనయత్కర్మ కృతంచనరకాయహి । తతఃకథంవి

శివపంచాక్షర మంత్రమహిమావర్ణనం

ముచ్యేత పతితోవిద్యయానయా ॥ ౫౦ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ తథ్యమేతత్త్వయాప్రోక్తం తథాపిశ్రుణుసుందరీ । రహస్యమితిమత్వా తద్గోపితం యన్మయాపురా ॥ ౫౧ ॥ సమంత్రకంమాంపతితః పూజయేద్యదిమోహితః । నారకీస్యాన్నసందేహో మమపంచాక్షరంవినా ॥ ౫౨ ॥ అబ్భక్షా వాయుభక్షాశ్చ యేచాన్యేవ్రతికర్శితాః । తేషామేతైర్వ్రతైర్నాస్తి మమలోకసమాగమః ॥ ౫౩ ॥ భక్త్యాపంచాక్షరేణైవ యోహిమాంసకృదర్చయేత్ । సోఽపిగచ్ఛేన్మమస్థానం మంత్రస్యాస్యైవగౌరవాత్ ॥ ౫౪ ॥ తస్మాత్తపాంసియజ్ఞాశ్చ వ్రతానినియమాస్తథా । పంచాక్షరార్చనస్యైతే కోట్యంశేనాపినోసమాః ॥ ౫౫ ॥ బద్ధోవాప్యథవాముక్తః పాశాత్పంచాక్షరేణయః । పూజయేన్మాంసముచ్యేత నాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౫౬ ॥ అరుద్రోవాసరుద్రోవా సకృత్పంచాక్షరేణయః । పూజయేత్పతితోవాపి మూఢోవాముచ్యతేనరః ॥ ౫౭ ॥ షడక్షరేణవాదేవి తథాపంచాక్షరేణవా । సబ్రహ్మాంగేనమాంభక్త్యా పూజయేద్యదిముచ్యతే ॥ ౫౮ ॥ పతితోఽపతితోవాపి మంత్రేణానేనపూజయేత్ । మమభక్తోజితక్రోధో హ్యలబ్ధోలబ్ధఏవవా ॥ ౫౯ ॥ అలబ్ధాల్లబ్ధఏవేహ కోటికోటిగుణాధికః । తస్మాల్లబ్ధ్వైవమాందేవి మంత్రేణానేనపూజయేత్ ॥ ౬౦ ॥ లబ్ధ్వాసంపూజయేద్యస్తు మైత్రాదిగుణసంయుతః । బ్రహ్మచర్యరతోభక్త్యా మత్సాదృశ్యమవాప్నుయాత్ ॥ ౬౧ ॥ కిమత్రబహునోక్తేన భక్త్యాసర్వేఽధికారిణః । మమపంచాక్షరేమంత్రే తస్మాచ్ఛ్రేష్ఠతరోహిసః ॥ ౬౨ ॥ పంచాక్షరప్రభావేణ లోకావేదామహర్షయః । తిష్ఠంతిశాశ్వతాధర్మా దేవాస్సర్వమిదంజగత్ ॥ ౬౩ ॥ ప్రలయేసముత్ప్రాప్తే నష్టేస్థావరజంగమే । సర్వంప్రకృతిమాపన్నం తత్రసంలయమేష్యతి ॥ ౬౪ ॥ ఏకోఽహంసంస్థితోదేవి నద్వితీయోస్తికుత్రచిత్ ।

తదా వేదాశ్చ శాస్త్రాణి సర్వే పంచాక్షరేస్థితాః ॥ 65 ॥ తేనాశం నైవసం ప్రాప్తా మచ్ఛక్త్యా హ్యనుపాలితాః । గుణమూర్త్యాత్మనా చైవ తతో ఽవాంతరసంహృతిః ॥ 66 ॥ తతస్సృష్టిరభూన్మత్తః ప్రకృత్యాత్మప్రభేదతః । తదా నారాయణశ్శేతే దేవో మాయామయీం తనుం ॥ 67 ఆస్థాయ భోగిపర్యంక శయనే తోయమధ్యగః । తన్నాభిపంకజాజ్జాతః పంచవక్త్రః పితామహః ॥ 68 ॥ సిసృక్షమాణో లోకాంస్త్రీనశక్తో హ్యసహాయవాన్ మునీన్దశ ససర్జాదౌ మానసానమితౌజసః ॥ 69 । తేషాం సిద్ధివివృద్ధ్యర్థం మాం ప్రోవాచ పితామహః । మత్పుత్రాణాం మహాదేవ శక్తిం దేహి మహేశ్వర ॥ 70 ॥ ఇత్యేవం ప్రార్థితస్తేన పంచవక్త్రధరో హ్యహం । పంచాక్షరాణి క్రమశః ప్రోక్తవాన్ పద్మయోనయే ॥ 71 ॥ స పంచవదనైస్తాని గృహ్ణన్ లోకపితామహః । వాచ్యవాచకభావేన జ్ఞాతవాన్ మాం మహేశ్వరం ॥ 72 ॥ జ్ఞాత్వా ప్రయోగం విధివత్సిద్ధమంత్రః ప్రజాపతిః । పుత్రేభ్యః ప్రదదౌ మంత్రం మంత్రార్థం చ యథాతథం ॥ 73 ॥ తే చ లబ్ధ్వా మంత్రరత్నం సాక్షాల్లోకపితామహాత్ । తదాజ్ఞప్తేన మార్గేణ మదారాధనకాంక్షిణః ॥ 74 ॥ మేరోస్తు శిఖరే రమ్యే ముంజవాన్నామపర్వతః । మత్ప్రియస్సతతం శ్రీమాన్ మద్భక్తై రభిరక్షితః ॥ 75 ॥ తస్యాభ్యాశే తపస్తీవ్రం లోకసృష్టిసముత్సుకాః । దివ్యం వర్షసహస్రం తు వాయుభక్షాః సమాచరన్ ॥ 76 ॥ తేషాం భక్తిమహాం దృష్ట్వా సద్యః ప్రత్యక్షతామియాం । ఋషిం ఛందశ్చ కీలం చ బీజం శక్తిం చ దైవతం ॥ 77 ॥ న్యాసం షడంగ దిగ్బంధం వినియోగమశేషతః । ప్రోక్తవానహమార్యాణాం జగత్సృష్టివివృద్ధయే ॥ 78 ॥ తతస్తే మంత్రమాహాత్మ్యాదృషయస్తపసైధితాః । సృష్టిం వితేన్వ తే సమ్యక్ సదేవాసురమానుషాం ॥ 79 ॥ అస్యాః పరమవిద్యాయాః స్వరూపమధునోచ్యతే । ఆదౌ నమః ప్రయోక్తవ్యం శివాయేతి తతః పరం ॥ 80 ॥ సైషా పంచాక్షరీ విద్యా, సర్వశ్రుతిశిరోగతా । శబ్దజాతస్య సర్వస్య బీజభూతమాస్సతః ॥ 81 ॥ ప్రథమం మన్ముఖోద్గీర్ణా సామమైవాస్తి వాచికా । తప్తచామీకరప్రఖ్యా పీనోన్నతపయోధరా ॥ 82 ॥ చతుర్భుజా త్రినయనా బాలేందుకృతశేఖరా । పద్మోత్పలకరీ సౌమ్యా వరదాభయపాణికా ॥ 83 ॥ సర్వలక్షణసంపన్నా

సర్వాభరణభూషితా । శితపద్మాసనాసీనా నీలకుంచితమూర్ధజా॥ ౮౪ ॥
అస్యాఃపంచవిధావర్ణాః ప్రస్ఫురద్రశ్మిమండలా । పీతఃకృష్ణస్తథాధూ
మ్ర స్స్వర్ణాభోరక్తఏవచ । ౮౫ ॥ పృథక్ప్రయోజ్యాయద్యేతే బిందు
నాదవిభూషితాః । అర్ధచంద్రాకృతిర్బిందు ర్నాదోదీపశిఖాకృతిః ॥ ౮౬
బీజంద్వితీయంబీజేషు మంత్రస్యాస్యవరాననే । దీర్ఘపూర్వంతురీయ
స్యపంచమంశక్తిమాదిశేత్ । ౮౭॥ వామదేవోనామఋషిః పంక్తిశ్ఛం
దఉదాహృతం । దేవతాశివఏవాహం మంత్రస్యాస్యవరాననే దీర్ఘపూ
ర్వంతురీయస్యపంచమంశక్తిమాదిశేత్ । ౬౭ ॥ వామదేవోనామఋ
షిః పంక్తిశ్ఛందఉదాహృతం । దేవతాశివఏవాహం మంత్రస్యాస్యవరా
ననే । ౮౮ ॥ గౌతమోఽత్రిర్వరారోహే విశ్వామిత్రస్తథాంగిరాః । భ
రద్వాజశ్చవర్ణానాం క్రమశోఋషయస్స్మృతాః। ౮౯ ॥ గాయత్ర్యను
ష్టుప్త్రిష్టుప్ఛందాంసిబృహతీవిరాట్ । ఇంద్రోరుద్రో హరిర్బ్రహ్మ
స్కందస్తేషాంచదేవతాః ॥ ౯౦ ॥ మమపంచముఖాన్యాహు స్థానంతే
షాంవరాననే ॥ పూర్వాదిచోర్ధ్వపర్యంతం నకారాదియథాక్రమం ॥
౯౧ ॥ ఉదాత్తఃప్రథమోవర్ణః శ్చతుర్థశ్చ ద్వితీయకః । పంచమస్స్వరి
తశ్చైవ తృతీయోనిహతస్స్మృతః ॥ ౯౨ ॥ మూలవిద్యాశివంశైవం సూ
త్రంపంచాక్షరస్తథా । సామాన్యస్యవిజానీయా చ్ఛైవంమేహృదయం
మహత్ ॥ ౯౩ ॥ నకారశ్శిరఉచ్యేతమకారస్తుశిఖోచ్యతే । శికారఃక
వచంతద్వ ద్వకారోనేత్రముచ్యతే ॥ ౯౪ ॥ యకారోస్త్రంనమస్స్వా
హా వషట్హుంవౌషడిత్యపి। ఫడిత్యపిచవర్ణానాంమంత్రేంఽగత్వంయ
దాతదా ॥ ౯౫ ॥ తవాపిమూలమంత్రోఽయం కించిద్భేదసమన్వయాత్ ।
తత్రాపిపంచమోవర్ణో ద్వాదశస్వరభూషితః । ౯౬ ॥ తస్మాదనేనమం
త్రేణ మనోవాక్కాయభేదతః । ఆవయోరర్చనంకుర్యా జ్జపహోమా
దికంతథా ॥ ౯౭ ॥ యథాప్రజ్ఞంయథాశ్రద్ధం యథాకాలంయథామతి।
యథాశక్తియథాసంపద్యథాయోగంయథామతి ॥ ౮౮ ॥ యదాకదాపి
వాభక్త్యా యత్రకుత్రాపివాకృతా । యేనకేనాపివాదేవి పూజాము
క్తింనయిష్యతి ॥ ౯౯ ॥ మయ్యాసక్తేనమనసా చేత్కృతంమమసుంద
రి । మత్ప్రియంచశివంచైవ క్రమేణాప్యక్రమేణవా ॥ ౧౦౦ ॥

తథాపిమమభక్తాయేనా త్యంతవివశాఃపునః । తేషామర్థేతుశాస్త్రేషు మయైషనియమఃకృతః ॥ ౧౧ ॥ తత్రాదౌసంప్రవక్ష్యామి మంత్రసంగ్రహణంశుభం । యద్వినానిష్ఫలంజాప్యం యేనవాసఫలంభవేత్ ॥ ౧౨ ఆజ్ఞాహీనంక్రియాహీనం శ్రద్ధాహీనంవరాననే । ఆజ్ఞార్థందక్షిణాహీనం సదాజప్తంచనిష్ఫలం ॥ ౧౩ ॥ అజ్ఞాసిద్ధంక్రియాసిద్ధం శ్రద్ధాసిద్ధం మదాత్మకం । ఏవంచేద్దక్షిణాయుక్తం మంత్రంసిద్ధంమహత్ఫలం ॥ ౧౪ ఉపగమ్యగురుంవిప్ర మాచార్యంతత్వవేదినం। జాపినంసద్గుణోపేతం ధ్యానయోగపరాయణం ॥ ౧౫ ॥ తోషయేత్తంప్రయత్నేన భావశుద్ధిసమన్వితః । వాచామనసాచైవ కాయేనద్రవిణేనచ ॥ ౧౬ ॥ ఆచార్యం పూజయేద్విప్రస్సర్వదాహిప్రయత్నతః । హస్త్యశ్వరథరత్నాని క్షేత్రాణిచ గృహాణిచ । ౧౭ ॥ భూషణానిచవాసాంసి ధాన్యానిచ ధనానిచ ఏతానిగురవేదద్యా ద్భక్త్యాచవిభవేసతి ॥ ౧౮ ॥ విత్తశాఠ్యంనకుర్వీత యదిచ్ఛేత్సిద్ధిమాత్మనః । పశ్చాన్నివేదయేద్దేవి స్వాత్మానంసపరిచ్ఛదం ॥ ౧౯ ॥ ఏవంసంపూజ్యవిధివ ద్యథాశక్తిత్వవంచయన్ । ఆదదీతగురోర్మంత్రంజ్ఞానంచైవ క్రమేణతు ॥ ౧౧౦ ॥ ఏవంతుష్టోగురుశ్శిష్యం పూజకంవత్సరోషితం । శుశ్రూషుమనహంకారం స్నాతంశుచిముపోషితం ॥ ౧౧౧ స్నాపయిత్వావిశుద్ధ్యర్థం పూర్ణకుంభఘృతేనవై । జలేనమంత్రశుద్ధేన పుణ్యద్రవ్యయుతేనచ॥౧౧౨॥ అలంకృత్యసువేషంచ గంధస్రగ్వస్త్రభూషణైః । పుణ్యాహంవాచయిత్వాచ బ్రాహ్మణానభిపూజ్యచ ॥ ౧౧౩ ॥ సముద్రతీరేనద్యాంచ గోష్ఠేదేవాలయేఽపివా । శుచౌదేశేగృహేవాపి కాలేసిద్ధికరేతిథౌ ॥ ౧౧౪ । నక్షత్రేశుభయోగేచ సర్వదోషవివర్జితే। అనుగృహ్యతతోదద్యా జ్ఞానంమమయథావిధి॥౧౧౫॥ స్వరేణోచ్చారయేత్తస్య గేకాంతేఽతిప్రసన్నధీః । ఉచ్చార్యోచ్చారయిత్వాతమావయోర్మంత్రముత్తమం । ౧౧౬ ॥ శివంచాస్తుశుభంచాస్తు శోభనోఽస్తుప్రియోఽస్త్వితి । ఏవందద్యాద్గురుర్మంత్ర మాజ్ఞాంచైవతతఃపరం ॥ ౧౧౭ ॥ ఏవంలబ్ధ్వాగురోర్మంత్ర మాజ్ఞాంచైవసమాహితః । సంకల్ప్యచ జపేన్నిత్యం పురశ్చరణపూర్వకం। ౧౧౮ ॥ యావజ్జీవం జపేన్నిత్యమష్టోత్తరసహస్రకం । అనన్యస్తత్పరోభూత్వా సయాతిపరమాంగ

తిం॥౧౧౯॥ జపేదక్షరలక్షంవై చతుర్గుణితమాదరాత్ । నక్తాశీసంయ
మీయస్స్వపౌరశ్చ రణికస్స్మృతః॥౧౨౦॥ యఃపురశ్చరణంకృత్వా నిత్యజా
పీభవేత్పునః। తస్యనాస్తి సమోలోకే ససిద్ధస్సిద్ధిదోభవేత్।౧౨౧॥ స్నా
నంకృత్వాశుచౌదేశే బద్ధ్వారుచిరమాసనం । త్వయామాంహృదిసంచిం
త్య సంచిత్యస్వగురుంతతః । ౧౨౨ ॥ ఉదఙ్ముఖఃప్రాఙ్ముఖోవా మహా
నీచైకాగ్రమానసః । విశోధ్యపంచతత్త్వాని దహనప్లావనాదిభిః ॥ ౧౨౩
మంత్రన్యాసాదికంకృత్వా సకలీకృతవిగ్రహః । ఆవయోర్విగ్రహంధ్యా
య ప్రాణాపానౌనియమ్యచ । ౧౨౪ ॥ విద్యాస్థానంస్వకంరూప
మృషింఛందోఽధిదైవతం । బీజంశక్తింతథావాక్యం స్మృత్వాపంచాక్ష
రీంజపేత్ ॥ ౧౨౫ ॥ ఉత్తమంమానసంజాప్య ముపాంశుమధ్యమంవిదుః
అధమంవాచికంప్రాహు రాగమార్థవిశారదాః । ౧౨౬ ॥ ఉత్తమంరు
ద్రదైవత్యం మధ్యమంవిష్ణుదైవతం । అధమంబ్రహ్మదైవత్య మిత్యా
హురనుపూర్వశః ॥ ౧౨౭ ॥ యదుచ్చనీచస్వరితై శ్శబ్దైస్స్పష్టపదా
క్షరైః । మంత్రముచ్చారయేద్వాచా వాచికోఽయంజపస్స్మృతః ॥
౧౨౮ । జిహ్వామాత్రపరిస్పందా దీషదుచ్చారితోఽపివా । అపరైరశ్రు
తఃకించి చ్ఛ్రుతోప్యుపాంశురుచ్యతే ॥ ౧౨౯ ॥ ధియాయదక్షరశ్రేణ్యా
వర్ణాద్వర్ణం పదాత్పదం । శబ్దార్థచింతనంభూయః కథ్యతేమాన
సోజపః ॥ ౧౩౦ ॥ వాచికస్త్వేకఏవస్యా దుపాంశుశ్శతముచ్యతే । సాహ
స్రోమానసఃప్రోక్తస్సగర్భస్తుశతాధికః ॥ ౧౩౧ । ప్రాణాయామసమా
యుక్తస్సగర్భోజపఉచ్యతే । ఆద్యంతయోరగర్భోఽపి ప్రాణా
యామఃప్రశస్యతే । ౧౩౨ ॥ చత్వారింశత్సమావృత్తి ప్రాణానాయమ్య
సంస్మరేత్ । మంత్రమంత్రార్థవిద్ధీమా నశక్తశ్శక్తితోజపేత్ ॥ ౧౩౩ ॥
పంచకంత్రికమేకంవా ప్రాణాయామంసమాచరేత్ । అగర్భంవాసగ
ర్భంవా సగర్భస్తత్రశస్యతే । ౧౩౪ ॥ సగర్భాదపిసాహస్ర స్సధ్యానో
జపఉచ్యతే । ఏషుపంచవిధేష్వేకః కర్తవ్యశ్శక్తితోజపః ॥ ౧౩౫ ॥ అం
గుళ్యాజపసంఖ్యాన మేకమేకముదాహృతం। రేఖయాష్టగుణంవిద్యాత్పు
త్రజీవైర్దశాధికం ॥ ౧౩౬ ॥ శతంస్యాచ్ఛంఖమణిభిః ప్రవాళైస్తుసహ
స్రకం । స్ఫటికైర్దశసాహస్రం మౌక్తికైర్లక్షముచ్యతే ॥ ౧౩౭ ॥

పద్మాక్షైర్దశలక్షంతు సౌవర్ణైః కోటిరుచ్యతే । కుశగ్రంధ్యాచరుద్రా
క్షైరనంతగుణితంభవేత్ ॥ ౧౩౭ ॥ త్రింశదక్షైః కృతామాలా ధనదాజ
పకర్మణి । సప్తవింశతిసంఖ్యాతైరక్షైః పుష్టిప్రదాభవేత్ ॥ ౧౩౮ ॥ పం
చవింశతి సంఖ్యాతైః కృతాముక్తింప్రయచ్ఛతి । అక్షైస్తుపంచదశభిర
భిచారఫలప్రదా ॥ ౧౪౦ ॥ అంగుష్ఠంమోక్షదంవిద్యాత్తర్జనీశత్రు
నాశినీ । మధ్యమాధనదాశాంతిం కరోత్యేషాఅనామికా ॥ ౧౪౧ ॥
కనిష్ఠాకర్షణీప్రోక్తా జపకర్మణిశోభనా । అంగుష్ఠేతంజపేజ్జాప్యమన్యై
రంగుళిభిస్సహ ॥ ౧౪౨ ॥ అంగుష్ఠేనవినాజాప్యం కృతంతదఫలంయతః ।
గృహేజపంసమంవిద్యాద్గోష్ఠేశతగుణంవిదుః ॥ ౧౪౩ ॥ పుణ్యారణ్యేతథా
రామే సహస్రగుణముచ్యతే । అయుతంపర్వతేపుణ్యేన ద్యాంలక్షము
దాహృతం । ౧౪౪ ॥ కోటిందేవాలయేప్రాహురనంతంమమసన్నిధౌ ।
సూర్యస్యాగ్నేర్గురోరిందోర్దీపస్యచ జలస్యచ ॥ ౧౪౫ ॥ విప్రా
ణాంచగవాంచైవసన్నిధౌ శస్యతేతపః । తత్పూర్వాభిముఖంవశ్యం దక్షి
ణంచాభిచారికం ॥ ౧౪౬ ॥ పశ్చిమంధనదంవిద్యాదుత్తరంశాంతిదం
భవేత్ । సూర్యాగ్నివిప్రదేవానాం గురూణామపిసన్నిధౌ ॥ ౧౪౭ ॥ అ
న్యేషాంచప్రశస్తానాం మంత్రంనవిముఖోజపేత్ । ఉష్ణీషీకంచుకీనగ్నో ము
క్తకేశోబలావృతః ॥ ౧౪౮ ॥ అపవిత్రకరోఽశుద్ధోవిలపన్నజపేత్క్వచిత్
క్రోధంమదంక్షుతంత్రీణినిష్ఠీవనవిజృంభణే ॥ ౧౪౯ ॥ దర్శనంచశ్వనీచా
నాం వర్జయేజ్జపకర్మణి ॥ ఆచామేత్సంభవేతేషాం స్మరేద్వామాంత్వ
యాసహ ॥ ౧౫౦ ॥ జ్యోతీంషిచప్రపశ్యేద్వా కుర్యాద్వాప్రాణసంయమం
అనాసనశ్శయానోవా గచ్ఛన్నుత్థితఏవవా ॥ ౧౫౧ ॥ రథ్యాయామశి
వేస్థానేనజపేత్తిమిరాంతరే । ప్రసార్యనజపేత్పాదౌ కుక్కుటాసనఏవ
వా ॥ ౧౫౨ ॥ యానశయ్యాధిరూఢోవా చింతావ్యాకులితోఽథవా ।
శక్తశ్చేత్సర్వమేవైత దశక్తశ్శక్తితోజపేత్ । ౧౫౩ ॥ కిమత్రబహునో
క్తేన సమాసేనవచశ్శృణు ॥ సదాచారోజపంచ్ఛుద్ధం ధ్యాయన్భద్రంసమ
శ్నుతే ॥ ౧౫౪ ॥ ఆచారఃపరమోధర్మ ఆచారఃపరమంధనం । ఆచారఃపర
మావిద్యా ఆచారఃపరమాగతిః ॥ ౧౫౫ ॥ ఆచారహీనఃపురుషో లోకే
భవతినిందితః । పరత్రచ సుఖీనస్యాత్తస్మాదాచారవాన్భవేత్ ॥

౧౫౬॥ యస్యయద్విహితంకర్మ వేదేశాస్త్రేచ వైదికైః తస్య తేనసమాచా
ర స్సదాచారోనచేతరః ॥ ౧౫౭ ॥ సద్భిరాచరితత్వాచ్చ సదాచారస్స
ఉచ్యతే । సదాచారస్యతస్యాహు రాస్తిక్యంమూలకారణం ॥ ౧౫౮ ॥
ఆస్తికశ్చేత్ప్రమాదాద్యైస్సదాచారాదపిచ్యుతః । నదుష్యతినరోనిత్యం
తస్మాదాస్తికతాంవ్రజేత్ ॥ ౧౫౯ ॥ యథేహాస్తిసుఖందుఃఖం సుకృతై
దుష్కృతైరపి తథాపరత్రచాస్తీతిమతిరాస్తిక్యముచ్యతే ॥ ౧౬౦ ॥
రహస్యమన్యద్వక్ష్యామి గోపనీయమిదంప్రియే । నవాచ్యంయస్యకస్యా
పి నాస్తికస్యాథవాపశోః ॥ ౧౬౧ ॥ సదాచారవిహీనస్య పతితస్యాంత్య
జస్యచ । పంచాక్షరాత్పరంనాస్తి పరిత్రాణంకలౌయుగే ॥ ౧౬౨ ॥
గచ్ఛతస్తిష్ఠతోవాపి స్వేచ్ఛయాకర్మకుర్వతః । అశుచేర్వాశుచేర్వాపి
మంత్రోఽయం నచనిష్ఫలః ॥ ౧౬౩ ॥ అనాచారవతాంపుంసాం మవిశు
ద్ధషడధ్వనాం । అనాదిష్టోఽపిగురుణా మంత్రోఽయంనచనిష్ఫలః॥౧౬౪
అంత్యజస్యాపి మూర్ఖస్య మూఢస్యపతితస్యచ । నిర్మర్యాదస్యనీచస్య
మంత్రోఽయంనచనిష్ఫలః ॥ ౧౬౫ ॥ సర్వావస్థాంగతస్యాపి మయిభక్తి
మతఃపరం । సిధ్యత్యేవనసందేహో నాపరస్యతుకస్యచిత్ ॥ ౧౬౬ ॥ న
లగ్నతిథినక్షత్ర వారయోగాదయఃప్రియే । అస్యాత్యంతమవేక్ష్యాస్స్యు
నైవసుప్తస్సదోదితః ॥ ౧౬౭ ॥ నకదాచిన్నకస్యాపి రిపురేషమహా
మనుః ॥ సుసిద్ధోవాపిసిద్ధోవా సాధ్యోవాపిభవిష్యతి ॥ ౧౬౮ ॥ సిద్ధేన
గురుణాదిష్టః సుసిద్ధయితికథ్యతే । అసిద్ధేనాపివాదత్తస్సిద్ధ స్సాధ్యస్తు కేవ
లః । ౧౬౯ ॥ అసాధితస్సాధితోవాసి ధ్యత్యేవనసంశయః । శ్రద్ధాతి
శయయుక్తస్యమయిమంత్రేతథాగురౌ ॥ ౧౭౦ ॥ తస్మాన్మంత్రాంతరాం
స్త్యక్త్వాసోపాయానధికారతః ఆశ్రయేత్పరమాంవిద్యాంహృద్యాంపంచా
క్షరీంబుధః ॥ ౧౭౧ ॥ మంత్రాంతరేషుసిద్ధేషు మంత్రఏషనసిధ్యతి । సి
ద్ధేత్వస్మిన్మహామంత్రే తేచసిద్ధాభవంత్యుత॥౧౭౨॥ యథాదేవేష్వలబ్ధోఽ
స్మిలబ్ధేష్వపిమహేశ్వరి।మయిలబ్ధేతుతేలబ్ధా మంత్రేష్వేష సమోవిధిః॥
౧౭౩ ॥ యేదోషాస్సర్వమంత్రాణాం నతేఽస్మిన్సంభవత్యపి । అస్య
మంత్రస్యజాత్యాది నసపేక్ష్యప్రవర్తనాత్ ॥ ౧౭౪ । తథాపినైవక్షు
ద్రేషు ఫలేషుప్రతియోగిషు । సహసాపినియుంజీత యస్మాదేషమహాఫ

లః ॥ ౧౨౫ । ఉపమన్యురువాచ ॥ ఏవంసాక్షాన్మహాదేవ్యై మహాదేవేన శూలినా । హితాయజగతాముక్తః పంచాక్షరవిధిర్యథా ॥ ౧౨౬ ॥ యఇదంకీర్తయేద్భక్త్యా శృణుయాద్వాసమాహితః । సర్వపాపవినిర్ముక్తఃప్రయాతిపరమాంగతిం । ౧౨౭ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయసంహితాయా ముత్తరభాగే పంచాక్షరమంత్రతత్త్వనిరూపణం నామ ద్వాదశోధ్యాయః ॥ ౧౨. * * * *

—॥*॥ గురుశిష్యపరీక్షా. ॥*॥—

శ్రీకృష్ణఉవాచ ॥ భగవన్మంత్రమాహాత్మ్యం । భవతాకథితం ప్రభో । తత్ప్రయోగవిధానంచ సాక్షాచ్ఛ్రుతిసమంయథా ॥ ౧ ॥ ఇదానీంశ్రోతుమిచ్ఛామి శివసంస్కారముత్తమం । మంత్రసంగ్రహణేకించిత్సూచితంనతువిస్తృతం ॥ ౨ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ హంతతేకథయిష్యామి సర్వపాపవిశోధనం । సంస్కారంపరమంపుణ్యం శివేనపరిభాషితం । ౩ ॥ సమ్యక్కృతాధికారస్స్యాత్పూజాదిషునరోయతః । సంస్కారఃకథ్యతేతేవషడధ్వపరిశోధనం ॥ ౪ ॥ దీయతేయేనవిజ్ఞానం క్షీయతేపాశబంధనం । తస్మాత్సంస్కారఏవాయం దీక్షేత్యపిచకథ్యతే ॥ ౫ ॥ శాంభవీచైవశాక్తీచమాంత్రీచైవశివాగమే । దీక్షోపదిశ్యతే త్రేధా శివేనపరమాత్మనా ॥ ౬ ॥ గురోరాలోకమాత్రేణస్పర్శాత్సంభాషణాదపి । సద్యస్సంజ్ఞాభవేజ్జంతోః పాశోపక్షయకారిణీ ॥ ౭ ॥ సాదీక్షాశాంభవీ ప్రోక్తా సాపునర్భిద్యతేద్విధా । తీవ్రాతీవ్రతరాచేతి పాశోపక్షయభేదతః ॥ ౮ ॥ యయాస్యాన్నిర్వృతిస్సద్యస్సైవతీవ్రతరామతా । తీవ్రాతుజీవతోత్యంతం పుంసఃపాపవిశోధికా ॥ ౯ ॥ శాక్తీజ్ఞానవతీదీక్షా శిష్యదేహంప్రవిశ్యతు । గురుణాయోగమార్గేణ క్రియతేజ్ఞానచక్షుషా ॥ ౧౦ ॥ మాంత్రీక్రియావతీదీక్షా కుండమండలపూర్వికా । మందమందతరోద్దేశాత్కర్తవ్యాగురుణాబహిః ॥ ౧౧ ॥ శక్తిపాతానుసారేణ శిష్యోఽనుగ్రహమర్హతి । శైవధర్మానుసారస్యతన్మూలత్వాత్సమాసతః ॥ ౧౨ ॥ యత్రశక్తిర్నపతితా తత్రశుద్ధిర్నజాయతే । నవిద్యానశివాచారో నముక్తిర్నచసిద్ధయః ॥ ౧౩ ॥ తస్మాల్లింగానిసంవీక్ష్య శక్తిపాతస్యభూయసః । జ్ఞానేనక్రియయావాథ గురుశ్శిష్యంవిశోధయేత్ ॥ ౧౪ ॥ యోన్యథాకురుతేమోహాత్సవినశ్యతిదు

లః ॥ ౧౭౫ । ఉపమన్యురువాచ ॥ ఏవంసాక్షాన్మహాదేవ్యై మహాదేవేన శూలినా । హితాయజగతాముక్తః పంచాక్షరవిధిర్యథా ॥ ౧౭౬ ॥ యఇదంకీర్తయేద్భక్త్యా శృణుయాద్వాసమాహితః । సర్వపాపవినిర్ముక్తః ప్రయాతిపరమాంగతిం । ౧౭౭ ॥ ఇతి శ్రీశైవె మహాపురాణె వాయవీయసంహితాయా ముత్తరభాగే పంచాక్షరమంత్రతత్త్వనిరూపణం నామ ద్వాదశోధ్యాయః ॥ ౧౨. * * * *

—॥*॥ గురుశిష్యపరీక్షా. ॥*॥—

శ్రీకృష్ణఉవాచ ॥ భగవన్మంత్రమాహాత్మ్యం । భవతాకథితం ప్రభో । తత్రప్రయోగవిధానంచ సాక్షాచ్ఛృతిసమంయథా ॥ ౧ ॥ ఇదానీంశ్రోతుమిచ్ఛామి శివసంస్కారముత్తమం । మంత్రసంగ్రహణేకించిత్పూచితంనతువిస్తృతం ॥ ౨ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ హంతతేకథయిష్యామి సర్వపాపవిశోధనం । సంస్కారంపరమంపుణ్యం శివేనపరిభాషితం । ౩ ॥ సమ్యక్కృతాధికారస్స్యా త్పూజాదిషునరోయతః । సంస్కారఃకథ్యతేతేనషడధ్వపరిశోధనం ॥ ౪ ॥ దీయతేయేనవిజ్ఞానం క్షీయతేపాశబంధనం । తస్మాత్సంస్కారఏవాయం దీక్షేత్యపిచకథ్యతే ॥ ౫ ॥ శాంభవీచైవశాక్తీచమాంత్రీచైవశివాగమే । దీక్షోపదిశ్యతే త్రేధా శివేనపరమాత్మనా ॥ ౬ ॥ గురోరాలోకమాత్రేణస్పర్శాత్సంభాషణాదపి । సద్యస్సంజ్ఞాభవేజ్జంతోః పాశోపక్షయకారిణీ ॥ ౭ ॥ సాదీక్షాశాంభవీప్రోక్తా సాపునర్భిద్యతేద్విధా । తీవ్రాతీవ్రతరాచేతి పాశోపక్షయభేదతః ॥ ౮ ॥ యద్యస్యనిర్వృతిస్సద్య స్సైవతీవ్రతరామతా ।తీవ్రాతుజీవతోత్యంతం పుంసఃపాపవిశోధికా ॥౯॥ శాక్తీజ్ఞానవతీదీక్షా శిష్యదేహంప్రవిశ్యతు । గురుణాయోగమార్గేణ క్రియతేజ్ఞానచక్షుషా ॥ ౧౦ ॥ మాంత్రీక్రియావతీదీక్షా కుండమండలపూర్వికా । మందమందతరోద్దేశాత్కర్తవ్యాగురుణాబహిః ॥ ౧౧ ॥ శక్తిపాతానుసారేణ శిష్యోఽనుగ్రహమర్హతి । శైవధర్మానుసారస్యతన్మూలత్వాత్సమాసతః ॥ ౧౨ ॥ యత్రశక్తిర్నపతితా తత్రశుద్ధిర్నజాయతే । నవిద్యానశివాచారో నముక్తిర్నచసిద్ధయః ॥ ౧౩ ॥ తస్మాల్లింగానిసంవీక్ష్య శక్తిపాతస్యభూయసః । జ్ఞానేనక్రియయావాథ గురుశ్శిష్యంవిశోధయేత్ ౧౪ ॥ యోన్యథాకురుతేమోహాత్సవినశ్యతిదు

ర్మభిః । తస్మాత్సర్వప్రకారేణ గురుశ్శిష్యంపరీక్షయేత్ ॥ ౧౫ ॥ లక్ష
ణంశక్తిపాతస్య ప్రభోధానందసంభవాః । సాయస్మాత్పరమాశక్తిః ప్రభో
ధానందరూపిణీ ॥ ౧౬ ॥ ఆనందబోధయోర్లింగ మంత్రస్ఫురణవిక్రియాః
యయాస్యాత్కంపరోమాంచ స్వరనేత్రాదివిక్రియాః ॥ ౧౭ ॥ శిష్యోఽపి
లక్షణైరేభిః కుర్యాద్గురుపరీక్షణం । తత్సంపర్కేశివాచార్యా దాస్యగతై
ర్వాథతద్గతైః ॥ ౧౮ ॥ శిష్యస్యశిక్షణీయత్వా ద్గురోర్గౌరవకారణాత్ ।
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన గురోర్గౌరవమాచరేత్ ॥ ౧౯ ॥ యోగురుస్స
శివః ప్రోక్తో యశ్శివస్సగురుస్స్మృతః । గురుర్వాశివఏవాథ విద్యాకారేణ
సంస్థితః ॥ ౨౦ ॥ యథాశివస్తథావిద్యా యథావిద్యాతథాగురుః । శి
వవిద్యాగురూణాంచ పూజయాసదృశంఫలం ॥ ౨౧ ॥ సర్వదేవాత్మక
శ్చాసౌ సర్వమంత్రమయోగురుః । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన తస్యాజ్ఞాం శిర
సావహేత్ ॥ ౨౨ ॥ శ్రేయోఽర్థీ యదిగుర్వాజ్ఞాంమనసాపినలంఘ
యేత్ । గుర్వాజ్ఞాపాలకోయస్మా జ్జ్ఞానసంపత్తిమశ్నుతే ॥ ౨౩ ॥ గచ్ఛం
స్తిష్ఠన్స్వపన్భుంజ న్నన్యత్కర్మసమాచరన్ । సమక్షంయదకుర్వీత స
ర్వంచానుజ్ఞయాగురోః ॥ ౨౪ ॥ గురోర్గేహేసమక్షంవాన యథేష్టాస

—[గ గురుశుశ్రూషా లక్షణం. గ]—

నోభవేత్ । గురుర్దేవోయతస్సాక్షా త్తద్గృహందేవమందిరం ॥ ౨౫
పాపినాంచయథాసంగా త్తత్పాపాత్పతితోభవేత్ । తద్వదాచార్యసంగేన
తద్ధర్మఫలభాగ్భవేత్ ॥ ౨౬ ॥ యదేహవహ్నిసంపర్కా న్మలంత్య
జతికాంచనం । తద్వద్గురుసంపర్కా త్పాపంత్యజతిమానవః ॥ ౨౭ ॥
యథావహ్నిసమీపస్థో ఘృతకుంభోఽపిలీయతే । తథాపాపంవిలీయేత ఆ
చార్యస్యసమీపతః ॥ ౨౮ ॥ యథాప్రజ్వలితోవహ్ని శ్శుష్కకాష్ఠం
చనిర్దహేత్ । తథాయమపిసంతుష్టో గురుః పాపంక్షణాద్దహేత్ ॥
౨౯ ॥ మనసాకర్మణావాచ గురోః క్రోధం నకారయేత్ ।
తస్యక్రోధేనదహ్యంతే హ్యాయుశ్శ్రీజ్ఞానసత్క్రియాః ॥ ౩౦ ॥ తత్క్రోధ
కారిణోయేస్యు స్తేషాంయజ్ఞాశ్చనిష్ఫలాః । యమాశ్చనియమాశ్చైవ
నాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౩౧ ॥ గురోర్విరుద్ధంయద్వాక్యం నవదేజ్జాతు
చిన్నరః । వదేద్యదిమహామోహా ద్రౌరవంనరకంవ్రజేత్ ॥ ౩౨ ॥ మన

సాకర్మణావాచా గురుముద్దిశ్యయత్నతః ! శ్రేయోఽర్థీ చెన్నరోఽధిమా
న్నమిథ్యాచారమాచరేత్ । ౩౩ । నైర్గుణ్యేఖ్యాపితేతస్య నైర్గు
ణ్యశతవాన్భవేత్ । గుణేఽపిఖ్యాపితేతస్య సర్వంపుణ్యఫలంలభేత్ ॥ ౩౪
గురోర్హితంప్రియంకుర్యా దాదిష్టోవానవాసదా । అసమక్షంసమక్షంవా

...(గురుసేవాలక్షణం.)...

తస్యకార్యంసమాచరేత్ ॥ ౩౫ ॥ ఇత్థమాచారవాన్భక్తో నిత్యముద్యుక్త
మానసః । గురుప్రియకరశ్శిష్య శ్శైవధర్మాంస్తతోఽర్హతి । ౩౬ । గురు
శ్చేద్గుణవాన్ప్రాజ్ఞః పరమానందభాసకః । తత్త్వవిచ్ఛివసంసక్తో ముక్తిదో
నాతిచాపరః ॥ ౩౭ ॥ సంవిత్తిజననంతత్త్వం పరమానందసంభవం । తత్త
త్త్వంవిదితంయేన సఏవానందదర్శకః ॥ ౩౮ । అన్యోన్యం తారయేతాం
తౌ కింశిలాతారయేచ్ఛిలాం । నపుర్నామమాత్రేణ సంవిత్తిరహితస్తు
యః ॥ ౩౯ ॥ తేషాంతన్నామమాత్రేణ ముక్తిర్వైనామమాత్రికా । యైః
పునర్విదితంతత్త్వం తేముక్తామోచయంత్యపి ॥ ౪౦ ॥ తత్త్వహీనేకుతో
బోధః కుతోహ్యాత్మపరిగ్రహః । పరిగ్రహాద్వినిర్ముక్తః పశురిత్యభిధీయ
తే ॥ ౪౧ ॥ పశుభిఃప్రేరితస్యాపి పశుత్వంనాతివర్తతే । తస్మాత్తత్త్వవి
దేవేహ ముక్తోమోచకఇష్యతే । ౪౨ । సర్వలక్షణసంయుక్త స్సర్వశా
స్త్రవిదప్యయం । సర్వోపాయవిధిజ్ఞోఽపి తత్త్వహీనస్తునిష్ఫలః ॥ ౪౩ ।
యస్యానుభావపర్యంత బుద్ధిస్తత్రప్రవర్తతే । తస్యావలోకనాద్యశ్చ
పరానందోఽభిజాయతే । ౪౪ । తస్మాద్యస్యైవసంపర్కా త్ప్రబోధానంద
సంభవః । గురుంతమేవవృణుయా న్నాపరంమతిమాన్నరః ॥ ౪౫ ॥
సచ్ఛిష్యైర్వినయాచార చతురైరుచితోగురుః । యావద్విజ్ఞాయతేతా
వత్సేవనీయోముముక్షుభిః । ౪౬ । జ్ఞాతేతస్మిన్స్థిరాభక్తి ర్యదిస్యాత్తంస
మాశ్రయేత్ । నతుతంసంత్యజేజ్జాతు నోపేక్షేతకథంచన ॥ ౪౭ । య
త్రానందఃప్రబోధోవానాల్పమప్యుపలభ్యతే । వత్సరాదపిశిష్యేణ సోఽ
న్యంగురుముపాశ్రయేత్ ॥ ౪౮ ॥ గురుమన్యంప్రపన్నోఽపి నావమన్యేతపూ
ర్వకం । గురోర్భ్రాతౄంస్తథాపుత్రా న్ప్రేరకాన్ప్రేరకానపి ॥ ౪౯ ॥ త
త్రాదావుపసంగమ్య బ్రాహ్మణంవేదపారగం । గురుమారాధయేత్ప్రా
జ్ఞం సుభగంప్రియదర్శనం ॥ ౫౦ ॥ సర్వాభయప్రదాతారం కరుణాకరం

—* సచ్ఛిష్యలక్షణం. *……

తమానసం । తోషయేత్తం ప్రయత్నేన మనసాకర్మణాగిరా ॥ ౫౦ ॥ తావదారాధయేచ్ఛిష్యః ప్రసన్నోఽసౌభవేద్యథా । తస్మిన్ప్రసన్నే శిష్యస్య సర్వపాపక్షయోభవేత్ ॥ ౫౨ ॥ తస్మాద్ధనానిరత్నాని క్షేత్రాణిచగృహాణిచ । భూషణానిచవాసాంసి యానశయ్యాసనానిచ ॥ ౫౩ ॥ ఏతానిగురవేదద్యాద్భక్త్యావిత్తానుసారతః । విత్తశాఠ్యంనకుర్వీత యదిచ్ఛేత్పరమాంగతిం ॥ ౫౪ ॥ సఏవజనకోమాతా భ్రాతాబంధుర్ధనంసుఖం । సఖామిత్రంచయద్యస్మాత్సర్వంతస్మైనివేదయేత్ ॥ ౫౫ ॥ నివేద్యపశ్చాత్స్వాత్మానం సాన్వయంసపరిచ్ఛదం । సమర్ప్యసోదకంతస్మై నిత్యంతద్వశగోభవేత్ ॥ ౫౬ ॥ యదాశివాయస్వాత్మానం దత్తవాన్దేశికాత్మనే । తదాశైవోభవేద్దేహీ నతతోఽస్తిపునర్భవః ॥ ౫౭ ॥ దేశికాకృతిమాస్థాయ పశోఃపాపానశేషతః । ఛిత్వాపరంపదందేవో నయత్యేవమితిశ్రుతిః ॥ ౫౮ ॥ గురుస్తస్వాశ్రితంశిష్యం వర్షమేకంపరీక్షయేత్ । బ్రాహ్మణంక్షత్రియంవైశ్యం ద్వివర్షంచత్రివర్షకం ॥ ౫౯ ॥ ప్రాణద్రవ్యప్రదానాద్యైరాదేశైశ్చసమాసమైః । ఉత్తమాంశ్చాధమేకృత్వా నీచానుత్తమకర్మణి ॥ ౬౦ ॥ ఆకృష్టాస్తాడితావాపి యేవిషాదంనయాంత్యపి । తేయోగ్యాస్సంయతాశ్శుద్ధాశ్శివసంస్కారకర్మణి ॥ ౬౧ ॥ అహింసకాదయావంతో నిత్యముద్యుక్తచేతసః । అమానినోబుద్ధిమంతస్త్యక్తస్పర్ధాః ప్రియంవదాః ॥ ౬౨ ॥ ఋజవోమృదవస్స్వస్థావినీతాస్థిరచేతసః శౌచాచారసమాయుక్తాశ్శివభక్తాద్విజాతయః ॥ ౬౩ ॥ ఏవంవృత్తసమోపేతావాఙ్మనఃకాయకర్మభిః । శోధ్యాభోద్యాయథాన్యాయ మితిశాస్త్రేషునిశ్చయః ॥ ౬౪ ॥ నాధికారస్వతోనార్యాశ్శివసంస్కారకర్మణి । నియోగాద్భర్తురస్త్యేవభక్త్యాయుక్తాయదీశ్వరే ॥ ౬౫ ॥ తథైవభర్తృహీనాయాః పుత్రాదేరభ్యనుజ్ఞయా । అధికారోభవత్యేవ కన్యాయాః పితురాజ్ఞయా । ౬౬ ॥ శూద్రాణామంత్యజాతీనాం పతితానాంవిశేషతః । తథాసంకరజాతీనాంనాధ్వశుద్ధిర్విధీయతే ॥ ౬౭ ॥ తేఽప్యకృత్రిమభావాశ్చేచ్ఛివేపరమకారణే । పాదోదకప్రదానాద్యైః కుర్యుఃపాశవిశోధనం ॥ ౬౮ ॥ అత్రానులోమజా

తాయే యుక్తాపవద్విజాతిషు । తేషామధ్వవిశుధ్యాది కుర్యాన్మాతృకు

—) స్త్రీధర్మకథనం. (—

లోచితం । ౧౯ ॥ యాతుకన్యాస్వపిత్రాద్యై శ్శివధర్మేనియోజితా । సాభక్తాయ ప్రదాతవ్యా నాపరాయవిరోధినే ॥ ౨౦ ॥ దత్తాచేత్ప్రతికూలాయ ప్రమాదాద్బోధయేత్పతిం । అశక్తాతంపతింత్యజ్య మనసాధర్మమాచరేత్ ॥ ౨౧ ॥ యథామునివరంత్యక్త్వా పతిమత్రింపతివ్రతా । కృతకృత్యాఽభవత్పూర్వం తపసారాధ్యశంకరం ॥ ౨౨ ॥ యథానాళాయినీదేవం తపసారాధ్యపాండవాన్ । పతీన్లబ్ధవతీధర్మే గురుభిర్నియోజితా । ౨౩ । అస్వాతంత్ర్యకృతోదోషో నేహాస్తిపరమార్థతః । శివధర్మేనియుక్తాయా శ్శివశాసనగౌరవాత్ ॥ ౨౪ ॥ బహునాత్రవిముక్తేన యోఽపికోఽపిశివాశ్రయః । సంస్కారోగుర్వధీన శ్చేత్సంస్క్రియాతు ప్రభిద్యతే ॥ ౨౫ ॥ గురోరాలోకనాదేవ స్పర్శాత్సంభాషణాదపి । యస్యసంజాయతేహ్యాజ్ఞా తస్యనాస్తిపరాక్రియా ॥ ౨౬ ॥ మనసాయస్తుసంస్కారః క్రియతేయోగవర్త్మనా । సనేహకథ్యతేగుహ్యో గురువక్త్రైకగోచరః । ౨౭ ॥ క్రియావాన్యస్తుసంస్కారః కుండమండపపూర్వకః సవక్ష్యతేసమాసేన తస్యశక్యోనవిస్తరః ॥ ౨౮ ॥ ఇతిశ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయా ముత్తరభాగే శైవమంత్ర దీక్షావిధిర్నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౩. * * *

—॥ మండపక్రమ కథనం. ॥—

ఉపమన్యురువాచ । పుణ్యేఽహనిశుచౌదేశే బహుదోషవివర్జితే । దేశికఃప్రథమంకుర్యా త్సంస్కారంసమయాహ్వయం ॥ ౧ ॥ పరీక్ష్యభూమింవిధివ ద్గంధవర్ణరసాదిభిః । శిల్పశాస్త్రోక్తమార్గేణ మండపంతత్రకల్పయేత్ ॥ ౨ ॥ కృత్వావేదించతన్మధ్యే కుండానిపరికల్పయేత్ । అష్టదిక్ష్వథవాదిక్షు తత్రైశాన్యాంపునఃక్రమః । ౩ ॥ ప్రధానకుండంకుర్వీత యద్వాపశ్చిమభాగతః । ప్రధానమేకమేవాథ కృత్వాశోభాంప్రకల్పయేత్ । ౪ ॥ వితానధ్వజమాలాభి ర్వివిధాభిరనేకశః । వేదిమధ్యేతతఃకుర్యా న్మండలంశుభలక్షణం ॥ ౫ ॥ రత్నహేమాదిభిశ్చూర్ణై రీశ్వరావాహనోచితం । సిందూరశాలినీవార చూర్ణై రేవాథనిర్ధనః । ౬ ॥

ఏకహస్తం ద్విహస్తం వా సితం వా రక్తమేవ వా । ఏకహస్తస్య పద్మస్య క
ర్ణికా త్ర్యంగులా మతా ॥ ౭ ॥ కేసరాణి తదర్ధాని శేషం చాష్టదలాత్మకం
ద్విహస్తస్య తు పద్మస్య ద్విగుణం కర్ణికాదికం ॥ ౮ ॥ కృత్వా శోభోప
శోభాఢ్యమైశాన్యాం తస్య కల్పయేత్ । ఏకహస్తం తదర్ధం వా పునర్వే
ద్యాం తు మండలం ॥ ౯ ॥ వ్రీహితండులసిద్ధార్థతిలపుష్పకుశాస్తృతే ।
తత్ర లక్షణసంయుక్తం శివకుంభం ప్రసాధయేత్ ॥ ౧౦ ॥ సౌవర్ణం రాజ
తం వాపి తామ్రజం మృణ్మయం తు వా । గంధపుష్పాక్షతాకీర్ణం కుశదూ
ర్వాంకురార్చితం ॥ ౧౧ ॥ సితసూత్రావృతం కంఠే నవవస్త్రయుగావృ
తం । శుద్ధాంబుపూర్ణముత్కూర్చం సద్రవ్యం సపిధానకం ॥ ౧౨ ॥
భృంగారం వర్ధనీం చాపి శంఖచక్రకమేవ వా । వినా సూత్రాదికం సర్వం
పద్మపత్రమథాపి వా ॥ ౧౩ ॥ తస్యాసనారవిందస్య కల్పయేదుత్తరే దళే ।
అగ్రతశ్చందనాంభోభిరస్త్రరాజస్య వర్ధనీం ॥ ౧౪ ॥ మండలస్య తతః
ప్రాచ్యాం మంత్రకుంభం చ పూర్వవత్ । కృత్వా విధివదీశస్య మహాపూ
జామథాచరేత్ ॥ ౧౫ ॥ అథార్ణవస్య తీరే వా నద్యాం గోష్ఠేఽపి వా గి
రౌ । దేవాగారే గృహే వాపి దేశేఽన్యస్మిన్మనోహరే ॥ ౧౬ ॥ కృ
త్వా పూర్వోదితం సర్వం వినా వా మండపాదికం । మండలం పూర్వవత్కృ
త్వా స్థండిలం చ విభావసోః ॥ ౧౭ ॥ ప్రవిశ్య పూజాభవనం ప్రహృష్టవ
దనో గురుః । సర్వమంగళసంయుక్తస్సమాచరితనైత్యకః ॥ ౧౮ ॥ మ
హాపూజాం మహేశస్య కృత్వా మండలమధ్యతః । శివకుంభే తథా భూయ
శ్శివమావాహ్య పూజయేత్ ॥ ౧౯ ॥ పశ్చిమాభిముఖం ధ్యాత్వా య
జ్ఞరక్షకమీశ్వరం । అర్చయేదస్త్రవర్ధన్యాం మస్త్రమీశస్య దక్షిణే ॥
౨౦ ॥ మంత్రకుంభే చ విన్యస్య మంత్రం మంత్రవిశారదః । కృత్వా ము
ద్రాదికం సర్వం మంత్రయాగం సమాచరేత్ ॥ ౨౧ ॥ తతశ్శివానలే
హోమం కుర్యాద్దేశికసత్తమః । ప్రధానకుండే పరితో జుహుయుశ్చా
పరే ద్విజాః ॥ ౨౨ ॥ ఆచార్యాత్పాదమర్ధం వా హోమస్తేషాం విధీ
యతే । ప్రధానకుండ ఏవాథ జుహుయాద్దేశికోత్తమః ॥ ౨౩ ॥ స్వా
ధ్యాయమపరే కుర్యుః స్తోత్రం మంగళవాచనం । జపం చ విధివచ్చాన్యే శివ
భక్తిపరాయణాః ॥ ౨౪ ॥ నృత్యం గీతం చ వాద్యం చ మంగళాన్యపరాణి చ

—॥[ఉపదేశక్రమ వర్ణనం.]॥—

పూజనంచ పదస్థానాం కృత్వా సమ్యగ్విధానతః ॥ ౨౫ ॥ పుణ్యాహంకా
రయిత్వాథ పునస్సంపూజ్య శంకరం । ప్రార్థయేద్దేశికో దేవం శిష్యాను
గ్రహకామ్యయా ॥ ౨౬ ॥ ప్రసీద దేవదేవేశ దేహమావిశ్య మామకం ।
విమోచయైనం విశ్వేశ ఘృణయా చ ఘృణానిధే ॥ ౨౭ ॥ అథ చైవం క
రోమీతి లబ్ధానుజ్ఞస్తు దేశికః । ఆనీయోపోషితం శిష్యం హవిష్యాశినమే
వ చ ॥ ౨౮ ॥ ఏకాశనం వా నిరతం స్నాతం ప్రాతః కృతక్రియం । జపంతం
ప్రణవం దేవం ధ్యాయంతం కృతమంగళం ॥ ౨౯ ॥ ద్వారస్య పశ్చిమస్యా
గ్రే మండలే దక్షిణస్య వా । దర్భాసనే సమాసీనం విధాయోదఙ్ముఖం
శిశుం ॥ ౩౦ ॥ స్వయం ప్రాగ్వదనస్తిష్ఠన్నూర్ధ్వకాయం కృతాంజలిం ।
సంప్రోక్ష్య ప్రోక్షణీతోయైర్మూర్ధన్యస్త్రేణ ముద్రయా ॥ ౩౧ ॥ పు
ష్పక్షేపేణ సంతాడ్య బధ్నీయాల్లోచనం గురుః । దుకూలార్ధేన వస్త్రేణ
మంత్రితేన నవేన చ ॥ ౩౨ ॥ తతః ప్రవేశయేచ్ఛిష్యం గురుర్ద్వారేణ మండ
లం । సోఽపి తేనేరితశ్శంభో రాచరేత్త్రిః ప్రదక్షిణం ॥ ౩౩ ॥ తతస్సువర్ణ
సమ్మిశ్రం దత్త్వా పుష్పాంజలిం ప్రభోః । ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖో వాపి ప్రణమే
ద్దండవత్క్షితౌ ॥ ౩౪ ॥ తతస్సంప్రోక్ష్య మూలేన శిరస్యస్త్రేణ పూర్వవత్
సంతాడ్య దేశికస్తస్య మోచయేన్నేత్రబంధనం ॥ ౩౫ ॥ స దృష్ట్వా మం
డలం భూయః ప్రణమేద్దండవచ్ఛివం । అథాసీనం శివాచార్యో మండలస్య
తు దక్షిణే ॥ ౩౬ ॥ ఉపవేశ్యాత్మనస్సవ్యే శిష్యం దర్భాసనే గురుః । ఆరా
ధ్య చ మహాదేవం శివహస్తం ప్రవిన్యసేత్ ॥ ౩౭ ॥ శివతేజోమయం పాణిం
శివమంత్రముదీరయన్ । శివాభిమానసంపన్నో న్యసేచ్ఛిష్యస్య మస్తకే
౩౮ ॥ సర్వాంగాలంభనం చైవ కుర్యాత్తేనైవ దేశికః । శిష్యోఽపి ప్రణమే
ద్భూమౌ దేశికాకృతిమీశ్వరం ॥ ౩౯ ॥ తతశ్శివానలే దేవం సమభ్య
ర్చ్య యథావిధి । హుత్వాహుతిత్రయం శిష్య ముపవేశ్య యథా పురా ॥
౪౦ ॥ దర్భాగ్రైస్సంస్పృశంతం తం విధాయాత్మానమాత్మవిత్ ॥ సమ
స్మృత్య మహాదేవం నాడీసంధానమాచరేత్ ॥ ౪౧ ॥ శివశాస్త్రోక్తమా
ర్గేణ కృత్వా ప్రాణస్య నిర్గమం । శిష్యదేహప్రవేశం చ స్మృత్వా మం
త్రాంస్తు తర్పయేత్ ॥ ౪౨ ॥ సంతర్పణాయ మూలస్య తేనైవాహుతయో

దశ । దేయాస్త్రిస్తథాంగానా మన్త్రైరేవ యథాక్రమం ॥ ౪౩ ॥ తతః
పూర్ణాహుతిం దత్త్వా ప్రాయశ్చిత్తం చ దేశికః । పునర్దశాహుతిం కుర్యా
న్మూలమంత్రేణ మంత్రవిత్ ॥ ౪౪ ॥ పునస్సంపూజ్య దేవేశం
ప్రణమ్యాచమ్య దేశికః । దత్త్వా చైవ యథాన్యాయం । స్వజాత్యా వైశ్య
ముద్ధరేత్ ॥ ౪౫ ॥ తస్యైవం జనయేత్క్షాత్ర ముద్ధారం చ తతః పునః । కృ
త్వా తద్దైవ విప్రత్వం జనయేదస్య దేశికః ॥ ౪౬ ॥ రాజన్యం చైవ ముద్ధృత్య
కృత్వా విప్రం పునస్తయోః । రుద్రత్వం జనయేద్విప్రే రుద్రనామైవ సాధయే
త్ ॥ ౪౭ ॥ ప్రోక్షణం తాడనం కృత్వా శిశోస్స్వాత్మానమాత్మని । శివా

...॥ దీక్షావిధిక్రమ నిరూపణం. ॥...

త్మకమనుస్మృత్య స్ఫురంతం విస్ఫులింగవత్ ॥ ౪౮ ॥ నాడ్యా యథోక్త
యా వాయుం రేచయన్మంత్రతో గురుః । నిర్గమ్య ప్రవిశేన్నాడ్యా శిష్య
స్య హృదయం తథా ॥ ౪౯ ॥ ప్రవిశ్య తస్య చైతన్యం నీలబిందునిభం స్మ
రన్ । స్వతేజసాపాస్తమలం జ్వలంతమనుచింతయేత్ ॥ ౫౦ ॥ తమాదా
య తయా నాడ్యా మంత్రీ సంహారముద్రయా । పూరకేణ నివేశ్యైన మేకీ
భావార్థమాత్మని ॥ ౫౧ ॥ కుంభకేన తయా నాడ్యా రేచకేన యథాపురా
తస్మాదాదాయ శిష్యస్య హృదయే తన్నివేశయేత్ ॥ ౫౨ ॥ తమాలభ్య
శివాల్లబ్ధం తస్మై దత్త్వోపవీతకం । హుత్వాహుతిత్రయం పశ్చా ద్దద్యా
త్పూర్ణాహుతిం తతః ॥ ౫౩ ॥ దేవస్య దక్షిణే శిష్య ముపవేశ్య వరాసనే ।
కుశపుష్పపరిస్తీర్ణే బద్ధాంజలిముదఙ్ముఖం ॥ ౫౪ ॥ స్వస్తికాసనమారూ
ఢం విధాయ ప్రాఙ్ముఖస్స్వయం । వరాసనస్థితో మంత్రై ర్మహామంగళని
స్వనైః ॥ ౫౫ ॥ సమాదాయ ఘటం పూర్ణం పూర్వమేవ ప్రసాధితం ।
ధ్యాయమానశ్శివం శిష్య మభిషించేత దేశికః ॥ ౫౬ ॥ అథాపనుద్య స్నా
నాంబు పరిధాయ సితాంబరం । ఆచాంతోఽలంకృతశ్శిష్యః ప్రాంజలిర్మం
డపం వ్రజేత్ ॥ ౫౭ ॥ ఉపవేశ్య యథాపూర్వం తం గురుర్దర్భవిష్టరే
సంపూజ్య మండలే దేవం కరన్యాసం సమాచరేత్ ॥ ౫౮ ॥ తతస్తు భస్మనా
దేవం ధ్యాయమానస్స్వదేశికః । సమాలభేత పాణిభ్యాం శిశుం శివముదీర
యేత్ ॥ ౫౯ ॥ అథ తస్య శివాచార్యో దహనప్లావనాదికం । సకలీకర
ణం కృత్వా మాతృకాన్యాసవర్త్మనా ॥ ౬౦ ॥ తతశ్శివాసనం ధ్యాత్వా శి

ష్యమూర్ధని దేశికః । తత్రావాహ్య యథాన్యాయమర్చయేన్మనసాశివం॥ ౬౧ ॥ ప్రార్థయేత్ప్రాంజలిర్దేవం నిత్యమత్రస్థితోభవ । ఇతివిజ్ఞాప్యతం శంభుం తేజసాభాస్వరంస్మరేత్ ॥ ౬౨॥ సంపూజ్యాథశివం శైవీ మాజ్ఞాం ప్రాప్యశివాత్మికాం కర్ణేశిష్యస్య శనకైశ్శివమంత్రముదీరయేత్ ॥ ౬౩ సతుబద్ధాంజలిశ్రుత్వా మంత్రంతద్గతమానసః । శనైస్తంవ్యాహరేచ్ఛిష్యశ్శివాచార్యస్యశాసనాత్ ॥౬౪ ॥ తతశ్శాక్తంచసందిశ్య మంత్రంమంత్రవిచక్షణః । ఉచ్చారయిత్వాచసుఖం తస్మైమంగళమాదిశేత్ ॥ ౬౫ తతస్సమాసాన్మంత్రార్థం వాచ్యవాచకయోగతః । సమాదిశ్యేశ్వరం రూపం యోగమాసనమాదిశేత్ ॥ ౬౬ ॥ అథగుర్వాజ్ఞయాశిష్యశ్శివాగ్నిగురుసన్నిధౌ । భక్త్యైవమభిసంధాయ దీక్షావాక్యముదీరయేత్ ॥ ౬౭ వరంప్రాణపరిత్యాగశ్ఛేదనంశిరసోపివా । నత్వానభ్యర్చ్యభుంజీయాం భగవంతంత్రిలోచనం ॥ ౬౮ ॥ సఏవముక్త్వానియతో యావన్మోహవిపర్యయః । తావదారాధయేద్దేవం తన్నిష్ఠస్తత్పరాయణః ॥ ౬౯ ॥ తతస్సమయోనామ భవిష్యతిశివాశ్రమే। లబ్ధాధికారోగుర్వాజ్ఞా పాలకస్తద్వశోభవేత్ ॥ ౭౦ ॥ అతఃపరంన్యస్తకరో భస్మాదాయస్వహస్తతః । దద్యాచ్ఛిష్యాయమూలేన రుద్రాక్షంచాభిమంత్రితం ॥ ౭౧ ॥ ప్రతిమాంవాపిదేవస్య గూఢదేహమథాపివా । పూజాహోమజపధ్యానసాధనానిచసంభవే ॥ ౭౨ ॥ సోఽపిశిష్యశ్శివాచార్యా ల్లబ్ధానిబహుమానతః । ఆదదీతాజ్ఞయాతస్య దేశికస్యనచాన్యథా ॥ ౭౩ ॥ ఆచార్యాదాప్తమఖిలం శిరస్యాధాయభక్తితః। రక్షయేత్పూజయేచ్ఛంభుం మఠేవాగృహేపివా ॥ ౭౪ ॥ అతఃపరంశివాచార మాదిశేదస్యదేశికః । భక్తిశ్రద్ధానుసారేణ ప్రజ్ఞాయాశ్చానుసారతః ॥ ౭౫ ॥ యదుక్తంయత్సమాజ్ఞాతం యచ్చవాన్యత్ప్రకీర్తితం । శివాచార్యేణసమయే తత్సర్వంశిరసావహేత్॥ ౭౬ ॥ శివాగమస్యగ్రహణం వాచనంశ్రవణంతథా । దేశికాదేశతఃకుర్యాన్నస్వేచ్ఛాతోనచాన్యతః ॥ ౭౭ ॥ ఇతిసంక్షేపతఃప్రోక్తస్సంస్కారస్సమయాహ్వయః । యతశ్శివపురప్రాప్తౌ నృణాంపరమసాధనం ॥ ౭౮॥

ఇతిశ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయసంహితాయా ముత్తరభాగే దీక్షావిధి విధానం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥ ౧౪ ॥ * *

...[షడధ్వశుద్ధికథనం]...

ఉపమన్యురువాచ ॥ అతఃపరంసమాలక్ష్య గురుశ్శిష్యస్య యోగ్యతాం।షడధ్వశుద్ధింకుర్వీత సర్వబంధవిముక్తయే ॥ ౧ ॥ కలాతత్త్వంచభువనం వర్ణంపదమతఃపరం । మంత్రశ్చేతిసమాసేన షడధ్వాపరిపఠ్యతే । ౨ ॥ నివృత్త్యాద్యాఃకలాఃపంచ కలాధ్వాకథ్యతేబుధైః । వ్యాప్తా కలాభిరితరే త్వధ్వానఃపంచపంచభిః ॥౩ ॥ శివతత్త్వాదిభూమ్యంతం తత్త్వాధ్వాసముదాహృతః ।షడ్వింశసంఖ్యయోపేత శ్శుద్ధాశుద్ధోఽభయాత్మకః॥౪ ఆధారాద్యున్మనాంతశ్చ భువనాధ్వాప్రకీర్తితః । వినాభేదోపభేదాభ్యాం షష్టిసంఖ్యాసమన్వితః ॥ ౫ ॥ పంచాశద్రుద్రరూపాస్తు వర్ణావర్ణాధ్వసంజ్ఞితాః ।అనేకభేదసంపన్నః పదాధ్వాసముదాహృతః ॥ ౬ ॥ మహామంత్రోపమంత్రాణాం వర్ణతేఽవయవాత్మనా। ప్రధానావయవత్వేతుసోఽధ్వాపంచపదాత్మకః॥౭॥సప్తకోటిమహామంత్రామంత్రాధ్వాసముదాహృతః । సర్వోఽపిమంత్రైర్మంత్రా ధ్వావ్యాప్తఃపరమవిద్యయా ॥ ౮ ॥ యథాశివోనతత్త్వేషు గణ్యతేతత్త్వనాయకః । మంత్రాధ్వనిసగణ్యేత తథాసౌమంత్రనాయకః ॥౯॥ కలాధ్వనోవ్యాపకత్వం వ్యాప్యత్వం చేతరాధ్వనాం। నవేత్తితత్త్వతోయస్స నైవార్హత్యధ్వశోధనం ౧౦ ॥ షడ్విధస్యాధ్వనోరూపం నయేనవిదితంభవేత్। వ్యాప్యవ్యాపకతాతేనజ్ఞాతుమేవనశక్యతే ॥౧౧॥ తస్మాదధ్వస్వరూపంచవ్యాప్యవ్యాపకతాం తథా । యథావదవగమ్యైవ కుర్యాదధ్వవిశోధనం ॥ ౧౨ ॥ కుండమండలపర్యంతం తత్రకృత్వాయథాపురా। ద్విహస్తమానంకుర్వీత ప్రాచ్యాం

—[పంచకలశస్థాపనకథనం.]—

కలశమండలం ॥ ౧౩ ॥ తతఃస్నాతశ్శివాచార్య స్సశిష్యఃకృతనిత్యకః । ప్రవిశ్యమండలంశంభోః పూజాంపూర్వవదాచరేత్ ॥ ౧౪ ॥ తత్రాథకావరైస్సిద్ధంతండులైః పాయసంప్రభోః । అర్ధంనివేద్యహోమార్థం శేషంసముపకల్పయేత్ ॥ ౧౫ ॥ పురతఃకల్పితేవాథ మండలేవర్ణమండితే । స్థాపయేత్పంచకలశా న్దిక్షుమధ్యేచదేశికః ॥ ౧౬ ॥ తేషుబ్రహ్మాణిమూలాద్యై ర్బిందునాదసమన్వితైః । నమాద్యైశ్చయకారాంతైః కల్పయేత్కల్పవిత్తమః ॥ ౧౭ ॥ ఈశానంమధ్యమేకుంభేపురుషంపురతస్థితే

అఘోరం దక్షిణే వామే వామం సద్యం చ పశ్చిమే । ౧౮ ॥ రక్షాం విధాయ ముద్రాం చ బధ్వా కుంభాభిమంత్రణం । కృత్వా శివానలే హోమం ప్రారభేత యథా పురా ॥ ౧౯ ॥ యద్దర్భం పాయసం పూర్వం హోమార్థముపకల్పితం । హుత్వా శిష్యస్య తచ్ఛేషం భోక్తుం సముపకల్పయేత్ ॥ ౨౦ ॥ తర్పణాంతం చ మంత్రాణాం కృత్వా కర్మ యథా పురా । హుత్వా పూర్ణాహుతిం తేషాం తతః కుర్యాత్ప్రదీపనం ॥ ౨౧ ॥ ఓంకారాదను హుంకారాంతతో మూలం ఫడంతకం । స్వాహాంతం దీపనే ప్రాహురంగానిచ యథాక్రమం ॥ ౨౨ ॥ తేషామాహుతయస్తిస్రో దేయా దీపనకర్మణి । మంత్రైరేకైకశస్తైస్తు పునస్సంపూజ్య శంకరం ॥ ౨౩

—(శిష్యశిఖాసూత్రబంధనం)—

ఉచ్చాటైర్యైకైకశస్తేతు విచింత్యా దీప్తమూర్తయః ॥ ౨౪ ॥ త్రిగుణం త్రిగుణీకృత్య ద్విజకన్యాకృతం సితం । సూత్రం సూత్రేణ సంమంత్ర్య శిఖాగ్రే బంధయేచ్ఛిశోః ॥ ౨౫ ॥ చరణాంగుష్ఠపర్యంత మూర్ధ్వకాయస్య తిష్ఠతః । లంబయిత్వా తు తత్సూత్రం సుషుమ్నాం తత్ర యోజయేత్ ॥ ౨౬ ॥ శాంతయా ముద్రయాదాయ మూలమంత్రేణ మంత్రవిత్ । హుత్వాహుతిత్రయం తస్యాః సాన్నిధ్యముపకల్పయేత్ ॥ ౨౭ ॥ హృదిసంతాడ్య శిష్యస్య పుష్పక్షేపేణ పూర్వవత్ । చైతన్యం సముపాదాయ ద్వాదశాంతే నివేశ్య చ ॥ ౨౮॥ సూత్రం సూత్రేణ సంయోజ్య సంరక్ష్య త్రేణవర్మణా । అవకుంఠ్యాథ తత్సూత్రం శిష్యదేహం విచింతయేత్ ॥ ౨౯ ॥ మలత్రయమలం భోగభోగ్యభోక్తృత్వలక్షణం। విషయేంద్రియ దేహాది జన

...*(దీక్షాదిక్రియాకథనం,)*...

కం తస్య భావయేత్ । ౩౦ ॥ వ్యోమాదిభూతరూపిణ్యః శాంత్యతీతాదయః కళాః । సూత్రే స్వనామభిర్యోజ్యాః పూజ్యాశ్చైవ నమోయుతైః ॥ ౩౧ ॥ అథవా భూతబీజైస్తత్కృత్వా పూర్వోదితక్రమాత్ । తతో మలాదేస్తత్త్వా దావ్యాప్తిం సమవలోకయేత్ ॥ ౩౨ ॥ కళావ్యాప్తిం మలాదావ్య హుత్వా సందీపయేత్కళాః । శిష్యశిరసి సంతాడ్య తత్ర దేహే యథాక్రమం ॥ ౩౩ ॥ శాంత్యతీతపదే సూత్రం లాంఛయేన్మంత్రముచ్చరన్ । ఏవం కృత్వా నివృత్త్యంతం శాంత్యతీతాద్యనుక్రమాత్ ॥ ౩౪ ॥ హుత్వా

హుతిత్రయంపశ్చా న్మండలేచశివంయజేత్ । దేవస్యదక్షిణేశిష్య ముప
వేశ్యోత్తరాముఖం ॥ ౩౫ ॥ సదర్భేమండలేదద్యా ద్ధోమశిష్టంచరుం
గురుః। శిష్యస్తద్గురుణాదత్తం సత్కృత్యశివపూర్వకం ॥ ౩౬ ॥ భుక్త్వా
పశ్చాద్ద్విరాచమ్య శివమంత్రముదీరయేత్ । అపరేమండలేదద్యా త్పం
చగవ్యంతథాగురుః ॥ ౩౭ ॥ సోఽపితచ్ఛక్తితఃపీత్వా ద్విరాచమ్యశివంస్మ
రేత్ । తృతీయేమండలేశిష్య ముపవేశ్యయథాపురా ॥ ౩౮ ॥ ప్రదద్యా
ద్దంతపవనం యథాశాస్త్రోక్తలక్షణం । అగ్రేణతస్యమృదునా ప్రాఙ్ము
ఖోవాప్యుదఙ్ముఖః ॥ ౩౯ ॥ వాచంనియమ్యచాసీనశ్శిష్యోదంతాన్విశోధయే
త్॥ ప్రక్షాళ్యదంతపవనం త్యక్త్వాచమ్యశివంస్మరేత్ ॥ ౪౦ ॥ ప్రవిశేద్దేశి
కాదిష్టః ప్రాంజలిశ్శివమండలం । త్యక్తంతద్దంతపవనం దృశ్యతేగురుణా
యది ॥ ౪౧ ॥ ప్రాగుదక్పశ్చిమేచాగ్రం శివమన్యచ్ఛివేతరత్। అశస్తా
శాముఖేతస్మిన్ గురుస్తద్దోషశాంతయే ॥ ౪౨ ॥ శతమర్ధంతదర్ధం
వా జుహుయాన్మూలమంత్రతః । తతశ్శిష్యంసమాలభ్య జపిత్వాకర్ణ
యోశ్శివం ॥ ౪౩ ॥ దేవస్యదక్షిణేభాగే తంశిష్యమధివాసయేత్
అహతాస్తరణాస్తీర్ణేసదర్భశయనేశుచిః ॥ ౪౪ ॥ మంత్రితేఽతశ్శివంధ్యా
య ప్రాక్ఛిరస్కోనిశిస్వపేత్ । శిఖాయాంబద్ధసూత్రస్య శిఖయాత
చ్ఛిఖాంగురుః ॥ ౪౫ ॥ ఆవేష్ట్యాహతవస్త్రేణతమాచ్ఛాద్యచవర్మణా । రే
ఖాత్రయంచపరితో భస్మనాతిలసర్షపైః ॥ ౪౬ ॥ కృత్వాస్త్రజప్తైస్త
ద్బాహ్యేదిగీశానాం బలింహరేత్ ।శిష్యోఽపిపరతోఽనశ్నన్ కృత్వైవ
మధివాసనం ॥ ౪౭ ॥ ప్రబుద్ధోత్థాయగురవేస్వప్నందృష్టంనివేదయేత్
తతస్స్నానాదికంసర్వం సమాప్యాచార్యచోదితః ॥ ౪౮ ॥ గచ్ఛేద్బద్ధాం
జలింధ్యాయం చ్ఛివమండలపార్శ్వతః। అథపూజాంవినాసర్వం కృత్వా
పూర్వదినేయథా ॥ ౪౯ ॥ నేత్రబంధనపర్యంతం దర్శయేన్మండలంగు
రుః । బద్ధనేత్రేణశిష్యేణ పుష్పావకిరణేకృతే ॥ ౫౦ ॥ యత్రాపతం
తిపుష్పాణి తస్యనామాస్యసందిశేత్ । తతోఽపనీయనిర్మాల్యంమండలే
ఽస్మిన్ యథాపురా ॥ ౫౧ ॥ పూజయేద్దేవమీశానం జుహుయాచ్చశివానలే
శిష్యేణయదిదుస్వప్నో దృష్టస్తద్దోషశాంతయే ॥ ౫౨ ॥ శతమర్ధం
తదర్ధంవా జుహుయాన్మూలవిద్యయా । తతస్సూత్రంశిఖాబద్ధం లంబ

యిత్వా యథాపురా ॥ ౫౩ ॥ ఆధారపూజాప్రభృతి యన్నివృత్తికళా శయం । వాగీశ్వరీపూజనాంతం కుర్యాద్ధోమపురస్సరం ॥ ౫౪ ॥ అథ ప్రణమ్య వాగీశాం నివృత్తేర్వ్యాపికాం సతీం । మండలే దేవమభ్యర్చ్య

—[షడధ్వశుద్ధిక్రమకథనం.]—

హుత్వా చైవాహుతిత్రయం ॥ ౫౫ ॥ ప్రార్థయేచ్ఛిశోః ప్రాప్తిం యుగపత్సర్వయోనిషు। సూత్రిదేహేఽథ శిష్యస్య తాడనప్రోక్షణాదికం ॥ ౫౬ ॥ కృత్వాత్మానం సమాదాయ ద్వాదశాంతే నివేద్య చ । తతో ప్యాదాయ మూలేన ముద్రయా శాస్త్రదృష్టయా ॥ ౫౬ ॥ యోజయేన్మనసాచార్యో యుగవత్సర్వ యోనిషు । దేవాం జాతయశ్చాష్టౌ తిరశ్చాం పంచజాతయః ౫౭ ॥ జాత్యైకయా మానుషయా యోనయశ్చ చతుర్దశ । తాసు సర్వాసు యుగపత్ప్రవేశాయ శిశోర్ధియా ॥ ౫౮ ॥ వాగీశాన్యాం యథాన్యాయం శిష్యాత్మానం నివేశయేత్ । గర్భ నిష్పత్తయే దేవం సంపూజ్య ప్రణిపత్య చ ॥ ౫౯ ॥ హుత్వా చైవ యథాన్యాయం నిష్పన్నం తదనుస్మరేత్ నిష్పన్నస్యైవముత్పత్తి మనువృత్తిం చ కర్మణః ॥ ౬౦ ॥ ఆర్జవం భోగనిష్పత్తిం కుర్యాత్ప్రీతిం పరాం తథా । నిష్కృత్యర్థం చ జాత్యాయు ర్భోగసంస్కారసిద్ధయే ॥ ౬౧ ॥ హుత్వాహుతిత్రయం దేవం ప్రార్థయేద్దేశికోత్తమః । భోక్తృత్వవిషయాసంగ మలం తత్కార్యశోధనం ॥ ౬౨ ॥ కృత్వైవమేవ శిష్యస్య ఛింద్యాత్పాశత్రయం తతః । నివృత్యా పరిబద్ధస్య పాశస్యాత్యంతభేదనం ॥ ౬౩ ॥ కృత్వా శిష్యస్య చైతన్యం స్వచ్ఛం మన్యేత కేవలం । హుత్వా పూర్ణాహుతిం వహ్నౌ బ్రహ్మాణం పూజయేత్తతః ॥ ౬౪ హుత్వాహుతిత్రయం తస్మై శివాజ్ఞామనుసందిశేత్ । పితామహ త్వయా నాన్య యాతుశ్శైవం పరం పదం ॥ ౬౫ ॥ ప్రతిబంధో విధాతవ్యః శైవాజ్ఞైషా గరీయసీ । ఇత్యాదిశ్య తమభ్యర్చ్య విసృజ్య చ విధానతః ॥ ౬౬ ॥ సమభ్యర్చ్య మహాదేవం జుహుయాదాహుతిత్రయం । నివృత్యా శుద్ధముద్ధృత్య శిష్యాత్మానం యథాపురా ॥ ౬౭ ॥ నివేశ్యాత్మని సూత్రే చ వాగీశాం పూజయేత్తతః హుత్వాహుతిత్రయం తస్మై ప్రణమ్య చ విసృజ్య తాం ॥ ౬౮ ॥ కుర్యాన్నివృత్తేస్సంధానం ప్రతిష్ఠాకళయా సహ । సంధానే యుగపత్పూజాం కృత్వా హుత్వాహుతిత్రయం ॥ ౬౯ ॥ శిష్యాత్మనః ప్రతిష్ఠా

యాం ప్రవేశంత్వథభావయేత్ । తతః ప్రతిష్ఠామావాహ్య కృత్వా శేషం పురోదితం ॥ ౨౦ ॥ తద్వ్యాప్తింవ్యాపికాంతస్య వాగీశానీంచభావయేత్ పూర్ణేందుమండలప్రఖ్యాం కృత్వా శేషంచపూర్వవత్ ॥ ౨౧ ॥ విష్ణవేసందిశేదాజ్ఞాం శివస్యపరమాత్మనః । విష్ణోర్విసర్జనాద్యంచ కృత్వా శేషంచవిద్యయా ॥ ౨౨ ॥ ప్రతిష్ఠామనుసంధాయ తస్యాంచాపియథాపురా । కృత్వానుచింత్యతద్వ్యాప్తిం వాగీశాశ్చయథాక్రమం ॥ ౨౩ ॥ దీప్తాగ్ని పూర్ణాహుత్యంతం కృత్వా శేషంచపూర్వవత్ । నీలరుద్రముపస్థాయతస్మైపూజాదికంతథా ॥ ౨౪ ॥ కృత్వాకర్మశివాజ్ఞాంచ దద్యాత్పూర్వోక్తవర్త్మనా । తతస్తమపిచోద్వాస్యకృత్వాతస్యాశ్చశాంతయే ॥ ౨౫ ॥ విద్యాకలాంసమాధాయ తద్వ్యాప్తించావలోకయేత్ । స్వాత్మనోవ్యాప్తికాంతద్వ ద్వాగీశాంచయథాపురా ॥ ౨౬ ॥ బాలార్కసదృశాకారాం భాసయంతీందిశోదశ । తతశ్శేషంయథాపూర్వం కృత్వా దేవంమహేశ్వరం ॥ ౨౭ ॥ ఆవాహ్యారాధ్యహుత్వాస్మై శివాజ్ఞాంమనసా దిశేత్ । మహేశ్వరంతతోత్సృజ్య కృత్వాపంచ కలామిమాం ॥ ౨౮ ॥ శాంత్యతీతాంకలాన్నీత్వాతద్వ్యాప్తిమవలోకయేత్ । స్వాత్మనోవ్యాపికాంతద్వ ద్వాగీశాంచవిచింతయేత్ ॥ ౨౯ ॥ నభోమండలసంకాశాంపూర్ణాంతం చాపిపూర్వవత్ కృత్వా శేషవిధానేన సమభ్యర్చ్య సదాశివం ॥ ౩౦ ॥ తస్మైసమాదిశేదాజ్ఞాం శంభోరమితకర్మణః । తత్రాపిచయథాపూర్వం శివంశిరసిపూర్వవత్ ॥ ౩౧ ॥ సమభ్యర్చ్యచవాగీశాం ప్రణమ్యచవిసర్జయేత్ । తతశ్శివేనసంప్రోక్ష్య శిష్యంశిరసిపూర్వవత్ ॥ ౩౨ ॥ విలయంశాంత్యతీతాయాశ్శక్తితత్త్వేఽథచింతయేత్ । షడధ్వనఃపరేపారే సర్వాధ్వవ్యాపినీంపరాం ॥ ౩౩ ॥ కోటిసూర్యప్రతీకాశాం శైవీంశక్తించచింతయేత్ తదగ్రేశిష్యమానీయ శుద్ధస్ఫటికనిర్మలం ॥ ౩౪ ॥ ప్రక్షాళ్యకర్తరీంపశ్చాచ్ఛివశాస్త్రోక్తమార్గతః । కుర్యాత్తస్యశిఖాచ్ఛేదం సహసూత్రేణదేశికః ॥ ౩౫ ॥ తతస్తంగోమయేన్యస్య శివాగ్నౌజుహుయాచ్ఛిఖాం । వౌషడంతేనమూలేన పునఃప్రక్షాళ్యకర్తరీం ॥ ౩౬ ॥ హస్తాచశిష్యచైతన్యంతద్దేహేవినివేశయేత్ । తతస్స్నాతంసమాచాంతం కృతస్వస్త్యయనంశిశుం ॥ ౩౭ ॥ ప్రవేశ్యమండలాభ్యాశం ప్రణిపత్యచదండవత్ । పూ

జాంకృత్వా యథాన్యాయం క్రియావైకల్యశుద్ధయే ॥ ౮౮ ॥ ఉపాంశూచ్చారయోగేన జుహుయాదాహుతిత్రయం । పునస్సంపూజ్య దేవేశం మంత్రవైకల్యశుద్ధయే ॥ ౮౯ ॥ మానసోచ్చారయోగేన జుహుయాదాహుతిత్రయం। తతశ్శివం సమారాధ్య మండలస్థం సహాంబయా ॥ ౯౦ ॥ హుత్వాహుతిత్రయం పశ్చాన్మంత్రార్ఘ్యేత్ప్రాంజలిర్గురుః । భగవంస్త్వత్ప్రసాదేన శుద్ధిరస్య షడధ్వనః ॥ ౯౧ ॥ కృతా తస్మాత్పరం ధామ గమయైనం తవావ్యయం । ఇతి విజ్ఞాప్య దేవాయ నాడీసంధానపూర్వకం॥ ౯౨ పూర్ణాంతం పూర్వవత్కృత్వా తతో భూతాని శోధయేత్ । స్థిరాస్థిరే తతశ్శుద్ధ్యై శీతోష్ణే చ తతః పరం । ౯౩ ॥ ధ్యాయేద్వ్యాప్త్యైకతాకారే భూతశోధనకర్మణి । భూతానాం గ్రంధివిచ్ఛేదం కృత్వా త్యక్త్వా సహాధిపైః ॥ ౯౪ ॥ భూతాని స్థితియోగేన యోజయేత్పరమేశివే । విశోధ్యాస్య తనుం దగ్ధ్వా ప్లావయిత్వా సుధాకణైః ॥ ౯౫ ॥ స్నాప్యాత్మానం తతః కుర్యాద్విశుద్ధాధ్వమయం వపుః । తత్రాదావశాంత్యతీతాంతు వ్యాపికాం సాధ్వనః కలాం । ౯౬ । శుద్ధామేవ శిశోర్మూర్ధ్ని న్యసేచ్ఛాంతిం ముఖే తథా । విద్యాం గలాదినాభ్యంతం ప్రతిష్ఠాం తదధః క్రమాత్ ॥౯౭ ॥ జాన్వంతం తదధో న్యస్యేన్నివృత్తిం చానుచింతయేత్ । స్వబీజైస్సూత్రమంత్రం చ న్యస్యాంగైస్సంశివాత్మకం । ౯౮ ॥ బుద్ధ్వా తం హృదయాంభోజే దేవమావాహ్య పూజయేత్ । ఆశాస్య నిత్యసాన్నిధ్యం శివస్వాత్మ్యం శిశోర్గురుః ౯౯ ॥ శివతేజోమయస్యాస్య శిశోరాపాదయేద్గుణాన్ । అణిమాదీన్ప్రసీదేతి ప్రదద్యాదాహుతిత్రయం ॥ ౧౦౦॥ తథైవ తు గుణానేవ పునరస్యోపపాదయేత్ । సర్వజ్ఞతాం తథా తృప్తిం బోధం చాద్యంతవర్జితం ॥ ౧౦౧ అలుప్తశక్తిం స్వాతంత్ర్యమనంతాం శక్తిమేవ చ । తతో దేవమనుజ్ఞాప్య సద్యాదికలశైస్తుతం ॥ ౧౦౨ ॥ అభిషించేత దేవేశం ధ్యాయమానో యథాక్రమం అథోపవేశ్య తం శిష్యం శివమభ్యర్చ్య పూర్వవత్ ॥ ౧౦౩ ॥ లబ్ధానుజ్ఞశ్శివాచ్ఛైవీం విద్యామస్మై సమాదిశేత్ । ఓంకారపూర్వికాం తేన సంపుటాంతు నమోఽంతగాం॥ ౧౦౪ ॥ శివశక్తియుతాంచైవ శక్తివిద్యాంచ తాదృశీం । ఋషిం ఛందశ్చ దైవం చ శివతాం శివయోస్తథా ౧౦౫ ॥ పూజాం సావరణాం శంభోరాసనాని చ సందిశేత్ । పునస్సంపూ

జ్య దేవేశం యన్మయాసమనుష్ఠితం ॥ ౧౦౬ ॥ సుకృతంకురుతత్సర్వ మితి
విజ్ఞాపయేచ్ఛివం । సహశిష్యోగురుర్దేవం దండవత్ క్షితిమండలే॥ ౧౦౭
ప్రణమ్యోద్వాసయేత్తస్మాన్మండలా త్పావకాదపి । తతస్సదసికాస్స
ర్వేపూజ్యాఃపూజార్హాః క్రమాత్ ॥౧౦౮॥ సేవ్యావిత్తానుసారేణ సద
స్యాశ్చసహర్త్విజః । విత్తశాఠ్యంనకుర్వీత యదిచ్ఛేచ్ఛివమాత్మనః ॥
౧౦౯ ॥ ఇతిశ్రీశైవేమహాపురాణే వాయవీయసంహితాయా ముత్తర
భాగే షడధ్వశుద్ధ్యాది కథనంనామ పంచదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౫ ॥ ...

—* మంత్రసాధనక్రమకథనం *—

ఉపమన్యురువాచ ॥ అతఃపరంప్రవక్ష్యామి సాధకంనామనామతః
సంస్కారంమంత్రమాహాత్మ్య కథనేసూచితంమయా ॥ ౧ ॥ సంపూజ్య
మండలేదేవం స్థాప్యకుంభంచపూర్వవత్ । హుత్వాశిష్యమనుష్ణీషం
ప్రాపయేద్వామిమండలం ॥ ౨ ॥ పూర్ణాంతంపూర్వవత్కృత్వా హు
త్వాహుతిశతంతథా । సంతర్ప్యమూలమంగాని దశాంశైర్దేశికోత్తమః॥ ౩
సందీప్యచయథాపూర్వం కృత్వాపూర్ణోదితంక్రమాత్ । అభిషిచ్యయ
థాపూర్వం ప్రదద్యాన్మంత్రముత్తమం ॥ ౪ ॥ తత్రవిద్యోపదేశాంతంకృ
త్వావిస్తరశఃక్రమాత్ । పుష్పాంబునాశిశోఃపాణౌ విద్యాంశైవీంసమర్ప
యేత్ ॥ ౫ ॥ తవైహికాముష్మికయో స్సర్వసిద్ధిఫలప్రదః । భవత్వే
షమహామంత్రః ప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః ॥ ౬ ॥ ఇత్యుక్త్వాదేవమభ్యర్చ్య శి
లబ్ధానుజ్ఞశ్శివాద్గురుః। సాధనంవినియోగంచ సాధకాయసమాదిశేత్ ॥
౭ ॥ తచ్ఛ్రుత్వాగురుసందేశం క్రమశోమంత్రసాధకః।పురతోవినియోగస్య
మంత్రసాధసమాచరేత్ ॥ ౮ ॥ సాధనంమూలమంత్రస్య పురశ్చరణము
చ్యతే । పురతశ్చరణీయత్వా ద్వినియోగాఖ్యకర్మణః ॥౯ ॥ నాత్యంతక
రణీయంతుముముక్షో ర్మంత్రసాధనం । కృతంతుతదిహాస్యాత్ర తస్యాపి
శుభదంభవేత్ ॥ ౧౦ ॥ శుభేఽహనిశుభేదేశే కాలేవాదోషవర్జితే।
శుక్లదంతనఖస్నాతః కృతపూర్వాహ్ణికక్రియః ॥ ౧౧ ॥ అలంకృత్య
యథాలంభైర్గంధమాల్యవిభూషణైః సోష్ణీషస్సోత్తరాసంగస్సర్వశుక్ల
స్సమాహితః ॥ ౧౨ ॥ దేవాలయేగృహేస్యస్మిన్ దేశేవాసుమనోహ
రే సుఖేనాభ్యస్తపూర్వేణ త్వాసనేనకృతాసనః ॥ ౧౩ ॥ తనుంకృత్వా

త్మః శైవీం శివశాస్త్రోక్తవర్త్మనా । సంపూజ్య దేవదేవేశం నకులీశ్వర
మీశ్వరం ॥ ౧౪ ॥ నివేద్య పాయసం తస్మై సమాప్యారాధనక్రమం । ప్ర
ణిపత్య చ తం దేవం ప్రాప్తానుజ్ఞశ్చ సన్ముఖాత్ ॥ ౧౫ ॥ కోటివారం తద
ర్ధం వా తదర్ధం వా జపేచ్ఛివం । లక్షవింశతికం వాపి దశలక్షమథాపి వా ॥
౧౬ ॥ అహింసకః క్షమీ శాంతో దాంతశ్చైవ సదా భవేత్ । తతశ్చ పా
యసక్షారలవణైకమితాశనః ॥ ౧౭ ॥ అలాభే పాయసస్యాశ్నన్ ఫల
మూలాదికాని వా । విహితాని శివేనైవ విశిష్టాన్యుత్తరోత్తరం ॥ ౧౮ ॥
చరుం భక్ష్యమథో సక్తు కణాన్ యావకమేవ చ । శాకం పయో దధి ఘృతం మూ
లం ఫలమథోదకం ॥ ౧౯ ॥ అభిమంత్ర్య చ మంత్రేణ భక్ష్యభోజ్యాదికాని
చ । సాధనేఽస్మిన్ విశేషేణ నిత్యం భుంజీత వాగ్యతః ॥ ౨౦ ॥ మంత్రాష్ట
శతపూతేన జలేన శుచినా వ్రతీ । స్నాయాన్నదీనదోద్ధేన ప్రోక్షయేద్వా
థ శక్తితః ॥ ౨౧ ॥ తర్పయేచ్చ తథా నిత్యం జుహుయాచ్చ శివానలే । స
ప్తభిః పంచభిర్ద్రవ్యైస్త్రిభిర్వాథ ఘృతేన వా ॥ ౨౨ ॥ ఇత్థం భక్త్యా శివం
శైవో యస్సాధయతి సాధకః । తస్యేహాముత్ర దుష్ప్రాపం న కించిదిహ వి
ద్యతే ॥ ౩౩ ॥ అథవాహరహర్మంత్రం జపేదేకాగ్రమానసః । అనశ్న
న్నేవ సాహస్రం వినా మంత్రస్య సాధనం ॥ ౨౪ ॥ న తస్య దుర్లభం కించి
న్న తస్యాస్త్యశుభం క్వచిత్ । ఇహ విద్యాం శ్రియం సౌఖ్యం లబ్ధ్వా ముక్తిం చ
విందతి ॥ ౨౫ ॥ సాధనే వినియోగే చ నిత్యనైమిత్తికే తథా । జపేజ్జలై
ర్భస్మనా చ స్నాత్వా మంత్రేణ చ క్రమాత్ ॥ ౨౬ ॥ శుచిర్బద్ధశిఖస్సూ
త్రీ సపవిత్రకరస్తథా । ధృతత్రిపుండ్రరుద్రాక్షో విద్యాం పంచాక్షరీం జ
పేత్ ॥ ౨౭ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయా
ముత్తరభాగే మంత్రసాధన ప్రకారో నామ షోడశోఽధ్యాయః ॥ ౧౬*

ఉపమన్యురువాచ ॥ అథైవం సంస్కృతం శిష్యం కృతపాశుపత
వ్రతం । ఆచార్యత్వేఽభిషించేత తద్యోగ్యత్వేన చాన్యథా ॥ ౧ ॥ మండలం
పూర్వవత్కృత్వా సంపూజ్య పరమేశ్వరం । స్థాపయేత్పంచకలశాన్ దిక్షు
మధ్యే చ పూర్వవత్ ॥ ౨ ॥ నివృత్తిం పురతో న్యస్య ప్రతిష్ఠాం పశ్చిమే ఘ
టే । విద్యాం దక్షిణతశ్శాంతి ముత్తరే మధ్యతః పరాం ॥ ౩ ॥ కృత్వాదీ
క్షాదికం తత్ర బద్ధ్వా ముద్రాం చ ధైనవీం । అభిమంత్ర్య ఘటాన్ హుత్వా

పూర్ణాంతంచయథాపురా ॥ ౪ ॥ ప్రవేశ్యమండలంశిష్య మనుష్ణీషంచ దేశికః । తర్పణాద్యంతుమంత్రాణాం కుర్యాత్పూర్ణావసానకం ॥ ౫ ॥ తతస్సంపూజ్య దేవేశ మనుజ్ఞాప్యచ పూర్వవత్ । అభిషేకాయతంశిష్య మాసనంత్వధిరోహయేత్ । ౬ ॥ సకలాకృత్యైతంపశ్చాత్ కలాపంచక రూపిణం । న్యస్తమంత్రతనుంబుధ్వా శివంశిష్యంసమర్పయేత్ ॥ ౭ ॥ త

—[అభిషేకాదిక్రియాకథనం]—

తోనివృత్తికుంభాదిసముధృత్యఘటాక్రమాత్ । మధ్యమాంతంశివేనై వశిష్యంతమభిషేచయేత్ ॥ ౮ ॥ శివహస్తంసమర్ప్యాథశి శోశ్శిరసిదేశికః శివభావంసమాపన్న శ్శివాచార్యంతమాదిశేత్ ॥ ౯ ॥ అథాలంకృత్య తం దేవ మారాధ్యశివమండలే । శతమష్టోత్తరంహుత్వా దద్యాత్పూర్ణా హుతింతతః ॥ ౧౦ ॥ పునస్సంపూజ్య దేవేశం ప్రణమ్యభువిదండవత్ । శి రస్యంజలిమాధాయ శివంవిజ్ఞాపయేద్గురుః ॥ ౧౧ ॥ భగవన్ త్వత్ప్రసాదే న దేశికోఽయంమయాకృతః । అనుగృహ్యాత్వయాదేవ దివ్యాజ్ఞా స్మైప్రదీయతాం ॥ ౧౨ ॥ ఏవంవిజ్ఞాప్యశిష్యేణ సహభూయఃప్రణమ్యచ శివంశివాగమందివ్యం పూజయేచ్ఛివవద్గురుః ॥ ౧౩ ॥ పునశ్శివమనుజ్ఞాప్య శివజ్ఞానస్యపుస్తకం । ఉభాభ్యామథపాణిభ్యాం దద్యాచ్ఛిష్యాయదేశికః ॥ ౧౪ ॥ సతాంమూర్ధ్నిసమాధాయ విద్యాంవిద్యాసనోపరి । అథోప్యయ థాన్యాయ శుభివందశ్యసమర్చయేత్ ॥ ౧౫ ॥ అథతస్మైగురుర్దద్యాద్రా జోపకరణాన్యపి । ఆచార్యపదవీంప్రాప్తో రాజ్యంచాపియతోఽర్హతి ౧౬ ॥ అథానుశాసనంకుర్యా త్పూర్వైరాచరితంయథా । యథాచశివ శాస్త్రోక్తం యథాలోకేషుపూజ్యతే ॥ ౧౭ ॥ శిష్యాన్పరీక్ష్యయత్నేన శి వశాస్త్రోక్తలక్షణైః సంస్కృత్యచశివజ్ఞానం దాతుమర్హసినాన్యథా ॥ ౧౮ ప్రతిష్ఠాంచాపిదేవస్యవిధివత్కర్తుమర్హసి । పరార్థమపిదేవస్య పూజాహోమా మాదికంకురు । ౧౯ । అకార్పణ్యమనాయాసం శౌచంశాంతిందయాం తథా । అస్పృహామప్యసూయాంచ యత్నేనచవిభావయేత్ ॥ ౨౦ ॥ ఇ త్థమాదిశ్యతంశిష్యం శివముద్వాస్యమండలాత్ । శివకుంభానలాదీంశ్చస దస్యానపిపూజయేత్ ॥ ౨౧ ॥ యుగపద్వాథసంస్కారా న్కుర్యాత్తగుణి నోగురుః । తత్రత్రయంద్వయంవాపి ప్రయోగస్యోపదిశ్యతే ॥ ౨౨ ॥

తదాదావేవ కలశాన్కల్పయేదధ్వశుద్ధివత్ । కృత్వా సమయసంస్కార
మభిషేకం వినాఖిలం ॥ ౨౩॥ సమభ్యర్చ్య శివం భూయః కృత్వా చాధ్వవిశో
ధనం। తస్మిన్ పది సమాప్తే తు పునర్దేవం ప్రపూజయేత్ ॥ ౨౪॥ హుత్వా మం
త్రం తు సంతర్ప్య సందీప్యాశాస్య చేశ్వరం । సమర్ప్య మంత్రం శిష్యస్య పా
శాశేషం సమాపయేత్ ॥ ౨౫॥ అథవా మంత్రసంస్కారమనుచింత్యాఖిలం
క్రమాత్ । అధ్వశుద్ధిం గురుః కుర్యాదభిషేకావసానికాం ॥ ౨౬ ॥ తత్ర
యశ్శాంత్యతీతాది కలాసు విహితో విధిః । స సర్వోఽపి విధాతవ్య స్తత్త్వత్ర
యవిశోధనే ॥ ౨౭ ॥ శివవిద్యాత్మతత్త్వాఖ్యం తత్త్వత్రయముదాహృతం
శక్తౌ శివస్తతో విద్యా తస్యాస్త్వాత్మా సముద్భవః ॥ ౨౮ ॥ శివేన శాంత్యతీ
తాధ్వా వ్యాప్తస్తదపరః పరః । విద్యయా పరిశిష్టోఽధ్వా హ్యాత్మనా నిఖిలః
క్రమాత్ ॥ ౨౯ ॥ ములక్షం శాంభవం మత్వా మంత్రమూలం మనీషి
ణః । శాక్తం శం సంతిసంస్కారం శివశాస్త్రార్థపారగాః ॥ ౩౦ ॥ ఇతి తే స
ర్వమాఖ్యాతం సంస్కారాఖ్యస్య కర్మణః । చాతుర్విధ్యమిదం కృష్ణ కిం
భూయః శ్రోతుమిచ్ఛసి ॥ ౩౧ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీ
యసంహితాయాముత్తరభాగేఽభిషేకాది సంస్కృతిర్నామ సప్తద
శోఽధ్యాయః ॥ ౧౭

* * * * *

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ । భగవన్ శ్రోతుమిచ్ఛామి శివాశ్రమనిషేవణం

—[నిత్యనైమిత్తికాదిక్రియావర్ణనం]—

శివశాస్త్రోదితం కర్మ నిత్యం నైమిత్తికం తథా ॥ ౧ ॥ ఉపమన్యురువాచ ।
ప్రాతరుత్థాయ శయనాద్ధ్యాత్వా దేవం సహాంబయా । విచార్య కార్యం ని
గచ్ఛేద్బహిరభ్యుదితేఽరుణే ॥ ౨ ॥ అబాధే విజనే దేశే కుర్యాదావ
శ్యకం తతః । కృత్వా శౌచం విధానేన దంతధావనమాచరేత్ ॥ ౩ ॥ అ
లాభే దంతకాష్ఠానా మష్టమ్యాదిదినేషు చ । అపాం ద్వాదశగండూషైః కు
ర్యాదాస్యవిశోధనం ॥ ౪ ॥ ఆచమ్య విధివత్పశ్చాద్వారుణం స్నానమా
చరేత్ । నద్యాం వా దేవఖాతే వా హ్రదే వాథ గృహేఽపి వా ॥ ౫ ॥ స్నా
నద్రవ్యాణి తత్తీరే స్థాపయిత్వా బహిర్మలం । వ్యపోహ్య మృదమాలిప్య
స్నాత్వా గోమయమాలిపేత్ ॥ ౬ ॥ స్నాత్వా పునః పునర్వస్త్రం త్యక్త్వా
వాథ విశోధ్య వా । సుస్నాతో నృపవద్భూయః శుద్ధం వాసో వసేత్తతః ॥ ౭

మలస్నానంసుగంధాద్యైః స్నానందంతఃశోధనం । నకుర్యాద్బ్రహ్మచారీ
చ తపస్వీవిధవాతథా ॥ ౮ ॥ సోపవీతశ్శిఖాంబధ్వా ప్రవిశ్యచజలాంతరం
అవగాహ్యసమాచాంతో జలేన్యస్యేత్రిమండలం ॥ ౯ ॥ సామ్యేమగ్నఃపు
నర్మంత్రం జపేచ్ఛక్త్యాశివంస్మరన్ । ఉద్ధాయాచమ్యతేనైవ స్వాత్మాన
మభిషేచయేత్ ॥ ౧౦ ॥ గోశృంగేణసదర్భేణ పాలాశేనదలేనవా । పా
ద్మేనవాథపాణిభ్యాం పంచకృత్వస్త్రిరేవవా ॥ ౧౧ ॥ ఉద్యానాదాగృ
హే చైవ వర్ధన్యాకలశేనవా । అవగాహనకాలేఽద్భిర్మంత్రితైరభిషే
చయేత్ ॥ ౧౨ ॥ అథచేద్వారుణంకర్తు మశక్తశ్శుద్ధవాససా । ఆర్ద్రేణ
శోధయేద్దేహ మాపాదతలమస్తకం ॥ ౧౩ ॥ ఆగ్నేయంవాథవామం
త్రం కుర్యాత్స్నానంశివేన వై । శివచింతాపరంస్నానం యుక్తస్యాత్త్రియ
ముచ్యతే ॥ ౧౪ ॥ స్వసూత్రోక్తవిధానేన మంత్రాచమనపూర్వకం । ఆ
చరేద్బ్రహ్మయజ్ఞాంతం కృత్వాదేవాదితర్పణం ॥ ౧౫ ॥ మండలస్థంమహాదే
వం ధ్యాత్వాభ్యర్చ్యయథావిధి । దద్యాదర్ఘ్యంతతస్తస్మై శివాయాదిత్య
రూపిణే ॥ ౧౬ ॥ అథవైతత్స్వసూత్రోక్తం కృత్వాహస్తౌవిశోధయేత్ ।
కరన్యాసంతతఃకుర్యా త్సకలీకృతవిగ్రహః ॥ ౧౭ ॥ వామహస్తగతాం
భోభిర్గంధసిద్ధార్థకాన్వితైః । కుశపుంజేనవాభ్యుక్ష్య మూలమంత్రస
మన్వితైః ॥ ౧౮ ॥ ఆపోహిష్ఠాదిభిర్మంత్రైశ్శేషమాఘ్రాయ వైజలం ।
వామనాసాపుటేనైవ దేహంసంభావయేత్సితం ॥ ౧౯ ॥ అఘమాదాయ
దేహస్థం సవ్యనాసాపుటేనచ । కృష్ణవర్ణేనబాహ్యస్థం భావయేచ్ఛిలా
గతం ॥ ౨౦ ॥ తర్పయేదథదేవేభ్య ఋషిభ్యశ్చవిశేషతః । భూతేభ్యశ్చ
పితృభ్యశ్చ దద్యాదర్ఘ్యంయథావిధి ॥ ౨౧ ॥ రక్తచందనతోయేన హస్త
మాత్రేణమండలం । సువృత్తంకల్పయేద్భూమౌ రత్నచూర్ణాద్యలంకృ
తం ॥ ౨౨ ॥ తత్రసంపూజయేద్భానుం స్వకీయావరణైస్సహ । ఖఖో
ల్కాయేతిమంత్రేణ సాంగతస్సుఖసిద్ధయే ॥ ౨౩ ॥ పునశ్చమండలంకృ
త్వా తదంగైఃపరిపూజ్యచ । తత్రస్థంహేమపాత్రాద్యం మాగధప్రస్థస
మ్మితం ॥ ౨౪ ॥ పూరయేద్గంధతోయేన రక్తచందనయోగినా ॥ రక్త
పుష్పైస్తిలైశ్చైవ కుశాక్షతసమన్వితైః ॥ ౨౫ ॥ దూర్వాపామార్గ
వ్యైశ్చ కేవలేనజలేనవా । జానుభ్యాంధరణీంగత్వా నత్వాదేవంచమండ

తే ॥ ౨౬ ॥ కృత్వా శిరసి తత్పాత్రం దద్యాదర్ఘ్యం శివాయ తత్ । అథ వాంజలినా తోయం సదర్భం మూలవిద్యయా ॥ ౨౭ ॥ ఉత్క్షిపేదంబరస్థాయ శివాయాదిత్యమూర్తయే । కృత్వా పునః కరన్యాసం కరశోధనపూర్వకం ౨౮ ॥ బుద్ధ్వేశానాదిసద్యాంతం పంచబ్రహ్మమయం శివం । గృహీత్వాథ

—(త్రిపుండ్ర రుద్రాక్ష ధారణాది క్రమకథనం.)—

సితం మంత్రైర్విమృద్యాంగాని సంస్పృశేత్ ॥ ౨౯ ॥ యాదినాం త్రైశ్శిరోవక్త్ర హృద్గుహ్యచరణక్రమాత్ । తతో మూలేన సర్వాంగ మాలభ్య వసనాంతరం ॥ ౩౦ ॥ పరిధాయ ద్విరాచమ్య ప్రోక్ష్యైకాదశమంత్రితైః । జలైరాచ్ఛాద్య వాసోఽన్య ద్విరాచమ్య శివం స్మరేత్ ॥ ౩౧ ॥ పునర్న్యస్తకరో మంత్రీ త్రిపుండ్రం భస్మనాలిఖేత్ । అవక్రమాయతం వ్యక్తం లలాటే గంధవారిణా ॥ ౩౨ ॥ వృత్తం వా చతురశ్రం వా బిందుమర్ధేందుమేవ వా । లలాటే యాదృశం పుండ్రం లిఖితం భస్మనా పునః ॥ ౩౩ ॥ తాదృశం భుజయోర్మూర్ధ్ని స్తనయోరంతరే లిఖేత్ । సర్వాంగోద్ధూలనం చైవ న సమానం త్రిపుండ్రకైః ॥ ౩౪ ॥ తస్మాత్త్రిపుండ్రమేవైకం లిఖేదుద్ధూలనం వినా। రుద్రాక్షాన్ ధారయేన్మూర్ధ్ని కంఠే శ్రోత్రే కరే తథా॥ ౩౫ ॥ సువర్ణవర్ణమచ్ఛిన్నం శుభం నాన్యధృతం శుభం । విప్రాదీనాం క్రమాచ్ఛ్వేతం పీతం రక్తమథాసితం ॥ ౩౬ ॥ తదలాభే యథాలాభం ధారణీయమదూషితం । తత్రాపి నోత్తరం నీచైర్ధార్యం నీచమథోత్తరైః ॥ ౩౭ ॥ నాశుచిర్ధారయేదక్షం సదా కాలేషు ధారయేత్ ఇత్థం త్రిసంధ్యామథవా ద్విసంధ్యం సకృదేవ వా ॥ ౩౮ ॥ కృత్వా స్నానాదికం శక్త్యా పూజయేత్పరమేశ్వరం । పూజాస్థానం సమాసాద్య బధ్వా రుచిరమాసనం ॥ ౩౯ ॥ ధ్యాయేద్దేవం చ దేవీం చ ప్రాఙ్ముఖో వాప్యుదఙ్ముఖః । శ్వేతాదీన్నకులీశాంతాన్ సశిష్యాన్ ప్రణమేద్గురూన్ ॥ ౪౦ ॥ స్వగురుం చ పునర్దేవం తతో నామాష్టకం జపేత్ । శివో మహేశ్వరశ్చైవ రుద్రో విష్ణుః పితామహః ॥ ౪౧ ॥ సంసారవైద్యస్సర్వజ్ఞః పరమాత్మేతి చాష్టకం । అథవా శివమేవైకం జపిత్వైకాదశాధికం ॥ ౪౨ ॥ జిహ్వాగ్రే తేజసో రాశిం ధ్యాత్వా వ్యాధ్యాదిశాంతయే । ప్రక్షాళ్య చ కరౌ పశ్చాత్ కృత్వా చందనచ

...(కరన్యాస క్రమకథనం.)...

ర్చితా ॥ ౪౩ ॥ ప్రకుర్వీత కరన్యాసం కరశోధనపూర్వకం । న్యాసస్తు త్రి
విధః ప్రోక్తః స్థిత్యుత్పత్తిలయక్రమాత్ ॥ ౪౪ ॥ స్థితిన్యాసో గృహస్థానా
ముత్పత్తిర్బ్రహ్మచారిణాం । యతీనాం సంహృతిన్యాసో వనస్థానాం త థైవ
చ ॥ ౪౫ ॥ సపీవభర్తృహీనా యాః కుటుంబిన్యః స్థితిర్భవేత్ । కన్యా
యాః పునరుత్పత్తి ర్వక్ష్యే న్యాసస్య లక్షణం ॥ ౪౬ ॥ అంగుష్ఠాదికనిష్ఠాం
తం స్థితిన్యాస ఉదాహృతః । దక్షిణాంగుష్ఠమారభ్య వామాంగుష్ఠాంత మే
వచ ॥ ౪౭ ॥ ఉత్పత్తిన్యాస ఆఖ్యాతో విపరీతస్తు సంహృతిః । సబిందుకా
న్నకారాదీ న్వర్ణాన్న్యస్యేదనుక్రమాత్ ॥ ౪౮ ॥ అంగులీషు శివం న్యస్య
తలయోరప్యనామయోః । అస్త్రన్యాసం తతః కృత్వా దశదిక్ష్వస్త్రమం
త్రతః ॥ ౪౯ ॥ నివృత్త్యాదికలాః పంచ పంచభూతస్వరూపిణీః । పంచభూ
తాధిపైః సార్ధం తత్తచ్చిహ్నసమన్వితాః ॥ ౫౦ ॥ హృత్కంఠతాలుభ్రూ
మధ్య బ్రహ్మరంధ్రసమాశ్రయాః । తత్తద్బీజేన సంగ్రంధీ స్తత్తద్బీజేషు
భావయేత్ ॥ ౫౧ ॥ తాసాం విశోధనార్థాయ విద్యాం పంచాక్షరీం జపేత్ ।
నిరుద్ధ ప్రాణవాయు ర్గుణసంఖ్యానుసారతః ॥ ౫౨ ॥ భూతగ్రంథీం త
తశ్ఛింద్యా దస్త్రేణైవాస్త్రముద్రయా । నాడ్యా సుషుమ్నయాత్మానం
ప్రేరితం ప్రాణవాయునా ॥ ౫౩ ॥ నిర్గతం బ్రహ్మరంధ్రేణ యోజయేచ్ఛివ
తేజసా । విశోష్య వాయునా పశ్చా ద్దేహం కాలాగ్నినా దహేత్ ॥ ౫౪ ॥
తతశ్చ పరిభావేన కలాసంహృత్య వానవా । దేహం సంహృత్య వైదగ్ధం
కలాస్పృష్ట్వా సహాధిపం ॥ ౫౫ ॥ ప్లావయిత్వామృతై ర్దేహం యథాస్థానం
నివేశయేత్ । అథ సంహృత్య వైదగ్ధః కలాసగణం వినైవతత్ ॥ ౫౬ ॥ అ
మృతప్లావనం కుర్యా ద్భస్మీభూతస్య తస్య వై । తతో విద్యామయే తస్మి
న్దేహే దీపశిఖాకృతిం ॥ ౫౭ ॥ శివాన్నిర్గత మాత్మానం బ్రహ్మరంధ్రేణ యో
జయేత్ । దేహస్యాంతః ప్రవిష్టం తం ధ్యాత్వా హృదయపంకజే ॥ ౫౮ ॥ పు
నశ్చామృతవర్షేణ సించేద్విద్యామయం వపుః । పునః కుర్యాత్కరన్యాసం
కరశోధనపూర్వకం ॥ ౫౯ ॥ దేహన్యాసం తతః పశ్చా న్మహత్యా ముద్ర
యాచరేత్ । అంగన్యాసం తతః కృత్వా శివప్రోక్తేన తువర్త్మనా ॥ ౬౦ ॥ వ
ర్ణన్యాసం తతః కుర్యా ద్ధస్తపాదాదిసంధిషు । షడంగాని తతో న్యస్య జా
తిషట్కయుతాని చ ॥ ౬౧ ॥ దిగ్బంధమాచరేత్పశ్చా దాగ్నేయాదియథా

క్రియం । యద్వామూర్ధాదిపంచాంగం న్యాసమేవసమాచరేత్ ॥ ౬౨ ॥ తథాషడంగన్యాసంవా భూతశుద్ధ్యాదికంవినా । ఏవంసమాసరూపేణ కృత్వాదేహాత్మశోధనం ॥ ౬౩ ॥ శివభావముపాగమ్య పూజయేత్పరమేశ్వరం । అథయస్యాస్త్యవసరోనాస్తివామతివిభ్రమః ॥ ౬౪ ॥ సవిస్తీర్ణేనకల్పేన న్యాసకర్మసమాచరేత్ । తత్రాద్యోమాతృకాన్యాసో బ్రహ్మన్యాసస్తతఃపరః ॥ ౬౫ ॥ తృతీయఃప్రణవన్యాసో హంసన్యాసస్తదుత్తరః పంచమఃకథ్యతేసద్భి ర్న్యాసఃపంచాక్షరాత్మకః ॥ ౬౬ ॥ ఏతేష్వేకమనేకంవా కుర్యాత్పూజాదికర్మసు। అకారోమూర్ధ్నివిన్యస్యహ్యాకారోఽథల

—[అష్టత్రింశత్కలాన్యాసకథనం]—

లాటకే॥౬౭॥ ఇఈచనేత్రయోస్తద్వ దుఊశ్రవణయోస్తథా ఋౠకపోలయోశ్చైవ ఌౡనాసాపుటద్వయే ॥ ౬౮ ॥ ఏఐఓష్ఠద్వయేఓఔదంతపంక్తిద్వయేక్రమాత్ ॥ అంజిహ్వాయామధోతాలు న్యఃప్రయోజ్యో యథాక్రమం ॥ ౬౯ ॥ కవర్గందక్షిణేహస్తే న్యసేత్పంచ సుసంధిషు ।చవర్గంచతథా వామహస్త సంధిషువిన్యసేత్ ॥ ౭౦ ॥ టవర్గంచతవర్గంచపాదయోరుభయోరపి పఫౌతుపార్శ్వయోఃపృష్ఠేనాభౌచాపిబభౌతతః ౭౧ ॥ న్యసేన్మకారంహృదయే త్వగాదిషుయథాక్రమం । యకారాదిసకారాంతా న్సప్తసప్తసుధాతుషు ॥ ౭౨ ॥ హకారంహృదయస్యాంతః క్షకారంభ్రూయుగాంతరే ।ఏవంవర్ణాన్ప్రవిన్యస్య పంచాశద్రుద్రవర్త్మనా ॥ ౭౩ ॥ అంగవక్త్రకలాభేదాత్పంచబ్రహ్మాణివిన్యసేత్ । కరన్యాసాద్యమప్యైతైః కృత్వావాధనవాక్రమాత్ ॥ ౭౪ ॥ శిరోవదనహృద్గుహ్య పాదేష్వేతానికల్పయేత్ । తతశ్చోర్ధ్వాదివక్త్రాణి పశ్చిమాంతానికల్పయేత్ ॥ ౭౫ ॥ ఈశానస్యకలాఃపంచ పంచస్వేతేషుచక్రమాత్ । తతశ్చతుర్షువక్త్రేషు పురుషస్యకలాఅపి ॥ ౭౬ ॥ చతస్రఃప్రణిధాతవ్యాః పూర్వాదిక్రమయోగతః హృత్కంఠాంశేషునాభౌచ కుక్షౌపృష్ఠేచవక్షసి ॥ ౭౭ ॥అఘోరస్యకలాశ్చాష్టౌ యోజనీయాయథాక్రమం । పంశ్చాత్ర యో ద శ క లాః పా యు మే ఢ్రో రు జానుషు ॥ ౭౮ ॥ జంఘాస్ఫిక్కటిపార్శ్వేషు వామదేవస్యభావయేత్ । సద్యస్యాపికలాశ్చాష్టౌ పాదయోరపిహస్తయోః ॥ ౭౯ ॥ ఘ్రాణేశిరసిబాహ్వోశ్చ కల్ప

యేత్కల్పవిత్తమః । అష్టత్రింశత్కలాన్యాస మేవంకృత్వానుపూర్వశః
౧౦ ॥ పశ్చాత్ప్రణవవిద్ధీమాన్ ప్రణవన్యాసమాచరేత్ । బాహుద్వ
యేకూర్పరయో స్తథాచమణిబంధయోః ॥ ౧౧ ॥ పార్శ్వోదరోరుజం
ఘేషు పాదయోఃపృష్ఠతస్తథా । ఇత్థంప్రణవవిన్యాసం కృత్వాన్యాసవిచ
క్షణః ॥ ౧౨ ॥ హంసన్యాసంప్రకుర్వీత శివశాస్త్రేయథోదితం । బీజం
విభజ్యహంసస్య నేత్రయోర్ఘ్రాణయోరపి ॥ ౧౩ ॥ విభజ్యబాహునే
త్రాస్య లలాటేఘ్రాణయోరపి । కక్షయోస్స్కంధయోశ్చైవ పార్శ్వ
యోస్తనయోస్తథా ॥ ౧౪ ॥ కంట్యోఃపాణ్యోర్గుల్ఫయోశ్చ యద్వాపం
చాంగవర్త్మనా । హంసన్యాసమిమంకృత్వా న్యసేత్పంచాక్షరీంతతః ॥
౧౫ ॥ యథాపూర్వోక్తమార్గేణ శివత్వంయేనజాయతే । నాశివశ్శి
వమభ్యస్యే న్నాశివశ్శివ మర్చయేత్ । ౧౬ ॥ నాశివస్తుశివంధ్యాయే
న్నాశివశ్శివమాప్నుయాత్ ॥ తస్మాచ్ఛైవీంతనుంకృత్వా త్యక్త్వాచపశుభా

—(పంచయజ్ఞ ఫలతారతమ్య కథనం.)—

వనాం ॥ ౧౭ ॥ శివోఽహమితిసంచింత్య శైవంకర్మసమాచరేత్ క
ర్మయజ్ఞస్తపోయజ్ఞో జపయజ్ఞస్తదుత్తరః ॥ ౧౮ ॥ ధ్యానయజ్ఞోజ్ఞానయ
జ్ఞః పంచయజ్ఞాఃప్రకీర్తితాః । కర్మయజ్ఞరతాః కేచి త్తపోయజ్ఞరతాఃపరే
౧౯ ॥ జపయజ్ఞరతాశ్చాన్యే ధ్యానయజ్ఞరతాస్తథా । జ్ఞానయజ్ఞరతాశ్చా
న్యే విశిష్టాశ్చోత్తరోత్తరం ॥ ౨౦ ॥ కర్మయజ్ఞోద్విధాప్రోక్తః కామా
కామవిభేదతః । కామాన్కామీతతోభుక్త్వా కామసక్తఃపునర్భవేత్ ॥
౨౧ ॥ అకామోరుద్రభవనే భోగాన్భుక్త్వాతతశ్చ్యుతః । తపోయజ్ఞర
తోభూత్వా జాయతేనాత్రసంశయః ॥ ౨౨ ॥ తపస్వీచపునస్తస్మి న్భో
గాన్భుక్త్వా తతశ్చ్యుతః । జపధ్యానరతోభూత్వా జాయతేసువిమాన
వః ॥ ౨౩ ॥ జపధ్యానరతోమర్త్య స్తద్వైశిష్ట్యవశాదిహ । జ్ఞానంల
బ్ధ్వాచిరాదేవ శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౨౪ ॥ తస్మాన్మన్త్రోశివా
జ్ఞప్తఃకర్మయజ్ఞోఽపిదేహినాం । అకామఃకామసంయుక్తోబంధాయైవభవి
ష్యతి ॥ ౨౫ ॥ తస్మాత్పంచసుయజ్ఞేషు ధ్యానజ్ఞానపరోభవేత్ । ధ్యా
నంజ్ఞానంచయస్యాస్తి తీర్ణస్తేనభవార్ణవః ॥ ౨౬ ॥ హింసాదిదోషని
ర్ముక్తో విశుద్ధశ్చిత్తసాధనః । ధ్యానయజ్ఞఃపరస్తస్మా దపవర్గఫలప్ర

దః ॥ ౯౭ ॥ బహిఃకర్మకరాయస్వ న్నాతీవఫలభాగినః । దృష్టానరేంద్ర భవనే తద్వద్రత్రాపికర్మిణః ॥ ౯౮ ॥ ధ్యానినాంహివపుస్సూక్ష్మం భవే త్ప్రత్యక్షమైశ్వరం । తథేహకర్మిణాంస్థూలం మృత్కాష్ఠాద్యైః ప్రకల్పి తం । ౯౯ ॥ ధ్యానయజ్ఞరతాస్తస్మాద్దేవాన్పాషాణమృణ్మయాౝ । నా త్యంతంప్రతిపద్యంతే శివయాథాత్మ్యవేదనాత్ ॥ ౧౦౦ ॥ ఆత్మస్థంయశ్శి వంత్యక్త్వాబహిరభ్యర్చయేన్నరః। హస్తస్థంఫలముత్సృజ్య లిహేత్కూ

—(అంతర్యాగ ప్రశంస,)—

ర్పరమాత్మనః ॥ ౧౦౧ ॥ జ్ఞానాద్ధ్యానంభవేద్ధ్యానా ద్జ్ఞానంభూయఃప్రవ ర్తతే । తదుభాభ్యాంభవేన్ముక్తి స్తస్మాద్ధ్యానరతోభవేత్ ॥ ౧౦౨ ॥ ద్వాదశాంతేతథామూర్ధ్ని లలాటేభ్రూయుగాంతరే । నాసాగ్రేహత థాస్యేవాకంధరే హృదయేతథా ॥ ౧౦౩ ॥ నాభౌవాశాశ్వతస్థానే శ్రద్ధా విద్ధేనచేతసా । బహిర్యాగోపచారేణ దేవందేవీంచపూజయేత్ ॥ ౧౦౪ ॥ అథవాపూజయేన్నిత్యం లింగేవాకృతకేఽపివా । వహ్నౌవాస్థండిలేవాథభ క్త్యావిత్తానుసారతః ॥ ౧౦౫ ॥ అథవాంతర్బహిశ్చైవపూజయేత్పరమేశ్వ రం । అంతర్యాగరతఃపూజాం బహిఃకుర్వీతవానవా ॥ ౧౦౬ ॥ ఇతిశ్రీ శైవే మహాపురాణే వాయవీయసంహితాయా ముత్తరభాగే దీక్షా వి ధానాది కథనంనామాష్టాదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౮ ॥ * * *

—॥(ఉమామహేశ్వరయో స్స్వరూపవర్ణనం.)॥—

ఉపమన్యురువాచ ॥ వాక్ష్యాంపూజావిధానస్యప్రవదామిసమాస తః । శివశాస్త్రోక్తవేనైవ శివాద్యైకథితస్యతు ॥ ౧ ॥ అంగమభ్యంతరం యాగ మగ్నికార్యావసానకం । విధాయవానవాపశ్చా ద్బహిర్యాగం సమాచరేత్ ॥ ౨ ॥ తత్రద్రవ్యాణిమనసా కల్పయిత్వావిశోధ్యచ। ధ్యా త్వావినాయకందేవం పూజయిత్వావిధానతః ॥ ౩ ॥ దక్షిణేచోత్తరే చైవ నందీశంసుయశాంతథా। ఆరాధ్యమనసాసమ్య గాసనంకల్పయేద్బు ధః ॥ ౪ ॥ ఆరాధనాదికైర్యుక్త స్సింహ్యాయోగాసనాదికం । పద్మాస నంవావిమలంతత్వత్రయసమన్వితం ॥ ౫ ॥ తస్యోపరిశివంధ్యాయే త్సాం బంసర్వమనోహరం । సర్వలక్షణసంపన్నం సర్వావయవశోభనం ॥ ౬ ॥ సర్వాతిశయసంయుక్తంసర్వాభరణభూషితం ॥ రక్తాస్యపాణిచరణంకుం

దమందస్మితాననం ॥ ౭ ॥ శుద్ధస్ఫటికసంకాశం ఫుల్లపద్మవిలోచనం । చతుర్భుజముదారాంగం చారుచంద్రకలాధరం ॥ ౮ ॥ వరదాభయహస్తం చ మృగటంకధరం హరం । భుజంగహారవలయం చారునీలగళాంతరం ౯ ॥ సర్వోపమానరహితం సానుగం సపరిచ్ఛదం । తతసంచింతయేత్తస్య వామభాగే మహేశ్వరీం ॥ ౧౦ ॥ ప్రఫుల్లోత్పలపత్రాభాం విస్తీర్ణాయతలోచనాం । పూర్ణచంద్రాభవదనాం నీలకుంచితమూర్ధజాం ॥ ౧౧ ॥ నీలోత్పలదళప్రఖ్యాం చంద్రార్ధకృతశేఖరాం అతివృత్తఘనోత్తుంగస్నిగ్ధపీనపయోధరాం ॥ ౧౨ ॥ తనుమధ్యాం పృథుశ్రోణీం పీతసూక్ష్మవరాంబరాం । సర్వాభరణసంపన్నాం లలాటతిలకోజ్వలాం ॥ ౧౩ ॥ విచిత్రపుష్పసంకీర్ణ కేశపాశోపశోభితాం । సర్వతోఽనుగుణాకారాం కించిల్లజ్జాయితాననాం ॥౧౪॥ హేమారవిందం వికసద్దధానాం దక్షిణే కరే । దండవచ్చాపరం హస్తం న్యస్యాసీనాం మహాసనే ॥ ౧౫ ॥ పాశవిచ్ఛేదికాం సాక్షాత్సచ్చిదానందరూపిణీం ఏవం దేవం

—(శివమూర్తిధ్యాన క్రమనిరూపణం.)—

చ దేవీం చ ధ్యాత్వాసన వరే శుభే ॥ ౧౬ ॥ సర్వోపచారవద్భక్త్యా భావపుష్పైస్సమర్చయేత్ । అథవా పరికల్ప్యైవం మూర్తిమన్యతమాం విభోః ॥ ॥౧౭ ॥ శైవీం సదాశివాఖ్యాం వా తథా మాహేశ్వరీం పరాం। షడ్వింశకాభిధానాం వా శ్రీకంఠాఖ్యామథాపి వా ॥ ౧౮ ॥ మంత్రంన్యాసాదికం చాపి కృత్వాస్వస్యాంత నౌ యథా । అస్యాం మూర్తౌ మూర్తిమంతం శివస్సదసతః పరం॥ ౧౯ ॥ ధ్యాత్వా బాహ్యక్రమేణైవ పూజాం నిర్వర్తయేద్ధియా । సమిదాజ్యాదిభిః పశ్చాన్నాభౌ హోమం చ భావయేత్ ॥ ౨౦ ॥ భ్రూమధ్యే చ శివం ధ్యాయే చ్ఛుద్ధదీపశిఖాకృతిం । ఇద్ధమంగేష్వతంత్రే హ యోగే ధ్యాన మయే శుభే ॥ ౨౧ ॥ అగ్నికార్యావసానే చ సగ్వశ్చైవ సమోవిధిః । అథ చింతామయం సర్వం సమాప్యారాధనక్రమం ॥ ౨౨ ॥ లింగే చ పూజయేద్దేవం స్థండిలే వానలేఽపి వా ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయాముత్తరభాగే ఏకోనవింశోఽధ్యాయః ॥ ౧౯ ॥ * * * * * *

—(పూజాద్రవ్య నిరూపణం.)—

ఉపమన్యురువాచ ॥ ప్రోక్షయేన్మూలమంత్రేణ పూజాస్థానంవిశుద్ధయే । గంధచందనతోయేన పుష్పంతత్రవినిక్షిపేత్ ॥ ౧ ॥ అస్త్రేణోత్సార్య్య విఘ్నాన్ అవకుంఠ్యచవర్మణా । అస్త్రంది క్షుప్రవిన్యస్య కల్పయేదర్చనాభువం ॥ ౨ ॥ తత్రదర్భాన్ పరిస్తీర్య్య క్షాళయేత్ప్రోక్షణాదిభిః । సంశోధ్యసర్వపాత్రాణి ద్రవ్యశుద్ధింసమాచరేత్ ॥ ౩ ॥ ప్రోక్షణీమర్ఘ్యపాత్రంచ పాద్యపాత్రమతఃపరం । తథైవాచమనీయస్య పాత్రంచేతిచతుష్టయం ॥ ౪ ॥ ప్రక్షాళ్యప్రోక్ష్యవీక్ష్యాథ క్షిపేత్తేషుజలంశివం । పుణ్యద్రవ్యాణిసర్వాణి యథాలాభంవినిక్షిపేత్ ॥ ౫ ॥ రత్నానిరజతంహేమ గంధపుష్పాక్షతాదయః । ఫలపల్లవదర్భాంశ్చ పుణ్యద్రవ్యాణ్యనేకధా ॥ ౬ ॥ స్నానోదకేసుగంధాది పానీయేచవిశేషతః । శీతలానిమనోజ్ఞాని కుసుమాదీనినిక్షిపేత్ ॥ ౭ ॥ ఉశీరంచందనంచైవపాద్యేతుపరికల్పయేత్ । జాతికంకోలకర్పూర బహుమూలతమాలకాన్ ॥ ౮ ॥ క్షిపేదాచమనీయేచ చూర్ణయిత్వావిశేషతః । ఏలాంసర్వేషుపాత్రేషు కర్పూరంచందనంతథా ॥ ౯ ॥ కుశాగ్రాణ్యక్షతాంశ్చైవ యవవ్రీహితిలానపి । ఆజ్యసిద్ధార్థపుష్పాణి భసితంచార్ఘ్యపాత్రకే ॥ ౧౦ ॥ కుశపుష్పయవవ్రీహి బహుమూలతమాలకాన్ । ప్రక్షిపేత్ప్రోక్షణీపాత్రే భసితంచయథాక్రమం ॥ ౧౧ ॥ సర్వత్రమంత్రంవిన్యస్య వర్మ్నణావేష్ట్యబాహ్యతః । పశ్చాదస్త్రేణసంరక్ష్య ధేనుముద్రాంప్రదర్శయేత్ ॥ ౧౨ ॥ పూజాద్రవ్యాణిసర్వాణి ప్రోక్షణీపాత్రవారిణా । సంప్రోక్ష్యమూలమంత్రేణ శోధయేద్విధివత్తతః ॥ ౧౩ ॥ పాత్రాణాంప్రోక్షణీమేకమలాభేసర్వకర్మసు । సాధయేదర్ఘ్యమద్భిస్తత్సామాన్యంసాధకోత్తమః ॥ ౧౪ ॥ తతోవినాయకందేవం భక్ష్యభోజ్యాదిభిఃక్రమాత్ । పూజయిత్వావిధానేన ద్వారపార్శ్వేఽథదక్షి

—[నందికేశ్వరాదిపూజాకథనం]—

ణే ॥ ౧౫ ॥ అంతఃపురాధిపంసాక్షాన్నందినంసమ్యగర్చయేత్ । చామీకరాచలప్రఖ్యం సర్వాభరణభూషితం ॥ ౧౬ ॥ బాలేందుమకుటంసౌమ్యం త్రినేత్రంచచతుర్భుజం । దీప్తశూలమృగీటంక తిగ్మవేత్రధరంప్రభుం ॥ ౧౭ ॥ చంద్రబింబాభవదనం హరివక్త్రమథాపివా । ఉత్తరేద్వారపార్శ్వస్య భార్యాంచమరుతాంసుతాం ॥ ౧౮ ॥ సుయశాంసువ్రతాంబాం

బా పాదమండనతత్పరాం । పూజయిత్వా ప్రవిశ్యాంత ర్భవనం పరమేష్ఠి నః ॥ ౧౯ ॥ సంపూజ్య లింగం తైః ద్రవ్యై ర్నిర్మాల్యమపనోదయేత్ । ప్రక్షాళ్య పుష్పం శిరసి న్య సేత్తస్య విశుద్ధయే ॥ ౨౦ ॥ పుష్పహస్తో జపేచ్ఛక్త్యా మంత్రం మంత్రవిశుద్ధయే । ఐశాన్యాం చండమారాధ్య నిర్మాల్యం తస్య దాపయేత్ ॥ ౨౧ ॥ కల్పయేదాసనం పశ్చా దాధారాది యథాక్రమం ఆధారశక్తిం కల్యాణీం శ్యామాం ధ్యాయేదధో భువి ॥ ౨౨ ॥ తస్యాః పురస్తాదుత్కంఠా మనంతం కుండలాకృతిం। ధవళం పంచఫణినం లేలిహానమివాం

—[పద్మాసనస్వరూపకథనం]—

బరం ॥ ౨౩ ॥ తస్యోపర్యాసనం భద్రం కంఠీరవ చతుష్పదం। ధర్మో జ్ఞానం చవై రాగ్య మైశ్వర్యం చపదానివై ॥ ౨౪ ॥ ఆగ్నేయాది శ్వేతరక్తపీతశ్యామాని వర్ణతః ।అధర్మాదీని పూర్వాది న్యుత్తరాంతాన్యనుక్రమాత్ ౨౫ ॥ రాజావర్తమణి ప్రఖ్యా న్యస్యగాత్రాణి భావయేత్ ॥ అస్యోర్ధ్వచ్ఛాదనం పద్మ మాసనం విమలం సితం ॥ ౨౬ ॥ అష్టపత్రాణి తస్యాహురణిమాదిగుణాష్టకం । కేసరాణిచ వామాద్యా రుద్రా వామాదిశక్తిభిః ॥ ౨౭ ॥ బీజాన్యపిచ తా యేవా శక్తయో న్తర్మనోన్మనీ।కర్ణికా పర వైరాగ్యం నాలం జ్ఞానం శివాత్మకం ॥ ౨౮ ॥ కందంచ శివధర్మాత్మా కర్ణికాంతే త్రిమండలే । త్రిమండలోపర్యాత్మాది తత్వత్రితయమాసనం ॥ ౨౯ సర్వాసనోపరి సుఖం విచిత్రా స్తరణా స్తృతం । ఆసనం కల్పయేద్దివ్యం శుద్ధవిద్యా సముజ్జ్వలం ॥ ౩౦ ॥ ఆవాహనం స్థాపనంచ సన్నిరోధం నిరీక్షణం । నమస్కారంచ కుర్వీత బధ్వా ముద్రాం పృథక్ పృథక్ ॥ ౩౧ ॥ పాద్యమాచమనంచార్ఘ్యం గంధం పుష్పం తతః పరం । ధూపం దీపంచ తాంబూలం దత్వాథ స్థాపయేచ్ఛివా ॥ ౩౨ ॥ అథవా పరికల్ప్యైవ మాసనం మూర్తి మేవచ । సకలీకృత్య మూలేన బ్రహ్మభిశ్చాపరై స్తథా ॥ ౩౩ ॥ ఆవాహయేత్తతో దేవ్యా శివం పరమకారణం । శుద్ధస్ఫటిక సంకాశం దేవం నిశ్చల మక్షరం ॥ ౩౪ ॥ కారణం సర్వలోకానాం సర్వలోకమయం పరం । అంతర్బహిస్థితం వ్యాప్య అణోరణు మహత్తరం ॥ ౩౫ ॥ భక్తానామప్రయత్నేన దృశ్యమీశ్వరమవ్యయం । బ్రహ్మేంద్ర విష్ణు రుద్రా ద్యైరపిదేవై రగోచరం ॥ ౩౬ ॥ వేదసారంచ విద్వద్భి రగోచరమితి శ్రుతం । ఆదిమ

ధాన్యంతరహితం భేషజం భవరోగిణాం ॥
౩౭ ॥ శివతత్త్వమితిఖ్యాతం శివార్థంజగతిస్థితం ।పంచోపచారవద్భక్త్యా

...॥ అభిషేకక్రమనిరూపణం ॥...

పూజయేల్లింగమూర్ధని ॥ ౩౮ ॥ లింగమూర్తిర్మహేశస్య శివస్యప
రమాత్మనః । స్నానకాలేప్రకుర్వీత జయశబ్దాదిమంగలం ॥ ౩౯ ॥ పం
చగవ్యఘృతక్షీరదధిమధ్వాదిపూర్వకైః । ఫలైఃఫలానాంసారైశ్చ తిల
సర్షపసక్తుభిః ॥ ౪౦ ॥ బీజైర్యవాదిభిశ్శస్తైశ్చూర్ణైర్మాషాదిసంభ
వైః । సంస్నాప్యాలిప్యపిష్టాద్యైః స్నాపయేదుష్ణవారిభిః ॥ ౪౧ ॥ ఘర్ష
యేద్బిల్వపత్రాద్యైర్లేపగంధాపనుత్తయే । పునస్సంస్నాప్యసలిలైశ్చ
క్రవర్త్యుపచారతః ॥ ౪౨ ॥ సుగంధ్యామలకందద్యాద్ధరిద్రాంచ య
థాక్రమం।తతస్సంశోధ్యసలిలైర్లింగంబేరమథాపివా ॥ ౪౩ ॥ స్నాపయే
ద్గంధతోయేన కుశపుష్పోదకేనచ । హిరణ్యరత్నతోయైశ్చ మంత్రసి
ద్ధైర్యథాక్రమం ॥ ౪౪ ॥ అసంభవేతుద్రవ్యాణాం యథాసంభవసం
భృతైః । కేవలైర్మంత్రతోయైర్వా స్నాపయేచ్ఛ్రద్ధయాశివం ॥ ౪౫ ॥
కలశేనాథశంఖేన వర్ధన్యాపాణినాతథా । సకుశేనసపుష్పేణస్నాపయే
న్మంత్రపూర్వకం ॥ ౪౬ ॥ పవమానేనరుద్రేణ నీలేనత్వరితేనచ । లిం
గసూక్తాదిసూక్తైశ్చ శిరసాథర్వణేనచ ॥ ౪౭ ॥ ఋగ్భిశ్చసామభి
శ్శైవైర్బ్రహ్మభిశ్చాపి పంచభిః । స్నాపయేద్దేవదేవేశం శివేనప్రణవే
నచ ॥ ౪౮ ॥ యథాదేవస్యదేవ్యాశ్చ కుర్యాత్స్నానాదికంతథా । న
తుకశ్చిద్విశేషోఽస్తి తత్రతౌసదృశౌయతః ॥ ౪౯ ॥ ప్రథమం దేవముద్దిశ్య
కృత్వా స్నానాదికాఃక్రియాః । దేవ్యైపశ్చాత్ప్రకుర్వీత దేవదేవస్యశాస
నాత్ ॥ ౫౦ ॥అర్ధనారీశ్వరేపూజ్యే పౌర్వాపర్యంచవిద్యతే । తత్రతత్రో
పచారాణాం లింగేవాన్యత్రవాక్వచిత్ ॥ ౫౧ ॥ కృతాభిషేకంలింగాద్యం
శుచినాచసుగంధినా ।సంమృజ్యవాససాదద్యాదంబరంచోపవీతకం॥ ౫౨
పాద్యమాచమనంచార్ఘ్యం గంధపుష్పంచభూషణం । ధూపందీపంచనై
వేద్యం పానీయంముఖశోధనం ॥ ౫౩ ॥ పునశ్చాచమనీయంచ ముఖ
వాసంతతఃపరం । ముకుటంచశుభంభద్రంసర్వరత్నైరలంకృతం ॥ ౫౪ ॥
భూషణానివిచిత్రాణి మాల్యానివివిధానిచ । అంజనంచామరంఛత్రంతా

లవృంతంచదర్పణం ॥ ౫౫ ॥ దత్వానీరాజనంకుర్యాత్సర్వమంగలనిస్వనైః । గీతనృత్యాదిభిశ్చైవజయశబ్దసమన్వితైః ॥౫౬॥ హైమే చ రాజతే తామ్రే పాత్రేవామృణ్మయేశుభే పద్మకైశ్శోభితైఃపుష్పైర్బీజైర్దధ్యక్షతాదిభిః ॥ ౫౭ ॥ త్రిశూలశంఖయుగ్మాబ్జ నంద్యావర్తైఃకరీషజైః శ్రీవత్సస్వస్తికాదర్శ వజ్రాగ్న్యాద్యాదిచిహ్నితైః ॥ ౫౮ ॥ అష్టౌప్రదీపాన్పరితో విధాయైకంతుమధ్యతః । తేషువామాదికాశ్చింత్యాః పూజ్యాశ్చనవశక్తయః ॥ ౫౯ ॥ కవచేనసమాచ్ఛాద్య సంరక్ష్యాస్త్రేణసర్వతః । ధేనుముద్రాంచసందర్శ్యపాణిభ్యాంపాత్రముద్ధరేత్ ॥ ౬౦ ॥ అథవారోపయేత్పాత్రే పంచదీపాన్యథాక్రమం । విదిక్ష్వపిచమధ్యేచ దీపమేకమథాపివా ॥ ౬౧ ॥ తతస్తత్పాత్రముధృత్య లింగాదేరుపరిక్రమాత్ । త్రిఃప్రదక్షిణయోగేన భ్రామయేన్మూలవిద్యయా ॥ ౬౨ ॥ దద్యాదర్ఘ్యంతతోమూర్ధ్నిక్ష్మా భసితంచసుగంధితం । కృత్వాపుష్పాంజలింపశ్చాదుపహారాన్నివేదయేత్ ॥ ౬౩ ॥ పానీయంచతతోదద్యాద్దత్వాచాచమనంపునః।పంచసౌగంధికోపేతం తాంబూలంచనివేదయేత్ ॥౬౪॥ ప్రోక్షయేత్ప్రోక్షణీయానిగానవాట్యాదికారయేత్,లింగాదౌశివయోశ్చింతాంకృత్వాశక్త్యాజపేచ్ఛివం ॥ ౬౫॥ ప్రదక్షిణంప్రమాణంచ స్తవంచాత్మసమర్పణం । విజ్ఞాపనంచకార్యాణాం కుర్యాద్వినయపూర్వకం ॥ ౬౬ ॥ అర్ఘ్యంపుష్పాంజలిందత్వా బధ్వాముద్రాంయథావిధి । పశ్చాత్తమాపయేద్దేవ ముద్వాస్యాత్మనిచింతయేత్ ॥ ౬౭ ॥ పాద్యాదిముఖవాసాంతమర్ఘ్యాద్యంచాతిసంకటే । పుష్పనిక్షేపమాత్రంవా కుర్యాద్భావపురస్సరం ॥ ౬౮ ॥ తావతైవపరోధర్మో భావేనసుకృతోభవేత్ । అసంపూజ్యనభుంజీత శివమాప్రాణసంచరాత్ ॥ ౬౯ ॥ యదిపాపస్తుభుంజీతస్యైవంతస్యనవిష్కృతిః । ప్రమాదేనతుభుక్తంచే త్తదుద్గీర్యప్రయత్నతః ॥ ౭౦ ॥ స్నాత్వాద్విగుణమభ్యర్చ్య దేవందేవీ ముపోష్యచ । శివస్యాయుతమభ్యస్యే ద్బ్రహ్మచర్యపురస్సరం ॥౭౧ ॥ పరేద్యుశ్శక్తితోదత్వా సువర్ణాద్యంశివాయచ । శివభక్తాయవాకృత్వా మహాపూజాం

—* ఆవరణదేవతాపూజాక్రమకథనం *—

శుచిర్భవేత్ ॥ ౭౨ ॥ అనుక్తంచాత్రపూజాయాంక్రమమప్యపభయాదినా

యత్తదస్యత్రప్రవక్ష్యామి సమాసాన్నతువిస్తరాత్ ॥ ౨౩ ॥ హవిర్నివేద
నాత్పూర్వం దీపదానాదనంతరం । కుర్యాదావరణాభ్యర్చాం ప్రాప్తే
నీరాజనేఽథవా ॥ ౨౪ ॥తత్రేశానాదిసద్యాంతం హృదాద్యస్త్రాంతమేవచ
శివస్యచశివాయాశ్చ ప్రథమావరణేయజేత్ ॥ ౨౫ ॥ ఈశాన్యాంపూర్వ
భాగేచ దక్షిణేచోత్తరేతథా. పశ్చిమేచతథాజ్ఞేయా మైశాన్యాంనిఋతౌ
తతః ॥ ౨౬ ॥ వాయవ్యాంపునరీశాన్యాం చతుర్దిక్షుతతఃపరం । గర్భా
వరణమాఖ్యాతం మంత్రసంఘాతమేవవా ॥ ౨౭ ॥ హృదయాద్యస్త్ర
పర్యంత మథవాపిసమర్చయేత్ । తద్బహిఃపూర్వతశ్చక్రం యమందక్షి
ణతోఽయజేత్ ॥ ౨౮ ॥ వరుణంవారుణేభాగే ధనదంచోత్తరేబుధః ।
ఈశమైశేఽనలంస్వీయే నైఋతేనిఋతింయజేత్ ॥౨౯ ॥ మారుతేమా
రుతంవిష్ణుం నైఋతేవిధిమైశ్వరే । బహిఃపద్మస్యవజ్రాదీ న్యబ్జాంతాన్యా
యుధాన్యపి ॥ ౩౦ ॥ ప్రసిద్ధరూపాణ్యాశా సులోకేశానాంక్రమాద్యజేత్
దేవందేవీంచసంప్రేక్ష్య సర్వావరణదేవతాః ॥ ౩౧ ॥ బద్ధాంజలిపుటా
ధ్యేయా స్సమాసీనంయథాసుఖం । సర్వావరణదేవా
నాం సాభిధా నైరన్మోయుతైః ॥ ౩౨ ॥
పుష్పైస్సంపూజనంకుర్యా న్నత్వాస్మృత్వాయథాక్రమం; గర్భావరణమే

—[పూజాద్రవ్య ప్రసంసా.]—

వాపి యజేత్సావరణేనవా ॥ ౩౩ ॥ యోగేధ్యానేజపేహోమే బా
హ్యేనాభ్యంతరేఽపివా ।బహిశ్చషడ్విధం దేయంశుద్ధముద్గాన్నమేవచ॥
౩౪ ॥ పాయసందధిసంమిశ్రం గౌఢంచమధునాప్లుతం । ఏతేష్వేకమనే
కంవా నానావ్యంజనసంయుతం ॥ ౩౫ ॥ గుడఖండాన్వితందద్యా న్మధితం
దధిచోత్తమం । భక్ష్యాణ్యపూపముఖ్యాని స్వాదుమంతిఫలానిచ ॥ ౩౬ ॥
ఏలాచందనపుష్పాఢ్యం పానీయంచాతిశీతలం । మృదుతైలరసాక్తంచ
ఖండంపూగఫలస్యచ ॥ ౩౭ ॥ దలానినాగవల్ల్యాశ్చ గౌరాణిచశివానిచ।
శైలమేవసితంచూర్ణం నాతిరూక్షంనదూషితం ॥ ౩౮ ॥ కర్పూరంచా
థకంకోలం జాత్యాదిచనవంశుభం । ఆలేపనంచందనంస్యా న్మూలకా
ష్ఠరజోమయం ॥ ౩౯ ॥ కస్తూరికాకుంకుమంచ రసోమృగమదాత్మకః ।
పుష్పాణిసురభీణేవ పవిత్రాణిశుభానిచ ॥ ౪౦ ॥ దుర్గంధాన్యుగ్రగంధా

ని దూషితాన్యుషితానిచ । స్వయమేవవిశీర్ణాని నాదేయానిశివార్చనే॥
౯౧ ॥ వాసాంసిచమృదూన్యేవ నవానిచశుభానిచ । దుకూలపట్టదేవాం
గ మయానిచసితానిచ ॥ ౯౨ ॥ నవరత్నచితాన్యేవ తపనీయమయానిచ
విద్యుద్వలయకల్పాని భూషణానివిశేషతః ॥ ౯౩ ॥ సర్వాణ్యేతానికర్పూ
ర నిర్యాసాగురుచందనైః । ప్రధూపితానిపుష్పైశ్చ వాసితానిసమంత
తః ॥ ౯౪ ॥ చందనాగరుకర్పూర కుష్ఠగుగ్గులుచూర్ణకైః । ఘృతేనమ
ధునాచైవ సిద్ధోధూపఃప్రశస్యతే ॥ ౯౫ ॥ కపిలాసంభవేనైవ ఘృతేనా
పిసుగంధినా । నిత్యంప్రదీపితాదీపాః శస్తాఃకర్పూరసంయుతాః ॥ ౯౬ ॥
పంచగవ్యంచమధురం పయోదధిఘృతంతథా । కపిలాసంభవంశంభోః రి
ష్టంస్నానేచపానకే ॥ ౯౭ ॥ ఆసనానిచభద్రాణి గజదంతమయానిచ ।
సువర్ణరత్నచిత్రాణి చిత్రాణ్యాస్తరణానిచ ॥ ౯౮ ॥ మృదూపధా
నయుక్తాని సూక్ష్మతూలమయానిచ । ఉచ్చావచానిరమ్యాణి శయనాని
సుఖానిచ ॥ ౯౯ ॥ నద్యాస్సముద్రగామిన్యా నదాద్వాంభస్సమా
హృతః । వస్త్రపూతంచశీతంచ విశిష్టంస్నానపానయోః ॥ ౧౦౦ ॥ ఛ
త్రంశశినిభంచారు ముక్తాదామవిరాజితం । నవరత్నచితందివ్యం హే
మదండమనోహరం ॥ ౧౦౧ ॥ చామరేచసితేసూక్ష్మేచామీకరపరిష్కృతే ।
రాజహంసద్వయాకారే రత్నదండోపశోభితే॥ ౧౦౨ ॥ దర్పణంచాపిసు
స్నిగ్ధం దివ్యగంధానులేపనం । సమంతాద్రత్నసంఛన్నం స్రగ్వరైశ్చా
పిభూషితం ॥ ౧౦౩ ॥ గంభీరనినదశ్శంఖో హంసకుందేందుసన్నిభః । ఆ
స్యపృష్ఠాదిదేశేషు రత్నచామీకరాంచితః ॥ ౧౦౪ ॥ కాహలానిచర
మ్యాణి నానానాదకరానిచ । సువర్ణనిర్మితాన్యేవ మౌక్తికాలంకృతా
నిచ ॥ ౧౦౫ ॥ భేరీమృదంగమురజ తిమిచ్ఛాపటహాదయః । సముద్రక
ల్పసన్నాదాః కల్పనీయాఃప్రయత్నతః ॥ ౧౦౬ ॥ భాండాన్యపిచరమ్యాణి
పాత్రాణ్యపిచకృత్స్నశః । తదాధారాణిసర్వాణి సౌవర్ణాన్యేవధార

—[శివాలయ నిర్మాణకథనం]—

యేత్ ॥ ౧౦౭ ॥ ఆలయంచమహేశస్య శివస్యపరమాత్మనః । రాజావ
సథవత్కల్ప్యం శిల్పశాస్త్రోక్తలక్షణం ॥ ౧౦౮ ॥ ఉచ్చప్రాకారసంభిన్న
భూధరాకారగోపురం । అనేకరత్నసంఛన్నం హేమద్వారకవాటకం ॥

౧౦౯ ॥ తప్తజాంబూనదమయం రత్నస్తంభశతావృతం । ముక్తాదామ
వితానాఢ్యం విద్రుమద్వారతోరణం ॥ ౧౧౦ ॥ చామీకరమయైర్దివ్యై
ర్నకుమ్బైఃకుంభలక్షణైః । అలంకృతశిరోభాగ మస్త్రరాజేనచిహ్నితైః ॥
౧౧౧ ॥ రాజన్యాహ్ననివాసైశ్చ రాజవీథ్యాదిశోభితైః । ప్రక్షిప్త
ప్రాంశుశిఖరైః ప్రాసాదైశ్చసమంతతః ॥ ౧౧౨ ॥ ఆస్థానస్థానకైర్యైశ్చ
స్థితైర్దిక్షువిదిక్షుచ । అత్యంతాలంకృతప్రాంత మంతరావరణైరివ ॥
౧౧౩ ॥ ఉత్తమస్త్రీసహస్రైశ్చ నృత్యగేయవిశారదైః వేణువీణావిదగ్ధై
శ్చ పురుషైర్బహుభిర్యుతం ॥ ౧౧౪ ॥ రక్షితంరక్షిభిర్వీరై ర్గజవాజిర
థాన్వితైః । అనేకపుష్పవాటీభి రన్యైశ్చసరోవరైః ॥ ౧౧౫ ॥ దీర్ఘి
కాభిరనేకాభి ర్దిగ్విదిక్షువిరాజితం । వేదవేదాంగతత్త్వజ్ఞై శ్శివశాస్త్రప
రాయణైః ॥ ౧౧౬ ॥ శివాశ్రమరతైర్భక్తై శ్శివశాస్త్రోక్తలక్షణైః । శాం
తైస్స్మితముఖైః స్ఫీతై స్సదాచారపరాయణైః ॥ ౧౧౭ ॥ శైవైర్మాహే
శ్వరైశ్చైవ శ్రీమద్భిస్సేవితంద్విజైః । ఏవమంతర్బహిర్వాథ యథా
శక్తివినిర్మితే ॥ ౧౧౮ ॥ స్థానేశిలామయేదాంతే దారవేచేష్టకామయే ।
కేవలంమృణ్మయేవాపి పుణ్యారణ్యేపివాగిరౌ ॥ ౧౧౯ ॥ నద్యాందేవాల
యేన్యత్ర దేశేవాథశుభేగృహే । ఆఢ్యోవాథదరిద్రోవా స్వకాంశక్తిమ
వంచయన్ ॥ ౧౨౦ ॥ ద్రవ్యైర్న్యాయార్జితైరేవభక్త్యాదేవంసమర్చ
యేత్ । అథాన్యాయార్జితైశ్చాపి భక్త్యాచేచ్ఛివమర్చయేత్ ॥ ౧౨౧
నతస్యప్రత్యవాయోస్తి భావవశ్యోయతఃప్రభుః । న్యాయార్జితైరపిద్ర
వ్యైరభక్త్యాపూజయేద్యది ॥ ౧౨౨ ॥ నతత్ఫలమవాప్నోతి భక్తిరేవా
త్రకారణం । భక్త్యావిత్తానుసారేణ శివముద్దిశ్యయత్కృతం ॥ ౧౨౩ ॥
అల్పేమహతివాతుల్యం ఫలమాఢ్యదరిద్రయోః । భక్త్యాప్రచోదితఃకు
ర్యా దల్పవిత్తోపిమానవః ॥ ౧౨౪ ॥ మహావిభవసారోపి నకుర్యాద్భక్తివ
ర్జితః । సర్వస్వమపియోదద్యా చ్ఛివేభక్తివివర్జితః ॥ ౧౨౫ ॥ నతే
నఫలభాక్సస్యా ద్భక్తిరేవాత్రకారణం । నతత్తపోభిరత్యుగ్రై ర్నచస
ర్వైర్మహామఖైః ॥ ౧౨౬ ॥ గచ్ఛేచ్ఛివపురందివ్యం ముక్త్వాభక్తింశివా
త్మికాం । గుహ్యాద్గుహ్యతరంకృష్ణ సర్వత్రపరమేశ్వరే ॥ ౧౨౭ ॥ శివే
భక్తిర్నసందేహ స్తయాయుక్తోవిముచ్యతే । శివమంత్రంజపోధ్యానం

హా మోయజ్ఞస్తప శ్రుతం ౧౨౮॥ దానమధ్యయనంసర్వం భావార్థేం
నాత్రసంశయః । భావహీనోనరస్సర్వంకృత్వాపిననిముచ్యతే ॥ ౧౨౯ ॥
భావయుక్తఃపునస్సర్వ మకృత్వాపివిముచ్యతే । చాంద్రాయణసహస్రై
శ్చ ప్రాజాపత్యైశ్శతైస్తథా ॥ ౧౩౦ ॥ మాసోపవాసైశ్చాన్యైశ్చ శివభక్త
స్యకింఫలం । అభక్తామానవాశ్చాస్మిన్లోకేగిరిగుహాసుచ ॥ ౧౩౧ ॥ త
పంతిచాల్పభోగార్థే భక్తోభావేనముచ్యతే । సాత్వికంముక్తిదంకర్మ
సత్వేవైయోగినస్థితాః ॥ ౧౩౨ ॥ రాజసంసిద్ధిదంకుర్యుః కర్మిణోరజసా
వృతాః । అసురారాక్షసాశ్చైవ తమోగుణసమన్వితాః ॥ ౧౩౩ ॥ ఐ
హికార్థేంయజంతీశం నరాశ్చాన్యేపితాదృశాః । తామసంరాజసంవాపి
సాత్వికంభావమేవవా ॥ ౧౩౪ ॥ ఆశ్రిత్యభక్త్యాపూజాద్యం కుర్వన్భద్రం
సమశ్నుతే । యతఃపాపార్ణవాత్త్రాతుం భక్తిర్నౌరివనిర్మితా ॥ ౧౩౫
తస్మాద్భక్త్యుపపన్నస్య రజసాతమసాచకిం । అంత్యజోవాధమోవాపి
మూర్ఖోవాపతితోపివా ॥ ౧౩౬ ॥ శివంప్రపన్నశ్చేత్కృష్ణ పూజ్యస్స
ర్వసురాసురైః । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన భక్త్యైవశివమర్చయేత్ ॥
౧౩౭ ॥ అభక్తానాంక్వచిదపి ఫలంనాస్తియతస్తతః। గుహ్యాద్గుహ్యతరహస్యం
తే శృణుకృష్ణవచోమమ ॥ ౧౩౮ ॥ వేదైశ్శాస్త్రైర్వేదవిద్భిర్విచార్యసు
వినిశ్చితం। బ్రహ్మఘ్నోవాసురాపోవా స్తేయీవాగురుతల్పగః॥ ౧౩౯
మాతృహాపితృహావాపి వీరహాభ్రూణహాపివా । సంపూజ్యమంత్రకంభ
క్త్యా శివంపరమకారణం ॥ ౧౪౦ ॥ తైస్తైఃపాపైర్విముచ్యేత వర్షై
ర్ద్వాదశభిఃక్రమాత్ । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన పతితోపియజేచ్ఛివం ॥
౧౪౧ ॥ భక్తశ్చేన్నాపరఃకశ్చిద్భుక్త్వాహారోజితేంద్రియః । కృత్వాపిసు
మహాత్పాపం భక్త్యాపంచాక్షరేణతు ॥ ౧౪౧ ॥ పూజయేద్యదిదేవేశం
తస్మాత్పాపాత్ప్రముచ్యతే । అబ్భక్షావాయుభక్షాశ్చ యేచాన్యేవ్రత
తకర్శితాః ॥ ౧౪౩ ॥ తేషామేతైర్వ్రతైర్నాస్తి శివలోకసమాగమః ।
భక్త్యాపంచాక్షరేణైవ యశ్శివంసకృదర్చయేత్ ॥ ౧౪౪ ॥ సోపిగచ్ఛేచ్ఛి
వస్థానం శివమంత్రస్యగౌరవాత్ । తస్మాత్తపాంసియజ్ఞాశ్చ సర్వేసర్వ
స్వదక్షిణాః ॥ ౧౪౫ ॥ శివమూర్త్యర్చనస్యైతే కోట్యంశేనాపినోస
మాః । బద్ధోవాప్యథముక్తోవా పాశాత్పంచాక్షరేణచేత్ ॥ ౧౪౬ ॥ పూ

జయేన్ముచ్యతేభక్తో నాత్రకార్యావిచారణా। అరుద్రోవాసరుద్రోవా సూక్తేనశివమర్చయేత్ ॥ ౧౪౭ ॥ యస్సకృత్పతితోవాపి మూఢోవాముచ్యతేనరః । పడక్షరేణవానిత్యం తథాపంచాక్షరేణవా ॥ ౧౪౮ ॥ సబ్రహ్మంగేనవాతేన సహంసేనవిముచ్యతే । తస్మాన్నిత్యంశివంభక్త్యా సూక్తమంత్రేణపూజయేత్ ॥ ౧౪౯ ॥ శివభక్తోజితక్రోధో హ్యలబ్ధోలబ్ధఏవచ । అలబ్ధాల్లబ్ధ ఏవాత్ర విశిష్టోనాత్రసంశయః ॥ ౧౫౦ ॥ తస్మాల్లబ్ధ్వైవదేవేశం సూక్తమంత్రేణపూజయేత్ । ఏకకాలం ద్వికాలంవా త్రికాలంనిత్యమేవవా ॥ ౧౫౧ ॥ యేర్చయంతిమహాదేవం విజ్ఞేయాంతేగణేశ్వరాః। జ్ఞానేనాత్మసహాయేన నార్చితోభగవాంచ్ఛివః ॥ ౧౫౨ ॥ సచిరంసంసరత్యస్మిన్సంసారేదుఃఖసాగరే ! దుర్లభంప్రాప్యమానుష్యం మూఢోనార్చయతేశివం ॥ ౧౫౩ ॥ నిష్ఫలంతస్యయజ్జన్మ మోక్షాయనభవేద్యతః । దుర్లభంప్రాప్యమానుష్యం యేఽర్చయంతిపినాకినం ॥ ౧౫౪ ॥ తేషాంహిసఫలంజన్మ కృతార్థాస్తేనరోత్తమాః। భవభక్తిపరాయేచ భవప్రణతచేతసః ॥ ౧౫౫ ॥ భవసంస్మరణోద్యుక్తా నతేదుఃఖస్యభాగినః । భవనానిమనోజ్ఞాని విభ్రమాభరణాస్త్రియః ॥ ౧౫౬ ॥ ధనంచాతృప్తిపర్యంతం శివపూజావిధేఫలం । యేవాంఛంతిమహాభోగాన్ రాజ్యంచత్రిదశాలయే॥౧౫౭ ॥ తేవాంఛంతిసదాకాలం హరస్యచరణాంబుజం । సౌభాగ్యంకాంతిమద్రూపం సత్వంత్యాగార్ద్రభావతా ॥ ౧౫౮ ॥ శౌర్యంవజగతిఖ్యాతి శ్శివమర్చయతోభవేత్ । తస్మాత్సర్వంపరిత్యజ్య శివైకాహితమానసః॥౧౫౯॥ శివపూజావిధింకుర్యాద్యదీచ్ఛేచ్ఛివమాత్మనః । త్వరితంజీవితంయాతి త్వరితంయాతియౌవనం ౧౬౦ ॥ త్వరితంవ్యాధిరభ్యేతి తస్మాత్పూజ్యఃపినాకధృక్ । యావన్నాయాతిమరణం యావన్నాక్రమతేజరా ॥ ౧౬౧ ॥ యావన్నేంద్రియవైకల్యం తావత్పూజయశంకరం । నశివార్చనతుల్యోస్తి ధర్మోఽన్యోభువనత్రయే ॥ ౧౬౨ ॥ ఇతివిజ్ఞాయయత్నేన పూజనీయస్సదాశివః। ద్వారయాగంచవనికాం పరివారబలిక్రియాం ॥ ౧౬౩ ॥ నిత్యోత్సవంచకుర్వీతప్రాసాదేయదిపూజయేత్ । హవిర్నివేదనాదూర్ధ్వం స్వయంచానుచరోఽపివా ॥ ౧౬౪ ॥ ప్రాసాదపరివారేభ్యో బలింధద్యాద్యథాక్రమం । విగ్ర

మ్యాసహావాదిత్రైః స్తదాశాభిముఖస్థితః ॥ ౧౬౫ ॥ పుష్పంధూపంచదీపం
చ దద్యాదన్నంజలైస్సహ । తతోదద్యాన్మహాపీఠేతిర్యక్ స్థలముదఙ్ము
ఖః ॥ ౧౬౬ ॥ తతోనివేదితందేవే యత్తదన్నాదికంపురా । తత్సర్వంసా
వశేషంవా చండాయవినివేదయేత్ ॥ ౧౬౭ ॥ హుత్వాచవిధివత్పశ్చాత్పూ
జాశేషంసమాపయేత్ । కృత్వాప్రయోగంవిధివ ద్వ్యాసన్మంత్రంజపం
తతః । ౧౬౮ ॥ నిత్యోత్సవంప్రకుర్వీత యథోక్తంశివశాసనే । విప్రేత్తై
జసేపాత్రే రత్నపద్మోపశోభితే ॥ ౧౬౯ ॥ అస్త్రంపాశుపతందివ్యం తత్రా
వాహ్యసమర్చయేత్ । శిరస్యారోప్యతత్పాత్రం ద్విజస్యాలంకృతస్యచ ॥
౧౭౦ ॥ న్యస్తాస్త్రవపుషాతేన దీప్తయష్టిధరస్యచ । ప్రాసాదపరివారే
భ్యో బహిర్మండలనిస్వనైః ॥ ౧౭౧ ॥ నృత్యగేయాదిభిశ్చైవ సహదీప
ధ్వజాదిభిః । ప్రదక్షిణత్రయంకృత్వా సద్రుతంనవిలంబితం ॥ ౧౭౨ ॥ మ
హాపీఠంసమావృత్య త్రిఃప్రదక్షిణయోగతః । పునఃప్రవిష్టోద్వారస్థో య
జమానఃకృతాంజలిః ॥ ౧౭౩ ॥ ఆదాయాభ్యంతరంనీత్వా హ్యాస్త్రము
ద్వాసయేత్తతః । ప్రదక్షిణాదికంకృత్వా యథాపూర్వోదితంక్రమాత్ ॥
౧౭౪ ॥ ప్రదాయచాష్టపుష్పాణి పూజామథసమాపయేత్ । ౧౭౫ ॥ ఇతి
శ్రీశైవేమహాపురాణే వాయవీయసంహితాయా ముత్తరభాగే శివపూ
జావిధిర్నామ వింశోధ్యాయః ॥ ౨౦. * * * *

ఉపమన్యురువాచ ॥ అథాగ్నికార్యంవక్ష్యామికుండేవాస్థండిలేపివా
వేద్యాంవాహ్యాయసేపాత్రే మృణ్మయేవానవేశుభే ॥ ౧ ॥ ఆధాయాగ్నిం
విధానేన సంస్కృత్యచతతఃపరం । తత్రారాధ్యమహాదేవం హోమకర్మ
సమాచరేత్ ॥ ౨ ॥ కుండంద్విహస్తమానంవా హస్త
మాత్రమథాపివా । వృత్తంవాచతురస్రంవా
కుర్యాద్వేదీంచమండలం ॥ ౩ ॥ కుండంవిస్తారవన్నిమ్నం తన్మధ్యేష్ట
దలాంబుజం ॥ చతురంగులముత్సేధం తస్యద్వ్యంగులమేవవా ॥ ౪ ॥ విత
స్తిద్విగుణోనత్యా నాభిమంత్రఃప్రచక్షతే । మధ్యంచమధ్యమాంగుళ్యా
మధ్యమోత్తమపర్వణోః ॥ ౫ ॥ అంగుళీకధ్యదేసద్భిస్తచ్చతుర్వింశతిఃకరః ।
మేఖలానాంత్రయంవాపి ద్వయమేకమథాపివా ॥ ౬ ॥ యథాశోభంప్ర
కుర్వీత శ్లక్ష్ణమిష్టంమృదాస్థిరం । అశ్వత్థపత్రవద్యోనిం గజాధరవదేవవా

౭॥ మేఖలామధ్యతఃకుర్యాత్పశ్చిమే దక్షిణేఽపివా। శోభనామగ్రతఃకించిన్ని

(హోమాగ్ని సంస్కారః)

మ్నామున్నిలికాంశనైః ॥ ౮ ॥ అగ్రేణకుండాభిముఖం కించిదుత్సృజ్య మేఖలాం। నోత్సేధనియమోవేద్యాః స్నామూదీవాధసైకతీ॥ ౯ ॥ మండలంగోశకృత్తోయై ర్మానసంపాత్రస్యనోదితం। కుంభంచమృణ్మయీంవేది మాలిప్యేద్గోమయాంబునా ॥ ౧౦ ॥ ప్రక్షాళ్యతాపయేత్పాత్రం ప్రోక్షయేదస్యదంభసా। స్వసూత్రోక్తప్రకారేణ కుండాదావిలిఖేత్తతః ॥ ౧౧ ॥ సంప్రోక్ష్యకల్పయేద్దర్భైః పుష్పైర్వావహ్నివిష్టరం। అర్చనార్థంచ హోమార్థం సర్వద్రవ్యాణిసాధయేత్ ॥ ౧౨ ॥ ప్రక్షాళ్యక్షాళనీయ్యాని ప్రోక్షణ్యాప్రోక్ష్యశోధయేత్। మణిజంకాష్టజంవాథ శ్రోత్రియాగారసంభవం। ౧౩ । అన్యంవాగ్హితంవహ్నిం తతస్సాధారమానయేత్। త్రిఃప్రదక్షిణమావృత్య కుండాదేరుపరిక్రమాత్ ॥ ౧౪ ॥ వహ్నిబీజంసముచ్చార్య త్వాదధీతాగ్నిమాసనే। యోనిమార్గేణవాతద్వ దాత్మనస్సంముఖేనవా ॥౧౫॥ యోనిప్రదేశగస్సర్వం కుండేకుర్యాద్విచక్షణః। స్వనాభ్యంతస్థితంవహ్నిం తద్రంధ్రాద్విస్ఫులింగవత్ ॥౧౬॥ నిర్గమ్యపావకేబాహ్యేలీనంబింబాకృతింస్మరేత్। ఆజ్యసంస్కారపర్యంత మన్వాధానపురస్సరం ॥ ౧౭ ॥ స్వసూత్రోక్తక్రమాత్కుర్యాన్మూలమంత్రేణమంత్రవిత్। శివమూర్తింసమభ్యర్చ్య తత్తోదక్షిణపార్శ్వతః ॥ ౧౮ న్యస్యమంత్రంఘృతేముద్రాం దర్శయేద్ధేనుసంజ్ఞితాం। స్రుక్స్రువౌ తైజసౌగ్రాహ్యౌనకాంశ్యాయససైసకౌ ॥ ౧౯ ॥ యజ్ఞదారుమయౌవాపి స్మార్తౌవాశిల్పసమ్మతౌ। పర్ణైర్వాబ్రహ్మవృక్షాదేరచ్ఛిద్రేమధ్యఉద్ధితే ॥ ౨౦ ॥ సంమృజ్యదర్భైస్తౌవహ్నౌ సంతాప్యప్రోక్షయేత్పునః। పరిషిచ్యస్వసూత్రోక్త క్రమేణశివపూర్వకైః ॥ ౨౧ ॥ జుహుయాదష్టభిర్బీజై రగ్నిసంస్కారసిద్ధయే। భ్రూంస్త్రుభ్రూంశ్శ్రూంక్రమేణైవ పుండ్రూంద్రుమిత్యతఃపరం ॥ ౨౨ ॥ బీజానిసప్తసప్తానాం జిహ్వానామనుపూర్వశః। త్రిశిఖామధ్యమాజిహ్వా బహురూపసమాహ్వయా ॥ ౨౩ ॥ తస్యాశ్శిఖైకాదక్షిణాశో జ్వలంతీవామతఃపరా। హిరణ్యాప్రాగుదగ్జిహ్వాకనకాపూర్వతస్థితా॥ ౨౪ ॥రక్తాగ్నేయీనైఋతీచ కృష్ణాన్యాసుప్రభామతా

అతిరక్తామరుజిహ్వా స్వనామానుగుణప్రభా ॥ ౨౫ ॥ స్వబీజానంతరం వాచ్యా స్స్వాహాంతాశ్చయథాక్రమం । జిహ్వామంత్రైస్తు తైర్హుత్వా జిహ్వాస్వేకైకశఃక్రమాత్ ॥ ౨౬ ॥ రుంవహ్నయేచస్వాహేతి మధ్యేహుత్వాహుతిత్రయం । సర్పిషావాసమిద్భిర్వా పరిషేచనమాచరేత్ ॥ ౨౭ ఏవంకృతేశివాగ్నిస్స్యాత్సంస్మరేత్తత్రశివాసనం। తత్రావాహ్యయజేద్దేవమర్ధ

—[హోమద్రవ్య నిరూపణం]—

నారీశ్వరంశివం ॥ ౨౮ ॥ దీపాంతంపరిషిచ్యాథ సమిద్ధోమంసమాచరేత్ । తాఃపాలాశ్యాపరావాపి యజ్ఞియాద్వాదశాంగులాః ॥ ౨౯ ॥ అవక్రాస్సత్వచోనిర్వ్రణాస్సమాః। దశాంగులావావిహితాః కనిష్ఠాంగులిసమ్మితాః ॥ ౩౦ ॥ ప్రాదేశమాత్రావాఽలాభే హోతవ్యాస్సకలాఅపి । దూర్వాపత్రంసమాకారాం చతురంగులమాయతాం ౩౧ ॥ దద్యాదాజ్యాహుతింపశ్చా దన్నమక్షప్రమాణతః । లాజాంస్తథా సర్షపాంశ్చ యవాంశ్చైవతిలాంస్తథా ॥ ౩౨ ॥ సర్పిషాక్తానిభక్ష్యాని లేహ్యాచోష్యాణిసంభవే । దశైవాహుతయస్తత్ర పంచవాత్రిస్సఏవవా ౩౩ ॥ హోతవ్యాశ్శక్తితోదద్యా దేకామేవాథవాహుతిం । స్రువేణాజ్యంసమిత్వాణ్యా స్రుచాఽశ్శేషాన్కరేణవా ।౩౪। తత్రదివ్యేనహోతవ్యం తీర్థేనార్షేణవాపిచ। ద్రవ్యేణైకేనవాఽలాభే జుహుయాచ్ఛ్రద్ధయాపునః । ౩౫ ॥ ప్రాయశ్చిత్తాయజుహుయాం స్మంత్రయిత్వాహుతిత్రయం తతోహోమావశిష్టేన ఘృతేనాపూర్యవైస్రుచం। ౩౬ ॥ నిధాయ పుష్పంతస్యాగ్రే స్రువేణాధోముఖేనతాం । సదర్భేణసమాచ్ఛాద్య మూలేనాంజలినోద్ధితః ॥ ౩౭॥ వౌషడంతేనజుహుయాద్ధారాంతుయవసమ్మితాం । ఇత్థంపూర్ణాహుతింకృత్వా పరిషించేచ్చపూర్వవత్ ॥ ౩౮ ॥ తతఉద్వాస్యదేవేశం గోపయేత్తుహుతాశనం । తమప్యుద్వాస్యవానాభౌ యజేత్సంధాయనిత్యశః ॥ ౩౯ ॥ అథవావహ్నిమానీయ్య శివశాస్త్రోక్తవర్త్మనా।వాగీశ్యోగర్భసంభూతంసంస్కృత్యవిధివద్యజేత్ ॥౪౦

...(హోమవిధికథనం)...

అన్వాధానంపురఃకృత్వా పరిధీన్పరిధాయచ । పాత్రాణిద్వంద్వరూపేణ నిక్షిప్యేష్ట్వాశివంతథా ॥ ౪౧ ॥ సంశోధ్యప్రోక్షణీపాత్రం ప్రోక్ష్య

న్యానితదంభసా । ప్రణీతాపాత్రమైశాన్యాంవిన్యస్యాపూరితంజలైః ॥ ౪౨
ఆజ్యసంస్కారపర్యంతం కృత్వాసంశోధ్యస్రుక్స్రువౌ । గర్భాధానంపుంస
వనం సీమంతోన్నయనంతతః ॥ ౪౩ ॥ కృత్వాపృథక్షు పృథత్వా
జాతమగ్నింవిచింతయేత్ । త్రిపాదంసప్తహస్తంచ చతుశ్శృంగంద్విశీర్ష
కం ॥ ౪౪ ॥ మధుపింగత్రినయనంస కపర్దేందుశేఖరం । రక్తంరక్తాంబ
రాలేప మాల్యభూషణభూషితం ॥ ౪౫ ॥ సర్వలక్షణసంపన్నం సోపవీ
తంత్రిమేఖలం । శక్తిమన్నంస్రుక్స్రువౌ చదధానందక్షిణైఃకరైః ॥
౪౬ ॥ తోమరంతాళవృంతంచ ఘృతపాత్రంతథేతరైః । జాతంధ్యాత్వై
వమాకారం జాతకర్మసమాచరేత్ ॥ ౪౭ ॥ నాళాపనయనంకృత్వాతత
స్సంశోధ్యసూతకం । శివాగ్నేరుచినామాస్య కృత్వాహుతిపురస్సరం
౪౮ ॥ పిత్రోర్విసర్జనంకృత్వా చౌలోపనయనాదికం । ఆప్తోర్యామా
వసానాంతం కృత్వాసంస్కారమస్యతు ॥ ౪౯ ॥ ఇధ్మాఘారాదిహోమా
మంచ కృత్వాస్విష్టకృతంతతః । రుమిత్యనేనబీజేన పరిషించేతతఃపరం ॥
౫౦ ॥ బ్రహ్మావిష్ణుశివేశానాం లోకేశానాంతథైవచ । తదస్త్రాణాంచపరి
తః కృత్వాపూజాంయథాక్రమం ॥ ౫౧ ॥ ధూపదీపాదిసిద్ధ్యర్థంవహ్ని
ముద్ధృత్యకృత్యవిత్ । సాధయిత్వాజ్యపూర్వాణి ద్రవ్యాణిపునరేవచ ॥
౫౨ ॥ కల్పయిత్వాసనంవహ్నౌ తత్రావాహ్యయథాపురా । సంపూ
జ్యదేవందేవీంచ తతఃపూర్ణాంతమాచరేత్ ॥ ౫౩ ॥ అథవాస్వాశ్రమో
క్తంతు వహ్నౌకర్మశివార్పణం। బుధ్వాశివాశ్రమీకుర్యాన్నచతత్రాన్యప

...[భస్మగ్రహణనిక్షేపస్థాన నిరూపణం]...

రోవిధిః ॥ ౫౪॥ శివాగ్నేర్భస్మసంగ్రాహ్య మగ్నిహోత్రోద్భవంతువా।
వైవాహాగ్నిభవంచాపి పక్వంశుచిసుగంధిచ ॥ ౫౫॥ కపిలాయాశ్శకృచ్ఛ
స్తం గృహీతంగగనేపతత్ । నక్లిన్నంనాతికఠినం నదుర్గంధంనశోషి
తం ॥ ౫౬ ॥ ఉపర్యధపరిత్యజ్య గృహ్ణీయాత్పతితంయది । పిండీకృత్యశి
వాగ్న్యాదౌ తత్క్షిపేన్మూలమంత్రతః ॥ ౫౭ ॥ అపక్వమతిపక్వంచసంత్య
జ్యభసితంసితం । ఆదాయవాసమాలోడ్య భస్మాధారేవినిక్షిపేత్ ॥ ౫౮
సుకృతేసుదృఢేశుద్ధే స్థాళితేప్రోక్షితేశ్శుభే । విన్యస్తమంత్రే మం
త్రేణ పాత్రేభస్మవినిక్షిపేత్ ॥ ౫౯ ॥ తైజసందారవంవాపిమృణ్మయం

శైలమేవచ । అన్యద్వాశోభనంశుద్ధం భస్మాధారంప్రకల్పయేత్ ॥ ౬౦
సమేదేశేశుభేశుద్ధే ధనవద్భస్మనిక్షిపేత్ ప్రక్షిప్తోభస్మగృహ్ణీయాత్స్వయంచాను చరోఽపివా ॥౬౧॥ నచాయుక్తకరేదద్యాన్నైవాశుచితలేక్షిపేత్ । ననంస్పృశేచ్చనీచాంగైర్నోపేక్షేతనలంఘయేత్ ॥ ౬౨ ॥
తస్మాద్భసితమాదాయ వినియుంజీతమంత్రతః । కాలేష్వాక్తేషు నాన్యత్ర నాయోగేభ్యఃప్రదాపయేత్॥ ౬౩ ॥ భస్మసంగ్రహణంకుర్యాద్దేవేఽనుద్వాసితేసతి । ఉద్వాసితేకృతేయస్మాచ్చండభస్మప్రజాయతే ॥ ౬౪ ॥
అగ్నికార్యేకృతేపశ్చాచ్ఛివశాస్త్రోక్తమార్గతః । స్వసూత్రోక్తప్రకారాద్వా బలికర్మసమాచరేత్ ॥ ౬౫ ॥ అథవిద్యాసనంన్యస్యసుప్రలిప్తేతుమండలే । విద్యాకోశంప్రతిష్ఠాప్య యజేత్పుష్పాదిభిక్రమాత్ ॥ ౬౬
విద్యాయాఃపురతఃకృత్వా గురోరపిచమండలం । తత్రాసనవరంకృత్వా పుష్పాద్యైర్గురు మర్చయేత్ ॥౬౭॥ తతోఽనుపూజయేత్పూజ్యాన్భోజయేచ్చబుభుక్షితాన్ । తతస్స్వయంచభుంజీత శుద్ధమన్నంయథాసుఖం
౬౮ । నివేదితంచ వాదేవే తచ్ఛేషంచాత్మశుద్ధయే । శ్రద్ధధానోవలోభేన నచండాయసమర్పితం ॥ ౬౯ ॥ గంధమాల్యాదియచ్చాన్యత్తత్రాప్యేషసమోవిధిః । తత్రతత్రశివోఽస్మీతి బుద్ధింకుర్యాద్విచక్షణః ॥౭౦॥
భుక్త్వాచమ్యశివంధ్యాత్వా హృదయేమూలముచ్చరేత్ । కాలశేషంనయేద్యోగైశ్శివశాస్త్రకథాదిభిః ॥ ౭౧ ॥ రాత్రౌవ్యతీతేపూర్వాంశే కృత్వాపూజాం మనోహరాం । శివయోశ్శయనంత్వేకం కల్పయేదతిశోభనం ॥ ౭౨ ॥ భక్ష్యభోజ్యాంబరాలేప పుష్పమాలాదికంతథా । మనసాకర్మణావాపికృత్వాసర్వంమనోహరం । ౭౩ । తతోదేవస్యదేవ్యాశ్చపాదమూలేశుచిస్స్వపేత్ ।గృహస్థోభార్యయాసార్ధం తదన్యోఽపికేవలః।
౭౪ ॥ ప్రత్యూషసమయేబుధ్వా మంత్రమాద్యముదీరయేత్ । ప్రణమ్యమనసాదేవం సాంబంసగణమవ్యయం । ౭౫ ॥ దేశకాలోచితంకృత్వా శౌచాద్యమపిశక్తితః । శంఖాదినినదైర్దివ్యైర్దేవందేవీంచబోధయేత్
౭౬ ॥ తతస్తత్సమయోన్నిద్రైః పుష్పైరతిసుగంధిభిః । నిర్వర్త్యశివయోఃపూజాంప్రారభేతపురోదితం ॥ ౭౭ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయా ముత్తరభాగేహోమాదివిధి కథనంనా

మేకవింశోధ్యాయః ॥ ౨౧. * * *

—[నైమిత్తిక విధిక్రమకథనం.]—

—*]అథ ద్వావింశోధ్యాయః[*—

ఉపమన్యురువాచ ॥ అతఃపరంప్రవక్ష్యామి శివాశ్రమనిషేవిణాం శివశాస్త్రోక్తమార్గేణ నైమిత్తికవిధిక్రమం ॥ ౧ ॥ సర్వేష్వపిచమాసేషుపక్షయోరుభయోరపి । అష్టమ్యాంచచతుర్దశ్యాం తథాపర్వణిచ క్రమాత్ ॥ ౨॥ అయనేవిషువేచైవ గ్రహణేషువిశేషతః । కర్తవ్యామహాపూజా హ్యధికావాపిశక్తితః ॥ ౩ ॥ మాసిమాసియథాన్యాయం బ్రహ్మకూర్చంప్రసాధ్యతు । స్నాపయిత్వాశివంతేన పిబేచ్ఛేషముపోషితః ॥ ౪ ॥ బ్రహ్మహత్యాదిదోషాణా మతీవమహతామపి । నిష్కృతిర్బ్రహ్మకూర్చస్య పానాన్నాన్యావిశిష్యతే ॥ ౫ ॥ పౌషేతుపుష్యనక్షత్రే కుర్యాన్నీరాజనంవిభోః। మాఘేమఘాఖ్యనక్షత్రే ప్రదద్యాద్ఘృతకంబళం ॥ ౬ ॥ ఫాల్గుణేచోత్తరాంతేవై ప్రారభేతమహోత్సవం । చైత్రేచిత్రాపౌర్ణమాస్యాం డోలాంకుర్యాద్యథావిధి॥౭॥ వైశాఖేఽపిచవైశాఖ్యాం కుర్యాత్పుష్పమహాలయం । జ్యేష్ఠేమూలాఖ్యనక్షత్రే శీతకుంభంప్రదాపయేత్ ॥ ౮ ॥ ఆషాఢేచోత్తరాషాఢె పవిత్రారోపణంతథా । శ్రావణే ప్రాకృతాన్యాని మండలానిప్రకల్పయేత్ ॥ ౯ ॥ శ్రవిష్ఠాఖ్యేతునక్షత్రే ప్రోష్ఠపద్యాంతతఃపరం । ప్రోక్షయేచ్చజలక్రీడాం పూర్వాషాఢాశ్రయే దినే ॥ ౧౦ ॥ ఆశ్వయుజ్యాంతతోదద్యా త్పాయసంచనవోదనం । అగ్నికార్యంచతేనైవ కుర్యాచ్ఛతభిషగ్దినే ॥ ౧౧ ॥ కార్తిక్యాంకృత్తికాయోగే దద్యాద్దీపసహస్రకం । మార్గశీర్షేతథార్ద్రాయాం ఘృతేనస్నాపయేచ్ఛివం ॥ ౧౨ ॥ అశక్తస్తేషుకాలేషు కుర్యాదుత్సవమేవవా । ఆస్థానంవామహాపూజా మధికంవాసమర్చనం ॥ ౧౩॥ ప్రవృత్తేఽపిచకళ్యాణే ప్రశస్తేష్వపికర్మసు । దౌర్మనస్యేకురాచారే దుస్స్వప్నేదుష్టదర్శనే ॥ ౧౪॥ ఉత్పాతేవాశుభేఽన్యస్మిన్ రోగేవాప్రబలేఽథవా ! స్నానపూజాజపధ్యాన హోమదానాదికాఃక్రియాః ॥ ౧౫ ॥ నిమిత్తానుగుణాఃకార్యాః పురశ్చరణపూర్వికాః । శివానలేచవిహతే పునస్సంధానమాచరేత్ ॥ ౧౬ ॥ యఏవంశివధర్మిష్ఠో వర్తతేనిత్యముద్యతః । తస్యైకజ

...[శివధర్మప్రశంసా]...

న్మనాముక్తిం ప్రయచ్ఛతిమహేశ్వరః॥ ౧౭ ॥ ఏతద్వ్యధోత్తరంకుర్యా న్ని త్యనైమిత్తికేషుయః । దివ్యంశ్రీకంఠనాథస్య స్థానమాద్యంసగచ్ఛతి ॥ ౧౮ ॥ తత్రభుక్త్వామహాభోగాన్ కల్పకోటిశతంనరః । కాలాంతరేచ్యు తస్తస్మా ద్ధామంకౌమారమేవచ ॥ ౧౯ ॥ సంప్రాప్య వైష్ణవంబ్రాహ్మం రుద్రలోకంవిశేషతః । తత్రోషిత్వాచిరంకాలం భుక్త్వాభోగాన్యథేప్సి తాన్ ॥ ౨౦ ॥ పునశ్చోర్ధ్వంగతస్తస్మా దతీత్యస్థానపంచకం । శ్రీకంఠ జ్ఞానమాసాద్య పరంశివపురంవ్రజేత్ ॥ ౨౧ ॥ అర్ధచర్యారతశ్చాపి ద్విరావృత్త్యైవమేవతు । పశ్చాద్జ్ఞానంసమాసాద్య శివసాయుజ్యమాప్ను యాత్ ॥ ౨౨ ॥ అర్ధార్ధచరితోయస్తు దేహీదేహక్షయాత్పరం । అం డాంతంబాద్ధమవ్యక్తమతీత్యభువనద్వయం ॥ ౨౩ ॥ సంప్రాప్యపౌరుషం రౌద్రం స్థానమద్రీంద్రజాపతేః । అనేకయుగసాహస్రం భుక్త్వాభోగానసే కధా ॥ ౨౪ ॥ పుణ్యక్షయేక్షితింప్రాప్య కులేమహతిజాయతే । తత్రాపిపూ ర్వసంస్కారవశేనసమహాద్యుతిః ॥ ౨౫ ॥ పశుధర్మాన్పరిత్యజ్య శివధర్మరతో భవేత్ । తద్ధర్మగౌరవాదేవ ధ్యాత్వాశివపురంవ్రజేత్ ॥ ౨౬ ॥ భోగాంశ్చవి విధాన్భుక్త్వా విద్యేశ్వరపదంవ్రజేత్ । తత్రవిద్యేశ్వరైస్సార్ధం భు క్త్వాభోగాన్మహాక్షయాత్ ॥ ౨౭ ॥ అండస్యాంతర్బహిర్వాథ సకృదా వర్తతేపునః । తతోలబ్ధ్వాశివజ్ఞానం పరాంభక్తిమవాప్యచ ॥ ౨౮ ॥ శివసాధర్మ్యమాసాద్య నభూయోవినివర్తతే । యశ్చాతీవశివాసక్తో వి షయాసక్తచిత్తవత్ ॥ ౨౯ ॥ శివధర్మానసాకుర్వ న్నకుర్వన్నాపిముచ్య తే । ఏకావృత్తోద్విరావృత్త స్త్రిరావృత్తోనివర్తకః ॥ ౩౦ ॥ నష్టనశ్చ క్రవృత్తస్యా చ్ఛివధర్మాధికారవాన్ । తస్మాచ్ఛివాశ్రితోభూత్వా యే నకేనాపిహేతునా ॥ ౩౧ ॥ శివధర్మేచ్యుతింకుర్యా చ్ఛ్రేయసేచేత్కృతో ద్యమః । నాత్రనిర్బంధయిష్యామో వయంకంచనకేనచిత్ ॥ ౩౨ ॥ ని ర్బంధోఽప్యత్రపాపేభ్యః ప్రకృత్త్యైవనరోచతే । రోచతేవాపరేభ్యస్తు పు ణ్యసంస్కారగౌరవాత్ ॥ ౩౩ ॥ సంసారకారణంహ్యేషాంనప్రరోధుమలం భవేత్ । ప్రకృత్యనుగుణంతస్మా ద్వ్యహృత్యైతదశేషతః ॥ ౩౪ ॥ శివధర్మేఽధి కుర్వీత యదిచ్ఛేచ్ఛివమాత్మనః ॥ ౩౫ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే

వాయుపీయ సంహితాయా ముత్తరభాగే ద్వావింశోధ్యాయః ॥ ౨౨.
శ్రీకృష్ణఉవాచ ॥ భగవంస్త్వన్ముఖాదేవ శ్రుతంశ్రుతిసమంమ
యా । స్వాశ్రితానాంశివప్రోక్తం నిత్యంనైమిత్తికంతథా ॥ ౧ ॥ ఇదా
నీంశ్రోతుమిచ్ఛామి శివధర్మాధికారిణాం । కామ్యమప్యస్తి చేత్కర్మవక్తు
మర్హసిసాంప్రతం ॥ ౨ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ అస్త్యైహికఫలంకించి దా
ముష్మికఫలంతథా । ఐహికాముష్మికంచాపి తచ్చపంచవిధంపునః ॥ ౩
కించిత్క్రియామయంకర్మ కించిత్కర్మతపోమయం । జపధ్యానమయం
కించిత్ కించిత్సర్వ మయంతథా ॥ ౪ ॥ క్రియామయంతథాభిన్నం హోమ
మదానార్చనక్రమాత్ । సర్వంశక్తిమతామేవ నాన్యేషాంసఫలంభవేత్ ।
౫ ॥ శక్తిశ్చాజ్ఞామహేశస్య శివస్యపరమాత్మనః । తస్మాత్కామ్యాని క
ర్మాణికుర్యాదాజ్ఞాధరోద్విజః ॥ ౬ ॥ అథవక్ష్యామికామ్యానా మిహాము
త్రఫలప్రదం । శైవైర్మాహేశ్వరైశ్చైవ కార్యమంతర్బహిఃక్రమాత్ ॥
౭ ॥ శివోమహేశ్వరశ్చేతి నాత్యంతమిహభిద్యతే । యథాతథానభి
ద్యంతే శైవామాహేశ్వరా అపి ॥ ౮ ॥ శివాశ్రితేషుతేశైవా జ్ఞాన
యజ్ఞరతానరాః । మాహేశ్వరాస్సమాఖ్యాతాః కర్మయజ్ఞరతాభువి
౯ ॥ తస్మాదభ్యంతరేకుర్యు శ్శైవామాహేశ్వరాబహిః । నాతిప్రయోగే

—(శివస్వరూపవర్ణనం)—

భిద్యేత వక్ష్యమాణస్యకర్మణః ॥ ౧౦ ॥ పరీక్ష్యభూమింం విధివద్గంధవర్ణ
రసాదిభిః । మనోఽభిలషితే తత్ర వితానవితతాంబరే ॥ ౧౧ ॥ సుప్రలి
ప్తేమహీపృష్ఠే దర్పణోదరసన్నిభే । ప్రాచీముత్పాదయేత్పూర్వం శాస్త్ర
దృష్టేనవర్త్మనా ॥ ౧౨ ॥ ఏకహస్తంద్విహస్తంవామండలం పరికల్పయేత్
ఆలిఖేద్విమలంపద్మ మష్టపత్రంసకర్ణికం ॥ ౧౩ ॥ రత్నహేమాదిభిశ్చూ
ర్ణై ర్యథాసంభవసంభృతైః । పంచావరణసంయుక్తం బహుశోభాస
మన్వితం ॥ ౧౪ ॥ దలేషుసిద్ధయఃకల్ప్యాః కేసరేషుసశక్తికాః । రుద్రా
వామాదయస్త్వష్టౌ పూర్వాదిదళతఃక్రమాత్ ॥ ౧౫ ॥ కర్ణికాయాంచవై
రాగ్యం బీజేషునవశక్తయః । కందేశివాత్మకోధర్మో నాళేజ్ఞానంశివాత్మ
కం ॥ ౧౬ ॥ కర్ణికోపరివాహ్నేయం మండలంసౌరమైందవం । శివవిద్యా
త్మతత్త్వాఖ్యం తత్త్వత్రయమతఃపరం ॥ ౧౭ ॥ సర్వాసనోపరిసుఖం విచి

త్రకుసుమాన్వితం। వరవ్యోమావకాశంచ వీర్యేయాతీవభాసురం ॥ ౧౮
పరికల్ప్యాసనంమూర్తిం మావాహ్యపరమేశ్వరం। పంచావరణసంయుక్త
పూజయేదంబయాసహ॥ ౧౯ ॥ శుద్ధస్ఫటికసంకాశం ప్రసన్నంశీలద్యు
తిం। విద్యుద్వలయసంకాశంజటామకుటభూషితం ॥ ౨౦ ॥ శార్దూల
చర్మవసనం కించిత్స్మితముఖాంబుజం। రక్తపద్మదళప్రఖ్య పాదపాణితలా
ధరం ॥ ౨౧ ॥ సర్వలక్షణసంపన్నం సర్వాభరణభూషితం । దివ్యాయు
ధవరైర్యుక్తం దివ్యగంధానులేపనం ॥ ౨౨ ॥ పంచవక్త్రందశభుజం చం
ద్రఖండశిఖామణిం । అస్యపూర్వముఖంసౌమ్యం బాలార్కసదృశప్ర
భం ॥ ౨౩ ॥ త్రిలోచనారవిందాఢ్యం కృతబాలేందుశేఖరం । దక్షిణం
నీలజీమూత సమానరుచిరప్రభం ॥ ౨౪ ॥ భృకుటీకుటిలంఘోరం రక్త
వృత్తేక్షణత్రయం। దంష్ట్రాకరాళందుర్ధర్షంస్ఫురితాధరపల్లవం ॥ ౨౫
ఉత్తరంవిద్రుమప్రఖ్యం నీలాలకవిభూషితం । సవిలాసత్రినయనం చం
ద్రాభరణశేఖరం ॥ ౨౬ ॥ పశ్చిమంపూర్ణచంద్రాభం లోచనత్రిత
యోజ్జ్వలం।చంద్రరేఖాధరంసౌమ్యంమందస్మితమనోహరం ॥౨౭॥పంచమం
స్ఫటికప్రఖ్యమిందురేఖాసముజ్జ్వలం। అతీవసౌమ్యముత్ఫుల్లలోచత్రితయో
జ్జ్వలం ॥ ౨౮ ॥ దక్షిణేశూలపరశు వజ్రఖడ్గానలోజ్జ్వలం । సవ్యేచనాగ
నారాచఘంటాపాశాంకుశోజ్జ్వలం ॥౨౯॥ నివృత్త్యాజానుసంబంధ మానా
భేశ్చప్రతిష్ఠయా । ఆకంఠంవిద్యయాతద్వ దాలలాటంతుశాంతయా ॥
౩౦ ॥ తదూర్ధ్వంశాంత్యతీతాఖ్య కలయాపరయాతథా । పంచాధ్వవ్యా
పినంతస్మాత్కలాపంచకవిగ్రహం ॥ ౩౧ ॥ ఈశానముకుటందేవం పురు
షాస్యంపురాతనం । అఘోరహృదయంతద్వ ద్వామగుహ్యంమహేశ్వ
రం ॥ ౩౨ ॥ సద్యపాదంచతన్మూర్తిం మష్టత్రింశత్కలామయం ॥ మా
తృకామయమీశానం పంచబ్రహ్మమయంతథా ॥ ౩౩ ॥ ఓంకారాఖ్యమ
యంచైవ హంసశక్త్యాసమన్వితం । పంచాక్షరమయందేవం షడక్షరమ
యంతువా ॥ ౩౪ ॥ అంగషట్కమయంచైవ జాతిషట్కసమన్వితం । త
థేచ్ఛాత్మికయాశక్త్యా సమారూఢాంకమండలం । ౩౫ ॥ జ్ఞానాఖ్యయా
దక్షిణతో వామతశ్చక్రియాఖ్యయా । తత్వత్రయమయంసాక్షా ద్విద్యా
మూర్తింసదాశివం ॥ ౩౬ ॥మూర్తిమూలేనసంకల్ప్య సకలీకృత్యచ

క్రమాత్ । సంపూజ్యచయధాన్యాయ మర్ఘ్యాంతంమూలవిద్యయా ॥౩౭॥ మూర్తిమంత్రంశివంసాక్షా చ్ఛక్త్యాపరమయాసహ। తత్రావాహ్యామహా దేవం సకసద్వ్యక్తివర్జితం ॥ ౩౮ ॥ పంచోపకరణంకృత్వా పూజయే త్పరమేశ్వరం । బ్రహ్మభిశ్చషడంగైశ్చ తతోమాతృకయాసహ ॥ ౩౯ ప్రణవేనశివేనైవ శక్తియుక్తేన చక్రమాత్ । సాంతేనచతథాన్యైశ్చ వేదమంత్రైశ్చ కృత్స్నశః ॥ ౪౦ ॥ పూజయేత్పరమందేవం కేవలేనశివే నవా । పాద్యాదిముఖవాసాంతం కృత్వాథస్నపనంవినా ॥౪౧ ॥ పంచా

—) ఆవరణదేవతాపూజాక్రమకథనం (—

వరణపూజాంతు ఆరభేతయథాక్రమం । తత్రాదౌశివయోఃపార్శ్వేద క్షిణేవామతఃక్రమాత్ ॥ ౪౨ ॥ గంధాద్యైరర్చయేత్పూర్వం । దేవౌ హేరంబషణ్ముఖౌ । తతోబ్రహ్మాణిపరిత ఈశానాదియథాక్రమం ॥ ౪౩ ॥ సశక్తికానిసద్యాంతం ప్రథమావరణంయజేత్ ॥ షడంగాన్యపిత త్రైవ హృదయాదీన్యనుక్రమాత్ ॥ ౪౪ ॥ శివస్యచశివాయాశ్చవా హ్నేయాది సమర్చయేత్। తత్రవామాదికాన్రుద్రా నష్టౌవామాదిశక్తి భిః ॥౪౫॥అర్చయేద్వానవాపశ్చా త్పూర్వాదిపరితఃక్రమాత్ ప్రథమావ రణంప్రోక్తం ద్వితీయావరణంశృణు ॥ ౪౬ ॥ అనంతంపూర్వదిక్పత్రే తచ్ఛక్తింతస్యవామతః । సూక్ష్మం దక్షిణదిక్పత్రే శక్త్యాసహసమర్చయేత్ ॥ ౪౭ ॥ తతఃపశ్చిమదిక్పత్రే సహశక్త్యాశివోత్త మం । తథైవోత్తరదిక్పత్రే ఏకనేత్రంసమర్చయేత్ ॥ ౪౮ ॥ ఏకరుద్రం చతచ్ఛక్తిం పశ్చాదీశానదిగ్దళే త్రిమూర్తింతస్యశక్తించ పూజయేదగ్ని దిగ్దళే ॥ ౪౯ ॥ శ్రీకంఠంనైఋతేపత్రే తచ్ఛక్తింతస్యవామతః । తథై వమారుతేపత్రే శిఖండీశంసమర్చయేత్ ॥ ౫౦ ॥ ద్వితీయావరణేచే జ్యాస్సర్వతశ్చక్రవర్తినః । తృతీయావరణేపూజ్యా శ్శక్తిభిశ్చాష్టమూ ర్తయః ॥ ౫౧ ॥ అష్టాసుక్రమశోదిక్షు పూర్వాదిపరితఃక్రమాత్ । భ వశ్శర్వస్తథేశానో రుద్రఃపశుపతిస్తతః ॥ ౫౨ ॥ ఉగ్రోభీమోమహాదేవ ఇత్యష్టౌమూర్తయఃక్రమాత్ । అనంతరంతతశ్చైషాం మహాదేవాద యఃక్రమాత్ ॥ ౫౩ ॥ శక్తిభిస్సహసంపూజ్యాస్తత్రైకాదశ మూర్త యః । మహాదేవశ్శివోరుద్ర శ్శంకరోనీలలోహితః ॥౫౪॥ ఈశానోవిజ

యోభీమోదేవదేవ్యాశ్చభవోద్భవః। కపాలీశశ్చకద్వ్యంతేత్వథై కాదశ శ క్త
యః ॥ ౫౫॥ తత్రాష్టౌప్రథమంపూజ్యా వాగ్నేయాది యథాక్రమం।
దేవదేవఃపూర్వేపత్ర ఈశాన్యామగ్నిగోచరే ॥ ౫౬ ॥ భవోద్భవస్త
యోర్మధ్యేకపాలీశస్తతఃపరం। తస్మిన్నావరణేభూయో వృషేంద్రం
పురతోయజేత్ ॥ ౫౭ ॥ నందినందక్షిణేతస్య మహాకాలంతథోత్తరే
శాస్తారంవహ్నిదిక్పత్రే మాతృణాం దక్షిణదిగ్దళే ॥ ౫౮ ॥ గజాస్యంనై
ఋతేపత్రే షణ్ముఖంవారుణేపునః। జ్యేష్ఠాంవాయుదళేగౌరీ ముత్తరేచం
డమైశ్వరే ॥ ౫౯ ॥ శాస్తృనందీశయోర్మధ్యే మునీంద్రంనృషభంయజే
త్। మహాకాలస్యోత్తరతః పింగలంతుసమర్చయేత్ ॥ ౬౦ ॥ శాస్తృ
మాతృసమూహస్య మధ్యేభృంగీశ్వరంతతః। మాతృవిఘ్నేశమధ్యేతు
వీరభద్రంసమర్చయేత్ ॥ ౬౧ ॥ స్కందవిఘ్నేశయోర్మధ్యే యజేద్దేవీం
సరస్వతీం। జ్యేష్ఠాకుమారయోర్మధ్యే శ్రియంశివపదార్చికాం ॥ ౬౨ ॥
జ్యేష్ఠాగణాంబయోర్మధ్యే మహామోటీంసమర్చయేత్। గణాంబాచండ
యోర్మధ్యే దేవీందుర్గాం ప్రపూజయేత్ ॥ ౬౩ ॥ అత్రైవావరణేభూ
యశ్శివానుచరసంహతిం। రుద్రఃప్రమథభూతాఖ్యాం వివిధాంచసశ క్తి
కాం ॥ ౬౪ ॥ శివాయాశ్చసఖీవర్గం యజేద్ధ్యాత్వాసమాహితః। ఏ
వంతృతీయావరణే వితతేపూజితేసతి ॥ ౬౫ ॥ చతుర్థావరణం ధ్యాత్వా
బహిస్తస్యసమర్చయేత్। భానుఃపూర్వదళేపూజ్యో దక్షిణేచతురాన
నః ॥ ౬౬ ॥ రుద్రోవరుణదిక్పత్రే విష్ణురుత్తరదిగ్దళే। చతుర్ణామపిదే
వానాం పృథగావరణాన్యథ ॥ ౬౭ ॥తత్పూజానంతరంకుర్యాత్తత్తచ్ఛక్తి
ప్రకారతః అథవాభానుమభ్యర్చ్య ప్రథమావరణేయజేత్ ॥ ౬౮ ॥ త
స్యాంగానిషడేవాదౌ దీప్తాద్యాభిశ్చశక్తిభిః। దీప్తాసూక్ష్మాజయాభద్రా
విభూతిర్విమలాక్రమాత్ ॥ ౬౯ ॥ అమోఘావిద్యుతాచైవ పూర్వాది
పరితస్థితాః। ద్వితీయావరణేపూజ్యా శ్చతస్రోమూర్తయఃక్రమాత్ ॥
౭౦ ॥ పూర్వాద్యుత్తరపర్యంతా శ్శక్తయశ్చతతఃపరం। ఆదిత్యో
భాస్కరోభానూరవిశ్చేత్యనుపూర్వశః ॥ ౭౧ ॥ అర్కోబ్రహ్మాతథారు
ద్రోవిష్ణుశ్చేతివివస్వతః। విస్తారాపూర్వదిగ్భాగే సుతరా దక్షిణేస్థితా
౭౨ ॥ బోధనీపశ్చిమభాగే ఆప్యాయిన్యుత్తరేపునః। ఉషాంప్రభాంతథా

ప్రజ్ఞాం సంధ్యామపితతఃపరం ॥ ౨౩ ॥ ఐశానాదిషుకోణేషు ద్వితీయావ
రణేయజేత్ । సోమమంగారకంచైవ బుధంబుద్ధిమతాంవరం ॥ ౨౪ ॥
బృహస్పతింబృహద్బుద్ధిం భార్గవం తేజసాంనిధిం । శనైశ్చరంతథారా
హుంకేతుంధూమ్రభయంకరం ॥ ౨౫ ॥ సమంతతోయజేదేతాంస్తృతి
య్యావరణే క్రమాత్ ।అథవాద్వాదశాదిత్యాన్ ద్వితీయ్యావరణేయజేత్
౨౬ ॥ తృతియ్యావరణే చైవ రాశీన్ద్వాదశపూజయేత్ । సప్తసప్తగణాం
శ్చైవ బహిస్తస్యసమంతతః ॥ ౨౭ ॥ ఋషీన్ దేవాంశ్చగంధర్వాన్ పన్నగా
నప్సరోగణాన్ । గ్రామణ్యశ్చ తథా యక్షా న్యాతు ధానాం
స్తథా హయాన్ ॥ ౨౮ ॥ సప్తచ్ఛందోమయాంశ్చైవ
వాలఖిల్యాంశ్చపూజయేత్ । ఏవంతృతీయ్యావరణే సమభ్యర్చ్యదివాక
రం ॥ ౨౯ ॥ బ్రహ్మాణమర్చయేత్పశ్చా త్రిభిరావరణైస్సహ । హిరణ్య
గర్భంపూర్వస్యాం విరాజందక్షిణేతతః ॥ ౩౦ ॥ కాలంపశ్చిమదిగ్భాగే
పురుషంచోత్తరేయజేత్ । హిరణ్యగర్భఃప్రథమో బ్రహ్మకమలసన్ని
భః ॥ ౩౧ ॥ కాలోజాత్యంజనప్రఖ్యః పురుషస్ఫటికోపమః । త్రిగుణో
రాజసశ్చైవ తామసస్సాత్వికస్తథా ॥ ౩౨ ॥ చత్వారపతేక్రమశః ప్రథ
మావరణేస్థితాః । ద్వితియ్యావరణేపూజ్యాః పూర్వాదిపరితఃక్రమాత్ ॥
౩౩ ॥ సనత్కుమారస్సనకస్స నందశ్చసనాతనాః । తృతీయ్యావరణే
పశ్చా దర్చయేచ్చప్రజాపతీన్ ॥ ౩౪ ॥ అష్టౌపూర్వాంశ్చపూర్వాదౌ
త్రీన్ప్రాక్పశ్చాదనుక్రమాత్ । దక్షోరుచిర్భృగుశ్చైవ మరీచిశ్చతథాం
గిరాః ॥ ౩౫ ॥ పులస్త్యఃపులహశ్చైవక్రతురత్రిశ్చకస్యపః । వసిష్ఠశ్చేతి
విఖ్యాతాః ప్రజానాంపతయస్త్విమే ॥ ౩౬ ॥ తేషాంభార్యాశ్చతైస్సా
ర్ధం పూజనీయ్యాయథాక్రమం । ప్రసూతిశ్చతథాకూతిః ఖ్యాతిస్సం
భూతిరేవచ ॥ ౩౭ ॥ స్మృతిఃప్రీతిఃక్షమాచైవ సన్నతిశ్చానుసూయికా
దేవమాతారుంధతీచ సర్వాఃఖలుపతివ్రతాః ॥ ౩౮ ॥ శివార్చనరతాని
త్యం శ్రీమత్యఃప్రియదర్శనాః ప్రథమావరణేవేదాంశ్చతురోవాప్రపూ
జయేత్ ॥ ౩౯ ॥ ఇతిహాసపురాణాని ద్వితియ్యావరణేపునః । తృతి
య్యావరణేపశ్చా ద్ధర్మశాస్త్రపురస్సరాః ॥ ౪౦ ॥ వైదిక్యోసఖిలా
విద్యాః పూజ్యావవసమంతతః।పూర్వాదిపురతోవేదా స్తదన్యేతుయథా

రుచి ॥ ౯౧ ॥ అష్టధావాచతుర్ధావా కృత్వాపూజాంసమంతతః । ఏవం
బ్రహ్మాణమభ్యర్చ్య త్రిభిరావరణైర్యుతం ॥ ౯౨ ॥ దక్షిణేపశ్చిమేపశ్చా
ద్రుద్రంసావరణంయజేత్ । తస్యబ్రహ్మాషడంగాని ప్రథమావరణంస్మృ
తం ॥ ౯౩ ॥ ద్వితీయావరణంచైవ విద్యేశ్వరమయంతథా । తృతీయా
వరణేభేదో విద్యతేసతుకథ్యతే ॥ ౯౪ ॥ చతస్రోమూర్తయస్తస్య పూ
జ్యాః పూర్వాదితఃక్రమాత్ । త్రిగుణస్సకలోదేవః పురస్తాచ్ఛివసంజ్ఞికః
౯౫ ॥ రాజసోదక్షిణేబ్రహ్మా సృష్టికృత్పూజ్యతేభవః । తామసఃపశ్చిమే
చాగ్నిః పూజ్యస్సంహారకోహరః ॥ ౯౬ ॥ సాత్వికస్సుఖకృత్సౌమ్యో
విష్ణుర్విశ్వపతిర్మృడః । ఏవంపశ్చిమదిగ్భాగే శంభోష్షడ్వింశకంశివం ॥
౯౭ ॥ సమభ్యర్చ్యోత్తరేపార్శ్వే తతో వైకుంఠమర్చయేత్ । వాసుదేవం
పురస్తస్య ప్రథమావరణేయజేత్ ॥ ౯౮ ॥ అనిరుద్ధందక్షిణతః ప్రద్యు
మ్నంపశ్చిమేతతః । సౌమ్యేసంకర్షణంపశ్చా ద్వ్యత్యస్తావాయజేదిమా॥
౯౯ ॥ ప్రథమావరణంప్రోక్తం ద్వితీయావరణంశృణు । మత్స్యఃకూ
ర్మోవరాహశ్చ నారసింహోథవామనః ॥ ౧౦౦ ॥ రామశ్చాన్యతమః
కృష్ణో భవానశ్వముఖోఽపిచ । తృతీయావరణంచక్రం పూర్వభాగేసమర్చ
యేత్ ॥ ౧౦౧ ॥ నారాయణాఖ్యంయామ్యేఽస్త్రంక్వచిదవ్యాహతంయ
జేత్ । పశ్చిమేపాంచజన్యశ్చ శార్ఙ్గంధనురథోత్తరే ॥ ౧౦౨ ॥ ఏవం
త్ర్యావరణంసాక్షా ద్విష్ణ్వాఖ్యంపరమంహరిం । మహావిష్ణుంపరావిష్ణు
మూర్తిఃకృత్యసమర్చయేత్ ॥ ౧౦౩ ॥ ఇత్థంవిష్ణోశ్చతుర్వ్యూహం క్ర
మాన్మూర్తిచతుష్టయం । పూజయిత్వాథతచ్ఛక్తీ శ్చతస్రఃపూజయే
త్క్రమాత్ ॥ ౧౦౪ ॥ ప్రభామాగ్నేయ దిగ్భాగే నైఋతేతుసరస్వతీం।
గణాంబికాంచవాయవ్యే లక్ష్మీంరౌద్రేసమర్చయేత్ ॥ ౧౦౫ ॥ ఏవం
బ్రాహ్మ్యాది మూర్తీనాంతచ్ఛక్తీనామనంతరం । పూజాంవిధాయలోకేశాం
స్తత్రైవావరణేయజేత్ ॥ ౧౦౬ ॥ ఇంద్రమగ్నిం యమంచైవ నిఋతిం
వరుణంతథా । వాయుంసోమంకుబేరంచ పశ్చాదీశానమర్చయేత్ ॥౧౦౭॥
ఏవంచతుర్థావరణం పూజయిత్వావిధానతః । ఆయుధానిమహేశస్యప
శ్చాద్బాహ్యేసమర్చయేత్ ।౧౦౮॥ శ్రీమత్త్రిశూలమైశానే వజ్రంమా
హేంద్రదిఙ్ముఖే । పరశుంవహ్నిదిగ్భాగే యామ్యేసాయకమర్చయేత్ ॥

౧౦౯ ॥ నైఋతేతుయజేత్ఖడ్గం పాశంవారుణగోచరే । అంకుశంమారుతే భాగే పినాకంచోత్తరేయజేత్ ॥ ౧౧౦ ॥ పశ్చిమాభిముఖంరౌద్రం క్షేత్రపాలంసమర్చయేత్ । పంచమావరణంచైవ సంపూజ్యానంతరంబహిః ౧౧౧ ॥ సర్వావరణదేవానాం బహిర్వాపంచమేఽథవా । పంచమేమాతృభిస్సార్థం మహోకాక్షుంపురతోయజేత్ ॥ ౧౧౨ ॥ తతస్సమంతతః పూజ్యా స్సర్వావైదేవయోనయః । ఖేచరాఋషయస్సిద్ధా దైత్యాయక్షాశ్చరాక్షసాః ॥ ౧౧౩ ॥ అనంతాద్యాశ్చనాగేంద్రా నాగైస్తత్తత్కులోద్భవైః । డాకినీభూతబేతాళ ప్రేతభైరవనాయకాః ॥ ౧౧౪ ॥ పాతాళవాసినశ్చాన్యే నానాయోనిషు సంభవాః । నద్యస్సముద్రాగిరయః కాననానిసరాంసిచ ॥ ౧౧౫ ॥ పశవఃపక్షిణోవృక్షాః కీటాద్యాక్షుద్రయోనయః । నరాశ్చవివిధాకారా మృగాశ్చక్షుద్రయోనయః ॥ ౧౧౬ ॥ భువనాన్యంతరండస్య । తతోబ్రహ్మాండకోటయః । బహిరండాదసంఖ్యాని భువనానిసహాధిపైః ॥ ౧౧౭ ॥ బ్రహ్మాండాధారకారుద్రా దశదిక్షువ్యవస్థితాః యద్గాణంయచ్ఛమాయేయం యద్వాశాక్తంతతఃపరం ॥ ౧౧౮ ॥ యత్కించిదస్తిశబ్దస్య వాచ్యంచిదచిదాత్మకం । తత్సర్వంశివయోఃపార్శ్వే బుద్ధ్వాసామాన్యతోయజేత్ ॥ ౧౧౯ ॥ కృతాంజలిపుటాస్సర్వే చింత్యాస్స్మితముఖాస్తథా । ప్రీత్యాసంప్రేక్షమాణాశ్చ దేవందేవీంచసర్వదా ॥ ౧౨౦ ॥ ఇత్థమావరణాభ్యర్చాం కృత్వావ్యాక్షేపశాంతయే । పునరభ్యర్చ్యదేవేశం పంచాక్షరముదీరయేత్ ॥ ౧౨౧ ॥ నివేదయేత్తతఃపశ్చాచ్ఛివయోరమృతోపమం । సువ్యంజనసమాయుక్తం శుద్ధంచారుమహాచరుం ॥ ౧౨౨ ॥ ద్వాత్రింశదాఢకైర్ముఖ్య మధమంత్వాఢకావరం । సాధయిత్వాయథాసంపచ్ఛ్రద్ధయావినివేదయేత్ ॥ ౧౨౩ ॥ తతోనివేద్యపానీయం తాంబూలంచోపదంశకైః । నీరాజనాదికంకృత్వా పూజాశేషంసమాచరేత్ ॥ ౧౨౪ ॥ యాగోపయోగద్రవ్యాణి విశిష్టాన్యేవసాధయేత్ । విత్తశాఠ్యంనకుర్వీత భక్తిమాన్విభవేసతి ॥ ౧౨౫ ॥ శఠస్యోపేక్షకస్యాపి వ్యంగం చైవానుతిష్ఠతః । నఫలంత్యేవకర్మాణి కామ్యాని

—[వ్రతవిధి కథనం.]—

తిసత్తాంకథా ॥ ౧౨౬ ॥ తస్మాచ్ఛాఠ్యముపేక్షాంచ త్యక్త్వాసర్వాంగయో
గతః । కుర్యాత్కామ్యానికర్మాణి ఫలసిద్ధింయదీచ్ఛతి ॥ ౧౨౭ ॥ ఇత్థం
పూజాంసమాప్యాథ దేవందేవీంప్రణమ్యచ । భక్త్యామనస్సమాధాయ
పశ్చాత్స్తోత్రముదీరయేత్ ॥ ౧౨౮ ॥ తతస్స్తోత్రజపస్యాంతే త్వష్టోత్తరశ
తావరాం । జపేత్పంచాక్షరీంవిద్యాం సహస్రోత్తరముత్సుకః ॥ ౧౨౯ ॥ వి
ద్యాపూజాంగురోఃపూజాం కృత్వాపశ్చాద్యథాక్రమం । యథోదయం
యథాశ్రద్ధం సదస్యానపిపూజయేత్ ॥ ౧౩౦ ॥ తతఉద్వాస్య దేవేశం స
ర్వైరావరణైస్సహ । మండలంగురవేదద్యా ద్యాగోపకరణైస్సహ ॥
౧౩౧ ॥ శివాశ్రితేభ్యోవాదద్యా త్సర్వమేవానుపూర్వశః । అథవాత
చ్ఛివాయైవ శివక్షేత్రేసమర్పయేత్ ॥ ౧౩౨ ॥ శివాగ్నావాయజేద్దేవం
హోమద్రవ్యైస్సక్తుభిః । సమభ్యర్చ్యయథాన్యాయం సర్వావరణదేవ
తాః ॥ ౧౩౩ ॥ ఏషయోగేశ్వరోనామ త్రిషులోకేషువిశ్రుతః । నతస్మా
దధికఃకశ్చి ద్యోగోఽస్తిభువనేక్వచిత్ ॥ ౧౩౪ ॥ నతదస్తిజగత్యస్మి న్నసా
ధ్యంయదనేనతు । ఐహికంవాఫలంకించి దాముష్మికఫలంతువా ॥ ౧౩౫
ఇదమస్యఫలంనేద మితినైవనియమ్యతే । శ్రేయోరూపస్యకృత్స్నస్య
తదిదంశ్రేష్ఠసాధనం ॥ ౧౩౬ ॥ ఇదంతుశక్యతేవక్తుం పురుషేణయదర్థ్య
తే । చింతామణిరివైతస్మా త్తత్తోనప్రాప్యతేఫలం ॥ ౧౩౭ ॥ తథాఽపిక్షు
ద్రముద్దిశ్య ఫలంనైతత్ప్రయోజయేత్ । లఘ్వర్థీమహతోయస్మా
త్స్వయంలఘుతరోభవేత్ ॥ ౧౩౮ ॥ మహద్వాఫలమల్పంవా కృతంచే
త్కర్మసిధ్యతే । మహాదేవంసముద్దిశ్య కృతంకర్మప్రయుజ్యతాం ॥ ౧౩౯
తస్మాదనన్యలభ్యేషు శత్రుమృత్యుజయాదిషు । ఫలేషుదృష్టాదృష్టేషు
కుర్యాదేతద్విచక్షణః ॥ ౧౪౦ ॥ మహత్స్వపిచపాతేషు మహారోగభయా
దిషు । దుర్భిక్షాదిషుశాంత్యర్థం శాంతింకుర్యాదనేనతు ॥ ౧౪౧ ॥ బ
హునాకింప్రలాపేన మహదాపన్నివారకం । ఆత్మీయమస్త్రంశైవానా
మిదమాహామహేశ్వరః ॥ ౧౪౨ ॥ తస్మాదితఃపరంనాస్తి పరిత్రాణమి
హాత్మనః । ఇతిమత్వాప్రయుంజానః కర్మేదంశుభమశ్నుతే ॥ ౧౪౩ ॥
స్తోత్రమాత్రంశుచిర్భూత్వా యఃపఠేత్సుసమాహితః । సోఽప్యభీష్టతమా
దర్ధా దష్టాంశఫలమాప్నుయాత్ ॥ ౧౪౪ ॥ అర్థంతస్యానుసంధాయ

జపేద్యదిసమాహితః । అర్థార్థంఫలమాప్నోతి నాత్రకార్యావిచారణా
౧౮౫ ॥ అథార్థమనుసంధాయ పర్వణ్యానశనఃపఠేత్ । అష్టమ్యాంవాచతు
ర్దశ్యా మర్థంఫలమవాప్నుయాత్ ॥ ౧౮౬॥ యస్త్వర్థమనుసంధాయపర్వా
దిషుతథావ్రతీ । మాసమేకంజపేత్స్తోత్రం సకృత్స్నంఫలమాప్నుయాత్
౧౮౭ ॥ ఇతి॥ శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయా ముత్త
రభాగే పూజావ్రతవిధి కథనన్నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥ ౨౩.

...[అథచతుర్వింశోఽధ్యాయః.]...

ఉపమన్యురువాచ ॥ స్తోత్రంవక్ష్యామి తేకృష్ణ పంచావరణమా
ర్గతః । యోగేశ్వరమిదంపుణ్యం కర్మయేనసమాప్యతే ॥౧॥ వృ ॥జయ

—[ఉమామహేశ్వరయో స్తుతికథనం.]—

జయజగదేకనాథశంభో ప్రకృతిమనోహరనిత్యచిత్స్వభావ । అతిగతకలు
షప్రపంచ వాచామపిమనసాం పదవీమతీతతత్వ ॥ ౨ ॥ స్వభావనిర్మలా
భోగ జయసుందరచేష్టిత । స్వాత్మతుల్యమహాశక్తే జయశుద్ధగుణార్ణవ
3 ॥ అనంతకాంతిసంపన్న జయాసదృశవిగ్రహ । అతర్క్యమహిమాధా
ర జయానాకులమంగళ ॥ ౪ ॥ నిరంజననిరాధార జయనిష్కారణోద
య । నిరంతరపరానంద జయనిర్వృతికారణ ॥ ౫ ॥ జయాతిపరమైశ్వ
ర్యజయాతి కరుణాస్పద । జయస్వతంత్రసర్వస్వ జయాసదృశవైభవ॥
౬ ॥ జయావృతమహావిశ్వ జయానావృతకేనచిత్ । జయోత్తరసమస్త
స్యజయాత్యంతనిరుత్తర ॥ ౭ ॥ జయాద్భుతజయాక్షుద్ర జయాక్షత
జయావ్యయ । జయామేయజయామాయ జయాభయజయామల ॥ ౮
మహాభుజమహాసార మహాగుణమహాకథ । మహాబలమహామాయ మ
హారసమహారథ ॥ ౯ ॥ నమఃపరమదేవాయ నమఃపరమహేతవే ।
నమశ్శివాయశాంతాయ నమశ్శివతరాయతే ॥ ౧౦ ॥ త్వదధీనమిదంకృ
త్స్నంజగద్ధిసురాసురం। అతస్త్వద్విహితామాజ్ఞాం క్షమతేకోఽతివర్తి
తుం ॥ ౧౧ ॥ అయంపునర్జనోనిత్యం భవదేకసమాశ్రయః । భవాన
తోఽనుగృహ్యాస్మై ప్రార్థితంసంప్రయచ్ఛతు ॥౧౨॥ జయాంబికేజగన్మా
తర్జయసర్వజగన్మయి । జయానవధికైశ్వర్యే జయానుపమవిగ్రహే ॥
౧3 ॥ జయవాఙ్మనసాతీతే జయాచిద్ధ్వాంతభంజికే । జయజన్మజరాహీ

నే జయకాలోత్తరోత్తరే ॥ ౧౪ ॥ జయానేకవిధానస్థే జయానేకసుఖా
త్మికే ॥ జయానేకమహాసత్త్వే జయానేకగుణోర్జితే ॥ ౧౫ ॥ జయవిశ్వా
ధికాత్మస్థే జయవిశ్వేశ్వరప్రియే । జయానేకగుణాత్మస్థే జయలోకమ
హేశ్వరి ॥ ౧౬ ॥ జయవిశ్వసురారాధ్యే జయవిశ్వవిజృంభిణీ । జయమం
గళదివ్యాంగి జయమంగళదీపికే ॥ ౧౭ ॥ జయమంగళచారిత్రే జయమం
గళదాయినీ । నమఃపరమకల్యాణి గుణసంచయమూర్తయే ॥ ౧౮ ॥ న
మశ్శివాయై విశ్వస్మాత్పరస్యైశివశక్తయే । త్వత్తఃఖలుసముత్పన్నం
జగత్త్వయ్యేవలీయతే ॥ ౧౯ ॥ త్వద్వినాతఃఫలందాతు మీశ్వరోఽపి నశ
క్నుయాత్ । జన్మప్రభృతిదేవేశిజనోఽయంత్వదుపాశ్రితః ౨౦ ॥ అతోఽ
స్యతవభక్తస్యనిర్వర్తయమనోరథం । పంచవక్త్రోదశభుజః శుద్ధస్ఫటిక స
న్నిభః ॥ ౨౧ ॥ వర్ణబ్రహ్మకళాదేహో దేవస్సకలనిష్కళః । శివ
మూర్తిసమారూఢ శాంత్యతీతస్సదాశివః ॥ ౨౨ ॥ భక్త్యామయార్చితో
మహ్యం ప్రార్థితంసంప్రయచ్ఛతు । సదాశివాంకమారూఢా శక్తిరి
చ్ఛాశివాహ్వయా ॥ ౨౩ ॥ జననీసర్వలోకానాం ప్రయచ్ఛతుమనోర
థం । శివయోర్దయితౌపుత్రౌ దేవౌహేరంబషణ్ముఖౌ ॥ ౨౪ ॥ శివా
నుభావౌచశివౌ శివజ్ఞానామృతాశినౌ । తృప్తౌపరస్పరంస్నిగ్ధౌశివాభ్యాం
నిత్యసంస్కృతౌ ॥ ౨౫ ॥ అరాధితౌసదాదేవౌ బ్రహ్మాద్యైస్త్రిదశైరపి ।
సర్వలోకపరిత్రాణం కర్తుమభ్యుదితౌసదా ॥ ౨౬ ॥ స్వేచ్ఛావతారం
కుర్వంతౌ స్వాంశభేదైరనేకశః । తావిమౌశివయోఃపార్శ్వే నిత్యమిత్థం

...[శివవక్త్రిస్తుతి కథనం]...

మయార్చితౌ ॥ ౨౭ ॥ తయోరాజ్ఞాంపురస్కృత్య ప్రార్థితంమేప్రయ
చ్ఛతాం । శుద్ధస్ఫటికసంకాశ మీశానాఖ్యంసదాశివం ॥ ౨౮ ॥ మూ
ర్ధాభిమానినీమూర్తి శ్శివస్యపరమాత్మనః । శివార్చనరతంశాంతం
శాంత్యతీతంస్వమాస్థితం ॥ ౨౯ ॥ పంచాక్షరాంతిమంబీజం కలాభిఃపం
చభిర్యుతం । ప్రథమావరణేపూర్వం శక్త్యాసహసమర్చితం ॥ ౩౦ ॥ పవి
త్రంపరమంబ్రహ్మ ప్రార్థితంమేప్రయచ్ఛతు । బాలసూర్యప్రతీకాశం పు
రుషాఖ్యంపురాతనం ॥ ౩౧ ॥ పూర్వవక్త్రాభిమానంచ శివస్యపరమేష్ఠి
నః । శాంత్యాత్మకంమరుత్సంస్థం శంభోఃపాదార్చనేరతం ॥ ౩౨ ॥ తురీ

యంశివబీజేషు కలాసుచచతుష్కలం। పూర్వభాగేమయాభక్త్యాశక్త్యా
సహాసమన్వితం ॥౩౩॥ పవిత్రంపరమంబ్రంహ్మ ప్రార్థితంమేప్రయచ్ఛ
తు। అంజనాద్రిప్రతీకాశమఘోరంఘోరవిగ్రహం ॥ ౩౪ ॥ దేవస్యదక్షి
ణంవక్త్రందేవదేవపదార్చకం। విద్యాపదంసమారూఢంవహ్నిమండలమ
ధ్యగం ॥ ౩౫ ॥ తృతీయంశివబీజేషుకలాస్వష్టకలాన్వితం। శంభోర్దక్ష
క్షిణదిగ్భాగే శక్త్యాసహ సమర్చితం ॥ ౩౬ ॥ పవిత్రం పరమంబ్రంహ్మ
ప్రార్థితంమేప్రయచ్ఛతు। కుంకుమక్షోదసంకాశం వామాఖ్యంవరవే
షధృక్ ॥ ౩౭ ॥ వక్త్రముత్తరమీశస్య ప్రతిష్ఠాయాంప్రతిష్ఠితం। వా
రిమండలమధ్యస్థం మహాదేవార్చనేరతం ॥ ౩౮ ॥ ద్వితీయంశివబీజేషు త్ర
యోదశకలాన్వితం। దేవేశోత్తరదిగ్భాగే శక్త్యాసహాసమర్చితం ॥ ౩౯ ॥
పవిత్రంపరమంబ్రంహ్మప్రార్థితంమేప్రయచ్ఛతు। శంఖకుందేందుధవళం
సద్యాఖ్యంసౌమ్యలక్షణం ॥ ౪౦ ॥ శివస్యపశ్చిమంవక్త్రం శివపాదార్చ
నేరతం। నివృత్తిపదనిష్ఠంచ పృధివ్యాంసమవస్థితం ॥ ౪౧ ॥ ప్రథమంశి
వబీజేషుకలాభిశ్చాష్టభిర్యుతం। దేవస్యపశ్చిమేభాగే శక్త్యాసహాసమర్చి

—(ఆవరణదేవతా ప్రార్థన కథనం.)—

తం ॥ ౪౨ ॥ పవిత్రంపరమంబ్రంహ్మ ప్రార్థితంమేప్రయచ్ఛతు। శివస్య
చశివాయాశ్చ హృన్మూర్తీశివభావితే। ౪౩॥ తయోరాజ్ఞాంపురస్కృ
త్యతేమేకామం ప్రయచ్ఛతు। శివస్యచశివాయాశ్చ శిరోమూర్తీ
శివాశ్రితే ॥ ౪౪ ॥ తయోరాజ్ఞాంపురస్కృత్య తేమేకామంప్రయచ్ఛ
తాం। శివస్యచశివాయాశ్చ శిఖామూర్తీశివాశ్రితే ॥ ౪౫ ॥ సత్కృ
త్యశివయోరాజ్ఞాం తేమేకామంప్రయచ్ఛతాం। శివస్యచశివాయాశ్చనేత్ర
మూర్తీ శివాశ్రితే ॥ ౪౬ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం తేమేకామం
ప్రయచ్ఛతాం। శివస్యచశివాయాశ్చ వర్మణీశివభావితే ॥ ౪౭ ॥ స
త్కృత్యశివయోరాజ్ఞాంతే మేకామంప్రయచ్ఛతాం। అస్త్రమూర్తీచ
శివయోర్నిత్యమర్చనతత్పరే ॥౪౮ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం తేమే
కామంప్రయచ్ఛతాం। వామోజ్యేష్ఠస్తథారుద్రః కాలోవికరణస్తథా ॥
౪౯ ॥ బలోవికరణశ్చైవబలప్రమథనఃపరః। సర్వభూతస్యదమన స్తా
దృశాశ్చాష్టశక్తయః ॥ ౫౦ ॥ ప్రార్థితంమేప్రయచ్ఛంతుపరమేశస్యశా

సనాత్ అథానంతశ్చసూక్ష్మశ్చ శివశ్చాప్యేకనేత్రకః ॥ ౫౧ ॥ ఏకరుద్ర
స్త్రిమూర్తిశ్చ శ్రీకంఠశ్చశిఖండకః । తథాష్టౌశక్తయస్తేషాం ద్వితీ
య్యావరణేర్చితాః ॥ ౫౨ ॥ తేమేకామంప్రయచ్ఛంతు శివయోశ్శివశాస
నాత్ । భవాద్యామూర్తయశ్చాష్టౌ తేషామపిచశక్తయః ॥ ౫౩ ॥ మ
హాదేవాదయశ్చాన్యేతథైకాదశ మూర్తయః । శక్తిభిస్సహితాస్సర్వే
తృతీయ్యావరణేస్థితాః ॥ ౫౪ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాందిశంతుఫలమీ
ప్సితం । వృషరాజోమహాతేజా మహామేఘసమస్వనః ॥ ౫౫ ॥ మేరుమం
దరకైలాస హిమాద్రిశిఖరోపమః । శితాభ్రశిఖరాకార కకుదాపరిశో
భితః ॥ ౫౬ ॥ మహాభోగీంద్రకల్పేన వాలేనచవిరాజితః । రక్తాస్యశ్శృం
గచరణో రక్తప్రాయవిలోచనః ॥ ౫౭ ॥ పీవరోన్నతసర్వాంగ స్సచారు
గమనోజ్వలః । ప్రశస్తలక్షణశ్శ్రీమాన్ ప్రజ్వలన్మణిభూషణః ॥ ౫౮
శివప్రియశ్శివాసక్త శ్శివయోర్ధ్వజవాహనః । తథాతచ్చరణన్యాస సభా
వితాఽపరవిగ్రహః ॥ ౫౯ ॥ గోరాజపురుషశ్శ్రీమాం ఛ్ఛ్రీమచ్ఛూలవరా
యుధః । తయోరాజ్ఞాంపురస్కృత్య సమేకామంప్రయచ్ఛతు ॥ ౬౦ ॥
నందీశ్వరోమహాతేజా నగేంద్రతనయాత్మజః । సనారాయణకైర్దేవై
ర్నిత్యమభ్యర్చ్యవందితః ॥ ౬౧ ॥ శర్వస్యాంతఃపురద్వారీ సార్ధంపరిజనై
స్థితః । సర్వేశ్వరసమప్రఖ్య స్సర్వాసురవిమర్దనః ॥ ౬౨ ॥ సర్వేషాంశి
వధర్మాణా మధ్యక్షత్వేభిషేచితః । శివప్రియశ్శివాసక్తః శ్రీమచ్ఛూలవ
రాయుధః । ౬౩ ॥ శివాశ్రితేషుసంసక్త స్త్వనురక్తశ్చతైరపి। సత్కృత్య
శివయోరాజ్ఞాం సమేకామంప్రయచ్ఛతు । ౬౪ ॥ మహాకాలోమహాబా
హు ర్మహాదేవఇవాపరః । మహాదేవాశ్రితానాంతు నిత్యమేవాభిరక్షితః
౬౫ ॥ శివప్రియశ్శివాసక్త శ్శివయోరర్చకస్సదా । సత్కృత్యశివయోరా
జ్ఞాం సమేదిశతుకాంక్షితం । ౬౬ ॥ సర్వశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞ శ్శాస్తావిష్ణోః
పరాతనుః । మహామోహాత్మతనయోమధుమాంసాసవప్రియః ॥ ౬౭ ॥
తయోరాజ్ఞాంపురస్కృత్య సమేకామంప్రయచ్ఛతు । బ్రహ్మాణీచైవ
మాహేశీకౌమారీవైష్ణవీపరా ॥ ౬౮ ॥ వారాహీచైవమాహేంద్రీచా
ముండాచండవిక్రమా । ఏతావై మాతరస్సప్తసర్వలోకస్యమాతరః॥ ౬౯
ప్రార్థితంమేప్రయచ్ఛంతు పరమేశ్వరశాసనాత్ । మత్తమాతంగవద

నో గంగోమాశంకరాత్మజః ॥ ౨౦ ॥ ఆకాశదేహో దిగ్బాహుః సోమసూ
ర్యాగ్నిలోచనః । ఐరావతాదిభిర్దివ్యైః దిగ్గజైర్నిత్యమర్చితః ॥ ౨౧ ॥
శివజ్ఞానమదోద్భిన్నస్త్రిదశానామవిఘ్నకృత్ । విఘ్నకృచ్చాసురా
దీనాం విఘ్నేశశ్శివభావితః ॥ ౨౨ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం సమేదిశ
తుకాంక్షితం । షణ్ముఖశ్శివసంభూతశ్శక్తివజ్రధరః ప్రభుః ॥ ౨౩ ॥
అగ్నేశ్చతనయో దేవో హ్యపర్ణాతనయః ప్రభుః । గంగాయాశ్చగణాం
బాయాః కృత్తికాయాస్తథైవచ ॥ ౨౪ ॥ విశాఖేనచశాఖేన నైగమేయేన
చావృతః । ఇంద్రజిచ్చేంద్రసేనానీస్తారకాసురజిత్తథా ॥ ౨౫ ॥ శైలా
నాంమేరుముఖ్యానాం వేధకశ్చస్వతేజసా । తప్తచామీకరప్రఖ్యశ్శత
పత్రదళేక్షణః ॥ ౨౬ ॥ కుమారస్సుకుమారాణాం రూపోదాహరణంమ
హాత్ । శివప్రియశ్శివాసక్తశ్శివపాదార్చకస్సదా ॥ ౨౭ ॥ సత్కృత్యశి
వయోరాజ్ఞాం సమేదిశతుకాంక్షితం । జ్యేష్ఠావరిష్ఠావరదా శివయోః పూ
జనేరతా ॥ ౨౮ ॥ తయోరాజ్ఞాంపురస్కృత్య సామేదిశతుకాంక్షితం ।
త్రైలోక్యవందితాసాక్షాదులూకాకారాగణాంబికా ॥ ౨౯ ॥ జగత్సృష్టి
వివృద్ధ్యర్థం బ్రహ్మణాభ్యర్థితాశివాత్ । శివాయాః ప్రవిభక్తాయా
భ్రువోరంతరస్సృతా ॥ ౩౦ ॥ దాక్షాయణీసతీమేనాతథా హైమవతీ
హ్యుమా । కౌశికాయాశ్చజననీ భద్రకాళ్యాస్తథైవచ ॥ ౩౧ ॥ అప
ర్ణాయాశ్చజననీ పాటలాయాస్తథైవచ । శివార్చనరతానిత్యం రు
ద్రాణీరుద్రవల్లభా ॥ ౩౨ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం సమేదిశతుకాం
క్షితం । చండస్సర్వగణేశాన శ్శంభోర్వదనసంభవః ॥ ౩౩ ॥ సత్కృత్యశి
వయోరాజ్ఞాం సమేదిశతుకాంక్షితం । వృషభోనామగణపో వృషవా
హపదార్చకః ॥ ౩౪ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం సమేదిశతుకాంక్షి
తం । పింగళోనామగణపశ్శివాసక్తశ్శివప్రియః ॥ ౩౫ ॥ ఆజ్ఞయాశివ
యోరేవ సమేకామంప్రయచ్ఛతు । భృంగీశోనామగణపశ్శివారాధన
తత్పరః ॥ ౩౬ ॥ ప్రయచ్ఛతుసమేకామం పత్యురాజ్ఞాపురస్సరం । వీరభ
ద్రోమహాతేజా హిమకుందేందుసన్నిభః ॥ ౩౭ ॥ భద్రకాళీప్రియోని
త్యం మాతౄణాంచాభిరక్షితా । యజ్ఞస్యచశిరోహర్తా దక్షస్యచదురాత్మ
నః ॥ ౩౮ ॥ ఉపేంద్రేంద్రయమాదీనాం దేవానామంగతక్షకః । శివస్యా

నుచరశ్శ్రీమాం ఛ్ఛివశాసనపాలకః॥౮౯॥ శివయోశ్శాసనాదేవ సమే
దిశతుకాంక్షితం । సరస్వతీమహేశస్య వాక్సరోజసముద్భవా॥౯౦॥
శివయోఃపూజనేనిత్యం సామేదిశతుకాంక్షితం ।విష్ణోర్వక్షస్థితాలక్ష్మీ శ్శి
వయోఃపూజనేరతా॥౯౧॥ శివయోశ్శాసనాదేవ సామేదిశతుకాంక్షి
తం । మహామోటీమహాదేవ్యాః పాదపూజాపరాయణా॥౯౨॥ తస్యా
ఏవనియోగేన సామేదిశతుకాంక్షితం । కౌశికీసింహమారూఢా పార్వ
త్యాఃపరమాసుతా॥౯౩॥ విష్ణోర్నిద్రామహామాయా మహామహిష
మర్దినీ । నిశుంభశుంభసంహర్త్రీ మధుమాంసాశనప్రియా॥౯౪॥ స
త్కృత్యశాసనంమాతు స్సామేకామంప్రయచ్ఛతు । రుద్రారుద్రసమప్ర
ఖ్యాః ప్రమథాఃప్రథితౌజసః॥౯౫॥ భూతాఖ్యాశ్చమహావీర్యా మహా
దేవసమప్రభాః । నిత్యముక్తానిరుపమా నిర్ద్వంద్వానిరుపప్లవాః॥౯౬॥
సశక్తయస్సానుచరా స్సర్వలోకనమస్కృతాః । సర్వేషామేవలోకానాం
సృష్టిసంహరణక్షమాః॥౯౭॥ పరస్పరానురక్తాశ్చ పరస్పరమనువ్రతాః
పరస్పరమతిస్నిగ్ధాః పరస్పరనమస్కృతాః॥౯౮॥ శివప్రియతమానిత్యం
శివలక్షణలక్షితాః । సౌమ్యాఘోరా స్తథామిశ్రా శ్చాంతరాద్వయా
త్మికాః॥౯౯॥ విరూపాశ్చసురూపాశ్చ నానారూపధరా స్తథా । స
త్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం తేమేకామందిశంతువై॥౧౦౦॥ దేవ్యాఃప్రియ
సఖీవర్గో దేవీలక్షణలక్షితః । సహితోరుద్రకన్యాభి శ్శక్తిభిశ్చాప్యనేకశః
౧౦౧॥ తృతీయావరణేశంభో ర్భక్త్యానిత్యంసమర్చితః । సత్కృత్యశివ
యోరాజ్ఞాం సమేదిశతుమంగళం॥౧౦౨॥ దివాకరోమహేశస్య మూ
ర్తిర్దీప్తసుమండలః । నిర్గుణోగుణసంకీర్ణ స్తథైవగుణకేవలః॥
౧౦౩॥ అవికారాత్మకశ్చాద్య స్తతస్సామాన్యవిక్రియః । అసాధారణక
ర్మాచ సృష్టిస్థితిలయక్రమాత్॥౧౦౪॥ ఏవంత్రిధాచతుర్ధాచ విభక్తః
పంచధాపునః । చతుర్థావరణేశంభోః పూజితశ్చానుగైస్సహ॥౧౦౫॥
శివప్రియశ్శివాసక్త శ్శివపాదార్చనేరతః । సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం స
మేదిశతుమంగళం॥౧౦౬॥ దివాకరషడంగాని ఆదిత్యాద్యాశ్చమూ
ర్తయః । ఆదిత్యోభాస్కరోభానూ రవిశ్చేత్యనుపూర్వశః॥౧౦౭॥ అ
ర్కోబ్రహ్మాతథారుద్రో విష్ణుశ్చాదిత్యమూర్తయః । సర్వేశివార్చన

ఽతా శ్శివసద్భావభావితాః ॥ ౧౦౮ ॥ విస్తారాసుతరాబోధి న్యాప్యా
యిన్యపరాపునః । ఉషాప్రభాతథాప్రజ్ఞా సంధ్యాచేత్యపిశక్తయః ॥
౧౦౯ ॥ సోమాదికేతుపర్యంతా గ్రహాశ్చశివభావితాః । శివయోరాజ్ఞ
యాను న్నామంగళంప్రదిశంతుమే ॥ ౧౧౦ ॥ అథవాద్వాదశాదిత్యా స్త
థాద్వాదశరాశయః । ఋషయోదేవగంధర్వాః పన్నగాప్సరసాంగణాః
౧౧౧ ॥ గ్రామణ్యశ్చతథాయక్షా రాక్షసాశ్చాసురా స్తథా । సప్తసప్త
గణా శ్చైతే సప్తఛందోమయాహయాః । ౧౧౨ ॥ వాలఖిల్యగణా శ్చై
వ సర్వేశివపదార్చకాః । సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం మంగళంప్రదిశంతు
మే ॥౧౧౩ ॥ బ్రంహ్మాథదేవదేవస్య మూర్తిర్భూమండలాధిపః। చతుష్ష
ష్టిగుణైశ్వర్యో బుద్ధితత్త్వప్రతిష్ఠితః ॥ ౧౧౪ ॥ నిర్గుణోగుణసంకీర్ణ స్త
థైవంగుణకేవలః । అవికారాత్మకోదేవ స్తతస్సాధారణఃపరః ॥ ౧౧౫ ॥
అసాధారణకర్మాచసృష్టిస్థితిలయక్రమాత్। ఏవంత్రిధాచతుర్ధాచ విభక్తః
పంచధాపునః ॥ ౧౧౬ ॥ చతుర్థావరణేశంభోః పూజితశ్చసహానుగైః
శివప్రియశ్శివాసక్త శ్శివపాదార్చనేతరః ॥ ౧౧౭ ॥ సత్కృత్యశివయోరా
జ్ఞాం సమేదిశతుమంగళం । హిరణ్యగర్భోలోకేశో విరాట్కాలశ్చపూ
రుషః ॥ ౧౧౮ ॥ సనత్కుమారస్సనకస్స నందశ్చసనాతనః । ప్రజా
నాంపతయ శ్చైవ దక్షాద్యాబ్రంహ్మసూనవః ।౧౧౯ । ఏకాదశసపత్నీ
కా ధర్మస్సంకల్పఏవచ । శివార్చనరతా శ్చైతే శివభక్తిపరాయణాః ॥
౧౨౦ । శివాజ్ఞావశగాస్సర్వే క్షేమంకుర్వంతుసర్వదా। చత్వారశ్చతథా
వేదా స్సేతిహాసపురాణకాః ॥ ౧౨౧ ॥ ధర్మశాస్త్రాదివిద్యాభి ర్వైదికీభి
స్సమన్వితాః । పరస్పరవిరుద్ధార్థా శ్శివైకప్రతిపాదకాః ॥ ౧౨౨ ॥ స
త్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం మం ళంప్రదిశంతుమే । అథరుద్రోమహాదేవ
శ్శంభోర్మూర్తిర్గరీయసీ॥ ౧౨౩ ॥ వాహ్నేయమండలాధీశః పౌరుషైశ్వ
ర్యవాన్ప్రభుః । శివాభిమానసంపన్నో నిర్గుణస్త్రిగుణాత్మకః ॥ ౧౨౪
కేవలంసాత్వికశ్చాపి రాజసశ్చైవతామసః । అవికారరతస్సర్వేతత
స్తుసమవిక్రియః ॥ ౧౨౫ ॥ అసాధారణకర్మాచ సృష్ట్యాదికరణాత్పృథక్
బ్రంహ్మణోపిశిరశ్ఛేత్తా జనక స్తస్యతత్సుతః ॥౧౨౬ ॥ జనక స్తనయశ్చా
పి విష్ణోరపినియామకః । బోధకశ్చతయోర్నిత్య మనుగ్రహకరఃప్రభుః,

౧౨౭ ॥ అండస్యాంతర్బహిర్వర్తీ రుద్రలోకద్వయాధికః । శివప్రియశ్శి
వాసక్త శ్శివపాదార్చనేరతః ॥ ౧౨౮ ॥ శివస్యాజ్ఞాంపురస్కృత్య సమే
దిశతుమంగళం। తస్యబ్రహ్మాషడంగాని విద్యేశానాంతథాష్టకం ॥౧౨౯
చత్వారోమూర్తి భేదాశ్చ శివపూర్వాశ్శివార్చకాః । శివోభవోహర
శ్చైవ మృడశ్చైవతథాపరః॥ ౧౩౦ ॥ శివస్యాజ్ఞాంపురస్కృత్య మంగళం
ప్రదిశంతుమే । అథవిష్ణుర్మహేశస్య శివస్యైవపరాతనుః ॥ ౧౩౧ ॥ వా
రితత్వాధిపస్సాక్షా దవ్యక్తపదసంస్థితః । నిర్గుణస్సత్వబహుళ స్త థైవ
గుణకేవలః ॥ ౧౩౨ ॥ అవికారాభిమానీచ త్రిసాధారణవిక్రియః । అసా
ధారణకర్మాచ సృష్ట్యాదికరణాత్పృథక్ ॥ ౧౩౩ ॥ దక్షిణాంగభవేనాపి
స్పర్ధమానస్స్వయంభువా । అద్యేనబ్రహ్మణాసాక్షాత్సృష్టస్స్రష్టాచత
స్యతు ॥ ౧౩౪ ॥ అండస్యాంతర్బహిర్వర్తీ విష్ణులోకద్వయాధిపః । అ
సురాంతకరశ్చక్రీ శక్రస్యాపితథానుజః ॥ ౧౩౫ ॥ ప్రాదుర్భూతశ్చదశధా
భృగుశాపాచ్ఛలాదిహ । భూభారనిగ్రహార్థాయ స్వేచ్ఛయా·తర తి
తౌ ॥ ౧౩౬ ॥ అప్రమేయబలో మాయీ మాయయామోహయన్ జగత్
మూర్తిం కృత్వామహావిష్ణుం సదావిష్ణుమథాపివా ॥ ౧౩౭ ॥ వైష్ణవైః పూ
జితో నిత్యం మూర్తిత్రయమయాసనే । శివప్రియశ్శివాసక్త శ్శివపాదా
ర్చనేరతః ॥ ౧౩౮ ॥ శివస్యాజ్ఞాంపురస్కృత్య సమేదిశతుమంగళం। వా
సుదేవోనిరుద్ధశ్చ ప్రద్యుమ్నశ్చతతఃపరః ॥ ౧౩౯ ॥ సంకర్షణస్సమా
ఖ్యాత శ్చతస్రోమూర్తయోహరేః । మత్స్యఃకూర్మోవరాహశ్చ నార
సింహశ్చవామనః ॥ ౧౪౦ ॥ రామత్రయంతథాకృష్ణో విష్ణుస్తురగవక్త్రి
కః । చక్రంనారాయణస్యాస్త్రం పాంచజన్యంచశార్ఙ్గకం ॥ ౧౪౧ ॥ స
త్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం మంగళంప్రదిశంతుమే । ప్రభాసరస్వతీగౌరీ ల
క్ష్మీశ్చశివభావితా ॥ ౧౪౨ ॥ శివయోశ్శాసనాదేతా మంగళంప్రదిశంతు
మే । ఇంద్రోగ్నిశ్చ యమశ్చైవ నిఋతి ర్వరుణస్తథా ॥
౧౪౩ ॥ వాయుస్సోమఃకుబేరశ్చ తథేశానస్త్రిశూలధృక్ । సర్వేశివా
ర్చనరతా శ్శివసద్భావభావితాః ॥ ౧౪౪ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాంమం
గళంప్రదిశంతుమే । త్రిశూలమథవజ్రంచ తథాపరశుసాయకౌ ॥ ౧౪౫ ॥
ఖడ్గపాశాంకుశాశ్చైవపినాకశ్చాయుధోత్తమః। దివ్యాయుధానిదేవస్యదే

వ్యాశ్చైతాసినిత్యశః ॥ ౧౪౬ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం రక్షాంకుర్వం
తు మే సదా । వృషరూపధరోధర్మస్సౌరభేయోమహాబలః । ౧౪౭ ॥ శా
డబాఖ్యానలస్పర్ధీ పంచగోమాతృభిర్యుతః । వాహనత్వమనుప్రాప్త స్త
పసాఽ రమేశయోః ॥ ౧౪౮ ॥ తయోరాజ్ఞాంపురస్కృత్య సమేకామం
ప్రయచ్ఛతు । నందాసుభద్రాసురభిస్సుశీలాసుమనాస్తథా ॥ ౧౪౯ ॥ పం
చగోమాతరస్త్వేతా శ్శివలోకేవ్యవస్థితాః । శివభక్తిపరానిత్యంశివార్చ
నపరాయణాః ॥ ౧౫౦ ॥ శివయోశ్శాసనాదేవ దిశంతుమమవాంఛితం
క్షేత్రపాలోమహాతేజా నీలజీమూతసన్నిభః ॥ ౧౫౧ ॥ దంష్ట్రాకరాళవ
దన స్ఫురద్రక్తాధరోజ్వలః । రక్తోర్ధ్వమూర్ధజశ్శ్రీమాం భ్రుకుటీకుటిలే
క్షణః ॥ ౧౫౨ ॥ రక్తవృత్తత్రినయన శ్శశిపన్నగభూషణః । నగ్నస్త్రిశూల
పాశాసి కపాలోద్యతపాణికః ॥ ౧౫౩ ॥ భైరవోభైరవైస్సిద్ధై ర్యోగి
నీభిశ్చసంవృతః । క్షేత్రేక్షేత్రేసమాసీనః స్థితోయోరక్షకస్సతాం ॥౧౫౪
శివప్రణామపరమ శ్శివసద్భావభావితః । శివాశ్రితాన్విశేషేణ రక్షన్పు
త్రానివౌరసాన్ ॥ ౧౫౫ ॥ సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం
సమేదిశతుమంగళం । తాలజంఘాదయస్తస్య ప్రథమావరణేర్చితాః ॥
౧౫౬ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం చత్వారస్సమవంతుమాం భైరవా
ద్యాశ్చయేచాన్యేసమంతాత్తస్యవేష్టితాః ॥ ౧౫౭ ॥ తేపిమామనుగృ
హ్ణంతుశివశాసనగౌరవాత్ । నారదాద్యాశ్చమునయో దివ్యాదేవై
శ్చపూజితాః ॥ ౧౫౮ ॥ సాధ్యాశ్చైవతుయేదేవా జనలోకనివాసినః । వి
నివృత్తాధికారాశ్చ మహర్లోకనివాసినః ॥ ౧౫౯ ॥ మహర్షయస్త
థాన్యేచ వైమానికగణైస్సహ । సర్వేశివార్చనరతా శ్శివాజ్ఞావశవర్తి
నః ॥ ౧౬౦ ॥ శివయోరాజ్ఞయామహ్యాం దిశంతుమమకాంక్షితం । గం
ధర్వాద్యాః పిశాచాంతాశ్చతస్రోదేవయోనయః ॥ ౧౬౧ ॥ సిద్ధావిద్యా
ధరాద్యాశ్చయేఽపిచాన్యేనభశ్చరాః । అసురారాక్షసాశ్చైవపాతాళతల
వాసినః ॥ ౧౬౨ ॥ అనంతాద్యాశ్చనాగేంద్రావైనతేయాదయోద్విజాః ।
కూష్మాండాః ప్రేతబేతాళా గ్రహాభూతగణాఃపరే ॥ ౧౬౩ ॥ డాకిన్యశ్చా
పియోగిన్య శ్శాకిన్యశ్చాపితాదృశః । క్షేత్రారామగృహాదీని తీర్థాన్యా
యతనానిచ ॥ ౧౬౪ ॥ ద్వీపాస్సముద్రానద్యశ్చ తథాచాన్యేసరాంసిచ

వ్యాశ్చైతాసినిత్యశః ॥ ౧౪౬ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం రక్షాంకుర్వం
తుమేసదా । వృషరూపధరోధర్మస్సౌరభేయోమహాబలః । ౧౪౭ ॥ భా
ండభాఖ్యానలస్పర్థి పంచగోమాతృభిర్యుతః । వాహనత్వమనుప్రాప్తస్త
పసాఽరమేశయోః ॥ ౧౪౮ ॥ తయోరాజ్ఞాంపురస్కృత్య సమేకామం
ప్రయచ్ఛతు । నందాసుభద్రాసురభిస్సుశీలాసుమనాస్తథా ॥ ౧౪౯ ॥ పం
చగోమాతరస్త్వేతా శ్శివలోకేవ్యవస్థితాః । శివభక్తిపరానిత్యంశివార్చ
నపరాయణాః ॥ ౧౫౦ ॥ శివయోశ్శాసనాదేవ దిశంతుమమవాంఛితం
క్షేత్రపాలోమహాతేజా నీలజీమూతసన్నిభః ॥ ౧౫౧ ॥ దంష్ట్రాకరాళవ
దన స్ఫురద్రక్తాధరోజ్వలః । రక్తోర్ధ్వమూర్ధజశ్శ్రీమాన్ భ్రుకుటీకుటిలే
క్షణః ॥ ౧౫౨ ॥ రక్తవృత్తత్రినయన శ్శశిపన్నగభూషణః । నగ్నస్త్రిశూల
పాశాసి కపాలోద్యతపాణికః ॥ ౧౫౩ ॥ భైరవోభైరవైస్సిద్ధై ర్యోగి
నీభిశ్చసంవృతః । క్షేత్రేక్షేత్రేసమాసీనః స్థితోయోరక్షకస్సతాం ॥ ౧౫౪
శివప్రణామపరమ శ్శివసద్భావభావితః । శివాశ్రితాన్విశేషేణ రక్షన్పు
త్రానివౌరసాత్ ॥ ౧౫౫ ॥ సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం
సమేదిశతుమంగళం । తాలజంఘాదయస్తస్య ప్రథమావరణేర్చితాః ॥
౧౫౬ ॥ సత్కృత్యశివయోరాజ్ఞాం చత్వారస్సమవంతుమాం భైరవా
ద్యాశ్చయేచాన్యేసమంతాత్తస్యవేష్టితాః ॥ ౧౫౭ ॥ తేపిమామనుగృ
హ్ణంతుశివశాసనగౌరవాత్ । నారదాద్యాశ్చమునయో దివ్యాదేవై
శ్చపూజితాః ॥ ౧౫౮ ॥ సాధ్యాశ్చైవతుయేదేవా జనలోకనివాసినః । వి
నివృత్తాధికారాశ్చ మహాలోకనివాసినః ॥ ౧౫౯ ॥ మహర్షయస్త
థాన్యేచ వైమానికగణైస్సహ । సర్వేశివార్చనరతా శ్శివాజ్ఞావశవర్తి
నః ॥ ౧౬౦ ॥ శివయోరాజ్ఞయామహ్యం దిశంతుమమకాంక్షితం । గం
ధర్వాద్యాః పిశాచాంతాశ్చతస్రోదేవయోనయః ॥ ౧౬౧ ॥ సిద్ధావిద్యా
ధరాద్యాశ్చయేఽపిచాన్యేనభశ్చరాః । అసురారాక్షసాశ్చైవపాతాళతల
వాసినః ॥ ౧౬౨ ॥ అనంతాద్యాశ్చనాగేంద్రావైనతేయాదయోద్విజాః ।
కూష్మాండాఃప్రేతబేతాళా గ్రహాభూతగణాఃపరే ॥ ౧౬౩ ॥ డాకిన్యశ్చా
పియోగిన్య శ్శాకిన్యశ్చాపితాదృశః । క్షేత్రారామగృహాదీని తీర్థాన్యా
యతనానిచ ॥ ౧౬౪ ॥ ద్వీపాస్సముద్రానద్యశ్చ తథాచాన్యేసరాంసిచ

స్తికాః ॥ ౧౮౨ ॥ సర్వేమామనుగృహ్ణంతు సంతశ్శంసంతుమంగళం ।
నమశ్శివాయసాంబాయ ససుతాయాదిహేతవే ॥ ౧౮౩ ॥ పంచావరణ
రూపేణ ప్రపంచేనావృతాయతే । ఇత్యుక్త్వాదండవద్భూమౌ ప్రణిపత్య
శివంశివాం ॥ ౧౮౪ ॥ జపేత్పంచాక్షరీంవిద్యా మష్టోత్తరశతంపరాం ।
తథైవశక్తివిద్యాంచ జపిత్వాతత్సమర్పణం ॥ ౧౮౫ ॥ కృత్వాక్షమాప
యిత్వేశం పూజాశేషంసమాపయేత్ । ఏతత్పుణ్యతమంస్తోత్రం శివ
యోర్హృదయంగమం ॥ ౧౮౬ ॥ సర్వాభీష్టప్రదంసాక్షా ద్భుక్తిము
క్త్యేకసాధనం । యఇదంకీర్తయేన్నిత్యం శృణుయాద్వాసమాహితః ॥
౧౮౭ ॥ సవిధూయాశుపాపాని శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ । గోఘ్న
శ్చైవకృతఘ్నశ్చ వీరహాభ్రూణహాపివా ॥ ౧౮౮ ॥ శరణాగతఘాతీచ
మిత్రవిస్రంభఘాతకః । దుష్టఃపాపసమాచారో మాతృహాపితృహాపివా ॥
౧౮౯ ॥ స్తవేనాయుతజప్యేన తత్తత్పాపాత్ప్రముచ్యతే । దుస్వప్నాది
మహానర్థ సూచకేషుభయేషుచ ॥ ౧౯౦ ॥ యదిసంకీర్తయేదేత న్నత
తోఽనర్థవాగ్భవేత్ । ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం యచ్చాన్యదపివాంఛి
తం ॥ ౧౯౧ ॥ స్తోత్రస్యాస్యజపేసమ్యక్ తత్సర్వంలభతేనరః । అసంపూ
జ్యశివంస్తోత్ర జపాత్ఫలముదాహృతం ॥ ౧౯౨ ॥ సంపూజ్యచజపేత్తస్య
ఫలంవక్తుంనసశక్యతే । ఆస్తామియంఫలావాప్తి రేతస్మిన్కీర్తితేసతి ॥
౧౯౩ ॥ సార్ధమంబికయాదేవః శ్రుత్వేదందివితిష్ఠతి । తస్మాన్నభసిసంపూ
జ్య దేవదేవంసహోమయా ॥ ౧౯౪ ॥ కృతాంజలిపుటస్తిష్ఠన్ స్తోత్ర
మేతదుదీరయేత్ ॥ ఇతిశ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితా
యా ముత్తరభాగే చతుర్వింశోధ్యాయః ॥ ౨౪.

—(అథ పంచవింశోధ్యాయః)—

ఉపమన్యురువాచ ॥ ఏతత్తేకథితంకృష్ణ కర్మేహాముత్రసిద్ధిదం ।
క్రియాతపోజపధ్యాన సముచ్చయమయంపరం ॥ ౧ ॥ అథవక్ష్యామిశై

—[కృతికర్మణఃఫల ప్రాప్త్యై శుచిత్వ కథనం.]—

వానా మిహైవఫలదంనృణాం। పూజాహోమజపధ్యాన తపోదానమ
యంమహత్ ॥ ౨ ॥ తత్రసంసాధయేత్పూర్వం మంత్రమంత్రార్థవిత్త
మః । దృష్టసిద్ధికరంకర్మ నాన్యథాఫలదంయతః ॥ ౩ ॥ సిద్ధమంత్రోప్య

దృష్టేన ప్రబలేనతు కేనచిత్ । ప్రతిబంధఫలంకర్మ నకుర్యాత్సహసాబుధః ॥ ౪ ॥ తస్యతుప్రతిబంధస్య కర్తుంశక్యేహ నిష్కృతిః । పరీక్ష్యశకునాద్యైస్తు తదానిష్కృతిమాచరేత్ ॥ ౫ ॥ యోఽన్యథాకురుతే మోహాత్కర్మైహికఫలంనరః । న తేనఫలభాక్సస్యాత్ప్రాప్నుయాచ్చోపహాస్యతాం ॥ ౬ ॥ అవిశ్రబ్ధోనకుర్వీత కర్మదృష్టఫలంక్వచిత్ । సఖల్వశ్రద్ధధానస్స్యాన్నాశ్రద్ధఃఫలమృచ్ఛతి॥ ౭ ॥ నాపరాధోఽస్తిదేవస్య కర్మాణ్యపితునిష్ఫలా । యథోక్తకారిణాంపుంసా మిహైవఫలదర్శనాత్ ॥ ౮ ॥ సాధకస్సిద్ధమంత్రశ్చ నిరస్తప్రతిబంధకః । విశ్వస్తశ్రద్ధధానశ్చ కుర్వన్నాప్నోతితత్ఫలం ॥ ౯ ॥ అథవాతత్ఫలావాప్త్యై బ్రహ్మచర్యరతోభవేత్ । రాత్రౌహవిష్యమశ్నీయా త్పాయసంవాఫలానివా ॥ ౧౦ ॥ హింసాదియన్నిషిద్ధం స్యాన్నకుర్యాన్మనసాపితత్ । తథాభస్మానులిప్తాంగ స్సువేషశ్శుచిర్భవేత్ ॥ ౧౧॥ ఇత్థమాచారవాన్భూత్వా స్వానుకూలేశుభేహని । పూర్వోక్తలక్షణేదేశే పుష్పదామాద్యలంకృతే ॥ ౧౨ ॥ ఆలిప్యశకృదాభూమిం హస్తమానావరాంతథా । విలిఖేత్కమలంభద్రం దీప్యమానంస్వతేజసా ॥ ౧౩ ॥ తప్తజాంబూనదమయ మష్టపత్రంసకేసరం । మధ్యేకర్ణికయాయుక్తం సర్వరత్నైరలంకృతం ॥౧౪ ॥ స్వాకారసదృశేనైవ నాళేనచసమన్వితం । తాదృశేస్వర్ణనిర్మాణే కందేసమ్యక్ప్రతిష్ఠితం ॥ ౧౫ ॥ తత్రాణిమాదికంసర్వం సంకల్ప్యమనసాపునః । రత్నజంవాథసౌవర్ణం స్ఫాటికంవాసలక్షణం ॥ ౧౬ ॥ లింగంసవేదికంతత్ర స్థాపయిత్వావిధానతః । తత్రావాహ్యయజేద్దేవం సాంబంసగణమవ్యయం ౧౭ ॥ తత్రమాహేశ్వరీకల్ప్యామూర్తిర్మూర్తిమతఃప్రభోః । చతుర్భుజా చతుర్వక్త్రా సర్వాభరణభూషితా ॥ ౧౮ ॥ శార్దూలచర్మవసనాకించిద్విహసితాననా।వరదాభయహస్తాచమృగటంకధరాతథా ॥ ౧౯ ॥ అథవాష్టభుజాచింత్యా చింతకస్యయథారుచి । తథాత్రిశూలపరశుఖడ్గవజ్రాణిదక్షిణే ॥ ౨౦ ॥ వామేపాశాంకుశేశేతద్వఖేటంనాగంచబిభ్రతీ। బాలార్కసదృశప్రఖ్యా ప్రతివక్త్రంత్రిలోచనం ॥ ౨౧ ॥ తస్యాఃపూర్వముఖంసౌమ్యం స్వాకారసదృశప్రభం । దక్షిణంనీలజీమూతసదృశంఘోరదర్శనం ॥ ౨౨ ॥ ఉత్తరంవిద్రుమప్రఖ్యం నీలాలకవిభూషితం । పశ్చి

సంపూర్ణచంద్రాభం సౌమ్యమిందుకళాధరం ॥ ౨౩ ॥ తస్యాంకమండ
లారూఢా శక్తిర్మాహేశ్వరీపరా। మహాలక్ష్మీరితిఖ్యాతా శ్యామవర్ణా
మనోహరా ॥ ౨౪ ॥ మూర్తింకృత్వైవమాకారాం సకలీకృత్యచక్ర
మాత్ । మూర్తిమంతమథావాహ్య యజేత్పరమకారణం ॥ ౨౫ ॥
స్నానార్థంకల్పయేత్తత్ర పంచగవ్యంతుకాపిలం । పంచామృతంచపూర్ణా
నిబీజానిచవిశేషతః ॥ ౨౬ ॥ పురస్తాన్మండలంకృత్వా రత్నచూర్ణాద్యలం
కృతం । కర్ణికాయాంప్రవిన్యస్య ఈశానకలశంపునః ॥ ౨౭ ॥ సద్యా
దికలశాన్పశ్చాత్పరితస్తస్యకల్పయేత్ । త
తోవిద్యేశకలశాన ష్టౌపూర్వాదితఃక్రమాత్ ॥ ౨౮ ॥
తీర్థాంబుపూరితాన్కృత్వా సూత్రేణావేష్ట్యపూర్వవత్ । పుణ్య
ద్రవ్యాణినిక్షిప్య సకూర్చాన్సపిధానకం ॥ ౨౯ ॥ దుకూలాద్యైనవస్త్రైణ
సమాచ్ఛాద్యసమంతతః । సర్వత్రమంత్రంవిన్యస్య తత్తన్మంత్రపురస్సరం
౩౦ ॥ స్నానకాలేతుసంప్రాప్తే సర్వమంగళనిస్వనైః । పంచగవ్యాదిభిశ్చై
వ స్నాపయేత్పరమేశ్వరం ॥ ౩౧ ॥ తతఃకుశోదకాద్యాని స్వర్ణరత్నో
దకాన్యపి । గంధపుష్పాదిసిద్ధాని మంత్రసిద్ధానిచక్రమాత్ ॥ ౩౨ ॥ ఉ
ద్ధృత్యోద్ధృత్యమంత్రేణ తైస్తైస్స్నాప్యమహేశ్వరం । గంధాదిభిశ్చదీప్తాం
తం పూజాకర్మసమాచరేత్ ॥ ౩౩ ॥ ఫలావరస్యాదాలేప ఏకాదశఫ
లోత్తరః । సువర్ణరత్నపుష్పాణి పుష్పాణిసురభీణిచ ॥ ౩౪ ॥ నీలోత్ప
లాన్యుత్పలాని బిల్వపత్రాణ్యనేకశః । కమలానిచరత్నాని శ్వేతాన్యపి
చసంభవే । ౩౫ ॥ కృష్ణాగరుభవేద్ధూపః సకర్పూరాజ్యగుగ్గులః । కపి
లాఘృతసంసిద్ధా దీపాఃకర్పూరవర్తిజాః ॥ ౩౬ ॥ పంచబ్రహ్మషడం
గాని పూజ్యాన్యావరణానిచ । నివేద్యపయసాసిద్ధ స్సగుడాజ్యోమహాచ
రుః ॥ ౩౭ ॥ పాటలోత్పలపద్మాద్యైః పానీయంచసుగంధితం । పంచసౌ
గంధికోపేతం । తాంబూలంచసుసంస్కృతం॥ ౩౮ ॥ సువర్ణరత్నసిద్ధా
ని భూషణానివిశేషతః । వాసాంసిచవిచిత్రాణి సూక్ష్మాణిచనవానిచ ॥
౩౯ ॥ దర్శనీయానిదేయాని గానవాద్యాదిభిస్సహ । జపశ్చమూల
మంత్రస్య లక్షపరమసంఖ్యయా ॥ ౪౦ ॥ ఏకవారాత్త్యుత్తరాచ పూ
జాఫలవశాదిహ । దశసంఖ్యావరోహోమః ప్రతిద్రవ్యంశతోత్తరః

[illegible]ారరూపశ్శివశ్చింత్యో మారణోచ్చాటనాదిషు । శివలింగే శివా

—[మారణాదిహోమ క్రియాకథనం]—

గ్నౌ చ శాంతశ్శాంతిక పౌష్టికే ॥ ౪౨ ॥ ఆయసౌ స్రుక్స్రువౌ కార్యౌ
మారణాదిషు కర్మసు । తదన్యత్ర తు సౌవర్ణౌ శాంతికాద్యేషు కృత్స్న
శః ॥ ౪౩ ॥ దూర్వయా ఘృత గోక్షీర మిశ్రయా మధునా తథా । చరు
ణా సఘృతేనైవ కేవలం పయసాపి వా ॥ ౪౪ ॥ జుహుయాన్మృత్యువిజయే
తిలై రోగోపశాంతయే । ఘృతేన పయసా చైవ కమలైర్వ్యాథ కేవలైః ॥
౪౫ ॥ సమృద్ధికామో జుహుయాన్మహాదారిద్ర్యశాంతయే । జాతిపు
ష్పేణ వశ్యార్థీ జుహుయాత్సఘృతేన తు ॥ ౪౬ ॥ ఘృతేన కరవీరైశ్చ
కుర్యాదాకర్షణం ద్విజః । తైలేనోచ్చాటనం కుర్యాత్ స్తంభనం మధునా
పునః ॥ ౪౭ ॥ స్తంభనం సర్షపేనాపి లశునేన తు పాతనం । తాడనం రు
ధిరేణ స్యాత్ ఖరస్యోష్ట్రస్య చోభయోః ॥ ౪౮ ॥ మారణోచ్చాటనే
కుర్యాద్రోహిబీజైస్తిలాన్వితైః । విద్వేషణం చ తైలేన కుర్యాల్లాంగలక
స్య తు ॥ ౪౯ ॥ బంధనం రోహిబీజేన సేనాస్తంభనమేవ చ । రక్తసర్ష
పసమ్మిశ్రైర్హోమద్రవ్యైరశేషతః ॥ ౫౦ ॥ హస్తయంత్రోద్భవైస్తై
లైర్జుహుయాదాభిచారికే కేకద్రూమతుషసంయుక్తైః కార్పాసాస్థిభిరేవ చ
॥ ౫౧ ॥ సర్షపైస్తైలసమ్మిశ్రైర్జుహుయాదాభిచారికే । జ్వరోపశాంతి
దం క్షీరం సౌభాగ్యఫలదం తథా ॥ ౫౨ ॥ సర్వసిద్ధికరో హోమః క్షౌద్రాజ్య
దధిభిర్యుతైః । క్షీరేణ తండులైశ్చైవ చరుణా కేవలేన వా ॥ ౫౩ ॥ శాంతి
కం పౌష్టికం వాపి సప్తభిస్సమిదాదిభిః । ద్రవ్యైర్విశేషతో హోమో వశ్య
మాకర్షణం తథా ॥ ౫౪ ॥ వశ్యమాకర్షణం చైవ శ్రీప్రదం చ విశేషతః
బిల్వపత్రైస్తు హవనం శత్రోర్విజయదం తథా । ౫౫ ॥ సమిధశ్శాంతికార్యే
షు పాలాశఖదిరాదికాః । కరవీరార్కజాః క్రూరాః కంటకిన్యస్తు నిగ్రహే ॥
౫౬ ॥ ప్రశాంతశ్శాంతికం కుర్యాత్ పౌష్టికం చ విశేషతః । నిర్ఘృణః క్రుద్ధ
చిత్తస్తు ప్రకుర్యాదాభిచారికం ॥ ౫౭ ॥ అతీవ దురవస్థాయాం ప్రతీకారాంతరం
న చేత్ । ఆతతాయినముద్దిశ్య న కుర్యాదాభిచారికం ॥ ౫౮ ॥ స్వరాష్ట్ర
పతిముద్దిశ్య న కుర్యాదాభిచారికం । యద్యాస్తికస్సుధర్మిష్ఠో మాన్యో వా
యోఽపి కోఽపి వా ॥ ౫౯ ॥ తముద్దిశ్యాపి నో కుర్యాదాతతాయినమప్యుత ।

మనసాకర్మణావాచా యోపికోపిశివాశ్రితః ॥ ౬౦ ॥ స్వరాష్ట్రపతిము ద్దిశ్య శివాశ్రితమథాపివా । కృత్వాభిచారికంకర్మసద్యోవిపిన శ్యేన్నరః ॥ ౬౧ ॥ స్వరాష్ట్రపాలకంతస్మాచ్ఛివభక్తంచకంచన । నహింస్యాదభిచారాద్యై ర్యదిచ్ఛేత్సుఖమాత్మనః ॥ ౬౨ ॥ అన్యంకమపినోద్దిశ్య కృత్వా వై మారణాదికం । పశ్చాత్తాపేనసంయుక్తః ప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ ॥ ౬౩ ॥ బాణలింగేపివాకుర్యా న్నిర్ధనోధనవానపి । స్వయంభూతేన వాలింగేఆర్షేకేదైవికేపివా ॥ ౬౪ ॥ అభావే హేమరత్నా నామశక్తౌచ తదార్జనే । మనసైవాచరేద్ధేత ద్రవ్యైర్వాప్రతిరూపకైః ॥ ౬౫ ॥ క్వచిదంశేతుయశ్శక్త స్త్వశక్తఃక్వచిదంశకే । సోపిశక్త్యనుసారేణ కుర్యాచ్చేత్ఫలమృచ్ఛతి ॥ ౬౬ ॥ కర్మణ్యనుష్ఠితేప్యస్మి న్ఫలంయత్రనదృశ్యతే ।

—(శివలింగపూజామాహాత్మ్యకథనం)—

ద్విస్త్రిర్వావర్తయే త్త్రతసర్వథాదృశ్యతేఫలం ॥ ౬౭ ॥ పూజోపయుక్తం యద్ద్రవ్యం హేమరత్నాద్యనుత్తమం । తత్సర్వంగురవేదద్యా ద్దక్షిణాంచ తతఃపృథక్ ॥ ౬౮ ॥ సచేన్నేచ్ఛతితత్సర్వం శివాయవినివేదయేత్ । అథవాశివభక్తేభ్యో నాన్యేభ్యస్తుప్రదాపయేత్ ॥ ౬౯ ॥ యస్స్వయంసాధయేచ్ఛక్త్యా గుర్వాదినిరపేక్షయా । సోప్యేవమాచరేదత్ర నగృహ్ణీయా త్స్వయంపునః ॥ ౭౦ ॥ స్వయంగృహ్ణాతియోలోభా త్పూజాంగద్రవ్యముత్తమం । కాంక్షితంనలభేన్మూఢో నాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౭౧ ॥ అర్చితంయత్తుతల్లింగం గృహ్ణీయాద్వానవాస్వయం । గృహ్ణీయాద్యదితన్నిత్యం స్వయంవాన్యోపివార్చయేత్ ॥ ౭౨ ॥ యథోక్తమేవకర్మైతదాచరేద్యోనపాయతః । ఫలంవ్యభిచరేన్నైవ మిత్యతఃకింప్రరోచకం ॥ ౭౩ తథాప్యుద్దేశతోవక్ష్యే కర్మణస్సిద్ధిముత్తమాం । అపిశత్రుభిరాక్రాంతో వ్యాధిభిర్వాప్యనేకశః ॥ ౭౪ ॥ మృత్యోరాస్యగతశ్చాపి ముచ్యతేనిరపాయతః । రాజాయతేతికృపణో రంకోవైశ్రవణాయతే ॥ ౭౫ ॥ కామాయతేవిరూపోపి వృద్ధోపితరుణాయతే । శత్రుర్మిత్రాయతేసద్యో విరోధీ కింకరాయతే ॥ ౭౬ ॥ విషాయతేతదమృతం విషమప్యమృతాయతే । స్థలాయతేసముద్రోపి స్థలమప్యర్ణవాయతే ॥ ౭౭ ॥ మహీధరాయతేశ్వభ్రం సచశ్వభ్రాయతేగిరిః । పద్మాకరాయతేవహ్ని స్సరోవైశ్వానరా

యతే ॥ ౭౭ ॥ వనాయతేయదుద్యానం తదుద్యానాయతేవనం । సిం
హాయతేమృగాఃక్షుద్ర స్సింహాఃక్రీడామృగాయతే ॥ ౭౮ ॥ స్త్రియోభిసారి
కాయంతే లక్ష్మీస్సుచరితాయతే । స్వైర ప్రేష్యాయతేవాణీఃకీర్తిస్తుగణి
కాయతే ॥ ౭౯ ॥ స్వైరాచారాయతే మేధా వజ్రసూచీయతేమనః ।
మహావాతాయతేశక్తి ర్బలంమత్తగజాయతే ॥ ౮౦ ॥ స్తంభాయతేమ
హోబాద్యోఽగ్నిశ్శత్రుపక్షేస్థితాక్రియా। శత్రుపక్షాయతేరీణాం సర్వఏవసు
హృజ్జనః ॥ ౮౨ ॥ శత్రవఃకుణపాయంతే జీవంతోపిసబాంధవాః ।
ఆపన్నోపిగతార్తిస్స్యాత్ స్వయంఖల్వమృతాయతే ॥ ౮౩ ॥ రసాయనాయ
తేనిత్య ముపథ్యమపిసేవితం । అనిశంక్రియమాణాపి రతిస్త్రీభిర్నవాయతే
౮౪ ॥ అనాగతాదికంసర్వం కరస్థామలకాయతే । యాదృచ్ఛికఫలా
యంతే సిద్ధయోప్యణిమాదయః ॥ ౮౫ ॥ బహునాత్రకిముక్తేన సర్వ
కామార్థసిద్ధిషు । అస్మిన్కర్మణినిర్వృత్తే త్వవాప్యం నవిద్యతే ॥ ౮౬ ॥
ఇతిశ్రీ శైవే మహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయా ముత్తరభాగే కా
మ్యపూజాదికథనంనామ పంచవింశోధ్యాయః ॥ ౨౫.

...(అథ షడ్వింశో ధ్యాయః)...

ఉపమన్యురువాచ ॥ అతఃపరంప్రవక్ష్యామి కేవలాముష్మికంవిధిం ।
నైతేనసదృశంకించి త్కర్మాస్తిభువనత్రయే ॥ ౧ ॥ పుణ్యాతిశయసం
యుక్తస్సర్వదేవై రనుష్ఠితః । బ్రహ్మణావిష్ణునాచైవ రుద్రేణచవిశేషతః॥
౨ ॥ ఇంద్రాదిలోకపాలైశ్చ సూర్యాద్యైర్నవభిర్గ్రహైః । విశ్వామిత్ర
వశిష్ఠాద్యై ర్బ్రహ్మవిద్భిర్మహర్షిభిః ॥ ౩ ॥ శ్వేతాగస్త్యదధీచాద్యైర
స్మాభిశ్చశివాశ్రితైః । నందీశ్వరమహాకాళ చండీశాద్యైర్గణేశ్వరైః । ౪
పాతాళవాసిభిర్దైత్యై శ్శేషాద్యైశ్చమహోరగైః । సిద్ధైర్యక్షైశ్చ

—] శివలింగపూజామాహాత్మ్యకథనం [—

గంధర్వైః రక్షోభూతపిశాచకైః ॥ ౫ ॥ స్వంస్వంపదమనుప్రాప్తం స
ర్వైరయమనుష్ఠితః। అనేనవిధినాసర్వే దేవాదేవత్వమాగతాః॥ ౬ ॥ బ్రా
హ్మబ్రహ్మత్వమాపన్నో విష్ణుర్విష్ణుత్వమాగతః । రుద్రోరుద్రత్వమా
పన్న ఇంద్రశ్చేంద్రత్వమాగతః । ౭ ॥ గణేశశ్చగణేశత్వ మనేనవిధినాగ
తః । సితచందనతోయేన లింగంస్నాప్యశివంశివాం ॥ ౮ ॥ శ్వేతైర్వికా

సితైః పద్మై స్సంపూజ్య ప్రణిపత్య చ । తత్ర పద్మాసనం రమ్యం కృత్వా లక్షణసంయుతం ॥ ౯ ॥ విధవేసతి హేమాద్యైః రత్నాద్యైర్వాప్యశక్తితః । మధ్యే కేసరజాలస్య స్థాప్యలంగం కనీయసం ॥ ౧౦ ॥ అంగుష్ఠప్రతిమం రమ్యం సర్వగంధమయం శుభం । దక్షిణే స్థాపయిత్వా తు బిల్వపత్రై స్సమర్చయేత్ ॥ ౧౧ ॥ అగురుం దక్షిణే పార్శ్వే పశ్చిమే తు మనశ్శిలాం । ఉత్తరే చందనం దద్యా ద్ధరితాలం తు పూర్వతః ॥ ౧౨ ॥ సుగంధైః కుసుమైర్రమ్యై ర్విచిత్రై శ్శుచిః పూజయేత్ । ధూపం కృష్ణాగురుం దద్యాత్సఘృతం చ సగుగ్గులుం ॥ ౧౩ ॥ వాసాంసి చాతిసూక్ష్మాణి వితానాని నివేదయేత్ । పాయసం ఘృతసంమిశ్రం ఘృతదీపాంశ్చ దాపయేత్ ॥ ౧౪ ॥ సర్వం నివేద్య మంత్రేణ తతో గచ్ఛేత్ప్రదక్షిణం । ప్రణమ్య భక్త్యా దేవేశం స్తుత్వా చాంతే క్షమాపయేత్ ॥ ౧౫ ॥ సర్వోపహారసంమిశ్రం తతో లింగం నివేదయేత్ । శివాయ శివమంత్రేణ దక్షిణామూర్తిమాశ్రితః ॥ ౧౬ ఏవం యోర్చయతే నిత్యం పంచగంధమయం శుభం । సర్వపాపవినిర్ముక్త శ్శివలోకే మహీయతే ॥ ౧౭ ॥ ఏతద్వ్రతోత్తమం గుహ్యం శివలింగమహావ్రతం । భక్తస్య తే సమాఖ్యాతం న దేయం యస్యకస్యచిత్ ॥ ౧౮ ॥ దేయం చ శివభక్తేభ్య శ్శివేన కథితం పురా ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీసంహితాయా ముత్తరభాగే శివపూజాకథనం నామ షడ్వింశోధ్యాయః ॥ ౨౬ * * * * * *

—[అథ సప్తవింశోధ్యాయః]—

ఉపమన్యురువాచ ॥ నిత్యనైమిత్తికామ్యా ద్యా సిద్ధిరిహకీర్తితా । సా సర్వా లభ్యతే సద్యో లింగబేరప్రతిష్ఠయా ॥ ౧ ॥ సర్వో లింగమయో లోక స్సర్వం లింగే ప్రతిష్ఠితం । తస్మాత్ప్రతిష్ఠితే లింగే భవేత్సర్వం ప్రతిష్ఠితం ॥ ౨ ॥ బ్రహ్మణా విష్ణునా వాపి రుద్రేణాన్యేన కేనవా । లింగప్రతిష్ఠా ముత్సృజ్య క్రియతే స్వపదస్థితిః ॥ ౩ ॥ కిమన్యదిహ వక్తవ్యం ప్రతిష్ఠాం ప్రతికారణం । ప్రతిష్ఠితం శివేనాపి లింగం విశ్వేశ్వరం యతః ॥ ౪ ॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన పరత్రేహ చ శర్మణే । స్థాపయేత్పరమేశస్య లింగం బేరమథాపి వా ॥ ౫ ॥ * శ్రీకృష్ణ ఉవాచ * కిమిదం లింగమాఖ్యాతం కథం లింగే మహేశ్వరః । కథం చ లింగభావోస్య కస్మాదస్మిన్ శివోర్చ్యతే ॥

౬॥ *ఉపమన్యురువాచ* అవ్యక్తంలింగమాఖ్యాతం త్రిగుణప్రభవాప్య
యం। అనాద్యనంతంవిశ్వస్య యదుపాదానకారణం॥ ౭॥ తదేవమూ
లప్రకృతి మాయాచగగనాత్మికా। తతఏవసముత్పన్నం జగదేతచ్చరా
చరం॥ ౮॥ అశుద్ధంచైవశుద్ధంయ చ్ఛుద్ధాశుద్ధంచతత్త్రిధా। తతశ్శివో
మహేశశ్చ రుద్రోవిష్ణుఃపితామహః॥ ౯॥ భూతానిచేంద్రియైర్జాతాలీయం
తేత్రశివాజ్ఞయా। అతఏవశివోలింగీ లింగమాజ్ఞాపయేద్యతః॥ ౧౦॥
యతోనతదనాజ్ఞాతం కార్యాయప్రభవేత్స్వతః। తతోజా
తస్యవిశ్వస్య తత్రైవవిలయోయతః॥ ౧౧॥ అనేనలింగతాతస్య భవే
న్నాన్యేనకేనచిత్। లింగంచశివయోర్దేహ స్తాభ్యాంయస్మాదధిష్ఠితం॥
౧౨॥ అతస్తత్రశివస్సాంబో నిత్యమేవసమర్చ్యతే। లింగవేదీమహాదేవీ
లింగంసాక్షాన్మహేశ్వరః॥ ౧౩॥ తయోస్సంపూజనాదేవ సచసాచసము
ర్చితౌ। నతయోర్లింగదేహత్వం విద్యతేపరమార్థతః॥ ౧౪॥ తతస్స్వ
తోవిశుద్ధౌతౌ దేహస్తదుపచారతః తదేవపరమాశక్తిశ్శివస్య పరమాత్మ
నః॥ ౧౫॥ శివశక్తిమదాజ్ఞాతం ప్రసూతేసచరాచరం। నతస్యమహి

[శివమాయామోహితయోర్బ్రహ్మవిష్ణ్వోః పరస్పరప్రశ్నః]

మాశక్యో వక్తుంవర్షశతైరపి॥ ౧౬॥ యేనాదౌమోహితౌస్యాతాం
బ్రహ్మనారాయణావపి। పురాత్రిభువనస్యాస్య ప్రలయేసముపస్థితే॥౧౭
వారిశయ్యాగతోవిష్ణు స్సుష్వాపానాకులస్సుఖం। యదృచ్ఛయాగతస్త
త్ర బ్రహ్మలోకపితామహః॥ ౧౮॥ దదర్శపుండరీకాక్షం స్వపంతంత
మనాకులం। మాయయామోహితశ్శంభో ర్విష్ణుమాహపితామహః॥
౧౯॥ కస్త్వంవదేత్యమర్షేణ ప్రహృత్యోత్థాప్యమాధవం। సతుహస్తప్ర
హారేణ తీక్ష్ణేనాభిహతఃక్షణాత్॥ ౨౦॥ ప్రబుద్ధోత్థాయశయనా ద్దద
ర్శపరమేష్ఠినం। తమాహచాంతస్సంక్రుద్ధ స్స్వయంన్నక్రుద్ధవద్ధరిః॥ ౨౧
కుతస్త్వమాగతోవత్స కస్మాత్త్వంవ్యాకులోవద। ఇతివిష్ణువచశ్శ్రుత్వా
ప్రభుత్వగుణసూచకః॥ ౨౨॥ రజసాబద్ధవైరస్తం బ్రహ్మాపునరభాషత।
వత్సేతిమాంకుతోబ్రూషేగురుశ్శిష్యమివాత్మనః॥ ౨౩॥ మాంనజానాసి
కింనాథం ప్రపంచోయస్యమేకృతిః। త్రిధాత్మానంవిభజ్యేదం సృష్ట్వాథ
పరిపాల్యతే॥ ౨౪॥ సంహరామినమేకశ్చి త్స్రష్టాజగతివిద్యతే। ఇత్యు

క్తే సతిసోప్యాహ బ్రహ్మాణంవిష్ణురవ్యయః ॥ ౨౫ ॥ అహమేవాదికర్తాస్య హర్తాచపరిపాలకః। భవానపిమమైవాంగా దవతీర్ణః పురావ్యయాత్ ॥ ౨౬ ॥ మన్నియోగాత్త్వమాత్మానం త్రిధాకృత్వాజగత్రయం సృజస్యవసిచాంతేత త్పునః ప్రతిసృజస్యపి ॥ ౨౭ ॥ విస్మృతోసిజగన్నాథం నారాయణమనామయం। తవాపిజనకంసాక్షా న్మామేవమవమన్యసే ॥ ౨౮ ॥ తవాపరాధోనాస్త్యత్ర భ్రాంతోసిమమమాయాయా। మత్ప్రసాదాదియంభ్రాంతి రప్యేప్యతితవాచిరాత్ ॥ ౨౯ ॥ శృణుసత్యంచతుర్వక్త్ర సర్వదేవేశ్వరోహ్యహం। కర్తాభర్తాచహర్తాచ నమమాస్తిసమోవిభుః ॥ ౩౦ ॥ ఏవమేవవివాదస్యా ద్బ్రహ్మవిష్ణ్వోపరస్పరం। అభవచ్చమహాయుద్ధం భైరవంరోమహర్షణం ॥ ౩౧ ॥ ముష్టిభిర్నిఘ్నతోస్త్రీ వంరజసాబద్ధవైరయోః। తయోర్దర్పాపహారాయ ప్రబోధాయచ

[—శివలింగోత్పత్తికధనం—]

దేవయోః ॥ ౩౨ ॥ మధ్యేసమావిరభవల్లింగమైశ్వరమద్భుతం। జ్వాలామాలాసహస్రాఢ్య మప్రమేయమనౌపమం ॥ ౩౩ ॥ క్షయవృద్ధివినిర్ముక్త మాదిమధ్యాంతవర్జితం। తస్యజ్వాలాసహస్రేణ బ్రహ్మవిష్ణూవిమోహితౌ ॥ ౩౪ ॥ విసృజ్యయుద్ధంకింత్వే తదిత్యచింతయతాంతదా। నతయోస్తస్యయాథాత్మ్యం ప్రబుద్ధమభవద్యథా ॥ ౩౫ ॥ తదాసముద్యతౌస్యాంతాం తస్యాద్యంతంపరీక్షితుం। తత్రహంసాకృతిర్బ్రహ్మ విశ్వతః పక్షసంయుతః ॥ ౩౬ ॥ మనోనిలజవోభూత్వాగ తస్తూర్ధ్వంప్రయత్నతః నారాయణోపివిశ్వాత్మా నీలాంజనచయోపమం ॥ ౩౭ ॥ వారాహమమితంరూప మాస్థాయగతవానధః। ఏవంవర్షసహస్రంతు త్వరన్విష్ణురధోగతః। ౩౮ ॥ నాపశ్యదల్పమప్యస్య మూలంలింగస్యసూకరః। తావత్కాలంతతశ్చోర్ధ్వం తస్యాంతంజ్ఞాతుమిచ్ఛయా ॥ ౩౯ ॥ శ్రాంతోత్యంతమదృష్ట్వాంతం పపాతాధః పితామహః। తథైవభగవాన్విష్ణు శ్శ్రాంతస్సం విఘ్నలోచనః ॥ ౪౦ ॥ క్లేశేనమహతాతూర్ణ మధస్తాదుద్ధితోభవత్। సమాగతావథాన్యోన్యం విస్మయస్మేరవీక్షణౌ ॥ ౪౧ ॥ మాయయామోహితౌశంభోః కృత్వాకృత్యంనజగ్మతుః। పృష్ఠతఃపార్శ్వతస్తస్య చాగ్రతశ్చస్థితావుభౌ ॥ ౪౨ ॥ ప్రణిపత్యకిమాత్మేదమి

త్యచింతయతాంతదా । అథావిరభవత్తత్ర సనాదంశబ్దలక్షణం ॥ ౪౩ ॥
ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ బ్రహ్మణః ప్రతిపాదకం । తదప్యవిదితంతాభ్యాం బ్ర
హ్మణావిష్ణునాతథా ॥ ౪౪ ॥ రజసాతమసాచిత్తం తయోర్యస్మాత్తిరస్కృ
తం । తథావిభక్తమభవచ్చతుర్ధైకంతదక్షరం ॥ ౪౫ ॥ అఉమేతిత్రి
మాత్రాభిః పరస్తాచ్చార్ధమాత్రయా । తత్రాకారస్స్థితో భాగే తదాలిం
గస్యదక్షిణే ॥ ౪౬ ॥ ఉకారశ్చోత్తరేతద్వన్మకారస్తస్యమధ్యతః । అ
ర్ధమాత్రాత్మకోనాద శ్శ్రూయతేలింగమూర్ధని ॥ ౪౭ ॥ విభక్తేపిత
థాతస్మిన్ ప్రణవేపరమాక్షరే । విభాగార్థంచతౌదేవౌ నకించిదుపజగ్మ
తుః ॥ ౪౮ ॥ వేదాత్మనాతదావ్యక్తః ప్రణవోవికృతింగతః । తత్రా
కారోఋగభవదుకారో యజురవ్యయః ॥ ౪౯ ॥ మకారస్సామసంజాతో
నాదస్త్వాథర్వణీశ్రుతిః । ఋగుపస్థాపయామాస సమాసాత్త్వర్థమాత్మనః ॥
౫౦ ॥ రజోగుణేషుబ్రహ్మాణం మూర్తిష్వాద్యంక్రియాస్వపి । సృష్టింలో
కేషుపృథివీం తత్త్వేష్వాత్మానమవ్యయం ॥౫౧॥ కళాధ్వనినివృత్తించ సద్యం
బ్రహ్మసుపంచసు । లింగభాగేష్వధోభాగం బీజాఖ్యంకారణత్రయే ॥
౫౨ ॥ చతుష్షష్టిగుణైశ్వర్యం బౌద్ధంయదణిమాదిషు ॥ తదిద్ధమర్ధైర్ద
శభిర్వ్యాప్తం విశ్వమృచాజగత్ ॥ ౫౩ ॥ అథోపస్థాపయామాస స్వార్థం
దశవిధంయజుః । సత్వంగుణేషువిష్ణుంచమూర్తిష్వాద్యం క్రియాస్వపి ॥
౫౪ ॥ స్థితింలోకేష్వంతరిక్షం విద్యాంతత్త్వేషుచత్రిషు । కలాధ్వసుప్రతి
ష్ఠాంచ వామంబ్రహ్మసుపంచసు ॥ ౫౫ ॥ మధ్యంతులింగభాగేషుయో
నించత్రిషుహేతుషు । ప్రాకృతంచతథైశ్వర్యం తస్మాద్విశ్వంయజుర్మ
యం ॥ ౫౬ ॥ తతోప్రస్థాపయామాస సామార్ధందశధాత్మనః । త
మోగుణేష్వధోరుద్రం మూర్తిమాద్యంక్రియాసుచ ॥ ౫౭ ॥ సంహృ
తింత్రిషులోకేషు తత్త్వేషుశివముత్తమం । విద్యాకలాస్వఘోరంచ బ్ర
హ్మబ్రహ్మసుపంచసు ॥ ౫౮ ॥ లింగభాగేషుపీఠోర్ధ్వం బీజినంకారణత్ర
యే । పౌరుషంచతథైశ్వర్య మిద్ధంసామ్నాతతంజగత్ ॥ ౫౯ ॥ అథా
థర్వాహ నైర్గుణ్య మర్ధంప్రథమమాత్మనః । తతోమహేశ్వరంసా
క్షాన్మూర్తిష్వపిసదాశివం ॥౬౦॥ క్రియాసునిష్క్రియస్యాపి శివస్యపర
మాత్మనః । భూతానుగ్రహణంచైవ ముచ్యంతేయేనజంతవః ॥ ౬౧ ॥

లోకేష్వపి యతో వాచో నివృత్తామనసాసహ । తదూర్ధ్వమున్మనా లోకాత్సోమలోకమతాకికం ॥ ౬౨ ॥ సోమస్సహ్యుమయాయత్ర నిత్యంనివసతీశ్వరః । తదూర్ధ్వమున్మనాలోకాద్యంప్రాప్తోననివర్తతే ॥ ౬౩ ॥ శాంతించశాంత్యతీతాంచ వ్యాపికాంవైకలాస్వపి । తత్పురుషం తథేశానం బ్రంహ్మబ్రంహ్మానుపంచసు॥ ౬౪ ॥ మూర్ధానమపిలింగస్య నాదభాగేష్వనుత్తమం । యత్రావాహ్యసమారాధ్యః కేవలోనిష్కలశ్శివః॥ ౬౫ ॥ తత్వేష్వపితదాబిందోర్నాదాచ్ఛక్తేస్తతఃపరాత్ । తత్వాదపిపరం తత్వను తత్వంపరమార్థతః ॥ ౬౬ ॥ కరణేషుత్రయాతీతా న్మాయావిక్షోభకారణాత్ । అనంతాచ్ఛుద్ధవిద్యాయాః పరస్తాచ్చమహేశ్వరాత్ ॥ ౬౭ ॥ సర్వవిద్యేశ్వరాధీశాన్నపరాచ్చసదాశివాత్ । సర్వమంత్రతనోర్దేవాచ్ఛక్తిత్రయసమన్వితాత్ ॥ ౬౮ ॥ పంచవక్త్రాద్దశభుజాత్సాక్షాత్సకలనిష్కలాత్ । తస్మాదపిపరాద్బిందోరర్ధేందోశ్చతతఃపరాత్ ॥ ౬౯ తతఃపరాన్నిశాధీశాన్నాదాఖ్యాచ్చతతఃపరాత్ । తతఃపరాత్సుషుమ్నేశాద్బ్రహ్మరంధ్రేశ్వరాదపి ॥ ౭౦ ॥ తతఃపరస్యాశ్శక్తేశ్చపరస్తాచ్ఛివతత్వతః । పరమంకారణంసాక్షాత్స్వయంనిష్కారణంశివం ॥ ౭౧ ॥ కారణానాంచధాతారం ధ్యాతారంధ్యేయమవ్యయం । పరమాకాశమధ్యస్థం పరమాత్మోపరిస్థితం ॥ ౭౨ ॥ సర్వైశ్వర్యేణసంపన్నం సర్వేశ్వరమనీశ్వరం ఐశ్వర్యాచ్చాపిమాయేయా దశుద్ధాన్మానుపాధికాత్ ॥ ౭౩ ॥ అపరాచ్చపరాత్త్యాజ్యా దవిశుద్ధాధ్వగోచరాత్ । తత్పరాచ్ఛుద్ధవిద్యాద్యా దున్మనాంతాత్పరాత్పరాత్ ॥ ౭౪ ॥ పరమంపరమైశ్వర్య మున్మనాద్యమనాదిచ । అపారమపరాధీనం నిస్సామ్యాతిశయంస్థిరం ॥ ౭౫ ॥ ఇద్ధమత్రైవశవిద్ధైరియమాథర్వణీశ్రుతిః । యస్మాద్గరీయసీతస్మాద్విశ్వంవ్యాప్తమథర్వణాం ౭౬ ॥ ఋగ్వేదఃపునరాహేదం జాగ్రద్రూపంమయోచ్యతే । యేనాహమాత్మతత్వస్య నిత్యమస్యాభిధాయకః ॥ ౭౭ ॥ యజుర్వేదోవదత్తద్వత్స్వప్నావస్థామయోచ్యతే । భోగ్యాత్మనాపరిణతా విద్యావేద్యాయతోమయి ॥ ౭౮ ॥ సామచాహానుషుప్త్యాఖ్యమేవంసర్వంమయోచ్యతే । మమార్థేనశివేనేదం తామసేనాభిధీయతే ॥ ౭౯ ॥ అథర్వాహతురీయాఖ్యం తురీయాతీతమేవచ । మయాభిధీయతేతస్మాదధ్వాతీతపదోస్మ్య

హం ॥ ౮౦ ॥ అధ్వాత్మకంతుత్రిమలం శివవిద్యాత్మసంజ్ఞితం । తత్త్రై
గుణ్యంత్రయీసాధ్యం సంశోధ్యంచపదైరపి ॥ ౮౧ ॥ అధ్వాతీతంతురీ
యాఖ్యంనిర్వాణంపరమంపదం । తదతీతంచనైర్గుణ్యా దధ్వనోస్యవిశో
ధకం ॥ ౮౨ ॥ ద్వయోః ప్రమాపకోనాదో నాదాంతశ్చ
మదాత్మకః । తస్మాన్నమార్థస్వాతంత్ర్యా త్ప్రధానఃపరమేశ్వరః ॥ ౮౩ ॥
యదస్తివస్తుతత్సర్వం గుణప్రాధాన్యయోగతః । సమస్తంవ్యస్తమపిచ
ప్రణవార్థంప్రచక్షతే ॥ ౮౪ ॥ సర్వార్థవాచకంతస్మా దేకంబ్రహ్మైతదక్ష
రం । తేనోమితిజగత్సర్వం కురుతేప్రథమంశివః ॥ ౮౫ ॥ శివోహివాప్రణ
వో హ్యేష ప్రణవోవాశివస్స్మృతః । వాచ్యవాచకయోర్భేదో నాత్యం
తంవిద్యతేయతః ॥ ౮౬ ॥ చింతయారహితోరుద్రో వాచోఽయంమనసా
సహ । అప్రాప్యచనివర్తంతే వాచ్యస్త్వేకాక్షరేణసః ॥ ౮౭ ॥ ఐకా
క్షరాదకారాఖ్యా దాత్మాబ్రహ్మాభిధీయతే । ఐకారాదుకారాఖ్యా ద్వి
ద్యావిష్ణురుదీర్యతే ॥ ౮౮ ॥ ఐకాక్షరాన్మకారాఖ్యా చ్ఛివోరుద్రఉదా
హృతః । దక్షిణాంగాన్మహేశస్య జాతోబ్రహ్మాత్మసంజ్ఞితః ॥ ౮౯ ॥ వా
మాంగాదభవద్విష్ణు స్తతోవిద్యేతిసంజ్ఞితః । హృదయాన్నీలరుద్రోఽ
భూ చ్ఛివస్యశివసంజ్ఞితః ॥ ౯౦ ॥ సృష్టేఃప్రవర్తకోబ్రహ్మా స్థితేర్విష్ణు
ర్విమోహకః । సంహారస్యతథారుద్ర స్తయోర్నిత్యంనియామకః ॥ ౯౧ ॥
తస్మాత్త్రయ స్తేకథ్యంతే జగతఃకారణత్రయం । కారణత్రయహేతుశ్చ
శివఃపరమకారణః ॥ ౯౨ ॥ అర్థమేతమవిజ్ఞాయ రజసాబద్ధవైరయోః
యువయోఃప్రతిబోధాయ మధ్యేలింగముపస్థితం ॥ ౯౩ ॥ ఏవమోమితి
మాంప్రాహు ర్యదిహోక్తమథర్వణా । ఋచోయజూంషిసామాని శా
ఖాశ్చాన్యాస్సహస్రశః ॥ ౯౪ ॥ వేదేష్వేవంస్వయంవక్త్రై ర్వ్యక్తమిత్థం
వదత్యపి । స్వప్నానుభూతమి వతత్త్వాభ్యాంనాధ్యవసీయతే ॥ ౯౫ ॥
తయోస్తత్ప్రబోధాయ తమోఽపనయనాయచ । లింగేపిముద్రితంస
ర్వం యథావేదైరుదాహృతం ॥ ౯౬ ॥ తద్దృష్ట్వాముద్రితంలింగే ప్ర
సాదాల్లింగినస్తదా । ప్రశాంతతమసాదేవౌ ప్రబుద్ధౌసంబభూవతుః ॥
౯౭ ॥ తతోలింగస్యలింగత్వం లింగినోఽపిచలింగితాం । లింగేవిశ్వస్య
జగతో విశేషాత్స్వాత్మనోరపి ॥ ౯౮ ॥ ఉత్పత్తింవిలయంచైవ యాథా

త్మ్యం చ షడధ్వానాం। తతః పరతరం ధామ ధామవంతం చ పూరుషం ॥ ౯౯
నిరుత్తరతరం బ్రహ్మ నిష్కళం శివమీశ్వరం। పశుపాశమయస్యాస్య ప్ర
పంచస్య సదా పతిం ॥ ౧౦౦ ॥ అకుతోభయమత్యంత మవృద్ధిక్షయమవ్య
యం। బాహ్యమాభ్యంతరం వ్యాప్తం బాహ్యాభ్యంతరవర్జితం ॥ ౧౦౧
నిరస్తాతిశయం శశ్వ ద్విశ్వలోకవిలక్షణం। అలక్షణమనిర్దేశ్య మవాఙ్మాన
సగోచరం ॥ ౧౦౨ ॥ ప్రకాశైకరసం శాంతం ప్రసన్నం సతతోదితం। స
ర్వకల్యాణనిలయం శక్త్యా త్వాదృశయాన్వితం ॥ ౧౦౩ ॥ జ్ఞాత్వా దేవం వి
రూపాక్షం బ్రహ్మనారాయణౌ తదా। రచయిత్వాంజలిం మూర్ధ్ని భీతౌ

—* శివసన్నిధౌ బ్రహ్మవిష్ణ్వోః విజ్ఞప్తికథనం *—

తౌ వాచమూచతుః ॥ ౧౦౪ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ అజ్ఞో వాహమభిజ్ఞో వా
త్వయాహం దేవనిర్మితః। ఈదృశీం భ్రాంతిమాపన్న ఇతి కోఽత్రాపరాధ్యతి॥
౧౦౫ ॥ ఆస్తాం మమేదమజ్ఞానం త్వయి సన్నిహితే ప్రభో। నిర్భ
యః కోఽభిభాషేత కృత్యం స్వస్య పరస్య వా ॥ ౧౦౬ ॥ ఆవయోర్దేవదే
వేశ వివాదోఽపి హి శోభనః। పాదప్రణామఫలదో నాథస్య భవతో య
తః ॥ ౧౦౭ ॥ విష్ణురువాచ ॥ స్తోతుం దేవ న వాగస్తి మహిమ్నః సదృశీ తవ
ప్రభోరగ్రే విధేయానాం తూష్ణీంభావో వ్యతిక్రమః ॥ ౧౦౮ ॥ కిమత్ర సం
ఘటేత్ కృత్య మిత్యేవావసరోచితం। అజానన్నపి యత్కించిత్ ప్రలప్య
త్వాం నతోఽస్మ్యహం ॥ ౧౦౯ ॥ కారణత్వం త్వయా దత్తం విస్మృతం తవ
మాయయా। మోహితోఽహం కృతశ్చాహం పునరేవాస్మి శాసితః॥౧౧౦
విజ్ఞాప్తైః కిం బహుభిర్భీతోఽస్మి భృశమీశ్వర। యతోఽహమపరిచ్ఛేద్యం
త్వాం పరిచ్ఛేత్తుముద్యతః ॥ ౧౧౧ ॥ త్వాముశంతి మహాదేవం భీతానాం
భీతినాశనం। అతో వ్యతిక్రమం మేఽద్య క్షంతుమర్హసి శంకర ॥ ౧౧౨
ఇతి విజ్ఞాపితస్తాభ్యా మీశ్వరాభ్యాం మహేశ్వరః। ప్రీతోఽనుగృహ్య తౌ

—* శివాత్ బ్రహ్మవిష్ణ్వోర్వరప్రాప్తిః *—

దేవౌ స్మితపూర్వమభాషత ॥ ౧౧౩ ॥ ఈశ్వర ఉవాచ ॥ వత్స వత్స విధే
విష్ణో మాయయా మమ మోహితౌ। యువాం ప్రభుత్వేఽహంకృత్య బద్ధ
వైరౌ పరస్పరం ॥ ౧౧౪ ॥ వివాదం యుద్ధపర్యంతం కృత్వా నోపరతౌ కి
ల। తేనోచ్ఛిన్నౌ ప్రజాసృష్టిర్జగత్కారణభూతయోః ॥ ౧౧౫ ॥ అజ్ఞా

సమానప్రభవాద్ద్వే మత్యాద్యన్వయోరపి । తన్నివర్తయితుంయుష్మ ద్దర్పమోహావామయైవతు ॥ ౧౧౬ ॥ ఏవంనివారితావస్య లింగావిర్భావలీలయా। తస్మాద్వాయంవిషాదంచ వ్రీడాంచోత్సృజ్యకృత్స్నశః ॥ ౧౧౭ యథాస్వంకర్మకుర్యాతాం భవంతౌపేతమత్సరౌ । పురామయాజ్ఞయా సార్థం సమస్తాజ్ఞానసంహితాః ॥ ౧౧౮ ॥ యువాభ్యాంహిమయాదత్తాః కారణత్వప్రసిద్ధయే । మంత్రరత్నంచసూత్రాఖ్యంపంచాక్షరమయంపరం ౧౧౯ ॥ మయోపదిష్టంసర్వంత ద్యువయోరద్యవిస్మృతం । దదామిచ పునస్సర్వం యథాపూర్వంమమాజ్ఞయా ॥ ౧౨౦ ॥ యతోయువాంవినా తేన నక్షమాస్సృష్టిరక్షణే । ఏవముక్త్వామహాదేవో నారాయణపితామహౌ ॥ ౧౨౧ ॥ మంత్రేణాజ్ఞాందదౌతాభ్యాం జ్ఞానసంహితయాసహ । తౌలబ్ధ్వామహతీందివ్యా మాజ్ఞాంమాహేశ్వరీంపరాం ॥ ౧౨౨ ॥ మహార్థంమంత్రరత్నంచ తథైవసకలాఃకలాః । దండవత్ప్రణతింకృత్వా దేవదేవస్యపాదయోః ॥ ౧౨౩ ॥ అతిష్ఠతాంవీతభయావానం దస్తిమితౌతదా । ఏతస్మిన్నంతరేచిత్ర మింద్రజాలవదైశ్వరం ॥ ౧౨౪ ॥ లింగంక్వాపితిరోభూతం నతాభ్యాముపలభ్యతే । తతోవిలప్యహాహేతి సద్యఃప్రణయభంగతః ॥ ౧౨౫ ॥ కిమిదంకిమిదంవృత్త మితిచోక్త్వాపరస్పరం । అచింత్యవైభవంశంభో ర్విచింత్యచగతవ్యథౌ ॥ ౧౨౬ ॥ అభ్యుపేత్యపరాంమైత్రీం మాలింగ్యచపరస్పరం । జగద్వ్యాపారముద్దిశ్య జగ్మతుర్దేవపుంగవౌ ॥ ౧౨౭ ॥ తతఃప్రభృతిశక్రాద్యా స్సర్వఏవసురాసురాః । ఋషయశ్చనరానాగా నార్యశ్చాపివిధానతః ॥ ౧౨౮ ॥ లింగప్రతిష్ఠాం కుర్వంతి లింగంతత్పూజయంతిచ ॥ ౧౨౯ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయువీయ సంహితాయాం ముత్తరభాగే లింగావిర్భావ కథనంనామ సప్తవింశోధ్యాయః । ౨౭.

—(అథ అష్టావింశోఽధ్యాయః)—

శ్రీకృష్ణఉవాచ ॥ భగవన్ శ్రోతుమిచ్ఛామి ప్రతిష్ఠావిధిముత్తమం । లింగస్యాపిచబేరస్య శివేనవిహితంతథా ॥ ౧ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ అనాత్మప్రతికూలేతు దివసేశుక్లపక్షకే । శివశాస్త్రోక్తమార్గేణ కుర్యాల్లింగంప్రమాణవత్ ॥ ౨ ॥ స్వీకృత్యాథశుభంస్థానం భూపరీక్షాం

విధాయచ । దశోపచారాన్కుర్వీత లక్షణోద్ధారపూర్వకాన్ ॥ ౩ ॥ తతే
షోడశోపచారాణాం పూర్వంపూజ్యవినాయకం । స్థానశుద్ధ్యాదికంకృ
త్వా లింగంస్నానాలయంనయేత్ ॥ ౪ ॥ శలాకయాకాంచనయా కుం
కుమాదిరసాక్తయా । లాంఛితంలక్షణంశిల్ప శాస్త్రేణావిలిఖేత్తతః ॥
౫ ॥ అష్టమృత్సలిలైర్వాథ పంచామృతజలైస్తథా । లింగంపిండికయా

—[శివలింగప్రతిష్ఠాకథనం.]—

సార్ధం పంచగవ్యైశ్చశోధయేత్ ॥ ౬ ॥ సవేదికంసమభ్యర్చ్య దివ్యా
ద్యంతుజలాశయం సిత్వాఽధివాసయేత్తత్ర లింగంపిండికయాసహ ॥ ౭
అధివాసాలయేశుద్ధే సర్వశోభాసమన్వితే । సతోరణేసావరణే దర్భమా
లాసమావృతే ॥ ౮ ॥ దిగ్గజాష్టకసంపన్నే దిక్పాలాష్టఘటాన్వితే । అ
ష్టమంగళకైర్యుక్తే కృతదిక్పాలకార్చితే ॥ ౯ ॥ తైజసందారవంవాపి
కృత్వాపద్మాసనాంకితం । విన్యసేన్మధ్యతస్తత్ర విపులంపీఠికాద్వయం॥
౧౦ ॥ ద్వారపాలాంత్సమభ్యర్చ్యభద్రాదీంశ్చతురఃక్రమాత్ । సుభద్ర
శ్చవిభద్రశ్చ సునందశ్చవినందకః ॥ ౧౧ ॥ స్నాపయిత్వాసమభ్యర్చ్యలిం
గంవేదికయాసహ । సకూర్చాభ్యాంతువస్త్రాభ్యాం సమావిష్ట్యసమంత
తః ॥ ౧౨ ॥ ప్రాపయ్యశనకైస్తోయం పీఠికోపరిశాయయేత్ । ప్రాక్ఛిర
స్కమధసూత్రం పిండికాంచాస్యపశ్చిమే ॥ ౧౩ ॥ సర్వమంగళసంయుక్తం
లింగంతత్రాధివాసయేత్ । పంచరాత్రంత్రిరాత్రంవా హ్యేకరాత్రమథా
పివా ॥ ౧౪ ॥ విసృజ్యపూజితాంస్తత్ర లింగంచోద్ధృత్యపూర్వవత్ । సం
పూజ్యోత్సవమార్గేణ శయనాలయమానయేత్ ॥ ౧౫ ॥ తత్రాపిశ
యనస్థానం కుర్యాన్మండలమధ్యతః । శుద్ధైర్జలైస్స్నాపయిత్వా లింగమ
భ్యర్చయేత్క్రమాత్ ॥ ౧౬ ॥ ఐశాన్యాంపద్మమాలిఖ్య శుద్ధలిప్తేమహీ
తలే । శివకుంభంసాదయిత్వా తత్రావాహ్యశివంయజేత్ ॥ ౧౭ ॥ వేది
మధ్యేశితంపద్మం పరికల్ప్యవిధానతః । తస్యపశ్చిమతశ్చాపి పిండికాపద్మ
మాలిఖేత్ ॥ ౧౮ ॥ క్షౌమాద్యైర్వాహతైర్వస్త్రైః పుష్పైర్దర్భైరథ
థాపివా ॥ ప్రకల్ప్యశయనంతస్మిన్ హేమపుష్పంవినిక్షిపేత్ ॥ ౧౯ ॥
తత్రలింగంసమానీయ సర్వమంగళనిస్వనైః । రక్తేనవస్త్రయుగ్మేన స
కూర్చేనసమంతతః ॥ ౨౦ ॥ సహపిండికయావేష్ట్య శాయయేచ్ఛయథా

పురా । పురస్తాత్పద్మమాలిఖ్య తద్దళేషుయథాక్రమం ॥ ౨౧ ॥ విద్యేశకలశాన్యస్య స్మధ్యేశైవీంచవర్ధనీం । పరీత్యపద్మత్రితయం జుహుయుర్ద్విజసత్తమాః ॥ ౨౨ ॥ తేచాష్టమూర్తయఃకల్ప్యాః పూర్వాదిపరితస్థితాః చత్వారశ్చాథవాదిక్షు స్త్వధ్యేతారస్సజాపకాః ॥ ౨౩ ॥ జుహుయుస్తేవిరించ్యాద్యా శ్చతస్రోమూర్తయస్స్మృతాః । దేశికఃప్రథమంతేషా మైశాన్యాంపశ్చిమేఽథవా ॥ ౨౪ ॥ ప్రధానహోమంకుర్వీత సప్తద్రవ్యైర్యథాక్రమం । ఆచార్యాత్పాదమర్ధంవా జుహుయుశ్చాపరేద్విజాః ॥ ౨౫ ॥ ప్రధానమేకమేవాత్ర జుహుయాదథవాగురుః । పూర్ణాహుతేర్హుత్వా ఘృతేనాష్టోత్తరంశతం ॥ ౨౬ ॥ మూర్ధ్నిమూలేనలింగస్య శివహస్తంప్రవిన్యసేత్ ॥ శతమర్ధంతదర్ధంవా క్రమాద్ద్రవ్యైశ్చసప్తభిః ॥ ౨౭ ॥ హుత్వాహుత్వాస్పృశేల్లింగం వేదికాంచపునఃపునః । తతఃపూర్ణాహుతింహుత్వా క్రమాద్దద్యాచ్చదక్షిణాం ॥ ౨౮ ॥ ఆచార్యాత్పాదమర్ధంవా హోతౄణాంస్థపతేరపి । తదర్ధందేయమన్యేభ్య స్సదస్యేభ్యశ్చశక్తితః ॥ ౨౯ ॥ తతశ్వభ్రేవృషంహేమం కూర్మంవాపినివేశ్యచ । మృదంభసాపంచగవ్యైః పునశ్శుద్ధజలేనచ ॥ ౩౦ ॥ శోధితాంచందనాలిప్తాం శ్వభ్రేబ్రహ్మశిలాంక్షిపేత్ । కరన్యాసంతతఃకృత్వా నవభిశ్శక్తినామభిః ॥ ౩౧ ॥ హరితాలాదిధాతూంశ్చ బీజగంధానపైరపి । శివశాస్త్రోక్తవిధినా క్షిపేద్బ్రహ్మశిలోపరి ॥ ౩౨ ॥ ప్రతిలింగంతుసంస్థాప్యక్షీరవృక్షసముద్భవం । స్థితంబుద్ధ్వాతముత్సృజ్య లింగంబ్రహ్మశిలామపి ॥ ౩౩ ప్రాగుదక్ప్రవణంకించి త్స్థాపయేన్మూలవిద్యయా । పిండికాంచాథసంయోజ్య శాక్తంమూలమనుస్మరన్ ॥ ౩౪ ॥ బంధనంబంధకద్రవ్యైః కృత్వాస్థానంవిశోధ్యచ । దత్వార్ఘ్యంచపుష్పాణి కుర్యాద్వనికాంపునః ॥ ౩౫ ॥ యథాయోగ్యంనిషేకాది లింగస్యపురతస్తదా । ఆనీయశయనస్థానా త్కలశాన్విన్యసేత్క్రమాత్ ॥ ౩౬ ॥ మహాపూజామథారభ్య సంపూజ్యకలశాన్దశ । శివమంత్రమనుస్మృత్య శివకుంభజలాంతరే ॥ ౩౭ ॥ అంగుష్ఠానామికాయోగా దాదాయతముదీరయేత్ । న్యసేదీశానభాగస్య మధ్యేలింగస్యమంత్రవిత్ ॥ ౩౮ ॥ శక్తింన్యసేత్తథావిద్యాంవిద్యేశాంశ్చయథాక్రమం । లింగమూలేశివజలై స్తతోలింగంనిషేచయేత్ ॥

౩౯ ॥ వర్ధన్యాపిండికాంలింగం విద్యేశకలశైఃపునః । అభిషిచ్యాసనం
పశ్చా దాధారాద్యంప్రకల్పయేత్ ॥ ౪౦ ॥ కృత్వాపంచకలాన్యాసం దీ
ప్తంలింగమనుస్మరన్ । ఆవాహయేచ్ఛివాంసాక్షాత్ప్రాంజలిఃప్రాగుదఙ్ముఖః॥
౪౧ ॥ వృషాధిరాజమారుహ్య విమానంవానభస్థలాత్ । అలంకృతం
సమాయాంతం దేవ్యాదేవమనుస్మరన్ ॥ ౪౨ ॥ సర్వాభరణశోభాఢ్యం
సర్వమంగళనిస్వనైః । బ్రహ్మవిష్ణుమహేశార్క శక్రాద్యైర్దేవదానవైః
౪౩ ॥ ఆనందక్లిన్నసర్వాంగై ర్విన్యస్తాంజలిమస్తకైః । స్తువద్భిరేవనృ
త్యద్భి ర్నమద్భిరభితోవృతం॥ ౪౪ । తతఃపంచోపచారాణాం కృత్వాపూ
జాంసమాపయేత్ । నాతఃపరతరఃకశ్చి ద్విధిఃపంచోపచారకాన్ ॥ ౪౫
ప్రతిష్ఠాంలింగవత్కుర్యా త్ప్రతిమాస్వపిసర్వతః । లక్షణోద్ధారసమ
యే కార్యంనయనమోచనం ॥ ౪౬ ॥ జలాధివాసేశయనే శాయయే
త్తాంత్వధోముఖీం। కుంభోదరగతంమంత్రం హృదితాసాంనియోజయేత్ ॥
౪౭ । కృతాలయాంపరామాహుః ప్రతిష్ఠామకృతాలయాత్ । శక్తఃకృ
తాలయంపశ్చా త్ప్రతిష్ఠావిధిమాచరేత్ ॥ ౪౮ ॥ అశక్తశ్చేత్ప్రతిష్ఠా
ప్య లింగంబేరమథాపివా । శక్తేరనుగుణంపశ్చా త్ప్రకుర్వీతశివాలయం
౪౯ ॥ గృహార్చాయాంపునర్వక్ష్యే ప్రతిష్ఠావిధిముత్తమం । కృత్వాకనీ
యసంబేరం లింగంవాలక్షణాన్వితం॥ ౫౦ ॥ అయనేచోత్తరేప్రాప్తే శు
క్లపక్షేశుభేదినే । వేదింకృత్వాశుభేదేశే తత్రాబ్జంపూర్వవల్లిఖేత్ ॥ ౫౧
వికీర్యపత్రపుష్పాద్యై ర్మధ్యేకుంభంనిధాయచ । పరితస్తస్యచతురః కల
శాన్దిక్షువిన్యసేత్ ॥ ౫౨ ॥ పంచబ్రహ్మశివద్బీజైః స్తేషుపంచసుపంచ
భిః । న్యస్యసంపూజ్యముద్రాది దర్శయిత్వాభిరక్ష్యచ ॥ ౫౩ ॥ విశోధ్య
లింగంబేరంవా మృత్తోయాద్యైర్యథాపురా । స్థాపయేత్పుష్పసంఛ
న్న ముత్తరస్థేవరాసనే ॥ ౫౪ ॥ నిధాయపుష్పంశిరసి ప్రోక్షయేత్ప్రోక్ష
ణీజలైః । సమభ్యర్చ్యపునఃపుష్పై ర్జయశబ్దాదిపూర్వకం ॥ ౫౫ ॥
కుంభైరీశానవిద్యాంతై స్స్నాపయేన్మూలవిద్యయా । తతఃపంచకలాన్యా
సం కృత్వాపూజాంచపూర్వవత్ ॥ ౫౬ ॥ నిత్యమారాధయేత్తత్ర దే
వ్యాదేవంత్రిలోచనం । ఏకమేవాథవాకుంభం మూర్తిమంత్రసమన్వి
తం ॥ ౫౭ ॥ న్యస్యపద్మాంతరేసర్వం శేషంపూర్వవదాచరేత్ । అత్యం

తోపహతంలింగం విశోధ్యస్థాపయేత్పునః ॥ ౫౮ ॥ సంప్రోక్షయేదుప హతం మనాగుపహతంయజేత్ । లింగానిబాణసాజ్ఞాని స్థాపనియ్యాని వానవా ॥ ౫౯ ॥ తానిపూర్వంశివేనైవ సంస్కృతానియతస్తతః । తా హానిస్థాపనియ్యాని యానిదృష్టానిబాణవత్ ॥ ౬౦ ॥ స్వాయముద్భూత లింగేచ దివ్యేచార్షేతథైవచ । ఆపీఠేపీఠమావేశ్య కృత్వాసంప్రోక్షణేవిధిం ౬౧ ॥ యజేత్తత్రశివం తేషాం ప్రతిష్ఠానవిధీయతే । దగ్ధంశ్లథంక్షతాంగం చ క్షిపేల్లింగంజలాశయే ॥ ౬౨ ॥ సంధానయోగ్యంసంధాయ ప్రతిష్ఠావి ధిమాచరేత్ । బేరాద్వావికలాల్లింగా ద్దేవపూజాపురస్సరం ॥ ౬౩ ॥ ఉ ద్వాస్యహృదిసంధానం త్యాగంవాయుక్తమాచరేత్ । ఏకాహపూజావి హతౌ కుర్యాద్విగుణమర్చనం ॥ ౬౪ ॥ ద్విరాత్రేచమహాపూజాం తదా సంప్రోక్షణంవిధిః । మాసాదూర్ధ్వమనేకాహం పూజాయదివిహన్యతే ॥ ౬౫ ॥ ప్రతిష్ఠాచొచ్యతేకైశ్చిత్కైశ్చిత్సంప్రోక్షణక్రమః । సంప్రోక్షణేతు లింగాదేర్దేవముద్వాస్యపూర్వవత్ ॥ ౬౬ ॥ అష్టపంచకమేణైవ స్నాపయి త్వామృదంభసా । గవాంరసైశ్చసంస్నాప్య దర్భతోయైర్విశోధ్యచ ॥ ౬౭ ప్రోక్షయేత్ప్రోక్షణీతోయై ర్మూలేనాష్టోత్తరంశతం । సపుష్పంసకుశంపా ణిం న్యస్యలింగస్యమస్తకే ॥ ౬౮ ॥ పంచవారంజపేన్మూల మష్టోత్తరశ తోత్తరం । తతోమూలేనమూర్ధాది పీఠాంతంసంస్పృశేదపి ॥ ౬౯ ॥ పూజాంచమహతీంకుర్యా ద్దేవమావాహ్యపూర్వవత్ । అలబ్ధేస్థాపితేలిం గే శివస్థానేజలేఽథవా ॥ ౭౦ ॥ వహ్నౌరవౌతథావ్యోమ్ని భగవంతం శివంయజేత్ ॥ ౭౧ ॥ ఇతి శ్రీశైవేమహాపురాణే వాయవీయ సంహితా యా ముత్తరభాగే లింగబేరప్రతిష్ఠా సంప్రోక్షణాదివిధి కథనంనామ అ ష్టావింశోధ్యాయః ॥ ౨౮.

—◆ అథఏకోనత్రింశోధ్యాయః ◆—

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ॥ జ్ఞానేక్రియాయాంచర్యాయాం సారముద్ధృ త్యసంగ్రహాత్ । ఉక్తంభగవతాసర్వం శ్రుతంశ్రుతిసమంమయా ॥ ౧ ॥ ఇదానీంశ్రోతుమిచ్ఛామి యోగంపరమదుర్లభం । సాధికారంచసాంగంచ సవిధింసప్రయోజనం ॥ ౨ ॥ యద్యస్తిమరణంవైధం రోగాద్యనుపమర్ద తః । సద్యస్సాధయితుంశక్యం యేనస్యాన్నాత్మహానరః ॥ ౩ ॥ తచ్చాత

త్కారణం చైవతత్కాలకరణానిచ। తద్భేదతారతమ్యంచ వక్తుమర్హసితత్వతః ॥ ౪ ॥ ఉపమన్యురువాచ ॥ స్థానేపృష్టంత్వయాకృష్ణ సర్వప్రశ్నార్థవేదినా। తతఃక్రమేణతత్సర్వం వక్ష్యేశృణుసమాహితః ॥ ౫ ॥ నిరుద్ధ

—(సాంగయోగ నిరూపణం.)—

వృత్త్యంతరస్య శివేచిత్తస్యనిశ్చలా। యావృత్తిస్సాసమాసేన యోగస్సఖలుపంచధా ॥ ౬ ॥ మంత్రయోగస్స్పర్శయోగో భావయోగస్తథాపరః। అభావయోగస్సర్వేభ్యో మహాయోగఃపరోమతః ॥ ౭ ॥ మంత్రాభ్యాసవశ్చైనైవ మంత్రవాచ్యార్థగోచరః। అవ్యాక్షేపామనోవృత్తి ర్మంత్రయోగఉదాహృతః ॥ ౮ ॥ ప్రాణాయామసఖాసైవ స్పర్శయోగోఽభిధీయతే। సమంత్రస్పర్శనిర్ముక్తో భావయోగఃప్రకీర్తితః ॥ ౯ ॥ విలీనావయవంవిశ్వం రూపంసంభావ్యతేయతః। అభావయోగస్సంప్రోక్తోఽనాభాసాద్వస్తునస్సతః ॥ ౧౦ ॥ శివస్వభావఏవైక శ్చింత్యతేనిరుపాధికః। యథా సైవమనోవృత్తి ర్మహాయోగఇహోచ్యతే ॥ ౧౧ ॥ దృష్టేతథానుశ్రవికేవిరక్తంవిషయేమనః। యస్యతస్యాధికారోఽస్తి యోగేనాన్యస్యకస్యచిత్ ॥ ౧౨ ॥ విషయద్వయదోషాణాం గుణానామీశ్వరస్యచ। విమర్శాదేవసతతంవిరక్తంజాయతేమనః ॥ ౧౩ ॥ అష్టాంగోవాషడంగోవా సర్వయోగస్సమాసతః। యమశ్చనియమశ్చైవ స్వస్తికాద్యంతథాసనం ॥ ౧౪ ॥ ప్రాణయామఃప్రత్యాహారో ధారణాధ్యానమేవచ।సమాధిరితియోగాంగా న్యష్టౌచేతిప్రకీర్తితాః ॥ ౧౫ ॥ ఆసనంప్రాణసంరోధః ప్రత్యాహారోఽథధారణ। ధ్యానంసమాధిర్యోగస్య షడంగానిసమాసతః ॥ ౧౬ ॥ పృథగ్లక్షణమేతేషాం శివశాస్త్రేసమీరితం। శివాగమేషుచాన్యేషు విశేషాత్కామికాదిషు ॥ ౧౭ ॥ యోగశాస్త్రేష్వపితథా పురాణేష్వపికేషుచిత్। తస్మాత్సమాసాత్సమాన్యా ద్వక్ష్యేయోగాంగలక్షణం ॥ ౧౮ ॥ అహింసాసత్యమస్తేయం బ్రహ్మచర్యపరిగ్రహౌ। యమఇత్యుచ్యతేసద్భిః పంచావరణయోగతః ॥ ౧౯ ॥ శౌచంతుష్టిస్తపశ్చైవ జపఃప్రణిధిరేవచ। ఇతిపంచప్రభేదస్స్యా న్నియమస్స్వాంశభేదతః ౨౦ ॥ స్వస్తికంపద్మమర్ధేందు వీరయోగంప్రసాధితం। పర్యంకంచయథేష్టంచ ప్రోక్తమాసనమష్టధా ॥ ౨౧ ॥ ప్రాణస్స్వదేహజోవాయు స్తస్యాఽ

యామోనిరోధనం। తత్రరేచకంపూరకంచ కుంభకంచత్రిధోచ్యతే ॥ ౨౨ ॥ నాసికాపుటమంగుళ్యా పీడకమపరేణతు। ఔదరంరేచయేద్వాయుం తథాఽయంరేచకస్స్మృతః ॥ ౨౩ ॥ బాహ్యేనమరుతాదేహం దృతివత్పరిపూరయేత్। నాసాపుటేనాపరేణ పూరణాత్పూరకంమతం ॥ ౨౪ ॥ నముంచతినగృహ్ణాతి వాయుమంతర్బహిస్థితం। సంపూర్ణకుంభవత్తిష్ఠేదచలస్సతుకుంభకః ॥ ౨౫ ॥ రేచకాద్యంత్రయమిదం నద్రుతంనవిలంబితం। ఉద్యతఃక్రమయోగేన త్వభ్యస్యేద్యోగసాధకః ॥ ౨౬ ॥ రేచకాదిత్రయాభ్యాసో నాడీశోధనపూర్వకః। స్వేచ్ఛోత్క్రమణపర్యంతః ప్రోక్తోయోగానుశాసనే ॥ ౨౭ ॥ కనీయాదిక్రమవశాత్ప్రాణాయామనిరోధనం। తచ్చతుర్ధోపదిష్టంస్యాన్మాత్రాగుణవిభాగతః ॥ ౨౮ ॥ కనీయస్సకృదుద్ఘాత స్సచద్వాదశమాత్రకః। మధ్యమస్తుద్విరుద్ఘాతశ్చతుర్వింశతిమాత్రకః ॥ ౨౯ ॥ ఉత్తమస్త్రిరుద్ఘాత షట్త్రింశన్మాత్రికఃపరః। స్వేదకంపాదిజనకః ప్రాణాయామస్తదుత్తరః ॥ ౩౦ ॥ ఆనందోద్భవరోమాంచ నేత్రాశ్రూణాంవిమోచనం। జల్పభ్రమణమూర్ఛాద్యం జాయతేయోగినఃపరం ॥ ౩౧ ॥ జానుంప్రదక్షిణీకృత్య నద్రుతంనవిలంబితం। అంగుళీస్ఫోటనంకుర్యాత్సామాత్రేతిప్రకీర్తితా ॥ ౩౨ ॥ మాత్రాక్రమేణవిజ్ఞేయాశ్చోద్ఘాతక్రమయోగతః। నాడీవిశుద్ధపూర్వంతుప్రాణాయామంసమాచరేత్ ॥ ౩౩ ॥ అగర్భశ్చసగర్భశ్చ ప్రాణాయామోద్విధామతః। జపధ్యానంవినాగర్భ స్సగర్భస్తత్సమన్వయాత్ ॥ ౩౪ ॥ అగర్భాద్గర్భసంయుక్తః ప్రాణాయామశ్శతాధికః। తస్మాత్సగర్భంకుర్వంతి యోగినఃప్రాణసంయమం ॥ ౩౫ ॥ ప్రాణస్యవిజయాదేవ జీయంతేదశవాయవః। ప్రాణోఽపానస్సమానశ్చ ఉదానోవ్యానఏవచ ॥ ౩౬ ॥ నాగఃకూర్మశ్చకృకరో దేవదత్తోధనంజయః। ప్రయాణంకురుతేయస్మాత్తస్మాత్ప్రాణోభిధీయతే ॥ ౩౭ ॥ అపానయత్యపానాఖ్యో యదాహారాదిభుజ్యతే। వ్యానోవ్యానశయత్యంగాన్యశేషాణివివర్ధయేన్ ॥ ౩౮ ॥ ఉద్వేజయతిమర్మాణీత్యుదానోవాయురీరితః। సమంనయతిసర్వాంగం సమానస్తేననీయతే ॥ ౩౯ ॥ ఉద్గారేనాగఆఖ్యాతః కూర్మఉన్మీలనేస్థితః। కృకరఃక్షవథౌజ్ఞేయో దేవదత్తోవిజృంభణే ॥ ౪౦ ॥ నజహాతిమృతంచాపి సర్వ

వ్యాపిధనంజయః । క్రమేణాభ్యస్యమానోఽయం ప్రాణాయామః ప్రమాణ
వాన్ ॥ ౪౧ ॥ నిర్దహత్యఖిలం దోషం కర్తుర్దేహం చ రక్షతి । ప్రాణే తు వి
జితే సమ్యక్ తచ్చిహ్నాన్యుపలక్షయేత్ ॥ ౪౨ ॥ విణ్మూత్రశ్లేష్మణాం తా
వదల్పభావః ప్రజాయతే । బహుభోజనసామర్థ్యం చిరాదుచ్ఛ్వసనం త
థా ॥ ౪౩ ॥ లఘుత్వం శీఘ్రగామిత్వముత్సాహః స్వరసౌష్ఠవం । సర్వ
రోగక్షయశ్చైవ బలం తేజస్సురూపతా ॥ ౪౪ ॥ ధృతిర్మేధాయువత్వం చ
స్థిరతా చ ప్రసన్నతా । తపాంసి పాపక్షయతా యజ్ఞదానవ్రతాదయః ॥ ౪౫
ప్రాణాయామస్య తస్యైతే కళాం నార్హంతి షోడశీం। ఇంద్రియాణి ప్రసక్తాని
యథాస్వవిషయేష్విహ ॥ ౪౬ । ఆహృత్య యన్నిగృహ్ణాతి స ప్రత్యా
హార ఉచ్యతే । మనః పూర్వాణీంద్రియాణి స్వర్గం నరకమేవ చ । ౪౭ ।
నిగృహీతవిసృష్టాని స్వర్గాయ నరకాయ చ । తస్మాత్సుఖార్థీ మతిమాన్
జ్ఞానవైరాగ్యమాస్థితః ॥ ౪౮ । ఇంద్రియాశ్వాన్నిగృహ్య స్వస్వాత్మనా
త్మానముద్ధరేత్ । ధారణా నామ చిత్తస్య స్థానబంధస్సమాసతః ॥ ౪౯ ।
స్థానం చ శివ ఏవైకో నాన్యద్దోషాశ్రయం యతః । కాలం కంచావధీకృ
త్య స్థానేఽవస్థాపితం మనః। ౫౦ ॥ న తు ప్రచ్యవతే లక్ష్యాద్ధారణా స్యాన్న
చాన్యథా । మనసః ప్రథమం స్థైర్యం ధారణాతః ప్రజాయతే ॥ ౫౧ । త
స్మాద్ధీరం మనః కుర్యాద్ధారణాభ్యాసయోగతః । ధ్యై చింతాయాం స్మృ
తో ధాతుః శివచింతా ముహుర్ముహుః । ౫౨ । అవ్యాక్షిప్తేన మనసా
ధ్యానం నామ తదుచ్యతే। ధ్యేయావస్థితచిత్తస్య సదృశః ప్రత్యయస్య యః
౫౩ । ప్రత్యయాంతరనిర్ముక్తః ప్రవాహో ధ్యానముచ్యతే । సర్వమన్య
త్పరిత్యజ్య శివ ఏవ శివంకరః ॥ ౫౪ ॥ పరో ధ్యేయోఽధవేనేతి సమాప్తాథ
ర్వణీ శ్రుతిః । సర్వప్రభూ శివా తస్మాత్సర్వగౌ సర్వదోదితౌ ॥ ౫౫ ॥ స
ర్వజ్ఞౌ సతతం ధ్యేయౌ నానారూపవిభేదతః ।విముక్తిః ప్రత్యయః పూర్వః ప్ర
త్యయశ్చాణిమాదికం । ౫౬ । ఇత్యేతద్ద్వివిధం జ్ఞేయం ధ్యానస్యాస్య ప్ర
యోజనం । ధ్యాతా ధ్యానం తథా ధ్యేయం యచ్చ ధ్యానప్రయోజనం ॥ ౫౭
ఏతచ్చతుష్టయం జ్ఞాత్వా యోగం యుంజీత యోగవిత్ । జ్ఞానవైరాగ్య
సంపన్నః శ్రద్దధానః క్షమాన్వితః ॥ ౫౮ । నిర్మమశ్చ సదోత్సాహీ ధ్యా
తేత్థం పురుషస్స్మృతః । జపచ్ఛ్రాంతః పునర్ధ్యాయే ధ్యానాచ్ఛ్రాంతః పునర్జ

పేత్ ॥ ౫౯ ॥ జపధ్యానాభియుక్తస్య క్షిప్రం యోగః ప్రసిధ్యతి । ధార
ణా ద్వాదశాయామా ధ్యానం ద్వాదశధారణం ॥ ౬౦ ॥ ధ్యానద్వాదశకం
యావత్సమాధిరభిధీయతే ।సమాధిర్నామ యోగాంగ మంతిమం పరికీ
ర్తితం ॥ ౬౧ ॥ సమాధినా చ సర్వత్ర ప్రజ్ఞాలోకః ప్రవర్తతే । యదర్థ
మాత్రనిర్భాసం స్తిమితోదధివత్ స్థితం ॥౬౨॥ స్వరూపశూన్యవద్ధ్యానం
సమాధిరభిధీయతే । ధ్యేయే మనస్సమావేశ్య పశ్యేదపి చ సుస్థిరం ॥ ౬౩
నిర్వాణానలవద్యోగీ సమాధిస్థః ప్రగీయతే । న శ్రుణోతి న చాఘ్రాతి న రస్య
తి న పశ్యతి ॥ ౬౪ ॥ న చ స్పర్శం విజానాతి న సంకల్పయతే మనః । న చాభి
మన్యతే కించిన్న చ బుధ్యతి కాష్ఠవత్ ॥ ౬౫ ॥ ఏవం శివే విలీనాత్మా స
మాధిస్థ ఇహోచ్యతే । యథా దీపో నివాతస్థః స్పందతే న కదాచన ॥
౬౬ ॥ తథా సమాధినిష్ఠోఽపి తస్మాన్న విచలేత్సుధీః ।ఏవమభ్యస్యతశ్శా
బ్దం యోగినో యోగముత్తమం ॥ ౬౭ ॥ తదంతరాయా నశ్యంతి విఘ్నా
స్సర్వే శనైశ్శనైః। ఆలస్యం వ్యాధయస్తీవ్రాః ప్రమాదస్థానసంశయః ॥
౬౮ ॥ అనవస్థితచిత్తత్వమశ్రద్ధా భ్రాంతిదర్శనం । దుఃఖాని దౌర్మనస్యం
చ విషయేషు చలోలతా ॥ ౬౯ ॥ దశైతే యుంజతాం పుంసా మంతరా
యాః ప్రకీర్తితాః । ఆలస్యమలసత్వం తు యోగినాం దేహచేతసోః ॥ ౭౦ ॥
ధాతువైషమ్యజా దోషా వ్యాధయః కర్మదోషజాః । ప్రమాదో నామ
యోగస్య సాధనానామభావతా ॥ ౭౧ ॥ ఇదం వేత్యుభయాలంబి జ్ఞా
నం తస్థానసంశయః । అప్రతిష్ఠా హి మనస స్త్వనవస్థితిరుచ్యతే ॥ ౭౨ ॥ అ
శ్రద్ధా భావరహితా వృత్తిర్వై యోగవర్త్మని । విపర్యస్తా మతిర్యా సా
భ్రాంతిరిత్యభిధీయతే ॥ ౭౩ ॥ దుఃఖమజ్ఞానజం పుంసాం చేతస్యాధ్యాత్మి
కం విదుః । ఆధిభౌతికమంగోత్థం యచ్చ దుఃఖం పురాకృతైః ॥ ౭౪ ॥ ఆధి
దైవికమాఖ్యాతమం శస్త్రాస్త్రవిషాదిజం । ఇచ్ఛావిఘాతజం క్షోభం దౌ
ర్మనస్యం ప్రచక్షతే ॥ ౭౫ ॥ విషయేషు విచిత్రేషు విభ్రమస్తత్ర లోలతా।
శాంతేష్వేతేషు విఘ్నేషు యోగాసక్తస్య యోగినః ॥ ౭౬ ॥ ఉపసర్గాః
ప్రవర్తంతే దివ్యాస్తే సిద్ధిసూచకాః। ప్రతిభా శ్రవణం వార్తా దర్శనా
స్వాదవేదనాః ॥ ౭౭ ॥ ఉపసర్గాష్షడిత్యేతే వ్యయే యోగస్య సిద్ధయః ।
సూక్ష్మే వ్యవస్థితేఽతీతే విప్రకృష్టే త్వనాగతే ॥ ౭౮ ॥ ప్రతిభా కథ్యతే

యోఽర్థే ప్రతిభాసోఽహి కథ్యతే। శ్రవణం సర్వశబ్దానాం శ్రవణం త్వప్ర
యత్నతః ॥ ౭౯ ॥ వార్తావార్తాసువిజ్ఞానం సర్వేషామేవ దేహినాం।
దర్శనం నామ దివ్యానాం దర్శనం చాప్రయత్నతః ॥ ౮౦ ॥ తథాస్వాద
శ్చ దివ్యేషు రసేష్వాస్వాద ఉచ్యతే। స్పర్శనాధిగమ స్తద్వ ద్వేదనా నామ
విశ్రుతా ॥ ౮౧ ॥ గంధాదీనాం చ దివ్యానా మాబ్రహ్మభువనాధిపాః ।
సంతిష్ఠంతే చ రత్నాని ప్రయచ్ఛంతి బహూని చ ॥ ౮౨ ॥ స్వచ్ఛంద మధు
రాణ్యాణి వివిధాస్యాత్ప్రివర్తతే। రసాయనాని సర్వాణి దివ్యాశ్చైషధయ
స్తథా ॥ ౮౩ ॥ సిద్ధ్యంతి ప్రణిపత్యైనం దిశంతి సురయోషితః । యోగ
సిద్ధ్యైకదేశేఽపి దృష్టే మోక్షే భవేన్మతిః ॥ ౮౪ ॥ దృష్టమేతన్మయా యద్వ
త్తద్వన్మోక్షో భవేదితి। కృశతా స్థూలతా బాల్యం వార్ధక్యం చైవ యౌవనం
౮౫ ॥ నానాజాతిస్వరూపత్వం చతుర్ణాం దేహధారణం। పార్థివాంశం
వినా నిత్యం సురభిర్గంధసంగ్రహః ॥ ౮౬ ॥ ఏవమష్టగుణం ప్రాహుః పై
శాచం పార్థివం పదం। జలే నివసనం చైవ భూమ్యామేవ వినిర్గమః ॥ ౮౭ ॥ ఇ
చ్ఛేచ్ఛక్తస్స్వయం పాతుం సముద్రమపి చాతురః । యత్రేచ్ఛతి జగత్యస్మిం
స్తత్రైవ జలదర్శనం ॥ ౮౮ ॥ వినా కుంభాదికం పాణౌ జలసంచయధారణం
యద్వస్తు విరసం చాపి భోక్తుమిచ్ఛతి తత్క్షణాత్ ॥ ౮౯ ॥ రసాదికం భవేచ్చా
స్య త్రయాణాం దేహధారణం । నిర్వ్రణత్వం శరీరస్య పార్థివైశ్చ సమన్వి
తం ॥ ౯౦ ॥ తదిదం షోడశగుణ మాప్యమైశ్వర్యముద్భుతం। శరీరాదగ్ని
నిర్మాణం తత్తాపభయవర్జనం ॥ ౯౧ ॥ శక్తిర్జగదిదం దగ్ధుం యదీచ్ఛే
దప్రయత్నతః । స్థాపనం వానలస్యాప్సు పాణౌ పావకధారణం ॥ ౯౨ ॥ ద
గ్ధేసర్గే యథాపూర్వం ముఖే చాన్నాదిపాచనం । ద్వాభ్యాం దేహవిని
ర్మాణ మాప్యైశ్వర్యసమన్వితం ॥ ౯౩ ॥ ఏతైశ్చతుర్వింశతిధా తైజ
సం పరిచక్షతే । మనోజవత్వం భూతానాం క్షణాదంతః ప్రవేశనం ॥ ౯౪
పర్వతాదిమహాభార ధారణం చాప్రయత్నతః । గురుత్వం చ లఘుత్వం చ
పాణావనిలధారణం ॥ ౯౫ ॥ అంగుల్యగ్రనిపాతాద్యై ర్భ్యామేరపి చ కంప
నం । ఏకేన దేహనిష్పత్తి ర్వ్యక్తం భోగైశ్చ తైజసైః ॥ ౯౬ ॥ ద్వాత్రింశ
ద్గుణమైశ్వర్యం మారుతం కవయో విదుః । ఛాయాహీనవినిష్పత్తి రింద్రి
యాణామదర్శనం ॥ ౯౭ ॥ ఖేచరత్వం యథాకామ మింద్రియార్థైస్సమన్వ

యః । ఆకాశేలంఘనం చైవ స్వదేశే తన్నివేశనం ॥ ౯౮ ॥ ఆకాశపిండీ
కరణ మశరీరత్వమేవచ । అనిత్యైశ్వర్యసంయుక్తం చత్వారింశద్గుణం మ
హత్ ॥ ౯౯ ॥ ఐంద్రమైశ్వర్యమాఖ్యాత మాంబరంతత్ప్రచక్షతే। యథా
కామోపలబ్ధిశ్చ యథాకామవినిర్గమః ॥ ౧౦౦ ॥ సర్వస్యాభిభవశ్చైవ
సర్వగుహ్యార్థదర్శనం । కర్మానురూపనిర్మాణం వశిత్వం ప్రియదర్శనం ॥
౧౦౧ ॥ సంసారదర్శనం చైవ భోగ్గైరైర్దైస్సమన్వితం । ఏతచ్చాంద్రమ
హైశ్వర్యం మానసంగుణతోధికం ॥ ౧౦౨ ॥ ఛేదనంతాడనం చైవ బం
ధనం మోచనంతథా । గ్రహణంసర్వభూతానాం సంసారవశవర్తినాం ॥
౧౦౩ ॥ ప్రసాదశ్చాపిసర్వేషాం మృత్యుకాలజయస్తథా । ఆభిమానిక
మైశ్వర్యం ప్రాజాపత్యంప్రచక్షతే ॥ ౧౦౪ ॥ ఏతచ్చాంద్రమహైశ్వర్యాత్
పంచాశద్గుణంమహత్ । సర్గస్సంకల్పమాత్రేణ త్రాణంసంహార
ణంతథా ॥ ౧౦౫ ॥ స్వాధికారశ్చసర్వేషాం భూతచిత్తప్రవర్తనం । అసా
దృశ్యంచసర్వస్య నిర్మాణంజగతఃపృథక్ ॥ ౧౦౬ ॥ శుభాశుభస్యకరణం
ప్రాజాపత్యైశ్చసంయుతం । చతుష్షష్టిగుణం బ్రాహ్మ మైశ్వర్యంతత్ప్ర
చక్షతే ॥ ౧౦౭ ॥ బౌద్ధాదస్మాత్పరంగౌణ మైశ్వర్యంప్రాకృతంవిదుః । వై
ష్ణవంతత్సమాఖ్యాతం తస్యైవభువనేస్థితం ॥ ౧౦౮ ॥ బ్రహ్మణైతద్గు
ణంసర్వం వేత్తుమన్యైర్నశక్యతే । తత్పౌరుషంచగౌణంచ గాణేశంపదమై
శ్వరం ॥ ౧౦౯ ॥ విష్ణునాతత్పదంకించి జ్ఞాతుమన్యైర్నశక్యతే । వి
జ్ఞానసిద్ధయశ్చైవ సర్వాఏవోపసర్గకాః ॥౧౧౦॥ నిరోద్ధవ్యాః ప్రయత్నేన
వైరాగ్యేనపరేణతు । ప్రతిభాదిష్వశుద్ధేషు గుణేష్వాసక్తచేతసః ॥౧౧౧
నసిద్ధ్యేత్పరమైశ్వర్య మవ్యయంసార్వకామికం। తస్మాద్గుణాంశ్చభోగాంశ్చ
దేవాసురమహీభృతాం ॥ ౧౧౨ ॥ తృణవద్యస్త్యజేత్తస్య యోగసిద్ధిః
పరాభవేత్ । అథవానుగ్రహేచ్ఛాయాం జగతోవిచరేన్మునిః ॥ ౧౧౩
యథాకామంగుణాన్భోగా న్భుక్త్వాముక్తింప్రయాస్యతి । అథప్రయో
గంయోగస్య వక్ష్యేశ్రుణుసమాహితః ॥ ౧౧౪ ॥ శుభేకాలేశుభేదేశే
శివక్షేత్రాదికేపునః । విజనేజంతురహితే నిశ్శబ్దేబాధవర్జితే ॥ ౧౧౫ ॥
సుప్రలిప్తేస్థలేసౌమ్యే గంధధూపాదివాసితే । ముక్తపుష్పసమాకీర్ణే వి
తానాదివిచిత్రితే ॥ ౧౧౬ ॥ కుశపుష్పసమిత్తోయ ఫలమూలసమన్వితే

నాగ్న్యభ్యాశేజలాభ్యాశే। శుష్కపర్ణచయేఽపివా॥ ౧౧౭॥ నదంశమశకాకీర్ణే సర్పశ్వాపదసంకులే। నచదుష్టమృగాకీర్ణేనభయేనుజనావృతే ౧౧౮॥ శ్మశానేచైత్యవల్మీకే జీర్ణాగారేచతుష్పథే। నదీనదసముద్రాణాంతీరేరథ్యాంతరేఽపివా॥ ౧౧౯॥ నజీర్ణోద్యానగోష్ఠాదా నానిష్టేనచనిందితే। నాజీర్ణామ్లరసోద్గారే నచవిణ్మూత్రదూషితే॥ ౧౨౦ నచ్ఛర్ద్యాంనాతిసారేచ నాతిభుక్తశ్రమాన్వితః। నచాతిచింతాకులితో న చాతిక్షుత్పిపాసితః॥ ౧౨౧॥ నాపిస్వగురుకర్మాదౌ ప్రసక్తోయోగమాచరేత్। యుక్తాహారవిహారశ్చ యుక్తచేష్టశ్చకర్మసు॥ ౧౨౨॥ యుక్తనిద్రావబోధశ్చ సర్వాయాసవివర్జితః। ఆసనంమృదులంరమ్యం విపులంసుసమంశుచి॥ ౧౨౩॥ మృగచర్మపరీధానం మధ్యాద్యుక్తంశుభం సుఖం। కల్పయిత్వాసమారుహ్య సమంస్థిరసుఖంయథా॥ ౧౨౪॥ పద్మకస్వస్తికాదీనా మన్యసేదాసనేషుచ। అభివంద్యస్వగుర్వంతానభివాద్యాననుక్రమాత్॥ ౧౨౫॥ ఋజుగ్రీవశిరోవక్షా నాతిశ్లిష్టోష్ఠలోచనః కించిదున్నామితశిరో దంతైర్దంతాన్నసంస్పృశేత్॥ ౧౨౬॥ దంతాగ్రసంస్థితాంజిహ్వా మచలాంసన్నివేశ్యచ। పార్ష్ణిభ్యాంవృషణౌరక్షం స్తథాప్రజననంపునః॥ ౧౨౭॥ ఊర్వోరుపరిసంస్థాప్య బాహూతిర్యగయత్నతః। దక్షిణంకరపృష్ఠంతు న్యస్యవామతలోపరి॥ ౧౨౮॥ ఉన్నామ్యశనకైఃపృష్ఠ మురోఽవష్టభ్యచాగ్రతః। సంప్రేక్ష్యనాసికాగ్రంస్వందిశశ్చానవలోకయన్॥ ౧౨౯॥ సంభృతప్రాణసంచారః పాషాణఇవనిశ్చలః। స్వదేహాయతనస్యాంత ర్విచింత్యశివమంబయా॥ ౧౩౦॥ హృత్పద్మపీఠికామధ్యే ధ్యానయజ్ఞేనపూజయేత్। మూలేనాసాగ్రతోనాభౌ కంఠేవాతాలురంధ్రయోః॥ ౧౩౧॥ భ్రూమధ్యేద్వాదశాంతేవా లలాటేమూర్ధ్నివా స్మరేత్। పరికల్ప్యయథాన్యాయం శివయోఃపరమాసనం॥ ౧౩౨॥ తత్రసావరణంవాఽపినిరావరణమేవవా। ద్విదళేషోడశారేవా ద్వాదశారేయథావిధి॥ ౧౩౩॥ దశారేవాషడస్రేవా చతురస్రేశివంస్మరేత్। భ్రువోరంతరతఃపద్మం ద్విదళంతటిదుజ్జ్వలం॥ ౧౩౪॥ భ్రూమధ్యస్థారవింద స్యక్రమాద్వైదక్షిణోత్తరే। విద్యుత్సమానవర్ణేచ పర్ణేవర్ణావసానకే॥ ౧౩౫॥ షోడశారస్యపత్రాణి స్వరాష్షోడశతాని వై। పూర్వాదీ

నిక్రమాదేత త్పద్మకందస్యమూలతః ॥ ౧౩౬ ॥ కకారాదిఠకారాంతా
వర్ణాఃపత్రాణ్యనుక్రమాత్ । భానువర్ణస్యపద్మస్య ధ్యేయంతద్ధృదయాంత
రే ॥౧౩౭॥ వర్ణాఃపత్రాణిపద్మస్య నాభేసుపరిష్కృతః । గోక్షీరధవళస్యోక్తా
డాదిఫాంతాయథాక్రమం ॥ ౧౩౮ ॥ అధోగళస్యాంబుజస్య ఏతస్యచద
ళానిషట్ । విధూమాంగారవర్ణస్య వర్ణాబాద్యాశ్చలాంతిమాః ॥ ౧౩౯ ॥
మూలాధారారవిందస్య హేమాభస్యయథాక్రమం । వకారాదిసకారాం
తా వర్ణాఃపర్ణమయాస్థితాః ॥ ౧౪౦ ॥ ఏతేష్వథారవిందేషు యత్రైవా
భిరతంమనః । తత్రైవదేవందేవీంచ చింతయేద్ధీరయాధియా ॥ ౧౪౧ ॥
అంగుష్ఠమాత్రమమలం దీప్యమానంసమంతతః । శుద్ధదీపశిఖాకారంస్వ
శక్త్యాపూర్ణమండితం ॥ ౧౪౨ ॥ ఇందురేఖాసమాకారం తారారూప
మథాపివా । నీవారశూకసదృశం బిసస్సూత్రాభమేవవా ॥ ౧౪౩ ॥ క
దంబగోళాకారంతు తుషారకణికోపమం । క్షిత్యాదితత్త్వవిజయం ధ్యా
తాయద్యభివాంఛతి ॥ ౧౪౪ ॥ తత్తత్తత్త్వాధిపామేవం మూర్తీఃస్థూలాం
విచింతయేత్ । సదాశివాంతాబ్రహ్మాద్యా భవాద్యాశ్చాష్టమూర్త
యః ॥ ౧౪౫ ॥ శివస్యమూర్తయస్థూలా శ్శివశాస్త్రే వినిశ్చితాః । ఘో
రామిశ్రాఃప్రశాంతాశ్చ మూర్తయస్తామునీశ్వరైః ॥ ౧౪౬ ॥ ఫలాభిలా
షసహితై శ్చింత్యాశ్చింతావిశారదైః । ఘోరాశ్చేచ్చింతితాఃకుర్యుః
పాపరోగపరిక్షయం ॥ ౧౪౭ ॥ సర్వసిద్ధిప్రదామిశ్రాః ప్రశాంతాశ్శాంతి
దాయకాః । సిధ్యంతిసిద్ధయశ్శీఘ్రం ఘోరేషుచింతితే ॥ ౧౪౮
చిరేణమిశ్రేసౌమ్యేతు నసద్యోనచిరాదపి । సౌమ్యేముక్తిర్విశేషేణ
శాంతిఃప్రజ్ఞాప్రసిద్ధ్యతి ॥ ౧౪౯ ॥ సిధ్యంతిసిద్ధయశ్చాస్మా త్క్రమశోనా
త్రసంశయః । శ్రీకంఠనాథంస్మరతాం సద్యస్సర్వార్థసిద్ధయః ॥ ౧౫౦
ప్రసిధ్యంతీతిమత్వైకే తంవైధ్యాయంతియోగినః । స్థిత్యర్థంమనసఃకే
చిత్ స్థూలధ్యానంప్రకుర్వతే ॥ ౧౫౧ ॥ స్థూలేతునిశ్చలంచేతో భవే
త్సూక్ష్మేతుసుస్థితం । శివేతుచింతితేసాక్షా త్సర్వాస్సిధ్యంతిసిద్ధయః ॥
౧౫౨ ॥ మూర్త్యంతరేషు ధ్యాతేషు శైవీ సిద్ధిర్న సిధ్యతి ।
మూర్త్యంతరేషుధ్యాతేషుశివరూపంవిచింతయేత్ ॥ ౧౫౩ ॥
రుచ్యభ్యాసాదినాయద్య చ్ఛివరూపంవిచింతయేత్ । లక్షయేన్మనసస్థై

ర్యం తత్త్ధ్యాయేత్పునఃపునః ॥ ౧౫౪ ॥ ధ్యానమాద్యంసవిషయం త
తో నిర్విషయంజగుః । తత్రనిర్విషయంధ్యానం నాస్తీత్యేవసతాంమతం
॥ ౧౫౫ ॥ బుద్ధేర్హిసంతతిఃకాచిద్ధ్యానమిత్యభిధీయతే । తేననిర్విష
యాబుద్ధిః కేవలేహప్రవర్తతే ॥ ౧౫౬ ॥ తస్మాత్సవిషయంధ్యానం బా
లార్కకిరణాశ్రయం । సూక్ష్మాశ్రయంనిర్విషయంనాపరంపరమార్థతః
౧౫౭ ॥ యద్వాసవిషయంధ్యానం తత్సాకారసమాశ్రయం । నిరాకా
రాత్మసంవిత్తిర్ధ్యానంనిర్విషయంమతం ॥ ౧౫౮ ॥ నిర్బీజంచసబీజంచ
తదేవధ్యానముచ్యతే । నిరాకారాశ్రయత్వేన సాకారాశ్రయతస్తథా ॥
౧౫౯ ॥ తస్మాత్సవిషయంధ్యానమాదౌకృత్వాసబీజకం । అంతేనిర్వి
షయంకుర్యాన్నిర్బీజంసర్వసిద్ధయే ॥ ౧౬౦ ॥ ప్రాణాయామేనసిధ్యంతి ది
వ్యాశ్శాంత్యాదయఃక్రమాత్ । శాంతిఃప్రశాంతిర్దీప్తిశ్చ ప్రసాదశ్చతతః
పరం ॥ ౧౬౧ ॥ శమస్సర్వాపదాంచైవ శాంతిరిత్యభియధీయతే । తమ
సోఽంతర్బహిర్నాశః ప్రశాంతిఃపరిగీయతే ॥ ౧౬౨ ॥ బహిరంతఃప్రకాశో
యో దీప్తిరిత్యభిధీయతే । స్వస్థతాయాతుసాబుద్ధేః ప్రసాదఃపరికీర్తి
తః ॥ ౧౬౩ ॥ కారణానిచసర్వాణి సబాహ్యాభ్యంతరాణిచ । బుద్ధేఃప్రసా
దతఃక్షిప్రంప్రసన్నానిభవంత్యుత ॥ ౧౬౪ ॥ ధ్యాతాధ్యానంతథాధ్యే
యం యచ్చధ్యానప్రయోజనం ఏతచ్చతుష్టయంజ్ఞాత్వా ధ్యాతాధ్యానం
సమాచరేత్ ॥ ౧౬౫ ॥ జ్ఞానవైరాగ్యసంపన్నో నిత్యముద్యుక్తమాన
సః । శ్రద్దధానఃప్రసన్నాత్మా ధ్యాతాసద్భిరుదాహృతః ॥ ౧౬౬ ॥ ధ్యై
చింతాయాంస్మృతో ధాతుశ్శివచింతాముహుర్ముహుః । అవ్యాక్షిప్తే
నమనసా ధ్యానమిత్యభిధీయతే ॥ ౧౬౭ ॥ బుద్ధిప్రవాహరూపస్య ధ్యాన
స్యాస్యావలంబనం । ధ్యేయమిత్యుచ్యతేసద్భిస్తచ్చసాంబస్స్వయంశివః ॥
౧౬౮ ॥ విముక్తిప్రత్యయఃపూర్వమైశ్వర్యంచాణిమాదికం । శివధ్యాన
స్యతస్యాస్యసా క్షాద్యుక్తంప్రయోజనం ॥ ౧౬౯ ॥ యస్మాత్సౌఖ్యంచ
మోక్షంచ ధ్యానాదుభయమాప్నుయాత్ । తస్మాత్సర్వంపరిత్యజ్యధ్యా
నయుక్తోభవేన్నరః ॥ ౧౭౦ ॥ నాస్తిధ్యానంవినాజ్ఞానం నాస్తిధ్యానమ
యోగినః । ధ్యానంజ్ఞానంచయస్యాస్తి తీర్ణస్తేనభవార్ణవః ॥ ౧౭౧ ॥
జ్ఞానంప్రసన్నమేకాగ్ర మశేషోపాధివర్జితం । యోగాభ్యాసేనయుక్తస్య

—[శివయోగిమహిమానిరూపణం]—

యోగినస్స్వైవసిధ్యతి ॥ ౧౭౨ ॥ ప్రక్షీణాశేషపాపానాం జ్ఞానేధ్యానేభవేన్మతిః। పాపోపహతబుద్ధీనాం తద్వార్తాపిసుదుర్లభా ॥ ౧౭౩ ॥ యథావహ్నిర్మహాదీప్తశ్శుష్కమార్ద్రంచనిర్దహేత్ । తథాశుభాశుభంకర్మ జ్ఞానాగ్నిర్దహతేక్షణాత్ ॥ ౧౭౪ ॥అత్యల్పోఽపియథాదీపస్సుమహాన్నాశయేత్తమః । యోగాభ్యాసస్తథాల్పోపి మహాపాపంవినాశయేత్ ॥ ౧౭౫ ॥ ధ్యాయతఃక్షణమాత్రంవా శ్రద్ధయాపరమేశ్వరం । యద్భవేత్సుమహచ్ఛ్రేయ స్తస్యాంతో నైవవిద్యతే॥ ౧౭౬ ॥ నాస్తిధ్యానసమంతీర్థం నాస్తిధ్యానసమంతపః నాస్తిధ్యానసమోయజ్ఞః స్తస్మాద్ధ్యానంసమాచరేత్ ౧౭౭ ॥ తీర్థానితోయపూర్ణాని దేవాన్పాషాణమృణ్మయాన్ ।యోగినోనప్రపద్యంతే స్వాత్మప్రత్యయకారణాత్ ॥ ౧౭౮ ॥ యోగినాంచవపుస్సూక్ష్మం భవేత్ప్రత్యక్షమైశ్వరం । యథాస్థూలమయుక్తానాం మృత్కాష్ఠాద్యైఃప్రకల్పితం ॥ ౧౭౯ ॥ యథేహాంతశ్చరారాజ్ఞః ప్రియాస్స్యుర్నబహిశ్చరాః । తథాంతర్ధ్యాననిరతాః ప్రియాశ్శంభోర్నకర్మిణః ॥ ౧౮౦ ॥ బహిష్కారాయథాలోకే నాతివఫలభాగినః । దృష్టానరేంద్రభవనే తద్వదత్రాపికర్మిణః ॥ ౧౮౧ ॥ యద్యంతరావిపద్యేత జ్ఞానయోగార్థముద్యతః । యోగస్యోద్యోగమాత్రేణ రుద్రలోకంగమిష్యతి ॥ ౧౮౨ అనుభూయసుఖంతత్ర సంజాతో యోగినాంకులే । జ్ఞానయోగంపునర్లబ్ధ్వా సంసారమతివర్తతే ॥ ౧౮౩ ॥ జిజ్ఞాసురపి యోగస్య యాంగతింలభతేనరః । నతాంగతిమవాప్నోతి సర్వైరపిమహామఖైః ॥ ౧౮౪ ॥ ద్విజానాంవేదవిదుషాం కోటింసంపూజ్యయత్ఫలం । భిక్షామాత్రప్రదానేన తత్ఫలంశివయోగినే ॥౧౮౫॥ యజ్ఞాగ్నిహోత్రదానేషు తీర్థహోమేషుయత్ఫలం । యోగినామన్నదానేన తత్సమస్తంఫలంలభేత్ ॥ ౧౮౬ ॥ యేచాపవాదంకుర్వంతి విమూఢాశ్శివయోగినాం । శ్రోతృభిస్తేప్రపద్యంతే నరకేష్వామహీక్షయాత్ ॥ ౧౮౭ ॥ సతిశ్రోతరివక్తాస్యాదపవాదస్యయోగినాం । తస్మాచ్ఛ్రోతాచపాపీయాం స్తద్దండస్సుమహానతః ॥ ౧౮౮॥ యేపునస్సతతంభక్త్యా భజంతిశివయోగినః। విందంతితేమహాభోగా నంతేయోగంచశాంకరం ॥ ౧౮౯ ॥ భోగయోగార్థిభిస్తస్మాత్సం

పూజ్యాశ్శివయోగినః । ప్రతిశ్రయాన్నపానాద్యైశ్చ వ్యాప్రావరణాది
భిః ॥ ౧౯౦ ॥ యోగధర్మస్సపారత్వా దభేద్యః పాపముద్గరైః । వజ్రతండు
లవజ్ఞేయం తథాపాపేన యోగినః ॥ ౧౯౧ ॥ నలిప్యంతేచతాపాద్యైః పద్మప
త్రంయథాంభసా । యస్మిన్దేశేవసేన్నిత్యం శివయోగరతోమునిః ॥ ౧౯౨
సోపిదేశోభవేత్పూత స్సపూతఇతికింపునః । తస్మాత్సర్వంపరిత్యజ్య కృత్య
మన్యద్విచక్షణః ॥ ౧౯౩ ॥ సర్వదుఃఖప్రహాణాయశివ యోగంసమభ్యసేత్
సిద్ధయోగఫలోయోగీ లోకానాంహితకామ్యయా ॥ ౧౯౪ ॥ భోగా
న్భుక్త్వాయథాకామం విహరేద్వాత్రవర్తతాం । అథవాక్షుద్రఇత్యేవ
మత్వావైషయికంసుఖం । ౧౯౫ । త్యక్త్వావిరాగవేషేణ స్వేచ్ఛయా
కర్మముచ్యతాం । యస్త్వాసన్నమృతింమర్త్యో దృష్ట్వారిష్టంచభూయ
శః । ౧౯౬ । సయోగారంభనిరత శ్శివక్షేత్రంసమాశ్రయేత్ । సతత్ర
నివసన్నేవ యదధీరమనాతురః । ౧౯౭ । ప్రాణాన్వినాపిరోగాద్యై
స్స్వయమేవపరిత్యజేత్ । కృత్వాప్యనశయనం చైవ హుత్వాచాంగంశివా

— [శివభక్త ప్రశంసా]

నలే । ౧౯౮ । క్షిప్త్వావాశివతీర్థేషు స్వదేహమవగాహనాత్ । శివశా
స్త్రోక్తవిధినాప్రాణాన్యస్తుపరిత్యజేత్ ॥ ౧౯౯ ॥ సద్యఏవవిముచ్యేత
నచసావాత్మఘాతుకః । రోగాద్యైర్వాధవివశః శివక్షేత్రంసమాశ్రితః ॥
౨౦౦ ॥ మ్రియతేయదిసోప్యేవం ముచ్యతేనాత్రసంశయః । తథాహిమర
ణంశక్త ముశంత్యనశనాదిభిః ॥ ౨౦౧ ॥ తథావిశిష్టంతత్రాపి మరణస్తూత్త
రోత్తరం । నివృత్త్యాదివశాద్దేహా భూతేషుచవిలీయతే ॥ ౨౦౨ ॥ స్వే
చ్ఛయోత్క్రమ్యమరణం శివక్షేత్రేవిశేషతః । ఉత్తమంసర్వమరణా దు
స్మనాదపియోగదం ॥ ౨౦౩ ॥ శాస్త్రవిస్రంభధీరేణ మనసాక్రియతేయ
తః । యస్త్యజేద్దుస్త్యజాన్ప్రాణా న్నసభూయఃప్రజాయతే ॥ ౨౦౪ ॥
శివనిందారతంహంతుమ శక్తోయస్స్వయంమృతః । సద్యఏవవిముచ్యేత
త్రిస్సప్తకులసంయుతః । ౨౦౫ ॥ శివనిందారతంహత్వా పీడితస్స్వయమే
వవా । యస్త్యజేద్దుస్త్యజాన్ప్రాణా న్నసభూయఃప్రజాయతే ॥ ౨౦౬ ॥ శి
వార్థంయస్త్యజేత్ప్రాణాన్ శివభక్తార్థమేవవా । శివాచారార్థమథవా
శివవిద్యార్థమేవవా ॥ ౨౦౭ । నతేనసదృశఃకశ్చి న్ముక్తిమార్గస్థితో

నరః । తస్మాచ్ఛీఘ్రతరాముక్తి స్తస్యసంసారమండలాత్ ॥ ౨౦౮ ॥ ఏ
తేష్వన్యతమోపాయంకథమప్యవలంబ్యవా। షడధ్వశుద్ధింవిధివత్ప్రాప్తో
వాఽమ్రియతేయది ॥ ౨౦౯ ॥ పశూనామివతస్యేహ నకుర్యాదౌర్ధ్వదై
హికం। నైవాశౌచంప్రసజ్యేత తత్పుత్రాదేర్విశేషతః ॥ ౨౧౦ ॥ ఖనే
ద్వాభువితద్దేహం దహేద్వాశుచినాగ్నినా । క్షిపేద్వాప్సుశివాస్త్వేవ
త్యజేద్వాకాష్ఠలోష్టవత్ ॥ ౨౧౧ ॥ అథైనమపిచోద్దిశ్య కర్మచేత్కర్తు
మీప్సితం। కళ్యాణమేవకుర్వీత శక్త్యాభక్తాంశ్చతర్పయేత్ ॥ ౨౧౨ ॥
ధనంతస్యభజేచ్చైవం శైవీచేదస్తిసంతతిః । నాస్తిచేత్తచ్ఛివేదద్యాన్న
దద్యాత్పశుసంతతిః ॥ ౨౧౩ ॥ ఇతి శ్రీశైవే మహాపురాణే వాయవీయ
సంహితాయా ముత్తరభాగే సాంగయోగ నిరూపణ కథనంనా మైకోన
త్రింశోధ్యాయః ॥ ౨౯. * * * * *

—) అథత్రింశోధ్యాయః (—

శ్రీసూతఃఉవాచ ॥వృ॥ఇతిసవిజితమన్యో ర్యాదవేనోపమన్యో
రధిగతమభిధాయ జ్ఞానయోగంమునిభ్యః ।ప్రణతిముపగతేభ్యస్తే భ్యఉ
ద్భావితాత్మనపదివి యతివాయుస్సాయ మంతర్హితోభూత్ ॥౧॥ తతః
ప్రభాతసమయే నైమిశీయాస్తపోధనాః ! సత్రాంతేఽవభృథంకర్తుంస
ర్వేఏవసముద్యయుః॥౨॥ తదాబ్రహ్మసమాదేశా ద్దేవీసాఽథసరస్వతీ। ప్ర
సన్నాస్వాదుసలిలాప్రావర్తతనదీశుభా ॥ ౩ ॥ సరస్వతీంనదీందృష్ట్వా
మునయోహృష్టమానసాః । సమాప్యసత్రంప్రారబ్ధం చక్రుస్తత్రావగా
హనం॥ ౪ ॥ అథసంతర్ప్యదేవాదీన్ తదిమ్యోస్సలిలైశ్శివైః । స్మరంతః
పూర్వవృత్తాంతం యయుర్వారాణసీంప్రతి॥ ౫ ॥ తదాతేహిమవత్పాదా
త్పతంతీందక్షిణాముఖీం । దృష్ట్వాభాగీరథీంతత్ర స్నాత్వాతత్తీరతోయ
యుః ॥ ౬ ॥ తతోవారాణసీంప్రాప్య ముదితాస్సర్వఏవతే । తత్రోత్త

—[దివ్యతేజసి మునీనాంలీనతాకథనం.]—

రప్రవాహాయాం గంగాయామవగాహ్యచ ॥ ౭ ॥ అవిముక్తేశ్వరంలిం
గం దృష్ట్వాభ్యర్చ్యవిధానతః । ప్రయాతుముద్యతాస్తత్ర తదదృశుర్దివి
భాస్వరం ॥ ౮ ॥ సూర్యకోటిప్రతీకాశం తేజోదివ్యంమహాద్భుతం। ఆత్మ
ప్రభావితానేన వ్యాప్తసర్వదిగంతరం ॥ ౯ ॥ అథపాశుపతాస్సిద్ధా భ

స్మసంఛన్నవిగ్రహాః । మునయోభ్యేత్యశతశో లీనాస్యుస్తత్ర తేజసి ॥
౧౦ । తథావిలియ్యమానేషు తపస్విషుమహాత్మసు । సద్యస్తిరోదధే తే
జస్తదద్భుతమివాభవత్ ॥ ౧౧ ॥ తద్దృష్ట్వామహదాశ్చర్యం నైమి
శీయ్యామహర్షయః । కిమేతదిత్యజానంతో యయుర్బ్రహ్మవనం ప్రతి
౧౨ ॥ ప్రాగేవైషాంతుగమనాత్ప్రవనోలోకపావనః । దర్శనం నైమిశీ
యానాం సంవాదం తైస్సహాత్మనః ॥ ౧౩ ॥ శుద్ధాంబుద్ధింతతస్తేషాం
సాంబేసానుచరేశివే । సమాప్తించాతిసత్రస్య దీర్ఘపూర్వస్య సత్రిణాం
౧౪ । విజ్ఞాప్యజగతాంధాత్రే బ్రహ్మణేబ్రహ్మయోనయే । స్వకార్యే
తదనుజ్ఞాతో జగామస్వపురం ప్రతి ॥ ౧౫ ॥ అథాస్థానంగతో బ్రహ్మ
తుంబురోర్నారదస్యచ । పరస్పరంస్పర్థితయో ర్గానేవివదమాన
యోః ॥ ౧౬ ॥ తదుద్భావితగానోద్ధ రసేమాధ్యస్థ్యమాచరన్ । గంధ
ర్వైరప్సరోభిశ్చ సుఖమాస్తేనిషేవితః ॥ ౧౭ ॥ తదానవసరాదేవ ద్వాస్థై
ర్ద్వారినివారితాః । మునయోబ్రహ్మభవనాద్బహిః పార్శ్వముపావిశన్ ॥
౧౮ ॥ అథతుంబురుణాగానే సమతాంప్రాప్యనారదః । సాహచర్యేమ్యను
జ్ఞాతో బ్రహ్మణాపరమేష్ఠినా ॥ ౧౯ ॥ త్యక్త్వాపరస్పరస్పర్ధాం మైత్రీంచ
పరమాంగతః । సహతేనాప్సరోభిశ్చ గంధర్వైశ్చసమావృతః ॥ ౨౦ ॥
ఉపవీణయితుం దేవం లకులీశ్వరమీశ్వరం । భవనాన్నిర్యయౌధాతు ర్జగ
లనాదంశుమానివ ॥ ౨౧ ॥ తం దృష్ట్వాషట్కులీయాస్తే నారదం మునిగో
వృషం । ప్రణమ్యావసరం శంభోః పప్రచ్ఛుః పరమాదరాన్ ॥ ౨౨ ॥ సచా
వసరమేవాయ మితోంతర్గమ్యతామితి । వదన్యయావన్యపరస్త్వరయా

——[మునిజనకృత బ్రహ్మసభా ప్రవేశకథనం,]——

పరయాయుతః ॥ ౨౩ ॥ తతోద్వారస్థితాయేవై బ్రహ్మణేతాన్న్యవేద
యన్ । తతస్తేవివిశుర్వేశ్మ పిండీభూయాండజన్మనః ॥ ౨౪ ॥ ప్రవిశ్య
దూరతోదేవం ప్రణమ్యభువిదండవత్ । సమీపేతదనుజ్ఞాతాః పరివృ
త్యోపతస్థిరే ॥ ౨౫ ॥ తాంస్తత్రోపస్థితాన్పృష్ట్వా కుశలం కమలాసనః
వృత్తాంతం వ్యోమయాజ్ఞాతం వాయురేవాహపూర్వతః ॥ ౨౬ ॥ భవద్భిః
కింకృతంపశ్చాన్మారుతేంతర్హితేసతి । ఇత్యుక్తవతిదేవేశే మునయో
వబృధాత్పరం ॥ ౨౭ ॥ గంగాతీరస్యగమనం యాత్రాంవారాణసీంప్రతి ।

దర్శనంతత్రలింగానాం స్థాపితానాంసురేశ్వరైః ॥ ౨౭ ॥ అవిముక్తేశ్వ
రస్యాపి లింగస్యాభ్యర్చనంసకృత్। ఆకాశేమహతస్తస్య తేజోరాశేశ్చద
ర్శనం ॥ ౨౮ ॥ మునీనాంవిలయంతత్ర నిరోధంతేజసస్తతః । యోధా
త్మైవేదనంతస్య చింతితస్యాపిచాత్మభిః ॥ ౩౦ ॥ సర్వంసపస్తరంతస్తే ప్ర
ణమ్యాహుర్ముహుర్ముహుః । మునిభిఃకథితంశ్రుత్వా విశ్వకర్మాచతుర్ము
ఖః ॥ ౩౧ ॥ కంపయిత్వాశిరఃకించి త్ప్రాహగంభీరయాగిరా । ప్రత్యాసీద
తియుష్మాకం సిద్ధిరాముష్మికీపరా ॥ ౩౨ ॥ భవద్భిర్దీర్ఘసత్త్రేణ చిర
మారాధితఃప్రభుః । ప్రసాదాభిముఖోభూత ఇతిభూతార్థసూచితం ॥ ౩౩
వారాణస్యాంతుయుష్మాభిర్య ద్దృష్టందివిదీప్తిమత్ । తల్లింగసంజ్ఞితంసా
క్షాత్తేజోమాహేశ్వరంపరం ॥ ౩౪ ॥ తత్రలీనాశ్చమునయ శ్శ్రౌతాఃపా
శుపతవ్రతాః । ముక్తాబభూవుస్స్వస్థాశ్చ నైష్ఠికాద్దగ్ధకిల్బిషాః ॥ ౩౫ ॥
ప్రాప్యానేనపథాముక్తి రచిరాద్భవతామపి । సచాయమర్థస్సూచ్యేత యు
ష్మద్దృష్టేనతేజసా ॥ ౩౬ ॥ తత్రవఃకాలపర్యేష ద్దైవాదుపగతస్స్వయం
ప్రయాంతుదక్షిణంమేరో శ్శిఖరందేవసేవితం ॥ ౩౭ ॥ సనత్కుమారో
యత్రాస్తే మమపుత్రపరోమునిః।ప్రతీక్ష్యాగమనంసాక్షా ద్భూతనాథస్య

[—సనత్కుమారస్య ఉష్ట్రత్వప్రాప్తికథనం.

నందినః ॥ ౩౮ ॥ పురాసనత్కుమారోపి దృష్ట్వాపిపరమేశ్వరం । అజ్ఞానా
త్సర్వయోగీంద్ర మానీవినయదూషితః ॥ ౩౯ ॥ అభ్యుత్థానాదికంయుక్త
మకుర్వన్నాస్తినిర్భయః। తతోపరాధాత్క్రుద్ధేన మహోష్ట్రోనందినాకృతః ॥
౪౦ ॥ అథకాలేనమహతాతద్దర్శశోచతామయా । ఉపాస్యదేవందేవీంచ
నందినంచానునియ్యవై ॥ ౪౧ ॥ కథంచిదుష్ట్రతాతస్య ప్రయత్నేననివా
రితా । ప్రాపితాచయథాపూర్వం సనత్పూర్వాకుమారతా ॥ ౪౨ ॥
తదాహచమహాదేవ స్తయున్నిదగణాధిపం । అవిజ్ఞాయహిమామేష తథా
హంకృతవాన్మునిః ॥ ౪౩ ॥ అతస్త్వమేవయాథాత్మ్యం మమాస్మైకథ
యానఘ । బ్రహ్మణఃపూర్వజఃపుత్రో మాభూన్మూఢఇతిస్మరన్ ॥ ౪౪
మద్యైమషశిష్యస్తేదత్తో మమజ్ఞానప్రవర్తకః । ధర్మాధ్యక్షాభిషేకంచ త
వనిర్వర్తయిష్యతి॥ ౪౫ ॥ సఏవంవ్యాహృతోనందీ సర్వభూతగణాగ్రణీః
పత్యురాజ్ఞాపనంమూర్ధ్నా ప్రీతఃప్రతిగ్రహీతవాన్॥ ౪౬ ॥ తథాసనత్కు

...(సనత్కుమారస్య ఉత్ప్రత్త్యవాప్తి తన్నివారణాది కథనం. (...

మారోఽపి మేరౌ మదనుశాసనాత్ । ప్రసాదార్థం గణేశస్య తపశ్చరతి దుశ్చరం ॥ ౪౭ ॥ ద్రష్టవ్యశ్చ స యుష్మాభిః ప్రాగ్గణేశసమాగమాత్ । తత్ప్రసాదార్థమచిరాన్నందీ తత్రాగమిష్యతి ॥ ౪౮ ॥ ఇతి సత్వరమాదిశ్య ప్రేషితా విశ్వయోనినా । కుమారం శిఖరం మేరోర్దక్షిణం మునయో యయుః ॥ ౪౯ ॥ తత్ర స్కందసరో నామ సరస్సాగరసన్నిభం । అమృతస్వాదుశిశిర స్వచ్ఛాగాధలఘూదకం ॥ ౫౦ ॥ సమంతతస్సంఘటితం స్ఫటికోపలసంచయైః । సర్వర్తుకుసుమైః ఫుల్లై శ్ఛాదితాఖిలదిఙ్ముఖం ॥ ౫౧ ॥ సావస్త్రైరుత్పలైః పద్మైః కుముదైస్తారకోపమైః । తరంగైరభ్రసంకాశై రాకాశమివ భూమిగం ॥ ౫౨ ॥ సుఖావతరణారోహైః స్థూలనీలశిలామయైః సోపానమార్గైరుచిరై శ్శోభమానాష్టదిఙ్ముఖం ॥ ౫౩ ॥ తత్ర తత్రావతీర్ణైశ్చ తత్రోత్తీర్ణైశ్చ భూయశః । స్నాతైస్సితోపవీతైశ్చ శుక్లకౌపీనవల్కలైః ॥ ౫౪ ॥ జటాశిఖాయుతైర్ముండై స్త్రిపుండ్రకృతమండనైః । విరాగవిశదస్మేర ముఖైర్మునికుమారకైః ॥ ౫౫ ॥ ఘటైః కమలినీపత్ర పుటైశ్చ కలశైశ్శివైః । కమండలుభిరంత్యైశ్చ తాదృశైః కరకాదిభిః ॥ ౬ ॥ ఆత్మార్థం చ పరార్థం చ దేవతార్థం విశేషతః । ఆనీయమానసలిలమాత్తపుష్పం చ నిత్యశః ॥ ౫౭ ॥ అంతర్జలశిలారూఢైర్నీచానాం స్పర్శశంకయా । ఆచారవద్భిర్మునిభిః కృతభస్మాంగధూళనైః ॥ ౫౮ ॥ ఇతస్తతోఽప్యున్మజ్జద్భి రిష్టశిష్టైశ్శిలాగతైః । తిలైశ్చ సాక్షతైః పుష్పై స్త్యక్తదర్భపవిత్రకైః ॥ ౫౯ ॥ దేవాద్యమృషిమధ్యం చ నిర్వర్త్య పితృతర్పణం నివేదయదభిక్షేభ్యో నిత్యస్నానాగతాన్ ద్విజాన్ ॥ ౬౦ ॥ స్థానే స్థానే కృతానేక బలిపుష్పం సమీరణైః । సార్ఘ్యపూర్వం కుర్వద్భిస్థండిలేఽభ్యర్చనాదికం ॥ ౬౧ ॥ క్వచిన్నిమజ్జదున్మజ్జత్ప్రశస్తగజయూథపం । క్వచిత్తృష్ణయాయాత మృగీమృగతురంగమం ॥ ౬౨ ॥ క్వచిత్పీతజలోత్తీర్ణమయూరవరవారణం । క్వచిత్కృతతటాఘాత వృషప్రతివృషోజ్జ్వలం ॥ ౬౩ ॥ క్వచిత్కారండవరవైః క్వచిత్సారసకూజితైః । క్వచిచ్చకోరకనినదైః క్వచిద్భ్రమరగీతిభిః ॥ ౬౪ ॥ స్నానపానాదికరణైస్సంపదుపజీవిభిః । ప్రణయాత్ప్రాణిభిస్తైస్తై ర్భాషమాణమివాసకృత్ ॥ ౬౫ ॥

కూలశాఖిశిఖాలీన కోకిలాకులకూజితైః । ఆతపోపహతాంతస్సర్వా నా
—*) సనత్కుమారస్య సన్నిధౌ మునీనామాగమన కథనం (*—
మంత్రయదివానిశం ॥ ౧౬ ॥ ఉత్తరేతస్యసరస స్తీరేకల్పతరోరధః ।
వేద్యాంవజ్రశిలామయ్యాం మృదులేమృగచర్మణి ॥ ౧౭ ॥ సనత్కుమా
రమాసీనంశశ్వద్బాలవపుర్ధరం । తత్కాలమాత్రోపరతం సమాధేరచలా
త్మనః ॥ ౧౮ ॥ ఉపాస్యమానంయోగీంద్రై ర్మునీంద్రైరపిపూజితం । ద
దృశుర్నైమిషీయాస్తే ప్రణతాశ్చోపతస్థిరే ॥ ౧౯ ॥ యావత్పృష్టవ
తేతస్మై ప్రోచుస్స్వాగతకారణం । తుములశ్శ్రువేతావ ద్దివిదుందుభిని
స్వనః ॥ ౨౦ ॥ దదృశేతత్క్షణేతస్మి న్విమానంభానుసన్నిభం । గణేశ్వరైర
సంఖ్యైయై సంవృతంచసమంతతః ॥ ౨౧ ॥ అప్సరోగణసంకీర్ణం రుద్రక
న్యాభిరావృతం । మృదంగమురజోద్భూతం వేణువీణారవాన్వితం ॥ ౨౨
చిత్రరత్నవితానాఢ్యం ముక్తాదామవిరాజితం । మునిభిస్సిద్ధగంధర్వై ర్య
క్షచారణకిన్నరైః ॥ ౨౩ ॥ నృత్యద్భిశ్చైవగాయద్భి ర్వాదయద్భిశ్చసం
వృతం । వీరగోవృషచిహ్నేన దివ్యవిద్రుమయష్టినా ॥ ౨౪ ॥ కృతగోపు
రసత్కారం కేతునామాన్యహేతునా । తస్యమధ్యేవిమానస్య చామర
ద్వితయాంతరే ॥ ౨౫ ॥ ఛత్రస్యమణిదండస్య చంద్రస్యేవశుచేరధః ।
దివ్యసింహాసనారూఢం దేవ్యాసుయశసాసహ ॥ ౨౬ ॥ శ్రియాచవపు
షాచైవ త్రిభిశ్చాపివిలోచనైః । ప్రకారైరభికృత్యానాం ప్రత్యభిజ్ఞాప
కంప్రభోః ॥ ౨౭ ॥ అవిలంఘ్యజగత్కర్తు రాజ్ఞాపనమివాగతం । స
ర్వానుగ్రహణంశంభోః స్సాక్షాదివపురస్థితం ॥ ౨౮ ॥ శిలాదతనయంసా
క్షా త్త్రిశూలవరాయుధం । విశ్వేశ్వరంగణాధ్యక్షం విశ్వేశ్వరమి
వాపరం ॥ ౨౯ ॥ విశ్వస్యాపివిధాతౄణాం నిగ్రహానుగ్రహక్షమం । చ
తుర్బాహుముదారాంగం చంద్రరేఖావిభూషితం ॥ ౩౦ ॥ కంఠమధ్యే
చకాలేన కాలంకేనాప్యలంకృతం । సవిగ్రహమివైశ్వర్యం సామర్థ్యమి
వసత్క్రియం ॥ ౩౧ ॥ సమాప్తమివనిర్వాణం సర్వజ్ఞమివసంగతం । దృ
ష్ట్వాప్రహృష్టవదనో బ్రహ్మపుత్రస్సహర్షిభిః ॥ ౩౨ ॥ తస్థౌప్రాంజలి
రుద్ధాయ తస్యాత్మానమివార్పయన్ । అథాసన్నతరేతస్మిన్ విమానే
చావనింగతే ॥ ౩౩ ॥ ప్రణమ్యదండవద్దేవం స్తుత్వావ్యజ్ఞాపయన్మునిం ।

షట్కులీయా ఇమే దీర్ఘం నైమిశే సత్రమాస్థితాః ఆగతా బ్రహ్మణాదిష్టా దేవసేవాభికాంక్షయా ॥ ౮౪ ॥ వ్యా ॥ శ్రుత్వావాక్యం బ్రహ్మపుత్ర స్య నందీచ్ఛిత్వాపాశాన్సృష్టిపానేనసద్యః । శైవంధర్మం చైశ్వరం జ్ఞానయోగం దత్వాభూ యోదేవపార్శ్వంజగామ ॥ ౮౫ ॥ శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ॥ ఉపమన్యో మహాభాగ నందినామునిపుంగవాః । ఉపదిష్టాః కధంకింవా తస్మై

...(ధారణార్హ లింగస్య పంచసూత్రఘటన కథనం)...

బ్రూహిదయానిధే ॥ ౮౬ ॥ ఉపమన్యురువాచ । కృష్ణవక్ష్యే శృణుముదా నందినోక్తంశివాత్మకం । లింగాంగసామరస్యం వై లింగధారణముత్తమం ॥ ౮౭ ॥ ధారణార్హస్యలింగస్య లక్షణంత్వథకథ్యతే । స్ఫాటికం శైలజంవాపి చంద్రకాంతమయంతువా ॥ ౮౮ ॥ బాణంవాసూర్యకాంతంవా లింగమేకంసమాచరేత్ । నాదేయం శైలసంభూతం పుణ్యక్షేత్రసముద్భవం ॥ ౮౯ ॥ గంగోద్భవంసాగరజం లింగంతన్మమసంమతం । యద్దేవిశివనాభాఖ్యం లింగంతదహమేవహి ॥ ౯౦ ॥ కామ్యాన్యన్యానిలింగాని తత్తదిష్టార్థదానిహి । శ్రీశైలజంమహాదేవి ఐహికాముష్మికప్రదం ॥ ౯౧ ॥ సర్వోత్తమోత్తమంలింగం సర్వాభీష్టఫలప్రదం । యద్దత్తంగురుణాదేవి లింగంతదహమేవహి ॥ ౯౨ ॥ శ్వేతంరక్తంతథాపీతం కృష్ణం చేతిచతుర్విధం । విప్రాదీనాంచవర్ణానా మిదంధార్యంయథాక్రమం ॥ ౯౩ ॥ లింగవృత్తసమంపీఠం దైర్ఘ్యం విస్తారఏవచ । తదర్ధం గోముఖం చైవ ప్రోక్తంలింగస్యలక్షణం ॥ ౯౪ ॥ సపీఠస్యతులింగస్య లక్షణంతుతదుచ్యతే । ఏకాదిత్ర్యంతమంగుల్యా శ్చరలింగస్య దైర్ఘ్యకం ౯౫ ॥ లింగస్యసదృశంపీఠం పీఠార్ధంగోముఖంభవేత్ । లింగదైర్ఘ్యం చతుర్భాగం ద్విభాగంశక్తిసంయుతం ॥ ౯౬ ॥ ద్విభాగంచచతుర్భాగమేకభాగస్యబంధకం । అంగులంతుత్రిధాభజ్య తన్మానంవాసమాచరేత్ ౯౭ ॥ లింగమస్తకవిస్తారం లింగోచ్ఛ్రాయసమన్వితం । వేదభాగవశాన్మానం విస్తారంమస్తకస్యతు ॥ ౯౮ ॥ త్రిభాగంపరిణాహస్య తద్వృత్తేచవిస్మృతిః । ఏకనాహంత్రిధాభజ్య భాగేనైకేనహీనకః ॥ ౯౯ ॥ నాహమేతంప్రకర్తవ్యం ద్వినాహంవాసమాచరేత్ । లింగాధిక్యేభవేన్మృత్యుశ్శక్త్యాధిక్యేధనక్షయం ॥ ౧౦౦ ॥ లింగశక్త్యోస్సమత్వంహి భోగమోక్ష

ఫలప్రదం । హేమరాజతతామ్రాద్యై ర్విధినాకల్పితేనచ ॥ ౧౦౧ ॥ స
కూర్చేనసవస్త్రేణ తన్తునావేష్టితేనచ । తీర్థామ్బుపూరితేనైవ రత్నగ
ర్భేణసువ్రతా ॥ ౧౦౨ ॥ సంహితామన్త్రితేనైవ రుద్రాధ్యాయస్తుతేన
చ । పఞ్చబ్రహ్మమయేనాథ పఞ్చాక్షరయుతేనచ ॥ ౧౦౩ ॥ సేచయేచ్ఛ
తతశ్శిష్యం శివభక్తంచధార్మికమ్ । శక్తిపాతంవిధాయాథ సమ్యజ్ఞానా

—] లింగధారణావిధికథనం. [—

భివృద్ధయే ॥ ౧౦౪ ॥ పీఠస్థితేభిషిక్తేచ గన్ధపుష్పాదిపూజితే । జలాధివా
సనాద్యైశ్చ సంస్కారైఃప్రాక్సుసంస్కృతే ॥ ౧౦౫ ॥ అష్టత్రింశత్క
లాన్యాసం లిఙ్గేకృత్వావిధానతః । షడధ్వానోన్యసేత్పీఠే బ్రహ్మావిష్ణు
శివాత్మకే ॥ ౧౦౬ ॥ లిఙ్గేప్రాణాంస్తుసంస్థాప్య అసునీతేతిమన్త్రితః । స్వ
స్యాగ్రేసంస్థితస్యాస్య దేశికఃకరుణానిధిః ॥ ౧౦౭ ॥ కుర్యాద్దీక్షాంమహాశై
వీం అవిద్యాపాశకృన్తనీమ్ । దీయతేలిఙ్గసమ్బన్ధః క్షీయ్యతేచమలత్ర
యమ్ ॥ ౧౦౮ ॥ దీయతేక్షీయ్యతేతస్మా త్సాదీక్షేతినిగద్యతే । సాదీక్షా
పరమాదేవి త్రిధాభవతినిర్మలా ॥ ౧౦౯ ॥ ఏకావేదాత్మికాసాక్షా ద
న్యామన్త్రాత్మికామతా । క్రియాత్మికాపరాకాచి దేవమేవత్రిధాభవేత్ ॥
౧౧౦ ॥ హస్తమస్తకసంయోగా చ్ఛలాద్వేదేతిగీయతే । గురుణోదీరి
తాకర్ణే యాసామన్త్రేతికథ్యతే ॥ ౧౧౧ ॥ శిష్యపాణితలేదత్త్వా యాదీ
క్షాసాక్రియోద్యతా । పాశానశేషాన్కర్తర్యా ఛిత్త్వాలిఙ్గంసమాది
శేత్ ॥ ౧౧౨ ॥ కర్తరీశివదీక్షాస్యా ద్యయాపాశాశ్ఛినత్త్యసౌ । కృ
త్వాశైవీంవరాందీక్షాం తత్త్వవిద్యాంశివాత్మికామ్ ॥ ౧౧౩ ॥ ఛిత్త్వావి
ద్యామహాకోశం కలాధ్యానంవిచిన్తయేత్ । యథాకళాతథాభావో
యథాభావస్తథామనః ॥ ౧౧౪ ॥ యథామనస్తథాదృష్టిః యథాదృష్టి
స్తథాస్థలమ్ । యాకళాపరమాసూక్ష్మా మన్త్రాణాంబోధనీపరా ॥ ౧౧౫
తామాకృష్యయథాన్యాయం లిఙ్గేసముపవేశయేత్ । తతస్తల్లిఙ్గమస్యాఙ్గే
శిష్యస్యామితతేజసా ॥ ౧౧౬ ॥ సంయోజనీయంగురుణా పూర్వోక్తేనై
వవర్త్మనా । తన్త్రత్రయగతానాది మలత్రయమసౌగురుః ॥ ౧౧౭ ॥ దీ
క్షాత్రయేణనిర్దగ్ధ్వా లిఙ్గత్రితయమాదిశేత్ । లిఙ్గన్తుత్రివిధంప్రోక్తం
స్థూలంసూక్ష్మన్తుకారణమ్ ॥ ౧౧౮ ॥ ధారయన్తోనరాస్థూలం కారణంస

త్ర్వ్యయాన్నిహి । కుర్యాత్త్రిపుటిసన్ధానం శివసాయుజ్యకారణమ్ ॥
౧౧౯ ॥ వక్ష్యే త్రిపుటసన్ధాన లక్షణంశివయోగినామ్। స్థూలంలిఙ్గస్యదే
హస్య సూక్ష్మస్యమనసస్తథా॥ ౧౨౦॥ కారణస్యాత్మనోనిత్యం కుర్యాదై
క్యమతన్ద్రితః । లిఙ్గేనధారయేల్లిఙ్గం ధ్యాయేచ్చిత్తేనశఙ్కరమ్ ॥౧౨౧॥
స్వాత్మనాభావయేత్పూర్ణ మైక్యభావేనసర్వతః । ఏతత్త్రిపుటిసన్ధానంల
క్షణంపరికీర్తితమ్ ॥ ౧౨౨ ॥ కీటోభ్రమరయోగేన భ్రమరోభవతిధ్రు
వమ్ । మానవశ్శివయోగేన శివోభవతినిశ్చయమ్ ॥ ౧౨౩ ॥ అనేన
వర్త్మనాగచ్ఛన్ సజీవన్నేవశఙ్కరః । బ్రహ్మవిష్ణ్వాదయోదేవ మున
యోగౌతమాదయః ॥ ౧౨౪ ॥ ధారయంతిసదాలిఙ్గ ముత్తమాఙ్గేవిశే
షతః । వేదేషుశాస్త్రసఙ్ఘేషు పురాణేష్వాగమేషుచ ॥ ౧౨౫ ॥ బ్రా
హ్మణస్యసమాఖ్యాతం లిఙ్గధారణముత్తమమ్ । బ్రహ్మేతిలిఙ్గమాఖ్యాతం
బ్రహ్మణఃపతిరీశ్వరః ॥ ౧౨౬ ॥ పవిత్రంతద్ధివిఖ్యాతం తత్సమ్పర్కాత్తను
స్స్మృతః । ఋగిత్యాహపవిత్రన్తే వితతంబ్రహ్మణస్పతే ॥ ౧౨౭ ॥ తస్మాత్ప
విత్రంతల్లిఙ్గం ధార్యంశైవమనామయమ్ । అతప్తతనురజ్ఞోవై హ్యాక్షీనం
సారలక్షణః ॥ ౧౨౮ ॥ దీక్షయారహితస్సాక్షా స్సాప్నుయాల్లిఙ్గముత్త
మమ్ । యఃకరోతితపఃపూర్వం సతప్తతనురుచ్యతే ॥ ౧౨౯ ॥ పరిపక్వో
విమోక్షాయ సోశ్నుతేలిఙ్గధారణమ్ । నకరోతితతఃపూర్వం సోబ్రతద్ద
మరుచ్యతే ॥ ౧౩౦ ॥ అథర్వోయంవిమోక్షాయ సోశ్నుతేలిఙ్గధారణమ్
యజురప్యాహసర్వం వైలిఙ్గంస్థాపయతీతిచ ॥ ౧౩౧ ॥ తస్మాద్ధార్యంమ
హాలిఙ్గం పాశిమంన్త్రితిమన్త్రితః । పాశౌలిఙ్గంవినిష్క్షిప్య దీక్షాకాలేగు
రుశ్శివమ్ ॥ ౧౩౨ ॥ యేనస్తువతితన్మన్త్రం పాశిమన్త్రంవదన్తిహి । ప
విత్రత్వాన్మహేశస్య శివస్యప్రతిపాదనాత్ ॥ ౧౩౩ ॥ పవిత్రకరణాత్పుం
సాం పవిత్రమితికథ్యతే । అతస్సర్వేషుకాలేషు ధారయేల్లిఙ్గముత్తమమ్
౧౩౪ ॥ గచ్ఛంస్తిష్ఠన్స్వపన్జాగ్ర న్నున్మిషన్నిమిషన్నపి । శుచిర్వా
ప్యశుచిర్వాపి లిఙ్గంసర్వత్రధారయేత్ ॥ ౧౩౫ ॥ లిఙ్గధారీసదాశుద్ధో
నిజలిఙ్గంమనోరమమ్। అర్చయేద్గన్ధపుష్పాద్యైః కరపీఠేస్సమాహితః॥
౧౩౬ ॥ నిత్యానికర్మబృన్దాని తథానైమిత్తికానిచ । శివార్పణధియా
కుర్యాత్సమ్యఙ్జ్ఞానాభివృద్ధయే ॥ ౧౩౭ ॥ కర్మణాజ్ఞానవాన్భూత్వా జ్ఞా

నేనాపద్యమాశ్నుయాత్ । జ్ఞానాదేవతు కైవల్య మితి వేదవిదాంవరాః ॥
౧౩౮ ॥ అకృత్వా విహితం కర్మ నిషిద్ధం పరివర్జయేత్ । నిషిద్ధ పరిహారే
ణ విహితే లభతే మతిమ్ ॥ ౧౩౯ ॥ తస్మాన్నిష్ప్రత్యవాయస్య శివాధ్యాపనతత్ప
రః । నిత్యం నైమిత్తికం కృత్వా కామ్యం కర్మ న చాచరేత్ ॥ ౧౪౦ ॥ వ
వందిత్వా ప్రకటితా వ్యా యావజ్జీవం ప్రతిజ్ఞయా । త్రికాలమేకకాలం వా
పూజయేత్పరమేశ్వరమ్ । అగ్ని హోత్రాశ్చ వేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చ బహు
దక్షిణాః ॥ ౧౪౧ ॥ శివలిఙ్గార్చనస్యైతే కోట్యంశేనాపి నో సమాః । స
దాయజతియోజ్ఞేన సదా దానం ప్రయచ్ఛతి ॥ ౧౪౨ ॥ సదా సైవా యుధక్షు
శ్చ సకృద్యశ్చార్చయేచ్ఛివమ్ । ఏకకాలం ద్వికాలం వా త్రికాలం నిత్యమేవ
వా ॥ ౧౪౩ ॥ యేచకేచిన్నియమతో యం తేషు ప్రజ్ఞాపనం శయః । నా
రుద్రస్తు స్పృశేద్రుద్రం నారుద్రో రుద్రమర్చయేత్ ॥ ౧౪౪ ॥ నారు
ద్రః కీర్తయేద్రుద్రం నారుద్రో రుద్రమాప్నుయాత్ । లిఙ్గం యస్యాపనో
లీనం లిఙ్గస్తుతి [illegible] ॥ ౧౪౫ ॥ లిఙ్గార్చనతత్పరాణాం నరుద్రో నా
త్ర సంశయః । గోసాహస్రప్రదానస్య విధివత్ఫలమశ్నుతే ॥ ౧౪౬ ॥
లిఙ్గస్యైకపుష్పస్య సహస్రాంశం న పూరయేత్ । ఏవం సఙ్క్షేపతః ప్రోక్తో
హ్యధికారివిధిక్రమః । శివార్చనస్య [illegible] కామమోక్షఫలప్రదమ్ ॥
౧౪౭ ॥ వృత్తం ॥ సనత్కుమారేణ చ పృష్టం వ్యాసాయ [illegible]
ర వే మ హో క్తం । వ్యా సే న చో క్తం మ హి తే న సు హ్యాం
మ యా చ త ద్వః క థి తం సమాసాత్ ॥ ౧౪౮ ॥ నావేదవిద్భ్యః
కథనీయమేతత్పురాణరత్నం పురశాసనస్య । నాభక్త శివస్య [illegible] స్తికే
భ్యో దత్తం హి మోహాత్ [illegible] ॥ ౧౪౯ ॥ [illegible] తే
భ్యో దత్తం గృహీతం పఠితం శ్రుతం వా । తేభ్యో [illegible] ముఖం త్రి
వర్గం నివారణామం తేనియతం దదాతి ॥ ౧౫౦ ॥ పరస్పరస్యోపకృతం చ
వద్భి ర్మయా చ పౌరాణికసూత యోగాత్ । అతో గమిష్యామ వయం త్వకా
మః సమస్తమేవాస్తు శివం సదా వః ॥ ౧౫౧ ॥ సూతే కృతార్థిషి గతే మువ
స్సువృత్తా యోగేచ పర్యవసితే మహితే ప్రయాగే । కాలేన తావదవిషయైః క
బుషాయమాణే వారాణసీపరిసరేవసతిం వితేనుః ॥ ౧౫౨ ॥ అథచ తే పశుపా
శమునయః స్వకృతమోక్షపాశపత్ప్రతాః । అధిగతాఖిలబోధవ

మాధయః పరమనిర్వృతిమాపురనిందితాః ॥ ౧౫౩ ॥ ఇతి శ్రీశైవేమహాపురాణే వాయవీయ సంహితాయా ముత్తరభాగే శ్రీకృష్ణోపమన్యుసంవాదే త్రింశోధ్యాయః॥ ౩౦.

సమాప్తోయముత్తరభాగః.

శ్రీశివార్పణమస్తు.

